

ယမကမ္မလေဋ္ဌိကာ နိဿယ

ဂန္ထာရမ္မအပွင့်

သင်္ခေပေနော၊ အကျဉ်း ဥဒ္ဓေသ အားဖြင့် သာလျှင်။ ဒေသိတေန၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော။ ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏေန၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်းဖြင့်။ ဓမ္မေသု၊ ခန္ဓာအစရှိသောတရားတို့၌။ [ဝိတင်းပါငြိတော်၌လာသောတရားတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဝါ၊ ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့၌။ [ဓမ္မသင်္ဂဏီပါငြိတော်၌ လာသော မာတုကာကို ရည်ရွယ်သည်။] ဝိပရိတဂ္ဂဟဏံ၊ သတ္တဝီဝ စသော အားဖြင့် ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်ယူခြင်းကို။ နိဝါရေတွာ၊ တားမြစ်တော်မူ ပြီး၍။ [ဤစကားဖြင့် ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌ ယမိုက်ကျမ်းကို ဟောတော်မူလိုက်ပုံကိုပြသည်။] ဓမ္မသင်္ဂဟာဒိသု၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ အစရှိသော ပါငြိတော်တို့၌။ ပကာသိတေသု၊ ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။ တေ သေဝဓမ္မေသု၊ ထိုခန္ဓာအစရှိသော တရားတို့၌ပင်။ ဝါ၊ ထိုကုသိုလ်အစရှိ သော တရားတို့၌ပင်။ ဓမ္မ၊ ပုဂ္ဂလောကာသာဒိ နိဿယာနံ၊ ဓမ္မ၊ ပုဂ္ဂလ၊ ဩကာသ အစရှိသောမှီရာရှိကုန်သော။

(“ဓမ္မ၊ ပုဂ္ဂလနိဿယာနန္တိ ယေကေစိ ဣသလာဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ ဣသလ မူ လာတိ အာဒိနာ ဓမ္မေ၊ ယသ္မ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇ တိတိ အာဒိနာ ပုဂ္ဂလံ၊ ယတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတ္ထ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇ တိတိ အာဒိနာ ဩကာသံ နိဿယ အာရမ္ဘ ပဝတ္တာနံ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ပုဂ္ဂ လောကာသ ဥပ္ပါဒ နိရောဓ တဒုဘယ ပရိညာဒိနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော-အန)။

သန္နိဋ္ဌာန သံသယာနံ၊ သန္နိဋ္ဌာန သံသယတရားတို့၏။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ် ကြောင်းဖြစ်သော ပါငြိရပ်၊ ယုံမှားကြောင်းဖြစ်သော ပါငြိရပ်တို့၏။ ဝသေ န၊ အပြားအားဖြင့်။ နာနပ္ပကာရ ကောသလ္လတ္ထံ၊ အထူးတူးသော အပြား အားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှါ။ ယမက ပကရဏံ၊ ယမိုက်ကျမ်းကို။ (ဘဂဝတာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။) အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

တံ၊ ထိုယမိုက်ကျမ်းကို။ သမယဒေသ ဒေသနာဝသေနေဝံ၊ ဟော
တော်မူရာအခါ၊ ဟောတော်မူရာအရပ် ဟောတော်မူပုံ အခြင်းအရာနှင့် စပ်
သဖြင့် သာလျှင်။ ဒေသေတော၊ ပြု၍၎င်း။ အဿ၊ ထိုယမိုက်ကျမ်း၏။
သံဝဏ္ဏနာက္ကမံ၊ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာအစဉ်ကို။ အနုပ္ပတ္တံ၊ အစဉ်
ရောက်လာသည်ကို။ ဒေသေတော၊ ၎င်း။ အာဂတော၊ ရောက်လာသော။
ဘာရော၊ ကာဝန်ကို။ (ပဏ္ဍိတေန၊ ပညာရှိသည်။) အဝဿံ၊ မချွတ်
ကေန်။ ဝဟိတဗ္ဗော၊ ဆောင်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လုံးသွင်း၍။ အဿ၊
ထိုယမိုက်ကျမ်း၏။ သံဝဏ္ဏနံ၊ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို။ ပဋိဇာ
နန္တော၊ ဝန်ခံလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ခေပေနေဝါတိ အာဒိ၊ အစရှိ
သော။ (ယံဝစနံ၊ အကြင်စကားသည်။ အတ္ထိ၊ တံဝစနံ၊ ထိုစကားကို။
သင်္ဂဟကာရော၊ အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) အာဟံ၊ ပြီ။

တတ္ထ၊ ထို သင်္ခေပေနေဝ အစရှိသော စကားရပ်၌။ ယမဿဝိသယံ၊
တိတောတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ (အတ္ထော၌စပ်၊) ဇာတိယာ၊ ဇာတိသည်။

၁။ သမယ။ပေ။ဝသေနေဝ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ဒေသယံတွာဖြင့်ကထာဝတ္ထု
ကျမ်းကို ဟောတော်မူပြီးရာအခါကို ယမိုက်ကျမ်းကိုဟောတော်မူရာ အခါဟု
ပြသည်။ သုရာလယေဖြင့် ယမိုက်ကျမ်းကို ဟောတော်မူရာဒေသကို ပြသည်။
နာယမကမဏ္ဍိတံဖြင့်အစုံအစုံအားဖြင့်ဟောတော်မူပုံအခြင်းအရာဒေသနာကို
ပြသည်။ [အနုဋ္ဌိကာ၌ “သမယဒေသ ဒေသနာ ဝသေန” ဟု ရှိသည်။ ရှေးနိဿယ
၌လည်း “ဒေသနာဝသေန” ဟုပင် ရှိသည်။ ကုသလာကုသလ မူလာဒိယကော
ကာရေန ဒေသနာတိ။ အနု]။

၂။ သံဝဏ္ဏနာ။ပေ။ အနုပ္ပတ္တံ။ ။“တတ္ထ အနုပ္ပတ္တံ ဒေသေတောတိ
သမ္ပန္နော” ဟု အနုဋ္ဌိကာ ဆိုသောကြောင့် အနုပ္ပတ္တံကို ဒေသေတော၌ ပြန်၍စပ်ရ
သည်။ ထိုသို့စပ်နိုင်သို့ရန် သံဝဏ္ဏနာက္ကမံပုဒ်ကိုလည်းအနုပ္ပတ္တံနှင့် အရတူစေကာမူ
အပဓာနကံအဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ ဤ“သံဝဏ္ဏနာက္ကမံ အနုပ္ပတ္တံ”
နှင့် “အာဂတော ဘာရော အဝဿံ ဝဟိတဗ္ဗော” တို့သည် ဤယမိုက် အဋ္ဌ
ကထာကို စီရင်ရခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်တို့ကို ပြသောစကားများတည်း။
“သံဝဏ္ဏနာအစဉ် ရောက်လာခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဉာဏ်ရှိသူမှန်လျှင် ရောက်လာ
သောတာဝန်ကို အမြဲဆောင်ရမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဤအဋ္ဌကထာကို
စီရင်ပေအံ့” ဟု ဝန်ခံရသည်။

၁၆၈

ယမကမူလ ခြံကနိဿယ

မြို့လ

သတိရှိလသော်။ မရဏံ၊ မရဏသညံ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ဇာတိ၊ ဇာတိသညံ။ (ယမဿ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ ဖယ်ခွါကြောင်း ဖြစ်သော
 မရဏ၏။ ဝိသယော၊ ဖြစ်ခဲ့ရာတည်း။ ဝါ၊ နယ်မြေတည်း။) ဝါ၊ တနည်း။
 (ဥပါဒါနက္ခန္ဓသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည်။ သန္တေသု၊ ရှိကုန်လသော်။ မရဏံ၊
 သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။) ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊
 တို့သည်။ ယမဿ၊ ၏။ ဝိသယော၊ ဖြစ်ရာတည်း။ .တံ၊ ထိုမရဏ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ
 ဇာတိကို။ ဝါ၊ ထိုမရဏ၏ ဖြစ်ရာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးကို။ သမုဒယပ္ပဟာ
 နေန၊ တဏှာ သမုဒယကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့်။ အတိတော၊ လွန်တော်မူပြီး
 ထသော။ ဣတိ အတ္တော၊ နက်။ ဝါ၊ တနည်း။ ယမဿရညော၊ ယမ
 မင်း၏။ ဝိသယံ၊ နယ်မြေဖြစ်သော။ မရဏံ၊ မရဏကို။ (အတိတော၊ သော။)
 ဝါ၊ တနည်း။ တဿ၊ ထိုယမမင်း၏။ အာဏာပဝတ္တိဌာနံ၊ အာဏာဖြစ်ရာ
 ဌာနဟူသော။ [ဤဝိသေသနဖြင့် ဝိသယသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပြသည်။] ဒေသံ၊
 ကာမရူပ အရူပဓာတ်ဟူသော အရပ်ကို။ အတိတော၊ သော။ (ဇိနောဌ်စပ်)

တတ္ထ။ ။ တတ္ထ၏အစွဲသည် သင်္ခေပေနော စသောဝါကျတည်း။ ထိုဝါကျ
 ကိုပင် မွေးဆရာတို့သည် ပဋိဇာနန ကြိယာ၏ ကရိုဏ်းလည်းဖြစ်နိုင်၊ အာဟာဟူ
 သော ဗြူဇာတ်၏ ကံလည်းဖြစ်နိုင် သောကြောင့်၎င်း၊ ပဋိဇာနနကြိယာ၏
 ကရိုဏ်းဖြစ်ခိုက်သင်္ခေပေနော စသော သဒ္ဓပညတ်ကို အရကောက်၍ ဗြူဇာတ်
 ၏ ကံဖြစ်ခိုက် “သံ+ဇေ+ပေ+နေ+ဝ” စသော တလုံးတလုံးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓါ
 ကို အရကောက် ရသောကြောင့်၎င်း တမျိုးအနက်ကျယ် ပေးကြသေး၏။
 ပေးပုံကား....

သုဏန္တာဝတ္ထာ ပေက္ခာယံ၊ သုဏန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ငဲ့ရာအခိုက်၌။ ကရဏဘူတ
 ပညတ္တိသဒ္ဓ သင်္ခါတေဝါ၊ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါဟုဆိုအပ်သည်
 မူလည်းဖြစ်သော။ ဝဒန္တာဝတ္ထာ ပေက္ခာယံ၊ ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ငဲ့ရာအခိုက်၌။
 ဗြူဇာသုယာ၊ အာဟာဝယ် ဗြူဇာတ်၏။ ကမ္မဘူတပညတ္တိသဒ္ဓသင်္ခါတေဝါ၊ ကံ
 ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါဟု ဆိုအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ တတ္ထ(တသ္မိံ
 ဝစနေ)၊ ထိုသင်္ခေပေနော အစရှိသော စကားရပ်၌။ အတ္တော ဧဝံ ဧဝံတဗျော၊
 ဟူသတည်း။

[ဆရာတို့သည် “ပုဗ္ဗဝါကျေ၊ ရှေ့ဝါကျ၌။ သုဏန္တာ ပေက္ခာဝတ္ထာယံ”
 စသည်ဖြင့် “ပုဗ္ဗဝါကျေပုဒ်ကို ထည့်၍အနက်ပေးကြ၏။ မိမိကား တတ္ထအစွဲ

ယမက]

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်

၁၆၉

ဆဗ္ဗဘိဌာနာနိ အဘဗ္ဗ ကာတုန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တိနံ၊ ဟောတော်မူအပ်
ကုန်သော။ (ရတနသုတ်ပရိတ်၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။) ဆန္ဒ၊
ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဘဗ္ဗဌာနာနံ၊ အဘဗ္ဗဌာနတို့ကို။ ဒေသကော၊
ဟောတော်မူတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဆဌာန ဒေသကော၊ ဆဌာနဒေသက
မည်တော်မူ၏။ [ဆ၊ ခြောက်ပါးကုန်သော။ အဘိဌာနာနိ၊ အဘိဌာန
တို့ကို။ ကာတု၊ ပြုခြင်းငှါ။ အဘဗ္ဗ (အဘဗ္ဗော)၊ မထိုက်တော့။ ၆-ဌာန
သရုပ်ကို အင်္ဂုတ္တရ ဆက္ကနိပါတ်၌ ပဉ္စာနန္တရိယကံနှင့် အညသတ္တာရုဒ္ဓေသ
ဟု ဟောတော်မူသည်။] အဿ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အယမာ၊ အစုံမဟုတ်
ကုန်သည်။ ဧကေကာ၊ တပင် တပင်စီတို့သည်။ ဟုတော့၊ ၍။ အာဝတ္ထာ၊
လက်ျာရစ် လည်ကုန်သော။ နီလာ(စ)၊ ညိုသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။
အမလာစ၊ အညစ်အကြေး မရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တနုရုဟာ၊
မွေးညှင်းတော်တို့သည်။ (သန္တိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ ထိုမြတ်စွာ
ဘုရားသည်။) အယမာဝတ္ထနီလာမလ တနုရုဟော၊ မည်တော်မူ၏။

ဂန္ထာရမ္မဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

နှင့် အရတုနေသောကြောင့် မထည့်ဘဲ အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ ထို့ပြင်
သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်သည် အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓါကို သိပြီးမှ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိရ
သောကြောင့် ပညတ္တိသဒ္ဓါကို သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်ကိုင်ခိုက်” ဟု ဆိုသည်။ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်
ကား တလုံးချင်းရွတ်ရသောကြောင့် ပရမတ္ထသဒ္ဓါ “ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်ကိုင်ခိုက်” ဟု
ဆိုသည်။

ယမဿဝါ၊ ပေ။ မရဏံ။ ။ အနုပ္ပတ္တ မရဏံ ယေဝ၊ အစဉ်ရောက်သော
မရဏရှိသူသာလျှင်ဖြစ်သော။ ကိဗ္ဗိသကာရိနံ၊ မကောင်းမှုကို ပြုလေ့ရှိသော။
ပုဂ္ဂလံ၊ ကို။ ယမ ပုရိသာ၊ ယမမင်း၏ အချင်းယောက်ျားတို့သည်။ ဝိဝိဓာ၊
အထူးထူး အပြားပြား များကုန်သော။ ကမ္မကာရဏာ၊ ကံကြမ္မာတို့ကို။ ဝါ၊
အမျိုးမျိုးနှိပ်စက်မှုတို့ကို။ ကရောန္တိ၊ ပြုနိုင်ကုန်၏။ န အပတ္တ မရဏံ (သေခြင်း
သို့ မရောက်သူကိုမပြုနိုင်ကြ) ဣတိ မရဏံ ယမဿ ဝိသယော ဝုတ္တော။ -အနု။

၁၇၀

ယမကမူလဋ္ဌိကာနိဿယ

မြို့လ

မူလယမက ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

ယမကာနံ ဝသေန ဒေသိတတ္တာတိ ဣမိနာ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။
 ဒေသသု၊ ဆယ်ပါးသော ယမကတို့တွင်။ ကောကဿ၊ တပါးတပါးသော။
 ယမကသမူဟဿ၊ မူလယမိုက် အစရှိသော ယမိုက်အပေါင်း၏၎င်း။ တံ
 သမူဟဿ၊ ထိုယမိုက်အပေါင်း၏ အပေါင်းဖြစ်သော။ သကလဿ၊ အလုံး
 စုံသော။ ပကရဏဿစ၊ ကျမ်း၏၎င်း။ ယမကာနံ၊ ယမကတို့နှင့်။ ဝသေန၊
 စပ်သဖြင့်။ လဒ္ဓဝေါဟာရတံ၊ ရအပ်သောအမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။
 ဒေသေတိ၊ ပြ၏။ [မူလယမကသည်ပင် ယမက တပါးမဟုတ်။ အတ္ထယမက
 ဓမ္မယမက ပုစ္ဆာယမက စသောအားဖြင့် ယမကအမျှားပေါင်း၍ ဟော
 တော်မူအပ်ရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မူလယမကတပါးတည်းကိုပင် ယမက
 သမူဟ”ဟုခေါ်ရသည်။ ခန္ဓယမက စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ။]

ကုသလကုသလမူလသင်္ခါတာနံ ဒိန္နံ အတ္ထာနံ ဝသေန အတ္ထယမကန္တိ
 ဧတေန၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (အာပဇ္ဇတိဉ္စိ) ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ
 သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလာတံ ဟူသော။ တေသေဝ၊ ဤအနုလောမ ပုစ္ဆာ
 တရပ်၏သာ။ ဝါ၊ ဤအနုလောမ ပုစ္ဆာတရပ်အနက်၏သာ။ ‘ယမက
 ဘာဝေါ၊ ယမက၏အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ယမက အမည်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊
 ရောက်သည် မဟုတ်လော၊ ဣတိစေ၊ ဤသို့မေးအံ့။ (တေသေဝ၊ ၏သာ။
 ဝါ၊ ၏သာ။ ယမကဘာဝေါ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။) နာပဇ္ဇတိ ၊ မရောက်။

၁။ ကုသလမူလာတိ။ပေ။အာပဇ္ဇတိတိ ‘စေ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “ကုသလ
 ကုသလမူလသင်္ခါတာနံ ဒိန္နံ အတ္ထာနံ ဝသေန အတ္ထယမက” ဟုဆိုထား၏။
 ထိုစကားအရ “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလာ”
 ဟူသော အနုလောမပုစ္ဆာတမျိုးတည်း၏ပင် ယမကအဖြစ် (ယမကနာမည်)
 ဖြစ်သလောဟု” စောဒနာသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊.... “ယေ ကေစိ ကုသလာ
 ဓမ္မာ” အရ ကုသလ ဟူသောအနက်၊ “သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလာ” အရ
 ကုသလမူလဟူသောအနက်၊ ဤသို့အနက် ၂-မျိုး ယမက (အစုံ) ဖြစ်နေသော
 ကြောင့်တည်း။

၂။ နာပဇ္ဇတိ။ပေ။ဝုတ္တတ္တာ။ ။အနုလောမပုစ္ဆာတရပ်တည်းဖြင့် ယမက
 အမည်မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဟု ဖြေပြီးလျှင် “ဉာတုံ ဣစ္ဆိတာနံ။ပေ။ ဝုတ္တတ္တာ” ဟု

ယမက

ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၁၇၁

ကသွား၊ ကြောင့်နည်း။ [ဝုတ္တတ္တာကိုကြည့်၍ ထည့်သည်] ဉာတုံ၊ သိခြင်း
 ငှါ။ ဣစ္ဆိတာနံ၊ အလိုရှိအပ်ကုန်သော။ ဒုတိယပဌမပုစ္ဆာသု၊ ဒုတိယပုစ္ဆာ
 ပဌမပုစ္ဆာတို့၌။ ဝုတ္တာနံ၊ ယောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ကုသလ ကုသလ
 မူလဝိသေသာနံ၊ ကုသိုလ်၊ ကုသလမူ ဟုကုန်သော တရားအထူးတို့၏။
 (ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ စပ်သဖြင့်။ အတ္ထယမကဘာဝဿ၊ အတ္ထ
 ယမက၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ အတ္ထယမက ဟူသော နာမည်၏။ ဝါ၊ ကို။
 ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်တည်း။) ဝါ၊ တနည်း။ ကုသလမူလကုသလဝိသေသေဟိ ၊ ကုသလ

အကြောင်းပြသည်။ ထိုတွင် “ဉာတုံ၊ပေ။ ကုသလ ကုသလ မူလဝိသေသာနံ
 (ဝသေန အတ္ထ ယမကဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ)”ကို အကြောင်းတမျိုး၊ “ကုသလ
 မူလ ကုသလဝိသေသေဟိ ဝါ။ပေ။ဝသေန အတ္ထ ယမကဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ”
 ကို အကြောင်းတမျိုး၊ ဤသို့အားဖြင့် အကြောင်း ၂-မျိုး ပြထားသည်ဟု
 မှတ်ပါ။

ဉာတုံ ဣစ္ဆိတာနံ ။ပေ။ ဝိသေသာနံ။ ။[ဝိသေသာနံ၏ စပ်သို့ရာ
 “ဝသေန အတ္ထ ယမကဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ”ကို ယူ၍ အနက်ပေးရသည်။]
 ပုစ္ဆာဟူသည် မေးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သိခြင်းငှါ အလိုရှိအပ်သော (သိချင်နေ
 သော) အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ
 တေ ကုသလမူလာ”ဟူသော အနုလောပပုစ္ဆာ၌ “ယေကေစိကုသလာ ဓမ္မာ”
 သည် သိခြင်းငှါ အလိုရှိအပ်သော အနက်မဟုတ်သေး၊ “သဗ္ဗေ တေ ကုသလ
 မူလာ”၏ ဝိသေသနမျှဖြစ်သေးသည်။ “သဗ္ဗေတေ ကုသလမူလာ” သည်သာ
 သိခြင်းငှါ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။ [အနိယမ ဝါကျဟူသမျှ ဝိသေ
 သန အပခာနဖြစ်၍ နိယမဝါကျသည်သာ ဝိသေသျှ ပခာန ဖြစ်သည်ဟု
 မှတ်ပါ။] ဤသို့ ပဌမပုစ္ဆာဖြင့် ဝိသေသျှ ပခာန တမျိုးတည်းသာရသော
 ကြောင့် အနက်အစုံ မဖြစ်သေး၊ ဒုတိယပုစ္ဆာဖြင့် “ယေ ဝါ ပနံ ကုသလ
 မူလာ၊ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု မေးလိုက်မှ “ကုသလ+ကုသလမူလ”
 ဟု အနက်အစုံ ယမကဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဒုတိယပုစ္ဆာသု ဝုတ္တာနံ
 ကုသလကုသလမူလဝိသေသာနံ ဝသေန အတ္ထယမက ဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ”ဟု
 မိန့်သည်။

၁။ ကုသလမူလ ကုသလဝိသေသေဟိ ဝါ။ ။ဤနည်း၌ ပဌမ ပုစ္ဆာ
 ဝယ် “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ”ဟူသော သဒ္ဓါဌာန်ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်

မူ၊ ကုသိုလ် ဟူသော တရားအထူးတို့ဖြင့်။ ဉာတုံ၊ ဝါ။ ဣစ္စိတာနံ ကုန်သော။ ပဌမဒုတိယပုစ္ဆာသု၊ ပဌမပုစ္ဆာ ဒုတိယပုစ္ဆာတို့၌။ သန္နိဋ္ဌာနပဒ သင်္ဂဟိတာနံ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော။ ကုသလ ကုသလ မူလာနံ၊ ကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်မူလို၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ ဖြင့်။ အတ္ထ ယမကဘာဝဿ၊ ၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ တည်း။

ဟိ၊ မှန်၏။ ဉာတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ “ဣစ္စိတာနံ၊ အလိုရှိအပ်ကုန်သော။ ဝိသေသဝန္တာပေက္ခာနံ၊ ဝိသေသဝန္တာအားဖြင့် ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သော။ ဝိသေ

သော ကုသိုလ်တရား၊ ဒုတိယပုစ္ဆာဝယ် “ယေ ဝါ ပန ကုသလမူလာ” ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ကုသလမူလတရား၊ ဤသို့အနက်အစုံကို “ယမက”ဟု ယူစေလိုသည်။ [ဘာကြောင့်နည်း။ ပဌမပုစ္ဆာဝယ် “ယေ ကေစိ ကုသလာဓမ္မာ”အရ ကုသိုလ်တရားတို့ကိုပင် “ကုသိုလ်မူလမည်ကြသလော”ဟု မေးလိုရာ ရောက်သောကြောင့်တည်း။ ဒုတိယ ပုစ္ဆာ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း မေးလိုရင်းကိုသိပါ။

နည်း ၂-ပါးအထူး။ ။ ပဌမနည်း၌ ဒုတိယပုစ္ဆာဝယ် သံသယပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ကုသိုလ်တရား၊ ပဌမပုစ္ဆာဝယ် သံသယပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူ အပ်သော ကုသလမူလတရား၊ ဤ ၂-ပါးအစုံကို “အတ္ထယမက”ဟု ခေါ်သည်။ ဒုတိယနည်း၌ ပဌမပုစ္ဆာဝယ် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ကုသိုလ် တရား၊ ဒုတိယပုစ္ဆာဝယ် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ကုသလမူလ တရား၊ ဤ ၂-ပါးအစုံကို “အတ္ထ ယမက”ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ဉာတုံ ဣစ္စိတာနံ ဟိ။ ။ “ဝုတ္တတ္တာ”ဟူသော ဟိတ်နောင် ဟိ ဖြင့် တက်သောကြောင့် ဝိတ္တာရဝါကျဟု ဆိုရိုးရှိသော်လည်း ဤ၌ ဝိတ္တာရမသင့်၊ ဒဠိသာသင့်၏။ ပဓာနဘာဝေါတိ၌ ဣတိ (တသ္မာ)ဟု ရှိသောကြောင့် ဟိ (ယသ္မာ)ဟုလည်း တနည်းပေးနိုင်၏။ ဤ၌ “ဉာတုံ။ ပေ။ ဝိသေသဝန္တာ ပေက္ခာနံ”သည် “ဉာတုံ။ ပေ။ ကုသလကုသလမူလဝိသေသာနံ”သည် ဒဠိကရဏ၊ “တံ ဝိသေသဝတံ ဝါ။ ပေ။ ဝိသေသာပေက္ခာနံ”သည် “ကုသလမူလကုသလ ဝိသေသဟိ ဝါ။ ပေ။ ကုသလကုသလမူလာနံ” ၏ ဒဠိကရဏတည်း။

ယမက]

ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၁၇၃

သာနံ ၊ ဝိသေသတို့၏၎င်း။ (ပဓာနဘာဝေါ၌ စပ်)။ ဝါ၊ တနည်း။
 တံဝိသေသဝတံ၊ ထိုဝိသေသရှိကုန်သော။ ဝိသေသာပေက္ခာနံ၊ ဝိသေသာအား
 ဖြင့် ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနုဉ္စ၊ တရားတို့၏၎င်း။ ဧတ္ထ ၊ ဤ မူလယမိုက်
 ၌။ ပဓာနဘာဝေါ၊ ပဓာန၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ဧကေကာယ၊ တပါးတပါးသော။ ပုစ္ဆာယ၊ ဖြင့်။ (သင်္ဂဟိတော၌စပ်)
 ဧကေကော ဧဝ၊ တပါးစီတပါးစီသာလျှင် ဖြစ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်
 သည်။ ဝါ၊ ကို။ သင်္ဂဟိတော၊ သိမ်းဟူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊
 ဤသို့မှတ်အပ်၏။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤအတ္တာနံ ဝသေန အတ္ထ ယမကံ - ဟူသော
 စကားရပ်၌။ အတ္ထသဒ္ဓေါ၊ အတ္ထသဒ္ဓါသည်။ ဓမ္မဝါစကော၊ သဘာဝဓမ္မ
 ကို ဟောသောသဒ္ဓါသည်၎င်း။ ဟေတုဖလာဒိဝါစကောဝါ၊ ဟေတု
 ဖလအစရှိသည်ကို ဟောသောသဒ္ဓါသည်၎င်း။ (အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် “အတ္ထော
 ပယောဇနော” အစရှိသော အဘိဓာန်လာ ဟိတစသောအနက်တို့ကိုယူပါ။)
 န(ဟောတိ)၊ ဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ပါဠိအတ္ထဝါစကော၊ ပါဠိ၏

၁။ ဝိသေသာနံ ဝိသေသဝန္တာပေက္ခာနံ။ ။ [ဝိသေသာနန္တိ ကုသလ
 ကုသလမူလဝိသေသာနံ၊ ဝိသေသဝန္တာပေက္ခာနန္တိ ကုသလမူလကုသလသင်္ခါ
 တေဟိ ဝိသေသဝန္တေဟိ သာပေက္ခာနံ၊ - အနု။] ရှေ့ဒဠိယဝါကျ၌ “ဉာတုံ
 ဣစ္ဆိတာနံ။ ပေ။ ကုသလကုသလမူလဝိသေသာနံ” ကိုပင် ဤ၌ “ဝိသေသာနံ”
 အရယူ၍ ထိုဝိသေသတို့လည်း (သုတို့ချည်းသတ်သတ်ဟုတ်) ယေ ဝါ ပန
 ကုသလမူလတုနံ၊ ကုသလမူလဟူသော ဝိသေသဝန္တာအားဖြင့် ငဲ့ခြင်းရှိသော
 ကုသလ၊ ယေ ကေမိ ကုသလာ ဓမ္မာ တုနံ၊ ကုသလအားဖြင့် ငဲ့ခြင်းရှိ
 သော ကုသလမူလများဖြစ်ကြသည်- ဟူလို။ [တံဝိသေသဝတံ ဝါ၊ စသော
 ဝါကျ၌လည်း ဤနည်းမှီးပါ။]

၂။ ဧတ္ထ ပဓာနဘာဝေါ။ ။ “ဉာတုံ ဣစ္ဆိတာနံ ဝိသေသာနံ” ဟူသော
 သမ္ပန်ကို၎င်း၊ “တံဝိသေသဝတံ ဝါ ဓမ္မာနံ” ဟူသော သမ္ပန်ကို၎င်း၊ ပဓာန
 ဘာဝေါ ဝယ် ဘာဝေါ၌ စပ်ရသော သမ္ပန်ဟု မှတ်ပါ။ ဝိသေသဝန္တာ
 ပေက္ခာနံ၊ ဝိသေသာပေက္ခာနံတို့ကား ထိုသမ္ပန်၏ ဝိသေသနတို့သာတည်း။
 [ဧတ္ထာတိ တေသ္မိ မူလယမကေ- အနု။]

အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း။ တေနေဝ၊ ကြောင့်ပင်။ တေသညေဝ
အတ္တနန္တိအာဒိ၊ အစရှိသော။ (ယံဝစနံ အတ္တိ၊ တံဝစနံ သင်္ဂဟကာရော)
အာဟ၊ ပြီ။

တိဏိပိ ပဒါနိ ဧကေတော ကတောတိဏ္ဍဒံ၊ ဟူသောဤစကားကို။ နာမ
ပဒဿ၊ နာမပဒ၏။ ကုသလာဒိနံ၊ ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့ကို။
သင်္ဂဟကတ္တ မတ္တ မေဝ၊ သိမ်းယူနိုင်သည်၏အဖြစ်မျှကိုသာ။ သန္ဓာယ၊ ရှိ။
(သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ (ကုသလာဒိနံ၊ တို့ကို။) နိရဝသေသ သင်္ဂဟ
ကတ္တံ၊ အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် သိမ်းယူနိုင်သည်၏အဖြစ်ကို။ (သန္ဓာယ၊
ရှိ။) န ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗကုသလာဒိသင်္ဂဟ
နတ္ထမေဝ၊ အလုံးစုံ ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့ကို သိမ်းယူခြင်း အကျိုး
ငှါသာလျှင်။ နာမပဒဿ၊ နာမပဒ၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူ
အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကုသလတ္တိက မာတိကာယ စဟူသု ပဒေသုတိ၊
ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ [အဗျာကတပဒ၌ ပါဝင်သော ရုပ်တရား
တို့ကို နာမပဒက မသိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် “န နိရဝသေသသင်္ဂဟကတ္တံ
(သန္ဓာယ ဝုတ္တံ)” ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ အလုံးစုံကို မသိမ်းယူနိုင်သောကြောင့်
“ကုသလာဒိနံ သင်္ဂဟကတ္တ မတ္တ မေဝ” ဟုသာမည ဝါစကမတ္တသဒ္ဓါဖြင့်
ဆိုသည်။]

ဥဒ္ဓေသဝါရဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

မူလယမကနိဒ္ဓေသဝါရ အဖွင့်

အညမညယမကေ ယေ ကေစိ ကုသလာတိ အပုစ္ဆိတောတိ ဧတ္ထ ဟူသော
ဤပါဌ်၌။ (အဓိပ္ပေါယောဉ္စစပ်) ဒုတိယ ယမကေ၊ ဒုတိယ ယမက၌။
ယေ ကေစိ ကုသလမူလာတိ၊ ဟူ၍။ အပုစ္ဆိတော၊ မေးတော်မမူဘဲ။ ယေ

၁။ ယထာ ဒုတိယယမကေ။ ပေ။ ကတာ။ ။ ဒုတိယယမကဟူသည် ဧကမူလ
ယမကတည်း။ ထိုယမကဝယ် ပဌမယမက၏ အနုလောမမှ “ကုသလမူလာ”
ပုဒ်ကို မယူဘဲ “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ” ဟု အနုလောမ ပမဌပုဒ်ကိုယူ၍
“ယေ ကေစိ ကုသလာ” ဟု ပုစ္ဆာပြုထားသကဲ့သို့။

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၁၇၅

ကေစိ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆာ၊ ကိ။ ကတယထာ၊ ပြုတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တု။ ဣဓာပိ၊ ဤ အညမည မူလယမက၌လည်း။ ယေ ကေစိ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆာ၊ သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ကတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်နည်း။) ပုရိမယမကဝိသိဋ္ဌံ၊ ရှေးယမကမှ အထူးဖြစ်သော။ အပုဗ္ဗံ၊ အသစ်ပုဒ်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ ပစ္စိမယမကဿ၊ နောက်ယမက၏။ အပ္ပဝတ္တတ္တာ၊ မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ အယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း။ ပဋိလောမပုစ္ဆာနု ရူပဘာဝတော၊ ပဋိလောမပုစ္ဆာအားလျော်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဣဓာပိ၊ ၌လည်း။ ယေ ကေစိ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆာ၊ သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ကတဗ္ဗာ သိယာ) ဣတိ၊ ဤသို့။ ကေစိ၊ အချို့ဆရာတို့သည်။ (ဝဒန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။)

၁။ ဧဝံဓာပိ။ ပေ။ ကတဗ္ဗာ သိယာ။ ။ အညမည မူလယမကကို “ဣဓာပိ” ဟု ဆိုသည်။ ဤ အညမည မူလယမက၌လည်း ဒုတိယယမက၌ကဲ့သို့ “ယေ ကေစိ ကုသလာ” ဟု ပုစ္ဆာပြုထိုက်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း။ ရှေးပဌမယမကဝယ် ထူးသော ကုသလမူလ အသစ်ပုဒ်ကိုယူ၍ နောက်ဒုတိယယမက၏ မဖြစ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်တည်း။ (ပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါ)။ ဤတတိယ ယမက၌ကား- ရှေး ဒုတိယ ယမက၌ထူးသော “ကုသလမူလေနကေမူလာ” ဟူသော အသစ်ပုဒ်ကိုယူ၍ ပုစ္ဆာဖြစ်နေသောကြောင့် ရှေးဒုတိယယမကနှင့် အသွား မတူဟု ဆိုလိုသည်။ [ဣဒဉ္စ ဒုတိယယမကဿ တထာ အပ္ပဝတ္တတ္တာ ဝုတ္တံ၊ တတိယယမကံ ပန တထေဝ ပဝတ္တံ- အနု။]

၂။ ပဋိလောမ။ ပေ။ ကေစိ။ ။ ကေစိတိ ပဒကာရာ (ပဒကာရဆရာတို့) ဤ ကေစိဆရာတို့ကား “ပုရိမယမကဝိသိဋ္ဌံ ။ ပေ။ အပ္ပဝတ္တတ္တာ” ဟူသော ရှေးအကြောင်းပြပုံကို မနှစ်သက်သောကြောင့် အကြောင်းတမျိုး ပြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- မူလယမကနှင့် ကေမူလယမကတို့၌ ပဋိလောမပုစ္ဆာဝယ် “သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ” နှင့် လျော်အောင် “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ” ဟု စချီသကဲ့သို့ ဤ အညမညယမက၌လည်း ပဋိလောမပုစ္ဆာဝယ် “သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ” နှင့် လျော်အောင် “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ” ဟု စချီထိုက်သောကြောင့်တည်း ။ ဟု အကြောင်းပြသည်။

ပန၊ ထိုသို့ပင် အချို့ဆရာတို့ဆိုကြပါသော်လည်း။ ပုရိမပုစ္ဆာယ၊ ရှေး
 ပုစ္ဆာ၏။ ဝါ၊ ဌ။ အတ္ထဝသေန၊ ဖြစ်သင့်သော ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော
 အနက် ယုံမှားအပ်သောအနက်တို့နှင့်စပ်သဖြင့်။ ကတာယ၊ ပြုအပ်သော။
 တဒနုရူပါယ၊ အနက်သဒ္ဒါအားဖြင့် ထိုရှေးပုစ္ဆာအားလျော်သော။ ပစ္ဆိမ
 ပုစ္ဆာယ၊ နောက်ပုစ္ဆာသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်
 နည်း။) အနုလောမေ၊ အနုလုံဖြစ်သောအနက်၌။ ဝိဂတသံသယဿ၊ ကင်းပြီး
 သော သံသယရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပဋိလောမေ၊ ပဋိလုံဖြစ်သော အနက်၌။
 သံသယပုတ္တိတော၊ သံသယ၏ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။
 ပစ္ဆိမပုစ္ဆာနုရူပါယ၊ နောက်ပုစ္ဆာအားလျော်သော။ ပုရိမပုစ္ဆာယ၊ ရှေး
 ပုစ္ဆာသည်။ နစ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ မဖြစ်သင့်သည်သာ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊
 ဤအဓိပ္ပာယ် ၂-မျိုးတို့တွင်။ ပုရိမေ၊ ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အဓိပ္ပာယ်ော၊
 သည်။ ယုတ္တော၊ သင့်၏။

ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန ၊ တဿဝတ္ထဿ သမ္ဘဝတောတိ ဣဒံ ဟူသော
 ဤစကားကို။ ဝေ၊ ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း။ ဝတ္ထု၊ ဆိုခြင်းငှါ။

၁။ ပုရိမပုစ္ဆာယ ။ပေ။ ယုတ္တော။ ။ဤစကားဖြင့်၊ ကေစိဆရာတို့၏
 အကြောင်းပြပုံကို ပယ်၍ ရှေ့၌ ပြအပ်သော အကြောင်းပြပုံကို အသင့်ဟု
 ဆိုသည်။ ကေစိဆရာတို့က ပဋိလောမပုစ္ဆာအားလျော်အောင် အနုလောမ
 ပုစ္ဆာကိုပြုထိုက်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း ပစ္ဆိမပုစ္ဆာသည် ပုရိမပုစ္ဆာ၏ အနက်နှင့်
 စပ်၍ ပြုအပ်သောကြောင့် ပုရိမပုစ္ဆာ၏ အနက်အားလျော်သော ပုစ္ဆာသာဖြစ်
 ထိုက်၏။ တခုကြောင့်နည်း- အနုလောမ၌ သံသယကင်းပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ
 ပဋိလောမ၌ သံသယဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ကေစိဆရာတို့
 အလိုအားဖြင့် ပစ္ဆိမပုစ္ဆာအားလျော်သော ပုရိမပုစ္ဆာမဖြစ်ထိုက်ရကား ကေစိ
 ဆရာတို့၏ စကားသည်မသင့်၊ ရှေ့၌ဆိုအပ်သော ပုရိမယမကဝိသိဋ္ဌံ ။ပေ။
 အပ္ပဝတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပာယ်ော” ဟုဆိုအပ်သော ရှေးအဓိပ္ပာယ်သာသင့်သည်။
 [အတ္ထဝသေနာတိ သမ္ဘဝန္တာနံ နိစ္ဆိတသံသယိတာနံ အတ္ထာနံ ဝသေန၊ တဒနု
 ရူပါယာတိ တဿပုရိမပုစ္ဆာယ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော စ အနုစ္ဆဝိကာယ၊
 ပုရိမံ ဟိ အပေက္ခိတာ ပစ္ဆိမာယ ဘဝိတဗ္ဗံ- အနု။]

၂။ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန ။ [ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေနာတိ “ယေကေစိ ကုသလ
 မူလေန ကေမူလာ” တိ ဣမိနာပိ ဝါကျေန=အနု။] သဒ္ဒါတပုဒ်တည်းမဟုတ်

န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ (တနည်း၊ ကသွာ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ တိုင်း။
 ဝတ္ထု၊ ၁၄၂။ န သက္ကာ၊ သနည်း။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ ကုသလဗျဉ္ဇနတ္ထော
 ဝေ၊ ကုသလသဒ္ဓါ၏အနက်သည်ပင်။ ကုသလမူလေန ကေမူလဗျဉ္ဇနတ္ထော၊
 ကုသလမူလေန ကေမူလသဒ္ဓါ၏အနက်သည်။ န၊ မဟုတ်။ [ကုသလသဒ္ဓါ၏
 အနက်သည် ကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်သာတည်း။ ကုသလမူလေန ကေမူလ
 သဒ္ဓါ၏အနက်ကား ကုသိုလ်စိတ်စေတသိက်နှင့် ကုသလသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တည်း။
 တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ (ထိုသို့ ကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်၏ ကုသလမူလေန
 ကေမူလသဒ္ဓါ၏ အနက်နှင့် ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။) ဝိသဇ္ဇနမ္ပိ၊
 ခွဲခြားဝေစာန်၍ ဖြေဆိုကြောင်း စကားသည်လည်း။ အ သမာနံ၊ မတူသည်။
 ဟောတိ၊ ဟိ။ [မတူပုံကိုပြလို၍ ကုသလဗျဉ္ဇနေန ဟိ စသည်မိန့်။] ဟိ၊ မှန်။
 (တနည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ ကုသလဗျဉ္ဇနေန ၊ ကုသလသဒ္ဓါဖြင့်။ ပုစ္ဆာယ၊ ကို။
 ကတာယ၊ ပြုအပ်သော်။ (“ယေ ကေစိ ကုသလာဓမ္မာ” ဟု ပြုအပ်သော်။)
 အဝသေသာတိ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ အဝသေသာ ဟူသော ဤပါဌ်အရာ၌။

ဝါကျဖြစ်သောကြောင့် “ဝါကျေန” ဟု ဖွင့်သည်။ ဧဝံ န သက္ကာ ဝတ္ထု တိ
 (ဟူသောစကားကို) ယေနာဓိပ္ပာယ်န ဝတ္ထု၊ တမေဝါဓိပ္ပာယ် ဝိဝရတိ “နဟိ”
 တိ အာဒိနာ၊ တေနောတိ ဗျဉ္ဇနတ္ထော ကုသလမူလေန ကေမူလဗျဉ္ဇနတ္ထော
 သိန္နတ္ထော ဝေ၊ ဝိသဇ္ဇနန္တိ ဝိသဇ္ဇနံ (ခွဲခြားဝေစာန်ကြောင်းအဖြေ)။ အနု။

၂။ ကုသလဗျဉ္ဇနေန ဟိ၊ ပေ။ ဒီနပံတောတိ။ ဤဝါကျတို့ကား “နဟိ”
 စသော ရှေ့ဝါကျ၏အကျယ်တည်း၊ တနည်း ဟေတုဝါကျတည်း။ အညမည
 ယမကဝယ် “ယေကေစိ ကုသလာ” ဟု ကုသလသဒ္ဓါဖြင့် ပုစ္ဆာပြုလိုက်လျှင်
 “အဝသေသာ ကုသလာဓမ္မာ” ဟု ဖြေတော်မူရလိမ့်မည်။ ဣတရဏာ (“ယေ
 ကေစိ ကုသလာဓမ္မာ” ဟူသော ပုစ္ဆာမှတစ်ပါး “ယေကေစိ ကုသလမူလေန
 ကေမူလာ” ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပုစ္ဆာပြုလိုက်လျှင်) အဝသေသာ
 ဟူသော ဤနေရာ၌ကြွင်းသော ကုသိုလ်သာမက ကုသိုလ်မူလနှင့်တကွဖြစ်သော
 ကုသိုလ်စိတ္တဇရုပ်တို့ပါ ရနေသောကြောင့် “အဝသေသာ ကုသလမူလသဟ
 ဇာတာ ဓမ္မာ” ဟု ဟောတော်မူရလိမ့်မည်။ န စ တာနိ ဝစနာနိကား “အဝ
 သေသာ ကုသလာဓမ္မာ” ဟူသောသဒ္ဓါနှင့် “အဝသေသာ ကုသလမူလ
 သဟဇာတာ ဓမ္မာ” ဟူသော သဒ္ဓါတို့၏ အနက်အရ မတူပုံကိုပြသော ဝါကျ
 ရမ္ဘတည်း။

(ဝိသဇ္ဇနဝယ် “အဝံသေသာ” ဟူသော ဤပါဌ်အရာ၌။) အဝံသေသာ ကုသလ၊ လာ မွေ့တိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတ ရထာ၊ “ယေ ကေစိ ကုသလာ” ဟူသော အခြင်းအရာမှတ်ပါး “ယေကေစိ ကုသလမူလေန ကေမူလာ” ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ပုစ္ဆာယ၊ ကိ။ ကတာယ၊ သေဝံ။) (ယခုပါဌ်တော်အတိုင်း ပြုအပ်သော်။) အဝံသေ သာတိ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ။ အဝံသေသာ ကုသလမူလ သဟဇာတာ မွေ့တိ၊ ဟူ၍။ (ယခုပါဌ်တော်အတိုင်း။) ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ တာနိဝစနာနိ၊ ထိုသဒ္ဓါတို့သည်။ (ထိုကုသလာမွေ့ဟူသော သဒ္ဓါ၊ ကုသလမူလေန ကေမူလာဟူသော သဒ္ဓါတို့သည်။) သမာနတ္ထာနိ၊ တူသောအနက်ရှိကုန်သည်။ ‘န (ဟောန္တိ)၊ မဖြစ်ကုန်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့် နည်း။) ကုသလကုသလာ ဗျာကတ ဗိပနတော၊ ကုသိုလ်ဟူသောအနက်၊ ကုသိုလ်ကုသလသမုဋ္ဌာန ရုပ်အဗျာကတ ဟူသောအနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၊ ကြောင့်တည်း။ [“ကုသလ” သဒ္ဓါက ကုသိုလ်ဟူသော အနက်ကိုပြခြင်း၊ “ကုသလမူလသဟဇာတာ” သဒ္ဓါက ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက်နှင့် တကွ ကုသလသမုဋ္ဌာန ရုပ်အဗျာကတဟူသောအနက်ကို ပြခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါ ၂-ရပ်တို့ တူသောအနက် မရှိကြ ဟူလို။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန တဿေဝတ္ထဿ သမ္ဘဝဇောတိ ဣဒ္ဓံ၊ ဟူသော ဤစကားကို၊ ဧဝံ၊ ဝတ္ထု န၊ သက္ကာ၊ (ဤသို့ ရှေ့ပြန်လှည့်၍စပ်ပါ)။

ပန၊ ထိုသို့ပင်ဆိုခြင်းငှါ ‘မတတ်ကောင်းပါသော်လည်း။’ ဧတ္ထာ၊ ဣမိ နာပိ ဗျဉ္ဇနေန တဿေဝတ္ထဿ သမ္ဘဝဇော ဟူသောဤစကားရပ်၌။ အယံ၊ ဤသို့သော။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကိံ သိယာ) ယေကေစိ ကုသလာတိ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန၊ “ယေကေစိ

၁။ အယံ ပနေတ္ထံ။ ပေ။ သိယာ။ “ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန တဿေဝတ္ထဿ သမ္ဘဝဇော” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ဤသို့မဆိုထိုက်ဟု ပယ်ပြီးလျှင် အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဖြစ်နိုင်စရာရှိသောအလိုကိုပြလို၍ “အယံ ပနေတ္ထံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧတ္ထာတိ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန တဿေဝတ္ထဿ သမ္ဘဝဇောတိ၊ တေသ္မိံ ဝစနေ၊ အနု။]

ကုသလာ” ဟူသော ဤသဒ္ဒါဝါကျဖြင့်လည်း။ ယေ ကေစိ ကုသလမူလေန
 ကေမူလာတိ ဝုတ္တဗျဉ္ဇနတ္ထဿေဝ။ “ယေကေစိကုသလမူလေန ကေမူလာ”
 ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော သဒ္ဒါဝါကျ၏ အနက်၏ပင်။ သမ္ဘဝတော၊ ဖြစ်
 သင့်ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယ ယမကေ ဝိယဒုတိယ ယမကဉ္စကဲ့သို့။ အပုံစွဲတွာ၊
 မေးတော်မမူဘဲ။ (ဒုတိယယကေဉ္စ “ယေကေစိ ကုသလာဓမ္မာ” ဟုမေးတော်
 မူသကဲ့သို့ ဤဉ္စမမေးဘဲ)။ ယေကေစိ ကုသလမူလေန ကေမူလာတိ၊ ဟူ၍။
 ပုစ္ဆာကို။ (ဘဝဘာ)ကတာ။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း၊ ကသွာ၊ ကြောင့်။ ယေ
 ကေစိ ကုသလာတိ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန၊ ဖြင့်လည်း။ ယေ ကေစိ ကုသလ
 မူလေန ကေမူလာတိ ဝုတ္တဗျဉ္ဇနတ္ထဿေဝ၊ ၏ပင်။ သမ္ဘဝေါ၊ ဖြစ်သင့်ခြင်း
 သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ ကုသလမူလဟိ၊ ကုသိုလ်
 မူလတို့မှ။ အညေ၊ ကုန်သော။ ကုသလာ၊ တို့သည်။ သန္တိ ဝိယ၊ ရှိကုန်သကဲ့
 သို့။ (တထာ၊ တူ။) ကုသလမူလေန၊ ကုသိုလ်မူလအားဖြင့်။ ကေမူလေ
 ဟိ၊ တူသောမူလရှိကုန်သော ကုသိုလ်စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇ ရုပ်တို့မှ။
 အညေ၊ ကုန်သော။ ကုသလာ၊ တို့သည်။ န သန္တိ ၊ မရှိကုန်။ ပန၊ အနွယ်

၁။ ယေ ကေစိ ။ ပေ။ သမ္ဘဝတော။ ။ “ယေ ကေစိ ကုသလာ (ဓမ္မာ)”
 ဟူသော ဤဝါကျဖြင့်လည်း (သမ္ဘဝတော၌စပ်) “ယေ ကေစိ ကုသလမူလေန
 ကေမူလာ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဝါကျအနက်၏ပင်ဖြစ်သင့်သောကြောင့်
 ဒုတိယယမကဉ္စကဲ့သို့ “ယေ ကေစိ ကုသလာ (ဓမ္မာ)” ဟု ပုစ္ဆာပြုတော်မမူဘဲ
 “ယေ ကေစိ ကုသလမူလေန ကေမူလာ (ဓမ္မာ)” ဟု ပုစ္ဆာပြုတော်မူသည်။

၂။ န ဟိ။ ပေ။ တေသန္တိ။ ။ ဤဝါကျကား ဝုတ္တဗျဉ္ဇနတ္ထဿေဝ သမ္ဘဝ
 တော” ၏ ဒဠိတည်း။ (တနည်း) သမ္ဘဝတောအရ ဖြစ်သင့်ပုံကို အကြောင်းပြ
 သောဟိတ်တည်း။ ထို့ကြောင့်ရှေးနိဿယအတိုင်း “ဟိ (ယသွာ” ဟုပေး၍ ဣတိ
 (တသွာ)။ ပေ။ သမ္ဘဝေါ ဟောတိ” ဟု အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ ထို့နောက်
 ဣတိတပုဒ်အကြေကြ၍ “အယံ အဓိပ္ပာယ်ော သိယာ” ဟု ပြန်၍အုပ်ရသည်။

န ဟိ။ ပေ။ သန္တိ။ ။ “ကုသလမူလဟိ ဝိယ” သည် ဝိသဒိသုပမာတည်း။
 အတူတကွဖြစ်ကြရာဝယ် ကုသလမူလတို့မှ အခြားကုန်သော ကုသိုလ်တရား
 များ (ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက်များ) ရှိကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကုသလမူလအား
 ဖြင့် ကေမူလဖြစ်ကြသော (ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့မှ) အခြား
 သော ကုသိုလ်တရားများမရှိကြတော့။

ကား။ ကုသလေဟိ ၊ တို့မှ။ အညေပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော။ တေ၊
 ထိုကုသလသမုဋ္ဌာန စိတ္တဇရုပ်တို့သည်။ သန္တိ၊ ရှိကုန်သေး၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 (ယေကေစိ ကုသလာတိ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန၊ ဖြင့်လည်း။ ယေကေစိ
 ကုသလမူလေန ကေမူလာတိ ဝုတ္တ ဗျဉ္ဇနတ္ထသေဝ၊ ၏ပင်။ သမ္ဘဝေါ၊ ဖြစ်
 သင့်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။) ဣတိ(အယံ)၊ သော။ အဓိပ္ပာယ်သော၊ သည်။
 သိယာ၊ ၏။

ပဋိလောမပုစ္ဆာဝဏ္ဏနာယံ၊ ဌ။ ကုသလမူလေန ။ပေ။ ဘဝေယျာတိ၊
 ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ တမ္ပိ၊ ထိုကုသလမူလေန။ပေ။
 ဘဝေယျ ဟူသော အဋ္ဌကထာ စကားသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ တထာ၊
 ကို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (အနုလောမပုစ္ဆာကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇနာကို ပြုထိုက်၏
 ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း) ဝုတ္တံ၊ ဆိုခြင်းငှါ။ န သက္ကာ၊
 မတတ်ကောင်း။ [ကသွာ၊ ကြောင့်။ တမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။
 ဝုတ္တံ၊ ငှါ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသနည်း။ ယသွာ၊ ကြောင့်။ ယေဝါ
 ပန ကုသလမူလေန။ပေ။ ကေမူလာတိ၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆိတေ စ၊ မေးအပ်သော်

၁။ ကုသလေဟိ ပန ။ပေ။ သန္တိ။ ။ ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက်တို့မှာကား
 အခြားကုန်သော ကုသလစိတ္တ သမုဋ္ဌာန ရုပ်များလည်း ရှိကြသေး၏။ ဣတိ၊
 ထို့ကြောင့်။ ယေကေစိ ကုသလာတိ ဣမိနာပိ ဗျဉ္ဇနေန။ပေ။ ဝုတ္တဗျဉ္ဇနတ္ထသေဝ
 သမ္ဘဝေါဟောတိ”ဟု ပြန်လျှည့်ရသည်။ ဆိုလိုရင်းကား။ ယေကေစိ ကုသ
 လာ၏အရက အနက်ကျဉ်း၍ ယေကေစိ-ကုသလမူလေန ကေမူလာ၏ အရက
 ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက်အပြင် စိတ္တဇရုပ်တွေပါ ရသောကြောင့် အနက်ကျယ်၏။
 အနက်ကျဉ်းသည် အနက်ကျယ်အတွင်း၌ ဖြစ်သင့် (ပါသင့်)သောကြောင့်
 ဤကဲ့သို့ အနက်ကျယ်ရနိုင်သောပုဒ်ကို ယူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာ ပုစ္ဆာပြုထားဟန်
 တူသည်”ဟု အဋ္ဌကထာ၏အလိုကို ဋီကာဆရာက ခန့်မှန်းသည်။

၂။ တမ္ပိ တထာ။ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ တံ၊ ဖြင့် ရှေ့ပြုအပ်သော အဋ္ဌကထာ
 စကားကို စွဲရသည်။ “ဝိ”ကား ရှေ့၌ “ဣဒမေဝ န သက္ကာ ဝုတ္တံ”ဟုဆိုအပ်
 ပြီးသော စကားကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထတည်း။ တထာတိ ။ပေ။ အနု
 လောမပုစ္ဆာယံ ဝိယ ဝိသဇ္ဇနံ ကာတဗ္ဗံ ဘဝေယျာတိ ဣမိနာပကာရေနာတိ
 အတ္တော။ ယေန ကာရဏေန “န သက္ကာ ဝုတ္တံ” တိ ဝုတ္တံ၊ တံ ကာရဏံ
 ဒသေတုံ “ယေဝါ ပနာ”တိ အာဒိမာဟ။—အနု။

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၁၈၁

လည်း။ အာမန္တာက္ကစ္စေဝံ ၊ အာမန္တာဟူ၍ပင်။ ဝိသဇ္ဇနေန၊ အဖြေသည်။
ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။
ဝတ္ထု၊ ငှါ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။

ဟိ၊ မှန်။ (အာမန္တာဟူပင် 'ဖြေရမည်ဟူသော စကားသည်မှန်၏)။
ကုသလမူလေန၊ ကုသိုလ်မူလအားဖြင့်။ အညမညမူလသု၊ အညမညမူလ
တရားတို့တွင်။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသောတရားသည်။ ဧကမူလံ၊ တူသော မူလ
ရှိသော တရားသည်။ န နဟောတိ '၊ 'မဖြစ်မဟုတ်၊ ဖြစ်သည်သာ။ ယေန၊
ယင်းကဲ့သို့ အညမညမူလတရားတို့တွင် ဧကမူလတရား၏ မရှိခြင်းကြောင့်။

၁။ အာမန္တာက္ကစ္စေဝံ ။ ယေဝါ ပန ကုသလမူလေန အညမညမူလံ၊
သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလမူလေန ဧကမူလာ။ ဤပါဠိတော်ကို မြန်မာ
ပြန်၍ အရကောက်ကြည့်ပါ။ ကုသိုလ်မူလအားဖြင့် အချင်းချင်း မူလဖြစ်ကြ
သောတရားတို့သည် ကုသိုလ်မူလအားဖြင့် တူသောမူလရှိကြသည်သာ ဖြစ်သော
ကြောင့် “အာမန္တာ”ဟူ၍ပင် ဖြေရလိမ့်မည်။ [သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ”
ဟူသော ပုစ္ဆာ၌ အာမန္တာဟု ဖြေရသောကြောင့် တူသည့်အတွက် သန္နိဋ္ဌာနတ္ထ
ဝေသဒ္ဓါသည်။]

၂။ န ဟိ။ ပေ။ ဧကမူလံ န ဟောတိ။ ။ [န နဟု ပဋိသေမ ၂ ပုဒ်ရှိ
သည်ကို သတိပြုပါ။] ကုသိုလ်မူလအားဖြင့် အချင်းချင်းမူလ ဖြစ်ကြသော
အညမညမူလ တရားတို့ဟူသည် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်ကြသော
မူလ ၃ ပါးတို့တည်း။ ထို ၃ ပါးတွင် အလောတသည် အဒေါသ အမောဟ
အားဖြင့် တူသောမူလရှိ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။ ထိုသို့အပြန်အလှန် မူလ
ဖြစ်ကြသော တရား ၃-ပါးတို့တွင် ကိဉ္စိ(ဘယ်တရားမဆို)ဧကမူလံ၊ (တူသော
မူလရှိသော တရားသည်)။ န ဟောတိ (မဟုတ်သည်ကား)။ န၊ မဟုတ်။ “မူလ
တရား ၃-ပါးလုံး ဧကမူလချည်းဖြစ်ကြသည်”ဟူလို။ [ဧကမူလအဖြစ်သေချာ
အောင် “ဧကမူလံ န နဟောတိ”ဟု ပဋိသေမ ၂-ခုဖြင့် သုံးစွဲသည်။ ဤဝါကျ
ကို အာမန္တာဟူပင် ဖြေရခြင်း၏ အကြောင်းပြဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုဝါကျ
ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။]

၁၈၂

ယမကမူလံဋီကာနိဿယ

[မူလ

အနုလောမပုစ္ဆာယဝိယ၊ အနုလောမပုစ္ဆာ၏ ကဲ့သို့။ ဝိဘာဂေါ ၊ ခွဲခြား
ဝေဘန်၍ ပြေဆိုကြောင်း သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနာသည်။ ဝါ၊ ကို။ ကာ
တဗ္ဗော၊ ပြုထိုက်သည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။

ယတ္ထ ၊ အကြင် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ္တပွါဒ်၌။ တိဏိ၊ ကုန်သော။
ကုသလမူလာနိ၊ တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထိုဉာဏသမ္ပယုတ်
ကုသိုလ်စိတ္တပွါဒ်၌။ တာနိ၊ ထိုကုသလမူ ၃-ပါးတို့သည်။ အညမညမူလာနိ၊
အညမညမူလတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။ ဧကမူလာနိစ၊ တူသော မူလရှိသော
တရားတို့လည်းဟုတ်ကုန်၏။ (ကသ္မာ၊နည်း။) ခိန္နိ ခိန္နိ၊ ၂-ပါး ၂-ပါးသောမူလ
တို့၏။ ဧကေကေန၊ တပါးတပါးသော မူလအားဖြင့်။ အညမညေက
မူလတ္ထာ၊ အချင်းချင်းတူသော မူလရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။
[အညမညမူလလည်းဖြစ်ကြ၊ ဧကမူလလည်းဖြစ်ကြသည်၊ ဟူလိ။]

၁။ ယေန။ပေ။ဝိဘာဂေါ။ ။ယေနာတိ ယေန အညမညမူလေသု ဧက
မူလဿ အဘာဝေန = အညမညမူလဖြစ်ကြသော တရားတို့တွင် တူသောမူလ
ရှိသော တရားတပါးတလေ၏ အကြင်မရှိမကြောင့် ဝိသဇ္ဇန ပြုသောအခါ
မည်သည့် ကုသလမူလတို့သည် အညမညမူလသာဖြစ်၍ ဧကမူလမဖြစ်၊ ကြွင်း
သော ကုသလမူလတို့ကား အညမညမူလလည်းဖြစ်ကြ ဧကမူလလည်း ဖြစ်ကြ
၏-ဟု ခွဲခြားဝေဘန်၍ ပြေဆိုကြောင်း ဝိသဇ္ဇနဖြစ်ရာ၏။ [သရူပဒဿန
ဝိသဇ္ဇနာကို “ဝိဘာဂ”ဟု ဆိုသည်။]

၂။ယတ္ထ တိဏိ။ပေ။ ဧကမူလာနိ စ။ ။ဤစကားသည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်
က စောဒနာလို၍ အခြေခံသော စကားတည်း။ မူလ ၃-ပါးအတူဖြစ်ရာ ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ္တပွါဒ်၌ မူလ ၃-ပါးတို့သည် အချင်းချင်းတူသော မူလ
ရှိသော တရားများဖြစ်ကြ၏။ “ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်
“ ခိန္နိ ခိန္နိ ဧကေကေန အညမညေကမူလတ္ထာ ” ဟု အကြောင်း ပြသည်။
[အလောဘ အဒေါသ ၂-ပါးတို့သည် အမောဟနှင့် အချင်းချင်းတူသော
မူလရှိကြ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အပြန်အလှန် အညမည ဧကမူလဖြစ်ပုံကို
သိပါ။]

ယမက]

နိဗ္ဗေသဝါရအဖွင့်

၁၈၃

ပနံ၊ ကား။ ယတ္ထ၊ အကြင် ဉာဏဝိပုယုတ်စိတ္တပ္ပါဒိ၌။ ဒေ၊ ၂-ပါး ကုန်သော ကုသိုလ်မူလတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထိုဉာဏဝိပုယုတ် စိတ္တပ္ပါဒိ၌။ တာနိ၊ ထို ၂-ပါးကုန်သော ကုသိုလ်မူလတို့သည်။ အည မည မူလာနေဝ၊ အညမညမူလတို့သာတည်း။ န ကေမူလာနိ၊ ကေမူလတို့ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဧတဿ ဂဟဏဿ၊ ဤယူခြင်းကို။ နိဝါရဏတ္ထံ၊ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ။ မူလာနိ ယာနိ ကေတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော ပါဌ်ဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို။ ကာတဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက်သည် မဟုတ် လော။ ဣတိစေ၊ ဤသို့စောဒနာအံ့။

န (ကာတဗ္ဗံ)၊ မပြုထိုက်။ (ကသွာ၊ ကြောင့်နည်း။) အာမန္တာတိ ဣမိနာဝ ဝိသဇ္ဇနေန၊ အာမန္တာ ဟူသော ဤအဖြေဖြင့်ပင်။ တံဂဟဏနိဝါရ

၁။ ယတ္ထ ပန။ ပေ။ န ကေမူလာနိ။ ။ အလောဘ အဒေါသဟူသော မူလ ၂-ပါးသာ ယှဉ်ရာ ဉာဏဝိပုယုတ်စိတ္တပ္ပါဒိ၌ မူလ ၂-ပါးသာ ရှိရကား အညမညမူလတရားများသာ ဖြစ်ကြ၏။ ကေမူလတရားများ မဖြစ်ကြ။ ဤသို့ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ယူသည်။

၂။ ဧတဿ ဂဟဏဿ။ ပေ။ ဂဟဏံတိ စေ။ ။ ထို့ကြောင့် “မူလ ၂-ပါးသာယှဉ်ရာဝယ် ထို ၂-ပါးတို့ ကေမူလံ (ဟူသော မူလရှိသောတရား များ) မဖြစ်ကြ” ဟူသော အယူကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “မူလာနိ ယာနိ ကေတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ကုသလမူလာနိ ကေမူလာနိ စေဝ အညမညမူလာနိစ” ဟု ဝိသဇ္ဇန ပြုထိုက်သည်မဟုတ်လော။ ဤသို့ ဝိသဇ္ဇနပြုလျှင် “ယာနိ ကေတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” အရ အတူတကွဖြစ်သော မူလ ၂-ပါးလည်း ကေမူလဖြစ်၏-ဟု ဖြေတော်မူ သောကြောင့် “ကေမူလ မဖြစ်ဟူသော အယူကိုတားမြစ်ရာ ရောက်သည်” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ မူလ ၂-ပါးသာယှဉ်ရာ၌ “ထိုမူလ ၂-ပါးတို့ ကေမူလမဖြစ် ကြ” ဟူသောအယူကို “အမှား” ဟုဆို၍ ထိုမူလ ၂-ပါးတို့တွင် တပါးသည် အခြားတပါး၏ ကေမူလ(ဟူသော မူလရှိသော) တရားဖြစ်သင့်သည်သာ ဟု ဤနေရာ၌ အနုဋ္ဌိကာ ဖွင့်၏။ တယိဒံ မိစ္ဆာ၊ ဒီသုပိ ဧကကေန ဣတရဿ ကေမူလကတ္ထံ သမ္ဘဝတိ ယေဝါတိ-အနု။ [နောက်၌လည်း မူလ ၂-ပါး ရှိရာဝယ် ကေမူလဖြစ်ပုံကို ဤဋ္ဌိကာ၌ ဆိုလတံ။]

ဏတော ၊ ထို ယူခြင်းကို တားမြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ အနုလောမ ၊ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနေန၊ အနုလောမ ပုစ္ဆာ၏ အဖြေဖြင့်။ ကေတော၊ တပေါင်းတည်း။ ဥပုဇ္ဈမာနာနံ၊ ကုန်သော။ ဒိန္နံ၊ ကုန်သော။ မူလာနံ၊ တို့၏၎င်း။ တိဏ္ဍံ၊ ကုန်သော။ မူလာနံစ၊ တို့၏၎င်း။ အညမညေက မူလဘာဝဿ၊ အချင်းချင်းတူသော မူလရှိကုန်သည်၏အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ [အညမညမူလ၏ အဖြစ်၊ ကေမူလ၏အဖြစ်ကို။] နိစ္ဆိတတ္တာ စ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်းတည်း။

ဟိ၊ မှန်။ အညမညမူလာနံ ၊ အညမညမူလဖြစ်သော တရားတို့၏။ သမာနမူလတာ စေ၊ တူသော မူလရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကိုသာ။ ကေမူလ

၁။ န။ ပေ။ နိဝါရဏတော။ ။ “ယေ ဝါ ပန ကုသလမူလေန အညမညမူလာ၊ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟု မေးရာဝယ် ကုသိုလ်မူလအားဖြင့် အချင်းချင်း မူလဖြစ်ကြသောတရားတို့သည် ကုသိုလ်တရားချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “အာမန္တာ” ဟု ဖြေ၏။ ထိုအဖြေဖြင့် မူလ ၂-ပါးသာ ယှဉ်ရာဝယ် ထို ၂-ပါးသည် ကေမူလမဖြစ်” ဟူသော အယူကို တားမြစ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ [အညမညမူလဖြစ်လျှင် ကေမူလအဖြစ်သည် အတွင်းဝင်သည့်အတွက် ထိုအဖြေဖြင့် တားမြစ်နိုင်သည်-ဟုဆိုသည်။]

၂။ အနုလောမ။ ပေ။ နိစ္ဆိတတ္တာ။ ။ “မူလာနိ ယာနိ ကေတော ဥပုဇ္ဈန္တိ။ ပေ။ ကေမူလာနိ စေဝ အညမညမူလာနိ စ” ဟူသော အနုလောမပုစ္ဆာ၏ အဖြေတုန်းကပင် အတူဖြစ်ကြသော မူလ ၂-ပါးဖြစ်စေ၊ ၃-ပါးဖြစ်စေ အချင်းချင်းတူသော မူလရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်၎င်း “အတူဖြစ်ကြသော မူလ ၂-ပါးတို့ ကေမူလမဖြစ်ကြ” ဟု ယူခြင်းကို တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သည်။

၃။ အညမညမူလာနံ ဟိ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ “ဒိန္နံ တိဏ္ဍဉ္စ မူလာနံ အညမည ကေမူလဘာဝဿ နိစ္ဆိတတ္တာ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုစကားရပ်၌ ၃-ပါးသော မူလတို့၏ အညမည ကေမူလအဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်ခြင်းမှာ သင့်ပါစေတော့၊ ၂-ပါးသော မူလတို့၏ အညမည ကေမူလ၏အဖြစ်သည် အဘယ်မှာ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း- ဟု မေးဘူးရှိသောကြောင့် “အညမညမူလာနံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ အနုလောမပုစ္ဆာ၌ အညမည မူလဖြစ်ကြသော တရားတို့၏ ကေမူလအဖြစ်ကိုသာ မေး၏။ အညမညမူလဖြစ်ကြသော တရားတို့၏ အချင်းချင်းတူသော မူလရှိသည်၏အဖြစ်ကို မေးသည်မဟုတ်။

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၁၈၅

ဝစနေန၊ ကေမူလသဒ္ဒါဖြင့်။ ပုစ္ဆိယတိ၊ မေးအပ်၏။ (အညမညပူလာနံ၊ တို့၏။) အညမညသမာန မူလတာ၊ အချင်းချင်းတူသော မူလရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ကေမူလဝစနေန၊ ဖြင့်။) န ပုစ္ဆိယတိ၊ မေးအပ်သည်မဟုတ်။ စ၊ ဆက်။ ဒိန္နံ ၊ မူလာနံ တို့၏။ သမာနမူလတာ၊ တူသော မူလရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တေသု ၊ ထို ၂-ပါးသော မူလတို့တွင်။ ဧကေကံ၊ တပါးတပါးသော မူလသည်။ ဣတရေန၊ အခြားသော။ မူလေန၊ မူလနှင့်။ -တံမူလဟိ၊ ထိုမူလ ၂-ပါး ရှိကုန်သော။

၁။ အတ္ထိ စ ဒိန္နံ။ပေ။ မူလတာ။ ။ “သမာနံ+မူလံ ယေသံတိ သမာနမူလာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသောအခါ တူသော မူလရှိကြသော(မူလမှတပါးသော) စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များရ၏။ “သမာနမူလာနံ၊ တို့၏+ဘာဝေ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟု ပြုသောအခါ “သမာနမူလတာ”အရ မူလ ၂-ပါးတို့၏ အချင်းချင်းသဘောတူခြင်း ရသည်။

၂။ တေသု ဟိ ။ပေ။ သမာနမူလံ။ ။မူလ ၂-ပါးတို့ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်ဝယ် ယှဉ်ကြရာ၌ ထိုမူလ ၂-ပါးတွင် တပါးတပါးသည် အခြား မူလနှင့် သမာနမူလ (တူသောမူလ) ဖြစ်၏။ အဘယ်အားဖြင့် တူသောမူလ ဖြစ်သနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ မူလဟိ” စသည်မိန့်၊ “ထိုမူလရှိကြ-ယှဉ်ကြသော အခြားသော တကွဖြစ်ဘက် စိတ် စေတသိက်စိတ္တဇ ရုပ်အားဖြင့် တူသော မူလရှိကြသည်” ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့ — ဧကေကံသည် သမာနမူလံနှင့် အရတူ၏။ “သမာနံ+မူလံ ယဿာတိ သမာနမူလံ”ဟု ပြုပါ။ ဣတရေန မူလေနသည် သမာနမူလံ ဝယ် သမာန၌ စပ်ရသော သဟာဒိယောဂတည်း။ တံ မူလဟိသည် အညေဟိ ၏ ဝိသေသန၊ ထို မူလ ၂-ပါးရှိသော အခြား စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် များကို “အညေဟိ” အရ ယူပါ။ အညေဟိသည် သမာနမူလံ၏ ဘိန္နာဓိ ကရုဏာဝိသေသန၊ မူလတပါးသည် အတူယှဉ်ဘက် အခြားမူလ တပါးနှင့် အညေဟိအရဖြစ်သော ကုသိုလ် စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်အားဖြင့် သမာန မူလဖြစ်သည်-ဟူလို။ [မဇ္ဈိကား “ဣမသ္မိံ” အတ္ထေ ဖဿာဒယော(အညေဟိ အရ ဖဿသော တရားတို့ကို) သမာနသဟာယောဂါ ဒဠဗ္ဗာ (အညေဟိကို သမာန၌ စပ်ရသော သဟာယောဂ)”ဟု ဆိုလေသည်။စဉ်းစားပါ။]

၁၈၆

ယမကမူလဋီကာနိဿယ

[မူလ

အညေဟိ၊ အခြားသော တကွဖြစ်ဘက် ကုသိုလ်စိတ်၊ စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်
တို့အားဖြင့်။ သမာနမူလံ၊ တူသော မူလရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ဆက်။ အညမညမူလတ္ထေ ၊ အညမညမူလ၏ အဖြစ်ကို။ နိစ္ဆိတေ၊
ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော်၊ ကေမူလတ္တသံသယာဘာဝတော၊ ကေမူလအဖြစ်၌
သံသယ၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလမူလေန ကေ
မူလာတိ၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆာ၊ ကို။ န ကတာ၊ ပြုတော်မူအပ်။ ဣတိဒဋ္ဌဗ္ဗာ။
ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတေသံ ၊ ဤတရားတို့၏။ အညမညဿ၊ အချင်းချင်း၏။ မူလာ၊
မူလတို့သည်။ (သန္တိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အညမညမူလာ၊ တို့မည်၏။
ဧတေသံ၊ ဤတရားတို့၏။ သမာနတ္ထေန၊ တူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကံ၊

၁။ အညမညမူလတ္ထေန ပန။ ။ပဋိလောမ ပုစ္ဆာဝယ် “ယေ ဝါ ပန
ကုသလမူလေန ကေမူလာ” ဟု ပုစ္ဆာမပြုခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလို၍ အည
မညမူလတ္ထေ ပန ။ပေ။ ကတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ” ဟု မိန့်သည်။ “ယေ ကေစိ
ကုသလမူလေန ကေမူလာ၊ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလေန အညမညမူလာ”
ဟူသော အနုလောမပုစ္ဆာဝယ် “မူလာနိ ယာနိ ကေတော ။ပေ။ အညမည
မူလာနိ စ” ဟူသော အဖြေဖြင့် ကုသလမူလ ၃-ပါးတို့၏ အညမညမူလအဖြစ်ကို
ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်၏။ သာ၍ ဖြစ်ခဲ့သော အညမညမူလအဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်ပြီး
သောအခါ ထိုလောက် မခဲယဉ်းသော ကေမူလအဖြစ်၌ သံသယမဖြစ်တော့။
ထို့ကြောင့် ပဋိလောမပုစ္ဆာ၌ အနုလောမပုစ္ဆာ၏ ပြောင်းပြန် အဖြစ်ဖြင့်
“သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလမူလေန ကေမူလာ” ဟု ပုစ္ဆာ မပြုတော့ ဟု
မှတ်ပါ။

၂။ အညမညဿ မူလာ ဧတေသံတိ။ ။ဧတေသံတိ-၏နောက်၌ “ဧတေ
သံတိပိ” ဟု တွေ့ရ၏။ ပီဖြင့် ပေါင်းစရာမရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ရှေ့စကား
ကို ချဲ့သောကြောင့်၎င်း “ဧတေသံ ဟိ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။
ရှေ့စကားကို ချဲ့ကြောင်းကိုလည်း နောက်၌ “အညမညမူလတ္ထေ နိစ္ဆိတေ
။ပေ။ ကေမူလတ္တံ နိစ္ဆိတမေဝ ဟောတိ” ဟု ထပ်တူပြအပ်သော စကားဖြင့်
ထင်ရှားပါသည်။ [သုခေပနှင့် ဝိတ္တာရတို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်တူမြဲ ဖြစ်ပုံကို
သုတိပြုပါ။]

ယမက]

နိဗ္ဗေသဝါရအဖွင့်

၁၈၇

တူသော။ မူလံ၊ သည်။ (အတ္ထိ)။ ဣတိ၊ ဧကမူလာ၊ တို့မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥဘယမ္ပိ ၊ ၂-ပါးစုံလည်း ဖြစ်သော။ ဝစနံ၊ သဒ္ဓါသည်။ မူလယုတ္တတမေဝ၊ မူလနှင့် ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကိုသာ။ ဝဒတိ၊ ဟော၏။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ (အညမညမူလသဒ္ဓါ၊ ဧကမူလသဒ္ဓါ၊ ၂-ပါးစုံ၏ မူလယုတ္တအဖြစ်ကို သာဓောသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။) ဥဘယတ္ထာပိ၊ ၂-ပါးစုံသော အညမညမူလသဒ္ဓါ၊ ဧကမူလသဒ္ဓါတို့၌လည်း။ ကုသလ မူလေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

တတ္ထိ ၊ ထိုအညမညမူလယမက၌။ မူလယောဂသာမညေ၊ မူလနှင့် ယှဉ်ခြင်းသာမညဖြစ်သော၊ ဧကမူလတ္ထေ၊ ဧကမူလအဖြစ်ကို။ နိစ္ဆိတေ(ပိ)၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးပါသော်လည်း။ ပိသဒ္ဓါ၊ အကြေကြံ။ “ယေကေစိ ကုသလ မူလေန ဧကမူလာ” ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးပါသော်လည်း။] တဗ္ဗိသေသော၊ ထိုဧကမူလ၏ အထူးဖြစ်သော။ အညမညမူလဘာဝေါ၊ အညမညမူလအဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ နိစ္ဆိတော၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သေး။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနုလောမပုစ္ဆာ၊ သည်။

၁။ ဥဘယံပိ ဝစနံ။ ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ “ယေ ကေစိ ကုသလမူလေန အညမညမူလာ-အချင်းချင်းမူလရှိကုန်၏” ဟူသော စကားသည်၎င်း “ယေကေစိ။ ပေ။ ဧကမူလာဟူသော မူလရှိကုန်၏” ဟူသော စကားသည်၎င်း မူလနှင့်ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကို ဟော၏။ “မူလရှိ” ဟူသော စကားသည် “မူလနှင့်ယှဉ်” ဟူသော စကားနှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် “ကုသလမူလေန” ဟု ယှဉ်ဘက်တရားကို ထည့်တော်မူသည်။

၂။ တတ္ထိ မူလယောဂ ။ ပေ။ အနုလောမပုစ္ဆာ။ ။ ထိုစကားရပ်၌ “မူလနှင့်ယှဉ်” ဟူသော စကားသည် သာမညစကား၊ “အချင်းချင်းမူလနှင့်ယှဉ်” ဟူသော စကားသည် ဝိသေသ၊ စကားတည်း။ ဧကမူလ ယမကတုန်းက “ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ။ သဗ္ဗေ တေ ကုသလမူလေန ဧကမူလာ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “အာမန္တာ” ဟူသော အဖြေဖြင့် မူလယောဂသာမညဖြစ်သောဧကမူလအဖြစ်ကိုဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်၏။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော်လည်း ဝိသေသဖြစ်သော အညမညမူလအဖြစ်ကို မဆုံးဖြတ်ရသေး။ ထို့ကြောင့် အညမညမူလယမကဝယ် “ယေ ကေစိ ကုသလမူလေန ဧကမူလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေ တေကုသလမူလေန အညမညမူလာ” ဟုအနုလောမပုစ္ဆာဖြစ်သည်။

၁၈၈

ယမကမူလဋီကာနိဿယ

မူလ

ပဝတ္တံ၊ ဖြစ်ပြီ။ မူလယောဂဝိသေသေ^၁၊ မူလနှင့်ယှဉ်ခြင်း အထူးဖြစ်
 သော။ အညမညမူလတ္တံ၊ အညမညမူလ၏အဖြစ်ကို။ နိစ္စိတေ ပန၊ ဆုံးဖြတ်
 အပ်ပြီးသော်ကား။ ကေမူလတ္တေန၊ ကေမူလအဖြစ်နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။
 အညမညမူလတ္တံ၊ အညမညမူလအဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 မူလယောဂသာမညံ၊ မူလနှင့် ယှဉ်ခြင်းသာမညဖြစ်သော။ ကေမူလတ္တံ၊
 သည်။ ဝါ၊ ကို။ နိစ္စိတမေဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။

တသ္မာ^၂၊ ကြောင့်။ ကေမူလာတိ၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆံ၊ ပုစ္ဆာကို။ အကတော၊
 ပြုတော်မမူ၍။ [ယေ ဝါ ပန ကုသလမူလေန အညမညမူလာ၊ သဗ္ဗေ တေ
 ဓမ္မာ ကုသလမူလေန ကေမူလာဟု ပုစ္ဆာပြုတော် မမူဘဲ။] (ပဋိလောမပုစ္ဆာ
 ကဘာဉ်ခပ်)။ ကုသလမူလဝစနံ၊ ကုသလမူလ သဒ္ဓါသည်၎င်း။ [သဗ္ဗေ
 တေ ကုသလမူလာမှ ကုသလမူလသဒ္ဓါသည်၎င်း။] ကေမူလဝစနဉ္စ၊ ကေ
 မူလသဒ္ဓါသည်၎င်း။ [ယေ ဝါ ပန ကုသလမူလေန ကေမူလာမှ ကေမူလ
 သဒ္ဓါသည်၎င်း။] ကုသလဘာဝဒီပကံ၊ ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို ပြတတ်သည်။

၁။ မူလယောဂဝိသေသေ ပန။ ။ ထိုအနုလောမပုစ္ဆာ၏ “မူလာနိယာနိ
 ကေတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” စသော အဖြေဖြင့် မူလယောဂဝိသေသဖြစ်သော အည
 မညမူလအဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော် မူလယောဂ သာမညဖြစ်သော ကေ
 မူလအဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး ဖြစ်၏။ (ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း) ကေမူလအဖြစ်
 မရှိဘဲ အညမညမူလမဖြစ်နိုင်ရကား။ အနုလောမပုစ္ဆာ၏အဖြေဖြင့် အညမည
 မူလအဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်လျှင် ကေမူလအဖြစ်မှာ အတွင်းဝင်သွား
 သည့်အတွက် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၂။ တသ္မာ ။ ဝေ။ ကတောတိ။ ။ တသ္မာဖြင့် ရွှေ့၍ ဆိုအပ်ပြီးသော
 အကြောင်းအားလုံးကိုညွှန်ပြသည်။ [တသ္မာတိ ဝုတ္တဿေ တဿ ဟေတုဘာ
 ဝေန ပရာမသနံ- အနု။] “ယေ ဝါ ပန ကုသလမူလေန အညမညမူလာ”
 ဟု သဒ္ဓိဋ္ဌာန်ပြုပြီးနောက် အနုလောမပုစ္ဆာ၏ ပြောင်းပြန် အနေအားဖြင့်
 “သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလမူလေန ကေမူလာ” ဟု ပုစ္ဆာပြုသင့်၏။ ထိုသို့ မပြု
 သည်ကို “ကေမူလာတိ ပုစ္ဆံ အကတော” ဟု ဆိုသည်။ [အတိချုပ် ဆိုခြင်း
 သာတည်း။]

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၁၈၉

န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကုသလဘာဝေ၊ ကုသိုလ်၏အဖြစ်၌။ သံသယသမ္ဘာဝါ၊ သံသယ၏ ထင်ရှားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်။ ပဌမ ဒုတိယ ယမကေသု၊ ပဌမယမက ဒုတိယယမကတို့၌။ [မူလယမက ဧကမူလ ယမက တို့၌။] သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပဋိလောမပုစ္ဆာကို။ ကတာ၊ ယထာသို့။ ဧဝံ၊ တူ။ အညမညမူလဝစနံ၊ သည်။ ကုသလဘာဝဒီပကံ၊ ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကိုပြတတ်သည်။ န ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကုသလဘာဝေ၊ သည်။ သံသယသမ္ဘာဝါ၊ ကြောင့်၎င်း။ ကုသလာဓိကာရဿ၊ ကုသလာ ဟူသော အဓိကာရသဒ္ဓါ၏။ အနုဝတ္ထမာနတ္တာ စ၊ အစဉ်လိုက်လာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပဋိလောမပုစ္ဆာ၊ ကို။ ကတာ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၅၃၊ ၆၁။ မူလနယော၌။ ဝုတ္တေဝေ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ အတ္ထေ၊ အနက်သဘောတို့ကို။ [ပကာသေတံ၌ စပ်] မူလဿ၊ နောက်မူလ၏။ ဝိသေသနေန၊ ဝိသေသနလည်း ဖြစ်သော။ မူလ ယောဂ ဒီပနေန စ၊ မူလနှင့်ယှဉ်ပုံကိုပြတတ်သည်လည်းဖြစ်သော။ ကုသလ မူလဘာဝေန၊ ကုသိုလ်မူလ၏အဖြစ်၎င်း။ [ဣတိ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့်

၁။ ယထာ။ ပေ။ ကတာ။ ။ ပဌမ ဒုတိယ ယမကတို့၌ ပဋိလောမပုစ္ဆာ ဝယ် “သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟု ပုစ္ဆာပြုတော်မူသကဲ့သို့ ဤအညမည ယမက၌လည်း “သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟု ပဋိလောမပုစ္ဆာ ပြုတော် မူသည်။ ဘာကြောင့်နည်း။ ပဌမ ဒုတိယ ယမကတို့၌ ကုသလမူလ သဒ္ဓါ ဧကမူလသဒ္ဓါတို့သည် ကုသိုလ်အဖြစ်ကို မပြနိုင်ဘဲ ကုသိုလ်အဖြစ်၌ သံသယ ဖြစ်စရာရှိသကဲ့သို့ ဤ၌ အညမညမူလသဒ္ဓါလည်း ကုသိုလ်အဖြစ်ကို မပြနိုင် သည့်အတွက် သံသယဖြစ်ဘွယ် ရှိသောကြောင့်တည်း။

၂။ အတ္ထေ။ ။ မူလနယော ဝုတ္တေယေဝ ကုသလာဒီဓမ္မေ၊ ကုသလာ ဒယော ဟိ သဘာဝဓမ္မာ ဣဓ ပါဠိအတ္ထတာယ (ကုသလာ ဓမ္မာ စသောပါဠိ၏ အနက်တို့၏အဖြစ်ကြောင့်) အတ္ထောတိ ဝုတ္တော၊ အနု။

၃။ ကုသလပူလ။ ပေ။ ဒီပနေနဝ။ ။ “ကုသလမူလဘာဝေန မူလဿ ဝိသေသနေန၊ မူလယောဂဒီပနေန စ ပကာသေတံ ကုသလမူလမူလာတိ” ဟု၎င်း၊

“အဖြစ်ဖြင့်၎င်း”ဟု မပေးရ။] (မူလဿ၊၏။ ဝိသေသနေန၊ လည်းဖြစ်သော။ မူလယောဂဒီပနေန ၈၊ လည်းဖြစ်သော။) သမာနေန၊ တူသော။ လေန၊ မူလ၎င်း။ (မူလဿ ဝိသေသနေန မူလယောဂဒီပနေန ၈) အညမညဿ၊ အချင်းချင်း၏။ မူလေန၊ မူလ၎င်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမိနာ ပရိယာယန္တရေန၊ ဤပရိယာယ်တမျိုးဖြင့်။ ပကာသေတံ၊ ငါ။ မူလမူလနယော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။

အညပတ္တသမာသန္တေန၊ အညပုဒ်၏ အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၏ အဆုံးဖြစ်သော။ ကကာရေန၊ ကအက္ခရာဖြင့် (သမာသန္တကပစ္စည်းဖြင့်)။ တိသုပ္ပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ယမကေသု၊ တို့၌။ မူလယောဂမေဝ၊ မူလနှင့်ယှဉ်ခြင်းကိုပင်။ ဒိပေတံ၊ ငါ။ မူလကနယော (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။

“သမာနေန မူလေန မူလဿ ဝိသေသနေန၊ မူလယောဂဒီပနေန ၈ ပကာသေတံကေမူလမူလာတိ” ဟု၎င်း၊ “အညမညဿ မူလေန (မူလဘာဝေန) မူလဿ ဝိသေသနေန၊ မူလယောဂဒီပနေန ၈ ပကာသေတံ အညမည မူလ မူလာတိ” ဟု၎င်း၊ မူလမူလနယော ဝုတ္တောတိ ယောဇနာ- အနု။ ဤအဖွင့်အတိုင်း ရွှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့ကိုလိုက်စေ၍ နိဿယအနက်ပေးရသည်။

၁။ ပရိယာယန္တရေန။ ။ “ကုသလမူလဘာဝေန မူလဿ ဝိသေသနေန ။ ပေ။ မူလယောဂဒီပနေန” ဟု ဝိသေသနပါခြင်းသည် မူလနယမှ တမျိုးတခြားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနပါသည်ကိုပင် မူလနယမှ တမျိုး တခြားဟု မှတ်ပါ။

၂။ ပူလမူလနယ။ ။ ဤသို့ မူလတပုဒ်အပို ဟောတော်မူရာဝယ် အဘယ်အနက်ကို ထို အပိုတပုဒ်ကပြပါသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ကုသလမူလဘာဝေန မူလဿ ဝိသေသနေန” စသည်ဖြင့် ခြိုကာဖွင့်သည်။ ထို့တွင် “မူလမူလာ” ၌ ရွှေ့မူလပုဒ်ကို “မူလဿ ဝိသေသနေန” ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝိသေသနဖြင့် မူလနှင့် ယှဉ်ကြောင်းကိုလည်း ပြသောကြောင့် “မူလယောဂဒီပနေန ၈” ဟု ဆိုသည်။ ဤ ၂-ပုဒ်ကို နောက်၌လည်း လိုက်စေရသည်။

ယမက]

နိဇ္ဈသဝါရအဖွင့်

၁၉၁

မူလမူလကနယေ^၁၊ ဌ်။ ဝစနပရိယာယော၊ စကားပရိယာယ်သည်။) ဝုတ္တပ္ပကာရော^၂၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသည်သာ။

၇၄,၇၅။ အဗျောဟင်ရိကံ ကတွာတိ၊ ကား။ နကေမူလဘာဝံ^၃၊ နကေမူလ၏ အဖြစ်ကို။ လဗ္ဘမာနေဟိ၊ ရသောတရားတို့နှင့်။ ဧကေတော^၄၊

၁။ ပူလပူလကနယေ။ပေ။ပကာရောဝ။ ။“ဝုတ္တပ္ပကာရောဝါတိ ။ပေ။ ယောဇေတဗျော” ဟု အနုဋီကာဖွင့်သောကြောင့်၎င်း၊ ရှေးနိဿယ၌ “မူလမူလကနယေ” ဟု ဝါကျရှိသောကြောင့်၎င်း “မူလမူလကနယေ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ။

၂။ ဝုတ္တပ္ပကာရောဝ။ ။“ကုသလမူလဘာဝေန မူလဿ ဝိသေသနေန၊ သမာနေန မူလေန၊ အညမညဿ စမူလေန၊ မူလယောဂဒီပနေနစ” ကိ၎င်း၊ မူလမူလကနယဖြစ်သောကြောင့် သမာသန္တကပစ္စည်းထည့်ရပုံကို၎င်း ပြန်ညွှန်းသည်။ ထို့တွင် “ကုသလမူလဘာဝေနမူလဿ ဝိသေသနေန” သည် မူလမူလက ယမကအတွက် “သမာနေန မူလေန (မူလဿ ဝိသေသနေန)” သည် ဧကမူလမူလမူလက ယမကအတွက်၊ “အညမညဿ စ မူလေန (မူလဿ ဝိသေသနေန)” သည် အညမညမူလမူလက ယမကအတွက်၊ “မူလယောဂဒီပနေန” သည် ယမက ၃-ပါးလုံးအတွက် ဝိသေသနတည်း။ - ဟုခွဲပါ။ ဝုတ္တပ္ပကာရောဝါတိ ကုသလမူလဘာဝေန မူလဿ ဝိသေသနေနာတိ အာဒိနာ ပူလမူလနယေစ၊ အညပဒတ္တသမာသန္တေန က-ကာရေနာတိ အာဒိနာ မူလကနယေနစ ဝုတ္တပ္ပကာရောဝေ။ ဝစနပရိယာယော မူလမူလကနယေ ဧကေတိ ကတွာ ယောဇေတဗျော၊ - အနု။

၃။ နကေမူလဘာဝံ လဗ္ဘမာနေဟိ။ ။ ဧကမူလယကေ၌ “အဟေတုကံ အဗျောကဘံ အဗျောကဘမူလေန နကေမူလံ” ဟူသောအဖြေဝယ် “န ကေမူလံ” ဟူသောနာမည်ကို န ကေမူလဘာဝံ” ဟု သုံးစွဲထားသည်။ ဘာဝသဒ္ဓါကို နာမဘာဝဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုအမည်ကိုရသော တရားတို့ဟူသည် အဟိတ်စိတ္တပ္ပါဒ်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် တရားတို့တည်း။

၄။ ဧကေတော။ပေ။ ကတွာ။ ။ဧကေတော၏ နောက်၌ “လဗ္ဘမာနတ္တာ၊ အလုဗ္ဘမာနတ္တာ” ဟု ပါဠိ ၂-မျိုးရှိ၏။ နောက်၌ “ဧကေတော လဗ္ဘမာနကဝသေန” ဟုဆိုလတုံဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ “အလုဗ္ဘမာန” ဟု သိသာ၏။ အနုဋီကာ၌လည်း “အဋ္ဌာရသအဟေတုက စိတ္တပ္ပါဒါဟေတုကသမုဋ္ဌာန ရူပ နိဗ္ဗာနေဟိ ဧကေတော အလုဗ္ဘမာနတ္တာ” ဟုဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အလုဗ္ဘမာနတ္တာ” သည်

တပေါင်းတည်း။ အလဗ္ဗမာနတ္တာ၊ မရအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဟေ
 တုက ဝေါဟာရရဟိတံ၊ အဟေတုကဟူသော အခေါ်အဝေါ်မှကင်းသည်
 ကို။ ကတော၊ ရှိ။ ဝါ၊ တနည်း။ သဟေတုကဒုကေ ဝိယ၊ သဟေတုကဒုက်၌
 ကဲ့သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤကေမူလကဒုက်၌။ ဟေတုပစ္စယ ယောဂါယောဂ ဝသေန၊
 ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း မယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဗျောဟာရိကံ၊
 အဟေတုကဟူသော ဝေါဟာရမရှိသည်ကို။ နကတံ၊ ပြုအပ်သည်မဟုတ်။
 အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ သဟေတုကံဝေါဟာရမေဝ၊ သဟေတုက ဟူ
 သော ဝေါဟာရကိုသာ။ လဘတိ၊ ရ၏။ အဟေတုကဝေါဟာရံ၊ အဟေတုက

ပါဌ်မှန်တည်း။ ဆိုလိုရင်းကား- “သဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇ
 ရုပ်တို့သည် အဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် အတူတကွ
 မရအပ်။ ထိုသို့မရအပ်သောကြောင့်” ဟူလို။

၁။ ထို့ပြင်- “အဟေတုကဝေါဟာရရဟိတံ၊ သဟေတုကဝေါဟာရရဟိတံ”
 ဟုပါဌ် ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် “ယထာ ဟိ ယထာဝုတ္တ စိတ္တုပ္ပါဒါဒယော
 (အဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့သည်) ဟေတုပစ္စယဝိရဟိတာ အဟေတုက
 ဝေါဟာရံ လဘန္တိ၊ န ဧဝံ သဟေတုက သမုဋ္ဌာန် ရူပံ (သဟေတုက သမုဋ္ဌာန်မှ
 သည် အဟေတုကဝေါဟာရ မရ)၊ တေန အဟေတုကဝေါဟာရရဟိတံ ကတော
 တိ” ဟု အနုဋ္ဌိကာ ဖွင့်သောကြောင့် “အဟေတုကဝေါဟာရရဟိတံ” ကို အနု
 ဋ္ဌိကာလက်ထက်၌ရှိသော ပါဌ်ဟု မှတ်ပါ။ ဆိုလိုရင်းကား- “သဟေတုက
 သမုဋ္ဌာန်ရုပ်သည် ဟေတုပစ္စည်းမှ ကင်းသည့်အတွက် အဟေတုက ဟူသော
 ဝေါဟာရကို မရ” ဟူလို။

၂။ နဝါ။ ပေ။ ကတံ။ ။ သဟေတုကဒုက်၌ ယှဉ်ဘက်ဟိတ်ရှိသော တရား
 ကို သဟေတုက၊ ယှဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိသောတရားကို အဟေတုကဟု ခေါ်ရ
 သကဲ့သို့ ဤ ကေမူလဒုက်၌ ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း မယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်း
 ဖြင့် အဗျောဟာရိက ပြုအပ်သည်မဟုတ်။

၃။ အထခေါ။ ပေ။ ကတံ။ ။ စင်စစ်ကား- သဟေတုက အဗျာကတ
 စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်သည် သဟေတုကဝေါဟာရကိုသာရ၏။ ထို့ကြောင့်
 “အဗျောဟာရိကံ (အဟေတုက ဟူသော ဝေါဟာရမရှိသည်ကို)၊ ကတံ၊ ပြုအပ်
 ပြီ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၁၉၃

ဟူသောဝေါဟာရကို။န(လတတိ)၊ဣတိ၊ကြောင့်။ အဗ္ဗောဟာရိကံ၊အဟေ
က ဟူသော ဝေါဟာရမရှိသည်ကို။ ကတံ၊ပြီ။ ကေတော လဗ္ဗမာနကဝသေ
နာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ အဟေတုကစိတ္တုပ္ပါဒ နိဗ္ဗာနေဟိ၊ အဟိတစိတ္တုပ္ပါဒ
နိဗ္ဗာန် ဟူကုန်သော။ ဟေတုပစ္စယ ရဟိတေဟိ၊ ဟေတုပစ္စည်းမှ ကင်းကုန်
သောတရားတို့နှင့်။ သဟ၊ကွ။ လဗ္ဗမာနကရူပဝသေန၊ ရအပ်သောရုပ်၏
အစွမ်းဖြင့်။ (ဝိသဇ္ဇနံ ကတံဉ္စစပ်) ဣတိ အတ္ထော။

၈၆, ၉၇။ ။ယသံ ပါဠိယံ၊ အကြင်ပါဠိ၌(ပါဠိစာ၌)။ အဟေတုကံ
နာမမူလေန န ကေမူလံ၊ သဟေတုကံ နာမမူလေန ကေမူလံတိ၊ ဟူသော။
ပါဠော၊ သည်။ အာဂတော၊လာ၏။ တတ္ထ၊ ထိုပါဠိရပ်၌။ ယေကေစိ နာမာ
ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ နာမာနံ၊နာမ်တို့၏။ ဝါ၊တို့ကို။ နိဒ္ဒါ ရိတတ္တာ၊ ထုတ်ဆောင်
အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဟေတုကံ၊ ဟူ၍၎င်း။ သဟေတုကံတိ စ၊
ဟူ၍၎င်း။ ဝုတ္ထေ ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ နာမံတိ စ ဣဒံ၊ နာမံဟူ
သော ဤစကားကိုလည်း။ ဝိညာယမာနမေဝ၊ သိအပ်သည်သာ။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ န ဝုတ္တံ၊ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူအပ်။ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗံ။ [“အဟေ
တုကံ နာမံ” ဟု နာမံသဒ္ဓါမပါသော်လည်း နာမ်တရားတို့ကိုထုတ်ပြရာ၌န
ဖြစ်သောကြောင့် ပကရဏအားဖြင့် သိအပ်သိနိုင်သည့်အတွက် နာမံပုဒ်ကို
ဟောတော်မူအပ်တော့ဟု မှတ်ပါ။ ဟူလို။] ပန၊ ကား။ ယတ္ထ၊ အကြင်
ပါဠိ၌(ပါဠိစာ၌)။ အဟေတုကံ နာမံ(တိစ)၊အဟေတုကံ နာမံ ဟူ၍၎င်း။
သဟေတုကံ နာမံတိစ၊ ဟူ၍၎င်း။ ပါဠော (အာဂတော)၊ တတ္ထ၊ ၌။
သုပါကဋ္ဌဘာဝတ္ထံ၊ ကောင်းစွာထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ဟူသောအကျိုးငှါ။
နာမန္တိ၊ ဟူသောပုဒ်ကို။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

နိဒ္ဒေသဝါရ ဝဏ္ဏနာ၊သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ပြီ။

မူလယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂။ ခန္ဓယမကော

၁။ ပဏ္ဏတ္တိ ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၂-၃။ ခန္ဓယမကော။ ခန္ဓာ၊ ကုန်သော။ ကာလတေဒေသု၊ ပစ္စုပ္ပန် စသော ကာလအလုံးအပြားတို့၌။ ပုဂ္ဂလ ဩကာသ ပုဂ္ဂလော ကာသ ဝသေန၊ ဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဖြစ်ရာဘုံ၊ ပုဂ္ဂလ ဩကာသ ၂-ပါးစုံတို့၏ အပြား အားဖြင့်။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပါဒေနိရောဓော၊ ဖြစ်ပုံချုပ်ပုံတို့ကို၎င်း။ တေသံ၊ ထိုခန္ဓာတို့ကို။ ပရိညာ စ၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းတို့ကို၎င်း။ ဝတ္ထဗ္ဗာ၊ ဟောတော် မူထိုက်ကုန်၏။ ပန၊ ဆက်။ တေ ခန္ဓာ ၊ တို့ကို။ ရူပက္ခန္ဓောတိအာဒိဟိ၊

၁။ တေ ပန ခန္ဓာ။ ။ အဘိဓမ္မာ တရားတော်ဟူသည် ၊ ထူးသောဉာဏ် ဖြင့် သိထိုက်သော အဘိညေယျကထာ ဖြစ်၏။ ထိုအဘိညေယျကထာသည် လည်း (ယာဝဒေဝပရိညာတတ္ထာ)၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းတိုင်အောင် အကျိုး ရှိ၏။ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းဟူသော ပရိညာတို့တွင်လည်း တိရဏပရိညာနှင့် ကင်း၍ ပဟာနပရိညာမဖြစ်နိုင်။ တိရဏပရိညာသည်လည်း ပြည့်စုံသော ပရာ နဂ္ဂဟကို အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကာလကို၎င်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၎င်း ခန္ဓာတို့၏ဖြစ်ရာဘုံကို၎င်း ခွဲခြားဝေဘန်ခြင်းကို အဦးပြုသဖြင့် ခန္ဓာတို့၏ အသီး အသီး တပါးစီ၎င်း အတူတူ၍၎င်း ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်း လက္ခဏာကို ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် အလွန်အကဲနှင့်တကွဖြစ်၏။ ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဆသု ကာလတေဒေသု၊ ပေ။ ပရိညာ စ ဝတ္ထဗ္ဗာ” ဟူ၍ ပဓာနစကားကို ထုတ်ပြသည်။ [ခန္ဓယမိုက်၌ ပရိညာဝါရသည် ပဓာနဖြစ်၏- ဟူလို။]

ထိုစကားရပ်၌ တိရဏပရိညာနှင့် ကင်း၍ ပဟာနပရိညာ မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ဤအတူ ဉာတပရိညာနှင့် ကင်း၍ တိရဏပရိညာမဖြစ်နိုင်။ ထိုဉာတပရိညာ သည်လည်း သုတမယဉာဏ် အရင်းခံရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဒေသနာ၌ ကျွမ်းကျင် တော်မူသောမြတ်စွာဘုရားသည် “ရူပံ+ရူပက္ခန္ဓော” အစရှိသော အန္ဓယအား ဖြင့်၎င်း။ “န ရူပံ+န ရူပက္ခန္ဓော” အစရှိသော ဗျတိရေကအားဖြင့်၎င်း ရူပက္ခန္ဓစသော အပေါင်းပုဒ်၏ အနက်၊ ရူပံ စသောအစိတ်ပုဒ်၏ အနက် စသည်ကို ခွဲခြား ဝေဘန်၍ ပြခြင်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့် ခန္ဓာ ၅-ပါး တို့၌ ပရိညာအပြားကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ပဉ္စက္ခန္ဓာ အစရှိသည်ဖြင့်

ကုန်သော။ ပဉ္စဟိ၊ ကုန်သော။ ပဒေဟိ၊ ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ဝုစ္စန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်
ကုန်၏။ တေသံ၊ ထို့ ၅-ပါးသော ပုဒ်တို့၏။ အဝယဝပဒါနိ၊ အစိတ် ဖြစ်
သော ပုဒ်တို့သည်။ ဒသ၊ ဆယ်ပုဒ်တို့တည်း။ (ရူပံတပုဒ်၊ ခန္ဓာတပုဒ်စသော
အားဖြင့် ဆယ်ပုဒ်တို့တည်း)။ တတ္ထ၊ ထိုအစိတ်ဖြစ်သော ဆယ်ပါးသော
ပုဒ်တို့တွင်။ ရူပါဒိအဝယဝပဒါဟိဟိတော၊ ရူပံ အစရှိသော အစိတ်ဖြစ်
သော ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော။ ယော ဓမ္မော၊ အကြင်ရုပ် အစရှိသော
သဘောတရားသည်။ (အတ္ထိ)၊ သော ဧဝ၊ ထိုရုပ်အစရှိသော သဘောတရား
သည်ပင်။ သမုဒါယပဒဿ၊ ရူပက္ခန္ဓာအစရှိသော အပေါင်းဖြစ်သော
ပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ အနက်သည်။ (ဟောတိ) ကိံ၊ ဖြစ်လေသလော။
[သံသယအနက်သံ ပါအောင် “လေ” ဟု ထည့်ရသည်။] စ၊ ကား။ သမု

ဒေသနာတော်ကို အားထုတ်တော်မူပြီး ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသော
ဋီကာဆရာသည် “တေ ပန ဓမ္မာ” အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်သတည်း။ အနု
ဋီကာ၏ အနုသန္ဓေတက်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအနုသန္ဓေတက်ကို ထောက်၍ ခန္ဓယမဂ္ဂ၌ ခန္ဓာ ၅-ပါး
၏ ဥပ္ပါဒ် နိရောဓကို ဟောတော်မူခြင်းသည် ပဟာနုပရိညာအကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
ထိုပဟာနုပရိညာလည်း တိရုဏပရိညာနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်။ တိရုဏပရိညာလည်း
ဉာတပရိညာနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်။ ဉာတပရိညာလည်း ဤခန္ဓယမိုက်ကို ဆရာ
အထံဝယ် နာခံမှတ်သားရခြင်း ဟူသော သုတမယဉာဏ်နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်။ ထို့
ကြောင့် ဤယမိုက်ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိ၍ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ကြိုးပမ်းအား
ထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် သမုဒယသစ္စာကို ပယ်သည်တိုင်အောင် လောကုတ္တရာ
အကျိုးကို ရနိုင်ပါသည်။

မူလဋီကာ။ ။ ရူပုနုလက္ခဏံ။ ပေ။ ပဟာနုပရိညာ။ - “ရူပုနုလက္ခဏံ ရူပံ
ဗုဒ္ဓနုလက္ခဏော ဖဿော” တိ အာဒိနာ သာမည ဝိသေသလက္ခဏပရိဂ္ဂဟိကာ
သလက္ခဏ ပရိဂ္ဂဟိကာ ဒိဋ္ဌိ ကင်္ခါဝိတရုဏ ဝိသုဒ္ဓိယော ဉာတပရိညာ၊
တတော ပရိ ယာဝအနုလောမာ တိရုဏပရိညာ၊ ဥဒယဗ္ဗယာ နုပဿနတော
ပဋ္ဌာယ ယာဝမဂ္ဂါ ပဟာနုပရိညာ။ ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်း၊ အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုဝိဘင်း
မူလဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။ ဤအဖွင့်အရ သုတမယဉာဏ်စသော ရှေးရှေး
ဉာဏ်နှင့် ကင်း၍ နောက်နောက် ဉာဏ်များမဖြစ်နိုင်ပုံ ထင်ရှားပါသည်။

ဒါယပဒေန၊ ရူပက္ခန္ဓာအစရှိသော အပေါင်းဖြစ်သော ပုဒ်သည်။ ဝုတ္တော၊
 သော။ ယော (ဓမ္မော)၊ သည်။ (အတ္တိ)။ သော ဝေ၊ ထိုသဘောတရား
 သည်ပင်။ အဝယဝပဒဿ၊ ရူပံစသော အစိတ်ဖြစ်သော ပုဒ်၏။ အတ္တော၊
 (ဟောတိ) ကိံ၊ လေသလော။ ဣတိ၊ သို့။ တေသ္မိံ သံသယဌာနေ၊ ဤ
 ယုံမှားရာဌာန၌။ ရူပါဒိအဝယဝပဒေဟိ၊ ရူပံအစရှိသောအစိတ်ပုဒ်တို့သည်။
 ဝုတ္တော၊ သော။ ကေဒေသော၊ တစိတ်တဖို့သည်သော်၎င်း။ သကလော
 ဝါ၊ အလုံးစုံသည်သော်၎င်း။ သမုဒါယပဒါနံ၊ အပေါင်းဖြစ်သော ပုဒ်
 တို့၏။ အတ္တော၊ တည်း။

ပန၊ ကား။ သမုဒါယပဒေဟိ၊ ရူပက္ခန္ဓော အစရှိသော အပေါင်းပုဒ်တို့
 သည်။ ဝုတ္တော၊ ဟောအပ်သော အနက်သည်။ ကေန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်။
 ရူပါဒိအဝယဝပဒါနံ၊ ရူပံအစရှိသော အစိတ်ပုဒ်တို့၏။ အတ္တော၊ တည်း။
 [“ရူပံ ရူပက္ခန္ဓော” သည် “ရူပါဒိအဝယဝပဒေဟိ ဝုတ္တော သမုဒါယပဒါနံ
 အတ္တော” ၏ ပုံစံတည်း။ “ရူပက္ခန္ဓော ရူပံ” သည် “သမုဒါယပဒေဟိ
 ဝုတ္တော ရူပါဒိအဝယဝပဒါနံ အတ္တော” ၏ ပုံစံတည်း။] ဣတိ ဣမံ အတ္တံ၊
 ကို့။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ ရူပံ ရူပက္ခန္ဓော ရူပက္ခန္ဓော ရူပံတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။
 ပဒေသောနေဝါရော၊ ကို့။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။

ပန၊ ရူပက္ခန္ဓောတိအာဒိနံ၊ ကုန်သော။ သမာသပဒါနံ၊ သမာသ်ပုဒ်
 တို့၏။ ဥတ္တရပဒတ္ထပ္ပဓာနတ္တာ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော နောက်ပုဒ်အနက် ရှိကုန်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဓာနဘူတဿ၊ ပဓာနဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ခန္ဓ

၁။ ကေဒေသော သကလော ဝါ။ ။ “ရူပါဒိအဝယဝပဒေဟိ ဝုတ္တော
 ကေဒေသော” ဟူရာ၌ “စက္ခာယတနံ ရူပက္ခန္ဓဂဏနံ ဂစ္ဆတိ” ၌ စက္ခာယတနံ
 သည် ရူပံဟူသော အဝယဝပုဒ်၏ ကေဒေသအနက်ဖြစ်၏။ “ဝိညာဏက္ခန္ဓော
 တဇ္ဇာမနေဝိညာဏဓာတု” အစရှိသော ပါဠိတို့၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတခုလုံးသည်
 ဝိညာဏက္ခန္ဓော ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်၏။ “ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတိ
 တာနာဂတပစ္စုပ္ပန်” စသော ပါဠိရပ်၌ ရူပံ ဟူသော ကေဒေသ ပုဒ်သည်
 ဟောအပ်သော အနက်သည် ရူပက္ခန္ဓော ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ အနက်
 ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နေရာတိုင်းသိပါ။

ယမက]

ဥဒ္ဒေသဝဂ်ရအဖွင့်

၁၉၇

ပဒဿံ၊ ခန္ဓဟူသော ပုဒ်၏။ ဝေဒနာဒိဥပပဒတ္တဿ စ^၁၊ ဝေဒနာအစရှိသော အနီးပုဒ်၏ အနက်၏လည်း။ သမ္ဘဝတော၊ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ ရူပက္ခန္ဓော တိ^၂၊ တေသ္မိ^၃ ပဒေ၊ ဌိ။ ရူပါဝယဝပဒေန၊ ရူပဟူသော အစိတ်ဖြစ်သော ဝိသေသန ပုဒ်သည်။ ဝုတ္တဿ၊ ဟောအပ်သော ခန္ဓာဟူသောအနက်၏။ ရူပက္ခန္ဓဘာဝေါ၊ ရူပက္ခန္ဓာ၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ သို့။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဟောတိ၊ နည်း။) ရူပသဒ္ဓဿ၊ ရူပသဒ္ဓါ၏၎င်း။ ခန္ဓသဒ္ဓဿ စ၊ ခန္ဓသဒ္ဓါ၏၎င်း။ သမာနာဓိကရဏဘာဝတော၊ တူသော တည်ရာအနက်ရှိ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဟောတိ ယထာ၊ သို့။) [“ဘာဝတောတိ”ဟု ဣတိပါသည်ကား ပိုသည်။] ဝေ၊ တူ။ တတ္ထ^၄၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာဟူသောပုဒ်၌။ [ရူပက္ခန္ဓာကို ဖွင့်နေသော အရာဖြစ်သောကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာကို စွဲရ

၁။ ဝေဒနာဒိဥပပဒတ္တဿ စ။ ။ရူပက္ခန္ဓော၌ ခန္ဓပုဒ်၏ ဥပပဒတ္တ(အနီး ပုဒ်၏အနက်) ဟူသည် ရူပပုဒ်၏ “ရူပ” ဟူသော အနက်ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ခန္ဓပုဒ်၏ ဥပပဒတ္တသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓောပုဒ်၌ ဝေဒနာ ဟူသော အနက် သညာက္ခန္ဓာစသော ပုဒ်၌ သညာစသောအနက်များလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဥပပ ဒတ္တဿ စ၌ စ ဖြင့် ရူပပုဒ်၏ ရူပ ဟူသော ဥပပဒတ္တကို ဆည်းပါ။ သမ္ဘ ဝတော ဟိတ်ကို ဥပမေယျဝဂ်ကျဝယ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိ ဘာဝေါ၌ စပ်ပါ။

၂။ ယထာ ရူပက္ခန္ဓောတိ ။ပေ။ ဘာဝတော။ ။ရူပက္ခန္ဓော ဟူသော ဤပုဒ်၌ ရူပ ဟူသော အစိတ်ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော အနက်ဟူသည် ခန္ဓာ ဟူသော အနက်တည်း။ [ရူပသဒ္ဓါ၏ တိုက်ရိုက်ဟောအပ်သော အနက်မဟုတ်၊ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်သော အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် ရူပ ဟူသော အစိတ်ပုဒ်သည် ဟောအပ်သောအနက်ကို ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ အနက်ဟု ဆိုသည်။] ထိုအနက်၏ ရူပက္ခန္ဓာအဖြစ်သည် ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း- ရူပသဒ္ဓါ၊ ခန္ဓသဒ္ဓါတို့၏တူသော အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ရူပါဝယဝပဒေန ဝုတ္တဿာတိ ရူပသင်္ခါတေန အဝယဝပဒေန ဝိသေသန ဘာဝေန ဝုတ္တဿ ခန္ဓတ္တဿ ရူပက္ခန္ဓဘာဝေါ ဟောတိ၊- အနု။]

၃။ ဝေ တတ္ထ ။ပေ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိဘာဝေါ။ ။ဤအတူ ထိုရူပက္ခန္ဓော ဟူသောပုဒ်၌ ပဓာနဖြစ်သော ခန္ဓဟူသော အစိတ်ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော ရူပနအနက်၏ ဝေဒနာက္ခန္ဓ အစရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဖြစ်နိုင်လေသလော၊ ဤသို့ သံသယဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏။ ဘာကြောင့်နည်း- ခန္ဓဟူသော ပုဒ်နှင့် ဝေဒနာ

၁၉၈

ယမကမူလဋီကာနိဿယ

[ခန္ဓ

သည်။] ပဓာနဘူတေန၊ ပဓာနဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ခန္ဓာဝယဝပဒေန ၊ ခန္ဓာ
ဟူသော အစိတ်ပုဒ်သည်။ ဝုတ္တဿ၊ ဟောအပ်သော ရူပနအနက်၏။ ဝေဒ
နာက္ခန္ဓာဒိဘာဝေါ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ
ကိံ၊ ဖြစ်နိုင်လေသလော။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဟောတိ၊ နည်း။) ခန္ဓပဒေန၊
ခန္ဓဟူသော ပုဒ်နှင့်။ ဝေဒနာပဒါနံ၊ ဝေဒနာအစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ သမာ
နာဓိကရဏတ္တာ၊ တူသော တည်ရာ အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
(ဟောတိ ကိံ၊ ဖြစ်နိုင်လေသလော။) ဣတိ၊ သို့။ တေသ္မိံ သံသယဌာနေ၊
ဤယုံမှားသွယ်ရာ ဌာန၌။ ခန္ဓာဝယဝပဒေန၊ ခန္ဓဟူသော အစိတ်ပုဒ်သည်။
ဝုတ္တော၊ ဟောအပ်သော။ ဓမ္မော၊ အစဟူသော အနက်သဘောကို၎င်း။
ကောစိ၊ တစုံတခုသော ရူပနအနက်ကို၎င်း။ ကေနစိ၊ တစုံတခုသော။
သမုဒါယပဒေန၊ ရူပက္ခန္ဓဟူသော အပေါင်းပုဒ်သည်။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောအပ်၏။
သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံအစဟူသော အနက်သဘောကို။ သဗ္ဗေန၊ အလုံးစုံသော
ရူပက္ခန္ဓအစရှိသော အပေါင်းပုဒ်သည်။ န (ဝုစ္စတိ)၊ ဟောအပ်သည်မဟုတ်။

အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ သမာနာဓိကရဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [တတ္ထာတိ
တသ္မိံ ရူပက္ခန္ဓပဒေ၊ ပဓာနဘူတေန ဝိသေသိတဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာဝယဝပဒေန
ဝုတ္တဿ ရူပနဌဿ ကိံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိဘာဝေါ ဟောတိတိ ယောဇနာ၊
အနု။] ဤ၌ “ကိံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိဘာဝေါ ဟောတိ”ကို ထောက်၍ စာအုပ်
တို့၌ ကိံသဒ္ဒါ ကျနေဟန် တူသည်။ ထို့ကြောင့် “ကိံ တတ္ထ။ပေ။ ဟောတိ”
ဟု ရှိသင့်မည်ထင်သည်။

၁။ ခန္ဓာဝယဝပဒေန ။ပေ။ ဝုစ္စတိ။ ။ ‘ခန္ဓာဝယဝပဒေန ဝုတ္တော
ဓမ္မော’ ဟူသောပါဌ်ဖြင့် ရာသိအနက်ကို ဆိုသည်။ “ကောစိ” ဖြင့် ရူပနအနက်
ကို ဆိုသည်။ “ကေနစိ သမုဒါယပဒေန” ဖြင့် ရူပက္ခန္ဓပုဒ်ကို ဆိုသည်။ [ခန္ဓာ
ဝယဝပဒေန ဝုတ္တော ဓမ္မောတိ၊ ရာသဌမာဟ၊ တတ္ထ ကောစိတိ ရူပနဌော၊
ကေနစိ သမုဒါယပဒေနာတိ ရူပက္ခန္ဓပဒေန၊ န ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိ ပဒေန၊ တေ
နာဟ- “န သဗ္ဗော သဗ္ဗေနာ”တိ။ သေ နယော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဒီသု၊-
အနု။] ရူပက္ခန္ဓပုဒ်ကို မူတည်၍ ဖွင့်နေသောကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာနှင့် ဆိုင်ရာကို
ဆိုနေသည်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်ကို မူတည်၍ ဖွင့်ရာ၌လည်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာ
ဝသည်နှင့် ဆိုင်ရာကို ဆိုရမည်။ ထို့ကြောင့် “သေ နယော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ
ဒီသု”ဟု အနုဋီကာ မိန့်သည်။

ယမက]

ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၁၉၉

ဣတိ ဣမံ အတ္ထံ၊ ကိ။ ဒဿေတံ၊ ၄။ ရူပံ ရူပက္ခန္ဓော ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓောတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ပဒေသောဓနမူလစက္ကဝါရော ၊ ကိ။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ စ၊ ဆက်။ ဝေ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာရှိသော အနက်အထူးအားဖြင့်။ (ဤသို့ ရူပ ဝေဒနာ အစရှိသော အစိတ်အစိတ်ပုဒ်၊ ရူပက္ခန္ဓော ဝေဒနာက္ခန္ဓော အစရှိသော အပေါင်းပုဒ်တို့သည် ပြအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာရှိသော အနက်အထူးအားဖြင့်။) ဒဿေန္တေန၊ ပြတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ ရူပါဒိသဒ္ဓဿ၊ ရူပအစရှိသော သဒ္ဓါ၏။ ဝိသေသနဘာဝေါ၊ ဝိသေသန၏ အဖြစ်သည်၎င်း။ ဝါ၊ ကိ၎င်း။ ခန္ဓသဒ္ဓဿ၊ ခန္ဓသဒ္ဓါ၏။ ဝိသေသိတဗ္ဗ ဘာဝေါ၊ ဝိသေသိတဗ္ဗ၏ အဖြစ်သည်၎င်း။ ဝါ၊ ကိ၎င်း။ ဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗာနံ၊ တို့၏။ သမာနာဓိကရဏဘာဝေါ၊ စ၊ တူသောတည်ရာ အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း။ ဝါ၊ ကိ၎င်း။ ဒဿိတော၊ ပြတော်မူအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။

တေန၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဝိသေသန၏အဖြစ် ဝိသေသိတဗ္ဗ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤသမာနာဓိကရဏ၏အဖြစ်၌။ (တနည်း) တေန၊ ထိုသမာနာဓိကရဏ၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤရူပက္ခန္ဓပုဒ်၌။ သံသယော၊ ယုံမှားဘူးလား

၁။ ပဒေသောဓနမူလစက္ကဝါရော။ ။ “ရူပံ ရူပက္ခန္ဓော” စသည်ဝယ် ရူပံ စသော အစိတ်ပုဒ်၊ ရူပက္ခန္ဓော စသော အပေါင်းပုဒ်တို့ကို သုတ်သင်ခြင်းကို ပဓာနပြုသဖြင့်၎င်း၊ ထိုသို့သုတ်သင်ရာ၌ “ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော” စသည်ဖြင့် ကြွင်းသော ခန္ဓာ ၃-ပါးနှင့် စပ်သဖြင့်၎င်း ဖြစ်သော ပါဠိဂတိသည် ပဒေသောဓနမူလစက္ကဝါရမည်၏။ ဆိုလိုရင်းကား- “အစိတ်အပေါင်းပုဒ်တို့ကို သံသယဖြစ်ဘူးဟုရှာနု၌ သုတ်သင်မှုကို အရင်းခံပြု၍ “ရူပံ ရူပက္ခန္ဓော” စသည်ဖြင့် ခန္ဓာတပါးကိုမူတည်ပြီးလျှင် “ခန္ဓာဝေဒနာက္ခန္ဓော” စသည်ဖြင့် အခြား ခန္ဓာ ၄-ပါးကိုလည်းကောင်း ဟောအပ်သော ဝါရကို ပဒေသောဓနမူလစက္ကဝါရခေါ်သည်” ဟူလို။

၂။ တေနတ္ထ သံသယော။ ။ တေနဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော “ရူပါဒိသဒ္ဓဿ ဝိသေသနဘာဝေါ ခန္ဓသဒ္ဓဿ ဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေါ” ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ဧတ္ထဖြင့် ထိုဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗတို့၏သမာနာဓိကရဏအဖြစ်ကို ညွှန်းသည်။ တနည်း- တေနဖြင့် သမာနာဓိကရဏကိုညွှန်း၍ ဧတ္ထဖြင့် ရူပက္ခန္ဓပုဒ်ကို ညွှန်း

သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ကထံ၊ဟောတိ၊ နည်း။) ခန္ဓတော၊ ခန္ဓာမှ။ အညမ္ပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်သော။ ရူပံ၊ အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့် ရူပန လက္ခဏာရှိသော ရုပ်သည်။ အတ္တိကိ၊ 'ရှိသေးသလော။ ယတော၊ ယင်း ကဲ့သို့ ခန္ဓာမှ အခြားသောရုပ်မှ။ ဝိနိဝတ္တံ၊ ခန္ဓသဒ္ဓါသည် နှစ်စေအပ်သော။ ရူပံ၊ ရူပနလက္ခဏာရှိသော ရုပ်သည်။ ခန္ဓဝိသေသနံ၊ခန္ဓာ၏ဝိသေသနသည်။ ဟောတိ၊ ၏။သဗ္ဗေဝ၊ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ခန္ဓာတို့ကို။ ခန္ဓဝိသေသနဘူတေန၊ ခန္ဓာ၏ဝိသေသနဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ရူပေန၊ ရူပနလက္ခဏာရှိသော ရုပ်သည်။ ဝိသေသိတဗ္ဗာ ကိ' ၊ အထူးပြုထိုက်ကုန်လေသလော။ ဣတိ၊သို့။သံသယော၊

သည်၊[တေနာတိ ယထာဝုတ္တေန ဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေန၊ 'တ္ထောတိ တေသ္မိံ သမာနာဓိကရဏော၊ တေနာတိ ဝါ၊ သမာနာဓိကရဏဘာဝေန၊ တ္ထောတိ ရူပက္ခန္ဓပဒေါ-အနု။]

၁။ ကိံ ခန္ဓတော။ပေ။ဟောတိ။ ။ယထာ နိလုပ္ပလပဒေ ဥပ္ပလဝိသေ သနဘူတံ နီလံ ဝိသိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ၊ နယံကိဉ္စိ (နိလုပ္ပလံ ဟူသောပုဒ်၌ ဥပ္ပလ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော နီလသည် အခြား အညိမဟုတ်၊ ကြာ၏အညိ “ကြာညိ”ဟု အထူးပြုအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အညိဟူသောအနက်သည် မဖြစ်သကဲ့သို့)၊ ဧဝမိဓာပိ ခန္ဓဝိသေသနဘူတံ ရူပံပိ ဝိသိဋ္ဌမေဝ သိယာတိ ဒဿေန္တော- “ကိံ ခန္ဓတော။ပေ။ဟောတိ” တံ အာဟ။ (ဤအတူ ဤရူပက္ခန္ဓော ဟူသောပုဒ်၌လည်း ခန္ဓာ၏ ဝိသေသန ဖြစ်သော ရုပ်သည်လည်း ခန္ဓာမဟုတ်သောရုပ်ကို ခန္ဓသဒ္ဓါသည် နှစ်စေအပ်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့် ရူပနသဘောရှိသောရုပ်ဟု အထူးပြုအပ်ပြီးသာဖြစ်ရာ၏၊ ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့်-“ကိံ ခန္ဓတော။ပေ။ဟောတိ” ဟုမိန့်သည်။)

၂။ သဗ္ဗေ ။ပေ။ဝိသေသိတဗ္ဗာ။ ။တထာ(ထို့ပြင်) “ရူပဉ္စ+တံ+ခန္ဓော စာ”တံသမာနာဓိကရဏဘာဝေန (ရူပနှင့်ခန္ဓတို့၏ တူသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်) ယံ ရူပံ၊ သော ခန္ဓော (အကြင်သဘောတရားသည် ရူပ မည်၏၊ ထိုသဘောတရားသည် ခန္ဓမည်၏)၊ ယော ခန္ဓော၊ တံ ရူပံ (အကြင် သဘောတရားသည် ခန္ဓမည်၏၊ (ခန္ဓာ ၅-ပါးလုံးနှင့် ဆိုင်၏၊) ထို သဘော တရားသည် ရူပမည်၏)၊ ဣတိ အယံပိ အာပန္နော ဧဝ၊ဣတိ (ဤခန္ဓမည်သော သဘောတရားဟူသမျှ ရူပမည်၏ ဟူသောအနက်လည်း ရောက်နေသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်) အာဟ- “သဗ္ဗေဝ ။ပေ။ ဝိသေသိတဗ္ဗာ”တိ။

ယမက]

ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၂၀၁

သည်။ ဟောတိ၊ ဇာတိ၊ ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမ္ဘတပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။
 ခန္ဓဝိသေသနဘူတံ၊ ခန္ဓာ၏ဝိသေသန ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တံ ရူပံ၊ ထိုရုပ်ဟူ
 သည်။ ကိံ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ ဤကားအမေးတည်း။ (ခန္ဓဝိသေသန
 ဘူတံ၊ တံ ရူပံ၊ ဟူသည်။) ဘူတုပါဒါယရူပံ၊ ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တည်း။
 (ကသွာ၊ နည်း။) တဿေဝ၊ ထိုဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်၏သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။
 ဂဟိတတ္တာ၊ ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ နိဒ္ဓေသေ (ပိ)၊ နိဒ္ဓေသဉ္စ
 လည်း။ ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓာတိ ပဒံ၊ ဟူသောပုဒ်ကို။ ဥဒ္ဓရိတော၊ ထုတ်ဆောင်၍။
 (တဿေဝ၊ ထိုဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကိုသာလျှင်။) ပိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို။
 ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကားအဖြေတည်း။ [“ကိံ ပန” အမေး
 ကိုပြန်၍ဖြေသည်။] ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဧတသ္မိံ သံသယဌာနေ၊ ဤယုံမှားဘယ်ရာ
 ဌာန၌။ ခန္ဓတော၊ ခန္ဓာမှ။ အညံ၊ သော။ ရူပံ၊ ရူပနုလက္ခဏာ ရှိသော ရုပ်
 သည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိတော့။ စ၊ ဆက်။ တေနေဝ၊ ထိုသို့ ခန္ဓာမှ တပါးသော
 ရူပနုလက္ခဏာရှိသော ရုပ်၏မရှိခြင်းကြောင့်ပင်။ ဧတေန ရူပသဒ္ဓေန၊ ဤ ရူပ
 သဒ္ဓါသည်။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဟောအပ်သော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကို။ သုဒ္ဓေန၊ ရူပ
 သဒ္ဓါမဖက် သက်သက်သော။ ခန္ဓသဒ္ဓေန၊ သည်။ ဝုစ္စတေ၊ ဟောအပ်၏။ စ၊
 ထိုသို့ပင် ရူပသဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကို ခန္ဓသဒ္ဓါက
 ဟောအပ်ပါသော်လည်း။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ လို့ကို။ ခန္ဓဝိသေသန
 ဘူတေန၊ ခန္ဓာ၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ရူပေန၊ ရုပ်သည်။ န ဝိသေသိ

၁။ ကိံ ပန။ ပေ။ ဂဟိတတ္တာ။ ။ “ရူပက္ခန္ဓာ၌ ခန္ဓာ ၏ဝိသေသနဖြစ်သော
 ရူပသည် အဘယ်နည်း” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍... “ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တည်း။ (ဘူ
 ကြောင့်နည်း) ထိုဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကိုပင် ရူပအရ (ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်
 တိုင် ပဒသောနေ မူလ စက္ကဝါရနိဒ္ဓေသဉ္စ) ယူတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း” ဟု ၎င်း။

၂။ နိဒ္ဓေသေ။ ပေ။ ကတံ။ ။ [“နိဒ္ဓေသေပိ” ဟု ဆိုသင့်လျက် ပိသဒ္ဓါ
 အကြေကြံပါ။] “အကျယ် နိဒ္ဓေသဉ္စလည်း “ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓာ” ဟု ပုဒ်ကို
 ထုတ်၍ (ပုစ္ဆာထုတ်၍) ထိုဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကိုပင် အဖြေပြုအပ်ပြီ” ဟု ၎င်း
 ဖြေသည်။

တဗ္ဗာ၊ အထူးမပြုထိုက်ကုန်။ တေနေဝံ၊ ကြောင့်ပင်။ (အလုံးစုံသော ခန္ဓာ
တို့၏ ခန္ဓဝိသေသနဖြစ်၍ ဖြစ်သော ရုပ်သည် အထူးမပြုထိုက်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်ပင်)။ တေ၊ ထိုခန္ဓာတို့ကို။ ဝိဘဇိတဗ္ဗာ၊ ဝေဘန်ထိုက်ကုန်၏။
[ရုပ်ဖြစ်သောခန္ဓာ၊ ရုပ်မဟုတ်သော ခန္ဓာဟု ခွဲခြား ဝေဘန်ထိုက်ကုန်၏။]
ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိသုပိ၊ တို့၌လည်း။ သေနယော၊ လူတို့ လူမ အတ္ထံကို။ ဒသေတံ၊
ငှာ။ ရူပံ ခန္ဓော ခန္ဓာ ရူပံတိအာဒိနာ၊ ဖြင့်။ သုဒ္ဓခန္ဓဝါရော၊ ကို။ (ဘဂဝ
တာ) ဝုတ္တော။

တတော၊ ထိုသုဒ္ဓခန္ဓဝါရမှ နောက်၌။ (တနည်း) တတော၊ ထိုသို့
“ရူပံ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာ ရူပံ” ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ရူပံ၊ ရုပ်မည်၏။
ခန္ဓော၊ ခန္ဓာမည်သလော။ လူတို့၊ ဤသို့။ တေသ္မိံ၊ ဤအနက်ကို။ အနု

၁။ တေနေဝံ တေ ဝိဘဇိတဗ္ဗာ။ ။ “တေနေဝံတိ အရူပသဘာဝဿ
ခန္ဓဿ အတ္ထိဘာဝေနေဝံ” ဟု အနုဋီကာဖွင့်ခြင်းသည် ရသင့်သော အနက်ကို ယူ၍
ဖွင့်ခြင်းတည်း။ စာသွားအတိုင်းစွဲလျှင် “န စ သဗ္ဗေ ခန္ဓာ” စသော ရှေ့ဝါကျ
ကိုစွဲရမည်။ “တေ နေဝ- ထိုသို့ အလုံးစုံသောခန္ဓာတို့၏ ခန္ဓဝိသေသနဖြစ်သော
ရုပ်သည် အထူးမပြုနိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟုစွဲပါ။ [တေတိ ခန္ဓာ၊
ဝိဘဇိတဗ္ဗာတိ ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓော” တိ ပဒံ ဥဒ္ဓရိတာ(ပုစ္ဆာထုတ်၍) “ရူပက္ခန္ဓော
ခန္ဓောဖေဝရူပက္ခန္ဓော စ၊ အဝသေသာ ခန္ဓာ န ရူပက္ခန္ဓော” တိအာဒိနာ
ဝိဘာဂေန ဒသေတဗ္ဗာ၊- အနု] ဤအဖွင့်အရ ဝိဘဇိတဗ္ဗာ၌ ဝေဘန်ဟူသည်
“ရူပက္ခန္ဓာသည် ခန္ဓာလည်းမည်၊ ရူပက္ခန္ဓာလည်း မည်၏၊ ကြွင်းသော တရား
တို့ကား ခန္ဓာသာမည်၍ ရူပက္ခန္ဓာမမည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဖြေခြင်း
သာတည်း။

၂။ တတော။ ။ “တတော၊ ထိုမှနောက်၌” ဟု အနက်ပေးလျှင် “သုဒ္ဓခန္ဓ
မူလစက္ကဝါရော ဝုတ္တော” ၌စပ်၊ သုဒ္ဓခန္ဓဝါရ၏ နောက်၌ သုဒ္ဓခန္ဓမူလစက္ကဝါရ
ကို ဟောတော်မူအပ်သည် ဟုလို၊ “တတော၊ ထိုသို့ ရူပံ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာ ရူပံ အစရှိ
သည်ဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်” ဟု အနက်ပေးလျှင် “သံသယော
ဟောတိ” ၌စပ်။

၃။ တေသ္မိံ ။ ပေ။ သံသယော ဟောတိ။ ။ “ရူပံ၊ ရုပ်မည်၏။ ခန္ဓော၊
ခန္ဓာ မည်သလော” ဤသို့ မေးရာ၌ “အာမန္တာ” ဟု ခွင့်ပြုသည်ကို “အနုညာ
ယမာနေ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ခွင့်ပြုအပ်သော် [“သံသယော ဟောတိ”

ယမက]

ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၂၀၃

ညာယမာနေ၊ အာမန္တာဟု ခွင့်ပြုအပ်သော်။ [အာမန္တာတိ အနုညာယမာ
နေ၊ ပဋိညာယမာနေတိ အတ္ထော-မရ။] ကေဝလံ၊ ဝေဒနာစသည်မဖက်
သက်သက်။ အယံ ခန္ဓသဒ္ဓေါ၊ သည်။ ရူပဝိသေသနောဝ၊ ရူပဟူသော ဝိသေ
သနရှိသည်သာ။ န၊ မဟုတ်သေး။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ဝေဒနာဒိ
ဝိသေသနောစ၊ ဝေဒနာအစရှိသော ဝိသေသနရှိသည်လည်း။ ဟောတိ။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပဿ၊ ၏။ ခန္ဓဘာဝနိစ္ဆယာနန္တရံ၊ ခန္ဓာ၏ အဖြစ်ကို
ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏အခြားမဲ့၌။ (“ရူပံ ခန္ဓောတိ အာမန္တာ”ဟု ရုပ်၏ခန္ဓာအဖြစ်
ကို ဆုံးဖြတ်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌။) ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (ဝေဒနာစသည်တို့၏
နောက်၌ရှိသော ခန္ဓာတို့၏) ရူပဝိသေသနယောဂေ စ၊ ရူပဟူသော ဝိသေ
သနနှင့် ယှဉ်ခြင်း၌လည်း။ သံသယော ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထို ယုံမှားဘွယ်
ဖြစ်ရာ၌။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ (ခန္ဓာ ၅-ပါး တို့သည်)။
ဝေဒနာဒိ ဝိသေသနယုတ္တာ၊ ဝေဒနာအစရှိသော ဝိသေသနနှင့် ယှဉ်ကုန်
သည်။ န၊ မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ကေစိ၊ အချို့သော အနု
ဘာဝန အစရှိသော အပြားရှိသော ခန္ဓာတို့သည်။ ကေနစိ၊ အချို့သော။
ဝိသေသနေန၊ ဝေဒနာအစရှိသော ဝိသေသနနှင့်။ ယုဇ္ဇန္တိ၊ ယှဉ်ကုန်၏။

၌စပ်] သံသယဖြစ်ပုံကား- “ကိ” ခန္ဓတော အညာပိ ဝေဒနာ အတ္ထိ၊ ယတော
(ယင်းခန္ဓာမဟုတ်သောဝေဒနာမှ) ဝိနိဝတ္တာ (ခန္ဓသဒ္ဓါသည် နစ်စေအပ်
သော) ဝေဒနာ (အနုဘာဝနလက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်။) ခန္ဓဝိသေသနံ
ဟောတိ၊ သဗ္ဗေဝ ခန္ဓာ ကိ” ခန္ဓဝိသေသနဘူတာယ ဝေဒနာယ ဝိသေသိတဗ္ဗာတိ
ဝေယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု အနုဋီကာ၌ သံသယဖြစ်ပုံကို ထုတ်ပြန်၊ ထိုသံသယ
ဖြစ်ပုံသည် ရူပက္ခန္ဓာတုန်းက “ကိ” ခန္ဓတော အညံ ရူပံ အတ္ထိ” စသည်ဖြင့် သံသယ
ဖြစ်ပုံမျိုးပင်တည်း။

၁။ အထခေါ ကေစိ။ ပေ။ ယုဇ္ဇန္တိ။ ။ ကေစိတိ အနုဘာဝနာဒိပ္ပကာရာ
(အနုဘာဝန လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာအစရှိသော အပြားရှိသော ခန္ဓာတို့
သည်)။ [အာဒိဖြင့် “သဉ္ဇာနနလက္ခဏာရှိသော သညာ” စသည်ကို ယူပါ။]
ကေနစိ ဝိသေသနေနာတိ ဝေဒနာဒိနာ ဝိသေသနေန- အနု။ [စာအုပ်တို့၌
“ယုဇ္ဇန္တိ”ဟု ရူပဒိရုပ်ကို တွေ့ရ၏။ “ယုဇ္ဇန္တိ”ဟု ဒိဝါဒိရုပ်ရှိမှ မှန်သည်။
ရှေးနိဿယ၌လည်း “ယုဇ္ဇန္တိ”ဟုပင်ရှိ၏။]

ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒသေတံ၊ ငှာ။ သုဒ္ဓန္ဓမူလစက္ကဝါရော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ဧဝံ၊ လျှင်။ ယေသံ၊ အကြင်ခန္ဓာတို့၏။ ဥပ္ပါဒါဒယော၊ ဥပါဒ်အစရှိသည်တို့ကို။ ဝတ္ထဗ္ဗာ၊ ဟောတော်မူထိုက်ကုန်၏။ (ပဝတ္ထိဝါရန္တံ ဟောတော်မူထိုက်ကုန်၏။) တေသံ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ပဏ္ဏတ္တိသောဓနဝသေန၊ နာမည်ပညတ်ကို သုတ်သင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ တံနိစ္ဆယတ္ထံ၊ ထိုခန္ဓာတို့ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းအကျိုးငှာ။ ပဏ္ဏတ္တိဝါရော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော၊ ဣတိ ဝေဒိတဗျော။

စတ္တာရိ စတ္တာရိ စက္ကာနိ ဗန္ဓိတောတိ၊ ဧတ္ထ၊ ဟူသောဤပါဌ်၌။ စက္ကာဝယဝ ဘာဝတော၊ စက်၏ အစိတ်အပိုင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယမကာနိ၊ ယမကတို့ကို။ စက္ကာနိတိ၊ စက္ကာနိဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တောနိ၊ ဟိ၊ မှန်။ ဧတ္ထ၊ ဤ စတ္တာရိ စတ္တာရိ စက္ကာနိ ဗန္ဓိတောဟူသောပါဌ်၌။ ဧကေနမူလကာနိ၊ တပါးပါးသော ခန္ဓာဟူသော မူလရှိကုန်သော။ စတ္တာရိ စတ္တာရိ၊ ၄-ပါး ၄-ပါးကုန်သော။ ယမကာနိ၊ တို့ကို။ ဗန္ဓိတော၊ ဖွဲ့၍။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမိနာ အတ္ထေန၊ သည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဝုတ္တောနိ၏ နောက်၌ ပိုဒ်ရှိပါစေ၊ ဗန္ဓိတော၏ နောက်၌ ပိုဒ်မရှိစေရ။] ဝါ၊ တနည်း။ ယထာ၊ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော်။ စတ္တာရိ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ ယမကာနိ၊ တို့သည်။ ဧကေနမူလကာနိ၊ တပါးတပါးသော ခန္ဓာဟူသော မူလရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဧကေနမူလက ဖြစ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ ဗန္ဓိတော၊ ဖွဲ့၍။ ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗျော။

တတ္ထ၊ ထို စတ္တာရိ စတ္တာရိ စက္ကာနိ ဗန္ဓိတော ဟူသော ပါဌ်၌။ ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓောတိ ဧဝမာဒိကံ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ မူလပဒံ၊ မူလဖြစ်သောပုဒ်ကို။

၁။ စတ္တာရိ၊ ပေ။ ဗန္ဓိတောတိ။ ။ ဤစကားရပ်သည် သုဒ္ဓန္ဓမူလစက္ကဝါရန္တံလည်း ပါ၏။ ပဒသောဓန မူလစက္ကဝါရန္တံလည်း ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ စကားအစဉ်မသင့်၍ မဖွင့်ခွဲရသေးသော ပဒသောဓန မူလစက္ကဝါရန္တံပါသော “စတ္တာရိ စက္ကာနိ” စသည်ကိုဖွင့်သည်ဟုမှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ရူပံ ခန္ဓောတိ ဧဝမာဒိကံ” ဟု ပဒသောဓနဝါရကပုဒ်ကို ထုတ်၍ အဓိပ္ပာယ်ပြထားသည်။

နာဘိံ၊ ပုံတောင်းချက်မကို။ ကတုာ၊ ပြု၍၎င်း။ ခန္ဓာတိ ဣဒံ၊ ခန္ဓာဟူ
 သောဤပုဒ်ကို။ နေမိံ၊ အကွပ်တကူကို။ (ကတုာ၊ ၎င်း)။ ဝေဒနာက္ခန္ဓောတိ
 အာဒိနိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို။ အရေ၊ အကန်ထောက်ဆန်
 တို့ကို။ ကတုာ၊ ၎င်း။ စက္ကဘာဝေ၊ စက်၏အဖြစ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန
 ဝုတ္တော၊) ဣတိ ဝေဒိတဗျော၊ မဏ္ဍလဘာဝေန၊ ပိုင်းဝန်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။
 သမ္ပဇ္ဈနတော၊ ဆက်စပ်ခြင်းကြောင့်။ (စက္ကဘာဝေ၊ ကို၊ ဝုတ္တော)။ ဣတိ၊
 သို့။ န ဝေဒိတဗျော၊ မသိထိုက်။ ဟိ၊ မှန်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလကာဒိသုပိ၊
 ဝေဒနာက္ခန္ဓ မူလကအစရှိသည်တို့၌လည်း။ ဟေဋ္ဌိမံ၊ အောက်၌ဖြစ်သောပုဒ်
 ကို။ (ရူပက္ခန္ဓော အစရှိသောပုဒ်ကို)။ သောဇေတွာဝ၊ သုတ်သင်၍သာ။
 ပါဠော၊ ပါဠိသည်။ ဂတော၊ ဖြစ်၏။ မဏ္ဍလသမ္ပန္နေန၊ အဝိုင်းအဖြစ်ဖြင့်
 ဆက်စပ်ခြင်းအားဖြင့်။ နဂတော၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

တေနေဝ စ ကာရဏေနာတိ၊ ဟူသောပါဠိ၏။ (အတ္ထောဉ္စစပ်၊) သုဒ္ဓ
 ခန္ဓလာဘမတ္တမေဝ၊ သက်သက်သော ခန္ဓာတို့ကိုရခြင်းမျှကိုသာ။ ဂဟေတွာ၊
 ယူ၍။ ခန္ဓဝိသေသနေ၊ ခန္ဓာ၏ဝိသေသနဖြစ်သော။ ရူပါဒိမ္ပိ၊ ရုပ်အစရှိသည်၌။
 [အာဒိဖြင့်ဝေဒနာစသည်ကို ယူ။] သုဒ္ဓရူပါဒိမတ္တတာယ၊ ခန္ဓာမဖက် သက်
 သက်သောရုပ်အစရှိသည်မျှ၏အဖြစ်ဖြင့်။ အဋ္ဌတွာ၊ မတည်မူ၍။ ခန္ဓဝိသေသန
 ဘာဝသင်္ခါတံ၊ ခန္ဓာ၏ဝိသေသနအဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ရူပါဒိအတ္ထံ၊ ရုပ်
 အစရှိသော အနက်ကို။ ဒံသေတုံ၊ ဌာ။ ခန္ဓသဒ္ဓေန၊ နှင့်။ သဟ၊ ကွ။ ယော
 ဇေတွာ၊ ယှဉ်စပ်၍။ ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓောတိ အာဒိနာ၊ သော။ နယေန၊ ဖြင့်။
 ပဒါနိဒ္ဓေသပုဒ်ကို။ ဥဒ္ဓရိတွာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူ၍။ အတ္ထဿ၏။ ဝါကို။
 ဝိဘတ္တတ္တာ၊ ဝေဘန်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သုဒ္ဓခန္ဓဝါရော
 နာမ၊ ကို။ ဘဂဝတာ ဝုတ္တော။) ဣတိ အတ္ထော။

ပဏ္ဍတိဥဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

“တေနေဝ စ ကာရဏေန” ဟူသော သံဝဏ္ဏတဗ္ဗလည်း ပဒေသောနေမူလ
 စက္ကဝါရ၏နောက်၌လာသော သုဒ္ဓခန္ဓဝါရ၌ ပါသော ပုဒ်တည်း ဟုသိပါ။
 ကြွင်းသောအဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ပြထားသည်။

၁။ ပဏ္ဏတ္တိ နိဒ္ဒေသဇဂါရ အဖွင့်

၂၆။ ပိယရူပံ သာတရူပန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ဝေဒိတဗျာဉ် စပ်၊) လောကေ၊ ဌ။ စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒသည်။ ပိယရူပံ၊ ချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏။ [သောတ၊ သာန၊ ဇိဝှာ၊ ကာယ၊ မန တို့ကို ပေယျာလ မြှုပ်သည်။] ရူပါ၊ ရူပါရုံတို့သည်။ လောကေ၊ ဌ။ (ပိယရူပါ၊ ချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်၏။) ရူပသညာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သညာသည်။ (ပိယရူပါ၊) ။ပေ။ ရူပသဉ္စေတနာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သဉ္စေတနာသည်။ (ပိယရူပါ၊) ။ပေ။ ရူပတဏှာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သောတဏှာသည်။ ။ပေ။ ရူပဝိတဏှာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သောဝိတက်သည်။ ပေ။ ရူပဝိစာရော၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော ဝိစာရသည်။ (ပိယရူပေါ၊) ။ဣတိ ဝေ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ သော။ (သုတ်မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသ စသည်၌ ဟောတော်မူအပ်သော)။ တဏှာဝတ္ထုဘူတံ၊ တဏှာ၏တည်ရာအာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ တေဘူမကံ၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားကို။ ဝေဒိတဗျံ၊ တသွာ၊ ကြောင့်။ ပဉ္စက္ခန္ဓ သမုဒါယ ဘူတံ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး အပေါင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ယံ ပိယရူပသာတရူပံ၊ အကြင် ချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘာရှိသော တရား၊ သာယာအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော တရားသည်။ (အတ္ထိ။) တံ၊ ထိုသို့ သဘောရှိသော တရားသည်။ ဧကဗေသေန၊ တစိတ်တဖို့အားဖြင့်။ ရူပက္ခန္ဓော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ။

၁။ တဏှာဝတ္ထုဘူတံ တေဘူမကံ။ ။ “စက္ခုလောကေ ပိယရူပံ” စသည်ဖြင့် ဇ္ဇဂါရ ၆-ပါး အာရုံ ၆-ပါးတို့နှင့်တကွ ထိုဇ္ဇဂါရ၌ဖြစ်သော တရားတို့ကို အကျယ်ဝေဘန်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော တရားများသည် လောကီတရားများဖြစ်၍ “တဏှာဝတ္ထုကံ တေဘူမကံ ဝေဒိတဗျံ”ဟု ဆိုသည်။ “ပိယရူပံ” စသည်၌ ရူပသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ဟောတည်း။ ပိယံ (ချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော) + ရူပံ-သဘောသည်။ ယဿ အတ္တိတံ ပိယရူပံ သာတရူပံ၌လည်း နည်းတူ။

၂။ တံ ဧကဗေသေန ရူပက္ခန္ဓော။ ။ ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်းဖြစ်သော ပိယရုပ် သာတရုပ်သည် တစိတ်တပိုင်းအားဖြင့် ရုပ် (၂၀)ပါးလည်းပါဝင်သောကြောင့်

ယမက]

နိဇ္ဈေသဝါရအဖွင့်

၂၀၇

[အားလုံး ရူပက္ခန္ဓာ မဟုတ်၊ ဟူလို။] ဣတိ၊ကြောင့်။ ပိယရူပံ သာတရူပံ ရူပံ န ရူပက္ခန္ဓောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ)အာဟ။ ဝါ၊ တနည်းကား။ ပိယ သဘာဝတာယ၊ ချစ်အပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ ရူပက္ခန္ဓော၊ သည်။ ပိယရူပေ၌။ ပဝိသတိ၊ ပါဝင်၏။ ရူပန သဘာဝေန၊ ရူပနသဘောအားဖြင့်။ နပဝိသတိ၊ ပါဝင်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပိယရူပံ သာတရူပံ ရူပံ န ရူပက္ခန္ဓောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။

သညာယမကေ တာဝ ဒိဋ္ဌိသညာတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ ဝိသေသောတိ ဝစနသေသော၊ ဝိသေသောဟူသော သဒ္ဓါကြွင်းသည်။ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထိုဒိဋ္ဌိသညာဟူသော ပါဌ်၌။ ဒိဋ္ဌိ ဝေ၊ ဒိဋ္ဌိသည်ပင်။ သညာ၊ သညာ တည်း။ ဒိဋ္ဌိသညာ၊ ဒိဋ္ဌိသည်ပင်သညာ။ [ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သောသညာမဟုတ်။ ဟူလို။] သညာသတ္တော၊ ဒိဋ္ဌိ ဟူသော သညာ၌ ငြိကပ်တတ်သော။ ဇန္တု၊

“ကေဒေသေန ရူပက္ခန္ဓော”ဟု ဆိုသည်။ တစိတ်တပိုင်းအားဖြင့်သာ ရူပက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏ဟု ဆိုသဖြင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်းဖြစ်သော ပိယရုပ် သာတရုပ်ကား ရူပက္ခန္ဓာ မဟုတ်ဟုဆိုရာ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ပိယရူပံ သာတရူပံ ရူပံ န ရူပက္ခန္ဓော” ဟု ဟောတော်မူသည်။

၁။ ပိယသဘာဝတာယ ဝါ။ ။ ဤနည်း၌ တစိတ်တပိုင်းအားဖြင့် ပါဝင် သော ရူပက္ခန္ဓာသည် ပိယသဘောရှိသောကြောင့် ပိယရုပ်၌ ဝင်၏။ ရူပန သဘောအားဖြင့် မဝင်။ ထို့ကြောင့် “ရူပံ။ပေ။န ရူပက္ခန္ဓော” ဟု ဟောတော် မူသည်။ ရှေးနည်း၌ ကေဒေသအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် အပေါင်းအစု ဖြစ် သောအခါ ရူပက္ခန္ဓာမဟုတ်ဟု ပြ၏။ နောက်နည်း၌ ပိယသဘောရှိသော ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ပိယရုပ်၌ ပါဝင်၏။ ရူပနသဘောအားဖြင့် ပါဝင် သည် မဟုတ်ဟု ပြ၏။ ဤသို့ နည်း ၂-ပါး၏ ထူးခြားချက်ကို သိပါ။]

၂။ ဒိဋ္ဌိသညာတိ ဝိသေသော။ ။ “ယော ပန ယတ္ထ ဝိသေသော ဘဝိသတိ၊ တတ္ထေဝံ တံ ဝဏ္ဏယိဿာမ” ဟု အဋ္ဌကထာ ရွှေနား၌ ဆိုခဲ့သော ကြောင့် ဒိဋ္ဌိသညာ ဟူသော သဒ္ဓါသည် ဖွင့်ထိုက်သော ပုဒ်အထူးဖြစ်ကြောင်း ကို သိစေလို၍ “ဒိဋ္ဌိသညာတိ ဝိသေသော” ဟု မိန့်သည်။ “ဝိသေသော” ဟူ သော သဒ္ဓါအကြွင်းကို ထည့်၍ အနက်ပေးပ-ဟူလို။ ထို ဝိသေသောကို မထည့်ဘဲ ဒိဋ္ဌိသညာတိ-ကား” ဟု သဒ္ဓုပဒတ္ထကလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။

သတ္တဝါသည်။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ ဝတာနိ၊ အကျင့်တို့ကို။ သမာဒါယ၊ ရှိ။ ဥစ္စာဝစံ၊ မြတ်သော ဘဝ ယုတ်သော ဘဝသို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်ရ၏။ ဣတိ၊ ဤပါဠိရပ်ရင်း။ သညာဝိရတ္တဿ၊ ဒိဋ္ဌိသညာ၌ မတပ်မက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဂန္ဓာ၊ ဂန္ဓတို့သည်။ န သန္တိ၊ မရှိတော့ကုန်။ ဣတိစ၊ ဤပါဠိရပ်ရင်း။ ဝေမာဒီသု၊ ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဒိဋ္ဌိ စ၊ ကိုလည်း။ သညာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ဒိဋ္ဌိ စ”၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပပဉ္စသညာ၌ လာသော တဏှာ မာနတို့ကို ဆည်းသည်။ ဒိဋ္ဌိ စာတိ စ သဒ္ဒေန အဝသိဋ္ဌံ ပပဉ္စံ သင်္ကဏှာတိ-အနု။]

၂၀။ န ခန္ဓာ န ဝေဒနာက္ခန္ဓောတိ အာမန္တာတိ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ (ဒဠ္ဗဗ္ဗံစပ်၊) ဧဝံ သို့ (န ခန္ဓာ န ဝေဒနာက္ခန္ဓောဟူ၍)။ ခန္ဓသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိယာ၊ ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခြင်း၏။ အဘာဝေ၊ မရှိခြင်းသည်။ (သတိ၊ သော်။) [“န ခန္ဓာ”ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဝေဒနာက္ခန္ဓသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိယာ စ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ဖြစ်ခြင်း၏လည်း။ အဘာဝေ၊ မရှိခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ [“န ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော”ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဏ္ဏတ္တိသောနေမတ္တမေ၊ သဒ္ဓပ္ပညတ်ကို သုတ်သင်ခြင်းမျှကိုသာ။ ကရေတိ၊ ဣတိ ဒဠ္ဗဗ္ဗံ။ ဧတ္ထ၊ ဤ န ခန္ဓာ န ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဟူသော ပါဠိ၌။ အညဓမ္မသမ္ဘာဝေ၊ ဧဝံ အခြားတရား၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်သာ။ န ပမာဏံ၊ လိုရင်း ပမာဏမဟုတ်။ ဝေဉ္စ ကတော၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ နာယတနာ န သောတာယတနံတိ အာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝါ) ဝက္ခတိ၊ မိန့်တော်မူလတံ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၃၉။ ရူပတော အညေ ဝေဒနာဒယောတိ ဧတ္ထ၊ ဌံ။ လောကုတ္တရာ၊ လောကုတ္တရာဖြစ်ကုန်သော။ ဝေဒနာဒယော၊ ဝေဒနာအစရှိသည်တို့ကို။ ဒဠ္ဗဗ္ဗာ။ [ရူပတော အရ၌ တေဘူမကတရားအားလုံးပါဝင်ပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် အညေ ဝေဒနာဒယောအရ၌ လောကုတ္တရာကို ယူရသည်။] ဟိ၊ မှန်။ တနည်း—(ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ရူပတော အညေ ဝေဒနာဒယောတိ ဧတ္ထ၊ ဌံ။ ပေ။ ဒဠ္ဗဗ္ဗာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထိုရူပမှတစ်ပါးသော ဝေဒနာ အစရှိသောတရားတို့သည်။ တဏှာယ၊

၏။ အနာရမဏတ္တာ၊ အာရုံမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပိယရူပါ၊ စ၊ ပိယရုပ်တို့သည်၎င်း။ သာတရူပါ၊ စ၊ သာတရုပ်တို့သည်၎င်း။ န၊ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပတော၊ ပိယရုပ်၊ သာတရုပ်၊ ရုပ်အဋ္ဌဝီသမှ။ အညေ၊ တမျိုးတခြားတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ရူပတော အညေ ဝေဒနာဒယောတိ ဧတ္ထ၊ ွ။ပေ။ ဒဠဗ္ဗာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။

ရူပဉ္စ ခန္ဓေ စ ထပေတွာ အဝသေသာဘိ ဣဒံပိ ဟူသော ဤစကား ကိုလည်း။ ဧတေဟိ၊ ဤရုပ် ခန္ဓာတို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ က။ သဒ္ဓါနံ၊ ရူပသဒ္ဓါ ခန္ဓသဒ္ဓါတို့၏။ အပ္ပဝတ္တိမတ္တမေဝ ၊ မဖြစ်ခြင်းမျှကိုသာ။ သန္ဓာယဝုတ္တိတိ ဒဠဗ္ဗံ။ ဝေဉ္စ ကတွာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ (အခြား ကြွင်းသောတရား မရှိခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။) စက္ခုဉ္စ အာယတနေ စ ထပေတွာ အဝသေသာ နံစေဝ စက္ခု န စ အာယတနာတိအာဒိံ၊ ကိ။ (ဘဂဝါ) ဝက္ခတိ၊ တံ။ ဟိ၊ မှန်။ တနည်း- (ကသွာ၊ ကြောင့်။ ဝေဉ္စ ကတွာ၊ ကြောင့် ။ပေ။ ဝက္ခတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယံသွာ)၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထိုစက္ခု အာယတနေ စ ထပေတွာ အစရှိသော စကားရပ်၌။ အဝသေ သဂ္ဂဟဏေန၊ အဝသေသသဒ္ဓါဖြင့်။ ဂယုမာနံ၊ ယူထိုက်သော။ ကဉ္စ၊ တစုံ

၁။ သဒ္ဓါနံ အပ္ပဝတ္တိမတ္တမေဝ။ ။အနုဋ္ဌိက၌ “အပ္ပဝတ္တိမတ္တမေဝါတိ ခန္ဓသဒ္ဓိပ္ပဝတ္တိယံ အဘာဝေ ရူပသဒ္ဓိပ္ပဝတ္တိယာ စ အဘာဝေ၊ တိ ပဏ္ဍိတိ သောဓနမတ္တတံ ယေဝ (နာမည်ဖြစ်သော သဒ္ဓိပညတ်ကို သုတ်သင်ခြင်းမျှ ကိုသာ) သန္ဓာယ ဝဒတိ” ဟု ဖွင့်၏။ သဒ္ဓါနံ အရ ခန္ဓသဒ္ဓါ၊ ရူပသဒ္ဓါကို ယူရ မည်ဖြစ်သောကြောင့် “ခန္ဓသဒ္ဓိ၊ ရူပသဒ္ဓိ” ဟု ဖွင့်သည်။ စာအုပ်တို၌ “န သဒ္ဓါနံ” ဟု န သဒ္ဓါပါသည်ကား အပိုသာ၊ ရှေးနိဿယ၌လည်း နသဒ္ဓါ မပါ။ “အပ္ပဝတ္တိ (မဖြစ်ခြင်း)” ဟူသည် အဝသေသာ၏နောက်၌ “န စေဝရူပံ၊ န စ ခန္ဓာ” ဟု ရူပသဒ္ဓါ ခန္ဓသဒ္ဓါတို့၏ မဖြစ်ခြင်းတည်း။ “မတ္တမေဝ” ၌ မတ္တသဒ္ဓါသည် သာမညအနက်ဟော။ ဝေသဒ္ဓါသည် သန္ဓိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ အနက်ဟော။ သဒ္ဓါ၏ မဖြစ်ခြင်းမျှကိုသာ ရည်ရွယ်တော်မူသည်။ ထိုမဖြစ်ခြင်း မှတပါး အရကောက်ဘို့ရာ တရားတစုံတရာမျှ မရှိပါ- ဟုလို့။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဝေဉ္စ ကတွာ” စသည်ဖြင့် အာယတနမှတစ်ပါး အခြားသော အရကောက် ဘို့ရန် မရှိသော ပါဠိကို ထုတ်ပြသည်။

တခုသောတရားသည်။ န အတ္တိ၊ မရှိ။ ယဒိ သိယာ ၊ အကယ်၍ ရှိအံ့။
 (ဝေဿတိ) ဓမ္မာယတနံ၊ သည်။ သိယာ၊ ရှိရာ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဓမ္မော အာယ
 တနံတိ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝက္ခတိ၊ တံ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဝေဉ္စ ကတော
 ။ပေ။ဝက္ခတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊) စ၊ ဆက်။ တံ၊ ထိုဓမ္မာယတနသည်။
 တဏှာဝတ္ထု ၊ တဏှာ၏ တည်ရာ အာရုံသည်။ န သိယာ၊ မဖြစ်ရာ။ ယဒိ
 သိယာ၊ အံ့။ ပိယရူပသာတရူပဘာဝတော၊ ပိယရုပ် သာတရုပ်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်။ ရူပံ၊ ရုပ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ရူပံ ခန္ဓောတိ အာမန္တာတိ
 ဝစနတော၊ ကြောင့်။ ခန္ဓော စ၊ သည်လည်း။ (သိယာ၊ ရာ၏။) ဣတိ၊
 ကြောင့်။ (ရူပဉ္စ၊ ပေ။ ဣဒံပိ၊ ကိုလည်း။ ပေ။ သန္ဓာယ ဝုတ္တံတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။) ပန၊
 ထိုသို့ပင် အဝသေသသဒ္ဓါဖြင့် ယူထိုက်သော တစုံတခုသော တရားမရှိပါ
 သော်လည်း။ အဋ္ဌကထာယံ ၊ ဌ။ အဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ပညတ်တရား၏ ထင်ရှား
 မရှိပါသော်လည်း။ ဝိဇ္ဇမာနံ၊ ထင်ရှားရှိသော ပရမတ္ထတရားကို။ ဥပါဒါယ၊

၁။ ယဒိ သိယာ ။ပေ။ အာမန္တာတိ။ ။“အဝသေသာ ။ပေ။ န စ
 အာယတနံ” ဟူသောပါဌ်ဖြင့် အာယတန မမည်သော ယူသိုရန်တရားမရှိ-
 ဟု ဆိုလျှင် ပညတ်တည်းဟူသော ဓမ္မာယတန ရှိရာသေး၏။ ဘာကြောင့်နည်း-
 “ဓမ္မော အာယတနန္တိ အာမန္တာ” ဟု ဆိုသောကြောင့်တည်း။

၂။ တဏှာဝတ္ထု စ၊ ။ပေ။ ခန္ဓာ စာတိ။ ။ထိုပညတ်ဓမ္မာယတနသည်
 ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် တဏှာ၏ တည်ရာ ဝတ္ထုလည်း
 မဟုတ်။ တဏှာ၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်လျှင် ထိုပညတ်သည် ပိယရူပသာတရူပတွင်
 ပါဝင်ရာ၏။ ထိုပိယရူပသာတရူပတွင် ပါဝင်ခဲ့သော် “ရူပံ ခန္ဓောတိ အာမန္တာ”
 ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ခန္ဓာလည်း ဖြစ်စရာရှိ၏။ စင်စစ်ကား- ထို
 ပညတ်ဓမ္မာယတနသည် ပိယရုပ်သာတရုပ်လည်း မဟုတ်။ ခန္ဓာလည်းမဟုတ်ပါ။

၃။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။“အဋ္ဌကထာဌ်ကား အဝ
 သေသာအရ-ရူပ၊ ခန္ဓတို့မှ ကြွင်းသော ပညတ်ကို ယူထား၏” ဟု ဆိုရာ၌ ဣတ္ထိ
 ပုရိသစစ်သော ပညတ်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိပါသော်လည်း ထင်
 ရှားရှိသော ခန္ဓာကို စွဲ၍ ပညတ်ရသောကြောင့် ယူထားသည်ဟု အဋ္ဌကထာ
 ဆရာ၏ အလိုကို ဖွင့်သည်။ နှလဋီကာဆရာကား ထိုပညတ်ကိုပင် ‘မယူစေလို
 သောကြောင့် “သဒ္ဓါနံ အပ္ပဝတ္တိမတ္တ မေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။’

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၁၁

ကပ်ယူ၍။ ဝါး စွဲမိ၍။ ဣတ္ထိ ပုရိသဒိဂဟဏသဗ္ဗာဝံ၊ ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိ
သောယူခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ သန္တာယ၊ ၍။ အဝသေသဘတီ
တ္ထေ၊ ဌ။ ပညတ္ထိယာ၊ ကို။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [အကောက်စာအုပ်တို့၌ ပညတ်သာမက နိဗ္ဗာန်ပါယူထားသည်။]

ပဏ္ဏတ္တိနိဓဋ္ဌသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂။ ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၅၀, ၂၀၅။ ပဝတ္ထိဝါရေ၊ ဌ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိမူလကာနိ၊ ဝေဒ
နာက္ခန္ဓာ အစရှိသော မူလရှိကုန်သော။ (ယမကာနိဋ္ဌိစပ်) ပစ္စိမေနဝ၊
နောက်နောက်ဖြစ်သော ခန္ဓာနှင့်သာလျှင် [“ဝေ ” ဖြင့် ရှေးရှေးခန္ဓာကို
ကန့်။] သဟ၊ ကံ။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ တိဏံ၊ ၃-ပါးကုန်သော။
ယမကာနိ၊ တို့ကို၎င်း။ ဒွေ၊ ၂-ပါးကုန်သော။ ယမကာနိ၊ တို့ကို၎င်း။
ဧကံ၊ တပါးသော။ (ယမက)ဉ္စ၊ ကို၎င်း။ ဝုတ္တာနိ၊ [ယခုပါဠိတော် စာအုပ်
တို့၌ကား ဤဝေဒနာက္ခန္ဓမူလသည်ကို ချုံးထားသည်။ ပစ္စုပ္ပန္နာတီတ၏
စသည်၌ ဝေဒနာက္ခန္ဓမူကိုကား ပြထားသည်။ ချုံးထားပုံနှင့် ချုံးရခြင်း၏
အကြောင်းများကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားပြီ။] ပုရိမေန၊ ရှေးဖြစ်သော
ခန္ဓာနှင့်။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ န ဝုတ္တာနိ။ ကသ္မာ၊ နည်း။ အမိသက
ကာလဘေဒေသု၊ မရောသော ကာလအထူးအပြားရှိကုန်သော။ ဝါရေသု၊
တို့၌။ အတ္ထဝိသေသာဘာဝတော၊ အနက်အလူး၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဆရာသည် ခန္ဓသဘောတွင် မပါဝင်သော နိဗ္ဗာန်ကို
ပင် “ ရူပဉ္စ ခန္ဓေ စ ထပေတွာ အဝသေသာ ” အရ၌ အဝသေသာ သဒ္ဓါဖြင့်
ယူလိုဟန်မတူပါ။ ဘာကြောင့်နည်း- “စက္ခု စ အာယတနေ စ ထပေတွာ
အဝသေသာ”ကို ဥပမာပြသောကြောင့်တည်း။ မှန်၏- ထိုအာယတန်၌ နိဗ္ဗာန်
ပါဝင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အဝသေသာအရ နိဗ္ဗာန် မရတော့။ ဋီကာအလို
အားဖြင့် ယမိုက်အရကောက်၌လည်း “ခန္ဓေထပေတွာ အဝသေသာ” ဝယ်
အဝသေသာအရ နိဗ္ဗာန်ကိုလည်းကောက်ဖွယ်မလို။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ပညတ်ကို
အဋ္ဌကထာအလိုအတိုင်းသာ ကောက်ထားသည်-ဟုမှတ်ပါ။

ဟိ၊ ချေ။ ပုရိမဿ၊ ရှေးဖြစ်သော ခန္ဓာ၏။ ပစ္ဆိမေန၊ နောက်ဖြစ်သော ခန္ဓာနှင့်။ ယောဇိတယမကမေဝ၊ ယှဉ်စေအပ်ပြီးသော ယမကကိုပင်။ ပစ္ဆိမဿ၊ နောက်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၏။ ပုရိမေန၊ ရှေးဖြစ်သော ခန္ဓာနှင့်။ ယောဇနာယ၊ ယှဉ်စေခြင်းအားဖြင့်။ ပုစ္ဆာနံ၊ ပုစ္ဆာတို့၏။ ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိယံ၊ အစဉ်မဟုတ်သောအားဖြင့်။ ဝုဇ္ဇေယျ၊ ဟောတော်မူအပ်ရာ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ပုစ္ဆာတို့၏ ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိအားဖြင့် ဟောတော် မူအပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထေ၊ အနက်၌ (အရကောကံ၌)။ ဝိသေသော၊ အထူးသည်။ န၊ မရှိ။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနေသပိ၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနတို့၌လည်း။ ဝိသေသော နတ္ထိ၊ တေနး ထိုသို့ အနက်ထူးမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တဿ၊ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်။ [နောက်နောက် ခန္ဓာကို မူတည်ခြင်း။ ရှေးရှေးခန္ဓာကို မူလိသုတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။] ယောဇနာ၊ ခန္ဓာတို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ န ကတာ၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၁။ ပုစ္ဆာနံ၊ ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိယံ။ “ပုရိမဿ ပစ္ဆိမေန ယောဇိတယမက” ဟူသည် ရူပက္ခန္ဓာကို ရှေ့၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို နောက်ထား၍ “ယဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ။ တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ယမကတည်း။ “ပစ္ဆိမဿ ပုရိမေန ယောဇနာယ” ဟူသည် “ယဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ။ တဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ” စသည်တည်း။ ဤသို့ ယောဇနာရာ၌ ပုစ္ဆာတို့သည် အစဉ်အတိုင်း မကျတော့။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို မူတည်သော အခါ ရှေးဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာကို မူလိသုတ်၍ ထို့နောက် သညာက္ခန္ဓာကို မူလိသုတ်ရလိမ့်မည်။ ဤသို့ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ခုန်ကျော်၍ သညာက္ခန္ဓာကို မူလိသုတ်ရခြင်းကို “ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိယာ ဝုဇ္ဇေယျ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ အတ္ထေ ပန န ကောစိ။ “ဤသို့ ပုစ္ဆာတို့၏ ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိဖြစ်စေကာမူ အနက် အဓိပ္ပါယ် ထူးလျှင်ကား ဟောတော်မူသင့်သေး၏။ အနက်အဓိပ္ပါယ်လည်း မထူးပါ- ဟူလို။ ရှင်းပါအံ့။ ရူပက္ခန္ဓာကို မူတည်၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို မူလိသုတ်ရာ၌ “ယဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ။ တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ” သည် အနုလောမပုစ္ဆာတည်း။ ယင်း၏ အဖြေကား “အသညသတ္တံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” စသည်တည်း။ “ယဿ ဝါ ပန ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ။ တဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ” သည် ပဋိလောမပုစ္ဆာတည်း။ ယင်း၏ အဖြေကား “အရူပံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” စသည်တည်း။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို မူတည်၍ ရူပက္ခန္ဓာ

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၁၃

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤပဝတ္ထိဝါရပါဠိရပ်၌။ ဝါ၊ ဤပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်၌။ ဆ ဝေ ၊ ဇ-ပါးသောဝါရတို့ကိုသာ (ပစ္စုပ္ပန်သောအားဖြင့် ဇ-ပါးသော ဝါရတို့ကိုသာ) ။ ဝုတ္တာ။ ပန၊ ဆက်။ အတိတေန ပစ္စုပ္ပန်သော အတိတနှင့် တကွ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၎င်း။ အနာဂတေန ပစ္စုပ္ပန်သော အနာဂတနှင့်တကွ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၎င်း။ အနာဂတေန အတိတော၊ အနာဂတနှင့်တကွ အတိ တကာလ၎င်း။ ဣတိ၊ သို့။ တယော၊ ကုန်သော။ ဧတေ ၊ ဤကာလတို့ ကို။ ဝါ၊ ဤဝါရတို့ကို။ ဝါ၊ တို့သည်။ ယထာဓာယိတာ၊ အကြင်အကြင် ပြုအပ်ပြီးကုန်သော။ မိဿကကာလဘေဒ၊ ရောနှောသော ကာလအထူး အပြားရှိကုန်သော။ တယော ဝေ၊ ဝါရ ၃-ပါးတို့သည်ပင်။ (ပစ္စုပ္ပန်

ကို မူလိသုတ်ပြန်လျှင် “ယဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော အနုလောမပုစ္ဆာ၏ အဖြေသည် “အရူပံ ဥပပဇ္ဇန္တိနံ” စသော ရူပက္ခန္ဓမူ ပဋိလောမပုစ္ဆာ၏ အဖြေပင် ဖြစ်ရာ၏။ “ယဿ ဝါ ပန ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော ပဋိလောမ ပုစ္ဆာ၏ အဖြေသည် “အသညာသတ္တံ ဥပပဇ္ဇန္တိနံ” စသော ရူပက္ခန္ဓမူ အနု လောမပုစ္ဆာ၏ အဖြေပင် ဖြစ်ရာ၏။ ဤသို့ ဥပ္ပဋ္ဌိပါဠိလည်းဖြစ်၊ အနက် (အရ ကောက်)လည်း မထူးသောကြောင့် နောက်နောက်ပုဒ်ကို မူတည်၍ ရှေးရှေး ပုဒ်ကို မူလိသုတ်တော့ပါ။- ဟူလို။

၁။ ဆ ဝေ ဝုတ္တာ။ ။ ဆ ဝေ ဝုတ္တာ၊ န နဝါတိ အဓိပ္ပာယ်ယော၊ အနု။ နောက်၌ ပြုအပ်သော “အတိတေန ပစ္စုပ္ပန်” စသော မိဿကကာလ ၃-ပါးကို ဟောတော်မမူသောကြောင့် ကာလအားဖြင့် “ပစ္စုပ္ပန်” စသော ဇ-ပါးသာပြား၏။ ဝေ ဖြင့် ၉-ပါး မပြားဟု ကန့်သည်။

၂။ ဧတေ ပန တယော ။ ပေ။ န ဂဟိတာ။ ။ အတိတေန ပစ္စုပ္ပန် ကာလဟူသည် ပဋိလောမပုစ္ဆာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော “ယဿ ဝါ ပန ဝေဒ နာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့် ကာလအထူး အပြားကို နည်းမရှိ “ယဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (အတိတေန) တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ပစ္စုပ္ပန်)” ဤသို့ အတိတနှင့် ပစ္စုပ္ပန်ရောသော ကြိယာတို့ကို ယှဉ်စေနိုင်လောက်၏။ ထို့ကြောင့် အထူး ဟောတော်မမူတော့၊- ဟူလို။ “တတ္ထ တတ္ထ ဟိ” စသည်ကား ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ထင်ရှား အောင် ပြသော အကျယ်တည်း။

တိတစသော နုပပါးတို့သည်ပင်။ ဟောန္တိ။) ဝိသုသီးခြား။ န ဝိဇ္ဇန္တိ၊ မရိ
ကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ န ဂဟိတာ၊ ယူတော်မမူအပ်ကုန်။ ဟိ၊ ချဲ့။ တတ္ထ
တတ္ထ၊ ထိုထိုယမက၌။ ပဋိလောမပုစ္ဆာဟိ၊ ပဋိလောမပုစ္ဆာတို့ဖြင့်။ အတိ
တေန၊ အတိတ်နှင့်တကွ။ ပစ္စုပ္ပန္နာဒယော၊ ပစ္စုပ္ပန်အစရှိကုန်သော။ ကာလ
ဘေဒ၊ ကာလအထူးအပြားတို့ကို။ ဒဿိတာ၊ ပြအပ်ကုန်ပြီ။ တေနော၊
ထိုနည်းဖြင့်ပင်။ ယဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ၊ တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇ
တိတိအာဒိ၊ အစရှိသော ယမကသည်။ ဝါ၊ ကို။ ယောဇေတုံ၊ ယှဉ်စေ
ခြင်းငှါ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်း၏။ ဟိ၊ မှန်။ တေနော၊ ထို့ကြောင့်
ပင်။ (ထိုနည်းဖြင့်ပင် ယှဉ်စေခြင်းငှါ တတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
ပင်။) မိဿကကာလဘေဒေသု စ၊ ရောနှောသော ကာလအထူးအပြား
ရှိသောယမကတို့၌လည်း။ ပစ္စိမပစ္စိမဿ၊ နောက်၌ဖြစ်နောက်၌ဖြစ်သော။
ခန္ဓဿ၊ ခန္ဓာကို။ [“နောက်နောက် ခန္ဓာကို မူတည်၍” - ဟူလိ။] ပုရိမ
ပုရိမေန၊ ရှေး၌ဖြစ် ရှေး၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာနှင့်။ ယောဇနံ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။
ကတော၊ ၍။ [“ရှေးရှေးခန္ဓာကို မူလီသွတ်၍” - ဟူလိ။] ယမကာနိ၊ တို့ကို။
န ဝုတ္တာနိ။ အမိဿကကာလဘေဒေသု၊ ရောနှောခြင်း မရှိသောကာလ
အထူးအပြားရှိသောယမကတို့၌။ ဂဟိတနိယာမေန၊ ယူအပ်ပြီးသော နည်း
ဖြင့်။ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံပိ၊ လွယ်ကူစွာ ယူခြင်း အကျိုးငှာလည်း။ ပစ္စိမ

၁။ တေနော ဟိ။ ပေ။ ဝုတ္တာနိ။ ။တေနောဖြင့် ရွှေဝါကျ၌ သိုအပ်
ပြီးသော “တေနော စ နယေန။ ပေ။ သက္ကာ ယောဇေတုံ” ဟိုကိုပြန်၍
ညွှန်သည်။ “မိဿက ကာလဘေဒေသု စ” ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အမိဿက ကာလ
ဘေဒကို ဆည်းပါ။ “ယဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော အမိဿက ကာလဘေဒ၌သာ “ဝေဒနာက္ခန္ဓော” စသော
နောက်နောက်ပုဒ်ကို မူတည်၍ “ရူပက္ခန္ဓော” စသော ရှေးရှေးပုဒ်နှင့်ယှဉ်စေ၍
ဟောတော်မမူအပ်သည် မဟုတ်သေး။ “ယဿ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ
ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ” စသော မိဿကကာလဘေဒတို့၌လည်း ထိုအတိုင်း
ယှဉ်စေ၍ ဟောတော်မမူအပ်-ဟူလိ။

၂။ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံပိ။ ။အပိဖြင့် “ယောဇနာ သုကရတာယ”ကိုပေါင်း။
ရှေးရှေးခန္ဓာကို မူတည်ကာ နောက်နောက်ခန္ဓာနှင့် ယှဉ်စေ၍ ဟောတော်မမူ

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၁၅

ပစ္ဆိမေနော၊ နောက်၌ဖြစ် နောက်၌ဖြစ်သော ခန္ဓာနှင့်သာလျှင်။ ယော
ဇေတော၊ ယှဉ်စပ်၍။ ဝုတ္တာနိ၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ဣမိနာ ယေဝ စ လက္ခဏေနာတိ အာဒိနာ ၊ ဖြင့်။ (ဒဿေတိ၌စပ်)
ယေန ကာရဏေန၊ အကြင်အကြောင်းကြောင့် (တပါးသော ပုဒ်ဖြင့် သိမ်း
ယူအပ်သော ခန္ဓာတို့၏ ဥပ္ပါဒ် နိရောဓကိုရခြင်း၊ ၂-ပါးသောပုဒ်အပေါင်း
ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော “ခန္ဓာတို့၏ ဥပ္ပါဒ် နိရောဓကိုရခြင်း ဟူသော
အကြောင်းကြောင့်။) [နာမံ ဝုတ္တိ၌စပ်] ပုရေပဉ္စောတိ စ၊ ပုရေပဉ္စဟူ၍
၎င်း။ ပစ္စာပဉ္စောတိ စ၊ ပစ္စာပဉ္စဟူ၍၎င်း။ နာမံ ၊ အမည်ကို။ (သင်္ဂဟ
ကာရေန) ဝုတ္တိ၊ [“တိ စ” ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပုရေပစ္စာပဉ္စ အမည်ရခြင်း၏
အကြောင်းကို ပြသည်ဟု ဆည်းပါ။] တံ၊ ထိုအကြောင်းကို။ ဒဿေတိ။
ဟိ၊ ချဲ့။ ယဿ ၊ အကြင်ပြဿနာ၏။ သရူပဒဿနေန၊ သရုပ်သကောင်ကို

ခြင်းသည် မူလီသုတ်ရာ၌ လွယ်ကူရုံသာမက၊ (အဓိဿကကာလဘေဒ၌ မှတ်ယူ
အပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်) လွယ်ကူစွာ မှတ်ယူနိုင်ခြင်းအကျိုးလည်း ရှိသေး၏။
“ထိုအကျိုးငှာ ရှေးရှေးခန္ဓာကို မှတ်ကာ နောက်နောက် ခန္ဓာကို မူလီ
သုတ်၍ ဟောတော်မူပါသည်”-ဟူလို။

၁။ အာဒိနာ ။ပေ။ ဒဿေတိ။ ။ပုရေပဉ္စ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်း
သည် သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနဝယ် ပုရိမကောဠာသနှင့် တူသည်၏အဖြစ် (ပုရိမ
ကောဠာသကဲ့သို့ ခန္ဓာတပါးသာ ရခြင်း)တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် “ယဿ ဟိ”
စသော အကျယ်စကားကို ကြည့်၍ သိပါ။ အဋ္ဌကထာနိဿယ အဓိပ္ပာယ်၌
လည်း ပြထားသည်။

၂။ တိ စ နာမံ ဝုတ္တိ။ ။“ယဿ ဟိ” စသော ဝိတ္ထာရစကား၌ ပရိပူဇာ
ပဉ္စလည်း ပါဝင်သောကြောင့် “တိ စ”၌ စသဒ္ဒါဖြင့် “ပုရေပစ္စာပဉ္စောတိ စ
နာမံ ဝုတ္တိတိ နိဒ္ဒါရေတွာ (ထုတ်ဆောင်၍) ယောဇေတဗ္ဗံ”ဟူသော အနု
ဋ္ဌိကာနှင့် အညီ ပုရေပစ္စာပဉ္စဟူသော အမည်ကို ဆည်းပါ။ “ယောဇေတဗ္ဗံ”
ဟု ဆိုသောကြောင့် နိဿယအနက်ပေးရာ၌ ထည့်၍ ပေးနိုင်ပါသည်။ [ပရိ
ပူဇာပဉ္စကိုပင် ပုရေပစ္စာပဉ္စ”ဟု ခေါ်သည်။]

၃။ ယဿ ဟိ ။ပေ။ ပရိပူဇာပဉ္စော။ ။သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇန၌ ဖြေထိုက်
သော အနက်တို့ကို ပရိပူရ (အပြည့်အစုံ) သိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် - ပရိပူဇာ
ပဉ္စမည်၏။ [ပရိပူဇာ အပြည့်အစုံဖြေထိုက်သော အနက်ကို + သင်္ဂဟကော၊

ဖြေခြင်းအားဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေသည်။ ဟောတိ။ သော၊ ထိုပြဿနာသည်။ ပရိပူရေတွာ၊ ပြည့်စေ၍။ ဝိသဇ္ဇေတဗ္ဗတ္ထသင်္ကဏနတော၊ ဖြေထိုက်သော အနက်ကို သိမ်းယူခြင်းကြောင့်။ ပရိပူဏ္ဏပဉ္စော နာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ တံဝိသဇ္ဇနဿ၊ ထိုသရူပဒဿနဝိသဇ္ဇန၏။ ပုရိမကောဋ္ဌာသေန၊ ရှေ့အဖို့အစပြစ်သော စကားနှင့်။ သဒိသတ္ထတာယ၊ တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပုရေပဉ္စော၊ ပုရေပဉ္စဟူ၍၎င်း။ ပစ္စိမကောဋ္ဌာသသဒိသတ္ထတာယ၊ နောက်အဖို့အစပြစ်သော စကားနှင့် တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပစ္စာပဉ္စောတိစ၊ ဟူ၍၎င်း။ နာမ၊ အမည်ကို။ (သင်္ကဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ စ၊ ဆက်။ သဒိသတ္ထတာ၊ တူသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗောဋ္ဌစပ်) သန္နိဋ္ဌာနသံသယပဒဝိသေသံ၊ သန္နိဋ္ဌာနပုဒ် သံသယပုဒ်အထူးကို။ အဝိစာရေတွာ၊ မစိစစ်မူ၍။ ဧကေန၊ တပ်း

သိမ်းယူနိုင်သော + ပဉ္စော၊ မေးကြောင်း၊ စကားတည်း။ ပရိပူဏ္ဏပဉ္စော၊ စကား၊... ပဉ္စောတိ စေတ္ထ ပစ္စာပဉ္စောသေန ပဝတ္တံ ဝစနံ ပေဒိတဗ္ဗံ-အနု။ (ဤနေရာ၌ ဉာတံ ဣစ္ဆိတအတ္ထကို ပဉ္စဟု မခေါ်ရ)။]

၁။ တံဝိသဇ္ဇနဿ။ ။တံသရူပဒဿနေန- ထိုသရူပဒဿနအားဖြင့် + ဝိသဇ္ဇနံ တံဝိသဇ္ဇနံ၊ တံ ဝါ ယထာဝုတ္တံ၊ (အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော သရူပဒဿနဖြစ်သော) + ဝိသဇ္ဇနံ ယဿာတိ တံဝိသဇ္ဇနေန၊ ထိုသရူပဒဿနဟူသော ဖြေခြင်းရှိသော ဝိသဇ္ဇနာ။

၂။ သဒိသတ္ထတာ စ။ ပေ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။“တူသော အနက် ရှိသည်၏ အဖြစ်” ဟူသည်ကိုလည်း “သန္နိဋ္ဌာနပုဒ်၏ အနက်၊ သို့မဟုတ်- သံသယပုဒ်၏ အနက်နှင့် တူသော အနက်” ဟု စိစစ်ဘွယ် မလိုပါ။ မည်သည့်ပုဒ်မဆို တပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ခန္ဓာ၏ ဥပ္ပါဒ်၊ သို့မဟုတ်-နိရောဓကို ရခြင်းဟူသော အနက် အားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်မျှဖြင့် ပုရေပဉ္စံ မှတ်ထိုက်၏။

၃။ မှတ်ချက်။ ။သန္နိဋ္ဌာန သံသယပဒဝိသေသံ အဝိစာရေတွာ(အနက် အရတု- ဟူရာ၌ သန္နိဋ္ဌာနပုဒ်နှင့် အနက်အရတုဟု၎င်း၊ သံသယပုဒ်နှင့် အနက်အရတုဟု၎င်း အထူးကိုမစိစစ်တော့ဘဲ)” ဟူသောစကားကို အဋ္ဌကထာ၌ ပုံစံထုတ်ပုံကိုကြည့်၍ ဆိုသည်။ မှန်၏ အဋ္ဌကထာဝယ် ပုရေပဉ္စာအတွက် ပုံစံထုတ်ရာ၌ “ယတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတ္ထ ဝေဒနာက္ခန္ဓော နုပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသောပုစ္ဆာကို “ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဖြေရာ၌ နောက်သံသယပုဒ်၏ အရဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာရပုံကို ပြထားသည်။

ယမက]

ပစ္စိကိရအဖွင့်

၂၁၇

သော၊ ပဒေန၊ ပုဒ်ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတဿ၊ သိမ်းယူအပ်သော။ ခန္ဓဿ၊ ၏။
 ဥပ္ပါဒ နိရောဓလာဘသမညမတ္တေန၊ ဥပ္ပါဒ နိရောဓကို ရခြင်းအားဖြင့်
 တူသည်၏အဖြစ်မျှဖြင့်။ ပုရေပဉ္စေ၊ ပုရေပဉ္စ၌။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဝါ၊ တနည်း။
 [အဋ္ဌကထာမှ တနည်း။- ဟူလို့။] သန္နိဋ္ဌာနပဒသင်္ဂဟိတဿ၊ သန္နိဋ္ဌာန်
 ပုဒ်ဖြင့်သိမ်းယူအပ်သော။ ခန္ဓဿ၊ ကို။ အနုညာတဝသေန၊ ခွင့်ပြုခြင်း၏
 အစွမ်းဖြင့်။ ပုရေပဉ္စေ၊ ကို။ (အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ) ဝုတ္တော၊ ဣတိ (ဣဒံ
 အတ္ထဇာတံ)၊ ဤအနက်သဘောသည်။ ယုတ္တံ၊ သင့်၏။

သန္နိဋ္ဌာနတ္ထဿေဝ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏အနက်ကိုသာ။ ပဋိက္ခိပနံ၊ ပယ်မြစ်
 ခြင်းသည်။ ပဋိက္ခေပေါ၊ ပဋိက္ခေပဝိသဇ္ဇနမည်၏။ သံသယတ္ထ နိဝါရဏံ၊
 သံသယပုဒ်၏အနက်ကို တားမြစ်ခြင်းသည်။ ပဋိသေခေ၊ ပဋိသေခဝိသဇ္ဇန
 မည်၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ ပဋိက္ခေပပဋိသေခနံ၊ တို့၏။
 ဝိသေသော၊ တည်း။ ပါဠိပဒမေဝ ဟုတူတံ၊ ဟူသောမရှိ၍။ ပုစ္ဆာပါဠိ
 ယာ၊ ပုစ္ဆာပါဠိတော်၌။ နုပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော။ ယံ ပဒံ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တံ၊ န ကာရဝိရဟိတံ၊ န အက္ခရာမှ ကင်းသော။ တဒေဝ ပဒံ၊ ထိုပုဒ်သည်

၁။ သန္နိဋ္ဌာနပဒသင်္ဂဟိတဿ ဝါ။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် “ယတ္ထရူပက္ခန္ဓော
 နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတ္ထ ဝေဒနာက္ခန္ဓော နုပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော ပြဿနာ၌ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ”
 ဟူသော အဖြေအရ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ တပါးသာ ရသောကြောင့် ပုရေပဉ္စဟု
 ဆိုထား၏။ သို့သော် “ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော ထိုအဖြေကို စဉ်းစားလျှင် “ယတ္ထ
 ရူပက္ခန္ဓော နုပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏ အရဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ၏
 မဖြစ်ခြင်းကို ခွင့်ပြုရာရောက်၏။ ထိုသို့ ခွင့်ပြုရာရောက်သောကြောင့် သန္နိဋ္ဌာန်
 ဖြစ်သော ရှေ့ပုဒ်၏အနက်ကို ရသည့်အတွက် “ပုရေပဉ္စ = ရှေ့ပြဿနာ” ဟူသော
 သဒ္ဒါနှင့် လိုက်လျောသည်ဟု ဦးကာ ဆရာအလို မှတ်ပါ။

အနုဋ္ဌိကာ။ ။ ယဒိပိ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝိသဇ္ဇိတတ္တာ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ
 ဥပ္ပါဒေါ လဗ္ဘတိတိ ဝုတ္တံ၊ ယော ပုန သန္နိဋ္ဌာနပဒသင်္ဂဟိတော (ယတ္ထ
 ရူပက္ခန္ဓော နုပ္ပဇ္ဇတိ ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော) ရူပက္ခန္ဓဿ
 အနုပ္ပါဒေါ ပါဠိယံ အနုညာတရူပေန ဝုတ္တော၊ တဿ ဝုသေန ပုရေပဉ္စော
 ယုတ္တောတိ အဓိပ္ပါယော၊ ဧဝံ ဟိ ပုရိမက္ခောဋ္ဌာသေန သဒိသတ္တတာ ဟောတိ၊
 ဤအဖွင့်အလို ပုရေပဉ္စ၌ ပုရေအတွက် “ရှေ့” ဟူသော အနက်လည်း ရသော
 ကြောင့် သာ၍ ယုတ္တိရှိသည်။

ပင်။ဟုတော (အတ္တံ ဝိသဇ္ဇေတိ၌ စပ်) ဣတိ အတ္တော။ တတ္ထံ ၊ ထိုဝိသဇ္ဇန
 ၂-မျိုးတို့တွင်။ ဥပ္ပတ္တိ နိရောဓပဋိသေဓဿ၊ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ကြောင်း
 စကား၊ ချုပ်ခြင်းကို တားမြစ်ကြောင်း စကားကို။ ပဋိသေဓနတ္ထံ၊ တဖန်
 ပြန်၍ တားမြစ်ခြင်းငှါ။ [“နုပ္ပဇ္ဇတိ”ကို “ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူ၎င်း၊ “န နိရုဇ္ဈတိ”
 ကို “နိရုဇ္ဈတိ”ဟူ၎င်း တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှါ။] ပါဠိဂတိယာ၊ ပုစ္ဆာ
 ပါဠိတော်၏ အသွားဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ (ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။) ဥပ္ပတ္တိ
 နိရောဓာနမေဝ၊ ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းတို့ကိုပင်။ ပဋိသေဓနတ္ထံ၊ တားမြစ်ခြင်း
 အကျိုးငှါ။ ပဋိသေဓေန၊ တားမြစ်ခြင်းအခွင့်ဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ ကတံ၊
 ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စတုန္နံ၊ ပဉ္စာနံ၊ တို့ကို၎င်း။ ပဉ္စန္နံ၊ ဝိသဇ္ဇနာနံ စ၊ တို့ကို၎င်း။ (ပက္ခေ
 ပေါ၌စပ်) သတ္တဝိသတိယာ၊ သော။ ဌာနေသု၊ ဌာနတို့၌။ ပက္ခေပေါ၊
 ထည့်သွင်းခြင်းကို။ တဒေကဒေသပက္ခေပဝသေန၊ ထိုပဉ္စ ထိုဝိသဇ္ဇနတို့၏
 တစိတ်တဒေသအဖြစ်ကို ထည့်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိ
 တဗ္ဗော။ ဟိ၊ မှန်၏။ [တနည်း- (ကသွာ၊ ကြောင့်။) တဒေကဒေသ
 ပက္ခေပဝသေန ဝုတ္တောတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ နည်း။ ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။]
 ပရိပုဏ္ဏပဉ္စော ဝေ၊ ပရိပုဏ္ဏပြဿနာကိုသာလျှင်၎င်း။ သရူပဒဿနေန၊
 သရုပ်သကောင်ကို ပြခြင်းဖြင့်လည်း။ ဝိသဇ္ဇနံ ဝေ စ၊ ကိုသာလျှင်၎င်း။

၁။ တတ္ထ ဥပ္ပတ္တိ စသည်။ ။ န ကာရဝိရဟိတန္တိ ဧတေန (ပါဠိဂတိ
 ဝိသဇ္ဇနဝယ် န ကာရဝိရဟိတံ ဟူသော ဤစကားဖြင့်) ပဋိသေဓဿ (နုပ္ပဇ္ဇတိ၊
 န နိရုဇ္ဈတိ-ဟူသော ပဋိသေဓကို) ပဋိသေဓိတံ(ပြန်၍ တားမြစ်ခြင်းရှိသည်၏
 အဖြစ်ကို) အာဟ။ [“နုပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ပဋိသေဓဖြင့် မေးရာဝယ် “ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု
 ဖြေသောကြောင့် ထိုပဋိသေဓကို ပြန်၍ တားမြစ်ရာရောက်သည်။- ဟူလိ။]
 ယဒိ ဧဝံ ပါဠိဂတိ ပဋိသေဓဝိသဇ္ဇနာနံ ကော ဝိသေသောတိ အာဟ-“တတ္ထ
 ဥပ္ပတ္တိ”တိ အာဒိ (ဤသို့ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ ဥပ္ပတ္တိ”စသည်ကို
 မိန့်)။-အန၊ အဓိပ္ပါယ်ကား- “နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ န နိရုဇ္ဈတိ” စသည်ဖြင့် လာသော
 ပုစ္ဆာ၌ ပဋိသေဓကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ ပါဠိဂတိဝိသဇ္ဇနကို ပြုတော်မူရ
 သည်။ ဖြစ်ခြင်းကိုသော်၎င်း ချုပ်ခြင်းကိုသော်၎င်း တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှါ
 ပဋိသေဓဝိသဇ္ဇနကို ပြုတော်မူရသည်- ဟူလိ။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၁၉

သတ္တဝိသတိယာ၊ သော။ ဌာနေသု၊ တိဉ္စ။ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ၊ ထည့်သွင်းထိုက်၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တဒေကဒေသပက္ခေပဒသေန ဝုတ္တောတိဝေဒိတဗ္ဗော၊)။

ကိံနု သက္ကာ ဣတော ပရန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ (ဒဿေတိဉ္စပိ၊)
ဣတော ပါဠိပဝတ္ထာနဒဿနာဒိတော၊ ဤ ပါဠိပဝတ္ထာန်ကိုပြခြင်း အစ
ရှိသည်မှ။ [အာဒိသဗ္ဗေန ပုစ္ဆာဝိဘင်္ဂေါ ဝိသဇ္ဇနဌာနာနိ ကေသ္မိံ ပဉ္စေ
ယောဇနာနယောတိ ဣမေသံ သင်္ခဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊- အနု။] အညော၊
အခြားသောအဖွင့်သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှါ။ ကိံ နုသက္ကာ၊
အဘယ်မှာ တတ်ကောင်းပါအံ့နည်း။ (န သက္ကာ ဝေ၊ သာ။) ဣတိ၊ သို့။
အညဿ၊ သော။ သက္ကာဏေယျဿ၊ တတ်ကောင်းသောအဖွင့်၏။ အဘာဝံ၊
မရှိတော့ခြင်းကို။ (သင်္ခယကာရော) ဒဿေတိ။

[ဤမှ နောက်၌ ပါဠိတော်ဝယ် အဋ္ဌကထာမဖွင့်အပ်သေး၍ ကျန်နေ
သော အချက်တို့ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သုဒ္ဓါဝါယာနံ” စသည် မိန့်။]
သုဒ္ဓါဝါယာနံ၊ ပေ။ နုပုဇ္ဇိတ္တာတိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤအဖြေဖြင့်။ သုဒ္ဓါ
ဝါယာနံ၊ တို့တွင်။ ကေတုမိယံပိ၊ တခုသော ဘုံ၌လည်း။ ဒုတိယာ၊
၂-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ဥပပတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေသည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ဤအနက်
သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ညှပ်တံ၊ သိစေအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ ပဋိသန္ဓိတော၊
မှ။ ပတုတိ၊ စ၍။ ယာဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ စုတိ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ တာဝ၊
ထိုစုတိတိုင်အောင်။ ပဝတ္ထကမ္မဇသန္တာနံ၊ ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်အစဉ်ကို။
ကေတ္တေန၊ တခုတည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ တဿ၊ ထိုကမ္မဇရုပ်
အစဉ်၏။ ဥပ္ပါဒ နိရောဓဝေသေန၊ ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အယံ
ဒေသနာ၊ ဤသုဒ္ဓါဝါယာနံ တေသံ တတ္ထ စသော ဒေသနာတော်သည်။
ပဝတ္ထာ ဖြစ်၏။ ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်သည်။ အဗ္ဗောဓိန္ဒေ၊
မပြတ်လသော်။ ကုသလာဒိနဉ္စ၊ ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏လည်း။ ပဝတ္ထိ၊
ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ (တသ္မိံ ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်သည်။) ဝေါဇ္ဇိန္ဒေ၊
ပြတ်လသော်။ (ကုသလာဒိနဉ္စ၊ တို့၏လည်း။) အပ္ပဝတ္ထိ စ၊ သည်လည်း။
(ဟောတိ) ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေနော စ၊ ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်ဖြင့်ပင်လည်း။
ဥပ္ပါဒ နိရောဓော၊ အစဆုံးဖြစ်ခြင်း နောက်ဆုံးချုပ်ခြင်းတို့ကို။ (ဘဂဝ

တာ) ဒဿိတာ၊ ကုန်ပြီ။ တသ္မာ၊ ကြောင့် (တခုသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဝိပါက်အစဉ်၏ တခုတည်း၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)။ တဿ၊ ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏။ ကေသတ္တဿ၊ တယောက်သော သတ္တဝါ၏။ ပဋိသန္ဓိဥပ္ပါဒတော၊ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပ္ပါဒ်ခဏမှ။ ယာဝ၊ လောက်။ စုတိနိရောဓော၊ စုတိ၏ ချုပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ) တာဝ၊ ထိုစုတိချုပ်ရာ ကာလတိုင်အောင်။ အတိတတာ၊ အတိတ်၏အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ စ၊ ဆက်။ တတော၊ ထိုပဋိသန္ဓေ၏ ဥပ္ပါဒ်ခဏမှ။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ တတ္ထ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌။ ပဋိသန္ဓိဝသေန၊ ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့်။ ကမ္မဇသန္တာနံ၊ ကမ္မဇရုပ်အစဉ်သည်။ န ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ၊ ရှေး၌ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ခန္ဓဒယမိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၂-ပါးအပေါင်းကိုလည်း။ နုပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ၊ နုပ္ပဇ္ဇိတ္တ ဟူ၍ (မဖြစ်ဘူးသေးဟူ၍)။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒက ပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ ၊ ကြောင့်။ ဧဘယ ပါဠိယာ၊ ဤသုဒ္ဓါဝါသနံ တေသံ တတ္ထ စသော ပါဠိတော်ဖြင့်။ သကလေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော။ သုဒ္ဓါဝါသော၊ သုဒ္ဓါဝါသ ဝါးဘုံ၌ (သုဒ္ဓါဝါသတဘုံစီ၌ကဲ့သို့ ၅-ဘုံလုံး၌လည်း)။ ဒုတိယာ၊ သော။ ပဋိသန္ဓိ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ သို့။ န ဝိညာယတိ၊ မသိအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကားအမေးတည်း။ ဥဒ္ဓံသောတပါဠိသဗ္ဗာဝါ၊ ဥဒ္ဓံသောတပါဠိ၏

၁။ ကသ္မာ ပန ။ ပေ။ န ဝိညာယတိ။ ။ “သုဒ္ဓါဝါသနံ တေသံ တတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော စ နုပ္ပဇ္ဇိတ္တ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော စ နုပ္ပဇ္ဇိတ္တ”ဟူသော ဤပါဠိ၌ “သုဒ္ဓါဝါသနံ”ဟု သာမညဟောတော်မူသောကြောင့် တဘုံ တဘုံ၌သာ ဒုတိယ ပဋိသန္ဓေမရှိသည်မဟုတ်သေး၊ သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံလုံး၌လည်း ဒုတိယပဋိသန္ဓေမရှိ ဟုသိထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ မသိအပ်ပါသနည်း၊ ဤသို့မေးသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံဝယ် မည်သည့်ဘုံ၌ဖြစ်ဖြစ် တကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေပြီးနောက် မည်သည့်သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌မျှ ဒုတိယပဋိသန္ဓေ မနေတော့ဘဲ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရမည် မဟုတ်ပါလော- ဟူလို။

၂။ ဥဒ္ဓံသောတ ပါဠိ သဗ္ဗာဝါ။ ။ ကဏမော စ ပုဂ္ဂလော ဥဒ္ဓံသော တော အကနိဋ္ဌဂါမိ၊ ဣဓေကဇ္ဇော ပုဂ္ဂလော ပဉ္စန္ဒ ဩရုမ္ဘာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ ဩပပါတိကော ဟောတိ၊ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယိ အနာဝတ္ထိ

ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တောယ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤသုဒ္ဓါဝါသနံ
 တေသံ တတ္ထံ-စိသောပဂ္ဂိဖြင့်။ သကလေပိ သုဒ္ဓါဝါသေ ဒုတိယာ ပဋိသန္ဓိ
 နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ နဝိညာယတိ၊ မိသိအပ်။) ဟိ၊ မုနံ။ ဒေဝံ၊ ၂-ရပ်လည်းဖြစ်ကုန်သော။
 ပဂ္ဂိယော၊ သုဒ္ဓါဝါသနံ တေသံ-ပဂ္ဂိတော်တို့ကို။ သံသဇန္ဓတဗ္ဗာ၊ နှိုးနှော
 ထိုက်ကုန်၏ (နှိုးနှော၍ ယထိုက်ကုန်၏) ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

အသံညသတ္တာနံ၊ ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ ဧတ္ထ၊ ဤ။ ယဿ၊ ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ၊
 ဟူသော။ ဇေတန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဤသန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ ဝိသေသိတာ၊ အထူး

ဓမ္မော ကသွာ လောကာ၊ သော အဝိဟာ စုတော အတပုံ ဂစ္ဆတိ၊ အတပွါ
 စုတော သုဒဿ ဂစ္ဆတိ၊ သုဒဿာ စုတော သုဒဿိ ဂစ္ဆတိ၊ သုဒဿိယာ စုတော
 အကနိဋ္ဌ ဂစ္ဆတိ၊ အကနိဋ္ဌ အရိယမဂ္ဂံ သုဉ္ဇနေတိ ဥပရိဋ္ဌိမာနံ သိယောဇနာနံ
 ပဟာနာယ၊ အယံ ဝုစ္ဆတိ ပုဂ္ဂလော ဥဒ္ဓိသောတော အကနိဋ္ဌဂါမိ၊- ပုဂ္ဂလ
 ပညတ်၊ ဧကကနိဋ္ဌေသ မုဒိဇေ(၄၀)၊ ဤသို့ ဥဒ္ဓိသောတ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်ကို
 ဟောပြောတော်မူအပ်ရာ ပဂ္ဂိတော်၏ အထင်အရှားရှိခြင်းကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသနံ
 တေသံ စသောဤပဂ္ဂိတော်ဖြင့် သုဒ္ဓါဝါသ ၅-တံလုံး၌ ဒုတိယပဋိသန္ဓေမရှိရာ
 တကြိမ်သာပဋိသန္ဓေရှိရမည်ဟု မသိထိုက်ပါ။ သုဒ္ဓါဝါသတတံတသံလျှင် ဒုတိယ
 ပဋိသန္ဓေ မရှိရဟူသော သိထိုက်ပါသည်- ဟူလို့၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍
 “သုဒ္ဓတံမြတ်၊ ခါမုယပ်နှင့်၊ ထက်ရပ်သုဒ္ဓ၊ တဝံသန္ဓိ၊... အကနိဋ္ဌော၊ စုတိလေမူ၊
 သန္ဓေနေသု၊ မရှိဟူ၏”ဟု ဝီထိနှင့် ၃-ချက်စု ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုခဲ့သည်။

၁။ အနုဋ္ဌိကာ။ ။ ပဉ္စသု သုဒ္ဓါဝါသေသု ယထာ ပစ္စေကံ “ဧကိဿာ
 ဘူမိယာ ဒုတိယာ ဥပပတ္တိ”တိ ယထာဝုတ္တပဂ္ဂိယာ ဝိညာယတိ၊ ဧဝံ “သုဒ္ဓါဝါ
 သနံ”တိ အဝိသေသဝစနတော သကလေပိ သုဒ္ဓါဝါသေ သာ နတ္ထိတိ၊ တောယ
 ကသွာ န ဝိညာယတိတိ စောဒန္တံ သမုဋ္ဌာပေတုဒိ သယမေဝ ပရိဟရိတုံ
 “ကသွာ ပနာ”တိ အာဒိမာဟ၊ တတ္ထ သုဒ္ဓါဝါသေသု ဟေဋ္ဌာဘူမိကာဿ
 အသုတိ၊ ဣန္ဒြိယပရိပါကော ဥပရိဘူမိသမုပ္ပတ္တိ န သိက္ခာ ပဋိသေဓေတုံ ဥဒ္ဓိ
 သောတဝစနတော။

၂။ သန္နိဋ္ဌာနေန ဝိသေသိတာ။ ။ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်တို့သည် အနိယမ ဖြစ်
 သောကြောင့် သံသယပုဒ်ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနံဖြစ်၍ သံသယပုဒ်တို့
 ကား အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသိတပုဒ်များ ဖြစ်သည်။ ထိုပုဒ်တို့၏အနက်အရ
 လည်း ဤအတိုင်းပင် ဝိသေသန ဝိသေသိတဖြစ်ကြသည်။ ဤနေရာ၌ “ယဿ

ပြုအပ်ကုန်သော။ အသညသတ္တဝါ၊ အသညသတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း။ သန္တိရိက္ခန်၏။ ဣတိ၊ကြောင့်။ ဧတ ဝေ၊ ထိုအသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ။ (ပုရိမကောဠာသေ၌။) ဂဟေတွာ၊ ယူတော်မူ၍။ အသညသတ္တဝါနံတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။

တေန သန္တိဋ္ဌာနေ၊ထိုသန္တိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ ယေ၊ အကြင်ပစ္စိမဘိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝဇ္ဇိတာ၊ ရှောင်ကြဉ်အပ်ကုန်ပြီ။ [ဝိသေသနပြုရာတွင် မပါဝင်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်အပ်ကုန်ပြီ။] ဧတ၊ ထိုပစ္စိမဘိကပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ တတော၊ ထိုအသညသတ်ဘုံမှ။ ပဉ္စဝေ၊ ကာရံ၊ ပဉ္စဝေ၊ ကာရဘုံသို့။ ဂန္ဓာ၊၍။ ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကုန်လတံ့။ ဧတသံ၊ ထိုပစ္စိမဘိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ပုန၊ တဖန်။ အသညေ၊ အသညသတ်ဘုံ၌။ ဥပပတ္တိပ္ပသင်္ဂေ၊ ပဋိညာဓနုနေခြင်း၌ လျှပ်ပါးဘွယ်သည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ကြောင့်။ ဧတ၊ထိုပစ္စိမဘိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ ပစ္စိမဘိကာနံ ။ပေ။ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

ဧတ္ထံ၊ ဤ ပစ္စိမဘိကာနံ တေသံ အစရှိသောပါဌ်၌။ ယတ္ထ၊ အကြင် ပစ္စိမဘဝ၌။ ဧတသံ၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ တို့၏။ အနုပ္ပတ္တိ၊ မဖြစ်

ယတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ”သည် “တဿ တတ္ထ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ” ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနတည်း။ ဤ ဝိသေသနဖြင့် အထူးပြုအပ်သော သတ္တဝါကား အသညသတ်ဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတည်း။ထို့ကြောင့် “ဧတေန ။ပေ။ အသညသတ္တဝါနံ ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။

၁။ တေန ယေ ဝဇ္ဇိတာ။ ။ထို သန္တိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် အထူး ပြုအပ်သော အနက်တွင် မပါဝင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကား ထိုအသညသတ်ဘုံမှ စုတေ၍ ပဉ္စဝေ၊ ကာရဘုံ၌ ရောက်ပြီးလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသညသတ်ဘုံသို့ထပ်၍ ဖြစ်လိမ့်ဦးမည်လော-ဟု တွေးတောလျဉ်းပါးဘွယ်မရှိ။ ထို့ကြောင့် ထိုပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုရည်ရွယ်၍ “ပစ္စိမဘိကာနံ တေသံ တတ္ထ(ထိုပဉ္စဝေ၊ ကာရဘုံ၌) ရူပက္ခန္ဓော စ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော စ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။

၂။ ဧတ္ထ ကိံ ဘဝိဿတိတိ။ ။ “ပစ္စိမ ဘိကာနံ” နှင့်စပ်၍ စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထ ကိံ” စသည်ကို မိန့်၊ ပဉ္စဝေ၊ ကာရဘဝ, အာဒိဖြင့်

ခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတံ။ ပဉ္စဝေါကာရာဒိဘဝေါ၊ ပဉ္စဝေါကာရ
 အစရှိသောဘဝသည်။ အတ္ထိဝိယ၊ ကဲ့သို့။ ကောစိတစုံတခုသော။ (သော)
 ပစ္စိမဘဝေါပိ၊ သည်လည်း။ အတ္ထိကိ၊ ရှိသလော။ ဣတိဤကံးအမေး
 တည်း။ (ပဉ္စဝေါကာရာဒိဘဝေါ၊ သည်။ အတ္ထိဝိယ၊ သို့။ သောပစ္စိမ
 ဘဝေါ၊ သည်။) နတ္ထိ၊ မရှိ။ (ကသွာ)၊ ပဉ္စဝေါကာရာဒိ ဘဝေသွေ၊ တို့၌
 ပင်။ ယတ္ထ ဝါတတ္ထ ဝါ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော ဘဝ၌လည်း။
 ဌိတာနံ၊ တည်ကုန်သော။ ပစ္စိမ ဘဝိကာနံ၊ ပစ္စိမဘဝက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။
 (သင်္ဂဟိတတ္တာ၌စပ်) ယံဿ ယတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော နုပုဇ္ဇိဿတီတိ၊ ဟူသော။
 ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတတ္တာ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်တည်း။ ဧတသံ၊ ထိုပစ္စိမဘဝကပုဂ္ဂိုလ်တို့အား။ တတ္ထ၊ ထိုအရူပဘုံ
 ၌။ ဣတရာနုပုတ္တိသာဝေ စ၊ ရူပက္ခန္ဓာမှ တပါးသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်
 ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း။ အနုဇာနန္ဓော၊ ခွင့်ပြုတော် မူလိုသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော စ နုပုဇ္ဇိဿတီတိ၊ ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ။
 ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

≡ သုဒ္ဓါဝါယေ ပရိနိဗ္ဗန္တာနံတိ ဣဒံ၊ ဟူသောဤသုဒ္ဓါကို၊ ပဋိသန္ဓိကာနံ၊
 ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ သုဒ္ဓါဝါသာနဉ္စ၊ သုဒ္ဓါဝါသပုဂ္ဂိုလ်တို့၏

ယူရသော စတုဝေါကာရဘဝ၊ ဧကဝေါကာရဘဝ၊ ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ အကြင်
 ပစ္စိမဘဝ၌ ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိလတံ၊ ထိုပစ္စိမ
 ဘဝဟူသော ဘဝတမျိုးလည်း ရှိသေးသလော-ဟု စောဒနာသည်။ [“နတ္ထိ
 ပဉ္စဝေါကာရ ဘဝေသွေ” စသောအဖြေကား ထင်ရှားပြီ။]

၁။ သုဒ္ဓါဝါယေ။ ပေ။ ဝုတ္တံတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ “သုဒ္ဓါဝါယေ ပရိနိဗ္ဗန္တာနံ”
 ၌ အောက်အောက် သုဒ္ဓါဝါသဘုံဝယ် ပရိနိဗ္ဗာန် မစံသေးဘဲ အထက်
 အထက်ဘုံရောက်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “သုဒ္ဓါဝါယေ ပရိနိဗ္ဗန္တာနံ”
 ဟု ဆိုနိုင်ပါသလော။ ဤသို့မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဒံ။ ပေ။ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန
 ဝသေန ဝုတ္တံ” ဟုမိန့်သည်။ မုန့်၏-ရဟန္တာမဖြစ်သေး၍ အဝိဟာဘုံမှ အတပ္ပါဘုံ
 သို့ သွားမည့် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည် အဝိဟာဘုံသို့ နောက်ထပ်မလာသော

၎င်း။ အပ္ပဋ္ဌိသန္ဓိကာနံ၊ ပဋ္ဌိသန္ဓေမရှိကုန်သော။ သုဒ္ဓါဝါသနံ စ၊ တို့၏၎င်း။
 တံ တံ ဘူမိယံ၊ ထိုထို သုဒ္ဓါဝါသတို့၌။ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနဝသေန၊ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်၏
 အစွမ်းဖြင့်။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ လူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗေသံ၊ ကုန်
 သော။ တေသံ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသတို့သားတို့၏။ တတ္ထ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသ တို့၌။
 ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ သည်။ နုပုဇ္ဇိတ္ထ၊ မဖြစ်ဘူး။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ဗနံ၊
 ဆက်။ နိရုဇ္ဈိယတိတိ ဝစနံ၊ ဟူသောစကားကို။ ပစ္စုပ္ပန္နပိ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခဏ၌သော်
 မှလည်း။ ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂမ္ပိ၊ ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂပုဂ္ဂိုလ်၌။ ပဝတ္တတိယထာ၊
 သို့။ ဧဝံ၊ ထူ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိဝစ နံ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တမှာသော သုဒ္ဓါသည်။ ပစ္စုပ္ပန္န၊
 ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌။ န ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ အယခေါ၊ အဟုတ်ကား။
 ဥပ္ပဇ္ဇိတု၊ ချီ။ ဝိဂတေ၊ ကင်းပြီးသော်။ အတိတေ ဧဝ၊ အတိတ်ကာလ၌သော။
 (ပဝတ္တတိ)။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပရိနိဗ္ဗန္ဓာနံ နုပုဇ္ဇိတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တံ။ (ကသွာ)၊ ဥပ္ပန္နသန္ဓာနသ၊ ဖြစ်ဆဲခန္ဓာအစဉ်၏။ အဝိဂတတ္ထာ၊ မကင်း
 သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ကြောင့် အဝိဟာတို့၌ ဖြစ်ဘို့ရာ ခန္ဓာသည် ငြိမ်းတော့၏။ ထိုသို့ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်
 စံခြင်းကိုပင် အဝိဟာတို့အတွက် “သုဒ္ဓါဝါသေ ပရိနိဗ္ဗန္ဓာနံ” ဟု ဆိုနိုင်၏။
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သပ္ပဋ္ဌိသန္ဓိကာနံ သုဒ္ဓါဝါသနံ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန
 ဝသေန ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။ ထိုသို့ သုဒ္ဓါဝါသတို့၌ ရဟန္တာဖြစ်၍ ပဋ္ဌိသန္ဓေ
 မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရည်ရွယ်၍ “အပ္ပဋ္ဌိသန္ဓိကာနုဉ္စ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနဝသေန
 ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ ယသာ ပန။ ပေ။ အဝိဂတတ္တာ။ “ချုပ်လတ်” ဟူသော စကားသည်
 ပစ္စုပ္ပန်ခဏဝယ် ဥပ္ပါဒက္ခဏ သမင်္ဂပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ
 “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ၊ ဖြစ်ပြီ” ဟူသော စကားသည် ပစ္စုပ္ပန်ခဏ၌ သုံးစွဲ၍ မဖြစ်။ စင်စစ်
 ကား ဖြစ်ပြီး၍ သဘာဝဓမ္မအဖြစ်မှ ကင်းပြီးသော အတိတ်တရား၌သာ
 “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ” ဟု သုံးစွဲနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိနိဗ္ဗန္ဓာနံ နုပုဇ္ဇိတ္ထ (သုဒ္ဓါဝါသ
 တို့၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုဘုံ၌ဖြစ်ပြီးမဟုတ်)” ဟု ဟောတော်
 မူနိုင်၏။ ဘာကြောင့်နည်း- ထိုသုဒ္ဓါဝါသတို့ဝယ် ပဋ္ဌိသန္ဓေမှစ၍ စုတိတိုင်
 အောင် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်၍ အတိတ်မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

လောကဓာတုယော ၊ လောကဓာတ်သည်။ (လောကဓာတ် ဟူသော
 သြကာသတို့သည်) အနန္တ၊ အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိကုန်။ ဣတိ ကြောင့်။
 သြကာသဿ၊ သြကာသ၏။ ဝါကို။ အပရိစ္ဆိန္နတ္တာ၊ မပိုင်းဖြတ်အပ်သည်
 ၏အဖြစ်ကြောင့်။ သြကာသဝယေန၊ သြကာသ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုစ္စမ
 နာနံ၊ ဆိုအပ်ဆဲဖြစ်ကုန်သော။ ဥပ္ပါဒနိရောဓာနံပိ၊ ဥပ္ပါဒ နိရောဓတို့၏
 လည်း။ ပရိစ္ဆေဒါဘဝတော၊ အပိုင်းအခြား၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ သံကိဏ္ဍ
 တာ၊ ရောပြွမ်းကုန်သည် အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယတ္ထ
 ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတ္ထ သညာက္ခန္ဓော နိရုဇ္ဈတိတိ အာမန္တာတိ၊
 ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပဝတ္တိဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃။ ပရိညာဝါရအဖွင့်

၂၀၆, ၂၀၈။ ပုဂ္ဂလောကာသဝါရော လဗ္ဗမာနောပီတိ၊ ဟူသော
 စကားကို။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ သြကာသ
 ဝါရဿ၊ ကို။ အလာဘော၊ မရခြင်းသည်။ (သတိ၊ သော်။) တဿပိ၊
 ထိုပုဂ္ဂလောကာသဝါရကိုလည်း။ အလာဘေန၊ မရခြင်းသည်။ ဘဝိတဗ္ဗ
 နန၊ ဖြစ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။

၁။ အနန္တံ လောကဓာတုယော။ ။ ဤစကားကို သြကာသဝါရအတွက်
 သြကာသ၏ အပိုင်းအခြားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါ ဆိုအပ်၏။ ထို့
 ကြောင့် ပုဂ္ဂလဝါရ၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မဖြစ်သင့်သောအနက်သည်
 လည်း သြကာသ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် ဥပ္ပါဒ
 နိရောဓ ၂-မျိုးလုံးပင် သြကာသအားဖြင့် အပိုင်းအခြား မရှိသည့်အတွက်
 ရောပြွမ်းလျက်ဖြစ်ရကား “ယတ္ထ ဓူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ဥပ္ပါဒ)၊ တတ္ထ
 သညာက္ခန္ဓော နိရုဇ္ဈတိ (နိရောဓ)” ဤသို့ မေးရာ၌ “အာမန္တာ” ဟု ဖြေတော်
 မူရသည်။ [“ယဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ သညာက္ခန္ဓော နိရုဇ္ဈတိ”
 ဟု ပုဂ္ဂလဝါရအဖြစ်ဖြင့် မေးရာ၌ကား “အာမန္တာ” ဟု မဖြေနိုင်၊ “နော”
 ဟု ဖြေရသည်။]

န(ဘဝိတဗ္ဗံ)၊ ထိုက်။ (ကသွာ) တတ္ထ၊ ထိုပုဂ္ဂလောကာသဝါရဉ္စ။ ပုဂ္ဂ
လသေဝ၊ ဇာသ၊။ ပရိညာဝစနံတော၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကို ဟောတော်
မူခြင်းကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ ပုဂ္ဂလောကာသဝါရေပိ၊ ခွဲလည်း။ ဩကာ
သေ၊ တည်ရာဘုံဌာနဟူသော ဩကာသဉ္စ။ ပုဂ္ဂလသေဝ၊ ဇာသ၊။ ပရိညာ၊
ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုစ္စတိ။ ဩကာသဿ၊ ဇာ။ (ပရိညာ
ဘဂဝတာ) န (ဝုစ္စတိ)။ စ၊ ဆက်။ ဩကာသဝါရေပိ၊ ကိုလည်း။ ယဒိ
ဝုစ္စေယ၊ အကယ်၍ ဟောတော်မူအပ်ခြားအံ့။ (ဧဝံ သတိ) ယတ္ထ ရူပက္ခန္ဓံ
ပရိဇာနာတိတိ၊ ဟူ၍။ ဩကာသေ၊ ခွဲ။ ပုဂ္ဂလသေဝ၊ ဇာသ၊။ ပရိဇာန
ဝသေန၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုစ္စေယ၊ ဟောတော်မူအပ်
ရာ၏။ တသွာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဩကာသဝါရကို၊ ဟောအပ်သော်လည်း
ပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာ ဝိသေသန၏ အဖြစ်ဖြင့် ဩကာသကို ဟောအပ်သည်၏
အဖြစ်၊ ဩကာသသက်သက် မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)။ ပုဂ္ဂလော
ကာသဝါရသေဝ၊ ဇာသ၊။ လဗ္ဗမာနတာ၊ ရထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို။
(သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ။ ဩကာသဝါရဿ၊ ဇာ။ (လဗ္ဗမာနတာ) န
(ဝုတ္တာ။) ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ အာမန္တာ ။ပေ။
သိယာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

တေနောတိ၊ ကား။ ပဝတ္ထေ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌။ စိတ္တက္ခဏဝသေန၊
စိတ္တက္ခဏနှင့် စပ်သဖြင့်။ တိဏ္ဏံ၊ ကုန်သော။ အဒ္ဓါနံ၊ ကာလတို့ကို။ လာဘ

အပူ။ ။ ဣတိသဒ္ဓါကို ရှေးနိဿယ၌ “ဣတိတသွာ၊ ထိုသို့ ပဝတ္ထိဝါရ
ဉ္စကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေစုတိဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကမ္မဇသန္တာန်ကို ကေတ္တနည်း
ဖြင့်ယူ၍ ထိုပဋိသန္ဓေစုတိဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကမ္မဇသန္တာန်ဖြစ်ခြင်း ချုပ်
ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ပရိညာကိုဟောတော်မူသည်ရှိသော်၊ စုတိပဋိသန္ဓေကလ၌
ရူပက္ခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၏မရှိခြင်းကြောင့် “ယော ရူပက္ခန္ဓံ ပရိဇာနာတိ၊
သောဝေဒနာက္ခန္ဓံ ပရိဇာနာတိ ဟူသောပုစ္ဆာ၌ နတ္ထိဟူ၍ ပဋိက္ခေပဝိသဇ္ဇန၏
သာလျှင် ဖြစ်သင့်ရာသည်၏အဖြစ် (အာမန္တာဟူသော ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇန၏ မဖြစ်
သင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)” ဟု ရှေးစကားအားလုံးကို ပြန်၍ စွဲလေသည်။
[ဖြစ်သင့်ရာသည်၏အဖြစ်နောက်၌ စင်စစ်အားဖြင့် “အာမန္တာ” ဟူသော ပဋိ
ဝစန ဝိသဇ္ဇနကိုသာ ပြုတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)ဟု ဆိုသင့်ပါသည်။]

ယမက]

ပရိညာဝါရအဖွင့်

၂၂၇

တော ဝေ၊ ရခြင်းကြောင့်သာ။ (အာမန္တာတိ ဝိသဇ္ဇနံကတံ၌ စပ်၊)
 အညထာ၊ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အနက်ကို ယူခြင်းသည်။
 (ပဝတ္တိဝါရ၌ကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေ စုတိတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကမ္မဇရုပ်
 အစဉ်ကို တခုတည်း၏အဖြစ်ဖြင့် ယူ၍ ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏ ဥပ္ပါဒနိရောဓ
 ၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကို ဆိုခြင်းမှ တပါးသော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့် ဆိုခြင်းသည်။) (သတိ၊ သော။) စုတိ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ စုတိ
 ပဋိသန္ဓေဓာ၌။ ရူပက္ခန္ဓပရိဇာနနဿ၊ ရူပက္ခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၏။
 အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ယော ရူပက္ခန္ဓံ ။ပေ။ ပရိဇာနာတိတိတ္ထေ၊
 ဤပြဿနာ၌။ နတ္ထိတိ၊ ဟူသော။ ဝိသဇ္ဇနေန၊ အဖြေသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊
 ဖြစ်ထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ စ၊ စင်စစ်ကား။ အာမန္တာတိ၊ ဟူသော။
 (ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ တာဝတာ)၊ ကတံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပဝတ္တေစိတ္တက္ခဏ
 ဝသေန တယော အဒ္ဓါ လဗ္ဘန္တိ။) ဟု အနုဋီကာထည့်သည်။

သန္တိဋ္ဌာနသံသယပဒသင်္ဂဟိတာနံ၊ သန္တိဋ္ဌာန်ပုဒ် သံသယပုဒ်တို့ဖြင့် သိမ်း
 ယူအပ်ကုန်သော။ ပရိညာနံ၊ ပရိညာတို့၏။ ပဝတ္တေ၊ ပဝတ္တိအခါ၌။ စိတ္တက္ခ
 ဏေ ဝေ၊ စိတ္တက္ခဏ၌သာ။ လာဘံ၊ ရခြင်းကို။ ဒသေန္တော၊ ပြလိုသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ လောကုတ္တရ မဂ္ဂက္ခဏသ္မိဟိတိ အာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟ
 ကာဓော) အာဟ။ န ပရိဇာနာတိတိ ပဉ္စေ ပုထုဇ္ဇနံ သန္ဓာယ အာမန္တာတိ
 ဝုတ္တန္တိ ဣဒံ ဤစကားကို။ [ယခု အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ မရှိ။ မပြင်ရသေး
 သော အဋ္ဌကထာ စာအုပ်၌သာရှိသော စကားကို။] ပုထုဇ္ဇနဿ၊ ၏။
 သဗ္ဗထာ၊ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်။ (သိဆဲဖြစ်စေ သိပြီးဖြစ်စေ
 အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်)။ ပရိညာကိစ္စဿ၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း
 ကိစ္စ၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန)ဝုတ္တံ။ ပန၊
 ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ အရဟာ ရူပက္ခန္ဓံ။ပေ။ န ပရိဇာနိတ္တာတိ၊
 ဟူသော။ ဝစနေန၊ စကား တော်ဖြင့်။ အဂ္ဂမဂ္ဂသမင်္ဂိ၊ အရဟတ္တမဂ်နှင့်
 ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ထပေတွာ၊ ၍။ အညော၊ သော။ ကောစံ၊
 တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပရိဇာနာတိ၊ ပိုင်းခြား၍ သိ၏။ ဣတိ၊

၂၂၇

၂၂၈

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

သို့။ ဝတ္ထုဗ္ဗော၊ ဆိုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ နတ္ထိ။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။
ဝါ၊ ကို။ ဒဿိတံ၊ ပြအပ်သည်။ ဟောတိ။ တေန၊ ထိုစကားတော်ဖြင့်။
တဒဝသေသပုဂ္ဂလေ၊ ထိုအရဟတ္တမဂ္ဂသမင်္ဂိမှ ကြွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။
သန္ဓာယ၊ ဤ။ အာမန္တာတိ ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပရိညာဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ခန္ဓယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

=====

၃။ အာယတနယမက

၁။ ပဏ္ဏတ္တိ ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၁, ၉။ အာယတနယမကဒီသု စ၊ အာယတနယမက အစရှိသည်
 တို့၌လည်း။ ပဏ္ဏတ္တိဝါရေ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝါရ၌။ ပဒသောဓနဝါရဒီနံ၊ တို့ကို။
 ဝစနေ၊ ဟောတော်မူခြင်း၌။ ကာရဏံ၊ ကို။ ခန္ဓယမကေ၊ ၌။ ဝုတ္တနယေ
 နေဝ၊ ပင်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ကောဒသ ကောဒသ ကတော တေတ္ထိံသသတံ ယမ
 ကာနီတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ကေသုစိ၊ အချို့ကုန်သော။ ပေါတ္ထကေသု၊
 အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌။ ဂဏနာ၊ အရေအတွက်ကို။ လိခိတာ၊ ရေးသား
 အပ်ပြီ။ သာ၊ ထိုအရေအတွက်သည်။ တယာ၊ ထိုရေးသားအပ်တိုင်း
 သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဒုတ္ထိံသသတံတိအာဒိနာ၊
 ဖြင့်။ အညတ္ထ၊ အခြားသော အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌။ လိခိတာ၊ ပြီ။ [ယခု
 စာအုပ်တို့၌လည်း “ဒုတ္ထိံသသတံ” ဟုပင် ရေးသားအပ်ပြီ။]

ပဏ္ဏတ္တိ ဥဒ္ဓေသဝါရဝဏ္ဏနာ

နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ပဏ္ဏတ္တိနိဋ္ဌေသဝါရအဖွင့်

၁၀, ၁၇။ ဝါယနဋ္ဌေနာတိ၊ ကား။ ပသာရဏဋ္ဌေန၊ ပြန့်နှံ့တတ်သည်၏
 အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၎င်း။ ပါကဋ္ဌဘာဝဋ္ဌေန ဝါ၊ ထင်ရှားသည်၏
 အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၎င်း။ (သီလာဒီနံ ယေဝ နာမာနိဋ္ဌိစပ်)
 [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ နိဿယ၌ ရေးခဲ့ပြီ။ [ကာယောတိ စ၊ ဟူ၍
 ၎င်း။ ဓမ္မောတိစ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဆိုအပ်လတုံသော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံး
 စုံသော ကာယ ဓမ္မသည်။ သသဘာဝံ၊ ပရမတ္ထသဘောနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။
 (သမာနံ၊ သော်။) အာယတနမေဝ၊ အာယတနမည်သည်ချည်းသာ။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ ကာယော အာယတနံတိ၊ ဟူသော ဤပုစ္ဆာ၌၎င်း၊ ဓမ္မော အာယ
 တနံတိ ဧတ္ထ စ၊ ဟူသော ဤပုစ္ဆာ၌၎င်း။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)

၂၃၀

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

[အာယံတန

ဝုတ္တံ။ ပန၊ ဆက်။ ကာယဝစနေန၊ ကာယသဒ္ဓါသည်၎င်း။ ဓမ္မဝစနေန စ၊ ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၎င်း။ အဝုတ္တမ္ဘနံ၊ မဟောအပ်သော (မဟောနိုင်သော)။ ကဉ္စိ၊ တစုံတခုသော။ သသဘာဝံ၊ ကက္ခဋ္ဌ ဖုဿနစသော သဘောနှင့် တကွ ဖြစ်သော တရားသည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ န ကာယော နာယတ နံတိ၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ န ဓမ္မော နာယတနံတိ၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ ဧတ္ထ၊ ဤပစ္စုပ္ပန်။ အာမန္တာ၊ ဣစ္စေဝ၊ ဟူ၍ပင်။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။ [ရှေးအာမန္တာတိ ဝုတ္တံကို ထောက်၍ “အာမန္တာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ”ဟု ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။]

ပဏ္ဏတ္တိ နိဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂။ ပဝတ္ထိဝါရ

၁။ ဥပ္ပုဒ္ဓါဝါရအဖွင့်

၁၀, ၂၁။ ပဝတ္ထိဝါရေ၊ ဤ။ စက္ကာယတနမ္မလကာနိ၊ ကောသလာတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ဝဒတိဉ္စ စပ်၊) ပဋိသန္ဓိစုတိဝသေန၊ ပဋိသန္ဓေ စုတိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပါဒိန္ဒပဝတ္ထဿ၊ အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ဥပါဒိန္ဒကမ္မဇရပ်၏။ ဥပါဒိနိရောဓဝစနေ၊ ဥပါဒိနိရောဓကို ဟောတော်မူရာ ဖြစ်သော။ ဧတသ္မိံ၊ ဤပဝတ္ထိဝါရ၌။ အလဗ္ဘမာနဝိသဇ္ဇနံပိ၊ မရအပ်သော ဝိသဇ္ဇနရှိသည်လည်း

၁။ သသဘာဝံ နတ္ထိ။ ။ “ဒေဝကာယာ သမာဂတာ၊ နတ်အပေါင်းတို့သည် အညီအမျှလူရောက်ကြကုန်ပြီ” ဟူရာ၌ ကာယသဒ္ဓါသည် အပေါင်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ “ပဏ္ဏတ္တိဓမ္မာ၊ ပညတ်တရားတို့” ဟူရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် ပညတ်တရားဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ထိုအနက်များကိုဟောသော ကာယဓမ္မသဒ္ဓါတို့သည် အာယတနမှမည်ရကား ထိုကာယ ဓမ္မသဒ္ဓါကို တားမြစ်လိုသောကြောင့် “သသဘာဝံ နတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်။ “သဘာဝဓမ္မမှန်လျှင် ကာယသဒ္ဓါ ဓမ္မသဒ္ဓါကိုမဟောနိုင်သောတရားမရှိ”-ဟူလို။ [ကာယဝစနေန၊ ပေ။ နတ္ထိတိ ဣဒံ န ဓမ္မော နာယတနံတိ ဧတ္ထ (ဤပြဿနာ၌) ဓမ္မသဒ္ဓဿ ဝိနိဝတ္တဝိသေသ (တားမြစ်အပ်သော အနက်ထူးရှိသော = အထူးမမ သာမညဖြစ်သော) သဗ္ဗသဘာဝဓမ္မဝါစကတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န ဓမ္မာယတန သင်္ခါတဓမ္မဝိသေသဝါစကတံ (သန္ဓာယ ဝုတ္တံ)တိ ဒဠဗ္ဗံ-အနု။]

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၃၁

ဖြစ်သော။ သဒ္ဓါယတနနေ၊ ဥပါဒိန္နမဟုတ်သော သဒ္ဓါယတနနှင့်။ သဒ္ဓိံ၊
ယမကံ၊ ယမကကို။ ပုစ္ဆာမတ္တလာသေန၊ ပုစ္ဆာမျှ၏ရခြင်းကြောင့်။ သင်္ဂ
ဏိက္ခာ၊ သိမ်းယူ၍။ ဝဒတိ၊ ဆို၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ [ဝိသဇ္ဇန မရသော်
လည်း ပုစ္ဆာရသောကြောင့် သဒ္ဓါယတနယမကကို ဟောတော်မူသည်။]
ဆသဋ္ဌိယမကာနီတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ စက္ခုသောတဿာန ဇီဝှာ
ကာယ ရူပါယတနမူလဏေသု၊ စက္ခာယတန ဟူသော မူလရှိသော ယမက
ပေ။ ရူပါယတနဟူသော မူလရှိသော ယမကတို့တွင်။ ဧကေကံ၊ တပါး
တပါးသော ယမက၎င်း။ [စက္ခုစသည်ကို မူတည်၍ သဒ္ဓါယတနကို မူလီ
သုတ်ရသော တပါးတပါးသော ယမက၎င်း။] သဒ္ဓါယတနမူလကာနိ၊
သဒ္ဓါယတနဟူသော မူလရှိကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ၅-ပါးသော ယမကတို့၎င်း။
[သဒ္ဓါယတနကို မူတည်၍ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ မန ဓမ္မတို့ကို မူလီသုတ်ရ
သော ၅-ပါးသော ယမကတို့၎င်း။] ဣတိ၊ သို့။ ဧကာဒသ၊ ကုန်သော။
ယဒကာနိ၊ တို့ကို။ ဝိသဇ္ဇနဝေသေန၊ ဝိသဇ္ဇန၏အစွမ်းဖြင့်။ ဟာပေတဗ္ဗာနိ၊
ယုတ်လျော့စေထိုက်ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ သဒ္ဓါယတနဿ၊ ပေ။ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။
(သင်္ဂဟကာရော၊ သည်။) ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတံ။

ဒုတိယံ ပေ။ သဒိသဝိသဇ္ဇနံတိ အာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ ပုဂ္ဂလ
ဝါရမေဝ၊ ကိုသာ။ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ သြကာသဝါရေပန၊
ဦးကား။ အသဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ၊ မတူသော အဖြေရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
(သင်္ဂဟကာရေဟိ (တနည်း)ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ၊ [ယတ္ထစက္ခာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ
တတ္ထ “ဃာနာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ရူပါဝစရေ တတ္ထ” စသည်ဖြင့်ဟောတော်
မူသည်။]တံ၊ ထိုဒုတိယ ယမကသည်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ဝါရတို့၌။
သဒိသဝိသဇ္ဇနံ၊ တူသော အဖြေရှိသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤအနက်
ကို။ ဉပေတံ၊ သိစေခြင်းငှါ။ ပုဂ္ဂလဝါရေပိ၊ ဦးလည်း။ ဝိသဇ္ဇိတံ၊ ဖြေဆို
အပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ဂန္ဓရသ ပေ။ သဒိသဝိသဇ္ဇနာနီတိ၊ ဟူသောစကားကို။ ရူပါဝစရ
သတ္တေ၊ တို့ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ သစက္ခုကာနံ အဂန္ဓကာနံတိ အာဒိနာ၊ အစ
ရှိသောနည်းဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြေဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (သင်္ဂဟ

၂၃၂

ယံမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

အာယတန

ကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မုနိ။ [တနည်း- (ကသွာ၊ ကြောင့်။) သစ္စက္ခကာနံ အဂ္ဂကာနံတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ၊ ကြောင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။] ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တေသံ၊ ထိုရူပါ ဝစရသတ္တဝါတို့၏။ ဝိရတ္တကာမ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တဿ၊ မတပ်မက်အပ်သော ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမရှိသော ရူပါဝစရကံကြောင့်ဖြစ်သော။ ပဋိသန္ဓိ ဗီဇဿ၊ ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့၏။ ဧဝံသဘာဝတ္တာ၊ ဤသို့ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗနှင့် ဃာန ဇိဝှာ ကာယ ပသာဒတို့၌ မတပ်မက်ခြင်းသဘော ရှိသည်၏အဖြစ် ကြောင့်။ ဃာနာဒိနိ၊ ဃာနအစရှိသော ပသာဒတို့သည်၎င်း။ ဂန္ဓာဒယောစ ဂန္ဓအစရှိသော အာရုံတို့သည်၎င်း။ န သန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သစ္စက္ခကာနံ အဂ္ဂကာနံတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ၊ ကြောင့်။ (သင်္ဂဟ ကာရေန) ဝုတ္တံ။

“ဃာနာယတန ယမကေန သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာတိ၊ ဟူသော ပါဠိ၏။ စက္ခာယတနမူလယံမကေသု၊ စက္ခာယတနမူလရှိသောယံမကတို့တွင်။ ဃာနာ ယတနယံမကေန၊ နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ၊ တူသောအဖြေရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (နာရုဠာနိဉ္စ ဖပ်) ဣတိ အတ္ထော။ တတ္ထ၊ ထိုစက္ခာယတနမူ

၁။ ဝိရတ္တံ ။ ပေ။ ဧဝံသဘာဝတ္တာ။ ။ သာဝနာဗလေန ဝိရတ္တော + ကာ မော ဧတေနာတိ ဝိရတ္တကာမံ (မတပ်မက်အပ်သော ကိလေသာကာမ ဝတ္ထု ကာမရှိသော) ရူပါဝစရကမ္ပံ၊ တတော နိဗ္ဗတ္တဿာ (ထို ရူပါဝစရကံကြောင့် ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့၏ ဧဝံသဘာဝဟူသည် ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗအာရုံ ကာမ ဂုဏ်တို့၌၎င်း၊ ထိုအာရုံရှိသော ဃာန ဇိဝှာ ကာယပသာဒတို့၌၎င်း ဝိရတ္တသဘော ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။) [“ဗြဟ္မာနံ ကာမဝိရာဂတာဝနာဝသေန ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု ဝိရတ္တတာယ တဗ္ဗိသယ ပသာဒေသုပိ ဝိရာဂသဗ္ဘာဝတော” ဟူသော ဋီကာကျော်စကားလည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် မူတည်သည်။]

၂။ နန္ဒ ။ ပေ။ နုတ္တိ သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ။ ။ ထိုစက္ခမူ ဃာန မူလီသုတ် ရာ၌ “သစ္စက္ခကာနံ အဃာနကာနံ” စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနဖြစ်၏။ ဤ ဃာနမူ ဇိဝှာမူလီသုတ်ရာ၌ “အာမန္တာ”ဟု ဝိသဇ္ဇနဖြစ်ထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် သဒိသ ဝိသဇ္ဇနတာ မဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု သဒိသဝိသဇ္ဇနတာဟူသော ဟိတ်ကို နှစ်မသက်၍ စောဒနာတက်သည်။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၃၃

ဃာနာယတနမူလီရှိသောယမက၌။ သစ္စက္ခကောနံ အဿာနကောနံ ဥပပဇ္ဇန္တာ
နံတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသောနည်းဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ သည်။ ပဝတ္ထိ၊ ပြီ။ ပန၊ ကား။
ဣဓ(ဃာနာယတနမူလကောသု)၊ ဤဃာနာယတနမူလရှိသော ယမကတို့၌။
ယံဿ ဃာနာယတနံ ဥပပဇ္ဇတိ၊ တဿ ဇိဝှာယတနံ ဥပပဇ္ဇတိတိ အာမန္တာတိ၊
ဟူသော။ “ဝိသဇ္ဇနေန၊ သည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဒိသဝိသဇ္ဇန
တာ၊ တူသောအဖြေရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ နန၊ လော။ ဣတိ၊ ဤကား
စောဒနာတည်း။ သစ္စံ၊ သဒိသ ဝိသဇ္ဇနအဖြစ် မရှိသည်ကားမှန်၏။ ပန၊
ထိုသို့ပင် မှန်ပါသော်လည်း။ တတ္ထိ၊ ထိုစက္ခာယတနမူလကတို့တွင်၊ ဃာနာ
ယတန ယမကေန၊ နှင့်။ ဇိဝှာကာယာယတနယမကောနိ၊ တို့သည်။ သဒိသ
ဝိသဇ္ဇနာနိ၊ တူသောအဖြေရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓပိ၊
ဤ ဃာနာယတန မူလယမက၌လည်း။ ဇိဝှာကာယာ ယတနယမကောနိ၊
တို့သည်။ သဒိသဝိသဇ္ဇနာနိ၊ ကုန်သည်။ (ဟောန္တိ)။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ
တတ္ထေဝ၊ ထိုထို ယမက၌သာ။ သဒိသဝိသဇ္ဇနတာ၊ သည်။ ပါဠိအနာရဉ္စ
တာယ၊ ပါဠိတော်၌ မတက်ရောက်ခြင်း၏။ ကာရဏံ၊ တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့
မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ဆက်။ နိဒဿနဘာဝေန၊ ညွှန်ပြအပ်သော ဥဒါဟရုဏ်၏အဖြစ်ဖြင့်။
ဂဟိတံ၊ သော။ စက္ခာယတန မူလကောနံ၊ စက္ခာယတန မူလရှိကုန်သော။
သဒိသဝိသဇ္ဇနကောနံ၊ တူသောအဖြေရှိသော ယမကတို့၏။ သဒိသဝိသဇ္ဇနံ၊
တူသောအဖြေသည်။ နိဒဿနဘာဝေန၊ ညွှန်ပြအပ်သော ဥဒါဟရုဏ်၏
အဖြစ်ဖြင့်ပင်။ ကာရဏံ၊ ပါဠိတော်သို့ မတက်ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း

၁။ သစ္စံ၊ ယထာ ပန။ ။ ထိုစောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အယူအားဖြင့် စက္ခမူ
တည်၍ ဃာနမူလီသွတ်ခြင်းကို ယူလျှင် စောဒကဆိုသည့်အတိုင်းပင် သဒိသ
ဝိသဇ္ဇနတာ မဖြစ်သည်ကားမှန်၏။ သို့သော် စောဒကပြအပ်သော အဓိပ္ပာယ်
အတိုင်းမဟုတ်၊ စက္ခမူ ဃာနမူလီသွတ်ရာ၌ သစ္စက္ခကောနံ အဿာနကောနံ
စသောအဖြေကဲ့သို့ ဇိဝှာကာယတို့ကို မူလီသွတ်ရာ၌လည်း “သစ္စက္ခကောနံ
အဇိဝှာကာနံ ။ ပေ။ အကာယကာနံ” စသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇန ပြုရသောကြောင့်
သဒိသဝိသဇ္ဇနဟုဆိုသည်။ ဃာနကိုမူတည်၍ ဇိဝှာ ကာယတို့ကို မူလီသွတ်ရာ၌
လည်း “အာမန္တာ” ဟုချည်း သဒိသဝိသဇ္ဇနဖြစ်ကြသည်။

တည်း။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေန္တော၊ ကြောင့်။ ဃာနာယတန ယမ
 ကေန သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာတိ။ (သင်္ဂဟကာရော) အာယ။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊
 ဤဃာနာယတနမူလကေန သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာဟူသောပါဌ်၌။ သဒိသဝိသဇ္ဇန
 တာ၊ ကို။ ဃာနာယတနမူလကေသု၊ ဃာနာယတနမူလရှိသော ယကေတို့၌။
 ယေဘုယျတာယ၊ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်။ ဒဠဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ [တနည်း
 (ကသ္မာ) ယေဘုယျတာယ၊ ဖြင့်။ ဒဠဗ္ဗာ။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊] ပိ (ယသ္မာ)။
 ကြောင့်။ တေသု၊ ထိုဃာနာယတနမူလရှိသော ယမကတို့တွင်။ ဇိဝှာ ကာ
 ယာယတန ယမကေသု၊ တို့၌။ တိဏ္ဏံ၊ ကုန်သော။ ပုစ္ဆာနံ၊ တို့၏။ အာမန္တာ
 တိ၊ ဟူသော။ ဝိသဇ္ဇနန၊ သည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ပစ္စိမပုစ္ဆာယ၊ ပစ္စိမပုစ္ဆာ၌။
 (ယဿ ဝါ ပန ကာယာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တဿ ဃာနာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
 ဟူသော ပစ္စိမပုစ္ဆာ၌)။ သကာယကာနံ အဃာနကာနံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ
 အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ (ဝိသဇ္ဇနေန၊ သည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သဒိသ
 ဝိသဇ္ဇနတာ ယေဘုယျတာယ ဒဠဗ္ဗာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။

အထဝါ၊ ကား။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိမူလကာနံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော
 မူလရှိကုန်သော။ သညာက္ခန္ဓာဒိ ယမကာနံ၊ သညာက္ခန္ဓာ အစရှိသော

၁။ သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ ဧတ္ထ။ ။ ဃာနာယတနကိုမူတည်၍ ဇိဝှာ ကာယ
 တို့ကို မူလသွတ်ရာ၌ ယေဘုယျအားဖြင့် သဒိသဝိသဇ္ဇနအဖြစ်ကို မှတ်ထိုက်၏။
 ဘာကြောင့်နည်း။ ဃာန ဇိဝှာ ယမက၌ ပုစ္ဆာ ၂-မျိုး၊ ဃာန ကာယ ယမက၌
 ပုစ္ဆာ ၂-မျိုးရှိရာဝယ် ရှေး-၃-မျိုးအတွက်သာ “အာမန္တာ” ဟု ဝိသဇ္ဇနတူ၍
 “ယဿ ဝါ ပန ကာယာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ ဃာနာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော
 ပုစ္ဆာ၌ “သကာယကာနံ အဃာနကာနံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” စသည်ဖြင့် သရူပဒဿန
 ဖြေရသောကြောင့်တည်း။

၂။ အထဝါ ။ ပေ။ ဝိသဇ္ဇနံ န ကတံ။ ။ “ဃာနာယတန ယမကေန
 သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ” ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်ဝယ် အဓိပ္ပါယ်တနည်းကို ပြလို၍
 “အထဝါ” စသည်ကိုမိန့်သည်။ ခန္ဓယမိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမူလက သညာက္ခန္ဓာ
 ယမကစသည်တို့၌ ပစ္စုပ္ပန္နဝါရု အတိဘဝါရု အနာဂတဝါရု ဟူသော (ကာလ
 ချင်း မရောသော) ၃-ဝါရုတို့ဝယ် “ယဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ
 သညာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသောပုစ္ဆာတို့အတွက် “အာမန္တာ” ဟူသော ပဋိဝစန

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၃၅

ယမကတို့၏။ အမိဿကကာလဘေဒေသု၊ မရောနှောအပ်သော ကာလ
 အထူးအပြား ရှိကုန်သော။ တီသု၊ ၃-ပါးသော ဝါရတို့၌ (ပစ္စုပ္ပန်ဝါရ၊
 အတိတဝါရ၊ အနာဂတဝါရတို့၌)။ အာမန္တာတိဟူသော။ ပဋိဝစန ဝိသဇ္ဇ
 နေန၊ ဖြင့်။ ယံထာဝုတ္တဝစနဿ၊ အကြင်အကြင်ဟောတော်မူအပ်သော ယဿ
 ဝေဒနာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ သညာက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အစရှိသော ပုစ္ဆာ
 စကားတော်၏။ ဝိသဇ္ဇနဘာဝါနုဇာနနံ၊ ဝိသဇ္ဇန၏အဖြစ်ကို ခွင့်ပြုမှုကို။
 ကတ္တဗ္ဗံ၊ ၏။ [ပြုပြီး မရှိသောကြောင့် “ကတ္တဗ္ဗံ ပြုထိုက်” ဟုဆိုသည်။] ဣတိ၊
 ကြောင့်။ အပုဗ္ဗဿ၊ အသစ်ဖြစ်သော။ ဝတ္တဗ္ဗဿ၊ ဆိုထိုက်သော အဖြေ
 စကား၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ န ကတံ ယထာ၊ သို့။
 ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤစာနာယတနမူလံ ယမက၌လည်း။ (အနာရုဠံ၌ စပ်)
 စာနာယတနမူလကံ၊ စာနာယတနဟူသော မူလရှိသော။ ဇိဝှာယတန
 ယမကံ၊ သည်။ အပုဗ္ဗဿ၊ သော။ ဝတ္တဗ္ဗဿ၊ ၏။ အဘာဝါ၊ ကြောင့်။ ပါဠိ၊
 ပါဠိတော်သို့။ အနာရုဠံ၊ မတက်ရောက်။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤ အနက်
 သည်။ ပါကဇ္ဈော၊ ထင်ရှား၏။

ပန၊ ကား။ ကာယာယတနယမကံ၊ သည်။ ဒုတိယပုစ္ဆာယ၊ ၏။ ဝသေန၊
 စပ်သဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ဖြေထိုက်သည်။ သိယာ၊ ရာ၏။ သာစ၊ ထိုဒုတိ
 ယ ပုစ္ဆာသည်လည်း။ စက္ခာယတန မူလဧကသု၊ တို့တွင်။ စာနာယတန
 ယမကေန၊ နှင့်။ သဒိသဝိသဇ္ဇနာ၊ တူသောအဖြေရှိ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။
 (စက္ခာယတနမူလယမကတို့တွင် စက္ခာယတနမူလက စာနာယတနယမက
 နှင့်တူသော အဖြေရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)။ ယဿာ ပုစ္ဆာယ၊ ၏။

ဝိသဇ္ဇနအားဖြင့် ထိုပုစ္ဆာစကားရပ်၏ဝိသဇ္ဇနအဖြစ်ကို ခွင့်ပြုထိုက်၏။ ထို့ကြောင့်
 အသစ်ဝိသဇ္ဇန ပြုစရာ မရှိသည့်အတွက် ဝိသဇ္ဇနကို ပြုတော်မမူအပ်သကဲ့သို့။
 [ပါဠိတော်စာအုပ်ကြည့်ပါ။ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနာ မပါတော့။]

၁။ ဝေမိဓာပိ။ ။ ဧဝံတံ ဣမိနာ “အာမန္တာ” တံ ပဋိဝစန ဝိသဇ္ဇနေန
 ယထာဝုတ္တဝစနဿ ဝိသဇ္ဇနဘာဝါနုဇာနနံ ကာတဗ္ဗန္တိ ဣမမတ္ထံ အာကုတိ-
 အန၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း ‘ဧဝံ၊ ဤအာမန္တာ ဟူသော ပဋိဝစန ဝိသဇ္ဇနဖြင့်
 အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော ပုစ္ဆာစကား၏အဖြေအဖြစ်ကို ခွင့်ပြုမှုကိုပြုထိုက်
 သည့်အတူ” ဟု အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၂၃၆

ယမကမူလဋ္ဌိကာနိဿယ

[အာယတန

ဝိသဇ္ဇနာ၊ ကို။ ကာတဗ္ဗာ၊ ၏။ တဿာ၊ တို့ပုစ္ဆာ၏။ ဃာနာယတန ယမကေန၊ နှင့်။ (စက္ခုမူ ဃာန မူလီရိသော ယမကနှင့်)။ သဒိသဝိသဇ္ဇ နတ္တာ၊ ကြောင့်။ တံသေသာနိ၊ ထိုဃာနမူ ကာယာယတန ပဋိလောမ ယမ ကနှင့်တကွ ကြွင်းသော ဇိဝှာယတနယမက 'ကာယာယတန အနုလောမ ယမကတို့သည်။ ပါဠိ၊ သို့။ အနာရုဋ္ဌာနိ၊ မတက်ရောက်ကုန်။ ဣတိ ဝေ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤဃာနာယတန ယမကေန သဒိသ ဝိသဇ္ဇနတ္တာ ဟူသော ပါဠိ၌။ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

တထာတိ ဣဒါ ဟူသော ဤစကားကို။ ပါဠိအနာရုဋ္ဌတာသာမညေ နေဝ၊ ပါဠိတော်သို့ မတက်ရောက်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ် ကြောင့်သာလျှင်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ကာရဏသာမညေန၊ အကြောင်း အားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ န (ဝုတ္တံ)၊ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ [တထာဖြင့် ပါဠိအနာရုဋ္ဌချင်းတူသည်၏ အဖြစ်ကိုသာ ငင်၍ ကာရဏအား ဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ကို မငင်သောကြောင့် ကာရဏအားဖြင့် မတူပုံကိုပြလို ရကား- “ဃာန ဇိဝှာ” စသည်ကို မိန့်။] ပန၊ ဆက်။ ဃာန ဇိဝှာ ကာယာ

၁။ တဿာ။ ပေ။ တံသေသာနိ။ ။ တဿာဖြင့် ကာယာယတန ယမက၏ ဒုတိယပုစ္ဆာကို စွဲပါ။ ထိုပုစ္ဆာအတွက်အဖြေမှာ စက္ခုမူ ဃာနာယတန မူလီ ယမက၏ အဖြေကဲ့သို့ သရူပဒဿနအဖြေဖြစ်၍ တူသောကြောင့် “ဃာနာ ယတနယမကေန သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ [တံသေသာနိတိ တေန ဃာနာယတနမူလက ကာယာယတနယမကေန (တံအဖွင့်) သဒ္ဓိံ သေသာနိ၊ - အနု။ ဃာနာယတနမူလက ဇိဝှာယတနယမက ၂-ပုစ္ဆာနှင့် ကာယာယတန အနုလောမယမကတို့ကို သေသအရ ယူပါ။ ရှေးနိဿယ၌ ဂန္ဓာယတနယမက စသည်ကို ယူလေသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးနည်း၌ “ဃာနာယတန ယမကေန သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ” ဝယ် စက္ခုမူ ဃာနာယတန မူလီယမကနှင့် ဃာနမူ ဇိဝှာမူလီ ကာယမူလီ ယမက တို့၏ သဒိသဝိသဇ္ဇနအဖြစ်ကို ဆိုလို၏။ ဤနည်း၌ကား ကာယာယတနယမက ဝယ် ဒုတိယပုစ္ဆာအတွက် စက္ခုမူ ဃာနာယတနယမက နှင့် အတူ သရူပဒဿန ဝိသဇ္ဇနဖြင့် ဖြေထိုက်သောကြောင့် “ဃာနာယတန ယမကေန သဒိသ ဝိသဇ္ဇနတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၃၇

ယတနာနံ၊ တို့၏။ အဂဗ္ဘသေယျကေသု၊ ဂဗ္ဘသေယျကမဟုတ်သော သံသေ
ဒဇ ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့၌။ ပဝတ္ထိမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်လသော်။ (သဟ
စရိတာယ၊ အတူတကွ ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်အတွက်၎င်း။) ဂဗ္ဘ
သေယျကေသု၊ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၌။ (ပဝတ္ထိမာနာနံ၊ သော်၊)
အာယတနပါရိပူရိကာလေ၊ ဃာနစသော အာယတနတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းရှိရာ
အခါ၌။ သဟစရိတာယ စ၊ အတွက်၎င်း။ အဝိသေသတ္တာ၊ မထူးကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ အပ္ပဝိသေသတ္တာ စ၊ အနည်းငယ်သာထူးကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ [တတ္ထ ကာယာယတနယမကော ဒုတိယပုစ္ဆော ဝသေန
အပ္ပဝိသေသော၊ ဣတုရဝသေန အဝိသေသော ဝေဒိတဗျော။ အနု။]
ကေသ္မိံ၊ တခုသော။ ဃာနာယတနယမကေ၊ ကို။ ဝိသဇ္ဇိတေ၊ ဖြေဆိုအပ်
ပြီးသော်။ ဣတရာနိ၊ ဃာနာယတနယမကမ္ပ တပါးကုန်သော။ ဒေ၊ ၂-ပါး
သော ဇိဝှာယတနယမက ကာယာယတနယမကတို့ကို၎င်း။ ဃာနာယတန
မူလကေသု၊ ဃာနာယတနမူလရှိသော ယမကတို့ကို။ ဝိသဇ္ဇိတေသု၊ ဖြေဆို
အပ်ပြီးကုန်လသော်။ ဣတရဒ္ဒယ မူလကောနိ စ၊ ဃာနာယတန မူလကမ္ပ
အခြားသော ဇိဝှာယတနကာယာယတနမူလက ၂-ပါးအပေါင်းတို့ကို၎င်း။
န ဝိသဇ္ဇိယန္တိ၊ အထူးမဖြေအပ်တော့ကုန်။ [အဝိသေသတ္တာ အပ္ပဝိသေသတ္တာ
စာတိယောဇေတဗ္ဗံ- အနု။] ဣတိ ဝေဒိတဗျာနိ။

ရူပါယတန မနာယတနေဟိ သဒ္ဓိံတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ ယဿ ရူပါ
ယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ မနာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတိဿာ
ပုစ္ဆာယ၊၌။ ဝုတ္တေဟိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ ရူပါယတန မနာ
ယတနေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ (သဒိသဝိသဇ္ဇနာနိ၌ စပ်) ဣတိ(အယံ)ကား။
အဓိပ္ပါယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း။ ဟိ၊ချဲ့။ ရူပါယတနမူလကေ
သု၊ ရူပါယတနမူလရှိသော ယမကတို့တွင်။ မနာယတနယမကေ၊၌။ အာဒိ
ပုစ္ဆာယ၊ အစပုစ္ဆာနှင့်။ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ယမကေသု၊ တို့၌။ အာဒိပုစ္ဆာနံ၊
အစပုစ္ဆာတို့၏။ သဒိသဝိသဇ္ဇနတာ၊ တူသော အဖြေရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်
ကို။ ယမကောနံ၊ ရူပါယတန မူလက ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ယမကတို့ကို။
အဝိသဇ္ဇနေ၊ မဖြေခြင်း၌။ ကာရုဏာဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။
(သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ။ဟိ၊မှန်။ ဒုတိယပုစ္ဆာနံ၊ (ရူပါယတနမူလက ဂန္ဓ

ရသ ဖောဠဗ္ဗ ယမက) ဒုတိယ ပုစ္ဆာတို့၏။ ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနေန၊ သည်။
 တဝိတဗ္ဗံ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ ဝုတ္တနယေန၊ သရူပကာနံ အစိတ္တ
 ကာနံ အစရှိသော ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ န ကာတဗ္ဗံ။
 အာဒိပုစ္ဆာနံ စ၊ (ရူပါယတနမူလက ဂန္ဓ ရသ ဖောဠဗ္ဗ ယမက) အစ ပုစ္ဆာ
 တို့၏လည်း။ (ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။) န ကာတဗ္ဗံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဟေဋ္ဌိမေဟိ သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါ၌။ (အတ္ထောဋ္ဌိစပ်)
 ဂန္ဓာယတနမူလကာနံ၊ ဂန္ဓာယတနဟူသော မူလရှိကုန်သော။ ရသ ဖောဠဗ္ဗ
 ယမကာနံ၊ တို့၏၎င်း။ ရသာယတနမူလကာယ၊ သော။ ဖောဠဗ္ဗယမကာယ စ၊
 ၏၎င်း။ ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနေနေဝ၊ ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနသံသယသ၊ တဝိတဗ္ဗံ၊ ၏။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ (ရှေးဖြစ်သော စက္ခာဒိမူလက မနာယတန
 ဓမ္မာယတန ယမက၌)။ ဝုတ္တနယေန၊ သာ။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ န ကာတဗ္ဗံ၊
 မပြုထိုက်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယေသံ၊ အကြင်ယမကတို့၏။ (ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တ နယေ
 နေဝ၊ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။) ကာတဗ္ဗံ။ ဂန္ဓ ရသ ဖောဠဗ္ဗ မူလကာနံ၊ ကုန်သော။
 တေသံ မနာယတန ဓမ္မာယတနယမကာနံ၊ တို့၏။ စက္ခာဒိပဉ္စာယတန
 မူလကေဟိ၊ စက္ခုအစရှိသော ၅-ပါးသော အာယတနဟူသော မူလရှိကုန်
 သော။ မနာယတန ဓမ္မာယတန ယမကေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒိသဝိသဇ္ဇနတ္တာ၊
 တူသောအဖြေ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ပါဠိ နာရဠာနံနှင့် စပ်)
 ဣတိ၊ အတ္ထော၊ စက္ခာယတနာဒိ မူလကာနံ၊ စက္ခာယတနအစရှိသော မူလရှိ
 ကုန်သော။ သဒ္ဓါယတန ယမကာနံ၊ တို့သည်၎င်း။ သဒ္ဓါယတနမူလကာနံ၊
 ကုန်သော။ သဗ္ဗာနံ၊ ဂန္ဓာယတန ယမကအစရှိသော အလုံးစုံသော ယမက
 တို့သည်၎င်း။ အဝိသဇ္ဇနေနေဝ၊ မဖြေခြင်းဖြင့်ပင်။ အလဗ္ဘမာနဝိသဇ္ဇနတာ
 ဒဿနေန၊ မရအပ်သော အဖြေရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြသောအားဖြင့်။ ဝိသဇ္ဇိ
 တာနိ နာမ၊ ဖြေဆိုအပ်ကုန်သည် မည်သည်။ ဟောန္တိ၊ [မဖြေတဲ နေခြင်း
 သည်ပင်အဖြေဖြစ်သည်-ဟူလို] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဆသဋ္ဌိ ။ ပေ။ ဟောန္တိတိ၊
 ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၉

စ၊ ဆက်။ ဇစ္စန္ဒပိ ဇစ္စဗေဒိရံပိတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဇစ္စဗေဒိရဂ္ဂဟဏေန၊ ဇစ္စ
 ဗေဒိရသဒ္ဓါကို ယူခြင်းဖြင့်။ ဇစ္စန္ဒဗေဒိရော၊ စ၍ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ကဏ်း

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၃၉

လည်း ကဏ်း နားလည်းထိုင်းသူကို။ ဂဟိတော၊ ပြီ။ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗော၊
[ဇစ္စန္ဓ=ဇာတိအန္တ၊ တံဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ကဏ်းသူ။] သဃာနကနံ
။ပေ။ ဝုတ္တံတိ ဧတ္ထ၊ ဤ။ ဝေသဒ္ဓံ၊ ကို။ ဝုတ္တံတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ပုဒ်၏။
ပရတော၊ နောက်၌။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ (“အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ၌
စပ်) သဃာနကနံ အစက္ခကကနန္တိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ အပရိ
ပုဏ္ဏာယတနံ၊ ပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။
ဝုတ္တံ ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ၊ သဃာနကနံသစက္ခကကနံတိ ဧတံ၊ ဟူသော
ဤစကားကို။ (အပရိပုဏ္ဏာယတနံ၊ ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။) န (ဝုတ္တံ)၊ ဟော
တော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဧတံ၊ ဤသဃာနကနံ
သစက္ခကကနံ ဟူသောစကားသည်။ ပရိပုဏ္ဏာယတနံ၊ ပြည့်စုံသော အာယ
တနရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သော
စကားသာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အတ္ထောဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့
ပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော သြပပါတိက ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်ရွယ်ဆိုအပ်
သော စကား၏အဖြစ်ကြောင့်။) ဇစ္စန္ဓဗေဒိရံ၊ စ၍ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ကဏ်း
လည်း ကဏ်း နားလည်းထိုင်းသူကိုလည်း။ သန္ဓာယ၊ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်
မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ န ဝါရိတာ ၊ မတားမြစ်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊
ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ ဧဝံ ။ပေ။ န ဝါရိတာ။ ။“သဃာနကနံ အစက္ခကကနံ” ဟူ
သောပုစ္ဆာ၌ “အစက္ခကကနံ”ကို ထောက်၍ မပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော
သြပပါတိကကို ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူအပ်ကြောင်း ထင်ရှားသကဲ့သို့၊ ထို့
အတူ “သဃာနကနံ သစက္ခကကနံ”စသော ပုစ္ဆာ၌ ၂-ပုဒ်လုံးဝယ် သသဒ္ဓံ၊
ပါပုံကို ထောက်၍ ပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော သြပပါတိက ပုဂ္ဂိုလ်ကို
သာ ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူသည်ဟု ထင်စရာရှိ၏။ အမှန်ကား-ထိုသို့မဟုတ်။
သဃာနကနံ သစက္ခကကနံ ပါ၌ဖြင့် ဇစ္စဗေဒိရံကို မတားမြစ်နိုင်။ ထိုသို့
မတားမြစ်နိုင်သောကြောင့် “ပရိပုဏ္ဏာယတနမေဝ” ၌ ဧဝံကို ဝုတ္တံနောက်၌
ရှေ့၍ ယှဉ်စေမှ “ပရိပုဏ္ဏာယတနံ” ဖြင့် ဇစ္စဗေဒိရံကို မတားမြစ်နိုင်သော
အနက်ကို ရသည်-ဟူလို။

၂၂, ၂၅၄။ ယတ္ထ စက္ခာယတနံတိ ရူပီ ဗြဟ္မလောကံ ပုစ္ဆတိတိ၊
 ဟူသော စကားကို။ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်။ တတ္ထ၊ ထိုရူပီဗြဟ္မာ
 ဘုံ၌။ စက္ခာယတနံ၊ ထို၏။ သဟုပ္ပတ္တိမတ္တံ၊ တကွ ဖြစ်ခြင်းမျှကို။
 ပဿန္တော၊ မြင်သည်။ (ဟုတော) ဝဒတိ၊ ဆို၏။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ သြကာ
 သဝါရေ၊ ၌။ တသ္မိံ၊ ထိုသြကာသ၌ (ထိုဘုံ၌)။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ ဝါ၊ ကို။
 အနာမဋ္ဌတ္တာ၊ သုံးသပ်တော်မမူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယတ္ထ ကာမ
 ဓာတုယံ၊ အကြင်ကာမဓာတ်၌၎င်း။ ယတ္ထ ရူပဓာတုယံ စ၊ အကြင်ရူပဓာတ်
 ၌၎င်း။ စက္ခာယတနံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ စက္ခာယတနဖြစ်ရာ ထို
 ကာမဓာတ် ရူပဓာတ်၌။ သောတာယတနံ ပိ၊ သည်လည်း။ ဧကန္တေန၊
 စင်စစ်အားဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာမန္တာတိ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တံ။

[အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ပါဠိတော်၌ ယုံမှားဘွယ်ရှိသော အရာတို့ကို
 ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ယဿ ဝါ ပန ရူပါယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည် မိန့်။]
 ယဿ ဝါ ပန။ ပေ။ အာမန္တာတိ—ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ကသွားကြောင့်။
 ပဋိညာတံ၊ ဝန်ခံတော်မူအပ်သနည်း။ [ဝန်ခံထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော-
 ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “နန” စသည်မိန့်။] ယော၊ အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဂဗ္ဘသေယျက ဘာဝံ၊ ဂဗ္ဘသေယျက၏အဖြစ်သို့။ ဂန္ဓာ၊
 ရောက်၍။ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလတံ။ [ယခုအခါ ကာမဘုံမှာ
 ဖြစ်စေ၊ အခြားဘုံမှာဖြစ်စေ ရောက်နေသော်လည်း နောက်ဘဝ၌ ဂဗ္ဘ
 သေယျကအဖြစ်ဖြင့် ကာမဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံလိမ့်မည်။] တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။
 ရူပါယတနံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ လတံ။ [ဂဗ္ဘသေယျက ပဋိသန္ဓေနေသော
 အခါဖြစ်လတံ။] ပန၊ ဗျတိရိုက်ကား။ စက္ခာယတနံ ၊ သည်။ န ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ

၁။ နန ။ ပေ။ စက္ခာယတနံတိ။ ။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ရူပါယတနဖြစ်
 လတံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ စက္ခာယတနဖြစ်လတံဟု အယူရှိသော
 ကြောင့် “နန။ ပေ။ စက္ခာယတနံတိ”ဟု မိန့်သည်။ [အာမန္တာတိ ပဋိညာယ
 ကာရဏဝိဘာဝနာဓိပ္ပာယ်ဇနော၊ (အကြောင်းကို ထင်စွာပြုခြင်းကို အလိုရှိ
 သောကြောင့်ပင်)။ ကသွာ ပဋိညာတံတိ စောဒနံ သမုဉ္ဇာပေတွာ တံ ကာရဏံ
 ဒသေတုကာမော နန္တိအာဒိမာဟ၊-အနု။]

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၄၁

နန၊ မဖြစ်လတံမဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။
ယဿ၊ ၏။ ရူပါယတနံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ တဒဝတ္ထဿ၊ ထိုပစ္စိမဘဝ
အခိုက်အတန့်ရှိသော။ တဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ ရူပါယတနုပ္ပါဒတော၊
ရူပါယတနဖြစ်ရာ အခါမှ။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ (ကော
ဒသမသတ္တာဟ၌)။ ပဝတ္တိယံပိ၊ ပဝတ္တိအခါ၌သော်လည်း။ ဘဝိဿန္တဿ၊
ဖြစ်လတံသော။ စက္ခာယတနသန္တာနုပ္ပါဒဿ၊ စက္ခာယတနအစဉ်၏ ပဌမဖြစ်
ခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ ပဋိညာတဗ္ဗတ္တာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိဟု ဝန်ခံထိုက်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ (ယဿ ဝါ ပန။ ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ပဋိညာတံ)။

အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယဿ ဝါ ပန။ ပေ။ အာမန္တာ
တိ၊ ဟူ၍။ ပဋိညာတံ၊ နည်း။ ဂဗ္ဘသေယျကဿ၊ ဂဗ္ဘသေယျကဖြစ်သော။
ပစ္စိမဘဝိကဿ၊ ပစ္စိမဘဝိကဖြစ်သော။ ဥပပဇ္ဇန္တဿ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲ
ဖြစ်သော။ ကောဒသမသတ္တာဟာ၊ ကောဒသမသတ္တာဟမှ။ ဩရတော၊
အတွင်း၌။ ဌိတဿ၊ တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ရူပါယတနံ၊ သည်။ နုပ္ပဇ္ဇိဿ
တိ၊ လတံ။ စက္ခာယတနံ စ၊ သည်ကား။ နော နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ နန၊ မဖြစ်လတံ
မဟုတ် ဖြစ်လတံသာ မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကားစောဒနာတည်း။ တသ္မိံ
ဘဝေ၊ ထိုရူပါယတနဖြစ်ဆဲဘဝ၌။ ဘဝိဿန္တဿ၊ ဖြစ်လတံသော။ ဥပ္ပ
ဒဿ၊ အစစဖြစ်သော ဥပါဒ်ကို။ အနာဂတဘာဝေန၊ အနာဂတ်၏အဖြစ်
ဖြင့်။ အဝစနတော၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ (ယဿ ဝါ ပန။ ပေ။
အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ပဋိညာတံ)။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဘဝန္တရေ၊ အနာဂတ်ဘဝတပါး၌။ တဿ တဿ အာယ
တနသန္တာနဿ၊ ထိုထိုအာယတနအစဉ်၏။ ပဋိသန္ဓိယံ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌၎င်း။

၁။ ဘဝန္တရေဟိ။ ပေ။ အနန္တောဂဓတ္တာ။ ။ ယခုဘဝမှနောက်ဖြစ်သော
အနာဂတ်ဘဝသစ်၌ ရူပါယတနစသော စက္ခာယတနစသော အာယတန
အစဉ်သည် အစစ ဖြစ်လတံ။ ရူပါယတနစသော အစဉ်၏အစစဖြစ်ခြင်း
သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ဖြစ်လတံ။ စက္ခာယတနစသော အစဉ်၏ အစစဖြစ်ခြင်း
သည် ကောဒသမ သတ္တာဟမြောက် ပဝတ္တိအခါရောက်မှဖြစ်လတံ။ ထိုအနာ
ဂတ်ဖြစ်လတံမျိုးကို ယခုဘဝပစ္စုပ္ပန်တွင် အကျိုးမဝင်သောကြောင့် အနာ
ဂတ်အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။

ပဝတ္ထေ စ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌၎င်း။ ယော အာဒိဥပ္ပါဒေါ၊ အကြင် အစဉာ
ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ လတံ။ အနာဂတုပ္ပါဒေါ၊ အနာဂတ်ဘဝ၌
ဥပါဒ်သော။ ယော (အာဒိဥပ္ပါဒေါ)၊ ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေ ပာတ္တိအခါ
ဝယ် ထိုအစဉာ ဥပါဒ်ခြင်းကို။ တဗ္ဘာဝေန၊ ထိုအနာဂတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။
ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ (ကသ္မာ) အဒ္ဓါ ပစ္စုပ္ပန္နာနန္ဓောဂတ္ထော၊ ယခုဘဝ
ဟူသော အဒ္ဓါ ပစ္စုပ္ပန်၌ အကျိုးမဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။
ပန၊ ကား။ တသ္မိံ ယေဝ ဘဝေ၊ ထို ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင်။ ယော (အာဒိ
ဥပ္ပါဒေါ)၊ သည်။ ပဝတ္ထေ ၌။ ဘဝိဿတိ၊ တံ။ ယော(အာဒိဥပ္ပါဒေါ)၊
ကို။ အနာဂတုပ္ပါဒဘာဝေန၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော ဥပါဒ်၏အဖြစ်ဖြင့်။ န
ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ (ကသ္မာ)၊ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန္နာနန္ဓောဂတ္ထော၊ ယခုဘဝ
ဟူသော အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်၌ အကျိုးမဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊
မှန်။ ဧတ္ထ၊ ဤပဝတ္ထိဝါရ၌။ အဒ္ဓါဝသေန၊ ကာလ၏အစွမ်းဖြင့်။ ကမ္မဇ
ပဝတ္တဿ၊ အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်၏။ ပစ္စုပ္ပန္နာဒိကာလ ဘေဒေါ၊
ပစ္စုပ္ပန်အစရှိသော ကာလအပြားကို။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိအပ်၏။ [ယခု
တဘဝလုံးကို အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဟု ယူ၍ လွန်ခဲ့ပြီးသောဘဝကို အတိတ်၊ နောက်
လာမည့်ဘဝကို အနာဂတ်ဟုစွဲရသည်-ဟူလို။]

[ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဣန္ဒြိယ ယမိုက် ပါဠိတော်ဖြင့်
ပြီးစေလိုသောကြောင့် “ဝေဉ္ဇ ကတော” စသည် မိန့်။] ဝေဉ္ဇ ကတော၊ ဤ
အကြောင်းကြောင့်။ [အဒ္ဓါနှင့်စပ်၍ ပစ္စုပ္ပန်စသောကာလ အထူးအပြား
ကို အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။] ဣန္ဒြိယယမကေ၊ ၌။ ယဿ၊ ပေ။

၁။ န ပန ။ပေ။ 'အန္ဓောဂတ္ထော။ ။[တဘဝလုံး အစအဆုံးကို အဒ္ဓါ
ပစ္စုပ္ပန်ခေါ်သည်ဟု မှတ်နှင့်ပါ။]ယခုဘဝမှာပင် ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ မဖြစ်ကြ
သေးသော စက္ခာယတန စသည်တို့သည် ပဋိသန္ဓေခဏကို ထောက်လျှင် ဖြစ်
လတ္တံ့ဟုပင် ဆိုသင့်၏။ သို့သော် ယခုတဘဝလုံးသည် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော
ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကိုသောက်၍ ကောဒေသမသတ္တာဟမြောက် ပဝတ္တိအခါ
ရောက်မှ ဖြစ်လတ္တံ့သော စက္ခာယတနစသည်ကို အနာဂတ်ဥပါဒ် အဖြစ်ဖြင့်
ဟောတော်မမူပါ။ “အဒ္ဓါဝသေန ဟေတ္ထ” စသည်ကား ဆိုအပ်ပြီးသော
စကား၏ ဒဠိတရကတည်း။

ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [ပစ္ဆိမဘဝိကာနံ၊ ပစ္ဆိမဘဝဉ္စ ဖြစ်ကုန်သော။ ဥပပဇ္ဇန္တိနံ၊ ယခုပဋိသန္ဓေနေဆဲ ဖြစ်ကုန်သော။ ဣတ္ထိနံ၊ မိန်းမတို့၏၎င်း။ ယာ ဣတ္ထိယော။ ပေ။ ဥပပဇ္ဇိတော ပရိနိဗ္ဗာယိယန္တိ။ ဥပ ပဇ္ဇန္တိနံ၊ ကုန်သော။ တာသံ စ၊ တို့၏၎င်း။ ယာ ဣတ္ထိယော၊ တို့သည်။ ဧတေနဝ ဘာဝေန၊ ထိုမိန်းမအဖြစ်ဖြင့်ပင်။ ကတိစိ ဘဝေ၊ အနည်းငယ် သော ဘဝတို့ကို။ ဒဿေတော၊ ပြု၍။ ပရိနိဗ္ဗာယိယန္တိ။ ဥပပဇ္ဇန္တိနံ၊ ကုန် သော။ တာသံ စ၊ တို့၏၎င်း။ တာသံ၊ ထိုမိန်းမအားလုံးတို့၏။ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပေ။] ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗာသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ တာသံ၊ ထိုမိန်းမ တို့၏။ တသ္မိံ ဘဝေ၊ ထိုပစ္စုပ္ပန်ဘဝဉ္စ။ ပဝတ္တေ၊ ပဝတ္တိအခါ၌။ ပုရိသိန္ဒြိယံ၊ သည်။ န ဥပ္ပဇ္ဇိယတိ၊ ဧကန် မဖြစ်လတံ့သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ)၊ လိင်္ဂပရိဝတ္တနသဗ္ဗာဝါ၊ လိန်ပြန်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ဘဝန္တရေ၊ ၌။ အာဒိဥပ္ပါဒဿ၊ အစဖြစ်သော ပုရိ သိန္ဒြေ၏ ဥပါဒ်ခြင်း၏။ အဘာဝံ၊ မရှိခြင်းကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ နော စ တာသံ၊ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မှန်။ ဘဝန္တရေ၊ ၌။ အာဒိဥပ္ပါဒဿ၊ အစစွာ ဥပါဒ်ခြင်း၏။ အနာဂတတ္တံ၊ အနာဂတ်၏အဖြစ်ကို။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ဝေဉ္စ ကတော၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ ကတိစိ ဘဝေ ဒဿေတောတိ၊ ဟူ၍။ ဘဝဂ္ဂဟဏံ၊ ဘဝသဒ္ဓါကို။ (ဘဂဝတာ)ကတံ။ [ဤဇုန္ဒြိယ ယမိက်ပါဠိ တော်၌ ဣတ္ထိန္ဒြေဥပါဒ်ဆဲဖြစ်သော မိန်းမသန္တာန်ဝယ် ဤဘဝ၌ လိန်ပြန် သော်လည်း အနာဂတ် ဣတ္ထိန္ဒြေဖြစ်လတံ့ဟု ဟောတော်မမူခြင်းသည်ပင် ကာလခွဲရာ၌ တဘဝလုံးဟူသောကာလဖြင့် ခွဲရကြောင်းကို သိစေသော သာဓကတည်း။]

ပန၊ ဆက်။ အာယတနာနံ ပဋိလာသော ဇာတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝံ၊ အာယု တနတို့ကိုရခြင်းသည် ဇာတိဟူ၍။ ဝစနတော၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ တံတံ အာယတနနိဗ္ဗတ္တကကဓမ္မန၊ ထိုထိုအာယတနတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံဖြင့်။ ဂဟိတ ပဋိသန္ဓိကဿ၊ ယူအပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် ၏။ အဝဿံ ဘာဝိအာယတနဿ၊ မချွတ်ဧကန် ဖြစ်လတံ့သော အာယတန ၏။ ယာဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ အာယတနပါရိပူရိ၊ အာယတနတို့၏ ပြည့်စုံ

လုံလောက်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ) ။ တာဝ၊ ထိုမျှလောက်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ^၁၊ ဖြစ်ဆဲ
ဟူ၍။ အတ္ထေ၊ အနက်ကို။ ဂယမာနေ၊ ယူအပ်သော်။ ပုစ္ဆာဒ္ဓယ ဝိသဇ္ဇနံ၊
ပုစ္ဆာ ၂-ပါးအပေါင်း၏ အဖြေသည်။ သူပပန္နံ၊ ကောင်းစွာ သင့်လျော်
သည်။ ဟောတိ။

ဝေဉ္ဇသတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။ ယဿ ဝါ ပန ။ပေ။ နုပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝေ
မာဒိယ၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဂဗ္ဘသေယျကာပိ၊ ဂဗ္ဘသေယျက
လည်းဖြစ်ကုန်သော။ ပစ္စိမဘဝိကာဒယော၊ ပစ္စိမဘဝိက အစရှိကုန်သော။
ဥပပဇ္ဇန္တာ၊ ဖြစ်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်
သည်။ ဟောန္တိ၊ [ပစ္စိမဘဝိကာဒယောတိ၊ ဧတ္ထ အာဒိသဒ္ဓေန အရူပေ
ဥပပဇ္ဇိတာ ပရိနိဗ္ဗာယနကာ သင်္ဂယန္တိ-အနု။] ဝေဉ္ဇ ကတာ၊ ကြောင့်။
ဣန္ဒြိယယမကေ၊ ၌။ ယဿ ဝါ ပန ။ပေ။ အာမန္တာတိ ဣဒံ၊ သည်လည်း။
ဥပပန္နံ၊ သင့်လျော်သည်။ ဟောတိ။ (ကသွာ) သောမနသိန္ဒြိယပ္ပါဒကဿ၊
သောမနသိန္ဒြေကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ ဧကန္တေန၊ စင်စစ်
အားဖြင့်။ စက္ခုန္ဒြိယပ္ပါဒနတော၊ စက္ခုန္ဒြေကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကြောင့်။
ဂဗ္ဘပိ၊ အမိဝမ်း၌လည်း။ ယာဝ၊ လောက်။ စက္ခုန္ဒြိယပ္ပတ္တိ၊ စက္ခုန္ဒြေ၏
ဖြစ်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ) ။ တာဝ၊ လောက်။ တဿ၊ ထိုသောမနသိန္ဒြေ၏။
ဥပ္ပဇ္ဇမာနတယ၊ ဖြစ်ဆဲ၏အဖြစ်ဖြင့်။ အတိန္နန္တဗ္ဗဟာ၊ အလွန်နှစ်သက်
ထိုက်သော အဖြေ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၁ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ။ ။ပေ။ ဂယမာနေ။ ။ “အာယတနတို့ကို ရခြင်းသည်
ဇာတိ (ဖြစ်ခြင်း)” ဟု သုတ်မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာန်သုတ်၊ ဒုက္ခသစ္စ
နိဒ္ဒေသစသည်၌ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေအချိန်၌ ရူပါယတန၏
ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း၊ ပဋိသန္ဓေနောက် (၁၁)သတ္တုဟမြောက်မှ စက္ခာယတန၏
ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း၊ ဇာတိအမည်ရသည်ချည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယဿ ဝါ
ပန ရူပါယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိ၊ တဿ စက္ခာယတနံ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ အာမန္တာ”
နှင့် “ယဿ ဝါ ပန ရူပါယတနံ နုပ္ပဇ္ဇိယတိ။ တဿ စက္ခာယတနံ နုပ္ပဇ္ဇိယ
တိတိ အာမန္တာ”ဟူသော ပုစ္ဆာ ၂-ရပ်၏အဖြေသည် “သူပပန္နံ (ကောင်းစွာ
သင့်လျော်သောအဖြေ)” ဖြစ်တော့၏။ [ပုစ္ဆာဒ္ဓယဝိသဇ္ဇနံ အာယတန
ပဋိလာဘဿ ဇာတိဘာဝတော် သုဠ၊ ဥပပန္နံ ဘဝတိ-အနု။]

ပန 'ါ ဆက်။ ယဿ ဝါ ပန။ပေ။ ကာမာဝစရာ၊ မှ။ စဝန္တာနံ၊ စုတေ
ဆဲဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ အဿာနကာနံ၊ ဃာနမရှိကုန်သော။ ကာမာ
ဝစရံ၊ ခွံ။ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ ရူပါဝစရာနံ၊ ရူပါ
ဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ တတ္ထ၊ ထိုကာမာဝစရာဘုံ
ရူပါဝစရာဘုံ၌ ။ပေ။ ဃာနာယတနံ စ၊ သည်ကား။ နော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ဆဲ
မဟုတ်။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ အဿာနကာနံ၊ ကာမာဝစရံ ဥပပဇ္ဇန္တာ
နံတံ၊ ဟူသော။ ယံ၊ အကြင်စကားကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ တံ၊ ထိုစကား
ကို။ ယေ၊ အကြင် ကာမာဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကောဒသမ သတ္တာဟာ၊
ကောဒသမသတ္တာဟမ္။ ဩရတော၊ အတွင်း၌။ ကာလံ၊ သေခြင်းကို။
ကရိဿန္တိ၊ ပြုကုန်လတံ။ ဃာနာယတနာနိဗ္ဗတ္တကာကမ္မေန၊ ဃာနာယတနကို
မဖြစ်စေတတ်သော ကံဖြင့်။ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာနံ၊ ယူအပ်ပြီးသောပဋိသန္ဓေ
ရှိကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။
ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဟိ၊ မှန်။ [“န နိရုဇ္ဈိဿတိတိ ဟိ” မှ ဟိကို ယူ၍ပေးသည်။] ယဿ '။
ပေ။ ‘နိရုဇ္ဈိဿတိတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ အဿာနကာနံ -ကာမာဝစရာ
စဝန္တာနံတိ ဝစရံ၊ သည်။ ဃာနာယတနေ၊ သည်။ အနုပ္ပန္နဇယဝ၊ မဖြစ်

၁။ ယံ ပန ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ယံကို “အဿာနကာနံ ကာမာဝစရံ ဥပ
ပဇ္ဇန္တာနံတိ ဝုတ္တံ” ဝယ် ဝုတ္တံ၌ ‘စပ်။ ထိုစကားကို အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးနှင့်
စပ်၍ဆိုအပ်ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ ယေ။ပေ။ ဝုတ္တံတိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်။ ဃာနာယတနကို မဖြစ်စေနိုင်သော ကံဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေ၍
ကောဒသမ သတ္တာဟ မရောက်မီ စုတေမည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် စပ်၍ ထိုစကားကို
ဆိုအပ်ပါသည်။-ဟူလို။

၂။ ယဿ ယံတ္ထ ။ပေ။ ဒီပေတိ။ ။“ဃာနာယတနမဖြစ်မီ စုတေ
လောကံအောင် အကျိုးပေးသော ကံကို အဘယ်သို့ သိရပါမည်နည်း”ဟု
မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ယဿ ယတ္ထ” စသည်မိန့်။ ဤပုစ္ဆာ၏အဖြေဝယ်
“အဿာနကာနံ ကာမာဝစရာ စဝန္တာနံ” ဟူသော စကားသည် ‘ဃာနာယတန
မဖြစ်မီ ဂုဗ္ဘသေယျက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စုတိပုံကို ပြသော စကားဖြစ်သည်။-
ဟူလို။

မိပင်။ ဂဗ္ဘသေယျကသန္တာရံ၊ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၏။ စုတိ၊ သည်။ အတ္ထိ၊
 ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ ကာမာစစရေ၊ ဌံ။ ဂဗ္ဘသေယျက
 တောမု။ အညော၊ သော။ အသာနကော၊ သာနမရှိသော သတ္တဝါသည်။
 န၊ အတ္ထိ။ (ကသွာ ဝိညာယတိ)၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘဏ်ံ၊ ဌံ။ ကာမဓာတု
 ယဒါ၊ ဌံ။ ဥပပတ္တိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲဓဏဌံ။ ကဿစိ၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၏။
 အဠ၊ ကုန်သော။ အာယတနာနိ၊ တို့သည်။ ပါတုဘဝန္တိ၊ ဣတိ၊ သို့။
 အဝုတ္တိတာ၊ ဟောတော်မမူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဝိညာယတိ)။
 ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

အထ ၁။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် (ထိုသို့ ကာမာစစရ ဂဗ္ဘသေယျကမှ တပါး
 အခြားအသာနက မရှိလျှင်)။ ကသွာ၊ သြပပါတိကေ ဝေ၊ သြပပါတိက
 သတ္တဝါတို့ကိုသာ။ သန္တာယ၊ ဣ၊ ဤအာယတနယမိုက်၌၎င်း။ ဣန္ဒြိယယမ
 ကေ စ၊ ဌံ၎င်း။ ယထာဒဿိတာသု၊ အကြင်အကြင် ပြအပ်ပြီးကုန်သော။
 ပုစ္ဆာသု၊ ဝိဌံ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဣတိ၊ န ဝိညာယတိ

၁။ န၊ ဟိ။ ပေ။ ဓမ္မဟဒယဝိဘဏ်ံ။ “သြပပါတိက အသာနက၊
 သတ္တဝါတို့ ရှိပါလျက် ဂဗ္ဘသေယျက အသာနကသတ္တဝါကို အလိုရှိ
 ကြောင်းကို အဘယ်ထောက်၍ သိရပါသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်
 “န၊ ဟိ” စသည်ကို ဆိုပြီးလျှင် သာကေ ပြလို၍ “ဓမ္မ ဟဒယဝိဘဏ်ံ”
 စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုဝိဘဏ်ံပါဌ်တော်၌ ကာမဓာတ်၊ ဂဗ္ဘသေယျက
 သတ္တဝါတို့၏ ဥပပတ္တိဓဏဌံ ရူပဓာတ်၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ မနော၊ ဓမ္မဓာတ်
 အားဖြင့် (၇)ပါးသာ လာ၏။ သာနဓာတ်မလာ။ ထို့ကြောင့် ဂဗ္ဘသေယျက
 အသာနကကိုသာ အလိုရှိကြောင်း သိအပ်ပါသည်။-ဟူလို။

၂။ အထ ကသွာ။ ပေ။ န ဝိညာယတိ။ “ယထ ဝါ ပန သော
 တာယတနံ၊ နုပုဇ္ဇိဿတိ။ တထ စက္ခာယတနံ နုပုဇ္ဇတိတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၊
 “ယထ ယတ္ထ သာနာယတနံ န နိရုဇ္ဈတိ၊ တထ တတ္ထ ရူပါယတနံ န
 နိရုဇ္ဈိဿတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၊ ဤ ၂-ပုစ္ဆာတို့ကို “ယထာ ဒဿိတာသု ပုစ္ဆာသု”
 ဟုဆိုသည်။ ထို ၂-ပုစ္ဆာတို့၌ “အာမန္တာ” ဟု ဟောတော်မူအပ်ကြောင်းကို
 ဘာကြောင့် မသိအပ်ပါသနည်း။ ထို ၂-ပုစ္ဆာတို့၌ အဘယ်ကြောင့် “အာ
 မန္တာ” ဟု ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနာ မပြုအပ်ပါသနည်း-ဟူလို။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၄၇

နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ ယမကေ ၊ ယမိုက်ပါဠိတော်၌။ သန္နိဋ္ဌာနေန၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ ဂဟိတတ္ထဿ၊ ယူအပ်သောအနက်၏။ ဧသေ၊ တစိတ်တဒေသ၌။ သံသယတ္ထသမ္ဘဝေန၊ သံသယပုဒ်၏အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ ပဋိဝစနဿ၊ အာမန္တာဟူသော ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနကို။ အကရဏတော၊ မပြုခြင်းကြောင့်။ (အာမန္တာတိ ဝုတ္တံတိ န ဝိညာယတိ)၊ ဟိ၊ မှန်။ ဘိန္နိတဗ္ဗေ၊ ခွဲခြားဝေဘန်ထိုက်သော အနက်၌။ ပဋိဝစန ဝိသဇ္ဇနံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ (ဘိန္နိတဗ္ဗေ၊ ၌။ ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနံ၊ သည်။) ယဒိ သိယာ၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ) ပရိပုဏ္ဏဝိသဇ္ဇနမေဝ၊ ပရိပုဏ္ဏဝိသဇ္ဇနသည် ပင်။ န သိယာ၊ မရှိတော့ရာ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [သရူပဒဿနကို ပရိပုဏ္ဏဟုဆိုထားသည်။]

အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင်။ ကသ္မာ၊ ယဿ ဝါ ပန ။ပေ။ အာမန္တာတိ ဣမိနာ၊ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်။ ဂဗ္ဘသေယျကနံ၊ တို့၏။ သောမနဿ

၁။ ယမကေ။ပေ။အကရဏတော။ ။ယမိုက်၌ သန္နိဋ္ဌာန် သံသယ ၂-ပုဒ်၊ အရတွင် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏ အနက်အရကောက်က များ၍ တစိတ်တဒေသအနက် သာ သံသယပုဒ်၏ အနက်အရဖြစ်လျှင် “အာမန္တာ”ဟု ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနပြုရိုး မရှိသောကြောင့် ထိုပြအပ်ကုန်ပြီးသော ပုစ္ဆာတို့၌ “အာမန္တာ”ဟု ဝိသဇ္ဇန မပြုနိုင်ပါ။

၂။ ဘိန္နိတဗ္ဗေ ဟိ။ပေ။န သိယာ။ ။သန္နိဋ္ဌာန်အရက နည်းသော်၎င်း ၂-ပုဒ်အရ တူသော်၎င်း “အာမန္တာ”ဟု ဝိသဇ္ဇနပြုရသည်။ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်အရက များနေ၍ သံသယပုဒ်အရကနည်းနေလျှင် ခွဲခြားဝေဘန်၍ သရူပဒဿန ဝိသဇ္ဇန ကိုသာ ပြုရ၏။ ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနမပြုရ၊ ထိုကဲ့သို့သော သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်အရ များနေ ၎င်း ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနပြုလျှင် သရူပဒဿန ဝိသဇ္ဇနပင် မရှိတော့ရာ။

၃။ အထ ကသ္မာ။ပေ။နတ္ထိတိ။ ။ယဒိ အဘိန္နိတဗ္ဗေ ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနံ၊ န ဘိန္နိတဗ္ဗေ(အကယ်၍ မခွဲခြားထိုက်သော အနက်အရကောက်၌သာ ပဋိဝစန ဝိသဇ္ဇနဖြစ်၍ ခွဲခြားထိုက်သော အနက်အရကောက်၌ ပဋိဝစန ဝိသဇ္ဇနမဖြစ် လျှင်) ဧဝံ သန္တေ “ယဿ ဝါ ပန သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိအာမန္တာ”ဟူသောဤပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနဖြင့် ဂဗ္ဘသေယျက ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေမရှိဟု အဘယ်ကြောင့် မသိထိုက်ပါသနည်း။ စက္ခု

၂၄၀

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

ပဋိသန္ဓိသည်။ နတ္ထိ။ ဣတိ၊ န ဝိညာယတိ၊ နည်း။ ကာမဓာတုယာ။ ဌိ။
ဥပပတ္တိက္ခဏောဌိ။ ကဿ၊ ဤ။ ဒဿ၊ ကုန်သော။ ဣန္ဒြိယာနိ၊ တို့သည်။ ပါတု
ဘဝန္တိ၊ နည်း။ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ၊ ကုန်သော၊ သဟေတုကာနံ၊ ဟိတ်နှင့်
တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာနံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဖြစ်ကုန်သော။
သတ္တာနံ၊ တို့၏။ ဥပပတ္တိက္ခဏောဌိ။ ဒဿ၊ ကုန်သော။ ဣန္ဒြိယာနိ၊ တို့သည်။
ပါတုဘဝန္တိ၊ ကုန်၏။ ကာယိန္ဒြိယံ၊ ၎င်း။ ပေ။ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ဝါ၊ သည်
သော်၎င်း။ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဝါ၊ သည်သော်၎င်း။ [၂-ပါးစုံ တပြိုင်နက် မဖြစ်
ကောင်းသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။] ပေ။ သောမနဿိန္ဒြိယံ
ဝါ၊ သည်သော်၎င်း။ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ ဝါ၊ သည်သော်၎င်း။ [ဤ၌လည်း
တပြိုင်နက်မဖြစ်ကောင်းသောကြောင့်ပင် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။] သဒ္ဓိန္ဒြိယံ၊
၎င်းတည်း။ ဣတိ အာဒိဝစနတော၊ ဤသို့အစရှိသောစကားကို ဟောတော်
မူခြင်းကြောင့်။ (ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ န ဝိညာယတိ)။

နိရောဓဝါရေဌိ။ အနာဂတကာလဘေဒ၊ အနာဂတ်ကာလ အထူး
အပြားဌိ။ တဿေဝ စိတ္တဿ၊ ထိုစိတ်၏ပင်။ နိရောဓော၊ ချုပ်ခြင်းကို။
အနာဂတဘာဝေန၊ အနာဂတ်၏အဖြစ်ဖြင့်။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ ဥပပတ္တိက္ခ
ဏောဌိ။ ဝုတ္တော ယယာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တဿေဝ ကမ္မဇသန္တာနဿ၊ ထိုကမ္မဇ
ရုပ်အစဉ်၏ပင်။ နိရောဓော၊ ကို။ အနာဂတဘာဝေန၊ ဖြင့်။ တဿ၊ ကမ္မဇ
ရုပ်အစဉ်၏။ ဥပ္ပါဒေ၊ ဥပါဒ်ခဏ၌၊ ဝတ္ထုဗျော၊ ဟောတော်မူထိုက်၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော အနာဂတဝါရေဌိ။ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ ဧဝ၊

ယတနသည် (၁၁)သတ္တာဟမြောက်မှ ဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿိန္ဒြိယလည်း
ထိုအခါ၌ဖြစ်သော ဣန္ဒြေကို ယူရမည်ဖြစ်၍ သောမနဿပဋိသန္ဓေ မရှိဟုပင်
ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော- ဟူလို။

၁။ ကာမဓာတုယာ။ ပေ။ ဝစနတော။ ။ ဤဓမ္မဟဒယဝိဘင်းပါဠိတော်
ဝယ် ကာမဓာတ် ဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ပဋိသန္ဓေခဏ၌ သောမနဿိန္ဒြေသော်
၎င်း၊ သို့မဟုတ် ဥပေက္ခိန္ဒြေသော်၎င်း ထင်ရှားဖြစ်၏”ဟု ဟောတော်မူသော
ကြောင့် ကာမဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်၌ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေမရှိဟု မသိထိုက်၊
ရှိ၏ဟုသာ သိထိုက်၏- ဟူလို။

ဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သာ။ သော၊ ထိုချုပ်ခြင်းကို။ တထာ၊ ထိုအနာဂတ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝုတ္တော။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော ဓဏတ္ထယသို့ရောက်ဆဲ တရားတို့၏။ (သော၊ ထိုနိရောဓကို။ တထာ၊ ထိုအနာဂတ်၏အဖြစ်ဖြင့်။) န(ဝုတ္တော)။ ပန၊ ဆက်။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ တို့၏။ အညဿ၊ သော၊ အနာဂတဿ၊ သော။ သန္တာနဿ၊ ကမ္မရုပ်အစဉ်၏။ နိရောဓော၊ ကို။ အနာဂတဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗော။ တဿေဝ၊ ထိုပဌမကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏ပင်။ (နိရောဓော အနာဂတ ဘာဝေန) န(ဝတ္တဗ္ဗော)။ ဟိ၊ မှန်။ တဿ၊ ထိုပဌမကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏။ ဥပ္ပါဒါ နန္တရံ၊ ဥပါဒ်၏အခြားမဲ့၌။ နိရောဓော၊ သည်။ အာရဒ္ဓေါ နာမ၊ အားထုတ် အပ်သည် မည်သည်။ (အားထုတ်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်မည်သည်။) ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [အာရဒ္ဓေါ နိဋ္ဌိတော ဘာဝေါ၊ ပစ္စုပ္ပန္နော၊ စသည် အားထုတ်အပ်၍ မပြီးသေးသော ကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်မည်၏။ ကစ္စာယန သာရ(၂၁)ဂါထာ။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဥပါဒ်၏အခြားမဲ့၌ ချုပ် ခြင်း၏ အာရဒ္ဓမည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)။ အရဟတံ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ပဝတ္ထော၌။ သောတဿ၊ သောတိန္ဒြေ၏၎င်း။ စက္ခုဿ စ၊ စက္ခုန္ဒြေ၏၎င်း။ ဘေဒေ၊ ပျက်စီးခြင်းသည်။ သတိပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အနာဂတ ကာလာမသနဝသေန၊ အနာဂတ်ကာလကို သုံးသပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာ။ ယဿ ။ ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူသော။ ဝိသဇ္ဇနဒ္ဓယံ၊ ဝိသဇ္ဇန ၂-ပါးအပေါင်း သည်။ ဥပပန္နမေဝ၊ သင့်လျော်သည်သာ။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

စ၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဥပပတ္တိအနန္တရံ၊ ပဋိသန္ဓေ၏အခြားမဲ့၌။ နိရောဓော၊ ချုပ်ခြင်းသည်။ အာရဒ္ဓေါ နာမ၊ စတည် အားထုတ်အပ်သော

၁။ ယသ္မာ စ၊ ပေ။ အာရဒ္ဓေါ နာမ။ ။ “တဿ ဟိ ဥပ္ပါဒါနန္တရံ နိရောဓော အာရဒ္ဓေါ နာမ” ဟူသော ရှေ့ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကိုပင် ယူ၍ ကာရဏဝါကျ လုပ်သည်။ စိတ်တခုအတွက်မဟုတ်ဘဲ တဘဝသန္တာန်အတွက် ဖြစ်လျှင် ဥပါဒ်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းသည် အာရဒ္ဓသာ မည်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် စုတိ၏ နိရောဓကိုမှ နိရောဓခေါ်ရသနည်း ဟု မေး ဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တနိဋ္ဌာနဘာဝတောပန” ဟု မိန့်သည်။ ထိုတသန္တာန်၏ ပြီးဆုံးခြင်းကြောင့် စုတိကို (စုတိ၏ ဘင်ခဏကို) နိရောဓဟု ဆိုရသည်။ [တနိဋ္ဌာနဘာဝတောကို “တဿသန္တာနဿ + နိဋ္ဌာနဘာဝတော” ဟု အနု ဖွင့်သည်။]

ပစ္စုပ္ပန်မည်သည်။ ဟောတိ။ ပန၊ ကာ၊ တံနိဋ္ဌာနဘာဝတော၊ ထိုကမ္မဇရုပ် အစဉ်၏ ပြီးဆုံးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ စုတိယာ၊ စုတိဖြင့်။ ဝါ၊ စုတိရောက်မှ။ နိရောဓပစ္စနံ၊ နိရောဓကိုဆိုရခြင်းသည်။ (ဟောတိ) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဝတ္ထေ၊ ဌ။ သန္တာနေကဒေသေ၊ ကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏ တစိတ်တပိုင်းသည်။ နိရုဇ္ဈေပိ၊ ချုပ်ပြီးပါသော်လည်း။ အနိရုဇ္ဈံ၊ မချုပ်သေးသော ကမ္မဇရုပ် အစဉ်၏ တစိတ်တပိုင်းကို။ ဥပါဒါယ၊ ဤ။ အနိဋ္ဌိတနိရောဓော၊ မပြီးဆုံးသေးသောနိရောဓသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စုတိယာဝ၊ စုတိဖြင့်သာ။ ဝါ၊ စုတိရောက်မှသာ။ တဿ၊ ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏။ နိရောဓောတိ၊ ချုပ်ခြင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟိ၊ သာဓကကာ၊ ယဿ ဝါ ပန။ ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝက္ခတိ၊ ဟောတော်မူလတံ။ တေန၊ ထို ယံဿ ဝါ ပန သော မနဿိန္ဒြိယံ အစရှိသောစကားဖြင့်။ ဣတ္ထာပိ၊ ဤအာယတနယမကဌ်လည်း။ စုတိနိရောဓေ ဝေ၊ စုတိ၏ ချုပ်ခြင်းကိုသာ။ အဓိပ္ပေတေ၊ အလိုရှိအပ်သော်။ ယဉ္စ၊ အကြင်စက္ခာယတနသည်လည်း။ ပဝတ္ထေ၊ ဌ။ နိရုဇ္ဈိဿတိ၊ တံ။ တဉ္စ၊ ထိုစက္ခာယတနကိုလည်း။ နိဋ္ဌာနဝသေန၊ ပြီးဆုံးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ စုတိယာ ဝေ၊ စုတိဖြင့်သာ။ ဝါ၊ စုတိရောက်မှသာ။ နိရုဇ္ဈိဿတိ၊ တံ။ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာမန္တာတိ၊ ဟူသော။ ပဋိဝစနံ၊ အတုန်ဖြစ်

၁။ တသ္မာ ပဝတ္ထေ။ ပေ။ ဝက္ခတိ။ “တသ္မာ ပဝတ္ထေ။ ပေ။ ဝုစ္စတိ” ကာ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသောဝါကျတည်း။ [ဖလဝါကျ တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျ-၂-မျိုးရ ဟူလိ။] ဝက္ခတိ စသည်ကား ပဝတ္ထိအခါ၌ ချုပ်ခြင်းကို နိရောဓဟုမယူဘဲ စုတိ၏ချုပ်ခြင်းကိုသာ နိရောဓဟု ယူရကြောင်း ပြသော သာဓကတည်း။ [ထိုသာဓကကိုပင် အနုဋီကာ၌ “ကာရဏ ဝစနံ” ဟုဆိုသည်။]

၂။ တေနတ္ထာပိ။ ပေ။ ယုတ္တံ။ [တေနာတိ တေန ယထာဝုတ္တေန ပါဌန္တရဝစနေန၊ ဣတ္ထာတိ တေသ္မိံ ယဿ စက္ခာယတနံ နိရုဇ္ဈိဿတိတိ အာဒိ ကေ အာယတနယမကေ၊ အနု။] “ပဝတ္ထေ နိရုဇ္ဈိဿတိ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌ ချုပ်လတံ” ဟူရာဝယ် စုတိလည်း ပဝတ္ထိအခါတွင်ပါဝင်၍ တဘဝ၌အဆုံးသတ်ချုပ်ခြင်းကြောင့် စုတိ၏ချုပ်ခြင်းကိုသာ “နိရုဇ္ဈိဿတိ” ဟုဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် “အာမန္တာ” ဟူသော ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇနသည် အသင့်ပင်ဖြစ်၏။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၅၁

သော အပြေစကားသည်။ ယုတ္တိ၊ သင့်၏။ စ၊ ဆက်။ သစ္စက္ခကနံတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ ပဋိလဒ္ဓစ္စက္ခကနံတိ အာဒိနာ၊ ပြင်း။ အတ္ထော ဝိညာ ယတိ၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ယဿ ပေ။ န နိရုဇ္ဈိယတိ၊ လော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ သဗ္ဗေသံ၊ ကုန်သော။ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ အစက္ခကနံ၊ စက္ခမရှိကုန်သော။ စဝန္တာနံ၊ စုတိဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၂-မျိုးတို့၏။ စက္ခာယတနံ၊ သည်။ န နိရုဇ္ဈတိ၊ တေသံ၊ သောတာယတနံ စ၊ ကား။ နော နိရုဇ္ဈိယတိ၊ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ အာရုပ္ပေ၊ အရူပဘုံ၌။ ပစ္ဆိမ ဘဝိကေ၊ ပစ္ဆိမဘဝိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဌပေတွာ၊ ၍။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ဥပပဇ္ဇန္တာ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ အစက္ခကာ၊

၁။ သစ္စက္ခကနံတိ အာဒိသု။ ။ ယဒိ ပဝတ္ထော နိရုဒ္ဓိဿာပိ စုတိယာ ဧဝ နိရောဓော ဣစ္ဆိတော၊ အကယ်၍ ပဝတ္ထိအခါ၌ စက္ခမသည်တို့ အကြိမ်များစွာ ချုပ်ပြီးပါသော်လည်း ထိုပဝတ္ထိအခါချုပ်ခြင်းကို “နိရောဓ” ဟု အလိုမရှိအပ်ဘဲ စုတိချုပ်ခြင်းကိုသာ “နိရောဓ” ဟု အလိုရှိအပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် “သစ္စက္ခကနံ” အရှေ့သော စကား၌ အဘယ်သို့ အနက်ကိုသိရပါမည်နည်း ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “သစ္စက္ခကနံတိအာဒိသုစ ပဋိလဒ္ဓစ္စက္ခကနံတိ အာဒိနာ အတ္ထော ဝိညာယတိ” ဟု မိန့်သည်။ သစ္စက္ခကနံ စသည်၌ ပဋိလဒ္ဓစ္စက္ခကနံစသည်ဖြင့် အနက်ကိုသိအပ်သည် ဟူလိ။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ စုတိ၏နိရောဓအခိုက်၌ စက္ခမရှိတော့၊ ထိုသို့ စက္ခမရှိရာဝယ် သစ္စက္ခက “ရအပ်ပြီးသော စက္ခမရှိ” ဟု အနက်ကိုယူလျှင် ထိုချုပ်ဆဲအခိုက်၌ စက္ခမရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် အနက်မှန်ကိုသိနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိရောဓဝါရ၌ နိရုဇ္ဈနနှင့်စပ်လျှင် “သစ္စက္ခကနံ၊ ရအပ်ပြီးသော စက္ခမရှိကုန်သော” ဟု အနက်ပေးပါ-ဟူလိ။ အခြားအာယတနများအတွက်လည်းနည်းတူ၊ နိဿယအကောက်စာအုပ်တို့၌ကား ဤအဓိပ္ပာယ်ကို မယူဘဲ “သစ္စက္ခကနံ” တွေတိုင်း ရသိုက်သော စက္ခမရှိကုန်သော ဟု ပေးကြ၏။ စုတိအခါမဟုတ်လျှင် ထိုအနက်ကို သုံးဘွယ်မလိုပါ။ ပတိ+လဘခာတ်+အတိတ်ဟော (တ)ပစ္စည်းကလည်း “ရထိုက်” ဟူသော အရဟအနက်ကို မဟော၊ “ရအပ်ပြီ” ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောပါသည်။

စက္ခုမရှိကုန်သော၊ စက္ခုန္တာ စ၊ စုတေဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်
 ကုန်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ တေ၊ ထို အရူပ ပစ္စိမဘဝိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဒုတိယ
 ကောဠာသေန၊ ဖြင့်။ သင်္ဂယန္တိ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒ
 ပေက္ခန္တာ၊ ထိုအရူပ ပစ္စိမဘဝိကတို့ကို ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ဣဒံ သဗ္ဗဝစနံ၊ ဤသဗ္ဗသဒ္ဓါသည်။ သာဝသေသံ၊ အကြွင်းအကျန်နှင့်
 တကွဖြစ်၏။ အစက္ခုကဝစနဉ္စ၊ အစက္ခုကာနံ စက္ခုနံ၌ အစက္ခုက သဒ္ဓါ
 သည်လည်း။ (သာဝသေသံ၊ အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်၏)။ စ၊ ဆက်။
 အာရုပ္ပေ ပစ္စိမဘဝိကာနံတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသောဤပါဌ်၌။ အရူပတော၊ အရူပ
 ဘုံမှ။ ပဉ္စဝေါကာရံ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံသို့။ အဂစ္ဆန္တာ၊ မသွားကုန်သော။
 အနညပ ပတ္တိကာပိ၊ အရူပဘုံမှတပါးသောဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း မရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ အရူပေ ပစ္စိမဘဝိကာ ဣစ္စေဝ၊ ဟူ၍သာ။ သင်္ဂယန္တိ။

၁။ တေ ဟိ ဒုတိယကောဠာသေန။ ။တေတိ အရူပေ ပစ္စိမဘဝိကာ၊
 ထိုချန်ထားအပ်သော အရူပပစ္စိမဘဝိကတို့ကို ဒုတိယကောဠာသဖြင့် သိမ်းယူ
 အပ်ကုန်၏ ဟူရာ၌ ဒုတိယကောဠာသ ဟူသည် “စက္ခာယတနဉ္စ န နိရုဇ္ဈတိ၊
 သောတာယတဉ္စ န နိရုဇ္ဈိယတိ” ဟူသော ၂- ဘက်ရကောဠာသပင်တည်း။

၂။ တဒပေက္ခန္တာ။ ပေ။ သဗ္ဗဝစနံ။ ။ “သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” ဟု သဗ္ဗ
 သဒ္ဓါကိုဆိုသော်လည်း အရူပပစ္စိမဘဝိက ဥပပဇ္ဇန္တမပါသောကြောင့် ထိုအရူပ
 ပစ္စိမဘဝိကတို့ကို ငဲ့ရသည့်အတွက် ဤသဗ္ဗသဒ္ဓါသည် သာဝသေသသဗ္ဗတည်း။
 “အစက္ခုကာနံ စက္ခုနံ” ၌ အစက္ခုကသဒ္ဓါလည်း အရူပအစက္ခုကများ ကြွင်း
 ကျန်သောကြောင့် သာဝသေသ စကားပင်တည်း။

၃။ အာရုပ္ပေ ပစ္စိမဘဝိကာနံတိ ဧတ္ထ စ။ ။ အရူပဘုံမှ ပဉ္စဝေါကာရ
 ဘုံသို့မသွားဘဲ အရူပဘုံမှ အခြားဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေမနေဘဲ အရူပဘုံ၌သာ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အာရုပ္ပပစ္စိမဘဝိက၌ သွင်းယူရသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-
 အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၌ပရိနိဗ္ဗာန်မစံသေးဘဲ အထက် အရူပကျမှ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို အာကာသာနဉ္စာယတနအရူပ အတွက် အရူပပစ္စိမဘဝိက၌
 သွင်းယူရသည်။ အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၌သာမက ဒုတိယာရူပ တတိယာ
 ရူပတို့၌ ပရိနိဗ္ဗာန် မစံသေးဘဲ စတုတ္ထာရူပရောက်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း
 ပစ္စိမဘဝိကပင် ဖြစ်သည်- ဟူလို။

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၁၃

ဣတိဝေဒိတဗ္ဗာ။ အညေသုပိ၊ အခြားလည်းပြစ်ကုန်သော။ ဝေရူပေသု၊ ဤ
 သို့သဘောရှိသော ပုဒ်တို့၌။ သေ(ဇေသော)၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော အဝိအရင်
 သည်။ နယော၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်ကြောင်း အဝိအရင်တည်း။
 ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပဝတ္တိဝါရ ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာယတနယမက ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄။ ဓာတုယမက အပ္ပဋ္ဌိ

၁,၁၉။ လဗ္ဘမာနာနံတိ ဣဒံ၊ ဟူသောဤစကားကို။ ပဝတ္ထိဝါရေ၌။ သဒ္ဓဓာတုသမ္ပန္နာနံ၊ သဒ္ဓဓာတ်နှင့် ဆက်သွယ်ကုန်သော။ ယမကာနံ၊ တို့၏ ၎င်း။ စက္ခုဝိညာဏဓာတာဒိသမ္ပန္နာနံ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်အစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်သွယ်ကုန်သော။ (ယမကာနံ) စံ၊ တို့၏၎င်း။ စုတိ ပဋိသန္ဓိဝသေန၊ ဖြင့်။ အလဗ္ဘမာနတံ၊ မရထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ [သဒ္ဓဓာတုသမ္ပန္နာနံတိ ဣဒံ ယာနိ စက္ခုဓာတာဒိ မူလကေသု သဒ္ဓ ယမကာနိ၊ သဗ္ဗာနိ စ သဒ္ဓဓာတုမူလကာနိ၊ တာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊- အနု။]

ဓာတုယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅။ သဒ္ဓမ္မယမက

၁။ ပဏ္ဏတ္တိနိဒ္ဒေသဝါရ အဖွင့်

၁၀, ၂၆။ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်ကို တိုက်ရိုက် ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဒုက္ခံ ဒုက္ခသစ္စံတိ” သေည်မိန့်။] ဒုက္ခံ ။ပေ။ အာမန္တာတိ ဧတ္ထံ၌။ [အာမန္တာတိဝတ္ထံ၌ စပ်] ဒုက္ခံ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခံ ဒုက္ခံ၎င်း။ သင်္ခါရဒုက္ခံ၊ ၎င်း။ ဝိပရိကာမဒုက္ခံ၊ ၎င်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိသုပ္ပိ၊ ၃-မျိုးသော ဒုက္ခတို့၌လည်း။ ဒုက္ခသဒ္ဓေါ၊ သည်။ ကိဉ္ဇာပိ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ တိ အာဒိနာ၊ အစရှိသောနည်းဖြင့်။ (ဝုတ္တေသု၊ ကုန်သော။) ဇာတိအာဒိ သုစ၊ ဇာတိအစရှိသော ဒုက္ခတို့၌လည်း။ (ကိဉ္ဇာပိ ပဝတ္တတိ၊ ၏။) ပန၊ သော်လည်း။ သော၊ ထိုဒုက္ခသဒ္ဓါသည်။ ဒုက္ခံ ဒုက္ခံတော၊ ဒုက္ခံ ဒုက္ခဟူသော အနက်မှ။ အညတ္ထ၊ အခြားဒုက္ခဟူသော အနက်၌။ ပဝတ္တမာနေ၊ ဖြစ်လ သော်။ အညနိရပေက္ခော၊ သင်္ခါရစသော အခြားပုဒ်ကိုငဲ့ခြင်း မရှိသည်။ (ဟုတ္တာ)နပဝတ္တတိ၊ (သင်္ခါရဒုက္ခကိုဆိုလိုလျှင် ဒုက္ခံချည်းမထားဘဲ သင်္ခါရ နှင့်တူ၍ “သင်္ခါရဒုက္ခံ” ဟုဆိုရသည် စသည်ဖြင့်သိပါ။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤသစ္စ ယမကပဏ္ဏတ္တိဝါရ၌။ သုဒ္ဓါ၊ သင်္ခါရစသော သဒ္ဓါမဖက် သက်သက်သော။ အညနိရပေက္ခံ၊ သင်္ခါရစသော အခြားပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်းမရှိသော။ ဒုက္ခံပဒံ၊ ဒုက္ခဟူသော ပုဒ်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ ပဏ္ဏတ္တိသောဓနံ၊ အမည်ပညတ်ကို

၁။ ဒုက္ခံ ဒုက္ခံ သစ္စံတိ။ ။ဒုက္ခံ၌ ဒုက္ခသဒ္ဓါသည် သာမညသဒ္ဓါ ဖြစ်သော ကြောင့် ကာယဝိညာဏနှင့်ယှဉ်သော ကာယိကဒုက္ခ၊ ဒေါသမူဒွေနှင့်ယှဉ်သော စေတသိကဒုက္ခဟူသော ဒုက္ခံ ဒုက္ခံကို၎င်း၊ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရေ ဒုက္ခာ” ဟု ဟော တော်မူအပ်သော သင်္ခါရဒုက္ခံကို၎င်း၊ သုခ ဥပေက္ခာတို့ ဖောက်ပြန်ခြင်းသည် ဒုက္ခတမျိုးပင်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိပရိကာမဒုက္ခံကို၎င်း၊ “ဇာတိပိဒုက္ခာ၊ ဇရာပိ ဒုက္ခာ” စသည်ဖြင့်လားသော ဇာတိဒုက္ခ စသော ဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို၎င်းဟော၏။ သို့သော် သင်္ခါရစသော ဒုက္ခတို့ကိုဟောရာ၌ သင်္ခါရစသော ပုဒ်တပါးနှင့် တွဲမှ သာ ဒုက္ခသဒ္ဓါက ဟောနိုင်၏။ ဒုက္ခသဒ္ဓါချည်းသက်သက်က မဟောနိုင်။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရစသော အခြားပုဒ်ကိုငဲ့ခြင်းမရှိသော ဒုက္ခသဒ္ဓါသန့်သန့် ဖြစ်သော ပုဒ်ကိုယူ၍ဒုက္ခသစ္စာ၏အမည်ပညတ်ကို သုတ်သင်တော်မူသည်။

သုတ်သင်ခြင်းကို။ (ဘဂဝါ)ကရောတိ။ တေန၊ ကြောင့်။ (တပါးသော ပုဒ်ကို ဝဲခြင်းမရှိသော ဒုက္ခပုဒ်ကို ယူခြင်းကြောင့်။) နိပ္ပရိယာယတော၊ ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်။ ဒုက္ခသဘာဝတ္တာ၊ ဒုက္ခသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယံ ဒုက္ခ ဒုက္ခံ၊ အကြင် ဒုက္ခဒုက္ခသည်။ (အတ္တိ)။ သေ ဒုက္ခ သဒ္ဓေါသည်။ (ဤ “ဒုက္ခံ ဒုက္ခသစ္စံ”၌ ပဌမဖြစ်သော ဒုက္ခသဒ္ဓါသည်။) တသ္မိံ ဒုက္ခ ဒုက္ခေ၊ ၌။ (ပဝတ္တတိ)။ တဉ္စ၊ ထိုဒုက္ခဒုက္ခသည်လည်း။ ကေန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်။ ဒုက္ခသစ္စမေဝ၊ ဒုက္ခသစ္စံပင်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာမန္တာတိ(ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

[“ဒုက္ခံ ဒုက္ခသစ္စံ”ဟူသောပြဿနာ၌ “အာမန္တာ”ဟု ဖြေရပုံကို ပြပြီး၍ “သမုဒယော သစ္စံ”စသော ပြဿနာတို့၌လည်း “အာမန္တာ”ဟု ဖြေရပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “သုဒ္ဓသစ္စဝါရေ” စသည်မိန့်။] သုဒ္ဓသစ္စဝါရေ ၌။ သစ္စဝိဘဏံ၊ ၌။ ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။ သမုဒယေသု၊ သမုဒယ ၅-မျိုးတို့တွင်။ ကောစိ၊ တစုံတခုသော သမုဒယတရားသည်။ ဖလ

၁။ တေန ။ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ဤဒုက္ခံ၌ပါသောဒုက္ခသည် ကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခ ဟူသော ဒုက္ခဒုက္ခပင်တည်း။ သင်္ခါရဒုက္ခစသော ဒုက္ခတို့သည် ပရိယာယ်ဒုက္ခများဖြစ်၍ ဤဒုက္ခဒုက္ခဟူသော ဒုက္ခသည်သာ ပရိယာယ်မဟုတ် မုချဆင်းရဲခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “အာမန္တာ”ဟု ဖြေတော်မူသည်။

၂။ ‘သုဒ္ဓသစ္စဝါရေ’ပေ။ တသ္မိံ။ ။တသ္မိံရှေ့ကဝါကျသည် “အာမန္တာ” ဟုဖြေရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဝါကျတည်း။ ထို့တွင် “သမုဒယေသု ကောစိ ဖလဓမ္မေသု နတ္ထိ”သည် “သမုဒယောသစ္စံ” ဝယ် “အာမန္တာ”ဟုဖြေနိုင် ခြင်း၏အကြောင်းတည်း။ “န စ ဖလဓမ္မေသု ကောစိ နိရောဓောတိ ဝုစ္စမာနော အတ္တိ”သည် “နိရောဓောသစ္စံ”ကို “အာမန္တာ”ဟုဖြေနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းပြ ကောင်းတည်း။ “မဂ္ဂသဒ္ဓေါ စ” စသောစကားရပ်သည် “မဂ္ဂေါ သစ္စံ”ကို “အာမန္တာ”ဟု ဖြေနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်းဟု ခွဲခြား၍သိပါ။

၃။ သစ္စဝိဘဏံ ဝုတ္တေသု။ ပေ။ နတ္ထိ။ ။သစ္စဝိဘင်း အဘိဓမ္မဘာဇနီယ သမုဒယနိဒ္ဒေသ၌ ‘တတ္ထ ကတမော ဒုက္ခသမုဒယော၊ တဏှာ စ အဝသေသာ စ ကိလေသာ အဝသေသာစ အကုသလာ ဓမ္မာတိဏိ စ ကုသလမူလာနိ သာသ ဝါနိ အဝသေသာ စ သာသဝါ ကုသလာဓမ္မာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခ

ဓမ္မေသု၊ အကျိုးသဘောရှိသောတရားတို့၌။ နတ္ထိ၊ [ထိုသို့မပါသောကြောင့် သမုဒယသစ္စာကို “အကြောင်းသစ္စာ” ဟု ခေါ်ရသည်။] စ၊ ကား။ ဖလ ဓမ္မေသု၊ အကျိုးသဘောရှိသော တရားတို့တွင်။ ကောစိ၊ သော။ နိရောဓော တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စမာနော၊ ဆိုအပ်သောတရားသည်။ န အတ္ထိ။ စ၊ ကား။ မဂ္ဂသဒ္ဓေါ၊ သည်။ ဖလင်္ဂေသု၊ ဖိုလ်၏အင်္ဂါဖြစ်သော ရှစ်ပါးတို့၌။ မဂ္ဂ ဖလတ္တာ၊ မဂ်၏ အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပဝတ္ထတိ၊ ကံရာဇပစ္စာရအား ဖြင့် ဖြစ်၏။ [ဖိုလ်၌ပါသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသည်ကို ကာရဏပစ္စာရအားဖြင့် “မဂ္ဂင်” ဟုခေါ်နိုင်သည်- ဟူလို။] မဂ္ဂကိစ္စ သမ္ဘာဝါ၊ မဂ်တို့၌ မဂ်ကိစ္စ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ န ပပတ္တတိ၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ တာနိ၊ ထိုဖိုလ်၌ပါသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတို့သည်။ ပရိနိဋ္ဌိတနိယျာနကိစ္စာနိ၊ ပြီးဆုံးပြီးသောဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းကိစ္စရှိကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤသစ္စယမကဒေသနာ၌။ မဂ္ဂသဒ္ဓေါ၊ သည်။ နိယျာနဝါစကော၊ ဝဋ်မှ ထွက် မြောက်တတ်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ န နိယျာနဖလ ဝါစကော၊ ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်တတ်သော မဂ်၏အကျိုးဟူသောအနက်ကို ဟောသည်မဟုတ်။

သမုဒယော” ဟု ၅ မျိုးဟောတော်မူ၏။ ထို ၅ မျိုးတွင် တမျိုးပျအကျိုးသဘော ရှိသော တရားမပါ။ “ဖလဓမ္မေသု နတ္ထိ” ဟုဆိုသော်လည်း “ဖလဓမ္မေသု နတ္ထိ” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။ [“ဖလဓမ္မေသု နတ္ထိ” ကို “ဖလသဘာဝေါ နတ္ထိတိ အတ္ထော” ဟု အနုဋီကာ ဖွင့်သည်။]

၁။ ဖလဓမ္မေသု စ။ ။ နိရောဓသစ္စာသည် မဂ္ဂသစ္စာကိုလောက်၍ အကျိုး တရားဖြစ်သော်လည်း ထိုအကျိုးသဘောရှိသော တရားတို့၌ “နိရောဓ” ဟုဟော အပ်သောတရား တစ်ခုတရာမျှမပါ။ ထို့ကြောင့် “နိရောဓ” သည် သစ္စာအမှန်ပင် ဖြစ်၏။

၂။ မဂ္ဂသဒ္ဓေါ စ ဖလင်္ဂေသု။ ။ စာအုပ်တို့၌ “ဖလဖလင်္ဂေသု” ဟု တွေ့ ရ၏။ ရှေးနိဿယ၌ ဖလတပုဒ် မပါ။ အနုဋီကာ၌လည်း “မဂ္ဂသဒ္ဓေါ စ ဖလင်္ဂေသုတိ သာမညဖလင်္ဂေသု (မဂ်၏အကျိုးဖြစ်သော ဖိုလ်၏အင်္ဂါဖြစ်ကုန် သော) သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိသု။ ပေ။ အာဂတော မဂ္ဂသဒ္ဓေါ မဂ္ဂဖလတ္တာ ပဝတ္တတိ။ ကာရဏပစ္စာရေနာတိ အဓိပ္ပါယော” ဟု ဖွင့်သည်။

၂၅၈

ယမကမ္မလုဒ္ဓိကာနိဿယ

[သစ္စ

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမုဒယော။ ပေ။ သစ္စံတိ ဧတေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ အာမန္တာ၊ ဣစ္စေ၊ ဟူ၍ပင်။ ဝိသဇ္ဇနံ ကတံ။

[အထက်၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းသည် ဓန္ဒယမက အဋ္ဌကထာ စသည် တို့၌လာသော အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံနှင့် သဘောတူသော နည်းတည်း၊ ထိုနည်းမှ တပါး မိမိအလိုကျနည်းကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အထဝါ” စသည်မိန့်။] အထဝါ၊ ကား။ ပဒေသောဓနေန၊ ပဒေသောဓနဝါရဖြင့်။ ပဒေသု၊ ပုဒ်တို့ကို။ သောဓိတေသု၊ သုတ်သင်အပ်ပြီးကုန်လသော်။ သစ္စဝိသေသနဘူတာ ဧဝ၊ သစ္စသဒ္ဓါ၏ ဝိသေသနဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုက္ခာဒိသဒ္ဓါ၊ ဒုက္ခ အစရှိသောသဒ္ဓါတို့ကို။ [အာဒိဖြင့် သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂတို့ကို ယူ။] ဣဓ၊ ဤ သုဒ္ဓသစ္စဝါရ၌။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ပန၊ ဆက်။ တေသံ၊ ထိုဒုက္ခအစရှိသော သဒ္ဓါတို့၏။ ဧကန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်။ သစ္စ ဝိသေသနဘာဝံ၊ သစ္စသဒ္ဓါ၏ ဝိသေသနတို့၏အဖြစ်ကို၎င်း။ သစ္စာနံ၊ သစ္စ သဒ္ဓါတို့၏။ [“ဒုက္ခသစ္စာ” စသည်၌ပါသော သစ္စသဒ္ဓါတို့၏။] တဗ္ဗိသေသန ယောဂဝိသေသံ စ၊ ထို ဒုက္ခစသော ဝိသေသနတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည် အထူး

၁။ တသ္မာ။ ပေ။ ဝိသဇ္ဇနံ ကတံ။ ။ ယသ္မာ သစ္စဒေသနာယ ပဘဝါဒိ သဘာဝါဧဝ (ဒုက္ခ၏စ၍ ဖြစ်ရာ စသော သဘောရှိသည်သာ ဖြစ်ကုန်သော) ဓမ္မာ သမုဒယာဒိပရိယာယေန ဝုတ္တာ။ န အပ္ပဘဝါဒိသဘာဝါ၊ တသ္မာ။ [ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသောအကြောင်းတို့ကို လိုရှင်းချုပ်၍ တသ္မာအစွဲကို အနုဒ္ဓိကာ ဖွင့်သည်။ ပဘဝါဒိ၌ အာဒိဖြင့် နိရောဓသစ္စာအတွက် နိဿရဏသဘာဝ၊ မဂ္ဂ သစ္စာအတွက် နိယျာနသဘာဝတို့ကို ယူပါ။]

၂။ အထဝါ။ ပေ။ ဂဟိတာ။ ။ “သစ္စဝိသေသနဘူတာ ဧဝ ဒုက္ခာဒိ သဒ္ဓါဣဓ ဂဟိတာ” ၌ ဧဝဖြင့် သစ္စသဒ္ဓါ၏ ဝိသေသန မဟုတ်ကြသောအခြား သော (သင်္ခါရဒုက္ခစသော) ဒုက္ခတို့ကို ပကရဏအားဖြင့် (အရာမဟုတ်သည့် အတွက်) တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ တဗ္ဗိသေသနယောဂဝိသေသံ။ ။ “တေန ဒုက္ခာဒိဝိသေသနယော ဂေန။ ထိုဒုက္ခ အစရှိသော (ဒုက္ခ သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂ ဟူသော) ဝိသေသနနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည် ဝိသိဋ္ဌတံ၊ အထူးပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို” ဟု အနုဖွင့်၏။

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၂၅၉

ပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း။ ဒီပေတုံး၊ ငှာ။ သုဒ္ဓသစ္စဝါရော၊ ကို။
(ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သစ္စဝိသေသနာနံ၊ သစ္စ သဒ္ဓါတို့၏
ဝိသေသနဖြစ်ကုန်သော။ ဒုက္ခာဒိနံ၊ ဒုက္ခအစရှိသည်တို့၏။ ဧကန္တသစ္စတ္တာ၊
ဧကန် သစ္စာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုက္ခံ သစ္စံ ။ပေ။ မဂ္ဂေါ သစ္စံတိ အာမန္တာ
တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ စ၊ ဆက်။
တ္ထေ၊ ဤ သစ္စယမက သုဒ္ဓသစ္စဝါရ၌။ (သစ္စဝိသေသနဘူတာ ဝေ၊ ဖြစ်ကုန်
သော။ ဒုက္ခာဒယော၊ ဒုက္ခအစရှိသောသဒ္ဓါတို့ကို၊ ဂဟိတာ) ယထာ၊ သို့။
ဝေ၊ တူ။ ခန္ဓယမကာဒိသုပ္ပါ တို့၌လည်း။ သုဒ္ဓခန္ဓာဒိဝါရေသု၊ သုဒ္ဓခန္ဓ
အစရှိသော ဝါရတို့၌။ ခန္ဓာဒိဝိသေသန ဘူတာန မေဝ၊ ဖြစ်ကုန်သော။
ရူပါဒိနံ၊ ရူပအစရှိသည်တို့ကို။ [အာဒိဖြင့် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရဝိညာဏ်
တို့ကို ယူပါ။] ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။ ယုတ္တံ၊ သင့်၏။

ဒုက္ခသစ္စ ဟူရာ၌ ဒုက္ခ ဟူသော ဝိသေသနသည် သစ္စကို အထူးပြု၏။ ဤသို့
စသည်ဖြင့် သိပါ။

၁။ သစ္စဝိသေသနာနံ ။ပေ။ သစ္စတ္တာ။ ။ဒုက္ခ စသည်တို့က သစ္စ၏
ဝိသေသန ဖြစ်ကြသောကြောင့် သစ္စနှင့်အရတူ၏။ ထိုသို့ အရတူလျှင် ဒုက္ခ
စသည်တို့လည်း ဧကန္တ သစ္စတို့ပင် ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခအစရှိသည်တို့၏
ပရိညေယျ (အာဒိဖြင့် သမုဒယ၏ ပဟာတဗ္ဗ၊ နိရောဓ၏ သစ္စိကာတဗ္ဗ၊ မဂ္ဂ၏
ဘာဘေတဗ္ဗ) အဖြစ်သည် ပြီးစီးတော့၏။ ဤသို့ ဒုက္ခစသည်နှင့် သစ္စစသည်
တို့ အရတူသောကြောင့် “ဒုက္ခံ သစ္စံတိ” စသော ပုစ္ဆာ ၄-ရပ်၌ “အာမန္တာ”
ဟု ချည်း ဖြေတော်မူရသည်။

၂။ ယထာ ဝေတ္ထ ။ပေ။ ဂဟဏံ ယုတ္တံ။ ။ဤသစ္စယမကဝယ် သုဒ္ဓ
သစ္စဝါရ၌ သစ္စသဒ္ဓါ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ဒုက္ခ စသည်တို့ကိုသာ ယူအပ်
သကဲ့သို့ ဤအတူ ခန္ဓယမက စသည်တို့၌လည်း သုဒ္ဓခန္ဓ အစရှိသော ဝါရတို့
ဝယ် ခန္ဓ အာယတန ဓာတုသဒ္ဓါတို့၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ရူပစသည် စက္ခု
စသည်တို့ကိုသာ ယူခြင်းသည် သင့်၏။ ဤကား ဋီကာဆရာက မိမိ အလို
အတိုင်း ဖွင့်ပြအပ်သော စကားတည်း။

၂၆၀

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

[သစ္စ

ပန၊ ထိုသို့ပင် ခန္ဓာဒိဝိသေသနဖြစ်သော ရူပစသည်ကို ယူခြင်းသည် သင့်ပါသော်လည်း။ အဋ္ဌကထာယံ ၊ ဌိ (ခန္ဓယမကအဋ္ဌကထာ၌) ။ ယသ္မာ ပိယရူပ ။ ပေ။ ပဋိဇာနာတိတိ ဝစနေန၊ ဟူသောစကားဖြင့် (ဒီပိတော ဟောတိ၌ စပ်) ။ ရူပါဒိစက္ခာဒိ ဒုက္ခာဒိဂ္ဂဟဏေဟိ ၊ ရူပအစရှိသောသဒ္ဓါ၊ စက္ခုအစရှိသော သဒ္ဓါ၊ ဒုက္ခ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ဖြင့်။ သုဒ္ဓခန္ဓာဒိဝါရေ သုပိ၊ သုဒ္ဓခန္ဓအစရှိသော ဝါရတို့၌လည်း။ ခန္ဓာဒိဝိသေသနတော၊ ခန္ဓာအစ ရှိသည်တို့၏ ဝိသေသနဖြစ်ကောင်းသော ရူပစသည် စက္ခုစသည် ဒုက္ခစသည် တို့၏ အနက်တို့မှ။ အညေပိ၊ အခြားသော ပိယရူပ သာတရုပ်အစရှိသော အနက်တို့ကိုလည်း။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒီပိတော ဟောတိ။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုအဋ္ဌကထာဝယ် ခန္ဓာဒိဝိသေ သနဖြစ်သော အနက်တို့မှ အခြားအနက်တို့ကိုလည်း ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တဒနုရူပတာဝသေန၊ ထို အနက် အားလျော်သည်၏ အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်။ ဣတရော၊ အထ ဝါ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော ဤအနက်မှတပါးသော။ အတ္ထော၊ ထွေ ကိဉ္စာပိ ဒုက္ခ ဒုက္ခံ စသော ပဌမ အနက်ကို။ (မယာ) ဝုတ္တော။

ပဏ္ဏတ္တိနိဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ အဋ္ဌကထာယံ ပန။ ။ သုဒ္ဓခန္ဓအစရှိသော ဝါရတို့၌ ခန္ဓ အာယတန ဓာတုတို့၏ ဝိသေသနဖြစ်ကြသော ရူပစက္ခု စသည်တို့ကိုသာ အကယ်၍ ယူသင့် လျှင် အဘယ်ကြောင့် ခန္ဓစသည်တို့၏ ဝိသေသနမှ တပါးအခြားသော ရူပ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ အနက်ကိုပြုရပါသနည်း-ဟု မေး တွယ်ရှိသောကြောင့် “အဋ္ဌကထာယံ ပန” စသည်ကိုမိန့်။ [ခန္ဓယမက သုဒ္ဓ ခန္ဓ ဝါရ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။] “ယသ္မာ ပိယရူပံ” စသော စကား သည် ပဋိဇာနာတိတိုင်အောင် ထိုခန္ဓယမက အဋ္ဌကထာ စကားပင်တည်း။ ထိုစကား၌ “ရူပခန္ဓာဝယ် ခန္ဓ၏ ဝိသေသန မဟုတ်သော ပိယရူပ သာတရုပ်တို့ ကိုလည်းယူထားသည်။ ထို့ကြောင့် “ခန္ဓာဒိ ဝိသေသနတော အညေပိ ဂဟိ တာတိ အယမတ္ထော ဒီပိတော ဟောတိ” ဟု ဆိုသည်ဟု ဋီကာဆရာ ဆိုသည်။

၂။ ရူပါဒိ ။ ပေ။ ဂဟဏေဟိ။ ။ ရူပါဒိ၌ အာဒိဖြင့် ‘ဝေဒနာသညာ’ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို ယူပါ။ စက္ခာဒိ၌ အာဒိဖြင့် စက္ခု သောတ စသော

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၆၁

၂။ ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၇၊ ၁၆၄။ အန္တမသော သုဒ္ဓါဝါသနံ ပီတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။
 တေသံ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသပြဟွာတို့၏။ အရိယတ္တာ၊ အရိယာတို့၏အဖြစ်
 ကြောင့်။ ဒုက္ခ သစ္စေန၊ ဖြင့်။ ဥပပဇ္ဇနေ၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၌။ အာသကံ၊
 ယုံမှားခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဣတိ ကတာ၊ ဤသို့ 'နလုံးသွင်း၍'
 (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ [သုဒ္ဓါဝါသဖြစ်သော်လည်း ရူပပဉ္စမဈာန်ဝိပင်္က၊
 သို့မဟုတ် စတုတ္ထဈာန်ဝိပင်္က၊ ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေရ
 သည်။] တဏှာဝိပုယုတ္တစိတ္တဿာတိ ။ပေ။ ဂဟေတဗ္ဗတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟ
 ကာရေန) ဝုတ္တံ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ ယဿ ဒုက္ခသစ္စံ
 ဥပပဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဤသန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ သဗ္ဗေ၊
 ကုန်သော။ ဥပပဇ္ဇန္တော၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ ပဝတ္ထိယံ၊ ပဝတ္ထိ
 အခါ၌။ စတုဝေါကာရေ၊ ၌။ မဂ္ဂဖလတော၊ မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်မှ။ အည
 စိတ္တာနံ၊ အခြားသော စိတ်တို့၏။ ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂီနေ၊ ဥပါဒ်ခဏနှင့်
 ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ ပဉ္စဝေါကာရေ၊ ၌။ သဗ္ဗစိတ္တာနံ၊
 တို့၏။ [ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်စေ ပဝတ္ထိအခါ ဖြစ်စေ အလုံးစုံသော စိတ်တို့
 ၏။] ဥပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂီနေ၊ တို့ကို၎င်း။ သင်္ဂဟိတာ၊ သိမ်းဟူအပ်ကုန်ပြီ။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ နိစ္ဆိတေသု၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးကုန်

အာယတန ဓာတ်တို့ကို ယူပါ။ ဒုက္ခာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သမုဒယ မဂ္ဂ နိရောဓ
 သဒ္ဓါတို့ကို ယူပါ။

၁။ ယဿ ။ပေ။ ဧတေန ပန။ ။ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေနကို သင်္ဂဟိတာ၌
 စပ်၊ “ယဿ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပပဇ္ဇတိ”ဟူသော ဤသန္နိဋ္ဌာန်စကားဖြင့် စတုဝေါကာရ
 ပဉ္စဝေါကာရ မရွေး အလုံးစုံသော ‘ဥပပဇ္ဇန္တတို့ကို ယူနိုင်၏။ ပဝတ္ထိအခါဝယ်
 စတုဝေါကာရတို့၌ မဂ်ဖိုလ်မှတစ်ပါး အခြားစိတ်တို့၏ ဥပ္ပါဒက္ခဏ သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်
 တို့ကို၎င်း ပဉ္စဝေါကာရ ပဝတ္ထိအခါ၌ အလုံးစုံသော စိတ်တို့၏ ဥပ္ပါဒက္ခဏ
 သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း ယူအပ်ကုန်ပြီးဖြစ်၏။

၂။ ဣတ္ထိ တေသေဝ ။ပေ။ ဝိဘာဂဿနတော။ ။ထို့ကြောင့် သန္နိဋ္ဌာန်
 ပုဒ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးယူအပ်ပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်ပင် “ပဝတ္ထေ တဏှာ
 ဝိပုယုတ္တစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ”ဟူသော ဤစကားဖြင့် ဒုက္ခ သမုဒယ ၂-မျိုး

သော။ တေသေဝ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်ပင်။ ကေစိ၊ အချို့ကုန်သော။ ဒုက္ခသမု
 ဒယေသု၊ ဒုက္ခကောဠာသ၊ သမုဒယကောဠာသတို့တွင်။ ကေကောဠာသ
 ပဝတ္တိသမဂ္ဂိနော၊ တခုသော ဒုက္ခကောဠာသ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း
 ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ပဝတ္တေ တဏှာဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ
 ဧတေန၊ ဖြင့်။ ဒဿိယန္တိ၊ ပြအပ်ကုန်၏။ (ကသွာ) သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ ဂဟိ
 တသေဝ၊ ယူအပ်ပြီးသော တရားအစု၏သာ။ ဝိဘာဂဒဿနတော၊ ဝေဖန်
 အပ်သော အထူးအပြားကို ပြခြင်းကြောင့်တည်း။ တေန ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီး
 သောအကြောင်းကြောင့်။ စတုဝေ၊ ကာရုနံပိ၊ စတုဝေ၊ ကာရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို
 လည်း။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။ ဥပပန္နမေဝ၊ သင့်လျော်သည်သာ။ ဟိ၊ မှန်။
 တေသု၊ ထိုသန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် ယူအပ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ မဂ္ဂဖလပ္ပပါဒသ
 မဂ္ဂိသု၊ မဂ္ဂဖိုလ်တို့၏ ဥပါဒ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ ပသင်္ဂတာ၊
 ကပ်ငြိလျဉ်းပါဘယ်၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ။ (ကသွာ) တံတမဂ္ဂိနံ၊ ထိုမဂ္ဂ
 ဖိုလ်၏ ဥပါဒ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သန္နိဋ္ဌာ
 နေန၊ ဖြင့်။ အဂ္ဂဟိတတ္တာ ၊ မယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

တို့တွင် တခုသော ဒုက္ခကောဠာသ၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပြအပ်
 ကုန်၏။ တာကြောင့်နည်း။ သန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် ယူအပ်ပြီးသော တရား၏သာ
 အထူးအပြားကို ပြခြင်းကြောင့်တည်း။ [ကေကောဠာသပုပ္ဖတ္တိသမဂ္ဂိနောတိ
 ဒုက္ခ ကောဠာသပုပ္ဖတ္တိသမဂ္ဂိနော၊ - အနု။]

၁။ တေန ပေ။ ဥပပန္နမေဝ။ ။ တေနဖြင့် “ပဝတ္တိယံ စတုဝေ၊ ကာရေ
 မဂ္ဂ ဖလတော အညစိတ္တာနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏသမဂ္ဂိနော” စသည်ကို၎င်း “ကေစိ
 ပဝတ္တေ တဏှာဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ ဧတေန ပေ။ ဝိဘာဂဒဿန
 တော” တိုင်အောင်၎င်း ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်။ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်း
 ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “တသွာ ပဉ္စဝေ၊ ကာရဝသေနဝ ဂဟေတဗ္ဗံ” ဟု စတု
 ဝေ၊ ကာရကို မယူဘို့ရန် ဝေဖြင့် ပယ်ရှားခဲ့သော်လည်း ဋီကာဆရာက “စတု
 ဝေ၊ ကာရနံပိ ဂဟဏံ ဥပပန္နမေဝ = စတုဝေ၊ ကာရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ယူ
 ခြင်းသည် သင့်လျော်သည်သာ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ န ဟိ တေသု ပေ။ အဂ္ဂဟိတတ္တာ။ ။ အဋ္ဌကထာဆရာက “စတုဝေ၊
 ကာရေ ပန၊ ပေ။ ကေပိ သစ္စံ နုပ္ပဇ္ဇတံ” ဟု စတုဝေ၊ ကာရဝယ် တဏှာ ဝိပ္ပ
 ယုတ္တ ဖြစ်သော ဖလသမာပတ်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ သစ္စာ တပါးမျှ မဖြစ်

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၆၃

ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ဣဒံ ဣမ န ဂဟေတဗ္ဗံတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ စတု
ဝေ ဂါကာရေ၊ ၌။ ဣဒံ ဖလသမာပတ္တိံ စိတ္တံ၊ ကိ။ သစ္စာနံ၊ တို့၏။ ဣမ ဥပ္ပါဒ
ဝစနေ၊ ဤဖြစ်ခြင်းကို ဆိုရာ ကောင်းရပ်၌။ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ထိုက် (ယူဘယ်
မလို)။ ဣတိ ဝတ္ထံ ဟောတိ။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထံ ၊ ဤပုဂ္ဂလောကာသဝါရ ဒုက္ခသစ္စ သမုဒယသစ္စ
ယမက၌။ သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ကမ္မဇပဝတ္တဿ၊
အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်၏။ ပဌမုပ္ပါဒဒဿနေန၊ ပဌမဖြစ်ခြင်းကို
ပြခြင်းအားဖြင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝတ္ထံ။ ဧတ္ထံ၊ ဤသဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ
ဟူသော ပါဌ်၌။ အသညသတ္တာပိ၊ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ သင်္ဂ
ဟိတာ၊ [“အသညသတ္တာနံ ပေတ္တ သင်္ဂဟိတတ္တာ” ဟု ရှေးနိဿယ၌ ဟောတု

သောကြောင့် စတုဝေ ဂါကာရဝယ် ဖလသမာပတ်စိတ်ကို ဤသစ္စာတို့၏ ဥပါဒ်
ကိုပြရာ၌ မယူထိုက်ဟု တမင်လာဆိုနေဘွယ် မလို။ ဘာကြောင့်နည်း- ထိုမဂ္ဂ
ဖလသမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “ယဿ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်တုန်း
ကပင် မယူခဲ့သောကြောင့်၎င်း၊ သံသယပုဒ်အရကိုပြရာ၌ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်
ယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို ခွဲခြားဝေခွဲ၍ ပြရိုးမို့သောကြောင့်၎င်းတည်း။

ခ။ ဧတ္ထ စ ပေ။ သင်္ဂဟိတာ။ ။ “ဧတ္ထ စ” စသော စကားသည်
“သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” စသည်ဖြင့် အစိတ်အစိတ် ဖွင့်ပြအပ်ခဲ့သော ပါဌ်
တော်၏ ပိဏ္ဍတ္တကို ပြသောစကားတည်း။ ကမ္မဇပဝတ္တံ “ပဝတ္တံ၊ အဆက်
မပြတ်ဖြစ်သော+ကမ္မဇ၊ ကမ္မဇရုပ်အစဉ်” ဟူသည် ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏမူ
စ၍ စုတေခါနီးတိုင်အောင် အဆက်မပြတ် ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်အစဉ်တည်း။
အသညသတ် သတ္တဝါတို့၌လည်း ထိုကမ္မဇရုပ်အစဉ်ဖြစ်ရကား ထိုအသညသတ်
တို့လည်း “သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” အရ၌ သွင်းယူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” ဟူသော စကားသည် ပဋိသန္ဓေ
စိတ် စေတသိက်နှင့်တကွ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ တဘဝ၌ ပဌမဖြစ်ခြင်းကို ပြသော
စကားတည်း။ ဤသို့ စိတ်စေတသိက်နှင့် တကွ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ပဌမဖြစ်ပုံကို
ပြသော စကားဖြစ်သော်လည်း အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သွင်းယူလိုသော
ကြောင့် “ကမ္မဇပဝတ္တဿ” ဟု ကမ္မဇကို ခေါင်းတပ်၍ ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝါကျအဖြစ်ဖြင့်ရှိသောကြောင့် ကဿာ ထည့်၍ အနက်ပေးသည်။] ပန ၊ ကား။ ပဝတ္တေ ။ပေ။ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ (ဒုက္ခသစ္စာသည်။) သမုဒယသစ္စုပ္ပါဒဝေါမိဿဿ (သမုဒယသစ္စုပ္ပါဒဝေါမိဿေ)၊ သမုဒယသစ္စာ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်ရောနေသည်။ (သတိပ၊ သော်လည်း။) တံရဟိတဿ၊ ထိုသမုဒယသစ္စုပ္ပါဒမှ ကင်းသော။ ဒုက္ခသစ္စုပ္ပါဒဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒဿနဝသေန၊ ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ တဏှာယံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ၊ ဟူသောစကားကို။ တံသဟိတဿ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ (ဒုက္ခသစ္စုပ္ပါဒဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒဿနဝသေန ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ)။ ပန၊ ဆက်။ တေသံ၊ ထို အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ [“တေသံတိ အသညသတ္တာနံ”ဟု အနုဋ္ဌိကောကြောင့် စာအုပ်တို့၌ “အသညသတ္တာနံ”ဟု ပါသည်ကားအပို။] ပဝတ္တိယံ၊ ၌။ ဒုက္ခသစ္စဿ၊ ၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ပုရိမကောဠာသ ပစ္ဆိမကောဠာသတို့၌။ န ဂဟိတော၊ ယူတော်မူအပ်။ တဏှာ၊ တူ။ အသညသတ္တာနံ၊ တို့၏။ (ဒုက္ခသစ္စဿ၊ ၏။) နိရောဓောပိ၊

၁။ ပဝတ္တေ ။ပေ။ ဣဒံ ပန။ ။ပဉ္စဝေါကာရတို့၌ ပဝတ္တိအခါဝယ် တဏှာ သမ္ပယုတ်လောတမူစိတ်ဖြစ်သော အခါ ရုပ်ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာလည်း ဖြစ်သောကြောင့် သမုဒယသစ္စာ ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသော သစ္စာ ၂-ပါးရော၏။ “တဏှာဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ” ဟူသော စကားကား ထိုသို့ သမုဒယသစ္စာ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့် မရောသော ဒုက္ခသစ္စာ၏ဖြစ်ခြင်းကို ပြသောစကားတည်း။ [“သမုဒယသစ္စုပ္ပါဒဝေါမိဿဿ ဒုက္ခသစ္စုပ္ပါဒဿ”၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို ‘အနာဒရေ သာမိဝစနံ’ ဟု ဆိုပြီးလျှင် “သမုဒယသစ္စုပ္ပါဒဝေါမိဿေပိ ဒုက္ခသစ္စေ”ဟု အနုဋ္ဌိကာ၌ အနက်ဖွင့်၏။ ပေးရိုး အနာဒရအနက်မဟုတ်။ လက္ခဏအနက်သာ ဖြစ်သည်။

၂။ တံသဟိတဿ။ ။ “တံ သဟိတဿာတိ သမုဒယသစ္စုပ္ပါဒသဟိတဿ ဒုက္ခသစ္စုပ္ပါဒဿ ဒဿနဝသေန ဝုတ္တံတိ ယောဇနာ။”ဟု အနုဋ္ဌိကာဖွင့်သောကြောင့် “သမုဒယသစ္စုပ္ပါဒဝေါမိဿဿ”ဟူသော ပုဒ်သည် ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိဟန်မတူ။

၃။ တဏှာ နိရောဓော စ။ ။ ယဏာ အသညသတ္တာနံ ပဋိသန္ဓိယံ ဒုက္ခသစ္စဿ ဥပ္ပါဒေါ ပဌမကောဠာသေန ဂဟိတော “သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ”ဟု

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၆၅

ချုပ်ခြင်းကိုလည်း။ (န ဂဟိတော)၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ မဂ္ဂသစ္စ ယမကေပိ၊ ခွဲလည်း။ ဇေသဝ နယော၊ တည်း။

တေသံ။ပေ။ဝေဒိတဗ္ဗေတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ [ထိုအဋ္ဌ ကထာစကားကို လက်မခံလိုသောကြောင့် “ဝေဉ္ဇ သတိ” စသည်မိန့်။] စ၊ ဆက်။ ဧဝံ သတိ၊ သော်။ ယဿ ယတ္ထ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိတိ တေဿ၊ ဤပြဿနာ၏။ ဝိသဇ္ဇနေ၊ အဖြေဖြစ်သော။ ပစ္စိမကောဋ္ဌာသေ၊ ခွဲ။ ဣတ ရေသံ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိတိ ဣဒံ၊ ဤအဖြေသည်။ န ယုဇ္ဈေယျ၊ မသင့်ရာ။ (ကသ္မာ၊ န ယုဇ္ဈေယျ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ အကြံကြောင့်။ ဥပပတ္တိက္ခ ဏော၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၎င်း။ စိတ္တုပ္ပတ္တိခဏေ စ၊ စိတ်၏ဖြစ်ရာခဏ၌၎င်း။ သမုဒယသစ္စံ၊ သည်။ န ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ ဖြစ်လတ်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (န ယုဇ္ဈေယျ) ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဥပပတ္တိက္ခဏေ တဏှာဝိပ္ပယုတ္တ စိတ္တုပ္ပတ္တိက္ခဏသမင်္ဂိနံ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲခဏနှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိကုန်သော တဏှာ ဝိပ္ပယုတ်စိတ်၏ ဖြစ်ဆဲခဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာနံ၊ တို့၏။ ယသ္မိံ ကာမာဝစရာဒိ ဩကာသေ၊ အကြင် ကာမာဝစရ အစရှိသော ဘုံ၌။ သာ ဥပပတ္တိ၊ ထိုပဋိသန္ဓေ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း။ သာ စိတ္တုပ္ပတ္တိ စ၊ ထိုပဝတ္တိအခါ၌ စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်ဆဲသည်။ (ဟောတိ) ။ တတ္ထ၊ ထိုကာမာဝစရစသောဘုံ၌။ တေသံ၊ ထိုစတုဝေါကာရ ပဉ္စဝေါကာရ ဥပပဇ္ဇန္တအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (ဒုက္ခသစ္စဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သမု ဒယသစ္စဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၌ စပ်)ဣတိ၊ သို့။ ဩကာသဝသေနော၊ ကာမာဝစရ အစရှိသော ဘုံ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ။ ဧတ္ထ၊ ဤတေသံ တတ္ထ ဟူသော ပါဌ်၌။ တတ္ထသဒ္ဓဿ၊ ၏။ အတ္ထော၊ သည်။ ယုဇ္ဈတိ၊ သင့်၏။ [ခဏ၏အစွမ်းဖြင့် အနက်မသင့်၊-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ သေ၊ ဤဝါရသည်။ ပုဂ္ဂလောကာသ ဝါရော၊ ပုဂ္ဂလောကာသဝါရတည်း။ တတ္ထ၊ ထိုပုဂ္ဂလောကာသဝါရ၌။ ပုဂ္ဂလ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်

၉

ယူအပ်ပြီ)။ ပဝတ္တိယံ ပန သော ဒွိဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိ န ဂဟိတော။ တဏှာ တေသံ ဒုက္ခသစ္စဿ နိရောဓောပီတိ အတ္ထော။တဏှာ ဟိ သဗ္ဗေသံ စဝန္တာနံ ပဝတ္ထေ တဏှာဝိပ္ပယုတ္တ စိတ္တဿ ဘင်္ဂက္ခဏေတိ အာဒိနာ နိရောဓ ဝါရေ ပါဠိ ပဝတ္ထာ၊- အနု။

၂၆၆

ယမကမူလဋီကာနိဿယ

[သစ္စ

မဟုတ်၊ ဥပပဇ္ဇန္တပုဂ္ဂိုလ်ဟု ပုဂ္ဂိုလ်အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ။ သဗ္ဗေသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ အာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။ ဩကာ သော ပန၊ ဩကာသသည်ကား။ ယတ္ထ၊ အကြင် ကာမာဝစရအစရှိသော ဘုံ၌။ ဧတ၊ အလုံးစုံသော ဥပပဇ္ဇန္တအစရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ (ပဇ္ဇတ္တန္တိ)၊ သော ဝေ၊ ထိုကာမာဝစရစသော ဘုံသည် သာ။ (ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

[အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်ဝယ် ပစ္စုပ္ပန္နဝါရ ပစ္စနိက ပုဂ္ဂလဝါရ ဒုက္ခသစ္စမူ သမုဒယသစ္စယမဏ၌ ပဋိလောမကို ဖွင့်ပြလို၍ “သဗ္ဗေသံ စဝန္တာနံ” စသည်ကို မိန့်။] ပန၊ ကား။ သဗ္ဗေသံ စဝန္တာနံ ။ပေ။ နုပ္ပဇ္ဇတီတိ ဧတ္ထ ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ ပဝတ္ထေ ။ပေ။ နုပ္ပဇ္ဇတီတိ ဣဓ၊ ဟူသော ဤစကားရပ်၌။ စိတ္တပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကာ၊ (စိတ္တဇရုပ်က) စိတ်နှင့် စပ်သောဖြစ် ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တဇရူပမေဝ၊ ကိုသာ။ အဓိပ္ပေတံ။ ကမ္မဇာဒိရူပံ၊ ကို။ န (အဓိပ္ပေတံ)။ (ကသွာ), (ကမ္မဇာဒိရူပဿ၊ ၏။) စိတ္တံ၊ ကို။ အနပေက္ခိတာဝံ၊ မငဲ့မူ၍သာ။ ဥပ္ပဇ္ဇနတော၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧကစိ၊ အချို့သော ဓမ္မသိရီဆရာတို့သည်။ ဝဒန္တိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဆိုကြပါကုန်သော်လည်း။ ‘ယဿ’ ဝါ’ ပန သမုဒယသစ္စ

၁။ သဗ္ဗေသံ ။ပေ။ ဧတ္ထ ပန။ ။ဤဝိသဇ္ဇနာဝယ် “ပဝတ္တိအခါ စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာမဖြစ်”ဟု ဟောတော်မူရာ၌ အဘယ်သို့မှတ်ရမည်နည်း။ စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာတွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇာ ဥတုဇာ အာဟာရဇရုပ် များဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထ ပန” စသည်ကို မိန့်။ “ဒုက္ခသစ္စံ နုပ္ပဇ္ဇတီ”အရ၌ စိတ်နှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသော စိတ္တဇရုပ်ကိုသာ အလိုရှိအပ်၏။ ထိုစိတ္တဇရုပ်ကား စိတ်၏ဘင်ခဏ၌မဖြစ်နိုင်။ ကမ္မဇာစသော ရုပ် ၃ မျိုးမှာ စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ဖြစ်နိုင်ကြသော်လည်း စိတ်နှင့် မစပ်သောကြောင့် ဤအဖြေ၌ အလိုမရှိအပ်။ ဤကား ရှင်ဓမ္မသိရီမည်သော ဧကစိဆရာတို့၏ အဆိုတည်း။ [အနုဋီကာ၌ အပရေဝါဒလည်း ပါသေး၏။]

၂။ ယဿဝါ ။ပေ။ ဧတေန ပန။ ။ထိုဧကစိဆရာတို့၏ အဆိုကိုမနှစ် သက်သော မူလဋီကာဆရာသည် မိမိအယူကို ပြလိုသောကြောင့် “ယဿ ဝါ ။ပေ။ဧတေန” စသည်မိန့်။ ဆိုလိုရင်းကား- “ယဿ ဝါ ပန” စသော ပဋိ

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၆၇

နုပုဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်သော။
 ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ စိတ္တံ၊ ကို။ အပေက္ခိတာဝ၊ ငဲ့၍သာ။ န ဂဟိတော၊ ယူအပ်
 သည်မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ယော ကောစိ၊ သော။ ဧဝံပကာ
 ရော၊ ဤသို့ အပြားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို (သမုဒယ သစ္စာ၏ ဖြစ်ရာ မဟုတ်
 ခြင်းသဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို)။ (ဂဟိတော)။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဿ
 ဒုက္ခသစ္စံ နုပုဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန စ၊ ဤသံသယပုဒ်ဖြင့်လည်း။ စိတ္တာ
 ပေက္ခမေဝ၊ စိတ်ကို ငဲ့သည်သာဖြစ်သော။ ဒုက္ခသစ္စံ၊ ကို။ န ဝုတ္တံ၊ ဟော
 တော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ယံ ကိဉ္စိ၊ သော။ (ဒုက္ခ
 သစ္စံ ဝုတ္တံ)၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဘင်္ဂက္ခဏေ၊ ဌှိ။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ
 အလုံးစုံသော။ ဒုက္ခသစ္စံ၊ သည်။ နုပုဇ္ဇတိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။
 ဝိညာယတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသ္မာ အယံ
 အတ္ထော ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။] ယမကေ ၊ ဌှိ။ ဝိဘဇီ
 တဗ္ဗာ၊ ဝေဘန်ထိုက်သည်။ (သမာနာ၊ ဖြစ်ပါလျက်)။ အဝိဘတ္တာ၊ မဝေ
 ဘန်အပ်သော။ ပုစ္ဆာ နာမ၊ မည်သည်။ န အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အယံ
 အတ္ထော ဝိညာယတိ)။

လောမ ပုစ္ဆာဝယ် “ယဿ ဝါ ပန သမုဒယသစ္စံ နုပုဇ္ဇတိ” ဟူသောသန္နိဋ္ဌာန်
 ပုဒ်၌ “ယဿ” ဖြင့် “မည်သည့်စိတ်နှင့် ပြည့်စုံသော အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်” ဟုစိတ်ကို
 ငဲ့၍ ယူအပ်သည်မဟုတ်။ မည်သူမဆို ပုဂ္ဂိုလ်သာမညကိုသာ ယူအပ်၏။ ထို့
 ကြောင့် “တဿ ဒုက္ခသစ္စံ နုပုဇ္ဇတိ” ဟူသော ဤသံသယပုဒ်ဖြင့်လည်း စိတ်
 ကိုငဲ့ခြင်းရှိသည်သာ ဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာကို ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်။
 မည်သည့် ဒုက္ခသစ္စာမဆို အားလုံးဒုက္ခသစ္စာကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထို့
 ကြောင့် “စိတ်၏ ဘင်္ဂဇာဉ္ဇ ခုနစ်ခုစေ နာမ်ဖြစ်စေ မည်သည့်ဒုက္ခသစ္စာမျှ
 မဖြစ်” ဟု သိနိုင်ပါသည်။ [ဤဒွိကာဆရာသည် စိတ်၏ဘင်္ဂဇာဉ္ဇ မည်သည့်
 ရုပ်မျှမဖြစ်ဟု အယူရှိ၏။]

၁။ န ဟိ ယမကေ ။ ပေ။ ပုစ္ဆာ အတ္ထိ။ ။ အကယ်၍ စိတ်၏ ဘင်
 ဇာဉ္ဇ ကမ္မဇရုပ်စသော ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်လျှင် ထိုရုပ်များအတွက် ခွဲခြား၍ဖြေ
 တော်မူမည်သာ။ ယမက ဒေသနာဝယ် ခွဲခြား၍ ဖြေထိုက်လျက် မဖြေအပ်
 သော ပုစ္ဆာဟူ၍ မရှိပါ။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝိဘဇီတဗ္ဗေ” ဟု တွေ့ရ၏။ အနု
 ဋ္ဌိကာ၌ “ဝိဘဇီတဗ္ဗာ” ဟု ရှိသည်။]

[အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြရာ၌ အတိတ ဝါရ ပုဂ္ဂလောကာသ ဒုက္ခသစ္စမူ သမုဒယသစ္စယမကကိုဖွင့်ပြလို၍ “သုဒ္ဓါ ဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ” စသည် မိန့်။] သုဒ္ဓါဝါသာနံ ။ပေ။ ဝတ္တ မာနေတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ သဗ္ဗန္တိမေန၊ အလုံးစုံသော အပိုင်းအခြား တို့၏ အဆုံး၌ဖြစ်သော။ ပရိစ္ဆေဒေန၊ အပိုင်းအခြားဖြင့်။ ယဿ၊ ၏။ ယတ္ထ၊ ၌။ ဒုက္ခသစ္စံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ၊ ပြီ။ သမုဒယသစ္စံ စ၊ သည်ကား။ နော (ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ) ။ တံဒဿနဝသေန၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာသာ ဖြစ်ဘူး၍ သမုဒယ သစ္စာ ဖြစ်ဘူးမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဘဂဝ တာ) ဝုတ္တံ။ ပန၊ ဆက်။ တသ္မိံ ။ ထိုသုဒ္ဓါဝါသ ဒုတိယစိတ်ကို။ ဒဿိတေ၊ တိုက်ရိုက် ပြအပ်သော်။ တေန၊ ထိုဒုတိယစိတ်နှင့်။ သမာနဂတိကတ္တာ၊ တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ဘူးခြင်း၊ သမု ဒယသစ္စာ မဖြစ်ဘူးသေးခြင်းအားဖြင့် တူသောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်)။ ဒုတိယာကုသလစိတ္တတော၊ ဘဝနိကန္တိက ဒုတိယဇောဟု ဆို အပ်သော ဒုတိယအကုသိုလ်စိတ်မှ။ ပုရိမသဗ္ဗစိတ္တသမင်္ဂီနော၊ ရှေး၌ ဖြစ် သော အလုံးစုံသော စိတ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ တေနော၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ ဝတ္တမာနေ ဟူသော

၁။ သုဒ္ဓါဝါသာနံ ။ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ “သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ ဝတ္တမာနေ” ဟူသော ဤစကားကို ဒုက္ခသစ္စာသာ ဖြစ်ပြီး၍ သမုဒယသစ္စာ မဖြစ်သေးရာ တို့နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြခြင်းနှင့်စပ်၍ ဆိုအပ်၏။ ဤ၌ ဒုတိယစိတ် ဟူသည် မုချအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေောင် ပဌမဘဝင်စိတ်တည်း။

၂။ တသ္မိံ ပန ဒဿိတေ ။ပေ။ ဟောန္တိ။ ။ ထိုမုချ ဒုတိယဖြစ်သော ပဌမဘဝင်စိတ်ကို ပြလိုက်လျှင် ထိုပဌမဘဝင်စိတ်နှင့် သမာနဂတိက ဖြစ်ကြ သော ဘဝင်တဆွဲငါးချက်ကို၎င်း မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဘဝနိကန္တိကပဌမဇော ကို၎င်း သဒိဿပစာရအားဖြင့် ပြအပ်ပြီးဖြစ်တော့၏။ [ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပြီးခြင်း၊ သမုဒယသစ္စာဖြစ်ပြီး မဟုတ်ခြင်းအားဖြင့် တူသောဖြစ်ခြင်းရှိသည်ကို “သမာန ဂတိက”ဟု ဆိုသည်။] ထိုစိတ်တို့ကို ပြလိုက်လျှင် ဒုတိယအကုသိုလ်စိတ်ဟု ဆို အပ်သော ဘဝနိကန္တိက ဒုတိယဇော၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်ကြသော အလုံးစုံ သောစိတ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်တော့၏။

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၆၉

ပါဌ်ဖြင့်ပင်။ ဒဿိတာ၊ ပြအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း-
 ကသွာ တသ္မိံ ဒဿိတေ။ ပေ။ ဒဿိတာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ] ဟိ
 (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (ဒုတိယအကုသိုလ်စိတ်မှ ရှေး၌
 ဖြစ်သော အလုံးစုံသော စိတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။) တတ္ထ၊
 ထိုသုဒ္ဓါဝါသတံ၌။ ဒုက္ခသစ္စံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ၊ ပြီ။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။
 တတ္ထ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသတံ၌။ သမုဒယသစ္စံ၊ သည်။ န ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ၊ ဘူး။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ (တသ္မိံ ဒဿိတေ။ ပေ။ ဒဿိတာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။

ဝေဉ္စ ကတွာ ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ ဣတရေသံ စတုဝေါကာရံ
 ပဉ္စဝေါကာရာနံတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ [ပါဠိတော်စာအုပ်များ၌
 “စတုဝေါကာရာနံ ပဉ္စဝေါကာရာနံ” ဟု ရှိ၏။] ယထာတုတ္တာ၊ အကြင်
 အကြင် ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ သုဒ္ဓါဝါသ၊ သုဒ္ဓါဝါသပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝါ၊
 တို့ကို။ အဂ္ဂဟိတာ၊ မယူအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ယသ၊ ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ
 တေသ၊ ဟူသော ဤပြဿနာ၏။ ဝိသဇ္ဇေန၊ ၌။ သုဒ္ဓါဝါသနံ ဥပပတ္တိ
 စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏတိ၊ ဟူသော။ ဧတေနော၊ ဤပါဌ်ဖြင့်ပင်။ ဥပပတ္တိ
 စိတ္တုပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂီသမာနဂတိကာ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ဇာတိနှင့် ပြည့်စုံ
 ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော။ ဒုတိယာ ကုသလ
 တော၊ သံဝနိကန္တိက ဒုတိယဇောဟု ဆိုအပ်သော ဒုတိယအကုသိုလ်မှ။
 ပုရိမသဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒက္ခဏသမင်္ဂီနေ၊ ရှေး၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော စိတ်၏
 ဥပါဒ်ဇာတိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒဿိတာ
 ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို (ဒုတိယအကုသိုလ်စိတ်မှ

၁။ ဝေဉ္စ ကတွာ ။ ပေ။ အဂ္ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ ။ ပြအပ်ပြီးသော
 အကြောင်းကြောင့်ပင် “ဣတရေသံ စတုဝေါကာရာနံ ပဉ္စဝေါကာရာနံ တေသံ
 တတ္ထ ဒုက္ခသစ္စံ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ သမုဒယသစ္စံ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ” ဟူသော ဤဝိသဇ္ဇနာ၌
 ပဉ္စဝေါကာရာနံ အရဝယ် ဒုတိယအကုသိုလ်စိတ်မှ ရှေး၌ဖြစ်ကြသော ပဌမဘဝင်
 မှစ၍ ပဌမဘဝနိကန္တိက လောဘဇောတိုင်အောင်သော စိတ်နှင့်ပြည့်စုံသော
 သုဒ္ဓါဝါသပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မယူအပ်ကုန်။

ရှေး၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တို့၏ ဥပါဒ်ဇာတိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို)။ ဣတရေသံတိ ဧတေန၊ ဣတရေသံဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ န ဂယန္တိ ယထာ ၁။ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤအတိတဝါရ၌လည်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဥပကဝါကျလည်းရ၏။] ဣတရေသံတိ ဝစနံ၊ (ဣတရေသံ စတုဝေါကာရာနံ ပဉ္စဝေါကာရာနံ)၌ ဣတရေသံ ဟူသော စကားသည်။ ပဉ္စဝေါကာရာနံ၊ ပဉ္စဝေါကာရာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝိသေသနတ္ထံ၊ အထူးပြုခြင်း အကျိုးရှိသော စကားတည်း။ စတုဝေါကာရာနံ၊ စတုဝေါကာရာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ (ဝိသေသနတ္ထံ၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသွာ ဣတရေသံတိ ဝစနံ ပဉ္စဝေါကာရာနံ ဝိသေသနတ္ထံ၊ စတုဝေါကာရာနံ ဝိသေသနတ္ထံ၊ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။] ယထာဝုတ္တံ၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော (သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ ဟု ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော)။ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗာ၊ ဣတရေသံ ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ထိုက်ကုန်သော။ သုဒ္ဓါဝါသာ၊ သုဒ္ဓါဝါသာသံ၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ပဉ္စဝေါကာရာ၊ ပဉ္စဝေါကာရာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သန္တိဝိယ၊ သို့။ (ဧဝံ)ပုဗ္ဗေ၊ ၌။ ဝုတ္တံ၊ ကုန်သော။ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗာ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထိုစတုဝေါကာရာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ န (သန္တိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတရေသံတိ ဝစနံ၊ ပေ။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဝိညာယတိ)။

၁။ ယထာ ။ ပေ။ ဧဝံ ပိဓာပိ။ ။ ဤ ဝါကျလည်း ဆိုအပ်ပြီးသော အဝိပ္ပာယ်ကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင်ပြအပ်သော စကားတည်း။ “ယဿ ယတ္ထ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ တတ္ထ သမုဒယသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ အဖြေဝယ် “သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဥပပတ္တိစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ” အရ၌ ထိုက်ရိုက်အားဖြင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ဇာတိကိုသာ ယူသင့်ရာသော်လည်း သမုဒယသစ္စာဖြစ်ပြီး မဟုတ်ချင်း တူကုန်သော (ဘဝနိကန္တိက ဒုတိယဇော၏ရှေ့) ပဋိသန္ဓေမှ စ၍ ဘဝနိကန္တိက ပဌမဇောတိုင်သောစိတ်တို့၏ ဥပါဒ်ဇာတိကို ပြအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ပုရိမသဗ္ဗစိတ္တသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “ဣတရေသံ” ပါဌ်ဖြင့် မယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ “ဣဓာပိ၊ ဤအတိတဝါရ၊ ဒုက္ခသစ္စမူလက သမုဒယသစ္စယမကဉ္စလည်း ဣတရေသံ-ပါဌ်ဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မယူအပ်ကုန်” ဟုမှတ်ပါ။

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၇၁

အဘိသမေတာဝိနံ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ သန္နိဋ္ဌာနေန ၊ ဖြင့်။ အညမညပရိစ္ဆိန္နာ၊ အချင်းချင်း ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလောကာသာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သြကာသတို့ကို။ (ဘဂဝတာ)ဂဟိတာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယသ္မိံ သြကာသေ ၊ အကြင်ဘုံ၌။ အဘိသမေတာဝိနော၊ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိဘူးကုန်ပြီ။ တေ ဧဝံ၊ ထိုတုံဝယ်သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိဘူးကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ။ အဘိသမေတာဝိနံတိ ဧတေန၊ ဤပါဌ်ဖြင့်။ (ဘဂဝတာ) ဂဟိတာ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၉။ တေန ၊ ကြောင့်။ ဧယ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကာမာဝစရေ၊ ကာမဝစရဘုံ၌၎င်း။ ရူပါဝစရေ၊ ဌ်၎င်း။ အရူပါဝစရေ ဝါ၊ ဌ်၎င်း။

၁။ အဘိသမေတာဝိနံ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဧတ္ထ ။ စာအုပ်တို့၌ “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဧတေန” ဟု ရှိသော်လည်း ထိုဧတေနသည် “သန္နိဋ္ဌာနေန” နှင့် အရ မတူသောကြောင့် “ဧတေန”ဟု မရှိသင့်။ “ဧတ္ထ”ဟု အောက်၌ပြုအပ်သော မူအတိုင်းသာ ရှိသင့်ပါသည်။ ထိုဧတ္ထကို ဂဟိတာ၌စပ်။

၂။ သန္နိဋ္ဌာနေန ။ပေ။ ဂဟိတာ။ ။ “ယဿ ယတ္ထ ဒုက္ခသစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထံ” သည် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်တည်း။ ဤသန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဝယ် “ယဿ ယတ္ထ”ဟူသောပါဌ်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သြကာသတို့ အချင်းချင်း ပိုင်းခြားအပ်ပြီးတို့ကိုသာ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ “အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၊ အကြင်ဘုံ” ဟူရာ၌ “ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပြီးရာဘုံ၊ ဖြစ်ပြီးရာ ပုဂ္ဂိုလ်”တည်း။ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ် ဘုံအချင်းချင်း ပိုင်းခြားအပ်ပြီးဖြစ်၏- ဟူလို။ ထို့ကြောင့်—

၃။ ယသ္မိံ သြကာသေ ။ပေ။ ဂဟိတာတိ။ ။ ကာမဘုံ၌ ဖြစ်စေ ရူပဘုံ၌ဖြစ်စေ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ယခုဘဝ၌ဖြစ်စေ ရှေးဘဝကဖြစ်စေ ထိုးထွင်း၍ သိဘူးကုန်၏။ ထိုသို့ထိုးထွင်း၍ သိဘူးရာ ဘုံပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ “အဘိသမေတာဝိနံ” ပါဌ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏။ [“အဘိသမေတာဝိနံ” ၌ အဘိ+သံ+ဣဓာတ်၊ အတိတ်ဟော တာဝိပစ္စည်း။ စာအုပ်တို့၌ “တေ ဧဝံ”ဟု ရှိသော်လည်း “တေ ဧဝံ”ဟု ရှိမှ သင့်သည်။ ရှေးနိဿယ၌လည်း “တေ ဧဝံ”ဟုပင်ရှိ၏။]

၄။ -တေန။ပေ။ န ဂယုန္တိ။ ။တေနဖြင့် “ယသ္မိံ သြကာသေ အဘိသမေတာဝိနော။ တေ ဧဝံ အဘိသမေတာဝိနံ တိ ဧတေန ဂဟိတာ” ကို

အဘိသမေတာဝိနော၊ သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီးကုန်သည်။
(ဟုတော)။ ရူပါဝစရံ၊ သို့သင်း။ အရူပါဝစရံ၊ သို့သင်း။ ဥပပန္နာ၊ ကပ်
ရောက်ကြရကုန်၏။ [အနုဋ္ဌိကာအတိုင်း ယထာလာဘယောဇနာပုံကို
အောက်၌ ပြထားပြီ။] ယာဝ၊ လောက်။ တတ္ထ၊ ထိုဘုံ၌။ အဘိသမယော၊
သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သည်။ ဘဝိ
သတိ။ တာဝ၊ ထိုမျှလောက်။ တေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဧတ္ထ၊ ဤအဘိသမေ
တာဝိနံ အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ဒုတိယကောဋ္ဌာသ၌။ န
ဂယန္တိ။ ပန၊ ဆက်။ တေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝါ၊ တို့သည်။ ပုရိမကောဋ္ဌာ
သေ၊ ပုရိမကောဋ္ဌာသ၌။ သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ ဝတ္ထမာနေတိ၊
ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒဿိတေဟိ၊ ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ သုဒ္ဓါဝါသေ၊ ဤ။
အနုပ္ပန္နဘိသမယေဟိ၊ မဖြစ်သေးသော အဘိသမယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်။
သမာနဂတိကာ၊ တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိသုံ၊ သီးခြား။

ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ထို့ကြောင့် “တေန၊ ထိုသို့အကြင်ဘုံ၌ သစ္စာ ၄-ပါးကို
သိဘူးကုန်ပြီ။ ထိုဘုံ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သာ အဘိသမေတာဝိနံ ဟူသော ဤပါဌ်
ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်” ဟု အနက်ကျယ် ပေးပါ။ “ယေ ကာမာ
ဝစရေ။ ပေ။ ဥပပန္နာ” ဟူသော ဝါကျ၌ “ယေ ကာမာဝစရေ အဘိသမေ
တာဝိနော ရူပါဝစရံ ဥပပန္နာ၊ ယေ ရူပါဝစရေ အဘိသမေတာဝိနော အရူ
ပါဝစရံ ဥပပန္နာ၊ ဝါသုဒ္ဓါဖြင့် ယေ ကာမာဝစရေ အဘိသမေတာဝိနော
အရူပါဝစရံ ဥပပန္နာ” ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူပါ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထို
ဖြစ်ရာဘုံ၌ အကြင်မျှလောက် သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိမှုသည်ဖြစ်ပြီး
မဟုတ်သေး။ ဖြစ်လတ် အခိုက်အတန့်သာ ရှိသေး၏။ ထိုမျှလောက် ကာလ
ပတ်လုံး ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “အဘိသမေတာဝိနံ တေသံ တတ္ထ” ဟူသော ဤ
ပါဌ်၌ မယူအပ်သေးကုန်။ ဘာကြောင့်နည်း- ရှေးဘဝတုန်းကသာ အဘိ
သမေတာဝိဖြစ်၍ ဤဘုံရောက်မှ အဘိသမေတာဝိ မဟုတ်သေးသောကြောင့်
တည်း။

၁။ တေ ပန ။ ပေ။ ဝိသုံ န ဒဿိတာ။ ။ အဘိသမေတာဝိနံ အရ၌
ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မယူရလျှင် ဤယမက၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မသိမ်းယူနိုင်ပြီလော-
ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တေ ပန” စသည်မိန့်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၇၃

နဒသိတာ။ စ၊ ဆက်။ အနဘိသမေတာဝိနံတိ၊ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။
ဂဟိတာ၊ ကုန်သော။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ကားရူပ အရူပဘုံ၌၎င်း။
တတ္ထ စ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌၎င်း။ အနဘိသမေတာဝိနေ၊ သစ္စာ ၄-ပါး
တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီး မဟုတ်ကုန်သော။ ယေ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့
သည်။ (သန္တိ)။ တေသု၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ သုဒ္ဓါဝါသနံ၊ သုဒ္ဓါဝါသ
ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဂဟဏကာလံဝိသေသနတ္ထံ၊ ယူရာကာလကို အထူးပြုခြင်းငှါ။
သုဒ္ဓါဝါသနံ ။ပေ။ ဝတ္ထမာနေတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝတ္ထံ။ ဣတိ၊
ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ယဿ ။ပေ။ ၊ ပဋိလဘိဿန္တိတိ ဧတေန၊ ဖြင့်။ ဝေါဒါနိစိတ္တသမဂီ
နာ၊ အရဟတ္တမဂ်၏ ရှေး ဝေါဒါနိစိတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်။

ပုရိမကောဠာသဝယ် “သုဒ္ဓါဝါသနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ ဝတ္ထမာနေ” ဟု ပြုအပ်
ပြီးသော သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ သစ္စာ ၄-ပါးကို မသိဘူးသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်
တူသောဖြစ်ခြင်းရှိသောကြောင့် သီးခြားမပြောဘဲ “သုဒ္ဓါဝါသနံ ဒုတိယေ
စိတ္တေ” အရ၌ သွင်းယူထားသည်ဟုမှတ်ပါ။

၁။ အနဘိသမေတာဝိနံတိ ။ပေ။ ဝတ္ထံတိ။ ။ “သုဒ္ဓါဝါသနံ ဒုတိယေ
စိတ္တေ ဝတ္ထမာနေ အနဘိသမေတာဝိနံ” ဟူသော ပါဠိ၌ အနဘိသမေတာဝိ
အရ သစ္စာ ၄-ပါးကို သိထိုက်ရာ သမ္ပတ္တိဘဝဖြစ်သော အလုံးစုံသော ကာမရူပ
အရူပဘုံ၌ သစ္စာ ၄-ပါးကို မသိဘူးသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ သစ္စာ ၄-ပါး
ကို မသိဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ မသိဘူး
သေးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူရာ၌ ကာလအထူးကို ပြခြင်းငှါ “သုဒ္ဓါဝါသနံ
ဒုတိယေ စိတ္တေ ဝတ္ထမာနေ” ဟု သိခြားဟောတော်မူရသည်။

၂။ ယဿ ဝိတ္တဿ ။ပေ။ ဒသိတာတိ။ ။ အနာဂတဝါရ အနုလောမ၊
ပုဂ္ဂလ၊ ဒုက္ခသစ္စမူ သမုဒယသစ္စမူလံ၌ ‘ယဿ ဝိတ္တဿ အနန္တရာ အဂ္ဂမဂ္ဂံ ပဋိ
လဘိဿန္တိ’ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့် အရဟတ္တမဂ် မရောက်မီ ဝေါဒါနိစိတ်နှင့်
ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို တိုက်ရိုက်ယူ၍ ထိုစိတ္တသမဂီနှင့် အလားတူသော
ရှေးရှေးစိတ်တို့ဝယ် နောက်ဆုံးတဏှာသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ပြည့်စုံဘဲ ပုဂ္ဂိုလ်တို့
အောင် ယူဆီရန် ပြသည်။ ထိုအတိုင်းပင် မြန်မာအကောက် ဆရာတော်တို့
သည် “အရဟတ္တမဂ်၏ ရှေး၊ ဝေါဒါနိ၏ ခဏတ္တယသမဂီဟု ဆိုအပ်သော
အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၊ တဏှာ မခြားဘဲ မဂ် ၄-တန်ကို ရလတုံသောသူ

သမာနဂတိကာ၊ တူသောဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော။ တတော၊ ထိုဝေါဒါန် စိတ်မှ။ ပုရိမတရစိတ္တသမင်္ဂီနေဘပိ၊ သံသျှရွေးဖြစ်သော စိတ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ ယာဝ၊ လောက်။ သဗ္ဗန္တိမတဏှာသမ္ပယုတ္တ စိတ္တသမင်္ဂီ၊ အလုံးစုံသော တဏှာသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဆုံး၌ ဖြစ်သော တဏှာသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (အတ္ထိ)။ တာဝ၊ ထိုမျှလောက်။ ဒဿိတာ (ဟောန္တိ)။ ဣတိ ဝေဒိကဗျာ။ ဝေရူပေသု၊ ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော။ အညေသု၊ အခြားသော ယမကကို၌လည်း။ ဇေ နသော။

ပဝတ္ထေ ။ပေ။ ဘင်္ဂက္ခဏေတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတဋ္ဌာနေ၊ လာသော ပါဠိ ရပ်၌။ ပဋိသန္တိစိတ္တဿပိ၊ လည်း။ ဘင်္ဂက္ခဏဂ္ဂဟဏံ၊ ဘင်္ဂဏကို ယူခြင်းကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ၊ တူ။ ပဝတ္ထေ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတ ဋ္ဌာနေ စ၊ ၌လည်း။ စုတိစိတ္တဿပိ၊ ၏လည်း။ ဥပ္ပါဒက္ခဏဿ၊ ဥပါဒဏ ကို။ (ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။) ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ယဿ ။ပေ။ န နိရုဇ္ဈိဿတိတိ၊ ဟူသော။ တေဿ၊ ဤပြဿနာ၏။ ဝိသဇ္ဇနေ၊ အဖြေ၌။ ဒိသုပိ၊ ၂-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ကောဋ္ဌာသေသု၊

ဖြစ်အံ့။ အဆုံးစွန်သောတဏှာမှစ၍ အရဟတ္တမဂ်၏ ရွေးဝေါဒါန်၏ အနန္တရ ဖြစ်သော အနုလုံတိုင်အောင် ဖြစ်ထိုက်သော စိတ်တို့၏ ခဏတ္တယသမင်္ဂီဟု ဆို အပ်သော ကျွတ်ထိုက်သော တိဟိတ် ပထဇဉ်၊ အောက်မဂ္ဂဋ္ဌာန် ၃ ယောက်၊ အောက်ဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ယောက် ဤသို့စသည်ဖြင့် အကျယ်စိတ်ဖြာ၍ ကောက်ပြတော်မူကြသည်။

၁။ ပဝတ္ထေ စိတ္တဿ ဘင်္ဂက္ခဏေ။ ။ပစ္စုပ္ပန္နာတိတ ပုဂ္ဂလဝါရ ပဋိ လောမပုစ္ဆာ ဖြစ်၍ သမုဒယသစ္စာ ဖြစ်ပြီး ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ဆဲ မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဘင်္ဂက္ခဏ၌ သမုဒယ သစ္စာဖြစ်ဘူး၏။ ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ဆဲ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဘင်္ဂဏကို ယူရသည်။ “ပဝတ္ထေ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ” အရ၌လည်း သမုဒယ သစ္စာလည်းဖြစ်ဘူး ဒုက္ခသစ္စာလည်း ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ၂-ဘက်ရပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရ မည်ဖြစ်၍ စုတိစိတ်၏ ဥပါဒဏကိုလည်း ယူရသည်။

၂။ ဒိသုပိ ။ပေ။ န ဝိသေသိတံ။ ။“ယဿ ဒုက္ခသစ္စံ န နိရုဇ္ဈိတိ။ တဿ သမုဒယသစ္စံ န နိရုဇ္ဈိဿတိ” ဟူသော နိရောဓ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတ၊

တို့၌။ အရူပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘင်္ဂက္ခဏေ ဣစ္ဆေဝ၊ ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ န ဝိသေသိတံ၊ အထူးပြုတော်မူအပ်။ ကသ္မာ၊
 ကြောင့်။ (န ဝိသေသိတံ၊ နည်း။) မဂ္ဂဿ စ၊ မဂ်၏၎င်း။ ဖလဿ စ၊
 ၎င်း။ ဘင်္ဂက္ခဏသမဂ္ဂိနော၊ ဘင်္ဂဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ ကေဿပိ၊
 တယောက်တည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း။ ဉာယကောဋ္ဌာသဘဇနတော၊
 ၂-ပါးစုံသော ကောဋ္ဌာသတို့၌ ကပ်ဝင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ 'ဤ။' ယဿ
 ။ပေ။ န နိရုဇ္ဈတိတိံ ၊ ဟူသော။ ဇေတန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ အရူပေ၊ ဘုံ၌။
 မဂ္ဂ ဖလ ဘင်္ဂက္ခဏသမဂ္ဂိသု၊ မဂ်ဖိုလ်တို့၏ ဘင်္ဂဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဂဟိတေသု၊ ယူအပ်ပြီးကုန်လသော်။ တိဏ္ဏံ၊ ကုန်သော။ ဖလာနံ၊
 အောက်ဖိုလ်တို့၏၎င်း။ ခန္တိန္ဒ၊ ကုန်သော။ မဂ္ဂါနံ စ၊ သကဒါမိမဂ် အနာဂါမိမဂ်
 တို့၏၎င်း။ ဘင်္ဂက္ခဏသမဂ္ဂိနံ၊ ဘင်္ဂဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိကုန်သော။ ကေသဉ္စိ၊
 အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ (ယေဉ္စစပ်) နိရန္တရံ၊ အကြားမရှိအောင်။ အနုပ္ပ၊
 ဒေတွာ၊ မဖြစ်စေမူ၍။ အန္တရန္တရာ၊ အကြားအကြား၌။ ဝိပဿနာနိကန္တိံ၊
 ဝိပဿနာကို နှစ်သက်တတ်သော တဏှာကို၎င်း။ ဘဝနိကန္တိံ၊ ဘဝကို

ပစ္စနိက ပုဂ္ဂိုလ်ဝါရ၊ ဤပြဿနာ၏ အဖြေ၌ “အရူပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ
 ဘင်္ဂက္ခဏေ” ဟူသော ပါဠိရပ်သည် ပုရိမကောဋ္ဌာသ ပစ္စိမကောဋ္ဌာသ ၂-ပါး
 လုံး၌ ပါ၏။ အထူးပြု၍ ဟောတော်မူအပ်။ ထိုသို့အထူးပြု၍ ဟောတော်မူ
 အပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို “ကသ္မာ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ကေဿပိ ။ပေ။ ဘဇန
 တော” ဟု ဝိသဇ္ဇနာပြုသည်။ မှန်၏။ အရူပဘုံဝယ် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ ဘင်္ဂဏ၌
 ဒုက္ခသစ္စာလည်း ချုပ်ဆဲမဟုတ်၊ သမုဒယသစ္စာလည်း ချုပ်လတ်မဟုတ်။
 ၁။ ယဿ ဒုက္ခသစ္စံ န နိရုဇ္ဈတိတိံ။ ။ ထိုသို့အပ်ပြီးသော အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် အကျယ်ပြလို၍ “ယဿ ။ပေ။ ဂဟိတေသု ဟိ” စသည်ကို
 မိန့်သည်။ [ကေသဉ္စိ ပုဂ္ဂလာနံ နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ၊ -အနု။] အရူပ
 ဘုံ၌ မဂ္ဂ ဖလ ဘင်္ဂက္ခဏသမဂ္ဂိပုဂ္ဂိုလ်အများကို ယူအပ်ပြီး ဖြစ်လသော် “အရူ
 ပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘင်္ဂက္ခဏေ” အရ ဖိုလ် ၃-ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ်
 အနာဂါမိမဂ် ၂-ပါးတို့၏ ဘင်္ဂက္ခဏသမဂ္ဂိ အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုမဂ်ဖိုလ်တို့ကို အကြားမရှိအောင် မဖြစ်စေနိုင်ဘဲ အကြား
 အကြား၌ ဝိပဿနာနိကန္တိတဏှာ၊ ဘဝနိကန္တိတဏှာကို ဖြစ်စေပြီးမှ အောက်
 မဂ်ကို ရကြကုန်လတ်။

နှစ်သက်တတ်သော တဏှာကို၎င်း။ ယေ၊ အကြင်အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဥပရိမဂ္ဂေ၊ အထက်မဂ်တို့ကို။ ဥပ္ပါဒေဿန္တိ၊ ဖြစ်စေကုန်လတံ။ တေသံ ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သမုဒယသစ္စံ၊ သည်။ နိရုဇ္ဈိယတိ၊ ချုပ်လတံ။ ပန၊ ကား။ တေသံ ယေဝ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်ပင်။ အန္တရာ၊ အကြား၌။ တဏှံ၊ တဏှာကို။ အနုပ္ပါဒေတွာ၊ မဖြစ်စေမူ၍။ ဥပရိမဂ္ဂေ၊ တို့ကို။ ဥပ္ပါဒေန္တာနံ၊ ဖြစ်စေကုန်သော။ မဂ္ဂ ဖလတက္ခဏသမဂ်နံ၊ မဂ်ဖိုလ်တို့၏ ဘင်ဓဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိကုန်သော။ ကေသဉ္စိ၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သမုဒယသစ္စံ၊ သည်။ န နိရုဇ္ဈိယတိ၊ တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ စ၊ ဆက်။ သာမညဝစနေနပိ ၊ သာမညစကားဖြင့်လည်း။ ပုရိမကောဠာသေ၊ ၌။ ဝုစ္စမာနေန၊ ဟောအပ်ဆဲဖြစ်သော အနက်ဖြင့်။ ပစ္စိမကောဠာသေ၊ ၌။ ဝက္ခမာနေ၊ ဟောတော်မူအပ်လတံသော အနက်တို့ကို။ ဝဇ္ဇေတွာဝ၊ ကြည်၍သံ။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အယံ နယော၊

၁။ တေသံ သမုဒယသစ္စံ နိရုဇ္ဈိယတိ။ ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ နိကန္တိတဏှာကို ဖြစ်စေရသောကြောင့် သမုဒယသစ္စာကို ဖြစ်စေ၍ ချုပ်လတံ။ ထို့ကြောင့်- “အရူပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘဂ်က္ခဏေ တေသံ ဒုက္ခသစ္စံ န နိရုဇ္ဈတိ၊ နော စ တေသံ သမုဒယသစ္စံ န နိရုဇ္ဈိယတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ ... ထိုအချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်ပင် အကြားအကြား၌ နိကန္တိတဏှာကို မဖြစ်စေဘဲ အထက်မဂ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ကုန်သော မဂ္ဂ ဖလဘဂ်က္ခဏသမဂ် အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ သမုဒယသစ္စာ မချုပ်လတံ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “အရူပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘဂ်က္ခဏေ တေသံ ဒုက္ခသစ္စံ န နိရုဇ္ဈတိ၊ သမုဒယသစ္စံ န နိရုဇ္ဈိယတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။

၂။ သာမညဝစနေနပိ။ ။ “အရူပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘဂ်က္ခဏေ” ဟု သာမညစကား ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်နည်းဖြင့် ပုရိမကောဠာသ ပစ္စိမကောဠာသ ၂-ဘက်၌ ဤကဲ့သို့သော အနက်အထူး (အနက် ၂-မျိုး) ကို ရနိုင်ပါသနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သာမညဝစနေနပိ” စသည်မိန့်။ သာမညစကားတမျိုးပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း ပုရိမကောဠာသ၌ ဆိုအပ်သော စကားဖြင့် ပစ္စိမကောဠာသ၌ ဆိုအပ်လတံသော အနက်တို့ကို ရှောင်ကြည်၍ ယူနိုင်သောကြောင့် သဒ္ဓါတမျိုးတည်းဖြင့် အနက် ၂-မျိုးကိုရနိုင်သော ဤနည်းကို ပြရသည်-ဟုလို။

ယမက]

ပရိညာဝါရ အဖွင့်

၂၇၇

ကို။ (ပုရိမကောဠာသဝယ်ဟောအပ်ဆဲအနက်ကို ယူရာ၌ ပစ္ဆိမကောဠာသဝယ် ဟောအပ်လဲတံ့ အနက်ကို ကြည့်၍ ယူကြောင်းဖြစ်သော 'ဤနည်းကို။) ဒဿိတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပဝတ္ထိဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃။ ပရိညာဝါရအဖွင့်

၁၆၅, ၁၇၀။ ပရိညာဝါရေ။ပေ။ တိဿော ပေတ္တ ပရိညာ လဗ္ဘန္တိ တိ၊ ဟူသော။ ဧတ္ထေဝ ၊ ဤသစ္စယမကဋ္ဌိသာ။ ဝိသေသနံ၊ အထူးပြုတတ်သော စကားသည်။ ခန္ဓယမကာဒိသု၊ တို့၌။ သဗ္ဗခန္ဓာဒီနံ ၊ အလုံးစုံသော ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့၏။ (ပရိညေယျတာ) ဝိယ၊ ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့။ (တထာ) သဗ္ဗသစ္စာနံ၊ အလုံးစုံသော သစ္စာတို့၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာ၌ “အရူပေ မဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘင်္ဂက္ခဏေ” ဟူသော စကားကို ပုရိမကောဠာသဋ္ဌိလည်း ပါရှိ၍ ပစ္ဆိမကောဠာသဋ္ဌိလည်း ပါရှိ၏ဟု ဆိုထား၏။ ထိုအဆိုအတိုင်းလည်း အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြထား၏။ ယခု ပါဠိတော်စာအုပ်နှင့် အကောက်စာအုပ်တို့၌ကား ပစ္ဆိမကောဠာသဋ္ဌိ “အရူပေ အဂ္ဂမဂ္ဂဿ စ ဖလဿ စ ဘင်္ဂက္ခဏေ” ဟု ရှိ၏။ သို့သော် အရဇကောက်ရာ၌မူ ဤဋီကာဖွင့်သလိုပင် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ပြထားသည်။

၁။ ဧတ္ထေဝ ဝိသေသနံ။ ။“တိဿော ပေတ္တ ပရိညာ လဗ္ဘန္တိ”ဟူသော စကားကို ရှေးခန္ဓ၊ အာယတန၊ ဇောတု ယမကတို့၌ မဆိုခဲ့ဘဲ ဤသစ္စယမကကျမှ အထူးပြု၍ ဆိုခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထေဝ။ပေ။ဒဿနတ္ထဉ္စ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ ။သဗ္ဗခန္ဓာဒီနံ ဝိယ။ ။[အာဒိဖြင့် အာယတန ဇာတ်တို့ကိုယူ။]ခန္ဓာဒီနံ၏ သမ္ပုန်ကို “ပရိညေယျတာ” ဟု ထည့်၍ တာပစ္စည်း၌ စပ်ပါ။ “ခန္ဓာ အာယတနဇာတ်အားလုံးပင် ပရိညေယျ (ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်သော) ‘တရားများဖြစ်ကြသကဲ့သို့’-ဟုလို။ ထို့ကြောင့် “ယော ရူပက္ခန္ဓံ ပရိဇာနာတိ၊ ယော ဝေဒနာက္ခန္ဓံ ပရိဇာနာတိ အာမန္တာ” စသည်ဖြင့် ပရိညာကိစ္စတမျိုးကိုသာ ပြတော်မူသည်။

အပရိညေယျတာဒဿနတ္ထံ ၊ ပရိညေယျ၏ အဖြစ်မှတစ်ပါး တိရေတဗ္ဗအဖြစ် ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်ကို ပြရခြင်း အကျိုးရှိသည်၎င်း။ သစ္စိကရဏဘာဝနာ ဝသေန၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဣမဿ ဝါရဿ၊ ဤပရိညာဝါရ၏။ အပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ စ ၊ မဖြစ်ခြင်းကို ပြရခြင်း အကျိုးရှိသည်၎င်း။ (ဟောတိ)။

ဒုက္ခဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာကို။ ပရိညာ၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းအကျိုးငှါ၎င်း။ သမုဒယဿ၊ သမုဒယသစ္စာကို။ ပဟာနတ္ထံ စ၊ ပယ်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း။ တဂစတိ၊ မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌။ ဗြဟ္မစရိယံ၊ မြတ်သောအကျင့်ကို။ ဝုဿတိ၊ ကျင့်သုံးအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သစ္စေသု၊ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယ သစ္စာတို့၌။ ပရိညာ ပဟာနံ၊ ပိုင်းခြား၍သိခြင်း ပယ်ခြင်းကို။ ဒဿေတု၊ ငှါ။ ဒုက္ခေ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၌။ တိရဏပရိညာ၊ တိရဏပရိညာကို။ ဝုတ္တာ၊ ပဟာ နပရိညာ၊ ကို။ န ဝုတ္တာ။ သမုဒယေ၊ သမုဒယသစ္စာ၌လည်း။ ပဟာ နပရိညာ ဝုတ္တာ၊ တိရဏပရိညာ န ဝုတ္တာ၊ [“ဒုက္ခသစ္စံ ပရိဇာနာတိ” ဟု တိရဏပရိညာကို၎င်း၊ “သမုဒယသစ္စံ ပဇဟတိ” ဟု ပဟာနပရိညာကို၎င်း

၁။ အပရိညေယျတာဒဿနတ္ထံ။ ။ အပရိညေယျ၌ (အ)သည် “အကတွာ၊ မပြုမူ၍” ဟုရာ၌ “ပြုမူ၏ မရှိခြင်း (အဘာဝ)” အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ပရိညေယျအဖြစ်၏ လုံးဝမရှိခြင်းဟူသော အဘာဝအနက်ဟော သဒ္ဓါလည်း မဟုတ်။ [ဒုက္ခသစ္စာ၌ ပရိညေယျအဖြစ်လည်းရှိ၏။- ဟုလို့။] ထို(အ)သဒ္ဓါသည် “အကုသလာ”၌ (အ)သည် “ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်” ဟူသော ပဋိပက္ခ အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ “ပရိညေယျ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်” ဟူသော ပဋိပက္ခအနက် ကိုလည်းမဟော။ “အဗျာကတာ”၌ (အ)သဒ္ဓါကဲ့သို့ အညအနက်ကိုဟော သော သဒ္ဓါတည်း။ “အပရိညေယျ၊ ပရိညေယျ၏အဖြစ်မှ တစ်ပါး အခြားသော ပဟာတဗ္ဗအဖြစ် တိရေတဗ္ဗအဖြစ်လည်းရှိ၏” ဟု ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏။

၂။ အပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ။ ။ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက် ပြုခြင်းဟူသော သစ္စိကရဏကိစ္စသည်၎င်း မဂ္ဂသစ္စာကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေ ခြင်းဟူသော ဘာဝနာကိစ္စသည်၎င်း ဤပရိညာဝါရ၌ မရှိနိုင်။ ဤသို့သစ္စိက ရဏ ဘာဝနာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဤဝါရ၌ မဖြစ်နိုင်ဟုလည်း ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ [ထို့ကြောင့် ဤဝါရ၌ နိရောဓနှင့် မဂ္ဂသစ္စာကို ဟောတော်မမူ။]

ယမက]

ပရိညာဝါရအဖွင့်

၂၇၉

ဟောတော်မူပုံကို သိပါ။] ဉာတပရိညာ ပန၊ ကိုကား။ ဝါ၊ သည်ကား။
 သာဓာရဏာ၊ ၂-ပါးသော သစ္စာတို့နှင့် ဆက်ဆံ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ဉာယတ္ထ၊ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ ၂-ပါးစုံတို့၌။ ဝုတ္တာ၊ ဟိ၊ ဆက်။
 မဂ္ဂညာဏံ ၊ သည်။ ဒုက္ခ သမုဒယာနိတို့ကို။ ဝိဘာဝေတိ၊ ထင်စွာဖြစ်
 စေနိုင်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဉာတပရိညာ စ၊ သည်လည်း။ ဟောတိ။
 ဒုက္ခတိရုဏကိစ္စာနံ၊ ဒုက္ခဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စတို့ကို။ [“ဒုက္ခတိရုဏ
 ကိစ္စဿ”ဟု ကေဝုဇ်ရှိလျှင်ကောင်း၏။] နိပ္ပုဒ်နတော၊ ပြီးစေတတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ တိရုဏပရိညာ စ၊ သည်လည်း။ (ဟောတိ)။ သမုဒယဿ၊
 ကို။ အပ္ပဝတ္တိကရုဏတောဝ၊ နောင်တဖန်ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင် ပြုခြင်းအား
 ဖြင့်ပင်။ ပဟာနပရိညာစ၊ သည်လည်း။ (ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့။ တိဿောပိ၊
 ကုန်သော။ ပရိညာတို့ကို။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဝေဉ္စပင်။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။
 ဣတိ၊ အပြီးဘည်း။

ပရိညာဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သစ္စယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ မဂ္ဂညာဏံ ဟိ။ ။ “မဂ္ဂသစ္စံ ပရိဇာနာတိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်
 မမူပါသော်လည်း “ပရိဇာနာတိ၊ ပိုင်းခြား၍ သိ” ဟူသော စကားသည် မဂ်
 တရားကို ပြသော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “မဂ္ဂညာဏံဟိ ။ ဧပ။ ယောဇေ
 တဗ္ဗာ” ဟု မဂ်ဉာဏ်၌ ပရိညာ ၃ ပါးဖြစ်ပုံကို ပြသည်။

၆။ သင်္ခါရယမက

၁။ ပဏ္ဏတ္တိဝါရ အဖွင့်

၁။ ခန္ဓာဒယော၊ ခန္ဓာအစရှိသည်တို့ကို။ ပုဗ္ဗေ၊ ခန္ဓယမိုက်စသည်ကို မဟောမိ ရှေးအဖို့၌။ (ခန္ဓဝိဘင်း စသည်၌။) ဝိတတ္တာ ဝိယ၊ ဝေဘန်အပ် ကုန်သကဲ့သို့။ (တထာ)။ ကာယသင်္ခါရာဒယော၊ ကာယသင်္ခါရအစရှိသည် တို့ကို။ ပုဗ္ဗေ၊ သင်္ခါရယမိုက်ကို မဟောမိ ရှေးအဖို့၌။ အဝိတတ္တာ၊ မဝေဘန် အပ်ကုန်သေး။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေသံ၊ ထိုကာယသင်္ခါရအစရှိသည်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ (နိသာမေဇ္ဇေဟိ၊ စူးစူးစိုက်စိုက် နာယူသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။) အဝိညာတတ္တာ၊ မသိအပ်ကုန်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တနည်း) အဝိညာတတ္တာ၊ မသိစေအပ်ကုန်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဿာသ ပဿာသ၊ ကာယသင်္ခါရောတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသည်ဖြင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ (ဘဂဝါ) ဝိတဇတိ၊ ဝေဘန်တော်မူ၏။

၁။ ခန္ဓာဒယော ဝိယ။ ။ရှေး၌ ကုသလမူလ စသည်တို့ကို အကျယ် ဝေဘန်အပ်ပါသော်လည်း ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ကို ခန္ဓဝိဘင်းစသည်၌ ဝေဘန်ခြင်းက ထိုမူလတို့ကို ဝေဘန်ခြင်းထက် သာလွန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြလို သောကြောင့် “ခန္ဓာဒယော ဝိယ” ဟု ခန္ဓာစသည်ဝေဘန်မှုကို ဥပမာပြုသည်။ တနည်း- “ခန္ဓာဒိနံ” ၌ အာဒိသဒ္ဓါသည် “အတူ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထိုအာဒိဖြင့် ဝေဘန်အပ်ချင်းတူသော ကုသလမူလစသည်တို့ကို သိမ်းယူသည်။- အနု။

၂။ အဝိညာတတ္တာ။ ။ဤပုဒ်ကို ဝိတဇတိ၌စပ်ရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဘုရား ရှင်သည် ဝိတဇတိ၏ ကတ္တားဖြစ်ရကား “ဘုရားရှင်သည် + မသိအပ်သော ကြောင့် ဝေဘန်တော်မူ၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အဝိညာတ၏ ကတ္တားကို “အဘယ်သူ” ဟု ယူရပါမည်နည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား အနုဋီကာ ၌ “နိသာမေဇ္ဇေဟိ၊ စဉ်းစဉ်းစားစား ကြားနာသူတို့သည်” ဟု ထည့်သည်။ တနည်း- “အဝိညာတတ္တာ၊ (ဘုရားရှင်သည် ဝေနေယျတို့ကို) မသိစေအပ် သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ကာရိတ်ပစ္စည်း အကြေကြပ်ပါ။ “ဝေနေယျ တို့ကို မသိစေအပ်သေးသောကြောင့် အကျယ်ဝေဘန်တော်မူသည်” ဟုလျှို့- အနု။

ပဏ္ဏတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၇၁

ကာယဿ သင်္ခါရောတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ ပဌမေ၊ သော၊ အတ္ထေ၊ ၌။ (အဋ္ဌကထာဝယ် “ကရုဏာဘူတဿ ကရုဏေကာယဿ ဖလဘူတော ဝေ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သောအနက်၌။) သာမိအတ္ထေ ဝေ၊ သာမိအနက်၌သာ။ သာမိဝစနံ၊ သာမိဝိဘတ်သည်။ (ဟောတိ)။ ဒုတိယေ၊ သော။ ကတ္တု၊ အတ္ထေ၊ ကတ္တားအနက် ၌။ (သာမိဝစနံ ဟောတိ)။ ဝစိယာသင်္ခါရောတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ ကမ္မတ္ထေ၊ ကံအနက်၌။ သာမိဝစနံ၊ (ဟောတိ)။ စိတ္တဿ သင်္ခါရောတိ စ၊ ဟူသောပါဌ်၌လည်း။ ကတ္တု၊ အတ္ထေယေဝ၊ ကတ္တားအနက် ၌သာ။ (သာမိဝစနံ ဟောတိ)။ ပန၊ ဆက်။ သော၊ ထိုကတ္တားအနက် သည်။ ကရုဏဝစနဿ၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်၏။ အတ္ထော၊ တည်း။ ဣတိ ကတော၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ ကရုဏတ္ထေ သာမိဝစနံ ကတောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

၂,၇။ သုဒ္ဓိက ဧကေက ပဒဝသေန အတ္တာဘာဝတောတိ၊ ဟူသော ပါဌ်၌။ ပဒသောနေ တံ မူလစက္ကဝါရေဟိ၊ ပဒသောနေဝါရ၊ ထိုပဒသော နေ မူလရှိသော စက္ကဝါရတို့ဖြင့်။ ဒဿိတော၊ ပြတော်မူအပ်သော။ ဒွိဟိ၊ ပဒေဟိ၊ ကာယအစရှိသော ပုဒ်၊ သင်္ခါရပုဒ်တို့ဖြင့်။ လဗ္ဘမာနော၊ ရအပ် သော။ ဧကော၊ တပါးသော။ အဿာသ ပဿာသဒိကော၊ အဿာသ ပဿာသ အစရှိသော။ [အာဒိဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရ၊ သညာဝေဒနာနှင့် ကြွင်း သော စေတသိက်တို့ကိုယူ။] ယောပိအတ္ထော၊ အကြင်အနက်သည်လည်း။ (အတ္ထိ)။ တဿ၊ ထိုအဿာသ ပဿာသ အစရှိသောအနက်၏။ သုဒ္ဓိကေဟိ၊ သင်္ခါရပုဒ်နှင့် မရောမယှက် သက်သက် ဖြစ်ကုန်သော။ ကာယာဒိပဒေဟိ၊ ကာယအစရှိသော ပုဒ်တို့သည်၎င်း။ သုဒ္ဓိကေန၊ ကာယအစရှိသော ပုဒ်နှင့် မရောမယှက် သက်သက်သော။ သင်္ခါရပဒေန စ၊ သင်္ခါရပုဒ်သည်၎င်း။ အဇစ နိယတ္တာ၊ မဟောအပ် မဟောနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ရူပပဒဿံ၊ ရူပ

၁။ ယထာ ရူပပဒဿံ။ ပေ။ အဓိပ္ပာယ်။ “ရူပံ ခန္ဓော” ဟု ဟော တော်မူရာ၌ ရူပပုဒ်၏ခန္ဓာ၏ တစိတ်တဒေသ ဖြစ်သောအနက်ကို၎င်း၊ “ခန္ဓော ရူပံ” ဟု ဟောတော်မူရာ၌ ခန္ဓပုဒ်၏ ခန္ဓာအပေါင်းဟူသော အနက်ကို၎င်း၊ ပဒ သောနေဝါရ၌ ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုပြအပ်သော အနက်သည် အလိုရှိအပ် သော အနက်ပင် ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူ “ကာယော သင်္ခါရော၊ သင်္ခါရ

ပုဒ်၏။ ခန္ဓကဒေသော၊ ခန္ဓာ၏ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်သော။ ခန္ဓပဒဿ၊
ခန္ဓပုဒ်၏။ ခန္ဓသမုဒယော၊ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းဖြစ်သော။ ပဒသောဓနေ၊
ပဒသောဓနဝါရ၌။ ဒဿိတော၊ ပြတော်မူအပ်သော။ ယထာဓိပ္ပေတော၊
အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်သည်။ (အရကောကံ
သည်)။ အတ္ထိယထာ။ ဧဝံ တူ။ ဧကေကပဒဿ၊ ကာယော အစရှိသောပုဒ်၊
သင်္ခါရော ပုဒ် ဟူသော တခုခုသော ပုဒ်၏။ ယထာဓိပ္ပေတတ္တာဘာဝတော၊
အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သော အနက်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (‘ကာယော
သင်္ခါရော၊ သင်္ခါရော ကာယောတိ န ဝုတ္တံ’ ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌စပ်)။ ဣတိ
(အယံ) ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာအလိုတည်း။

ကာယော။ ပေ။ သိယာတိ။ ဟူသောစကားကို။ (ဝ ဒတိ၌စပ်)။ ဝိသုံ၊
သီးခြား။ (ကာယ စသော ပုဒ်က တခြား၊ သင်္ခါရပုဒ်က တခြား)။ အဓိ
ပေတွာ၊ မပြုမူ၍။ သမုဒိတော၊ အပေါင်းဖြစ်သော။ ကာယသင်္ခါရသဒ္ဓေါ၊
ကာယသင်္ခါရသဒ္ဓါသည်။ ဧကတ္ထံ၊ တခုသောအနက်ကို။ ယဒိ ဒိပေတိ၊ အံ။
(ဧဝံ သတိ) ကာယသင်္ခါရတ္ထော၊ ကာယသင်္ခါရအနက်၌။ (အဿာသပဿာ
သ အနက်၌)။ ဝတ္ထမာနော၊ သော။ ကာယသင်္ခါရသဒ္ဓေါ၊ ကာယသင်္ခါရ
သဒ္ဓါကို။ ခန္ဓသဒ္ဓေါ၊ ကို။ ရူပသဒ္ဓေန၊ သည်။ (ဝိသေသိတော) ဝိယ၊ အထူး
ပြုအပ်သကဲ့သို့။ (ရူပံ ခန္ဓော-၌ ခန္ဓသဒ္ဓါကို ရူပသဒ္ဓါကံ အထူးပြုအပ်
သကဲ့သို့)။ (ဧဝံ) ကာယသဒ္ဓေန၊ သည်။ ဝိသေသိတဗ္ဗော၊ အထူးပြုထိုက်၏။
ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ေန၊ ဤအလိုဖြင့်။ (သင်္ဂဟကာရော) ဝဒတိ။

ကာယော” ဟု ဟောတော်မူအပ်သည် ရှိသော် အလိုရှိအပ်သော အနက်၏
မရှိခြင်း မရနိုင်ခြင်းကြောင့် “ကာယော သင်္ခါရော” အစရှိသည်ဖြင့် ဟော
တော်မူအပ်၊-ဟူလို။

၁။ ကာယော။ ပေ။ ဝတ္ထဗ္ဗံ သိယာ။ ။ ဤစကားကို အဘယ်အဓိပ္ပာယ်
ဖြင့် ဆိုပါသနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ယဒိ ဝိသုံ” စသည် မိန့်။
“ကာယော” ဟု၎င်း၊ “သင်္ခါရော” ဟု၎င်း အသီးအသီးအနက်ကို မပြုနိုင်၍
အပေါင်းဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရ သဒ္ဓါက အဿာသ၊ သို့မဟုတ်- ပဿာသ
ဟူသော အနက်တခုကို အကယ်၍ ပြုနိုင်အံ့။ ကာယသင်္ခါရဟူသော အနက်၌
(အဿာသ ပဿာသ ဟူသော အနက်၌) ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရသဒ္ဓါကို

သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရော^၁ ဟေသတိ ဧတေန၊ ဖြင့်။ ဣမဿ ဝါရဿ၊ ဤဝါရ၏။ ပဒသောနေန၊ ပဒသောဓနံဝါရဖြင့်။ ဒဿိတာနံ၊ ပြတော်မူ အပ်ကုန်သော။ ယထာဓိပ္ပေတာနမေဝ၊ အကြင်ကြင် အလိုရှိအပ်သော အနက်တို့ကိုပင်။ ဂဟဏတော၊ ယူနိုင်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ တေသံ၊ ထိုအလိုရှိ အပ်သော အနက်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ကာယာဒိပဒေဟိ၊ သင်္ခါရမဖက် သက်သက်သော ကာယအစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ အဂ္ဂဟိတတ္တာစ၊ မယူအပ် မယူနိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ကာယော ကာယသင်္ခါရောတိ အာဒိဝစနဿ၊ အစရှိသော စကား၏။ အယုတ္တိံ၊ မသင့်ခြင်းကို။ (သင်္ဂဟ ကာရော) ဒဿေတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဣဓ^၂၊ သင်္ခါရယမကေ၊ ခွံ။ ကာယာဒိ ပဒါနံ၊ ကာယအစရှိသော ပုဒ်တို့၏၎င်း။ သင်္ခါရပဒဿ စ၊ သင်္ခါရပုဒ်၏ ၎င်း။ အသမာနာ ဓိကရဏတ္တာ၊ သမာနာဓိကရဏ မဟုတ်ကုန်သည်၏

ကာယသဒ္ဓါဖြင့် အထူးပြုထိုက်၏ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာဆို သည်။ ဥပမာ “ရူပံ ခန္ဓော” ခွံ ခန္ဓသဒ္ဓါကို ရူပသဒ္ဓါက အထူးပြုရသကဲ့သို့ တည်း။

၁။ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရော ဟေသ။ ။ ဤဖြင့် အဘယ်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတေန။ ပေ။ ဒဿေတိ” ဟုမိန့်သည်။ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရ ဟူသည် ပဒသောဓနံဝါရဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော အလိုရှိအပ် သောအနက်တို့ကို ယူနိုင်ရိုး ထုံစုံဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထိုအနက်တို့ကို ကာယ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့် မယူနိုင်ခြင်းကြောင့်၎င်း “ကာယော ကာယသင်္ခါရော” စသော စကား၏ မသင့်ပုံကို ဤသုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရော ဟေသ ဟူသော ပါဠိ ဖြင့် ပြသည်။ [“မသင့်” ဟူသည်ကား သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရ အဖြစ်ဖြင့် ပသင့် ခြင်းတည်း။ ပဒသောဓနံဝါရ အဖြစ်ဖြင့်ကား သင့်သောကြောင့် ထိုစကားကို ပြထားသည်။]

၂။ ဣဓ ပန ။ ပေ။ န ဝုတ္တာ။ ။ [ဣဓ ပနာတိ အဋ္ဌကထာယံ သုဒ္ဓသင်္ခါ ရဝါရံ သန္ဓာယံ ဝုတ္တံပိ (ဤအဋ္ဌကထာ၌ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါကို ရည်ရွယ်ဆိုအပ်ပါ သော်လည်း) သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရမေဝေတ္ထ အနန္တဇာနန္ဓော သကလသင်္ခါရ ယမကဝိသယံတိ အာဟ “ဣဓ ပန သင်္ခါရယမကေ”တိ (သုဒ္ဓသင်္ခါရဟူသော အမည်ကို ခွင့်မပြုဘဲ။ သင်္ခါရယမက တရပ်သုံး၏ အရာဟု ယူဆသောကြောင့် ‘ဣဓ ပန သင်္ခါရယမကေ’ စသည်ကို မိန့်သည်)။- အနု]

၂၀၄

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

[သင်္ခါရ

အဖြစ်ကြောင့်။ ကာယော သင်္ခါရော၊ သင်္ခါရာ ကာယောတိ အာဒိမ္ပိ၊
အစရှိသော စကားကို။ ဝုစ္စမာနေ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ အဓိပ္ပေတတ္ထ
ပရိစ္စဒဂေါ၊ အလိုရှိအပ်သော အနက်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းသည်၎င်း။ ဝါ၊
ကို၎င်း။ အနဓိပ္ပေတတ္ထပရိဂ္ဂဟောစ၊ အလိုမရှိအပ်သော အနက်ကို သိမ်းယူ
ခြင်းသည်၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ ကတော၊ ပြုအပ်သည်။ ဝါ၊ ပြုရာရောက်
သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုဒ္ဓသင်္ခါရ တမူလစက္ကဝါရာ၊
တို့ကို။ (ဘဂဝတာ) န ဝုတ္တာ။

ပန၊ ဆက်။ ပဒသောဓနဝါရ တမူလစက္ကဝါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ (ဒသိ
တာယဉ္စစပ်) အသမာနာဓိကရဏေဟိ၊ သမာနာဓိကရဏ မဖြစ်ကုန်သော။
ကာယာဒိပဒေဟိ၊ ကာယအစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ (ဝိသေသနိယတာယ
ဉ္စစပ်။) သင်္ခါရသဒ္ဓဿ၊ ၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝိသေသနိယတာယ၊ အထူးပြုထိုက်

ဤသင်္ခါရယမကဋ္ဌိကာ “ရူပံ ခန္ဓော” စသည်၌ “ရူပ၊ ခန္ဓ” စသော ‘ပုဒ်
တို့၏ သမာနာဓိကရဏဖြစ်ကြသကဲ့သို့ ကာယအစရှိသော ပုဒ်၊ သင်္ခါရပုဒ်တို့က
သမာနာဓိကရဏ မဖြစ်သောကြောင့် “ကာယော + သင်္ခါရော။ သင်္ခါရာ +
ကာယော” အစရှိသော ပါဠိရပ်ကို ဟောတော်မူအပ်လျှင် (ဟောတော်မူလိုက်
လျှင်) အလိုရှိအပ်သော အသာသ ပဿာသစသော အနက်ကိုမရဘဲ ထိုအနက်
ကို စွန့်လွှတ်ရာလည်းရောက်၊ အလိုမရှိအပ်သော “စေတနာကာယ၊ အဘိ
သင်္ခရဏသင်္ခါရ” အစရှိသောအနက်ကို သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုအပ်ရာလည်း ရောက်
၏။ ထို့ကြောင့် ဤသင်္ခါရယမကဋ္ဌိ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရ၊ သုဒ္ဓသင်္ခါရမူလ စက္က
ဝါရတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ကုန်။

၁။ ပဒသောဓန။ ပေ။ သံသယော ဟောတိ။ ။ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရ၊ သုဒ္ဓ
သင်္ခါရမူလစက္ကဝါရတို့ကို ဟောတော်မူအပ်လျှင် “ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါ
ရော” စသည်ဖြင့် ၆-ပါးသော ယမကတို့ကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူ
အပ်ပါသနည်း- ဟူ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဒသောဓနဝါရ တမူလ
စက္ကဝါရေဟိ” စသည် မိန့်။ ကာယစသည်နှင့် သင်္ခါရသဒ္ဓါတို့ သမာနာဓိကရဏ
မဖြစ်ဘဲ ကာယစသော ပုဒ်တို့က သင်္ခါရသဒ္ဓါကို အထူးပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်
ကို ပြအပ်သည်ရှိသော် (ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါရော။ စိတ္တ သင်္ခါရော
စသည်ဖြင့် ကာယစသောပုဒ်တို့က သင်္ခါရသဒ္ဓါကို အထူးပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်
ကို ပြအပ်ပြီးသည်ရှိသော်) သံသယ ဖြစ်စရာ ရှိ၏။

ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿိတာယ၊ ပြအပ်သော်။ သံသယော၊ ယုံမှား
ဘွယ်သည်။ ဟောတိ၊ (ကိံ၊ နည်း။) အတ္တန္တရပုဝတ္တိနာ၊ သင်္ခါရအနက်မှ
တပါးသော အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ကာယသဒ္ဓေန၊ သည်။ ဝိသေသိ
တော၊ အထူးပြုအပ်သော။ ယော ၊ ကာယသင်္ခါရော၊ သည်။ (အတ္တိ)။
သော၊ ဤကာယသင်္ခါရသည်။ အတ္တန္တရပုတ္တိဟိ၊ တပါးသောအနက်၌
ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော။ ဝစိစိတ္တေဟိ၊ ဝစိ စိတ်တို့သည်။ ဝိသေသိတော၊ အထူး
ပြုအပ်သော အနက်လော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ အညော၊ အခြားအနက်
လော။ ဣတိ၊ သို့။ သံသယော ဟောတိ။ သေသေသုပိ၊ ကြွင်းသော (ဝစိ
ဝစိသင်္ခါရော၊ စိတ္တံ စိတ္တသင်္ခါရော) ဟူသော ပုဒ်တို့၌လည်း။ ဧဝံ၊ ဤအတူ
တည်း။ ဧတ္ထ ၊ ဤ ၃-ခုမြောက်ဝါရ၌။ တေသံ၊ ထိုကာယ ဝစိ စိတ္တပုဒ်
သင်္ခါရပုဒ်တို့၏။ အညတ္တဒဿနတ္ထံ၊ တပါးသောအနက်ကို ပြခြင်းအကျိုး
ငှါ။ ကာယသင်္ခါရော ဝစိသင်္ခါရောတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသည်ဖြင့်။ အနု
လောမ ပဋိလောမဝသေန၊ အနုလောမ ပဋိလောမတို့၏ အပြားအားဖြင့်။

၁။ ယော ။ပေ။ အညောတိ။ ။သင်္ခါရအနက်မှ တပါးသောအနက်၌
ဖြစ်ခြင်းရှိသော ကာယသဒ္ဓါသည် အထူးပြုအပ်သော အကြင်ကာယသင်္ခါရ
သည်ရှိ၏။ ဤကာယသင်္ခါရသည် တပါးသော အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော
ဝစိ စိတ္တတို့သည် အထူးပြုအပ်လေသလော။ သို့မဟုတ် ဝစိ စိတ္တတို့အထူးပြုအပ်
သော အနက်မှ တမျိုးတခြားလော။ ဤသို့ သံသယဖြစ်စရာရှိ၏။ ဝစိ သင်္ခါရ
စိတ္တသင်္ခါရ၌ သံသယဖြစ်ပုံလည်း နည်းတူ။

၂။ ဧတ္ထ တေသံ ။ပေ။ ဝုတ္တာနိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။[ဧတ္ထ၊ ဤသဒ္ဓသင်္ခါရ
ဝါရ၌” ဟု ရှေးနိဿယ စွဲ၏။ ဤဋီကာဆရာက သဒ္ဓသင်္ခါရဝါရကို ဟော
တော်မမူ- ဟု ဆိုထားသောကြောင့် “ဧတ္ထ၊ ဤ ၃-ခုမြောက်ဝါရ၌” ဟု စွဲလိုက်
ပါသည်။] ဤဝါရ၌ ကာယသင်္ခါရ ဝစိသင်္ခါရ စိတ္တသင်္ခါရသဒ္ဓါတို့၏အခြား
အနက်ကို ပြခြင်းငှာ (ကာယသင်္ခါရသဒ္ဓါ ဟောအပ်သောအနက်ကို ဝစိ
စိတ္တတို့သည် အထူးမပြုအပ်၊ ကာယသင်္ခါရဟူသော အနက်မှတပါး ဝစိ စိတ္တ
တို့အထူးပြုအပ်သော သင်္ခါရသည် ဤကာယသင်္ခါရ မဟုတ် အခြားသင်္ခါရ
ဖြစ်သည် ဟူသောအနက်ကို ပြခြင်းငှါ) “ကာယသင်္ခါရော၊ ကာယသင်္ခါရ
သည်။ ဝစိသင်္ခါရော၊ ဝစိသင်္ခါရလော” စသည်ဖြင့် ဖိ-ပါးသော ယမက
တို့ကို ဟောတော်မူအပ်၏။

ဆယမကောနိ ဝုတ္တောနိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် မှတ်ထိုက်ပါသော်လည်း။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ဌံ။ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရဋ္ဌာနေ၊ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရအရာ၌။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ပါဠိတော်ဝယ်ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အယံ နယော၊ ကို။ သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ [သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရဟူသော နာမည်ကို မူလဋီကာဆရာက မယူလိုသော်လည်း အဋ္ဌကထာက သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရနေရာ ဝယ်ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဤနည်းကို “သုဒ္ဓသင်္ခါရဝါရ” ဟုဆိုအပ်သတည်း။]

‘ပဏ္ဏတ္တိဝါရဝဏ္ဏနာနိဋ္ဌိတာ’။

၂။ ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၁၉။ ပဝတ္တိဝါရေ၊ ဌံ။ သင်္ခါရနံ ၊ သင်္ခါရတို့၏၎င်း။ ပုဂ္ဂလာနံ၊ တို့၏၎င်း။ ဩကာသတ္တာ၊ တည်ရာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဈာနံ စ၊ ဈာန်ကို ၎င်း။ ဘူမိ စ၊ ဘုံကို၎င်း။ ဝိသ္ဿိ၊ သီးခြား။ ဩကာသဘာဝေန၊ ဩကာသ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ပြီ။ ဣတိ ၊ ကြောင့်။ ပုဂ္ဂလဝါရေ စ၊ ဌံ

၁။ သင်္ခါရနံ။ ပေ။ ဂဟိတာ။ ။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ ဈာနသမ္ပယုတ်စိတ္တပွါဒ် တို့၏။ နိဿယပစ္စယတာယ၊ နိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ခါရနံ၊ ဈာန သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့၏၎င်း။ (ဈာနဿဩကာသတာ၌စပ်) သမာ၊ ပဇ္ဇိတဗ္ဗတာယ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဝင်စားထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဂ္ဂလာနံ၊ ဈာနလောဘိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ ဈာနဿ၊ ၎င်း။ ဩကာသဘာ၊ ဩကာသ၏ အဖြစ် ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဘူမိ ပန၊ ကံး။ ‘ယဒဂ္ဂေန၊ အကြင် အပိုင်းအခြားဖြင့်။ ပုဂ္ဂလာနံ ဩကာသော။ တဒဂ္ဂေန၊ ဖြင့်။ သင်္ခါရနံပိ ဩကာသော (ဘုံသည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာဖြစ်သလို ပုဂ္ဂိုလ်ဟု သမုတ်အပ်သော သင်္ခါရတို့၏လည်း တည်ရာဖြစ်သည်)။ -အနု။

၂။ ဣတိ။ ။ “ဂဟိတာတိ” မှ ဣတိသည်။ ဟေတုအတ္ထော၊ ဟိတ် အနက်ရှိ၏။ ယသ္မာ ဈာနံပိ ဩကာသဘာဝေန ဂဟိတံ၊ အကြံကြောင့် (ရွှေဝါကျ၌) ဈာန်ကိုလည်း ဩကာသအဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ပြီ။ တသ္မာတိ အတ္ထော၊ [ဣတိကို ဖွင့်သောအနု။] ဤ ဣတိကို “ဂဟဏံ ဟောတိ”၌ စပ်။

လည်း။ [စဖြင့် ပုဂ္ဂလောကသကို ဆည်း။] ဩကာသဝသေန၊ ဩကာသ၏ အဖြင့်ဖြင့်။ ပုဂ္ဂလဂ္ဂဟဏေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူခြင်းသည်။ (သတိ၊ သော်။) ခွံ၊ ကုန်သော။ တေသံ ဩကာသနံ၊ ထိုဈာနောကာသ ဘူမောကာသတို့၏။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ ဂဟဏံ။ ယူခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ တသ္မာ ၂၊ ကြောင့်။ ဝိနာ။ ပေ။ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ ဟူ၍။ ဒုတိယ တတိယဈာနောကာသဝသေန၊ ဒုတိယစွာနံ တတိယစွာနံ ဟူသော ဩကာသနှင့်စပ်သဖြင့်။ ငဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလံ၊ တို့ကို။ ဝိသေသေတွာ၊ အထူးပြု၍။ ဒဿိတာ၊ ပြုအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၁။ ပုဂ္ဂလဝါရေ စ ။ ပေ။ ဂဟဏံ။ ။ [“ပုဂ္ဂလဂ္ဂဟဏေ” ဟု စာအုပ် တို့၌ ရှိသော်လည်း အနုဂ္ဂိကာဉ်၌ ရှေးနိဿယ၌၌ “ပုဂ္ဂလဂ္ဂဟဏေ” ဟု ရှိ၏။] ပုဂ္ဂလဝါရေ စ (စဖြင့် ဩကာသဝါကိုဆည်း) ယဒါ ပုဂ္ဂလောကသ သင်္ခါရာဒိနံ (တို့၏) ဩကာသဘာဝေန ဂဟတိ၊ ဩကာသ၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ် ၏။ တဒါ (“ပုဂ္ဂလဂ္ဂဟဏေ” ဟူသော လက္ခဏကို “ယဒါ၊ တဒါ” ဟု ဖွင့် သည်။) တေသံ ခွံ ဩကာသနံ ဝသေန ဂဟဏံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ထို့ ကြောင့် ယတ္ထ သော ပုဂ္ဂလော (အကြင် ဘုံ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏)။ ယဉ္စ တသ္မာ ပုဂ္ဂလေ စွာနံ ဥပလဗ္ဘတိ (ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ အကြင်စွာနံကို ရအပ်၏)။ တေသံ ခွံ ဘူမိ စွာနသင်္ခါတာနံ ဩကာသနံ ဝသေန ယထာရဟံ ကာယသင်္ခါ ရာဒိနံ ဂဟဏံ (ယူခြင်း) ကထနံ (ဟောတော်မူခြင်း) ဟောတိတိ။- အနု။

၂။ တသ္မာ ။ ပေ။ ဒဿိတာတိ။ ။ “တသ္မာ၊ ထိုသို့ပုဂ္ဂလဝါရ၌လည်း ဩကာသ၏ အစွမ်းဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူခြင်းဖြစ်လသော် ထို ၂-မျိုးသော ဈာနောကာသ ဘူမောကာသတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကာယသင်္ခါရစသည်တို့ကို ယူခြင်း (ဟောတော်မူခြင်း) ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်” ဟု တသ္မာအတွက် အနက်ကျယ်ပေးပါ။ ထိုတသ္မာကို “ဒဿိတာ” ၌ စပ်။

ပါဠိတော် ပုဂ္ဂလဝါရဝယ် ပဌမဆုံးပုစ္ဆာ၏ အဖြေဖြစ်သော “ဝိနာ ဝိတက္က ဝိစာရေဟိ အဿာသ ပဿာသနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ” ၌ ပုဂ္ဂလဝါရဖြစ်ပါလျက် ပုဂ္ဂိုလ်တိုက်ရိုက် မပါ။ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အဘယ်ဖြင့် ပြအပ်ပါသနည်း-ဟုမေးဘွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား- “ဝိနာ ဝိတက္က ဝိစာရေဟိ” အရ ပဌမစွာနံ မဟုတ်သော ဈာနောကာသကိုပြ၏။ “အဿာသ ပဿာသနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ” ဖြင့် (စတုတ္ထ စွာနံအခိုက်၌ အဿာသ ပဿာသ မဖြစ်ရကား) စတုတ္ထစွာနံ မဟုတ်-ဟု

၁၂

[ပဌမကောဋ္ဌာသ၌ “ဝိနာ ဝိတက္က ဝိစာရေဟိ” စသည်ဖြင့် ဈာနော
 ကာသန္တဝိသဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးညွှန်ပြုမကုပြုအပ်သကဲ့သို့ ဒုတိယကောဋ္ဌာသ
 ၏ အစိတ် အပိုင်းဖြစ်သော “ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပန္နာနံ” ပါဠိဖြင့်လည်း
 ပုဂ္ဂိုလ်ကိုးပြုပြန်သောကြောင့် “ပုန” စသည်မိန့်။] ပုနတဖန်။ ပဌမဇ္ဈာနံ သမာ
 ပန္နာနံတိ၊ ဟူသောပါဠိဖြင့်။ ဈာနောကာသဝသေန၊ ဈာနောကာသန္တံ စပ်
 သဖြင့်။ ပုဂ္ဂလံ၊ ကို။ ဒဿေတိ။ ကာမာဝစရာနံတိ၊ ဟူသောပါဠိဖြင့်။ ဘူမော
 ကာသဝသေန၊ ဘူမောကာသ၏အစွမ်းဖြင့်။ (ပုဂ္ဂလံ ဒဿေတိ)။ ပန၊ ဆက်။
 ဒိပ္ပကာရာနံပိ၊ ၂-ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုဈာနော
 ကာသ ဘူမောကာသအစွမ်းဖြင့် ယူအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝိသေသနတ္ထံ၊
 အထူးပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ အဿာသ ပဿာသာနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ၊ ဟူ၍။
 (ဘဂဝါ) အာဟ။ တေန၊ ထိုအဿာသ ပဿာသာသနံ၊ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ
 ဝိသေသနပါဠိဖြင့်။ ရူပါ ရူပါဝစရေသု၊ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရတို့တို့၌။
 ပဌမဇ္ဈာနသမာပန္နကော၊ ပဌမဈာန် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ ကာမာ
 ဝစရေ၊ ကာမာဝစရတို့၌။ ဂတ္ထဂတာဒိကေ စ၊ အမိဝမ်း၌ ရောက်သူ အစရှိသူ
 တို့ကို၎င်း။ နိဝတ္ထေတိ၊ နှစ်စေ၏။

ပြ၏။ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဒုတိယ တတိယဈာနောကာသဟု သိရ၏။
 ထိုဈာနောကာသဖြင့် ထိုဈာန်၌ရှိသော ဒုတိယ တတိယဈာနသမာပတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို
 ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် - ရှေ့ဝါကျ၌ “ဩကာသဝသေန ပုဂ္ဂလဂ္ဂ
 ဟဏေ”ဟု ဆိုခဲ့သည်။

၁။ ဝိသေသနတ္ထ မာဟ။ “အဿာသပဿာသာနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ” ဟူ
 သော စကားကို “ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပန္နာနံ” ၏ ၎င်း၊ “ကာမာဝစရာနံ” ၏
 ၎င်း ဝိသေသနဟု ဆိုရာ၌ “ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပန္နာနံ” အရ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်
 အဿာသ ပဿာသ မဖြစ်နိုင်ရာ၊ ပြဟွာပြည်၌ ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။
 ကာမာဝစရတို့၌ ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု အထူးပြုသည်။ “ကာမာဝစရာနံ”
 အရ ကာမတို့၌ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် အမိဝမ်း၌ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။
 ရေနစ်နေသူ မဟုတ်စသည်ဖြင့် တားမြစ်၍ ထွက်သက်ဝင်သက် ရနိုင်သော
 “ကာမာဝစရပုဂ္ဂိုလ်” ဟု အထူးပြုသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြလို၍ “တေန။ပေ။
 နိဝတ္ထေတိ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၂၇၉

ဟိ၊ မုနိ။ ကာမာဝစရာနံ၊ ကာမာဝစရ ဖြစ်ကုန်သော။ ဂဗ္ဘဂတဒီနံပိ၊ အမိဝမ်း၌ရောက်သူ အစရှိသတို့၏လည်း။ အဿာသ ပဿာသေဟိ၊ အဿာသ ပဿာသတို့နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင်ရှိပါသော်လည်း။ (ကာမာဝစရ ဂဗ္ဘဂတ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဿာသ ပဿာသတို့နှင့်ကင်း၍ ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ ဖြစ်ခြင်းရှိပါသော်လည်း)။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ဧကန္တိကတ္တာ၊ ဧကန္တတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဿာသ ပဿာသသ မရှိခြင်းမှာ သေချာ၍၊ ကာမာဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ အမိဝမ်းဖြစ်နိုင် သည်၌ မဖြစ်သည့်အတွက် မသေချာသောကြောင့်။ ရူပါ ရူပါဝစရာ၊ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရတို့ကို။ နိဒဿိတာ၊ ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီ။ [“ရူပါဝစရဒေဝါနံ ပန အဿာသ ပဿာသာ နတ္ထိ၊ အရူပါဝစရာနံ ရူပမေဝ နတ္ထိ” ဟု နိဒဿနနည်း အားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီ။ ထိုသို့ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ အဿာသ ပဿာသ မရှိသူအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြသောကြောင့် ဂဗ္ဘဂတစသော ကာမာဝစရပုဂ္ဂိုလ်များသာ အဿာသ ပဿာသ မရှိဟုမှတ်ပါ- ဟူလို။)

ပန၊ ဆက်။ ဝိနာ အဿာသ ပဿာသေဟိ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ ဧတေန၊ ဟူသောဤပါဌ်ဖြင့်။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၌စပ်) ဒဿိတာ၊ ပြဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ (ရှေး၌ပြ အပ်ပြီးကုန်သော)။ ပဌမဇ္ဈာနောကာသ၊ ပဌမဇ္ဈာန်ဟူသော ဩကာသရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ကာမာဝစရာဒိ ဩကာသ၊ စ။ ကာမာဝစရအစရှိသော ဩကာသရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ၊ တို့ကို။ အဿာသ ပဿာသ ဝိရဟဝိသိဋ္ဌာ၊ အဿာသပဿာ

၁။ ဧတေနပန ။ ပေ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ။ ဧတေနကို နီးကပ်နေသော ဒဿိတာ၌ မစပ်ရ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၌စပ်ရသည်။ ဒဿိတာ ဟူသည် “ဇ္ဈာနောကာသဝသေန ပုဂ္ဂလံ ဒဿေတိ” ဟု၎င်း “ဘူမောကာသဝသေန (ပုဂ္ဂလံဒဿေတိ)” ဟု ၎င်း ပြအပ်သောပုဂ္ဂိုလ် ၂-မျိုးတည်း။ ထို ၂-မျိုးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “ဝိနာ အဿာသ ပဿာသေဟိ” ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့် “အဿာသ ပဿာသကင်းခြင်းသည် အထူးပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်များဟုမှတ်ပါ”။

သင်္ခါ ကင်းခြင်းသည် အထူးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် တို့ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဣမိနာ နယေနံ၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသောပုစ္ဆာတို့၌။ ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ၊ ပုဂ္ဂိုလ် တို့၏ ဝေဘန်အပ်သော အထူးကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၂၁။ ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ပေ။ ပဌမာဇ္ဈာနေတိ၊ ဟူ၍။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ။ ။ ဝုတ္တံ၊ ပန လဒ္ဓဗေ၊ သ ထင်ရှားပြအံ။ ဇောသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤအနက်သည်။ သတိ၊ သော်။ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ၊ ပေ။ ဥပုဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော၊ ဧတ္ထာပိ၊ ဤပါဠိရပ်၌လည်း။ ရူပါရူပါဝစရ ဘူမိသု၊ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ ဘုံတို့၌။ ဥပုဇ္ဇေ၊ သော။ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ၊ ။ ။ ဣတိ၊ အတ္ထော၊ သည်။ ဘဝေယျ၊ သော စ၊ ထိုအနက် ကိုလည်း။ အနိဋ္ဌော၊ အလိုမရှိအပ်။ (ကသွာ)။ ဘူမိနံ၊ တို့၏။ ဩကသ ဘာဝသော၊ ဩကသ၏ အဖြစ်၏ပင်။ အဂ္ဂဟိ၊ ဘတ္တာ၊ ပတ္တိတော၊ မယူအပ်

၁။ ဣမိနာ နယေနံ ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ဣမိနာနယေနာတိ ယာယံ “သင်္ခါရာနံ ပုဂ္ဂလာနဉ္စာတိ အာဒိနာ ဈာနေကာသဘူမိ ဩကာသဝသေန ပုဂ္ဂလဝိဘာဂနယော ဝုတ္တော၊ ဈာနေကာသ ဘူမိဩကာသ၏ အပြားဖြင့် အကြင် ပုဂ္ဂိုလ် ခွဲခြားဝေဘန်နည်းကိုဆိုအပ်ပြီ။ ဣမိနာနယေန ဥပါယေန၊ ကပ်၍သိကြောင်းဖြစ်သော ဤနည်းဖြင့်။ သဗ္ဗတ္ထ ပုစ္ဆာသု၊ အလုံးစုံသော ပုစ္ဆာ တို့၌။” ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၌ဝပ်။- အနု။

၂။ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ပဌမဇ္ဈာနေ ကာမာဝစရေ” ကို “ကာမာဝစရတုံ၌ ဖြစ်သော ပဌမဇ္ဈာန်၌” ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် “ဇောသ္မိံ အတ္ထေ သတိ” စသည်ဖြင့် အပြစ်ပြသည်။ ပြပုံကား- “စတုတ္ထဇ္ဈာနေ၊ ရူပါဝစရေ အရူပါဝစရေ တတ္ထံ ပေ။ နော စ တုတ္ထကာယသင်္ခါရော ဥပုဇ္ဇတိ” ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း “ရူပါရူပါဝစရဘူမိသု ဥပုဇ္ဇေ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ” ဟု အနက် ဖြစ်ရာ၏။ ထိုအနက်ကိုကား အလိုမရှိအပ်။ ဘာကြောင့်နည်း။

၃။ ဘူမိနံ ပေ။ ပတ္တိတော စ။ ။ “ရူပ၊ အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်သော စတုတ္ထဇ္ဈာန်” ဟူသော စကား၌ ဘုံတို့ကို မရဘဲ ထိုဘုံတို့၌ဖြစ်သော စတုတ္ထဇ္ဈာန် ကိုသာ၊ ရသည့်အတွက် ရူပ အရူပဘုံတို့ကို ဘူမေကာသအဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ရာ ရောက်သောကြောင့်၎င်း “ရူပါရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော စတုတ္ထဇ္ဈာန်” ဟုဆိုသဖြင့် ကာမဘုံ၌ ဖြစ်သော စတုတ္ထဇ္ဈာန်ကျန်နေသောကြောင့် စတုတ္ထဇ္ဈာန်အားလုံးကို ဈာနေကာသအဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ရာ ရောက်သောကြောင့်၎င်းတည်း။

ယမက]

ပဝိတ္တိဝါရအဖွင့်

၂၉၁

သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ သဗ္ဗစတုတ္ထာဇ္ဈာနဿ၊ ၏၊
 ဩကာသဝသေန၊ ဩကာသ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အဂ္ဂဟိတတ္တာ ပတ္တိတော စ၊
 ကြောင့်၎င်းတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဈာနဘူမောကာသနံ၊ ဈာနော
 ကာသ ဘူမောကာသ တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ သင်္ကရံ၊ ရောယှက်ခြင်းကို။
 အကတ္တာ၊ ၍။ [ကမာဝစရတုံဖြစ်သော ပဌမဇ္ဈာန်ဟု ဆိုလျှင် ဈာနော
 ကာသနှင့် ဘူမောကာသ ရောယှက်သွားသည်။ ထိုသို့ မရောယှက်စေလို၍။]
 ဝိသ္ဗု ဇ္ဇဝ၊ သိုးခြားသာလျှင်။ (ဈာနောကာသတခြား ဘူမောကာသ တခြား
 သာလျှင်)။ ဩကာသတာစေါ၊ ဩကာသ၏အဖြစ်ကို။ ယောဇေတဗ္ဗော၊
 ယှဉ်စေထိုက်၏။

ဟိမ္မိန္ဒိ။ ပဌမဇ္ဈာနောကာသေပိ၊ ပဌမဇ္ဈာန်ဟူသော ဈာနောကာသ၌
 လည်း။ ကာယသင်္ခါရော စ၊ သည်လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိဝစီသင်္ခါရော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
 ကာမာဝစရောကာသေ စ၊ ကာမဝစရဟူသော ဘူမောကာသ ၌လည်း။
 (ကာယသင်္ခါရော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝစီသင်္ခါရောစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။)။ သဗ္ဗမ္မိ၊ သော။
 ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ဈာန်၌၎င်း။ သဗ္ဗမ္မိ၊ သော။ ကာမာဝစရော၊ ဘုံ၌၎င်း။ ဒွယံ
 ကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ ၂-ပါး အပေါင်းသည်။ ယဒိပိ၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

၁။ တသ္မာ။ပေ။ ယောဇေတဗ္ဗော။ ။ထိုသို့ အပြစ်ရောက်စရာ ရှိသော
 ကြောင့် ဈာနောကာသ ဘူမောကာသကို အရောရော အနှောနှောမလုပ်ဘဲ
 တသီးတခြားစီခွဲ၍ “ပဌမဇ္ဈာနေ ကာမာဝစရေ” ဝယ် “ပဌမဇ္ဈာနေ” ဖြင့်
 ဈာနောကာသကို ပြ၍ “ကာမာဝစရေ” ဖြင့် ဘူမောကာသကို ပြသည်- ဟု
 အနက်ကို ယှဉ်စေသင့်ပါသည်။ [ပဌမဇ္ဈာနောကာသေပိ ဟိ” ကား ထိုကား
 ကို ခွဲမြဲစေသော ဒဠိကရဏတည်း။]

၂။ ယဒိပိ။ပေ။ ဒဠဗ္ဗ။ ။ “ပဌမဇ္ဈာနေ ကာမာဝစရေ” ဝယ် “ကာမာ
 ဝစရတုံ၌ ဖြစ်သော ပဌမဇ္ဈာန်” ဟု မယူဘဲ ဈာနောကာသ ဘူမောကာသ
 ခွဲ၍ အသီးအသီး ယူလျှင် ပဌမဇ္ဈာန်အားလုံး ကာမာဝစရအားလုံးကို ယူရ
 လိမ့်မည်။ ထိုသို့ယူလျှင် ကာမ ရူပ ပဌမဇ္ဈာန်အားလုံး၌ ထိုသင်္ခါရ ၂-မျိုး
 မဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ကာမာဝစရတုံအားလုံး၌လည်း ထိုသင်္ခါရ ၂-မျိုး
 မဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ရူပပဌမဇ္ဈာန်၌ ကာယသင်္ခါရပဖြစ်နိုင်။ အမိ
 ဝမ်း၌ဖြစ်သူ ရေနစ် ငုပ်သူ စသော ကာမာဝစရတုံသားတို့၌လည်း ကာယသင်္ခါရ

အကယ်၍ မူလည်း ဗုဒ္ဓိပေါဒေဝ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် မဖြစ်ပေါ်သော်လည်း၊ ကတ္တ၊ ထိုပဌမဇ္ဈာနောကာသ၊ ကာမာဝစရောကာသဌ။ တံဒုယပ္ပတ္တိ၊ ထိုကာယ သင်္ခါရ ဝစိသင်္ခါရ ၂-ပါးအပေါင်း၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ လူတိကတွာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ဝေသိ။ (ပဌမဇ္ဈာနေ ကာမာဝစရော စသည်ဖြင့်) (ဘဂဝတာ) ဝတ္ထိ၊ လူတိ ဒဠဗ္ဗံ။

စ၊ ဆက်။ ဝိသုံ၊ ဩကာသတ္တာ၊ ဈာနောကာသ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အင်္ဂမတ္တဝသေန ဝစက္ခာတိ အာဒိပနေ၊ အစရှိသောစကားသည်။ ဝါ၊ ကိ။ န ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ လူတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ စ၊ ဆက်။ လူမမ္ပိ၊ ယမကေ၊ ဤသင်္ခါရယမကဌ။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တံ၊ ဝိတက်ကားမရှိ ဝိစာရ မျှသာရှိသော။ ဒုတိယဇ္ဈာန်၊ ကိ။ ဝိစာရဝသေန၊ ဖြင့်။ ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ဌ။ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ လူတိ ဒဠဗ္ဗံ။ ဝါ၊ တနည်း။ မုဒ္ဒဘူတံ၊ အထွဋ်အထိပ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဒုတိယဇ္ဈာန်၊ ကိ။ ဂဟေတွာ၊ ဤ။ လူတရံ၊ မုဒ္ဒဘူတ ဒုတိယဇ္ဈာန်မှ တပါးသော ဒုတိယဇ္ဈာန်ကို။ အသင်္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းယူအပ်။ လူတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

မဖြစ်နိုင်ပါ - ဟူလို။) ဤသို့ စောဒနာဘူယံရှိသောကြောင့် “ယဒိ ပီ” စသည် မိန့်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ အနက်အတိုင်း သိသာပြီ။

၁။ ဝိသုံ။ ပေ။ န ဝတ္ထဗ္ဗံ ဟောတိ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ပဌမဇ္ဈာနေ ကာမာဝစရော” ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် “ပဌမဇ္ဈာနေ” ဟူသော စကားကို ဝစိသင်္ခါရဖြစ်သော ဝိတက် ဝိစာရပါသော ဈာန်အင်္ဂါနှင့် စပ်၍ဆိုအပ်၏ ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ဆိုသင့်။ တာကြောင့်နည်း - ဈာနောကာသကိုပြလို၍ “ပဌမဇ္ဈာနေ” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့်တည်း။

၂။ လူမမ္ပိ စ။ ပေ။ ဒဠဗ္ဗံ။ ။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တဖြစ်သော ဒုတိယဇ္ဈာန် ကို ဝိစာရအတွက် ပဌမဇ္ဈာန်၌ သွင်း၍ ပဌမဇ္ဈာန်ကဲ့သို့ ကာယသင်္ခါရ ဝစိ သင်္ခါရ ၂-မျိုးရဟု မှတ်ပါ။ (တနည်း) အလုံးစုံကို ခြောက်ချားအောင် ပြုနိုင်သော ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးလုံးမှ ကင်းခြင်းကြောင့် စတုက္ကနည်း၌ လာသော ဒုတိယဇ္ဈာန်သည် ဝိတက်အင်္ဂါတပါးကိုသာ ပယ်နိုင်သော ပဉ္စက နည်း၌ လာသော ဒုတိယဇ္ဈာန်ထက် ထိပ်တန်းကျ၏။ ထို့ကြောင့် ထိပ်တန်း ဒုတိယဇ္ဈာန်ကိုသာ ယူ၍ အောက်တန်း ဒုတိယဇ္ဈာန်ကို မယူဟု လစ်လျူ ရှုရ သည်။

ယမက]

ပတ္တဝါရအဖွင့်

၂၉၃

ယဿ ယတ္ထကေ၊ ယဿယတ္ထက ဟူသော ပုဂ္ဂလောကာသ ဝါရ၌။ နိရောဓသမာပန္နာနံတိ၊ ဟူသောပုဒ်ကို။ န လဗ္ဘတိ။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသ္မာ န လဗ္ဘတိ)၊] ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထိုနိရောဓသမာပန္န ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အသညသတ္တာဝိယ၊ အသညသတ်သတ္တဝါတို့ကဲ့သို့။ သြကာ သေ၊ သြကာသ၌။ န ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ နိရောဓသမာပန္နာနံတိ၊ ကို။ (န လဗ္ဘတိ)။

၃၇။ သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ ဝတ္ထမာနေဗိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ဒဿိတမေဝဉ္စစပ်) တေသံ၊ ထိုသုဒ္ဓါဝါသပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ပဌမတော၊ ပဌမ

၁။ ယဿ ယတ္ထကေ ။ပေ။ ဟောန္တိတိ။ ။ပုဂ္ဂလောကာသဝါရကို “ယဿ ယတ္ထကေ” ဟု ဆိုသည်။ ပုဂ္ဂလောကာသဝါရ၌ “နိရောဓသမာပန္နာနံ” ဟု မတွေ့ရ။ ဘာကြောင့် မဟောအပ်ပါသနည်း၊ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သော်မှ ဟောတော်မူသည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ မေးဘွယ်ရှိ၏။ နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသည သတ်တို့ ဟူသော ဘူမောကာသရှိသကဲ့သို့ ဘူမောကာသ မရှိကြ။ ထို့ကြောင့် ဤယမက၌ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရအပ်သကဲ့သို့ နိရောဓသမာပန္န ပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို မရအပ်ကုန်။ [“အသညသတ္တာ ဝိယာတိ ဣဒံ ဝိသဒိသုဒါဟရဏံတိ ဒဗ္ဗဗ္ဗံ- အနု။]

၂။ ပဌမတော။ပေ။ အာဝဇ္ဇနေ။ ။ “သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ စိတ္တေ” ၌ အဘယ်ကို ပဌမစိတ်၊ အဘယ်ကို ဒုတိယစိတ်ဟု မှတ်ရမည်နည်း ဟု မေး ဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တေသံ ပဌမတော အဝိတက္က အဝိစာရတော” ဟု ပဌမ စိတ်ကို၎င်း “ဒုတိယေ သဝိတက္ကသဝိစာရေပိ ဘဝနိကန္တိ အာဝဇ္ဇေန” ဟု ဒုတိယစိတ်ကို၎င်း သရုပ်ဖော်သည်။ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ စတုက္ကနည်းလာ စတုတ္ထ ဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေရ၏။ ထိုစတုတ္ထဈာန်သည် အဝိတက္က အဝိစာရ စိတ်တည်း။ ထိုပဋိသန္ဓေနေောင် ဘဝင်တဆယ့်ငါးချက် တဆယ့်ခြောက်ချက် လည်း ထိုစိတ်နှင့် အလားတူသော အဝိတက္က အဝိစာရ ဝိပါက်စိတ်ပင်တည်း။ ထိုဘဝင်စိတ်အားလုံးကို ပဌမအစပ်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် သတောတူသော ကြောင့် “ပဌမစိတ်” ဟုပင် ဆိုရသည်။ အာဝဇ္ဇနေတော ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တံ သဗ္ဗံ စိတ္တံ ပဋိသန္တိစိတ္တေန သမာနဂတိကတ္တာ ဧကံ ကတော (တစိတ်ထည်းပြု၍) ဝတ္တံ “ပဌမတော” တိ။ တေနာဟ “အဝိတက္က အဝိစာရတော” တိ အာဒိ၊ အနု။] ထို့နောက် ဘဝနိကန္တိက လောဘဇောဒေါ ရှေ့က မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း

ဖြစ်သော။ အဝိတက္က အဝိစာရတော၊ အဝိတက္က အဝိစာရစိတ်မှ။ ဒုတိယေ၊
 ၂-ခုမြောက် ဖြစ်သော။ သဝိတက္က သဝိစာရေပိ၊ သဝိတက္က သဝိစာရလည်း
 ဖြစ်သော။ ဘဝနိကန္တိအာဝဇ္ဇနေ၊ ဘဝနိကန္တိဇော၏ အာဝဇ္ဇန်းသည်။
 ဝတ္တမာနေ၊ ဖြစ်လသော်။ (ဖြစ်ဆဲအခိုက်၌။) ဥဘယံ၊ ၂-ပါးစုံသော ကာယ
 သင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရသည်။ နုပုဇ္ဇိတ္ထ၊ ဖြစ်ဘူးမဟုတ်သေး။ ဣတိ၊ ဤအနက်
 ကို။ ဒဿေန္တေန၊ ပြတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။ တတော၊ ထိုအာ
 ဝဇ္ဇန်းစိတ်မှ။ ပုရိမစိတ္တက္ခဏသုပိ၊ ရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တက္ခဏတို့၌လည်း။
 (ဥဘယံ၊ ၂ ပါးစုံသော ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရသည်။) နုပုဇ္ဇိတ္ထ၊ ဖြစ်
 ဘူးမဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒဿိတမေဝ၊ ပြတော်မူအပ်
 ပြီးသည်သာ။ ဟောတိ၊ ပန၊ ထိုသို့ပြတော်မူအပ်ပြီးပါသော်လည်း။ စိတ္တ
 သင်္ခါရဿ၊ ။ အာဒိဒဿနတ္ထံ၊ အစကိုပြခြင်းအကျိုးငှာ။ သုဒ္ဓဝါသံ၊ ဥပ
 ပဇ္ဇန္တာနံ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ ယထာ၊ သို့၊ ဝေ၊ တူ။ ဝစီသင်္ခါရဿ၊ ။ အာဒိဒဿ
 နတ္ထံ။ အစကိုပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဒုတိယော စိတ္တေ၊ ဝတ္တမာနေတိ၊ (ကဝင်တာ)
 ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌပုံ။

ပဝတ္တိဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သင်္ခါရယမက ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သည် သဝိတက္က သဝိစာရ ဖြစ်၍ ရှေးအဝိတက္က အဝိစာရစိတ်အရကို ထောက်
 လျှင် ဒုတိယမြောက်စိတ်တည်း။ ထိုဒုတိယစိတ်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းအခိုက်
 ၌လည်း ဝစီသင်္ခါရဖြစ်ဆဲသာ ရှိသေး၏။ ဖြစ်ပြီးမဟုတ်သေး။ ထို့ကြောင့်
 “ဥဘယံ နုပုဇ္ဇိတ္ထ (ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ ၂-ပါးစုံဖြစ်ပြီး မဟုတ်)” ဟု
 ဆိုသည်။

၁။ ဣတိ ဒဿေန္တေန ။ ပေ။ ဒဿိတမေဝ။ ။ ဝစီသင်္ခါရ၏၊ အစဆုံး
 ဖြစ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ပြလိုက်သဖြင့် ထိုဘဝ၌ ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
 မှ ရှေးဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်တဆယ့်ငါးချက်၊ ပုသိမဟုတ် - တံဆယ့်
 မြောက်ချက်ဖြစ်သော ရှေးစိတ္တက္ခဏတို့၌လည်း ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ
 ၂-ပါးစုံဖြစ်ဘူး မဟုတ် - ဟု ပြအပ်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ “ယထာ မန” စသည်
 ကား ထင်ရှားပြီ။

၇။ အနုသယ ယမက

ပရိစ္ဆေဒ ပရိစ္ဆိန္နဓ္မေသါပရ အဖွင့်

၁။ ဉာတပရိညာ၊ ဉာတပရိညာသည်။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ပရိယောသာနာ၊ အကြောင်းတရားတို့ကို ပိုင်းခြား၍ ယူတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အဆုံးရှိ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စယဒိပကေန၊ ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့၏ အကြောင်း ကိုပြတတ်သော။ မူလယမကေန၊ ဖြင့်။ ဉာတပရိညံ၊ ကိုငြင်း။ [ဝိဘာဝေတွာ၌ စပ်။] ခန္ဓာဒီသု၊ တို့၌။ တိရုဏဗောဟုလ္လတော၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဆုံး ဖြတ်တတ်သောဉာဏ်၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ခန္ဓာဒိ ယမကေဟိ၊ ခန္ဓယမကအစရှိသော ယမကတို့ဖြင့်။ တိရုဏပရိညဉ္စ၊ တိရုဏပရိညာကို ငြင်း။ ဝိဘာဝေတွာ၊ ထင်စွာပြတော်မူပြီး၍ ပဟာနပရိညာ၊ သည်။ အနု

၁။ ဉာတပရိညာ။ ။ သိသင့် သိထိုက်သည်ကို ပိုင်းခြား၍ သိသော ဉာဏ် သည် “ဉာတပရိညာ” မည်၏။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် တို့ သိထိုက်သောတရားသည် “လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပ္ပန်နဝသေန နာမဗျပပရိဂ္ဂ ဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနာမ၊ တေသမေဝ စ နာမဂ္ဂပါနံ ပစ္စယ ပရိဂ္ဂဟော ကင်္ခါဝိတ ရုဏဝိသုဒ္ဓိနာမ” နှင့်အညီ နာမ်ရုပ်တရားနှင့် ထိုနာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်း ဖြစ် သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ အာဟာရ ဖဿ ဝိညာဏ်တရားများတည်း။ ထို တရားတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပိုင်းခြား၍ ယူတတ် သိတတ်သော ဉာဏ်သည် (ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါဝိတရုဏ ဝိသုဒ္ဓိသည်) “ဉာတပရိညာ” မည်၏။

၂။ တိရုဏပရိညာ။ ။ “ရူပံ အနိစ္စံ ဝေဒနံ အနိစ္စာ” စသည်ဖြင့် ရူပို နာမ် ခန္ဓာတို့ကို အနိစ္စဟုငြင်း ဒုက္ခဟုငြင်း အနတ္တဟုငြင်း အဖန်ဖန်ရှုတတ် သော အနုပဿနာ ပညာသည် (သမ္မသနဉာဏ်စသော ဉာဏ်သည်) အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တချည်းသာဟု ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိတတ်သောကြောင့် တိရုဏပရိညာ မည်၏။

၃။ ပဟာန ပရိညာ။ ။ သမ္မသနဉာဏ်မှ စ၍ အနုလောမဉာဏ်တိုင် အောင်သော တိရုဏပရိညာဖြင့် ရုပ် နာမ်တရားတို့ကို ဆုံးဖြတ်ပြီးနောက် ကိလေ သာတို့ကို (အနုသယတို့ကို) အကြွင်းမဲ့ဖြတ်တတ်သော မဂ်ဉာဏ်သည် ပဟာန ပရိညာမည်၏။ [ဤပရိညာ ၃-ပါးကို ခန္ဓယမက ပဏ္ဏတ္တိ ဥဒ္ဓေသ မူလ ဋီကာနိဿယနှင့် ဓမ္မဟံဒယ ဝိဘင်းမူလဋီကာနိဿယတို့၌လည်း ပြခဲ့ပြီ။]

သယပဟာနန္တံ၊ အနုသယကိုပယ်ခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ပဟာတဗ္ဗမုဒ္ဒဘူတေဟိ၊ ပယ်ထိုက်သော တရားတို့၏ ဦးထိပ်သဘာယ် ဖြစ်၍
 ဖြစ်ကုန်သော။ အနုသယေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ပဟာနပရိညံ၊ ကို။ ဝိဘာဝေတုံ၊
 ထင်စွာပြတော်မူခြင်းငှာ။ အနုသယ ယမကံ (ဘဂဝကာ) အာရဒ္ဓံ။

လဗ္ဘမာနဝသေနာတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ အနုသယဘာဝေန၊ အနုသယ၏
 အဖြစ်ဖြင့်။ လဗ္ဘမာနာနံ၊ ရထိုက်သောတရားတို့၏။ ဝသေန၊ အပြားဖြင့်။
 (ကေဒေသံ သင်္ဂဏိတာ၌စပ်) ဣတိ အတ္ထော။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ အာကာ
 ရေဟိ၊ အခြင်းအရာတို့ဖြင့် (ပရိစ္ဆေဒ၊ ပရိစ္ဆိန္န၊ ဧဒေသ၊ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာန ဟူသော
 အခြင်းအရာတို့ဖြင့်) ။ အနုသယာနံ၊ တို့ကို။ ဂါဟာပနံ၊ ယူစေခြင်းသည်။
 (ဟောတိ)။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တေသု၊ ထိုအနုသယတို့ကို။ တထာ၊
 ထို ၃-ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ အဂ္ဂဟိတေသု၊ မယူအပ်ကုန်လသော်။
 အနုသယဝါရာဒိပါဌိယာ၊ အနုသယဝါရ အစရှိသောပါဌိတော်၏။ ဝါ၊ ကို။
 ဒုရဝဗောဓတ္တာ၊ မသိအပ် မသိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဧတ္ထ ပုရိမေသုတိ၊ ဟူသောစကားရပ်၌။ သာနုသယဝါရာဒိသု၊ သာနု
 သယဝါရအစရှိကုန်သော။ ဧတေသု၊ ဤ ၅-ဝါရတို့သည်။ ပုရိမေသု၊ ရှေး၌

၁။ ဝိဘာဝေတော။ ။ ဝိဘာဝေန ကိရိယာသည် ဒဿနကိရိယာကဲ့သို့
 တိုက်ရိုက်ပြသော ကိရိယာ မဟုတ်။ အကြောင်းကို ပြသောအားဖြင့် အကျိုး
 ကိုလည်း သိစေသောကြိယာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုပရိညာတို့၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သော မူလ၊ ခန္ဓ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကိုပြလိုက်လျှင် ထိုပရိညာတို့ကိုလည်း
 ပြရာရောက်သောကြောင့် အကြောင်းဖြစ်သော မူလ၊ ခန္ဓ စသည်ကို ပြသော
 ယမကတို့ဖြင့် ထိုပရိညာတို့ကိုလည်း “ဝိဘာဝေတော၊ ဝိဘာဝေတုံ” ဟုဆိုသည်။

၂။ ဧတ္ထ ပုရိမေသု။ ။ “ဧတ္ထ” ဖြင့် အဋ္ဌကထာဝယ်အနီး၌ ဆိုအပ်ပြီး
 သော “သာနုသယဝါရော၊ ပဗဟနဝါရော” စသော ၅-ဝါရကို ယူစေလို၍
 “ဧတေသု သာနုသယဝါရာဒိသု” ဟု ဧတ္ထကို ဖွင့်သည်။ “ပုရိမေသု” ကား
 အဋ္ဌကထာ၌ လာသော “တိသု ဝါရေသု” ၏ ဝိသေသနတည်း။ [စာအုပ်တို့၌
 “အယံ ပဓနတ္ထ ပုရိမေသုတိ” ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ထုတ်ပြထားသော်လည်း
 “အယံ” ကို မဖွင့်သောကြောင့်၎င်း၊ အနုဋ္ဌိကာ၌ “ဧတ္ထ ပုရိမေသုတိ ပဒုဒ္ဒါ
 ရော” ဟုဆိုသောကြောင့်၎င်း “ဧတ္ထ ပုရိမေသု” ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ် ရှိစေ

ဖြစ်ကုန်သော။ (တိသု ဝါရေသုဉ္စ စပ်)။ ဣတိအတ္ထေ။ အတ္ထဝိသေသာ
 ဘာဝတော၊ အနက်ထူး၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ကာမဓာတုံ ဝါ ပန ။ပေ။
 စုတဿာတိ၊ ဟူသော။ ဧဝမာဒိမ္မိ၊ ဤသို့အစရှိသော စကားရပ်ကို။ အဝုစ္စ
 မာနေ၊ ဟောတော်မမူအပ်သော် (ဟောတော်မမူအပ်လျှင်။) ကလံ၊ အတယ်
 သို့လျှင်။ ဝါ၊ အဘယ်နည်းဖြင့်။ အယံ၊ ဤဓာတုဝါရီဒေသနာသည်။
 ယမကဒေသနာ၊ ယမကဒေသနာသည်။ ဝါ၊ အစုံအားဖြင့်ဟောတော်မူအပ်
 သော ဒေသနာသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဣတိ၊ ဤကားစောဒနာ
 တည်း။ အယံ၊ ဤ ဓာတုဝါရီ ဒေသနာသည်။ ယမကဒေသနာ၊ သည်၊
 န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ပုရိမဝါရေဟိ၊ ရှေ့ဝါရတို့ဖြင့်။ ယမက
 ဝသေန၊ အစုံ၏အစွမ်းဖြင့်။ ဒေသိတာနံ၊ ကုန်သော။ အနုသယာနံ၊ တို့၏။
 စုတိဥပပတ္တိဝသေန၊ စုတိပဋိသန္ဓေတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနုသယံဋ္ဌာနံ
 ပရိစ္ဆေဒဿနံ၊ ကိန်းရာဋ္ဌာန၏ အပိုင်းအခြားကိုပြကြောင်း စကားရပ်
 တည်း။ ပန၊ ထိုသို့ ယမကဒေသနာမဟုတ်ပါသော်လည်း။ ယမကဒေသနာ
 ဗာဟုလ္လတော၊ ယမကဒေသနာ၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဗ္ဗဝါရ
 သမုဒါယဿ၊ အလုံးစုံသောဝါရတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော ပါဠိရပ်၏။ အနု
 သယယမကံတိ နာမံ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရှေးနိဿယ၌ “ဧတေသု သာနုသယဝါရာဒိသု၊ ကုန်
 သော။ ပုရိမေသု၊ ရှေးဖြစ်သော ဝါရတို့၌”ဟု ပေးလေ၏။ ပုရိမေသု၏ စပ်ဘို့
 ရာ “တိသု ဝါရေသု”ဟု တိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် ထိုအနက်ကို စဉ်းစားပါ။]

၁။ ဧဝမာဒိမ္မိ ။ပေ။ သိယာတိ။ ။[စာအုပ်တို့၌ “ဧဝမာဒိဟိ”ဟု ရှိ
 သော်လည်း ဝုစ္စမာနေနှင့်အရ တူသောကြောင့် “ဧဝမာဒိမ္မိ”ဟု ရှေးနိဿယ
 အတိုင်း ဝိဘတ်တူ၍မှ သင့်သည်။] ကာမဓာတုံ ဝါ ပန”စသည်ဖြင့် ပဋိလောမ
 ပုစ္ဆာကို ဟောတော်မမူအပ်လျှင် (အနုလောမ ပဋိလောမ စုံမှ ယမက
 အမည်ရသောကြောင့် ဤဓာတုဝါရ၌ ပုစ္ဆာဝိသန္ဓေတို့သည် အဘယ်မှာ ယမက
 ဒေသနာ မည်နိုင်ပါအံ့နည်း- ဟူသော စောဒနာကို “နာယံ ယမကဒေသနာ”
 ဟုဖြေသည်။ ဤဓာတုဝါရသည် ယမကဒေသနာ မဟုတ်ပါ။ စုတိပဋိသန္ဓေ
 အားဖြင့် အနုသယတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနကို ပြသော ဒေသနာတော်သာဖြစ်သည်။
 ယမကဒေသနာ အစစ်မဟုတ်ပါသော်လည်း ယမကဒေသနာတို့က များသော
 ကြောင့် ဓာတုဝါရနှင့် တကွ ဝါရအားလုံးကို တဗ္ဗာဟုလ္လ နည်းအားဖြင့်
 “အနုသယ ယမက”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။

အထဝါ၊ ကာ၊ ပဋိလောမ ပုစ္ဆာပိ၊ တိကိလည်း။ အတ္ထဝိသေန၊
 အနက်နှင့်စပ်သဖြင့်။ လဗ္ဘန္တိ၊ ပန၊ ထိုသို့ပင် ပဋိလောမပုစ္ဆာတို့ကို ရနိုင်ပါ
 သော်လည်း။ အတ္ထဝိသေသဘာဝတော၊ အနက်အထူး၏ မရှိခြင်းကြောင့်။
 (ဘ၊ဝဘာ) န ဝုတ္တာ။ ဣတိ၊ သို့။ လဗ္ဘမာနတာ ဝသေန၊ ရအပ်သည်၏
 အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်။ တေဿာပိဒေသနာယ၊ ဤဘာတူဝါရဒေသနာတော်၏
 လည်း။ ယမကဒေသနတာ၊ ယမကဒေသနာတော်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အနုဂ္ဂပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ ဇေတန၊ ပါဌ်ဖြင့်။ ကာရဏ
 လာဘော၊ အကြောင်းကို ရခြင်းသည်။ (သတိ၊ သော်။) ဥပ္ပတ္တိ အရဟတံ၊
 ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ အပ္ပဟိနာ၊ မဂ်ဖြင့်
 မပယ်အပ်သေး ကုန်သော။ အနုသယာ၊ တို့သည်။ ကာရဏ လာဘော၊
 အကြောင်းကိုရခြင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ယာဝ၊
 လောက်။ မဂ္ဂန၊ သည်။ တေသံ၊ ဆိုအနုသယတို့၏။ အနုပ္ပတ္တိအရဟတာ၊
 ဖြစ်ခြင်းကို မထိုက်သည်၏အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ န ကတာ၊ မပြုအပ်သေး
 သည်။ ဟောတိ၊ ဟာဝ၊ လောက်။ တေ၊ ထိုအနုသယတို့သည်။ ဧဝံပကာရော ဇေ၊
 ဤသို့လျော်သောအကြောင်းကို ရသည်ရှိသော် ဖြစ်ခြင်းငှာထိုက်ကုန်သည်
 အပြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သည်သာ။ [အနုသယပ္ပကာရော ဇာရဏ
 လာဘော သတိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ ဣစ္စေဝ အတ္ထော-၊ အနု။] ဣတိ၊ ကြောင့်။
 အနုသယာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဧဝံပကာရော၊ ဤသို့သဘောရှိသော။ သော၊

၁။ အထဝါ။ ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ပဋိလောမပုစ္ဆာတို့ကို ထိုက်ရိုက်ဟော
 တော် မမူအပ်ပါသော်လည်း အနက်အားဖြင့် (အရကောက်အားဖြင့်) ရနိုင်
 ကုန်၏။ ထိုသို့ရနိုင်သောကြောင့် “ယမက” ဟုပင် ခေါ်နိုင်၏။ ရနိုင်သော်
 လည်း အနက်အရကောက် မထူးသောကြောင့် ဟောတော်မမူတော့။

၂။ သော ဧဝံ ပကာရော ။ ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနတာ။ ။ ခန္ဓယမိုက် စသည်၌
 ယဿဂ္ဂုဗက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ-စသည်ဖြင့်လာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကိရိယာသည် တကယ်
 ဖြစ်နေသော ခန္ဓာစသည်ကို ဟောသကဲ့သို့ “ယဿ ကာမရာဂါနုသယော
 ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့် ဥပ္ပဇ္ဇနာရ ဝါရဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော ဥပ္ပဇ္ဇတိကိရိယာ
 သည် တကယ်ဖြစ်နေသော အနုသယကို ဟောသည်မဟုတ်။ ဖြစ်ထိုက်သော အနု
 သယကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ယဿ ကာမရာဂါနုသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ

ယမက]

ပရိစ္ဆေဒပရိစ္ဆိန္နဗ္ဗေဒသင်္ဂါရ အပုဒ်

၂၉၉

ထိုအနည်းငယ်ကို။ ဥပ္ပဇ္ဇတိသဗ္ဗေန၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိသဒ္ဓါဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူတော်
 မူအပ်ပြီ။ ခန္ဓယမကာဒိသု ဝိယ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနတာ၊ တကယ်ဖြစ်နေ
 'သည့်၏အဖြစ်ကို။ (ဥပ္ပဇ္ဇတိသဗ္ဗေန)။ န (ဂဟိတော)၊ ယူတော်မူအပ်သည်
 မဟုတ်။ တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ ယဿ ကံမရာဂါနသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
 တဿ ပဋိသန္ဓသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာမန္တာတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသဖြင့်။
 'ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရော၊ ကို။' အနုသယဝါရေန၊ အနုသယဝါရနဌ်။ နိန္ဒာန ကရ
 ကော၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးမရှိသည်ကို။ ဝိဘင်္ဂတ္တာ၊ ဝေဘန်တော်
 မူအပ်ပြီ။

ပုန၊ ဆက်။ အန္တရူပံ၊ လျော်သော။ ကာရဏံ၊ ကို။ လတိတာ၊ ချဲ့။ ဝါ၊
 သော်။ ယေ၊ အကြင်ကိလေသာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိသု၊ အတိတ်ကလည်း ဖြစ်
 ကုန်ပြီ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စ၊ ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း ဖြစ်ကုန်ဆဲ။ တေပိ၊ ထိုကိလေသာ
 တို့သည်လည်း။ အပ္ပဟိနဋ္ဌေန၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးကုန်သည့်၏ အဖြစ်
 ဟူသောအနက်ကြောင့်။ ထာမဂတာ၊ အားအစွမ်းသို့ ရောက်ကုန်သည်။

ပဋိသန္ဓသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ" ဟူသော ပုစ္ဆာ၌ တကယ်ဖြစ်သည်ကိုမသိမေး၊ ဖြစ်
 ထိုက်ခြင်းကို မေးသောကြောင့် "အာမန္တာ၊ ကံမရာဂဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပဋိသ
 လည်းဖြစ်ဆဲ" ဟု ဖြေနိုင်သည်။

အနုဋ္ဌိကာ။ "ဥပ္ပတ္တိအရဟတံ၊ ဒဿတိတိ၊ လူမိနာ၊ နိပ္ပရိယာ
 ယေန အနုသယာ အနာဂတာတိ ဒဿိတိ ဟောတိ = အနုသယတို့ကို မုချ
 အားဖြင့် အနာဂတ်ဟု ဋ္ဌိကာဆရာပြု၏" ဟု ဆို၏။ မူလဋ္ဌိကာဆရာသည် အနု
 သယကို အနာဂတ်ဟု မဆိုလိုပါ။ ထို့ပြင် "ယတော တေ မဂ္ဂဝဇ္ဇာ = ယင်းသို့
 အနာဂတ် ဖြစ်သည့်အတွက် အနုသယတို့ကို မဂ်က ပယ်သတ်ရသည်" ဟု
 အကြောင်းပြ၏။ မဂ်သည် အနာဂတ် ကိလေသာကို ပယ်သည်မဟုတ်။ ဘူမိ
 လံဇ္ဈုပ္ပန္နဖြစ်သော အနုသယကိလေသာကိုသာ ပယ်သည်" ဟု ဆိုပါသည်။
 [သဂ္ဂိုဟ်ဘာသာဋ္ဌိကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင် ပုဂ္ဂလဘေဒ အခန်းကို ကြည့်ပါ။]
 ထို့ကြောင့် "အနုသယကိလေသာတို့သည် မုချအနာဂတ်တည်း။ တဿာ
 အနုသယာနံ အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်ဘာဝါ ပရိယာယတော၊ လဗ္ဘန္တိ = အနုသယတို့၏
 အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်တို့ကိုကား ပရိယာယအားဖြင့် ရအပ်ကုန်၏" ဟူသော
 စကားကို အနုဋ္ဌိကာ၏ အယူသာဟုမှတ်ပါ။

(ဟုတ္တာ) အဟေသံ၊ အတိတ်ကလည်းဖြစ်ကုန်ပြီ။ ဘဝန္တိ စ၊ ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း ဖြစ်ကုန်ဆဲ။ စ၊ ဆက်။ ဧတ၊ ထိုကိလေသာတို့သည်။ ဥပ္ပတ္တိအရဟတဘယဝေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ။ ဥပ္ပဇ္ဇိ သူကုန်ပြီ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စ၊ ကုန်ဆဲ။ စ၊ ဆက်။ အတိတာ နာဂတ ပစ္စုပ္ပန္နတော၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်မှ။ အညေ၊ ကုန်သော။ ဥပ္ပတ္တိအရဟတနာမ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုထိုက်သော ကိလေသာတို့မည်သည်။ န အတ္ထိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာ၊ ကုန်သော။ ကာမရာဂါဒယော၊ တို့ကို။ အနု သယာတံ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုစ္စန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အပ္ပဟိနဋ္ဌေန ဝ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေး သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ အနုသယာ ဟောန္တိ။ အပ္ပဟိနာ စ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ် အပ်သေးသော တရားတို့သည်လည်း။ အတိတာဒယော ဝေ၊ အတိတ်အစ ရှိသောတရားတို့ပင်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ မဂ္ဂဿ၊ ၍။ တာဒိသာနံ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အနုသယတို့၏။ အနုပ္ပတ္တိ အရဟတာ ပါဒနေန၊ ဖြစ်ခြင်းကို မထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်။ အနုသယပ္ပဟာနံ၊ အနု သယတို့ကိုပယ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ အပ္ပဟိနာ ကာရောနာမ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်၏အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ မည်သည်။ ဓမ္မာကာရော၊ ကိလေသာတရားတို့၏အခြင်းအရာတည်း။ နဓမ္မော၊ ဓမ္မဒြပ်မဟုတ်။ စ၊ ဆက်။ ဓမ္မော ဝေ၊ ဓမ္မဒြပ်သည်သာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယ်န၊ ဤသို့အလိုဖြင့်။ အပ္ပဟိနာကာရော ။ ပေ။ န ယုဇ္ဇတိတိ၊ ဟူ၍။ (စောဒကော) အာဟ။

သတ္တာနုသယာတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသောဤပါဌ၌။ အပ္ပဟိနဋ္ဌေန၊ ကြောင့်။ သန္တာနေ၊ ခန္ဓာအစဉ်၌။ အနုသေန္တိ၊ ကိန်းနိုင်ကုန်၏။ ဝါ၊ လျော်သော အကြောင်းကို ရသည်ရှိသော် ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနုသယာ၊ တို့မည်သည်။ ယဒိ (ဟောန္တိ)၊ အံ။ အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဓတ္ထဝ၊ ခုနစ်ပါးတို့ကိုသာ။ ဝုတ္တော၊ အနုသယဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန် သနည်း။ သတ္တာနုသယတော၊ ခုနစ်ပါးသော အနုသယမှ။ အညေသံပိ၊ ကုန်သော။ ကိလေသာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အပ္ပဟိနတ္တာ၊ မဂ်ဖြင့်မပယ်အပ် ကုန်သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အနုသယဘာဝေါ၊ အနုသယတို့၏ အဖြစ် သည်။ အာပဇ္ဇတိ နန၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ ဣတိ စေ၊ ဤသို့မေးအံ့။

ယမက]

ပရိစ္ဆေဒပရိစ္ဆိန္နုဒ္ဓေသဝါရ အဖွင့်

၃၀၀

နာ ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ (ကသွာ) အပ္ပဟိနမတ္တဿော၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေး
ကမ္မဖြစ်သော ကိလေသာ၏သာ။ အနုသယဘာဝဿ၊ အနုသယအဖြစ်၏။
ဝါ၊ ကို။ အဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မမူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။
အနုသယောတိ ပန။ ပေ။ ဝုတ္တတိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ကသွာ၊
ကြောင့်။ အပ္ပဟိနမတ္တန၊ ကြောင့်။ ထာမဂတော၊ အားအစွမ်းသို့ရောက်
သော။ ကိလေသောယောဝ၊ သည်သာ။ အနုသယောနာမ၊ မည်၏။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ ယုတ္တံ၊ သင့်၏။ စ၊ ဆက်။ ထာမဂတံတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ အညေဟိ၊
အခြားကိလေသာတို့နှင့်။ အသာဓာရဏော၊ မဆက်ဆံသော။ သဘာဝေါ၊
ပင်ကိုယ်သဘောကို။ ဒဠဗ္ဗော၊ တဇာဟိ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ ဓမ္မသဘာဝ
ဗောဓိနာ၊ တရားသဘောကို သိတော်မူသော။ တထာဂတေန၊ သည်။
ဣမေယော၊ ဤတရားတို့ကိုသာ။ အနုသယာတိဝုတ္တာ၊ ထာမဂတောတိ၊
ဟူသောပါဌ်၏။ အနုသယသမဂီ၊ အနုသယနှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသောကိလေသာ
တည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

အနုသယဥပ္ပဇ္ဇနဝါရာနံ၊ အနုသယဝါရ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရတို့၏။ ဝါ၊ တို့က။
သမာနဂတိကတ္တာ၊ တူသော အသွားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အသွာ
တူခြင်းကြောင့်)။ အနုသေတိတိဝစနံ၊ အနုသေတိဟူသော သဒ္ဓါသည်
(ယဿ ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတိစသည်၌ပါသော အနုသေတိသဒ္ဓါ
သည်)။ အပ္ပဟိနာကာရဒိပကံ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ဟူ

၁။ အနုသယ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရာနံ။ ပေ။ စေ။ “ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရော အနုသယ
ဝါရေန နိဗ္ဗာနာကရဏော ဝိဘတ္တော” ဟု ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စကား
အရ နိဗ္ဗာနာကရဏဖြစ်လျှင် နောက်ဖြစ်သော ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရကို ဟောတော်မမူ
သင့်ဟု စောဒနာဘယ်ရှိပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “အနုသယဝဥပ္ပဇ္ဇနဝါရာနံ”
စသော ပါဌ်ကိုဆက်၍ပြသည်။ “ယဿ ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတိ၊
တဿ ပဋိသန္ဓသယော အနုသေတိတိ အာမန္တာ” ဟု အနုသယဝါရ၌ ဟော
တော်မူအပ်သည်အတိုင်းပင် ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရ၌လည်း “ယဿ ကာမရာဂါနုသယော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ ပဋိသန္ဓသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာမန္တာ” ဟု ပါဌ်တော်ချင်း
တထပ်တည်း တူအောင် ဟောတော်မူအပ်သည်ကို “သမာနဂတိက” ဟု ဆို
သည်။ [သမာနဂတိကတ္တာကို ဝစနံ သိယာဉ်စပ်။]

သော အခြင်းအရာကို ပြတတ်သည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝစနံ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသောသဒ္ဒါသည် (ယဿ ကာမရာဂါ နုသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စသည်၌ပါသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ သဒ္ဒါသည်)။ (အပ္ပဟိနာကာရဒီပကံ၊ သည်)။ သိယာ၊ ဤ။ ဣတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။ ဝါ၊ ဤသို့ ဖြစ်စရာရှိခြင်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရော၊ သည်။ (န သက္ကာ၌စပ်) ဝါ၊ ကို။ (ဝတ္ထု၌ ဧပ္ပဇာနစပ်)။ (ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရက) ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝစနဿ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူသောသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သောအနက်၏။ ဝါ၊ ကို။ အဝုတ္တတ္တာ၊ မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝတ္ထု၊ ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ စေ၊ ဤသို့စောဒိနာအံ။ တံ၊ ထိုစကားသည်။

၁။ ယထာ ။ပေ။ ဝစနံ သိယာ။ ။ထိုသို့ သမာနဂတိက ဖြစ်သောကြောင့် အနုသေတိသဒ္ဒါသည် အပ္ပဟိနာကာရကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့်ပြသကဲ့သို့ ဥပ္ပဇ္ဇတိသဒ္ဒါလည်း အပ္ပဟိနာကာရကိုပင် ပြသောသဒ္ဒါ ဖြစ်စရာရှိသည်။

၂။ ဣတိ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရော။ပေ။ စေ။ ။ဣတိဖြင့် “ဥပ္ပဇ္ဇတိတိဝစနံ (အပ္ပဟိနာကာရဒီပကံ)သိယာ”ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရောကို “န သက္ကာ ဝတ္ထု”၌ စပ်။ ဤသို့ ဥပ္ပဇ္ဇတိသဒ္ဒါက အနုသေတိသဒ္ဒါကဲ့သို့ အပ္ပဟိနာကာရအနက်ကို ပြခြင်းကြောင့် ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရကို ဟောခြင်းငှာ မသင့်တော့သည် မဟုတ်ပါလော-ဟူလို။ ဘာကြောင့်နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝစနဿ အဝုတ္တတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရက ဥပ္ပဇ္ဇတိသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သော “ဖြစ်၏” ဟူသော အနက်ကို မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤဝါကျ၌ စာမူအမျိုးမျိုးရှိ၏။ ရှေးနိဿယ၌ မူအမျိုးမျိုး အနက်အမျိုးမျိုးပေးလေ၏။ မိမိကား စပ်ပုဒ်ကို၎င်း ဆိုလိုရင်းကို၎င်း ထောက်ထား၍ “ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရော”ဟု၎င်း၊ “အဝုတ္တတ္တာ န သက္ကာ ဝတ္ထု”ဟု ၎င်း ပြင်၍ အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ [“ဥပ္ပဇ္ဇတိတိဝစနဿ”ကို မဇ္ဈိကာ၌ “ဝတ္ထဗ္ဗော ဉာတဗ္ဗောတိ ဝစနော အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။]

၃။ တံန ။ပေ။ ဝုတ္တတ္တာ။ ။ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရကို ဟောခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော - ဟူသော ထိုစောဒနာ စကားသည် မသင့်။ ဘာကြောင့်နည်း။ အနုသေတိနှင့်ဥပ္ပဇ္ဇတိ သဒ္ဒါ ၂-မျိုး၏ ဝစနတ္ထချင်း ထူးသည်အတွက် ထိုဝါရ ၂-ရပ်ကို ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့်တည်း။ “အနု

(ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရကို ဟောခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းဟူသော စကားသည်)။
 န(ယုတ္တိ)၊ မသင့်။ (ကသွား နည်း)။ ဝစနတ္ထဝိသေသေန၊ သဒ္ဓါအနက်၏
 ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တံ ဒုယသ၊ ထိုနှစ်ပါးစုံသော အနုသယဝါရ
 ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရ၏။ ဝါကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ အနုဇ္ဈပံ ကာရဏံ လဘိတာံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော။ ဇတ
 သို့ အတ္ထေ၊ ဤအနက်သည် (ဒီပနတ္ထဖြစ်သောဤအနက်သည်)။ အဝိသိဇ္ဇေပိ၊
 မတူးပါသော်လည်း။ အနုသေတိတိဝစနံ၊ အနုသေတိဟူသော သဒ္ဓါသည်။
 သန္တာနေ၊ ခန္ဓာအစဉ်၌။ အနုသယိတတံ၊ အစဉ်လိုက်၍ ကိန်းဝပ်တည်နေ
 သည်၏ အဖြစ်ဟူသော။ ထာမဂတဘျာဝံ၊ အားအစွမ်းသို့ ကျောက်သည်၏
 အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ တမေဝ၊ ထိုသာမဂတအဖြစ်ကိုပင်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ
 ဝစနံ၊ သည်။ ယဒိဒီပေယျ၊ အံ။ (ဧဝံ သံတိ) ကဿဝိ၊ တစုံတခုသော။
 ဝိသေသယ၊ အနက်အထူး၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရော၊
 သည်။ ဝါကို။ န ဝုတ္တဗ္ဗာ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်။ သိယာ၊ ၏။ (အသင်
 နောဒက ပြောအပ်သည့်အတိုင်းဖြစ်ရာ၏။) ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ
 ဝစနံ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိသဒ္ဓါသည်။ ဥပ္ပတ္တိယောဂ္ဂံ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သည်၏
 အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ။ [ဥပ္ပတ္တိယာ+ယောဂ္ဂံ ဥပ္ပတ္တိယောဂ္ဂံ။] ကသွားနည်း။
 ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိယောဂ္ဂဿ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သည်၏
 အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ ဒဿိတတ္တာ၊ ပြတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အနုသယသဒ္ဓဿ၊ အနုသယသဒ္ဓါ၏။ သဗ္ဗဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ ဝိဇ္ဇ
 မာနာနံ၊ ထင်ရှားရှိသော အနုသယတို့၏။ အပရိနိပ္ပန္နသယနတ္ထတာယ၊

ဇ္ဈပံ ကာရဏံ လဘိတာံ” မှစ၍ “ဥပ္ပတ္တိယောဂ္ဂဿ ဒဿိတတ္တာ” တိုင်အောင်
 ဝစနတ္ထဝိသေသပြပုံကို အကျယ်ဆိုသောစကားတည်း။

၁။ အနုသယသဒ္ဓဿ ။ပေ။ သုဝုတ္တမေဝ။ ။ဤစကားသည်အဋ္ဌကထာ
 ဝယ် “ကသွာ။ပေ။သုဝုတ္တံတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟူသော လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျ၏ အဖွင့်
 တည်း။ “အနုသေန္တိ) ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အစဉ်လိုက်၍ ကိန်းဝပ်နေကုန်၏)”
 ဟူသော စကားအရ အနုသယသဒ္ဓါသည် အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိကုန်သော
 အနုသယတို့၏ အကြောင်း တရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော ပရိနိပ္ပန္န

အကြောင်းတရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သည်မဟုတ်ဘဲ အမြဲကိန်းဝပ်ခြင်း အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ နိဝါရဏတ္ထံးတားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၎င်း။ ဥပ္ပတ္တိ အရဟတဘယ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ထာမဂကဘာဝ သင်္ခါတဿ၊ အားအစွမ်းသို့ရောက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ယထာ ဓိဓပ္ပတသယနုတ္တဿ၊ အကြင်ကြင် အလိုရှိအပ်သော ကိန်းခြင်းအနက်ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ငှာ။ အနုသေန္တိတိ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ ဟူသော။ ယံ ဥပ္ပတ္တိယောဂဝစနံ၊ အကြင်ဖြစ်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဟောကြောင်း သဒ္ဓါကို။ (သင်္ဂဟကဓရေန) ဝုတ္တံ။ တံ၊ ထိုဖြစ်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဟောကြောင်းသဒ္ဓါကို။ (ဣဓိနာ တန္တိပ္ပမာဏေန၊ အဠကထာဉ္စ

မဟုတ်ဘဲ အမြဲကိန်းဝပ်၍ နေ၏ - ဟူသောအနက်ကို ဟောရာရောက်၏။ ထိုအနက်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၎င်း၊ ထိုသို့ တားမြစ်သောအားဖြင့် အကြောင်းအားလျော်စွာဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သည့်အတွက် ပရိနိပ္ပန္နဖြစ်၍ အားစွမ်းရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော အလိုရှိအပ်သော ကိန်းဝပ်ခြင်း အနက်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၎င်း “အနုသေန္တိတိ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု ဖွင့်ရသည်။ ထိုအဖွင့်အရ “အကြောင်း ပေါ်လာလျှင်ဖြစ်၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် အပရိနိပ္ပန္နသယနု မဟုတ်။ အကြောင်းရှိသော ပရိနိပ္ပန္နသယနု ဟု သိရ၏။ လျော်သောအကြောင်းကိုရလျှင် ဖြစ်နိုင်၏ - ဟူသော အဖွင့်အရ ဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်လောက်အောင် အားအစွမ်းသတ္တိရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကိန်းဝပ်နေ၏ဟု အလိုရှိအပ်သော သဿနအနက်ကိုလည်း ပြရခြင်းအကျိုးရှိသည်။ ထိုအကျိုးကို ပြခြင်းငှာလည်း “အနုသေန္တိတိ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား - အနုသေန္တိကို “အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု ဖွင့်သောစကားသည် အကျိုး ၂-မျိုးကို ပြနိုင်၏။ ထိုတွင် ပဌမအကျိုးသည် အနုသယတို့၏ အပရိနိပ္ပန္နသယနုတ္တကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးတည်း။ ဒုတိယ အကျိုးကား အကြောင်းပေါ်လာလျှင် ဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်လောက်အောင် ထာမဂက အားအစွမ်းသတ္တိရှိလျက် ကိန်းဝပ်နေ၏ - ဟူသော အဓိဓပ္ပတသယနုတ္တကို ပြရခြင်း အကျိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် အနုသေန္တိကို “အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု ဖွင့်သောစကားသည် ၃-မျိုးသော ပါဠိတော် သာဓက ကိုပြခြင်းအားဖြင့် ကောင်းစွာဆိုအပ်သောစကားဖြစ်သည်။ ဟူလို။

ယမက]

ဥပတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၃၀၅

ပြအပ်သော ဤပါဠိတော်သုံးဝပမာဏကြောင့်။) သုဝုတ္တမေဝ၊ ကောင်းစွာ ဆိုအပ်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပါယ်၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလို တည်း။ (စိတ္တသမ္ပယုတ္တော သာရမဏောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော။ ယံပိ၊ အကြင်စကားကိုလည်း။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။) [အဋ္ဌကထာမှယူ၍လည်းသည်။] တံပိ၊ ထိုစကားကိုလည်း။ ဣမိနာ တန္တိပမာဏေန၊ ဤပါဠိတော်သုံးဝ ပမာ ဏကြောင့်။ သုဝုတ္တမေဝ၊ သာ။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္ပန္နော၊ ထည့်၍စပ်ခြင်းကို။ (ကာတဗ္ဗော)။ ဟိ၊ မှန်။ တန္တိတ္ထယေန၊ ပါဠိတော် ၃-ပါးအပေါင်းဖြင့် လည်း။ စိတ္တသမ္ပယုတ္တတာ၊ စိတ္တသမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒီပိတာ ဟောတိ။

ပရိစ္ဆေဒပရိစ္ဆိန္နဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥပတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၂။ ကာမဓာတုယာ။ ပေ။ ဥပေက္ခာယစာတိ၊ ဟူ၍။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ဌ။ ကာမဓာတုဂ္ဂဟဏံ၊ ကာမဓာတုသဒ္ဓါကို။ ဒိန္နံ၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာနံ၊ သုခ ဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၏။ ဝိသေသနဘာဝေန၊ ဝိသေသန၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ [ရူပ အရူပဓာတ်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာတို့မှ အထူးပြုသောကြောင့် ကာမဓာတုယာဟူသော အာဓာရကို ဝိသေသနဟုဆိုသည်။ ထိုအဋ္ဌကထာ

၁။ တံပိ သုဝုတ္တမေဝ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “အနုသယဟူသည် စိတ္တသမ္ပ ယုတ္တသာရမဏဖြစ်သော ကိလေသာတည်း” ဟု ဆိုအပ်ခဲ့၏။ ထိုအဆိုသည် လည်း ရှေး၌ပြအပ်သော ပါဠိတော်သုံးဝ တန္တိ ပမာဏကြောင့်ပင် ကောင်းစွာ ဆိုအပ်သောစကားဖြစ်ရကား “ဣမိနာ တန္တိပမာဏေန” ဟူသော ရှေးဝါကျရှိ စကားကို ဤဝါကျသို့လည်း လိုက်၍ စပ်ပါဟု ပြလို၍ “ဣမိနာ တန္တိပ မာဏေန” ဟုဆိုသည်။

၂။ တန္တိတ္ထယေန ပိ။ ။ “တန္တိတ္ထယ (ပါဠိတော် ၃-ပါးအပေါင်း)” ဟူသည် “အဘိဓမ္မေ တာဝ ကထာဝတ္ထုသို့” အစချီသော “အနုသယာ အဗျာကတာ” စသော ပါဠိ “ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ” အစချီသော “ထာမဂတာ နုသယံ ပဇဟတိ” ဟူသော ပါဠိ “ဓမ္မသင်္ဂဟေ ပန” အစချီသော “အဝိဇ္ဇာ နုသယော အဝိဇ္ဇာပရိယုဋ္ဌာနံ” စသော ပါဠိတော် ၃-ပါးတည်း။

စကားကို အပြစ်ပြုလို၍ “ဧဝံ သတိ” စသည်ကိုမိန့်။] “ဧဝံ သတိ”၊ သေတိ။
 (အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း ဝိသေသန ဖြစ်လသော်)။ “ကမဓာတုယာ၊
 ကမဓာတ်၏။ ကမရာဂါနုသယဿ၊ ၏။ အနုသယဌာနတာ၊ ကိန်းဝပ်ရာ
 ဌာန၏အဖြစ်သည်။ ၁။ ဝါ၊ ကို။ န ဝုတ္တဘ၊ မဆိုအပ်သည်။ ၁။ ဆိုအပ်ရာ
 မရောက်သည်။ ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဒိသု၊ ကုန်သော။ ရာဂေသု၊ တို့တွင်။
 ဘဝရာဂဿ၊ ၏။ တိသု၊ ကုန်သော။ ဓာတုသု၊ တို့တွင်။ ရူပါရူပဓာတုနံ၊
 တို့၏။ အနုသယဌာနတာ၊ ကိန်းဝပ်ရာဌာန၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တဘ၊ ဟောတော်
 မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမဓာတုယာ၊ ၏။ ကမရာဂဿ၊ ၏။ အနုသယ
 ဌာနတာကို။ ဝုတ္တဗ္ဗာ၊ ဟောတော်မူထိုက်၏။ ဟိ၊ မှန်။ [(တနည်း)ကသွာ
 ကမဓာတုယာကမရာဂဿအနုသယဌာနတာဝုတ္တဗ္ဗာနည်း။] ဟိ (ယသွာ)၊
 ကြောင့်။ ဓာတုဝေဒနာ သဗ္ဗသက္ကာယ ပရိယာပန္နဝသေန၊ ဓာတ်၊ ဝေဒနာ၊

၁။ ဧဝံ သတိ ။ ပေ။ ဝုတ္တဗ္ဗာ။ ။ ကမဓာတုယာကို ဝိသေသန (အပ္ပ
 ဓာန) အဖြစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သော် အဋ္ဌကထာအလိုအားဖြင့် ကမဓာတ်သည် ကမ
 ရာဂါနုသယ၏ ကိန်းရာဌာနအဖြစ်ကို ဟောတော်မူအပ်ရာရောက်၏။ အမှန်
 အားဖြင့်ကား ဘဝရာဂ၏ အနုသယဌာနကိုဟောတော်မူရာ၌ ရူပဓာတ် အရူပ
 ဓာတ်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ကမဓာတ်ကိုလည်း (ဝိသေသန
 အဖြစ်ဖြင့် မဟောဘဲ) ကမရာဂ၏ အနုသယအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသင့်ပါ
 သည်။ ဤအလို “ကမဓာတုယာ၊ ကမဓာတ်၌၎င်း။ ဒိသု၊ ဝေဒနာသု၊
 တို့၌၎င်း။ ကမရာဂါနုသယော အနုသေတိ”ဟု ပေးပါ။

၂။ ဓာတုဝေဒနာ ။ ပေ။ ယောဇီဇောဗ္ဗာ။ ။ ဥပ္ပတ္တိဌာနဝါရံ၌ “ကမ
 ဓာတုယာ၊ ရူပဓာတုယာ၊ အရူပဓာတုယာ”ဟု ဓာတ် ၃-ပါးကို၎င်း “ဒိသု
 ဝေဒနာသု ဒုက္ခာယ - ဝေဒနာယ”ဟု ဝေဒနာ ၃ ပါးကို၎င်း “သဗ္ဗသက္ကာယ
 ပရိယာပန္နသုဓမ္မသု”ဟု သက္ကာယပရိယာပန္နဓမ္မကို၎င်း အနုသယတို့၏ ကိန်း
 ရာဌာနကို ၃-နည်းအပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “ကမဓာတု
 ယာ”ကို ဝိသေသနအပ္ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် မယူဘဲ ကမဓာတ်ကို၎င်း၊ ဝေဒနာ
 ၂ ပါးတို့ကို၎င်း အသီးသီး ခွဲ၍ ကိန်းရာဌာနအဖြစ်ကို ယှဉ်စေသင့်ပါသည်။
 [တသွာတိ ယသွာ ဓာတုဘာဒိတေဒေန တိဝိဓံ အနုသယဌာနံ၊ တတ္ထ စ ရူပါ
 ရူပဓာတုနံ၊ ဘဝရာဂဿ အနုသယဌာနတာ ဝုတ္တဘိ ကမဓာတုယာ ကမ
 ရာဂဿ အနုသယဌာနတာ ကေန္တေန ဝုတ္တဗ္ဗာ၊ တသွာ-၊ အနု]။

ယံမက]

ဥပတ္တိဋ္ဌာနဝါရုအဖွင့်

၃၀၇

သဗ္ဗသက္ကာယံပရိယာပန္နတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ တိပ္ပကာရံ၊ ၃-ပါးအပြား ရှိသော။ အနုသယဋ္ဌာနံ၊ တို့၏။ အနုသယဋ္ဌာနံ၊ ကိန်းဝပ်ရာဌာနကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကမ္မဓာတုယာ၊ ကမ္မရာဂဿ၊ အနုသယဋ္ဌာနတာ ဝတ္တဗ္ဗာ။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ကမ္မဓာတ်၏ ကမ္မရာဂ၏ ကိန်းဝပ်ရာ ဌာန၏အဖြစ်ကို ဟောတော်မူလိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)။ တိသု၊ ကုန် သော။ ဓာတုသု၊ တို့တွင်။ ကမ္မဓာတုယာ၊ ဌာသ်။ တိသု၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာသု၊ တို့တွင်။ ဒွိသု၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာသု၊ တို့ဌာသ်။ ဧတ္ထ၊ ဤကမ္မ ဓာတ်ဝေဒနာ ၂-ပါး၌။ ကမ္မရာဂါနုသယော၊ အနုသေတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိသု၊ သီးခြား။ (ဓာတ်နှင့် ဝေဒနာတို့ကို မရောစေဘဲ သီးခြား)။ ဓာတု ယာ၊ ဓာတ်၏၎င်း။ ဝေဒနာနဉ္စ၊ တို့၏၎င်း။ အနုသယဋ္ဌာနတာ၊ ကို။ ယောဇေတဗ္ဗာ။

စာဆက်။ ဒွိသု၊ ဝေဒနာသုတိ ဣဒံ၊ ဟူသောဤစကားကို။ (ဝုတ္တံ၌စပ်) ဝေဒနာသု၊ ဝေဒနာတို့၌။ ကမ္မရာဂါနုသယော၊ သည်။ အနုသယဓာနော၊ ကိန်းလသော်။ ဒွိသေဝ၊ ၂-ပါးသော ဝေဒနာတို့၌သာ။ အနုသေတိ၊ ၏။ တိသု၊ ၃-ပါးသောဝေဒနာတို့၌။ န အနုသေတိ၊ ကိန်းသည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ တိဏ္ဍံပိ၊ ၃-ပါးသော ဝေဒနာတို့၏လည်း။ ဌာနတာ၊ နိဝါရဏတ္ထ မေဝ၊ ကိန်းရာဌာန၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာသာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗာသု၊ ကုန်သော။ ဒွိသု၊ ၂-ပါးသောဝေဒနာတို့၌။ အနုသယ နပုတ္တော၊ ကိန်းခြင်းသို့ရောက်သော ကမ္မရာဂါနုသယသည်။ န အတ္ထိ။

၁။ ဒွိသု ဝေဒနာသုတိ ဣဒံ။ ။ကမ္မရာဂါနုသယသည် ဝေဒနာတို့၌ ကိန်းလျှင် သုခ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ ၂-ပါး၌သာကိန်း၏။ ၃-ပါးလုံး၌ မကိန်းဟု ဝေဒနာ ၃-ပါးလုံး၏ ကိန်းရာဌာနအဖြစ်ကို တားမြစ်တော်မူခြင်းငှါ “ဒွိသု ဝေဒနာသု” ဟူသောစကားတော်ကို မိန့်တော်မူအပ်၏။ “န သဗ္ဗာသု ဒွိသု ၂-ပါးသောဝေဒနာတို့၌”ဟု ဆိုသော်လည်း တွေ့ရာကြုံရာ အားလုံး ၂-ပါး မဟုတ်-ဟူလို။ ကမ္မရာဂါနုသယ၏ ဌာနမဟုတ်သော တရားများကို “ဘဝ ရာဂါနုသယဋ္ဌာနံ ဟိ” စသည်ဖြင့် ပြသည်။

တေနံ၊ ကြောင့်၊ ဝေဒနာဝိသေသနတ္ထံ၊ ဝေဒနာကို အထူးပြုခြင်းငှာ။ ကာမဓာတုဂဟဏေန၊ ကာမဓာတုသဒ္ဓါဖြင့်။ ကောစိ၊ သော။ အတ္ထော၊ အကျိုးသည်။ န (အတ္ထိ၊) ဟိ၊ မှန်။ ဘဝရာဂါနုသယဌာနံ၊ ဘဝရာဂါနုသယ၏ ကိန်းရာဌာနသည်၎င်း။ အနုသယာနံ၊ တို့၏။ အဌာနံ၊ ကိန်းရာမဟုတ်သော။ သက္ကာယေ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော လောကီခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်း၌။ အပရိယာပန္နံ၊ အကျိုးမဝင်သော လောကုတ္တရာတရားသည်၎င်း။ [အဌာနဉ္စ ဖြင့် ပဋိသန္ဓသယဌာနကို ယူပါ။] ကာမရာဂါနုသယဿ၊ ၏။ အနုသယဌာနံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဧတံ၊ ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်သည်။ ပါကဋံ၊ ထင်ရှား၏။ [ဝိသေသနပြုဘွယ်မလိုပါ။ ဟူလို။] စ၊ ဆက်။ ဒိသု ဝေဒနာသုတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထော၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ ပဋိသန္ဓသယာနုသယဌာနတော၊ ပဋိသန္ဓသယ၏ကိန်းရာဌာနမှ။ အညာ၊ ကုန်သော။ ဒေ၊ ဝေဒနာတို့ကို။ ဂယန္တိယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဘဝရာဂါနုသယာနုသယဌာနတော၊ ဘဝရာဂါနုသယ၏ ကိန်းရာဌာနဖြစ်သော ရူပဓာတ်အရူပဓာတ်မှ။ အညာ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ကာမရာဂါနုသယ၏ ကိန်းရာ ၅-ပါးကုန်သော ထိုဝေဒနာတို့ကို။ ဂယန္တိ၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [“ဒိသု ဝေဒနာသု” ဟု ဟောတော်မူအပ်သမျှ၌ ပဋိသန္ဓသယ၏ အနုသယဌာနမှ အခြားသော ဌာနဖြစ်သော ဝေဒနာ ၅-ပါးကို ယူရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ဘဝရာဂါနုသယ၏ကိန်းရာဌာနဖြစ်သော ရူပဓာတ် အရူပဓာတ်မှ အခြားဖြစ်သော ကာမရာဂါနုသယ၏ကိန်းရာ ဝေဒနာနှစ်ပါးတို့ကို ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဒိသု ဝေဒနာသု” အရ “ကာမဓာတုယာ” ဟု ဝိသေသန အာဓာရထည့်ဘွယ်မလိုပါ။ သုသဘာဝအတိုင်းပင်၊ ထင်ရှားပါသည်- ဟူလို။]

၁။ တေနံ ။ ပေ။ ကောစိ၊ အတ္ထော။ ။ အလုံးစုံ ၅-ပါးသော ဝေဒနာတို့၌ ကိန်းသော အနုသယ၏ မရှိခြင်းကြောင့် (ကာမဓာတ်ဝယ် ၅-ပါးသော ဝေဒနာတို့၌သာ ကိန်းသော ကာမရာဂါနုသယ၏ ရှိခြင်းကြောင့်) ကာမဓာတုယာပုဒ်က “ဒိသု ဝေဒနာသု”ကို အထူးပြုဘို့ရန် ကာမဓာတုယာ သဒ္ဓါဖြင့် တစုံတရာ အကျိုးထူးမရှိပါ။

ယမက]

ဥပတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၃၀၉

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤကမရာဂါနုသယ၏ ဥပတ္တိဋ္ဌာနကို ပြရာ၌။ ဒီဟိ၊
ဝေဒနာဟိ၊ သုခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တေသု၊ သမ္ပယုတ်
ဖြစ်သော သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၌၎င်း။ အညေသု၊ ဝေဒနာ ၂-ပါးတို့နှင့်
သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောတရားတို့မှအခြားကုန်သော။ ပိယရူပသာတရူပေသု၊ ပိယ
ရုပ် သာတရုပ် ဟူကုန်သော။ ဣဋ္ဌရူပါဒီသု၊ ဣဋ္ဌရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၌၎င်း။
ဥပဇ္ဇမာနေ၊ ဖြစ်လသော်။ ဝါ၊ သော။ ကမရာဂါနုသယော၊ သည်။
သာတ သန္တသုခဂိဒ္ဓိယာ၊ သာယာအပ်သော ကာယိကသုခ၊ ငြိမ်သက်သော
စေတသိကသုခ၌။ ဝါ၊ သာယာအပ်သော ကာယိကသုခ စေတသိကသုခ၊
ငြိမ်သက်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူသော သုခ၌ မက်မောခြင်းကြောင့်။
ပဝတ္တတိ၊ လူတိ၊ ကြောင့်။ ဒီသု၊ ဝေဒနာသု၊ တို့၌။ တဿ၊ ထိုကာရာဂါ
နုသယ၏။ အနုသယနံ၊ ကိန်းခြင်းကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟိ၊ မှန်။ အညတ္ထ၊ သုခဝေဒနာ
ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့မှ တပါးသောတရားတို့၌။ ဥပဇ္ဇမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါ
သော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ သော၊ ထိုကာမရာဂါနုသယသည်။ ဒီသု၊ လူမာ
သု ဝေဒနာသု၊ တို့၌။ အနုဂတော၊ အစဉ်လိုက်သည်။ ဟုတော၊ သေတိ။

၁။ သာတ သန္တသုခဂိဒ္ဓိယာ။ ။ သာတသုခေ၊ သန္တသုခေ စ ဂိဇ္ဈနာ
ကာရေန အဘိကင်္ခနာကာရေန၊ တတ္ထ သာတသုခံ ကာယိကံ (ကာယဒွါရ၌
ဖြစ်သော သုခတည်း)။ သန္တသုခံ စေတသိကံ (စိတ်၌ ဖြစ်သော သုခတည်း)။
သာတသုခံ ဝါ ကာယိက စေတသိကသုခံ၊ သန္တသုခံ ဥပေက္ခာသုခံ၊ - အနု။

၂။ ဥပဇ္ဇမာနောပိ ။ ပေ။ အနုဂတော သေတိ။ ။ ဝေဒနာ ၂-ပါးမှ
အခြားသော ပိယရုပ် သာတရုပ်ဟူသော ဣဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၌ ကာမရာဂါ
နုသယဖြစ်သော်လည်း ဝေဒနာကို ခံစားလိုသောသဘောအားဖြင့်သာဖြစ်၏။
ဝေဒနာကို ခံစားလိုသည်အတွက် ပိယရုပ် သာတရုပ် ဟူသော ဣဋ္ဌာရုံကို
အရေးပါနေကြသည်။ [သယနသင်္ခါတာ ပဝတ္တံ စ ကာမရာဂဿနိကာမန
မေဝ၊ တေနာဟ- “သုခမိစ္ဆေဝ အဘိလာပေတိ” တိ။ အနုဋ္ဌိကာ
စာအုပ်၌ “သုခမိစ္ဆေဝ အဘိလပတိ”ဟု သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ကို တွေ့ရ၏။ “ဥပဇ္ဇ
မာနောပိ သော”ဟု ကာမရာဂါနုသယောဟူသော ကတ္တာပုဒ်က လိုက်လာ
သောကြောင့် “အဘိလာပေတိ”ဟု ပြင်လိုက်ပါသည်။ ဋီကာစာအုပ်၌ရှိသော
“အဘိလာတတိ”ကား အဓိပ္ပာယ်မရပါ။]

ကိန်း၏။ သုခမိစ္ဆေဝ၊ သုခဟူ၍သာ။ ဝါ၊ ကောင်းပေစွ ဟူ၍သာ။ အဘိလာ
ပေတိ၊ ပြောဆိုစေ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ဧဝံ၊ တူ။ ပဋိသန္ဓသယော စ၊ သည်လည်း။ ဒုက္ခဝေဒနာ သမ္ပယုတ္တေ
သု၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ ဌ်၎င်း။
အညေသု၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဗျာဓိတို့မှ အခြားကုန်သော။
အပ္ပိယရူပါ သာတရူပေသု၊ အပ္ပိယရုပ်၊ အသ္မာတရုပ်ဟူကုန်သော။ အနိဋ္ဌရူပါ
ဒီသု စ၊ အနိဋ္ဌရူပါရုံအစရှိသည်တို့၌၎င်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော၊ ဆော်။ ဒုက္ခဝေဒန
မေဝ၊ ဒုက္ခဝေဒနာသို့သာ။ အနုဂတော ဟုတော သေတိ။ ဒုက္ခပ္ပဋိကူလတော၊
ဒုက္ခဝေဒနာ၏ စက်ဆုပ်ဘွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုက္ခမိစ္ဆေဝ၊ ဒုက္ခဟူ၍သာ။
ဝါ၊ ခံခက်အောင်သာ။ ပဋိဟညတိ၊ ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်၏။ ပန၊ ဆက်။
တေန၊ ကြောင့်။ တသ္မိံ၊ ထိုဒုက္ခဝေဒနာ၌။ (အယ၊ ထိုပဋိသန္ဓသယ၏။)
အနုသယနံ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ [စာအုပ်တို့၌ “အယ” ဟု မပါ၊ ရှေးနိဿယ၌
ပါသောကြောင့် ထည့်၍ အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။]

ဧဝံ၊ တူ။ ကာမရာဂ ပဋိသန္ဓာနံ၊ ကာမရာဂ၊ ပဋိသန္ဓာ၏။ တိသုဝေဒနာသု၊
တို့၌။ အနုသယဝစနေန၊ ကိန်းခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ ကိန်း
ခြင်းကို ဟောတော်မူကြောင်းဖြစ်သော “ကာမဓာတုယာ ဒီသု ဝေဒနာသု၊
ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ” ဟူသောစကားဖြင့်။ ဣဋ္ဌဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအနိဋ္ဌေသု၊ ဣဋ္ဌာရုံ
ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံအနိဋ္ဌာရုံတို့ကို။ (ဂဟိတေသ္မိစပ်) အာရမဏ ပကတိယာ၊ အာ
ရုံ၏ပင်ကိုယ်သဘာဝ၏၎င်း။ [သဘာဝဣဋ္ဌ၊ သဘာဝအနိဋ္ဌကိုဆိုသည်။] ဝိပရိ
တသညာယ စ၊ ဖောက်ပြန်သောသညာ၏၎င်း။ [ပရိကပ္ပဣဋ္ဌ၊ ပရိကပ္ပအနိဋ္ဌ

၁။ အမှာ။ “ဧဝံ ပဋိသန္ဓသယော” စသော ဝါကျ၌ “ဥပ္ပဇ္ဇမာနော”
နောက်ဝယ် “ဒုက္ခဝေဒနမေဝ အနုဂတော ဟုတော သေတိ” ဟု ဆက်၍
ထို့နောက်မှ “ဒုက္ခပ္ပဋိကူလတော ဒုက္ခမိစ္ဆေဝ ပဋိဟညတိ” ဟူ၍မှ ကာမရာဂ၊
နုသယ၌ ဆိုအပ်ခဲ့သောစာသွားနှင့်တူမည်။ ဤအတိုင်းပင် ပါဠိကို ရှေ့နောက်
စဉ်၍ အနက်ပေးထားသည်။

ယမက]

ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၃၁၁

ကိုဆိုသည်။] ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဣဋ္ဌာဒိတာဝေနံ၊ ဣဋ္ဌအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတေသု၊ ယူအပ်ကုန်လသော်။ ကာမရာဂ ပဋိဿာနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒဿိတာ ဟောတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ တတ္ထ၊ ထိုဣဋ္ဌ၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ၊ အနိဋ္ဌာရုံတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို ကာမရာဂ ပဋိဿာနံတို့သည်။ တီသု ဝေဒနာသု၊ အနုသေန္တိနာမ၊ အစဉ်လိုက်၍ ကိန်းကုန် သည်မည်၏။ ဝါ၊ တနည်း။ ဝေဒနာတ္တယ မုခေန၊ ဝေဒနာ ၃-ပါး အပေါင်း ကို အဦးပြုသဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤကာမရာဂါနုသယ ပဋိဿာနုသယတို့၏ကိန်းခြင်း ၌။ [ဧတ္တာ တိ အနုသယနေ၊-အနု။] ဣဋ္ဌာ ဒိနံ၊ ဣဋ္ဌ အစရှိကုန်သော။ အာရ မဏာနံ၊ တို့ကို။ ဂဟနံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကာမဓာတု အာဒိဂ္ဂဟဏေန၊ ကာမ ဓာတု အစရှိသည်ကိုယူခြင်းဖြင့်။ [အာဒိဖြင့် ရူပဓာတု၊ အရူပဓာတုတို့ကိုယူ။] ကာမဿာဒါဒိဝတ္ထုဘူတာနံ၊ ကာမကို သာယာတတ်သော ကာမရာဂ အစ ရှိသည်တို့၏တည်ရာဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ [အာဒိဖြင့် ရူပရာဂ၊ အရူပရာဂ တို့ကိုယူ။] ကာမဘဝါဒိနံ၊ ကာမဘဝအစရှိသည်တို့ကို။ (ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ)။ [ကာမဿာဒဘဝဿာဒဝတ္ထုဘူတာနံ ကာမရူပါရူပဘဝါနံ ဂဟဏံ ဝေဒိ တဗ္ဗံတိ ယောဇနာ၊-အနု။]

တတ္ထ၊ ထိုဓာတ် ၃-ပါး ဝေဒနာ ၃-ပါးတို့တွင်။ [တတ္ထာ တိ ဝေဒနာတ္တယ ဓာတုတ္တယေသု နိဗ္ဗါရဏေ စေတံ ဘုမ္မိ၊-အနု။ “သုခေါပေက္ခာ ဝေဒနာသု ဒုက္ခဝေဒနာယ၊ ကာမဓာတုယာ၊ ရူပါရူပဘဝေသု” တို့ကို ကြည့်၍ အနု ဋီကာဖွင့်သည်။] (တနည်း) တတ္ထ၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ၊ ပဋိဿာနုသယ တို့တွင်။ ကာမရာဂါနုသယော၊ သည်။ ဘဝဿာဒစသေန၊ ဘဝကို သာယာ ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အနုသယမာနေ၊ ကိန်းလသော်။ ကာမဓာတုယာ၊ ၌။ အနုသေတိ၊ ကိန်း၏။ ကာမသုခဿာဒ ဝသေန၊ ကာမသုခကို သာယာ

၁။ ဣဋ္ဌာဒိတာဝေန ဂဟိတေသု။ ။ ဣဋ္ဌာဒိသု အာရမဏပကတိယာ (အာရုံ၏ ပင်ကိုယ်သဘော၏ = သဘာဝဣဋ္ဌ၊ သဘာဝအနိဋ္ဌ၏) ဝသေန ဣဋ္ဌာဒိတာဝေန ဂဟိတေသု (ယူအပ်ကုန်သော်၎င်း) ဝိပရိတသညာယ (ဖောက်ပြန်သော အမှတ်သညာ၏ = ဣဋ္ဌကို အနိဋ္ဌဟု၎င်း၊ အနိဋ္ဌကို ဣဋ္ဌဟု၎င်း မှတ်ထင်ခြင်း၏) ဝသေန အနိဋ္ဌာဒိသု ဣဋ္ဌာဒိဝသေန ဂဟိတေသုတိ ယောဇနာ၊-အနု။

ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အနုသယမာနော၊ သော၊ သုခေါပေက္ခာဝေဒနာသု၊
တို့၌။ (အနုသေတိ)။ ပဋိသော၊ ပဋိသော နုသယသည်။ ဒုက္ခပုဋိသောတ ဝသေ
နေဝ၊ ဒုက္ခ၌ စိတ်ကိုထိခိုက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်။ ဝ၊ ဒုက္ခကြောင့်
စိတ်ကိုထိခိုက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်။ ပဝတ္တတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယတ္ထ
တတ္ထ၊ ပဋိသောနုသယ၏ ကိန်းဝပ်ရာ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ အနိဋ္ဌရူပါရုံ
စသော အမှတ်မရှိ အလုံးစုံ၌။ ပဋိဟညမာနောပိ၊ ထိခိုက်ပါသော်လည်း။
ဒုက္ခဝေဒနာယ ဝေ၊ ဌိသော။ အနုသေတိ။ ပန၊ ကား။ ရူပါရူပဘဝေသု၊ တို့၌
၎င်း။ ရူပါ ရူပါဝစရ ဓမ္မသုစ၊ ရူပါဝစရ-အရူပါဝစရ တရားတို့၌၎င်း။
ကမယာဒဿ၊ ကာမကို သာယာတတ်သော ကာမရာဂ၏။ ပဝတ္တိ၊ သည်။
နတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထိရူပဘဝ အရူပဘဝ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ
တရားတို့၌။ အနုသယမာနော၊ ဖြစ်လသော်။ ဝ၊ သော။ ရာဂေါ၊ ကို။
ဘဝရာဂေါဣစ္စေဝ၊ ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ရူပ အရူပ ဘဝဟူသည်
ဘဝကြီး ၉-ပါး၌ ကောက်ရိုးဖြစ်သော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာ (ရူပ၊ အရူပဝိပါက်နှင့်
ရူပဘဝအတွက် ရသင့်သောကမ္မဇရုပ်)တည်း။ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရတရား
ဟူသည်ကား အနုပါဒိန္နက (ကမ္မဇမဟုတ်သောရုပ်နှင့် ရူပါဝစရ အရူပါ
ဝစရ ကုသိုလ်ကိရိယာ)တို့တည်း။]

စ၊ ဆက်။ ဓာတုတ္တယ ဝေဒနာတ္တယဂ္ဂဟုဏေန၊ ဓာတ် ၃-ပါးအပေါင်း
ဝေဒနာ ၃-ပါးအပေါင်းကိုယူခြင်းဖြင့်။ သဗ္ဗသက္ကာယ ပရိယာပန္နာနံ၊ အလုံး
စုံသောသက္ကာယ၌ အကျုံးဝင်သော လောကီတရားတို့၏။ ဝ၊ တို့ကို။
ဂဟိတတ္တာ၊ ကြောင့်။ ယတ္ထ ။ပေ။ နာနုသေတိတိ ဝေမာဒိနံ၊ ဤသို့
အစရှိသောပုစ္ဆာတို့၏။ ဝိသဇ္ဇနေသု၊ တို့၌။ ဓာတုတ္တယဝေဒနာတ္တယ ဝိနိ
မုတ္တံ၊ ဓါတ် ၃-ပါးအပေါင်း ဝေဒနာ ၃-ပါးအပေါင်းမှလွတ်သော။ ဒိဋ္ဌာ
နုသယာဒိနံ၊ ဒိဋ္ဌာနုသယ အစရှိသည်တို့၏။ အနုသယဋ္ဌာနံ၊ ကိန်းရာဌာနကို။

၁။ ဒုက္ခပုဋိသောတ ။ပေ။ ယတ္ထတတ္ထ။ ။ဒုက္ခပုဋိသောတကို “ဒုက္ခေ အနု
ဘိရတိ” ဟုအနုဖွင့်၏။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ သဗ္ဗတ္ထမှာ “ဒုက္ခ၌(ဒုက္ခကြောင့်)+
ပဋိသောတ၊ စိတ်ထိခိုက်ခြင်း” ဟုဖြစ်၏။ ယတ္ထ တတ္ထကို “ဒုက္ခဝေဒနာယ၊ တံ
သမ္ပယုတ္တေသု၊ အနိဋ္ဌရူပါဒိသုဝါတိ ယတ္ထ တတ္ထ” ဟု ဖွင့်၏။ “ပဋိသောနုသယ၏
ကိန်းသင့်ရာ အားလုံး၌” ဟု ဆိုလိုသည်။

ယမက]

ဥပတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၃၁၃

(ဘဝဝတာ) န ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဒဉ္ဇဗ္ဗံ။ [ဒိဋ္ဌာနုသယ၏ ကိန်းရာ သဗ္ဗသက္ကာယ ပရိယာပဉ္စမေဟူသည် ဓာတုတ္တယ ဝေဒနာတ္တယပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုမှ လွတ်သော ဒိဋ္ဌာနုသယကို ဟောတော်မူအပ်ဟု ဆိုသည်။]

အာစရိယ၊ အရှင်ဋီကာဆရာ။ နနုစ။ စောဒနာပါဠိအံ။ (ကိ။ နည်း။) အနုတ္တရေသု၊ မိမိထက်လွန်မြတ်သော တရားမရှိကုန်သော။ ဝိမောက္ခေသု၊ မဂ်ဖိုလ်တရားတို့၌။ ပိဟံ၊ တောင်းတခြင်းကို။ ဥပဋ္ဌာပယတော၊ ဖြစ်စေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပိဟပစ္စယာ၊ တောင်းတခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ (တောင်းတ၍မရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။) ဥပန္နဒေါမနဿ၊ ဖြစ်သောဒေါမနဿ၌။ ပဋိဃာနုသယော၊ သည်။ နာနုသေတိ ယထာ၊ သို့။ တထာ၊ နေကမ္မဿိတ သောမနဿပေက္ခာသု၊ ကာမမှ ထွက်မြောက်သော စျာန်စသည်၌မီသော သောမနဿ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၌။ ကာမရာဂေန၊ သည်။ နာနုသယိတဗ္ဗံ၊ မကိန်းထိုက်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒနုသယနဋ္ဌာနတော၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ၏ ကိန်းရာဌာနမှ။ အညာပိ၊ ကုန်သော။ ဒိဋ္ဌာနုသယာနုသယဋ္ဌာနဘူတာ၊ ဒိဋ္ဌာနုသယ၏ ကိန်းရာဌာနဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ ကာမာဝစရဝေဒနာ၊ တို့သည်။ သန္တိနု၊ ရှိကုန်သေးသည် မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကားစောဒနာတည်း။ (တဒနုသယနဋ္ဌာနတော အညာပိ ဒိဋ္ဌာ

၁။ နနုစ။ ။ “ဓာတုတ္တယ ဝေဒနာတ္တယဝိနိမုတ္တံ ဒိဋ္ဌာနုသယာဒီနံ အနုသယနဋ္ဌာနံ န ဝုတ္တံ” ဟူသော စကားကို ဆိုခဲ့၏။ ထိုစကားသည် ကောင်းစွာဆိုအပ်သောစကားဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း- ဒိဋ္ဌာနုသယ စသည်တို့၏ ဥပတ္တိဋ္ဌာနကို မေးကြောစီး ပူဇော်၍ “သဗ္ဗသက္ကာယပရိယာပဉ္စေသု ဓမ္မေသု (လောကီတရားအားလုံးတို့၌)” ဟူ၍သာ ဖြေတော်မူအပ်သောကြောင့်တည်း။ (ထိုအဖြေသည် “ဓာတုတ္တယ ဝေဒနာတ္တယသည် ဒိဋ္ဌာနုသယစသည်တို့၏ အနုသယဋ္ဌာနဖြစ်၏” ဟူသောစကားနှင့် တထပ်တည်းကျသည်။-ဟူလို။) ကာရောဂသည်ကား ဒုက္ခဝေဒနာ ရူပဓာတ်အရူပဓာတ်တို့၌ မကိန်းနိုင်။ ထိုတရားတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌာနုသယ စသည်တို့၏ မကိန်းနိုင်ရာဌာနသည် ရှိသေးသည် မဟုတ်ပါလော - ဟု စောဒနာလို၍ “နနုစ” စသည်မိန့် - အနုကျမ်းတက်။

နုသယာ နုသယနဋ္ဌာနဘူတာ ကာမာဝစရ ဝေဒနာတို့သည်။) ဟောန္တု။
 ရှိပါစေကုန်လော့။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါကုန်သော်လည်း။ ဓာတုတ္တယ
 ဝေဒနာတ္တယဓတာ၊ ဓာတ် ၃-ပါးအပေါင်း၊ ဝေဒနာ ၃-ပါး အပေါင်းမှ။
 အညံ၊သော။ တဒနုသယနဋ္ဌာနံ၊ ထိုဒိဋ္ဌာနုသယ အစရှိသည်တို့၏ ကိန်းရာ
 ဌာနသည်။ န အတ္ထိ။ တသ္မာ၊ တံ၊ ထိုနေက္ခမ္မသိတ သောမနဿ ဥပေက္ခာ
 ဝေဒနာ ၂-ပါးအပေါင်းကို။ (ဘဂဝတာ) န ဝုတ္တိ။ [တသ္မာ တံ ယသ္မာ
 သတိပိ ကာမရာဂါနုသယနဋ္ဌာနတော အညသ္မိဒိဋ္ဌာနုသယံဒီနံ အနုသယ
 နဋ္ဌာနေ တံ ပန ဓာတုတ္တယ ဝေဒနာတ္တယ ဝိနိမ္မတ္တံ နတ္ထိ၊ ဝေဒနာဒ္ဓယ ဘာဝ
 တော၊ တသ္မာ၊-အနု။]

ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယတ္ထ၊ အကြင်တရား၌။ ကာမရာဂါ
 နုသယော စ၊သည်၎င်း။ ပေ။ နာနုသေန္တိ။ တတ္ထ၊ ထိုဓာတ် ၃-ပါး ဝေဒနာ
 ၃-ပါး တရား၌။ ဒိဋ္ဌာနုသယော။ ပေ။ နာနုသေတိ၊ လော။ ဣတိ၊
 ဤကား အမေးတည်း။ အာမန္တာ၊အိမ်း။ ဣတိ၊သို့။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တိ။
 တသ္မာ၊ကြောင့်။ အဝိသေသေန၊ ဂေဟသိတ နေက္ခမ္မသိတဟု အထူး မမ
 သာမညအားဖြင့်။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ ပဋိဿာနုသယဿ၊၏။ အနု
 သယနဋ္ဌာနံ၊တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သမုဒါယဝသေန၊ အပေါင်းဖြစ်သော
 ဂေဟသိတ နေက္ခမ္မသိတဝေဒနာတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟေတွာ၊တပေါင်း
 တည်းယူ၍။ ဝုတ္တိ။ ဣတိ ဝေဒိတဗျံ။ တထာ၊တူ။ (အဝိသေသေန၊ ဂေဟသိတ
 နေက္ခမ္မသိတဟု အထူးမမ သာမညအားဖြင့်။ လောကီယသုခေါပေက္ခာ၊
 လောကီသုခ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့သည်။ ကာမရာဂ မာနာနုသယနဋ္ဌာနံ၊
 ကာမရာဂနုသယ၊ မာနာနုသယတို့၏ ကိန်းရာ ဌာနတည်း။ ဣတိ၊ဤသို့။
 (သမုဒါယဝသေန ဂဟေတွာ ဝုတ္တိ)။ [အဝိသေသေန သမုဒါယဝသေန
 ဂဟေတွာတိ ဣမ မတ္ထံ တထာသဒ္ဓေန အနုကမ္မတိ၊-အနု။]

၁။ ဟောန္တု။ ။တသံ ဝေဒနာနံ (ထိုနေက္ခမ္မကို မှီသောဝေဒနာ
 တို့၏) အတ္ထိတံ ပဋိဇာနိတွာ ဥဒ္ဓရိတွာ (ထုတ်ဖော်၍) အဝစနဿ ကာရဏံ
 ဒဿေန္တော အာဟာ - “န ပန။ပေ။တံ န ဝုတ္တိ”တိ၊- အနု။

အပိစ၊ စိုးစဉ်း အနည်း ဆိုတယ်ရှိသေး၏။ သုတ္တေ၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ အာရုသော ဝိသာခ၊ ဒါယံကာဝိသာခ။ ဣမ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ဣတိ၊ သို့။ ပဋိသိဉ္စိက္ခတိ၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်၏။ (ကိံ)၊ အဟံ၊ သည်။ ကုဒါယုနာမ၊ အဘယ်မည်သောအခါ၌။ ဒေါမနဿံ၊ ကို။ ပဇဟေယံ၊ ပယ်စွန့်နိုင်ရာပါအံ့နည်း။ ဣတိ၊ (ပဋိသိဉ္စိက္ခတိ)။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ ဣတိ၊ သို့။ ပဋိသိဉ္စိက္ခိတော၊ ဤ။ ပဋိဗံ၊ ပဋိသကို။ တေန၊ ထိုဒေါမနဿဖြင့်။ ပဇဟတိ၊ ၏။ [ပါဠိသွားအတိုင်း အနက်တည်း၊ တေနဖြင့် ဓမ္မဒိန္နာ ဘိက္ခုနီက အနာဂါမိမဂ်ကို ရည်ရွယ်သည်။] တတ္ထ၊ ထိုဒေါမနဿ၌ (ထိုဒေါမနဿ သမ္ပယုတ်စိတ္တပွါဒ်၌)။ ပဋိဗာနုသယော၊ သည်။ န အနုသေတိ၊ မကိန်း။ ဣတိ၊ ဤပါဠိတော်ကို။ နေက္ခမဿိတံ၊ ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဂ်ဖိုလ်၌ မှီသော။ ဒေါမနဿံ၊ ကို။ ဥပ္ပါဒေတွာ၊ ဤ။ တံ၊ ထိုဒေါမနဿကို။ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ၊ ပယ်ခွါ၍။ ဝီရိယံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယကို။ ကတွာ၊ ဤ။ အနာဂါမိမဂ္ဂေန၊ ဖြင့်။ ပဋိဗဿ၊ ကို။ သမ္ပုဂ္ဂါတနံ၊ အကြွင်းမဲ့ပယ်ခွါခြင်းကို။ သန္တာယ၊ ဤ။ (ဓမ္မဒိန္နာယ၊ သည်။) ဝုတ္တံ။ [မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မူလ၊ ပံ၊ စူဠဝေဒလ္လသုတ်၌ဟောအပ်ပြီ။] ဟိ၊ မှန်။ (ဒေါမနဿဖြင့် ပဋိသကို ပယ်၏ဟု တိုက်ရိုက်အနက် ထွက်ပါသော်လည်း အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ပဋိသကို ပယ်ခြင်းကိုရည်ရွယ်၍ ဟောအပ်၏ဟူသော စကားသည် မှန်၏)။ [တနည်း (ကသ္မာ၊ ဣဓာရုသော ။ပေ။ အနုသေတိတိ၊ ဟူသောစကားကို။ အနာဂါမိ မဂ္ဂေန၊ ဖြင့် ။ပေ။ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။] ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ပဋိဗေနေဝ၊ ပဋိသဖြင့်သာ။ ပဋိဗပဟာနံ၊ ပဋိသကို ပယ်ခြင်းသည်၎င်း။

၁။ အပိ စ သုတ္တေ။ ။ယဒိ ဝေ၊ ဂေဟဿိတ နေက္ခမဿိတဟု အထူး မပြုတ် သာမညအားဖြင့် ဒုက္ခဝေဒနာဟူသမျှ ပဋိဗာနုသယ၏ ကိန်းရာဌာန သည်၎င်း လောကီသုခ ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူသမျှ ကာမရာဂါနုသယ၏ ကိန်း ရာဌာနသည်၎င်း - အကယ်၍ဖြစ်အံ့။ ဤသို့ ဖြစ်လသော် “ပဋိဗံ တေန ပဇ ဟတိ။ န တတ္ထ ပဋိဗာနုသယော အနုသေတိ” ဟူသော သုတ်ပုဒ်ကို၎င်း “န တတ္ထ ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတိ” ဟူသော သုတ်ပုဒ်ကို၎င်း အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်းဟု မေးတယ်ရှိသောကြောင့် “အပိ စ” စသည်ကို မိန့်သည်။

၃၁၆

ယမကမူလ ဋီကာနိဿယ

[အနုသယ

ဒေါမနဿေန ဝေါ ဖြင့်သာ။ ဒေါမနဿပ္ပဟာနံ ဝါ၊ သည်၎င်း။ န အတ္ထိ။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣဓာဝုသော။ ပေ။ အနုသေတိတိ။ ပေ။ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာ
ယတိ)။ [“ပဋိဗေဒေန ဝ” ပဋိဗေဒဟာနံ၊ ဒေါမနဿေန ဝါ ဒေါမနဿပ္ပ
ဟာနံ”ဟု အသံတူ နီးကပ်အောင် ဆိုထားသော်လည်း “ပဋိဗေဒေန ဒေါ
မနဿပ္ပဟာနံ၊ ဒေါမနဿေန ဝါ ပဋိဗေဒဟာနံ”ဟုလည်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု
မှတ်ပါ။]

ပန၊ ဆက်။ ပဋိဗေဒတ္ထိရဟဋ္ဌာနတံယ၊ ပဋိဗေဒ၏ ဖြစ်ထိုက်ရာဌာန၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဣဓ၊ ဤအနုသယယမက၌။ သဗ္ဗံ၊ သော။ ဒုက္ခံ၊ ကို။ (ဂေ
ဟသိတဒုက္ခနေက္ခမ္ဘသိတဒုက္ခကို)။ ပဋိဗေဒနုသယသ၊ ၏။ အနုသယဋ္ဌာနံ၊
တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (မယာ၊ ငါ အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဝုတ္တံ။ ဣတိ
ဒဗ္ဗဗ္ဗံ။ [ရှေ့၌ “အဝိသေသေန ဒုက္ခံ ပဋိဗေဒနုသယသ အနုသယဋ္ဌာနံတိ
။ပေ။ ဝုတ္တံ”ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ဤအနုသယ ယမက
ဒေသနာသည်။ နိပ္ပရိယာယဒေသနာ၊ ပရိယာယ်မဟုတ် မူချအနက်ကို
ပြသော ဒေသနာတည်း။ သာ ပန၊ ထိုသုတ္တန်ဒေသနာသည်ကား။ ပရိယာ
ယဒေသနာ၊ ပရိယာယ်အနက်ကိုပြသော ဒေသနာတည်း။ ဝေဉ္စ ကတွာ၊
ကြောင့်ပင်။ (ဤအဘိဓမ္မာဒေသနာက နိပ္ပရိယာယဒေသနာ၊ ထိုသုတ္တန်
ဒေသနာက ပရိယာယဒေသနာ၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်)။ ပဌမဇ္ဈာန ဝိက္ခမ္ဘိတံ၊
ပဌမဇ္ဈာန်ဖြင့်ပယ်ခွါအပ်ပြီးသော။ ကာမရာဂါနုသယံ၊ ကို။ တထာ ဝိက္ခမ္ဘိ
တ မေဝ၊ ထိုခွါအပ်မြဲတိုင်း ခွါအပ်ပြီးကိုသာ။ ကတွာ၊ ၍။ အနာဂါမိ
မဂ္ဂေန၊ ဖြင့်။ သမုဉ္စ၊ တနံ၊ အကြွင်းမဲ့ခွါခြင်းကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ
။ပေ။ ဝိဟရတိ။ ရာဂံ၊ ကို။ တေန၊ ထိုပဌမဇ္ဈာန်ဖြင့်။ ပဇဟတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊
ထိုပဌမဇ္ဈာန်၌။ ရာဂါနုသယောသည်။ န အနုသေတိ။ ဣတိ၊ သို့။ (ဓမ္မဒိန္နာ
ယ၊ သည်။) ဝုတ္တံ။ ဧဝံ၊ တူ။ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝိက္ခမ္ဘိတံ၊ စတုတ္ထ ဇ္ဈာန်ဖြင့်
အကြွင်းမဲ့ခွါအပ်ပြီးသော။ အဝိဇ္ဇာနုသယံ၊ ကို။ ယထာ ဝိက္ခမ္ဘိတမေဝ၊ သာ။
ကတွာ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သမုဉ္စ၊ တနံ သန္ဓာယ၊ သုဓယ စ။ပေ။ ဝိဟရတိ။
အဝိဇ္ဇာကို။ တေန၊ ထိုစတုတ္ထဇ္ဈာန်ဖြင့်။ ပဇဟတိ။ တတ္ထ၊ ထိုစတုတ္ထဇ္ဈာန်၌။
အဝိဇ္ဇာနုသယော န အနုသေတိ။ ဣတိ (ဓမ္မဒိန္နာယ) ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မှန်။
[တနည်း (ကသွာ ဝိညာယတိ)။ ဟိ (ယသွာ) လောကီယ စတုတ္ထဇ္ဈာနပေက္ခာ

ယမက]

ဥပုတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၃၁၇

ယ၊ လောကီစတုတ္ထဈာန် ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌။ အဝိဇ္ဇာနုသယော၊ သည်။ သဗ္ဗတာ၊ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နာနုသေတိ၊ ဣတိ ဝတ္ထု န သက္ကာ။ (ကသွာ) သဗ္ဗသက္ကာယ ပရိယာပနွေသု၊ အလုံးစုံသောသက္ကာယ၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ လောကီတရားတို့၌။ ဧတ္ထ၊ ဤတရားတို့၌။ အဝိဇ္ဇာနုသယော အနုသေတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ကြောင့်တည်း။ (တသ္မာ အဝိဇ္ဇာ တေန ပဗဟတိ ။ပေ။ ဝုတ္တံ၊ ဣတိဝိညာယတိ)။

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ စတုတ္ထဈာန်ပေက္ခာ၊ သည်။ အဝိဇ္ဇာနုသယသေဝ၊ ၏သ။ ဝတ္ထု၊ တည်ရာသည်၎င်း။ နေက္ခမ္မသိတဒေါမနဿံစ၊ သည်လည်း။ ပဋိဃာနုသယသ၊ ၏။ ဝတ္ထု၊ သည်၎င်း။ န နဟောတိ၊ မဖြစ်မဟုတ်ဖြစ်သည် သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထာပိ၊ ထိုလောကီစတုတ္ထဈာန် ဥပေက္ခာဝေဒနာ နေက္ခမ္မသိတ ဒေါမနဿဝေဒနာ၌လည်း။ တဿ၊ ထိုအဝိဇ္ဇာနုသယ ပဋိဃာ နုသယ၏။ အနုသယနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ အဝတ္ထုဘာဝတော၊ လောကီ စတုတ္ထဈာန်ဟူသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ နေက္ခမ္မသိတ ဒေါမနဿ၏ ပင် ကိုယ် သဘောအားဖြင့် ကိန်းရာမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဣမ၊ ဤအနု သယယမက၌။ အနုသယနံ၊ အဝိဇ္ဇာနုသယ ပဋိဃာနုသယ ကိန်းခြင်းကို။ (ဘဂဝတာ) န ဝုစ္စတိ။ သုတ္တန္တေသု ဝိယ၊ တို့၌ကဲ့သို့။ ဝုတ္တနယေန၊ ဆိုအပ် ပြီးသောနည်းဖြင့်။ [နေက္ခမ္မသိတံ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပါဒေတွာတိ အာဒိနာ ဝုတ္တေန နယေန၊-အနု။] တံ ပဋိပက္ခဘာဝတော၊ ထိုပဋိဃာနုသယ အစရှိ သည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မဂ်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း။ [“တံ ပဋိပက္ခသမ္ဘာဝတော” ဟုရှိလျှင် ကောင်း၏။] တံသမုတ္တု၊ တက မဂ္ဂဿ၊ ထိုအကြွင်းမဲ့ ခွါနိုင်သောမဂ်၏။ ဗလဝုပနိဿယ ဘာဝတော စ၊

၁။ အဝတ္ထုဘာဝတော။ ။သဘာဝေနေဝ အနုပုတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ၊ နေက္ခမ္မ သိတဒေါမနဿ၏၎င်း၊ လောကီစတုတ္ထဈာန်ပေက္ခာ၏၎င်း ပင်ကိုယ်သဘော အားဖြင့် ပဋိဃာနုသယ အဝိဇ္ဇာနုသယ၏ကိန်းရာ ဌာနမဟုတ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့် ဤအနုသယယမက၌ နေက္ခမ္မသိတဒေါမနဿဝယ် ပဋိဃာနုသယ၏ ကိန်းခြင်းကို၎င်း၊ စတုတ္ထဈာန်ပေက္ခာဝယ် အဝိဇ္ဇာနုသယ၏ ကိန်းခြင်းကို၎င်း ဟောတော်မမူအပ်။

၃၁၈

ယမကမူလဋ္ဌိကာနိဿယ

[အနုသယ

အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ (ဣဓ အနုသယနံ ဘဝတော နဝုစ္စတိ) ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [တံ ပဋိပက္ခဘာဝတော တိ တေသံပဋိသင်္ခါဒိနံ ပဋိပက္ခဿမဂ္ဂဿ သဗ္ဗဘဝတော၊ န ကေဝလံ မဂ္ဂသဗ္ဗဘဝတော၊ အထ ခေါ ဗလဝဝိပဿနာ သဗ္ဗဘဝတောပီတိ ဒဿေန္တော အာဟ “တံ သမုတ္တံ ။ ပေ။ ဘာဝတောစာ”တိ၊-အနု။]

(ဤ၌ “ဘာဝတော” နေရာဝယ် “သုဗ္ဗဘဝတော” ဟုရှိပုံကိုသတိပြုပါ။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤအနုသယဌာနတို့ကို ပြရာ၌။ အာရမဏေ၊ သည်။ အနုသယဌာန၊ ကိန်းရာဌာနသည်။ သတိ၊ ဖြစ်လသော်။ ဘဝရာဂဝဇ္ဇော၊ ဘဝရာဂသည်ကြည်အပ်သော။ (ဘဝရာဂါနုသယဖြစ်သောကြောင့် ကြည်အပ်သော။) သဗ္ဗော၊ လောဘော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကာမရာဂါနုသယောတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ၄။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဟိ၊ မှန်။ ဒုက္ခာယ၊ ဒုက္ခဖြစ်သော။ ဝေဒနာယ၊ ခွဲ၎င်း။ ရူပါ ရူပဓာတုသုစ၊ တို့၌၎င်း။ အနုသယ

၁။ အာရမဏေ၊ ပေ။ ဝတ္ထု။ ။ ဣဒါနိ ယဒေတံ တတ္ထ တတ္ထ အနုသယဌာနန္တိ ဝတ္ထု။ တံ ဂဟေတဗ္ဗ-ဓမ္မဝသေနဝါ သိယံ ဂဟဏဝသေနဝါတိ ခေဒိဝိကပ္ပေါ။ ထိုထိုပါဠိရပ်၌ “အနုသယဌာန” ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုအနုသယဌာနသည် ယူထိုက်သော အာရုံနှင့်စပ်၍သော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ယူပုံ အခြင်းအရာအား ဖြင့်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့တနည်းမရလျှင် တနည်းရသောဝိကပ် ၂-မျိုး ရှိရာတွင် ပဌမဝိကပ်ကိုရည်ရွယ်၍ “အာရမဏေ အနုသယဌာနေ သတိ” ဟု ဆိုသည်။ အာရုံသည် အနုသယဌာနဖြစ်လျှင် ဘဝရာဂါနုသယသည် ကြည်အပ်သော လောဘဟူသမျှကို ကာမရာဂါနုသယဟု မဆိုထိုက်။

မှန်၏။ ။ ဒုက္ခဝေဒနာ၌၎င်း ရူပအရူပဘဝတို့၌၎င်း ဒိဋ္ဌာနုသယ ကိန်းနိုင်ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုဒိဋ္ဌာနုသယဖြစ်တိုင်းလည်း လောဘ ယှဉ်၏။ ထိုလောဘသည် ကာမရာဂါနုသယမဟုတ်။ အကယ်၍ ထိုဒိဋ္ဌာနုသယနှင့် ယှဉ်သောလောဘသည် ကာမရာဂါနုသယဖြစ်လျှင် ထိုလောဘ၏ ကိန်းရာဌာနကိုလည်း “သဗ္ဗသက္ကာယ ပရိယာပန္တေသု” ဟု ဟောတော်မူရာ၏။ ထိုသို့လည်း မဟောခဲ့။ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သော ထိုလောဘသည် ကာမရာဂါနုသယ မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။

ယမက]

ဥပတ္တိဋ္ဌာနဝါရအဖွင့်

၃၁၉

မာနေနကိန်းသော။ ဒိဋ္ဌာနသယေန၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တော၊ သည်။ (သမာ
နော)ပိ၊ သော်လည်း။ လောဘော၊ သည်။ လောဘော ဝေ၊ သာတည်း။
ကာမရာဂါ နသယော၊ သည်။ န မဟုတ်။ (ကာမရာဂါနသယော၊ သည်။)
ယဒိသိယာ၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ) ဒိဋ္ဌာနသယဿ၊ ၏။ (ဌာနံ၊ ကိ။ သဗ္ဗသက္ကာယ
ပရိယာပန္နေသု ဓမ္မေသုတိ၊ ဟူ၍။ ဘဂဝတာ၊ ဝုတ္တိ)ဝိယံ၊ သို့။ တေဿပိ၊
ဤဒိဋ္ဌာနသယ သမ္ပယုတ္တလောဘ၏လည်း။ ဌာနံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကိ။ (သဗ္ဗ
သက္ကာယ ပရိယာပန္နေသု ဓမ္မေသုတိ၊ ဟူ၍။) ဝတ္တဗ္ဗံ၊ သိယာ၊ ရာ၏။ ဣတိ၊
ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ပန၊ သို့မဟုတ်။ [အာရုံ၏ အနုသယဋ္ဌာန ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ယူပုံအခြင်းအရာ
အားဖြင့် အနုသယဋ္ဌာနဖြစ်ပုံ ကား။] အဇ္ဈာသယဝသေန၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို
နှင့် စပ်သဖြင့်။ တန္နိန္ဒတာယ၊ ထိုတရားတို့၌ ညွတ်ကိုင်းသည် အဖြစ်ဖြင့်။
အနုသယဋ္ဌာနံ၊ ကိ။ အထဝုတ္တံ၊ အကယ်၍ ဆိုအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံသတိ)
ဣဋ္ဌာနံ၊ သဘာဝဣဋ္ဌ ပရိကပ္ပဣဋ္ဌ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါဒိနံ၊ ရူပါရုံအစရှိ
သည်တို့ကို၎င်း။ သုခါယ၊ သော။ ဝေဒနာယ စ၊ ကို၎င်း။ အပဋိလဒ္ဓံ၊
မရခြင်းကို။ အပ္ပတိလာဘတော၊ မရခြင်းအားဖြင့်၊ သမနုပဿတော ဝါ၊
အဖန်ဖန်ရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သော်၎င်း။ ပဋိလဒ္ဓပုဗ္ဗံ၊ ရှေး၌ရအပ်ပြီးသော။

၁။ အထ ပန ။ ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ ပြအပ်ခဲ့သော ဝိကပ် ၂-မျိုးတွင် ယူပုံ
အခြင်းအရာအားဖြင့် အနုသယဋ္ဌာနဖြစ်ပုံကို၊ ပြလို၍ “အထ ပန” စသည်ကို
မိန့်။ အဇ္ဈာသယဟူသည် အနုသယရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒတည်း။ ဣဋ္ဌရူပါရုံ
စသည်တို့၏၎င်း သုခဝေဒနာ၏၎င်း မရအပ်သေးသည်ကို “မရ - မရ” ဟု
အဖန်ဖန် ရှုနေသည့်၎င်း ရအပ်ပြီး၍ ချုပ်ပျောက်သွားသည်ကို နှမြော၍
နေသည့်၎င်း ဖြစ်သော ပဋိဇာနသယသည် ဒုက္ခ၌ စိတ်ထိခိုက်ခြင်းအားဖြင့်
ဖြစ်၏။ ဣဋ္ဌရူပါရုံစသည်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခ
ဝေဒနာသည် ပဋိဇာနသယ၏ အနုသယဋ္ဌာနဖြစ်၏။ ဤကား- အာရုံမပြု
အပ်ဘဲ စိတ်၏ အဇ္ဈာသယအတွက် ဒုက္ခဝေဒနာ၏ အနုသယဋ္ဌာန ဖြစ်ပုံကို
ဥဒါဟရုဏ်ပြသော စကားတည်း။ “ဧဝံ” စသည်ကား ဘဝရာဂမှကြွင်းသော
လောဘဟူသမျှ၏ အဇ္ဈာသယအားဖြင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်ခိုက်လည်း သုခ၌ညွတ်နေ
သောကြောင့်) ကာမရာဂါနသယဟု ခေါ်ထိုက်ပါသည်။- ဟူလို။

အတိတ်ံ၊ လွန်ပြီးသော။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးသော။ ဝိဂတံ၊ ကင်းပြီးသော။
 ပရိဏတံ၊ ဖောက်ပြန်ပြီးသော အာရုံကို။ သမနုပဿတော ဝါ၊ အဖန်ဖန်
 ရှုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌၎င်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော၊ သော။ ပဋိသော၊ သည်။
 ဒုက္ခေ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၌။ ပဋိဟညနဝသေနေဝ၊ ထိခိုက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်
 သာ။ ဝါ၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာ။ ပဝတ္တတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 တဿ၊ ထိုပဋိသ၏။ အနုသယနဋ္ဌာနံ၊ ကိန်းရာဌာနကို။ ဝုတ္တံ ယထာ၊ သို့။
 အာလမ္ဗိတံ၊ ဆွဲကိုင်အပ်သောအာရုံကို။ (အနုသယနဋ္ဌာနံ၊ ဟူ၍။) န(ဝုတ္တံ
 ယထာ)၊ သို့။ ဧဝံ၊ ဒုက္ခာဒိသု၊ ဒုက္ခဝေဒနာအစရှိသည်တို့၌။ အဘိနိဝေသန
 ဝသေန၊ သက်ဝင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန၊ သော။ ဒိဋ္ဌာနုသယေန၊
 နှင့်။ သမ္ပယုတ္တော၊ (သမာနော)ပိ၊ လောဘော၊ သည်။ သုခါဘိသင်္ဂ
 ဝသေနဝ၊ သုခ၌ကပ်ငြိခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်သာ။ [ဝေဖြင့် အာရမဏဝသေန
 ကိုကုန်။] ပဝတ္တတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာတ သန္တသုခ ဒုယမေဝ၊ သာတ
 သုခ၊ သန္တသုခ ၂-ပါးအပေါင်းကိုသာ။ အဿ၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်လောဘ၏။
 အနုသယနဋ္ဌာနံ၊ ကို။ ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဘဝရာဂဇ္ဇေယ၊ ဘဝရာဂသည်
 ကြည်အပ်သော။ သဗ္ဗလောဘဿ၊ ၏။ ကာမရာဂါနုသယတာ၊ သည်။
 န ဝိရုဇ္ဈတိ၊ မဆန့်ကျင်။ စ၊ ဆက်။ ဧကသ္မိံ ယေဝ၊ သော။ အာရမဏေ၊ ၌။
 ရဇ္ဇန္တိ၊ တံချိုက တပ်မက်ကြကုန်၏။ ဒုဿန္တိစ၊ တံချိုကလည်း ပျက်စီးကြ
 ကုန်၏။ ဝါ၊ တံချိုကလည်း စိတ်ဆိုးကြကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထို ရဇ္ဇန ဒုဿန
 ၂-ပါးတို့တွင်။ ရာဂေါ၊ သည်။ သုခဇ္ဈာသယော၊ သုခ၌ဖြစ်သော အလိုရှိ၏။
 ပဋိသော၊ သည်။ ဒုက္ခဇ္ဈာသယော၊ ဒုက္ခ၌ဖြစ်သော အလိုရှိ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 တေသံ၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ၊ ပဋိသာနုသယတို့၏။ နာနာနုသယဋ္ဌာနတာ၊
 မတူထူးခြား ကွဲပြားသော ကိန်းရာဌာနရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။

ဝေဉ္စ ကတော၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ (ဂဟေတဗ္ဗတရားက အထူး
 အပြား မရှိသော်လည်း သုခ၌ဖြစ်သော အဇ္ဈာသယ၊ ဒုက္ခ၌ ဖြစ်သော
 အဇ္ဈာသယဟု ယူပုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)။
 ယတ္ထ။ ပေ။ နောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။
 အဋ္ဌကထာယံ ပန၊ ၌ကား။ ဒိသု၊ ဝေဒနာသု၊ သုခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ

တို့၌၎င်း။ ဣဋ္ဌာရမဏေ စ၊ ခွံ၎င်း။ ဒေါမနဿပုတ္တိံ၊ ဒေါမနဿ၏ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဝ တွာ၊ ဆိုပြီး၍။ ဒေါမနဿမတ္ထမေဝ ။ပေ။ န ပဋိဿာနုသယောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)။ တတ္ထ၊ ထိုသူဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ဣဋ္ဌာရံတို့၌။ (ဥပဇ္ဇမာနော၊ သော။) ပဋိဿော၊ သည်။ ပဋိဿာနုသယော၊ သည်။ န ဟောတိ ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဒုက္ခာဒိသု၊ ဒုက္ခဝေဒနာ အစရှိသည်တို့၌။ ဥပဇ္ဇမာနော၊ သော။ ဒိဋ္ဌာနုသယေန၊ နှင့်။ သဟဇာတော၊ သော။ လောဘော၊ သည်။ ကာမရာဂါနုသယော၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣစ္စေဝ၊ ဤသို့သာ။ ဝိညာယတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဒေါမနဿ။ပေ။န ပဋိဿာနုသယောတိ၊ ဟူသော၊ ယံ ဧတံ၊ အကြင်စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ၊ ဤစကား၌။ န ပဋိဿာနုသယောတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ ပဋိဿာနုသယော၊ သည်။ နတ္ထိ။ ဣတိ အတ္ထောဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသွာ န ပဋိဿာနုသယောတိ နတ္ထိ ပဋိဿာနုသယောတိ အတ္ထော၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။)] ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ ဒေါမနဿဿ၊ ၏။ ပဋိဿာနုသယဘာဝါသင်္ကာ၊ ပဋိဿာနုသယအဖြစ်၌ ယုံမှားဘွယ်သည်။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယုံမှားဘွယ်မရှိသည့်အတွက် နသဒ္ဓါဖြင့် တားမြစ်ဘွယ် မလိုသောကြောင့်)။ (န ပဋိဿာနုသယောတိ ။ပေ။ဒဋ္ဌဗ္ဗော)။

ဒေသနာ သံကိဏ္ဍာ ဝိယ ဘဝေယျာတိ၊ ကား။ ဘဝရာဂဿပိ၏လည်း။ ကာမဓာတုယာ၊ ခွံ၎င်း။ ဒွိသု၊ ဝေဒနာသု၊ တို့၌၎င်း။ အာရမဏ ကရဏ ဝသေနေဝ၊ အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ပင်။ ဥပုတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာဝိယ၊ သို့။ ဘဝေယျ၊ ရာ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အာရမဏဝိသေသေန၊ အာရုံအထူးအားဖြင့်။ (ကာမဓာတုယာ ဒွိသု ဝေဒနာသု ဟူသောအာရုံမှ တပါး ရူပဓာတ် အရူပဓာတ်ဟူသော အာရုံအထူးအားဖြင့်။) ဝိသေသဒဿနတ္ထိ၊ ကာမရာဂမှ ထူးပုံကိုပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒေသနာ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ)ကတာ။ (ကသွာ)သဟဇာတဝေဒနာ ဝိသေသာဘာဝတော၊ တကွဖြစ်သော ဝေဒနာအားဖြင့် အထူး၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ (ကာမရာဂနှင့် ရူပရာဂ ၂-ပါးလုံးပင် လောဘမှု သုခ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၂-ပါးနှင့်

သာ ယှဉ်ကြသည့်အတွက် သဟဇာတ ဝေဒနာအားဖြင့် အထူးမရှိခြင်း
ကြောင့်တည်း။) ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပါယ်။ အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း။

ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဝါရုဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝါရ

၁။ အနုသယဝါရဇာယုဉ်

၃။ အနုသေတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ အနုသေတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူကုန်သော။ ပစ္စုပ္ပန္န
ဝေါဟာရာ၊ ပစ္စုပ္ပန် အခေါ်အဝေါ်တို့ကို။ ပဝတ္တာ ဝိရာမဝသေန၊
ပဝတ္တာဝိရာမဝတ္တမာန်၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ ဖြစ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ မရှောင်ကြဉ်
သမျှ တည်သော ဝတ္တမာန်၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝေဒိတဗျာ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ မဂ္ဂေ
နေဝ၊ မဂ်ဖြင့်သာ။ အနုသယာနံ၊ တို့၏။ ဝိရာမော၊ ကင်းခြင်းသည်။ ဝိစ္ဆေ
ဒေါ၊ ပြတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ တတော၊ ထိုမဂ်မှ၊ ပုဗ္ဗေ၊ ၌။
(အနုသယာနံ ဝိရာမော ဝိစ္ဆေဒေါ) န (ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်
၏။ [ပဝတ္တာဝိရာမဝသေနာတိ အနုသယပူဝတ္တိယာံ အဝိရာမဝသေန
(မကင်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) အဝိစ္ဆေဒဝသေန (မပြတ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်)
ဣတိ အတ္ထော၊ အနု၊ ဝတ္တမာန် ၄-မျိုးကို သဒ္ဓါကျမ်း ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္န
သုတ်၌ ရှုပါ။ ထို့၌ ပဝတ္တာဝိရာတဝတ္တမာန်ကို ဤ၌ ပဝတ္တာဝိရာမ ဝတ္တမာန်
ဟု နာမည်တပ်သည်။]

၂၀။ နာပိ။ ပေ။ ကထေန္တိတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ပုရိမေန၊ ရွှေဝါကျဖြင့်။ ကေသ္မိ
စိတ္တုပ္ပါဒေ၊ တခုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ နိဝါရိတာ၊ တား
မြစ်အပ်ပြီ။ ပစ္စိမေန၊ နောက်ဝါကျဖြင့်။ ကေသ္မိ၊ အာရမဏေ၊ တခုသော
အာရုံ၌။ (ဥပ္ပတ္တိ နိဝါရိတာ။) ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ ဝိသေသော၊ ရှေး
နောက်ဝါကျတို့၏ အထူးတည်း။

ပုဂ္ဂလောကာသဝါရယံ၊ ၏။ ပဋိလောမေ၊ ၌။ တေသံ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ၊
တို့၏။ တဿ တဿ အနုသယယံ၊ ၏။ အနုသယနဋ္ဌာနံ၊ ကိန်းရာမဟုတ်

ယမက]

အနုသယဝဂါရ အဖွင့်

၃၂၃

သော ဌာနကို။ ပကတိယာ ၊ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်၎င်း။ ပဟာနေန စ၊ မဂ်ဖြင့် ပယ်ခြင်းအားဖြင့်၎င်း။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဤမှနေဘက် “တိဏ္ဍံ ပုဂ္ဂလာနံ” မှစ၍ “အနုသယပဟာနေန” တိုင်အောင်သော စကားရပ်သည် “ပကတိယာ ပဟာနေန စ” ကို အကျယ်ပြသော စကားရပ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “နာနုသေတိတိ၊ ဟိ ပကတိယာ” ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိသဒ္ဓါ ပါသင့်၏။ ရှေးနိဿယ၌ပါသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ တိဏ္ဍံ ။ ပေ။ နာနုသေတိတိ၊ ဟူသော စကားကို။ (ဝုတ္တံ၌ စပ်။) ပကတိယာ၊ ဖြင့်။ ဒုက္ခာဒိနံ၊ ဒုက္ခအစရှိသည်တို့၏။ (အနုသယဌာနတံ၌ တာပစ္စည်း၏သမ္ပန်။) ကာမရာဂါဒိနံ၊ ကာမရာဂအစရှိသည်တို့၏။ (အနုသယဌာန၏သမ္ပန်။) အနုသယဌာနတံ၊ ကိန်းရာ မဟုတ်သော ဌာန၏အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဒိန္နံ ။ ပေ။ နာနုသေတိတိ၊ ဟူသောစကားကို။ အနုသယပဟာနေန၊ အနုသယတို့ကိုမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်ခြင်းအားဖြင့်။ (ကာမဓာတုအာဒိနံ၊ တို့၏။ ကာမရာဂါဒိနံ အနုသယဌာနတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊) [“ကာမရာဂါဒိနံ” စသည်တို့ကား-ရှေ့ဝဂါကျမှလိုက်သည်။]

ဧတ္ထံ၊ ဤပုဂ္ဂလောကာသဝဂါရ၌။ ပုရိမနယေ၊ တိဏ္ဍံ ပုဂ္ဂလာနံ အစရှိသော ရှေ့နည်း၌။ [“ပုရိမနယေန” ဟု (န) ရှိသည်ကား မကောင်း။] ဩကာသံ၊ ဖြစ်ရာဌာနကို။ အဝေက္ခိတော၊ ရှင်း၍။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိဇ္ဇမာနာနံ၊ ထင်ရှားရှိကုန်သော။ အနုသယာနံ၊ တို့၏။ အနုသယနံ၊ မကိန်းခြင်းကို။ ဝုတ္တံ။ ပစ္စိမနယေ၊ ဒိန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ သဗ္ဗတ္ထစသော နောက်နည်း၌။ [ဤ၌

၁။ ပကတိယာ ပဟာနေန စ။ ။ ပကတိယာ သဘာဝေန (ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်)။ သဘာဝသိဒ္ဓါ ဟိ၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ ကာမရာဂဿ အနုသယဌာနတာ (ဒုက္ခဝေဒနာ၏ ကာမရာဂ၏ကိန်းရာမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည် ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်းပြီးစီး၏)။ ပဟာနေနာတိ တဿ တဿ အနုသယဿ သမုစ္ဆိန္နနေန (ထိုထို အနုသယကို မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်)။ [“ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟူသော မူလဒီကာ၌ စပ်။] ပကတိသိဒ္ဓိ ပဟာနုသိဒ္ဓိ ကိုပင် အကျယ်ပြုလို၍။ “တိဏ္ဍံ ပုဂ္ဂလာနံ။ ပေ။ ပကတိယာ ဒုက္ခာဒိနံ၊ ကာမရာဂါဒိနံ အနုသယဌာနတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ” ဟု၎င်း၊ “ဒိန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ ။ ပေ။ အနုသယပဟာနေန” ဟု ၎င်း ဆိုသည်။

လည်း (န) ရှိသည်ကား မကောင်း။] ပုဂ္ဂလံ၊ ကို။ အဝေက္ခိတော၊ ချီ။
ဩကာသံဿ၊ တည်ရာဖြစ်သော။ ကာမရာတု အာဒိကဿ၊ ၏။ အနောကာ
သတာ၊ တည်ရာမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဝုတ္တော)။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

အနုသယဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂။ သာနုသယဝါရအဖွင့်

၆၆၊ ၁၃၁။ သာနုသယ ပဇဟန ပရိညာဝါရေသု၊ သာနုသယဝါရ၊ ပဇ
ဟနဝါရ၊ ပရိညာ ဝါရတို့၌။ သာနုသယော ပဇဟတိ ပရိဇာနာတိတိ၊
ဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ စ၊ ဆက်။
ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ ဣမသ္မိံ ဘဝေ၊ ဤဘဝ၌။ သာနုသယော၊ အနုသယနှင့်တကွ
ဖြစ်၏။ ဣတိ ဧဝံ သို့။ ဘဝ ဝိသေသေနဝါ၊ ဘဝ အထူးအားဖြင့်သော်၎င်း။
ဣမသ္မိံ၊ ဤဘဝ၌။ ကာမရာဂါနုသယေန၊ ကာမရာဂါ နုသယအားဖြင့်။
သာနုသယော၊ ၏။ ဣမသ္မိံ၊ ဤဘဝ၌။ ဣတရေသု၊ ကာမရာဂါနုသယမှ
တပါးသောပဋိသာနုသယစသည်တို့တွင်။ ကေနစိ၊ တစုံတခုသောအနုသယ
အားဖြင့်။ (သာနုသယော) ဣတိ ဧဝံ သို့။ ဘဝါနုသယဝိသေသေနဝါ၊

၁။ ပုဂ္ဂလော ဝုတ္တော။ ။ “သာနုသယော၊ အနုသယနှင့်တကွဖြစ်၏”
ဟူရာ၌ ကာမရာဂစသည်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ “ပဇဟတိ၊ ကာမရာဂကို
ပယ်စွန့်၏” ဟူရာ၌ ပယ်စွန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ “ပရိဇာနာတိ” ဟူရာ၌လည်း
ပိုင်းခြား၍ သိသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့်
“ပုဂ္ဂလော ဝုတ္တော” ဟုဆိုသည်။

၂။ ဘဝ ။ ပေ။ ဝိသေသေန ဝါ။ ။ “ဣမသ္မိံ ဘဝေ သာနုသယော”
ဟူသော စကားသည် မည်သည့်ဘဝဟူသော ဘဝအထူးအားဖြင့်သာနုသယ
နိရာနုသယအဖြစ်ကို ပြသောစကားတည်း။ “ဣမသ္မိံ (ဘဝေ) ကာမရာဂါ
နုသယေန သာနုသယော” ဟူသောစကားသည် ဘဝသည်အထူးပြုအပ်သော
အနုသယအထူးအားဖြင့် သာနုသယနိရာနုသယအဖြစ်ကို ပြသောစကားတည်း။
[ကာမဘဝါဒိဘဝဝိသိဋ္ဌာနုသယ ဝိသေသေန ဝါ၊ သာနုသယတာနိ ရုနုသယ
တာဒိကာတိ ဧတ္ထ အာဒိသဒ္ဓေန ပဟာနာ ပဟာန ပရိညာ ပရိညာ
သင်္ဂယန္တိ၊ အနု။]

ယမက]

သာနုသယဝါရအဖွင့်

၃၂၅

တဝသည့် အထူးပြုအပ်သော အနုသယ အထူးအားဖြင့် သော်၎င်း။
သာနုသယတံ၊ နိရနုသယတံ၊ သာနုသယ၏အဖြစ် နိရနုသယ၏
အဖြစ် အစရှိသည်သည်။ နတ္ထိ။

တံ၊ တူ။ ဒွိသ္မိ၊ ဝေဒနာသု၊ သုခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ တို့၌။
ကံမရာဂါနုသယေန၊ အားဖြင့်။ သာနုသယော၊ ။ ဒုက္ခာယ၊ ဝေဒနာယ၊ ။
(ကံမရာဂါနုသယေန၊ အားဖြင့်။) နိရနုသယော၊ အနုသယမရှိ။ ဣတိ၊ သို့။
ဣဒံ၊ ဤဝေဒနာအားဖြင့် သာနုသယ၏အဖြစ် နိရနုသယ၏ အဖြစ်သည်
လည်း။ နတ္ထိ။ [ဣဒံ၊ နတ္ထိ၊ ပုဂ္ဂလဝသေန ဝုစ္စမာနတာ၊ တေနာဟ “န ဟိ
ပုဂ္ဂလဿ။ ပေ။ အနုသယာနံ” တိ၊ - အနု။] ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း (ကသွာ ဣဒံ၊
နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း)။] ဟိ (ယသွာ) ကြောင့်။ ဝေဒနာသည်။
ပုဂ္ဂလဿ၊ ။ သြကာသော၊ တည်ရာသည်။ န၊ မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်
ကား။ အနုသယာနံ၊ တို့၏။ (သြကာသော ဟောတိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
(ဣဒံ၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။

ပိန၊ အနုယ။ တဿ တဿ အနုသယဿ၊ ။ သော သော အနုသယ
နော ကာသော၊ ထိုထိုကိန်းရာ၌နည်း။ (နိမိတ္တံ ဟောတိ၌စပ်) ပုဂ္ဂလဿ၊
၏။ တေန တေန အနုသယေန၊ အားဖြင့်။ သာနုသယတံ၊ သာနုသယ၏
အဖြစ်၏၎င်း။ တဿ တဿ၊ ထိုထို အနုသယကို။ ပဇဟန ပရိဇာနနာနဉ္စ၊
ပယ်ခြင်း၊ ပိုင်းခြား၍သိခြင်းတို့၏၎င်း။ နိမိတ္တံ၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။
စ၊ ဆက်။ အနုသယနောကာသော၊ အနုသယ၏ ကိန်းရာ မဟုတ်သော
သြကာသသည်။ နိရနုသယတံ၊ နိရနုသယ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏။
(နိမိတ္တံ ဟောတိ။) [အာဒိသဒ္ဓေန အပ္ပဟာနာပရိညာ သင်္ကဏာဟိ - အနု။]
တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သြကာသဝါရေသု၊ တို့၌။ ဘုမ္မနိဒ္ဓေသံ၊ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်
ညွှန်ပြခြင်းကို။ အကံတွာ၊ ယတော တတောတိ၊ ဟူ၍။ နိမိတ္တံ၊ ။
နိသက္ကဝစနံ၊ ပဉ္စမိဝိဘတ်ကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဝါ၊ တနည်း။ ပဇဟန
ပရိညာဝါရေသု၊ တို့၌။ အပါဒါနတ္ထေဝေ၊ ။ (နိသက္ကဝစနံ ကတံ။)
ဟိ၊ မှန်။ [ပဇဟန၊ ပရိညာဝါရေသု၊ ယတော တတောတိ၊ အတုက် အပါဒါနံ
အနက်၌သာ နိသက္ကဝစနံကို ပြုအပ်၏” ဟူသောစကားသည်မှန်၏။] တတော

တတော့ သြကာသတော၊ ထိုထိုကာမဘေတ် ဝေဒနာ ၂-ပါး အစရှိသော
 သြကာသမှ။ အပဂမကရဏံ၊ ကင်းကွာအောင်ပြုခြင်းမူလည်း၊ ဖြစ်သော။
 ဝိနာသနံ၊ ပျက်စီးစေခြင်းမူလည်း ဖြစ်သော။ (ဤ ၂-ပုဒ်ကား ပဇဟန၏
 ဝိသေသန) ပဇဟနံ (စ)၊ ပယ်စွန့်ခြင်းသည်၎င်း။ ပရိဇာနနဉ္စ၊ ပိုင်းခြား၍
 သိခြင်းသည်၎င်း။ (ဟောတိ) ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [“ထိုထိုသြကာသမှ
 (ထိုထိုသြကာသတည်းက” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် “အနုသယကို ဖဲ့ခါမှကိုပြု
 ခြင်း၊ ထိုထိုသြကာသတည်းမှ အနုသယကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊ ပယ်စွန့်ခြင်း ပိုင်း
 ခြား၍သိခြင်း” ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်အမှန် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။-ဟူလို။]

တတ္ထ၊ ထိုသြကာသဝါရ၌။ ယတောဝေတိ (ပဒယ)။ ဤ။ အနုလောမေ၊ ၌။
ယတော အနုသယဉ္ဇာနတော၊ အကြင် ကိန်းရာဌာနကြောင့်။ (“သန္တ
သယော၊ အနုသယဉ္ဇာနတော” ၌) [အနုသယဉ္ဇာနဟေတု၊ - အနု။] ပဋိ
လောမေ၊ ၌။ (ယတော) အနုသယဉ္ဇာနတော၊ အကြင် ကိန်းရာမဟုတ်သော
ဌာနကြောင့်။ (“နိရာဇသယော၊ အနုသယမရှိ” ၌) ဣတိ အတ္ထော၊ ‘ဟိ၊
မှန်။ အနုသယာနုသယသေဝံ၊ အနုသယဉ္ဇာန၊ အနုသယဉ္ဇာန၏သာ။
နိမိတ္တာ ပါဒါနဘာဝ ဒဿနတ္ထံ၊ သန္တသယဝါရ၌ နိမိတ္တ၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း၊
ပဇဟနဝါရ ပရိညာဝါရတို့၌ အပါဒါန်အဖြစ်ကိုပြခြင်းအကျိုးငှာ။ (ဘုမ္မ
နိဒ္ဒေသနေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ၌) ရူပဓာတုယာ၊ ပေ။ သန္တသယောတိ၊ ဟူသည်
လည်းဖြစ်သော။ (ရူပဓာတုယာ အရူပဓာတုယာ တတော မာနာနုသယံ)

၁။ အနုသယနာနုသယဿေဝ ဟိ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “အနုသယာ နာနုသယဿေဝ” ဟု ရှိ၏။ ရွှေဝါကျရှိ “အနုသယဉ္ဇာနတော၊ အနုနုသယဉ္ဇာနတော” တို့၏ ဒဠိကရဏဖြစ်သောကြောင့် “အနုသယ+အနုနုသယ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်သင့်ရကား “နာနုသယ” ဟု ဒိသမရှိသင့်။ ရှေးနိဿယ၌ “အနုသယနာနုသယနာဒိနိဿေဝ” ဟု အာဒိသဒ္ဓါပါနေ၏။ ထိုအာဒိသည်း ပိုဟန်တူသည်။ ဘာကြောင့်နည်း- “နိမိတ္တာပါဒါနဘာဝ” ၌ “နိမိတ္တဘာဝ၊ အပါဒါနဘာဝ” ဝယ်စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုတွင် “သာနုသယဝါရေ နိမိတ္တဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ပဇဟနပရိညာဝါရေသုအပါဒါနဘာဝဒဿနတ္ထံ စ” ဟု အနုဋီကာဖွင့်သည်။

ယမက]

သန္နသယဝါရ အဖွင့်

၃၂၇

ပဇဟတိတိ စ^၁၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ တတော
 ကာမရာဂါနုသယေန နိရနုသယောတိ၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ (ဒုက္ခာယ
 ဝေဒနာယ တတော ကာမရာဂါနုသယံ) န ပဇဟတိတိ စ၊ ဟူသည်လည်း
 ဖြစ်သော။ ဝေမာဒိသု၊ ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ [ဝေမာဒိသုတိ
 အာဒိသဒ္ဓေန ပရိညာစါရံပိ သင်္ကတံ-အနု။] ရူပဓာတုအာဒယောဝံ၊
 ရူပဓာတ် အစရှိသည်တို့ကိုသာ။ ဘုမ္မနိဒ္ဓေသေနော၊ ဟိတ်အနက် ရှိသော
 သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်သာ။ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီ။
 ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဝေဖြင့် ယတော တတောတို့၌ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်
 မညွှန်ပြအပ်ဟု ကန့်။ ဘုမ္မနိဒ္ဓေသေနော ဟေတုအတ္ထေနော နိဒ္ဓိဋ္ဌာတိ
 အတ္ထော၊-အနု။ ရှေ့၌ “ဟိ” ပါ၍ အဆုံး၌ ဣတိ သဒ္ဓါပါသောကြောင့်
 “ကသ္မာ ယတောတိ (ပဒဿ)။ပေ။အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ဟိ(ယသ္မာ)။ပေ။
 ဘုမ္မနိဒ္ဓေသေနော နိဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ဣတိ(တသ္မာ) ယတောတိ (ပဒဿ)။ပေ။
 အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ဟု တနည်းပေးပါ။]

ပန၊ ကား။ အဋ္ဌကထာယံ^၂၊ ၌။ စတုတ္ထပဉ္စဝိသဇ္ဇနေန^၃၊ စတုတ္ထ ပြဿ
 နာ၏အဖြေဖြင့်။ (ဒိဿိတတ္တာ၌စပ်။) သရူပတော၊ သရုပ်သကောင်အား

၁။ ပဇဟတိ၊ န ပဇဟတိ။ ။ပဇဟတိတိ ဧတ္ထ “ရူပဓာတုယာ အရူပ
 ဓာတုယာ တတော မာနာနုသယံ ပဇဟတိ” တိ ပါဠိပဒံ အာဟရိတွာ
 ယောဇေတဗ္ဗံ။ န ပဇဟတိတိ ဧတ္ထ ပန “ဒုက္ခာယဝေဒနာယ တတော
 ကာမရာဂါနုသယံ န ပဇဟတိ”တိ-အနု။ ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ ထည့်၍
 အနက်ပေးသည်။

၂။ အဋ္ဌကထာယံ ပန။ ။အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို အပြစ် ပြလိုသောကြောင့်
 “အဋ္ဌကထာယံ ပန။ပေ။ ဝုတ္တံ။ တံ ပမာဒလိခိတံ ဝိယ ဒိဿတိ”ဟု မိန့်သည်။

၃။ စတုတ္ထပဉ္စဝိသဇ္ဇနေန။ ။ဩကာသဝါရ အနုလောမ ဖြစ်သော
 “ယတော ဝါ ပန မာနာနုသယေန သန္နသယော။ တတော ကာမရာဂါ
 နုသယေန သန္နသယောတိ”ဟူသော စတုတ္ထပြဿနာ၏အဖြေ၌ “ရူပဓာတုယာ
 အရူပဓာတုယာ တတော မာနာနုသယေန သန္နသယော။ပေ။ကာမဓာတုယာ
 ဒိသု ဝေဒနာသု တတော ကာမရာဂါနုသယေန သန္နသယော”ဟု ဖြေတော်
 မူ၏။ထိုအဖြေဖြင့် ရူပဓာတ် အရူပဓာတ် ကာမဓာတ်ဝေဒနာ ၂-ပါးကို အနု
 သယဋ္ဌာနဟု သရုပ်သကောင်အားဖြင့် ပြသည်။

ဖြင့်။ အနုသယနဋ္ဌာနဿ၊ ဇာ၊ ဝု၊ ကိ။ ဒဿိတတ္ထာ၊ ကြောင့်။ တဒတ္ထေ၊
 ထိုအနုသယနဋ္ဌာနကို ပြခြင်းအနက်ရှိသော။ အာဒိပဉ္စေပိ၊ အစပြုထားရာ၌
 လည်း။ ယတောတိ၊ ယတော ဟူသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။ အနုသယနဋ္ဌာနံ၊ ကိ။
 ဝတ္တံ၊ ဣတိ၊ သိ။ ဣမံ အတ္ထံ၊ ကိ။ ဝိဘာဝေတွာ၊ ထင်စွာ ဖြစ်စေပြီး၍။ ပုန၊
 တဖန်။ (ဒဿေတံ၌စပ်) ယတောတိ တေဿ၊ ယတောဟူသောဤပုဒ်၏။
 ဝစနတ္ထံ၊ တောပစ္စည်းတည်းဟူသော ဝိဘတ်၏အနက်ကို။ ဒဿေတံ၊ ငှာ။
 ဥပ္ပန္နေနကမရာဂါနုသယေန သာနုသယောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန)
 ဝတ္တံ။ တံ၊ ထို(ဥပ္ပန္နေန ကမရာဂါနုသယေန သာနုသယော) ဟူသော

၁။ တဒတ္ထေ အာဒိပဉ္စေပိ။ ။တံ အနုသယနဋ္ဌာနဒဿနံ + အတ္ထော
 တေဿာတိ တဒတ္ထော၊ တသ္မိံ တဒတ္ထေ။ “အာဒိပဉ္စ” ဟူသည် “ယတော
 ကမရာဂါနုသယေန သာနုသယော။ တတော ပဋိသန္ဓေသယေန သာနု
 သယောတိ” ဟူသော ပြထားရာတည်း။

၂။ ယတောတိ ။ပေ။ ဝိဘာဝေတွာ။ ။စတုတ္ထ ပြထားရာ၏ ဝိသုဇ္ဇနာ
 ဖြင့် အနုသယဋ္ဌာနကို “ရူပဓာတုယာ အရူပဓာတုယာ တတော” ဟု ၎င်း၊
 “ကမဓာတုယာ ဒိသု ဝေဒနာသု တတော” ဟု၎င်း သရုပ်သကောင်အားဖြင့်
 ပြထားသောကြောင့် ပဌမပဉ္စဝယ် သရုပ်မပါသော်လည်း “ယတော” ဖြင့်
 အနုသဋ္ဌာနကို ပြကြောင်းသိသာ၏။ ထိုသို့သိသာ ထင်ရှားစေသည်ကို “ဝိဘာ
 ဝေတွာ” ဟုဆိုသည်။

၃။ ပုန ယတောတိ ။ပေ။ ဒဿေတံ။ ။ဤယတောကို ထပ်၍ ဆိုသော
 ကြောင့် “ပုန” ဟု ဆိုသည်။ တောပစ္စည်းတည်းဟူသော ဝိဘတ်အနက်ကို
 ပြခြင်းငှါ “ဥပ္ပန္နေန။ ပေ။ သာနုသယောတိ ဝတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။ ဤဝါကျ၌
 “ဥပ္ပန္နေန” ဟု အဋ္ဌကထာထည့်ခြင်းဖြင့် “ယတော” ၌ တောပစ္စည်း တည်း
 ဟူသော ဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနက်၊ တနည်း- နိမိတ်အနက်ကို ဟောကြောင်း
 ထင်ရှားစေ၏။ “အကြင်အနုသယဋ္ဌာနကြောင့် + ဖြစ်သော ကမရာဂနုသယ”
 ဟူလို။

၄။ တံ ပမာဒလိခိတံ ဝိယ။ ။ဥပ္ပန္နသဒ္ဓါသည် ဖြစ်ပြီးအနက် သို့မဟုတ်
 ဥပါဒ် ဌိ သင်အားဖြင့် ခဏတ္တယသို့ ရောက်သော တရားဟူသော အနက်ကို
 ပြ၏။ ကမရာဂါနုသယံစသော အနုသယသည်ဖြစ်ပြီးလည်း မဟုတ်၊ ခဏတ္တယ
 သို့ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်။ ကိန်းဝပ်နေသော သဘောသာတည်း။ ထို့ကြောင့်
 “ဥပ္ပန္နေန” ဟု ထည့်ခြင်းကို “ပမာဒလိခိတကဲ့သို့ထင်ရ၏” ဟုဆိုသည်။

ယမက]

သာနုသယဝါရအဖွင့်

၂၂၉

စကားသည်။ ပမာဒလိခိတံ ဝိယ၊ အမှတ်တမဲ့၊ ရေးအပ်သော ပါဠိကဲ့သို့။
ဒိဿတိ၊ ထင်ရ၏။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသွာ တံ ပမာဒလိခိတံ ဝိယ
ဒိဿတိ)။] ဟိ(ယသွာ)၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နေနော၊ ဥပါဒ် ဌာနဟူသော
ဓာတ်တို့သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ အနုသယေန၊ အားဖြင့်။ န
သာနုသယော၊ အနုသယနှင့်တကွဖြစ်သည် မဟုတ်။ (ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။
တံ၊ သည်။ ပမာဒလိခိတံဝိယ ဒိဿတိ။) (သာနုသယောတိဟု ဣတိပါ
လျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင်လည်းပါ။) စသည်သာမကသေး။ ဥပ္ပတ္တိရဟ
ဌာနတံ ၊ အနုသယတို့၏ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်သော ဌာန၏အဖြစ်ကို။ သန္တာ
ယော၊ ရှိသော။ နိသက္ကဝစနံ၊ (ယတော) ဟု ပဉ္စမိဝိသတ်ကို။ ဝတ္ထု၊ ဌာ
န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသွာ ဥပ္ပတ္တိရဟဌာနတံ
သန္တာယော နိသက္ကဝစနံ ဝတ္ထု၊ န သက္ကာ၊ နည်း။)] ဟိ (ယသွာ)၊
ကြောင့်။ အပရိယာပန္နာနံ၊ ဝဋ်ဒုက္ခ၌ အကျိုးမဝင်ကုန်သော လောကုတ္တရာ
တရားတို့၏။ အနုသယပ္ပတ္တိရဟဌာနတာ၊ အနုသယတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်
သော ဌာန၏အဖြစ်သည်။ န၊ မဟုတ်။ (ထိုသို့မဟုတ်သော်လည်း။ ပဋိ
လောမဩကာသဝါရ၌ “ဒုက္ခာယဝေဒနာယ အပရိယာပန္နော တတော”
စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဥပ္ပတ္တိရဟဌာနတံ သန္တာယံ
နိသက္ကဝစနံ ဝတ္ထု၊ န သက္ကာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယတောဥပ္ပန္နေနာတိဟူသော။
(ယံ ဝစနံ၊ အကြင်စကားသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ‘တံစ’ ၊ ထိုယတော ဥပ္ပန္နေန-

၁။ ဥပ္ပတ္တိရဟဌာနတံ စ။ ။ ဥပ္ပန္နေနကို “ကာမရာဂါနုသယေန” ၌ ပဓာန
အားဖြင့် စပ်၍ အဓိပ္ပါယ်မှတ်စေရာဝယ် မသင့်ပုံကိုပြပြီး၍ ယတောနှင့်စပ်၍
အဓိပ္ပါယ်မှတ်စေရာ၌ မသင့်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဥပ္ပတ္တိရဟဌာနတံ စ”
ဟု မိန့်သည်။ “ဥပ္ပန္နေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာထည့်ပါဠိကို ရှေ့က ယတောပုဒ်နှင့်
တွဲ၍ အနက်မှတ်လျှင် ယတောအရ အနုသယတို့ဖြစ်ထိုက်ရာ ဌာနကိုပြ၏” ဟု
အဓိပ္ပါယ်ရ၏။ ထိုအဓိပ္ပါယ်လည်း မဖြစ်နိုင်။ တာဝကြောင့်နည်း... ယတော
အရတွင် အနုသယတို့၏ ဥပ္ပတ္တိရဟဌာနမဟုတ်သော အပရိယာပန္နလောကုတ္တရာ
တရားများလည်း ပါဝင်သောကြောင့်တည်း။

၂။ တံစ တထေဝ ဒိဿတိ။ ။ တံဖြင့် စွဲတို့ရာ ယခုစာအုပ်များ၌ ရှေ့
ဝါကျကို မတွေ့ရ။ ရှေးနိဿယ၌ ထည့်ပါဠိဟု မဆိုဘဲ “ယတော ဥပ္ပန္နေနာတိ

ဟူသော စကားသည်လည်း။ တထေဝ၊ ထိုအမှတ်တမဲ့ ရေးအပ်သော ပါဠိကဲ့သို့ပင်။ ဒိဿတိ။

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤယံတော ဥပ္ပန္နေန ဟူသောပါဠိ၌။ အတ္ထော၊ ကို။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတံသော နည်းဖြင့်။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [ဤ ပါဠိ၏နောက်၌ “ယတော ဥပ္ပန္နေနာတိ” ဟု မရှိသင့်တော့။ ရှေးနိဿယ၌ကား ၂-ဌာန ပါနေသည်။] ယတော၊ အကြင် အနုသယဌာနကြောင့်။ (ကမရာဂါ နုသယေန၊ သည်။) ဥပ္ပန္နေန၊ ဖြစ်သည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ရာ၏။ တေန၊ ထို ကမရာဂါနုသယသည်။ ဥပ္ပတ္တိရဟဋ္ဌာနေ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သောအရာ၌။

ဟူသော ယံ ဝုတ္တံ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုပါဠိသည် ယခုစာအုပ်များ၌ အောက် စာကြောင်းသို့ ရောက်နေသောပါဠိပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယတော ဥပ္ပန္န နာတိ”ကို “တဉ္စ” ၏ ရှေ့သို့ သွင်းလိုက်လျှင် နိဿယအတိုင်း အနက်မှန် အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား - “ဥပ္ပန္နေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာထည့်ပါဠိကို နောက်၌ ရှိသော ကမရာဂါနုသယေနနှင့် တွဲလျှင် ဥပ္ပန္နသဒ္ဓါသည် ဥပါဒ်၌ ဘင်ဟူသော ခဏတ္တယသို့ရောက်သော ပစ္စုပ္ပန်တရားကို ဟောသောကြောင့်၎င်း၊ ကမရာဂါ နုသယ စသည်ကား ခဏတ္တယသို့ ရောက်သောတရားမဟုတ်။ ဖြစ်ထိုက်သော (ကိန်းနေသော) တရားသာဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ “ဥပ္ပန္နေန”ကို ကမရာဂါ နုသယေန၌ မစပ်ထိုက်ရကား ပမာဒလေခကဲ့သို့ထင်ရသည်။

နောက်ပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲ “ယတော” ဟူသော ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲ၍ “ယတော ဥပ္ပန္နေန၊ အကြင်ဖြစ်ထိုက်ရာ အနုသယဌာနကြောင့်+ဖြစ်သော”ဟု အဓိပ္ပါယ် ယူလျှင် ယတော၏အရ၌ အနုသယဌာန မဟုတ်သော အပရိယာပန္န တရား များပါရသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ်မှန် မဖြစ်ရကား “ယတော ဥပ္ပန္နေန”လည်း ထိုပမာဒလေခကဲ့သို့ပင် ထင်ရသည်-ဟူလို။

၁။ ယတော ဥပ္ပန္နေန။ ။ယတော ဥပ္ပန္နေန ဘဝိတဗ္ဗံတိ ယတော အနုသယဌာနတော ကမရာဂါနုသယေန ဥပ္ပန္နေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ တေန ကမ ရာဂါနုသယေန ဥပ္ပတ္တိရဟဋ္ဌာနေ နိသက္ကဝစနံ ကတံ “ယတော” တိ။ - အနု။ [စာအုပ်တို့၌ “တေနာတိ”ဟု ရှိသော်လည်း အနု၌ “တေန ကမရာဂါ နုသယေန” ဟု “တေန”ကိုသာ ဖွင့်သည်။]

ယမက]

သန္ဓေသယဝါရအဖွင့်

၃၃၁

နိသက္ကဝစနံ၊ ယတောဟု ပဉ္စမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါကို။ ကတံ၊ ပြီ။ ဣတိ (ဧတ္ထ ဧဝံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗျော)။

သဗ္ဗဓမ္မေသု ဥပ္ပဇ္ဇနကေနာတိ ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ တထာ၊ ထို့အတူ တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဥပ္ပတ္တိပဋိသေဓေ ၊ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်မှုကို။ အကတေ၊ မပြုအပ်သော်။ အနုပ္ပတ္တိယာ၊ မဖြစ်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ အနိစ္စိတတ္တာ၊ မဆုံး ဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သဗ္ဗဓမ္မေသု၊ တို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘာဝံ၊ ဖြစ်နိုင် သည်၏အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဇေန၊ ရောက်သော။ (ကေနစိ၊ သော။ အနုသယေန၊ အားဖြင့်။) အနုပ္ပဇ္ဇနဘာဝံ၊ ဖြစ်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ အပနေတိ နာမ၊ ပယ်သည်မည်၏။

ပန၊ ဆက်။ သဗ္ဗတ္တာတိ ၊ ဟူသော။ တေဿ၊ ဤပုဒ်၏။ သဗ္ဗဋ္ဌာနတော အလုံးစုံသော အနုသယဋ္ဌာနကြောင့်။ ဣတိ၊ သို့။ အယံ အတ္ထော၊ သည်။ န

၁။ တထာ ။ ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇနကေန။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် “အရဟာ သဗ္ဗတ္ထ” ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ရာ၌ “အရဟာ သဗ္ဗဓမ္မေသု” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “ဥပ္ပဇ္ဇနကေန” ဟု ထည့်၍ဖွင့်၏။ ထိုသဗ္ဗဓမ္မေသု ဥပ္ပဇ္ဇနကေန၌လည်း “ယတော ဥပ္ပဇ္ဇေန” ၌ကဲ့သို့ အနက်မှတ်ပါ - ဟု တထာဖြင့် ညွှန်ပြသည်။ [တထာသဒ္ဓေါ ယထာ ယတော ဥပ္ပဇ္ဇနာတိတ္ထေ ဥပ္ပတ္တိရဟဋ္ဌာနတော အနုသယဿ ဥပ္ပတ္တိ ရဟတာ ဝုတ္တာ။ တထာဥပ္ပဇ္ဇနကေနာတိ တောပိ သာ ဧဝ (အနုသယ၏ ဥပ္ပတ္တိရ ဟတာကိုပင်) ဝုစ္စတိတိ ဒီပေတိတိ အာဟ “သဗ္ဗဓမ္မေသု။ ပေ။ အာပဇ္ဇေနာ” တိ - အနု။]

၂။ ဥပ္ပတ္တိပဋိသေဓေ။ ပေ။ အပနေတိ နာမ။ ။ ဥပ္ပဇ္ဇနကဟူသော အဋ္ဌ ကထာ ထည့်ပါဌ်ကြောင့် ရထိုက်သောအနက်ကို ပြလို၍ “ဥပ္ပတ္တိပဋိသေဓေ ။ ပေ။ အပနေတိ နာမ” ဟု မိန့်သည်။ “ဥပ္ပဇ္ဇနကော” ဟု ဆိုအပ်လျှင် အနုပ္ပဇ္ဇ နကမဟုတ်ဟူသော ဤအနက်ကို သိအပ်သိနိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ထိုဥပ္ပဇ္ဇ နကောပါဌ်ဖြင့် အနုပ္ပတ္တိကို မဆုံးဖြတ်အပ်သေး။ ထို့ကြောင့် အနုသယ၏ ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိကြောင်းကိုလည်း ထင်စွာပြအပ်ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗဓမ္မေသု။ ပေ။ အပနေတိ နာမ” ဟု ဒွိကာဆရာဆိုသည်။ - အနု။]

၃။ သဗ္ဗတ္တာတိ တေဿ ပန ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ သဗ္ဗတ္ထကို “သဗ္ဗ ဓမ္မေသု” ဟု ဘုမ္မတ္ထဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ကို ဒွိကာဆရာမနှစ်သက်သောကြောင့် “သဗ္ဗတ္တာတိ တေဿ ပန” ဟု မိန့်သည်။ “ယော၊ ယတော။ ပေ။ နိရုဇ္ဈသယော”

သမ္ဘဝတိ၊ မဖြစ်သင့်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသွာ သဗ္ဗတ္ထာတိ ဧတဿ။ပေ။ သမ္ဘဝတိ)] ဟိ -ယသွာ)၊ ကြောင့်။ ထွကာရံ၊ ထွ အကွရာကို။ ဘုမ္မတော၊ သတ္တမီအနက်မှ။ အညတ္ထာပိ၊ အခြားအနက်၌ လည်း။ သဒ္ဓဝိဒ္ဓ၊ သဒ္ဓါတတ်သိ ပညာရှိတို့သည်။ ဣစ္ဆန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သဗ္ဗတ္ထာတိ ဧတဿ။ပေ။သမ္ဘဝတိ)။

သာနုသယဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃။ ပဇဟနဝါရအဖွင့်

၁၃၂, ၂၉၇။ ပဇဟနဝါရေ၊ ၌။ ယေန၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကာမ ရာဂါနုသယာဒယော၊ တို့ကို။ သာဝသေသာ၊ အကြွင်းအကျန်နှင့် တကွ ဖြစ် ကုန်သည်။ (ဟုတွာ) ပဟိယန္တိ၊ ပယ်အပ်ကုန်၏။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (န ဟောတိ၌ စပ်။) ဝါ၊ ကို။ (ဝတ္ထဗ္ဗော၌စပ်။)တော၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ အစရှိသည်တို့ကို။ ပဇဟတိ၊ ပယ်စွန့်ဆဲ။ ဣတိ၊ သို့။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ အပြီးအပြတ် ဆုံးဖြတ်မှုကို။ ကတွာ၊ ဝတ္ထဗ္ဗော၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ (ကသွာ)၊ အပဇဟနသဗ္ဗာဝါ၊ ပယ်စွန့်ရခြင်းမရှိသော အနုသယ၏ ထင်ရှားရှိသေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ ပယ်အပ်ဆဲ မဟုတ်သော အနုသယ၏ ထင်ရှားရှိသေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊ ၂၊ ကြောင့်။

ပုစ္ဆာ၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်ရှိသောကြောင့် သဗ္ဗတ္ထ၌ ထွ ပစ္စည်းသည်လည်း ပဉ္စမိ အနက်ပင်ဖြစ်သင့်၏။ ထွ ပစ္စည်းကို ဘုမ္မတ္ထမှ တပါး အခြားအနက်၌လည်း သဒ္ဓဝိဒ္ဓ တို့ အလိုရှိကြပါသည်။ [အနုဋီကာ၌ “သဗ္ဗတ္ထပါဒကံ” ပုဒ်ဝယ် သဗ္ဗတ္ထ ကို “သဗ္ဗေသံ”ဟု အခြားဝိဘတ်နက်ဖြင့် ဖွင့်သည်ကို ပုံစံထုတ်ပြသည်။] ဤ နေရာ၌ကား ထိုအနက်ကို ယူဘို့ရန် ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်။]

၁။ အပဇဟနသဗ္ဗာဝါ။ ။အပဟာနဿ (ပယ်ခြင်းမရှိသော အနုသယ ၏)။ အပ္ပဟိယမာနဿ ဝါ၊ တနည်းပယ်အပ်ဆဲမဟုတ်သော အနုသယ၏+ သဗ္ဗာဝါ၊ ထင်ရှားရှိသေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။- အနု။

၂။ တသ္မာသန္နိဋ္ဌာနေ။ ။ “ယော ဝါ ပန မာနာနုသယံ ပဇဟတိ” ကဲ့သို့ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ကို “သန္နိဋ္ဌာနေ”ဟု ဆိုသည်။ [ရှေ့ဝါကျ၌ “သန္နိဋ္ဌာနံ ကတွာ” ကား အပြီးအပြတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းကို ဆိုသောစကားတည်း]။

ယမက]

ပဇဟနဝါရ အဖွင့်

၃၃၃

သန္နိဋ္ဌာနေ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၌။ နိရဝသေသပဇဟနကော ယေဝ။ အကြွင်းမရှိ
အောင် ပယ်နိုင်သကဲ့သို့။ ပဇဟတီတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ပုတ္တော၊ တသွာ၊
ကြောင့် (သန္နိဋ္ဌာန်အရာ၌ အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်ဖို့နိုင်သကဲ့သို့ ပဇဟတီ
ဟုဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)။ ယော ဝါ ပန။ ပေ။ နောတိ၊
ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပန၊ ကား။ ယံသွာ၊ ကြောင့်။ သံသယပဒေန၊ ဖြင့်။ ပဟာနကဏ
မတ္တမေဝ၊ ပယ်မှုကို ပြုခြင်းမျှကိုသာ။ ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော်မူ၏။ သန္နိဋ္ဌာန်၊
အပြီးအပြတ် ဆုံးဖြတ်မှုကို။ န ကဏေတိ၊ မပြု။ တသွာ၊ ကြောင့်။
ယထာ ဝိဇ္ဇမာနံ၊ အကြင်အကြင် ထင်ရှားရှိသော။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းကို။
သန္ဓာယ၊ ၍။ ယော ကာမရာဂါနုသယံ။ ပေ။ တဒေကဋ္ဌံ ပဇဟတီတိ၊ ဟူ၍။
(ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပန၊ ကား။ ပဋိလောမေ၊ ပဋိလောမ၌။ [ယမိက်အကောက်များဝယ်
“ပစ္စနိက”ဟုခေါ်အပ်သောပဋိလောမ၌။] နပဇဟတီတိ၊ ဟူသောပါဠိဖြင့်။

၁။ တသွာ။ ပေ။ နောတိ ဝုတ္တံ။ ။ [ရွှေဝါကျ၌ “တသွာ”ဟု အကျိုးရ
ဖလဝါကျကိုဆိုပြီးလျှင် ဤဝါကျ၌ “တသွာ”ဟု ဖလကို ဆိုပြန်ရကား
ဤနောက် တသွာကို “လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျ”ဟု ဆိုရသည်။] ရွှေဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့
သော စည်းကမ်းနှင့်အညီ ဤဝါကျ၌ “နော”ဟု ဖြေဆိုနိုင်ခြင်း ဟူသော
အကျိုးကို ရသည်။-ဟူလို။ မာနာနုသယကို အရဟတ္တမဂ်ရောက်မှ အပြီးပယ်နိုင်
၏။ ထိုအရဟတ္တမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမရာဂါနုသယကိုကား အနာဂါမိမဂ်
တန်းကပင် ပယ်ပြီးဖြစ်ရကား အရဟတ္တမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်က ပယ်ဘယ်မလိုသော
ကြောင့် “နော”ဟု ဖြေတော်မူနိုင်သည်။-ဟူလို။

၂။ တသွာ။ ပေ။ ပဇဟတီတိ ဝုတ္တံ။ ။ “ပဟာနံ သန္ဓာယ”ကို ဝုတ္တံ၌
စပ်။ “ယော ကာမရာဂါနုသယံ ပဇဟတိ” ဟူသောသန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် အပြီး
အပြတ်ပယ်နိုင်သော အနာဂါမိမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရ၏။ သော မာနာနုသယံ
ပဇဟတိ” ကား သံသယပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ပယ်ရုံမျှကို မေးသောပုစ္ဆာဖြစ်
ရကား ပယ်နိုင်သလောက်ကို ရည်ရွယ်၍ “တဒေကဋ္ဌံ (ထိုကာမရာဂါနုသယ
နှင့် ပယ်ခြင်း အားဖြင့် တူသောပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ တည်သော မာနာနုသယတမျိုး
ကို) ပဇဟတိ”ဟု ဖြေသည်။ [မာနာနုသယကို အဂ္ဂမဂ္ဂသမဂ်ဖြစ်မှု အကြွင်းမဲ့
ပယ်သည်။]

ပဇဟနာဘာဝေါ ဧဝံ၊ ပယ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကိုသာ။ [ဝေဖြင့် သန္နိဋ္ဌာန်ပယ်၊
 တဒေကဋ္ဌပယ်ဟု ခွဲခြားအပ်သောပယ်ခြင်းကို ကန့်သည်။] သန္နိဋ္ဌာနပဒေန၊
 သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်၎င်း။ သံသယပဒေနစ၊ သံသယပုဒ်ဖြင့်၎င်း။ ဝိနိစ္ဆိတော၊
 ဆုံးဖြတ်လည်း ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီ။ ပုစ္ဆိတော စ၊ မေးလည်း မေးအပ်ပြီ။
 [သန္နိဋ္ဌာနပဒေနကို ဝိနိစ္ဆိတောနှင့်တွဲ၊ သံသယပဒေနကိုပုစ္ဆိတောနှင့်တွဲပါ။]
 တသ္မာ၊ ကြောင့်။ နိရဝသေသ ဝသေန၊ အကြွင်းမရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်။
 ပဇဟနကာနံ၊ ပယ်တတ်ကုန်သော။ [ရှေးနိဿယ၌ “နိရဝသေသပဇဟန
 ကာနံ”ဟု သမာသိရှိ၏။] ယေသံ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ပဇဟနံ၊ အကြွင်းမဲ့
 ပယ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ။ တေ၊ ထိုနိရဝသေသပဇဟန ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ထပေတွာ၊
 ၍။ အဝသေသာ၊ ကြွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ အပ္ပဇဟနသဗ္ဗာဝေနော၊
 မပယ်အပ်သေးသော အနုသယ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ နပ္ပဇ
 ဟန္တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ။ စ၊ ဗျတိရိက်။ ယထာဝိဇ္ဇမာနေန၊
 အကြင်အကြင် မဂ်၏ပယ်ခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော။ ပဟာနေနေဝ-
 ပယ်ခြင်းသည်သာ။ ဝဇ္ဇိတာ၊ ကြဉ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ (တနည်း)
 ပဟာနေနေဝ၊ ပယ်ခြင်းမှသာ။ ဝဇ္ဇိတာ၊ ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ (နပ္ပဇ
 ဟန္တိတိ၊ ဟူ၍။) (ဘဂဝတာ) န (ဝုတ္တာ)၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်
 မဟုတ်။ ဣတိ ခဉ္စဗ္ဗာ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ [ဋီကာဆရာ၏ဖွင့်ချက် စကား
 သက်သက်အပြီးတည်း။]

အနာဂါမိမဂ္ဂသမဂ္ဂိဉ္စ။ ပေ။ နပ္ပဇဟန္တိတိ ဧတ္ထ၊ ဌ။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ဌ။
 ပုထုဇ္ဇေနော။ ပေ။ ပဟိနတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ တတ္ထ၊ ထို

၁။ အဝသေသာ။ ပေ။ ယထာဝိဇ္ဇမာနေန။ ။ အဝသေသာတိ ‘တဿ
 တဿ အနုသယဿ နိရဝသေသပဇဟနကေဟိ အဝသိဋ္ဌာ။ တေသု ယေသံ
 ကေဓွေ အနုသယာ ပဟိနာ။ တေပိ အပ္ပဇဟနသဗ္ဗာဝေနော (မပယ်အပ်သော
 အနုသယတို့၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်) နပ္ပဇဟန္တိတိ ဝုတ္တာ။ န စ
 ယထာဝိဇ္ဇမာနေနာတိ မဂ္ဂကိစ္စဘာဝေန (မဂ်ကိစ္စ၏အဖြစ်ဖြင့်) ဝိဇ္ဇမာနပ္ပကာ
 ရေန ပဟာနေန ဝဇ္ဇိတာရဟိတာ ဧဝံ (န) ဝုတ္တာတိ ယောဇနာ၊-အနု။

၂။ အဋ္ဌကထာယံ။ ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို မနှစ်သက်၍
 အပြစ်ပြလိုသောကြောင့် “အဋ္ဌကထာယံ။ ပေ။ ဝုတ္တံ”ဟု အဋ္ဌကထာစကားကို

အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌။ ကေသဉ္စိ၊ အချိုသော သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌ၊ သကဒါ
 ဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌ၊ ကသဒါဂါမိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော၊ ဝိစိကိစ္ဆာ
 နုသယကို (ပဟိနော၊ ပယ်အပ်ပြီ။) ကေသဉ္စိ၊ အချိုသော အနာဂါမိဖလဋ္ဌ၊
 အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌ၊ အရဟတ္တ ဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဥဘယံ၊ ၂-ပါးစုံသော
 ကာမရာဂါနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယကို။ ပဟိနံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ သေသာနံ၊
 ပုထုဇဉ်၊ အနာဂါမိမဂ္ဂသမင်္ဂီ၊ 'အဋ္ဌမကပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ ကြွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့
 သည်။ ကေသံ၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယတို့၏။ ပဟိနတာ၊ ပယ်
 အပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်သည်။ ကိဉ္စာပိ အတ္ထိ၊ ၏။ တထာပိ၊ သော်လည်း။
 သောတာပန္နဒိနံ၊ တို့၏။ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယဿ၊ ၏။ ပဟိနတာ၊ ပယ်အပ်ပြီး၏
 ဖြစ်သည်။ ဥဘယာပဇာနဿ၊ ၂-ပါးစုံသော ကာမရာဂါနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနု
 သယကိုမပယ်စွန့်ခြင်း၏။ ကရဏံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ကေသံ၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယတို့၏။ ပဟိနတ္တာ၊ ပယ်အပ်
 ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်။ နပ္ပဇဟန္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု န သက္ကာ။

ပန၊ သို့မဟုတ်။ ကာမရာဂါနုသယဉ္စ နပ္ပဇဟန္တိတိ၊ ဟူသော။ ဣဒံ ဤ
 စကားကို။ သန္နိဋ္ဌာနေန၊ (ယော ကာမရာဂါနုသယံ နပ္ပဇဟတိ) ဟူသော
 သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ ကေသံပုဂ္ဂလာနံ၊ ထိုအနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌ၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌမှ
 ကြွင်းသော ၆-ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ သင်္ဂဟိတတာ ဒဿ
 နတ္ထံ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝတ္ထု၊ ဟောတော်
 မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၌။ ကာရဏံ၊ ကို။ အထံ

ထပနာထာသေသည်။ “ ကိဉ္စာပိ ။ပေ။ အတ္ထိ”ဟူသော ဝါကျသည် ထုံးစံအတိုင်း
 အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အကြောင်းပြ (အာဘောဂ)ကို ချီးမြှောက်သော အနုဂ္ဂဟ
 ဝါကျတည်း။ “တထာပိ ။ပေ။ န ဟောတိ” သည် အဋ္ဌကထာ၏ အကြောင်းပြ
 (အာဘောဂ)ကို ပယ်သော စကားတည်း။ “ဣတိ ကေသံ ။ပေ။ န သက္ကာ
 ဝတ္ထု” ကား အဋ္ဌကထာစကားကို ပယ်ရှားသော စကားတည်း။ [ဤတိုင်
 အောင် ဝါကျရိုးရာအတိုင်း ဝါကျကို ခွဲ၍ အနက်အတိုင်း အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။]

၁။ အထ ပန။ ။အနုဋီကာ၌ “အထ ပန န တံတ္ထ ကာရဏံ ဝတ္ထံ။
 ယေန ကာရဏဝစနေန (အကြင် ကေသံ အနုသယာနံ ပဟိနတ္တာဟူသော
 အကြောင်းပြစကားကြောင့်) ယထာဝုတ္ထဒေါသပ္ပတ္တိ သိယာ” ဟု အထနှင့်

၃၃၆

ယမကမ္မိလဒ္ဓိကာ နိဿယ

[အနုသယ

န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ ပန၊ အနုသယံ။ ပုစ္ဆိတဿ၊ မေးအပ်သော။ သံသယတ္ထဿ။ (သော ဝိစိကိစ္ဆာနုသယံ နပ္ပဇဟတိ) ဟူသော သံသယအနက်၏။ ကာရဏံကို။ အလ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ အကယ်၍ဟောတော်မူထိုက်သည်ဖြစ်အံ့။ ဧဝံ သတိ၊ သေချာ။ သေသာ တဿ အနုသယဿ ပဟိနတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန၊ သည်။) ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်သည်မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကား၊ အမေးတည်း။ (သေသံ၊ ပေ။ ပဟိနတ္တာတိ၊ ဟူ၍။) န ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ထိုက်။ (ကသ္မာ) ယော ကာမရာဂါနုသယံ နပ္ပဇဟတိ၊ သော၊ ဒိဋ္ဌာနုသယံ။ ပေ။ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယံ နပ္ပဇဟတိတိ၊ ဟူ၍။ ပဋိက္ခိပိတော၊ ပယ်မြစ်၍။ ပုစ္ဆိတေ၊ မေးအပ်ကုန်သော။ (နပ္ပဇဟတိဟု ပယ်မြစ်တော်မူ၍ မေးအပ်ကုန်သော။) သဒိသဝိသဇ္ဇနကော၊ တူသော အဖြေရှိကုန်သော။ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာနုသယေ၊ ဒိဋ္ဌာနုသယ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယတို့ကို။ သန္ဓာယ၊ ကာရဏဿ၊ ဤ။ ဝါကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝတ္ထုဗ္ဗတ္တာ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေသံ အနုသယာနံ ပဟိနတ္တာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ တေသံ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာနုသယာနံ၊ တို့၏။ ပဟိနတ္တာ၊ ကြောင့်။ သံသယတ္ထံ သင်္ဂဟိတေ

တို့တို့ ကြိယာကို “ဝုတ္တံ” ဟု ပြထား၏။ ဝုတ္တံဟုရှိမှလည်း အဓိပ္ပါယ်မှန်၏။ ထို့ကြောင့် ယခုစာအုပ်တို့၌ “န တတ္ထ ကာရဏံ ဝတ္ထုဗ္ဗံ” နေရာဝယ် “ဝုတ္တံ” ဟု ရှိပါစေ။ [ရှေးနိဿယ၌လည်း “ဝုတ္တံ” ဟုပင် ပြင်သည်။] ထိုအထက်လည်း “ကာရဏံ ဝတ္ထုဗ္ဗံ” တိုင်အောင် တွဲပါ။

၁။ ဧဝံ သတိ။ ပေ။ ဝတ္ထုဗ္ဗံတိ။ ။ သံသယဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ တပါးကို မပယ်ခြင်း၏အကြောင်းပြ ဖြစ်သောကြောင့် “တေသံ အနုသယာနံ ပဟိနတ္တာ” ဟူသော ဗဟုဝုစ်နေရာဝယ် “တဿ အနုသယဿ ပဟိနတ္တာ” ဟု ကေဝုစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု တစုံတယောက်က ဋီကာဆရာကို ပြန်၍ စောဒနာအံ့။

၂။ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ။ ။ ဋီကာဆရာက ထိုစောဒကစကားကို “န ဝတ္ထုဗ္ဗံ” ဟု ချေပ၍ “ယော ကာမရာဂါနုသယံ န ပ္ပဇဟတိ။ သော ဒိဋ္ဌာနုသယံ။ ပေ။ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယံ” ဟု အဖြေတူသော ဒိဋ္ဌာနုသယ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ ၂-ပါး အတွက် အကြောင်းပြဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုဝုစ်ဖြင့် “အနုသယာနံ” ဟု ပင် ဆိုထိုက်သည်ဟု ဖြေသည်။ “တသ္မာ” စသည်ကား လဒ္ဓိဝုစ်တည်း။

ယဲမက]

ပဟိနဝါရအဖွင့်

၃၃၇

သံသယ အနက်ရှိသော ပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော။ တေ အနုသယော၊ ထိုဒိဋ္ဌာနသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာနသယ ၂-ပါးတို့ကို။ နပုဗ္ဗဟန္တိ။ ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပဗ္ဗဟနဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅။ ပဟိနဝါရအဖွင့်

၂၆၄, ၂၇၄၊ ပဟိနဝါရေ ။ပေ။ အာရဒ္ဓါတိ၊ ဟူသောစကားကို။ အနုလောမံကို။ သန္ဓာယ၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း (ကသွာ ပဟိနဝါရေ ဖလဋ္ဌဝသေန၊ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါတိ အနုလောမံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။] ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ ပဋိလောမေ၊ ဤ။ (ပစ္စနိကံ) ပုထုဇ္ဇနဝသေနပိ၊ ပုထုဇဉ်နှင့် စပ်သဖြင့်လည်း။ ဒေသနာ၊ ကို။ (သဂဝတာ) အာရဒ္ဓါ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဟိနဝါရေ ဖလဋ္ဌဝသေန ။ပေ။ ဝိညာယတိ)။ စ၊ ဆက်။ ဖလဋ္ဌဝသေနောတိ၊ ဟူသော။ သာဝဓာရဏ ဝစနေန၊ အဝဓာရဏနှင့်တကွ စကားဖြင့်။ မဂ္ဂသမဂီနံ၊ မဂ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အဂ္ဂဟိတတံ၊ မယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကို။ ဒိပေတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ (တနည်း) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ အနုသယစွန္တ ပဋိပက္ခက စိတ္တက္ခဏိကာနံ၊ အနုသယတို့၏ စင်စစ် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော တခုသော စိတ္တက္ခဏရှိကုန်သော။ မဂ္ဂသမဂီနံ၊ မဂ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း

၁။ အနုသယ ။ပေ။ က္ခဏိကာနံ။ ။အနုသယာနံ အစွန္တံ ပဋိပက္ခဘူတ ကေစိတ္တက္ခဏိကာနံ မဂ္ဂသမဂီနံတိ မဂ္ဂဋ္ဌာနံ။ ဤပါဌ်၌။ အနုသယာနံ အစွန္တံ ပဋိပက္ခအဖြစ်ကို ယူခြင်းဖြင့် မဂ်ခဏ၌ အနုသယတို့ ဖြစ်ထိုက်ခြင်းကို ပယ်၏။ မဂ္ဂသမဂီအဖြစ်ကို ယူခြင်းဖြင့် အနုသယတို့ဖြစ်ခြင်းငှါ မထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေအပ်ပြီး မဟုတ်ခြင်းကို ပယ်၏။ [မှန်၏ - မဂ်ခဏ၌ အနုသယတို့ နောင် မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်ပြီး မဟုတ်။ ရောက်စေ အပ်ဆဲသာတည်း။] ကေ စိတ္တက္ခဏိကာအဖြစ်ကို ယူခြင်းဖြင့် စိတ်အစဉ်၌ ဖြစ်သော ဗျာပါရကို ပယ်၏။ မဂ်ခဏ၌ စိတ်အစဉ်ကဲ့သို့ ဗျာပါရမရှိ၊ ဟူလို။ ထို့ကြောင့် “န ကောစိ အနုသယော ဥပ္ပတ္တိရဟော။ နာပိ အနုပ္ပတ္တိရဟတံ အာပါဒိတော” ဟု ဋီကာ မိန့်သည်။

ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ကောစိ၊ တစုံတခုသော။ အနုသယော၊ သည်။ ဥပ္ပတ္တိရဟော၊ ဖြစ်ခြင်းငှာထိုက်သည်။ န မဟုတ်။ အနုပတ္တိရဟတံပိ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ မထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့လည်း။ န အာပါဒိတော၊ ရောက်စေ အပ်ပြီးမဟုတ်။ [“ရောက်စေအပ်ဆဲ ဖြစ်သည်”-ဟူလို။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထိုမဂ္ဂဥပ္ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ အနုသယ သာနုသယ ပဟိန် ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရေသု၊ တို့၌။ (ဘဂဝတာ) နဂဟိတာ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၂၇၅, ၂၉၆။ ဩကာသဝါရေ၊ ၌။ သော သော အနုသယော၊ ထိုထို အနုသယကို။ အတ္တနော အတ္တနော၊ ၏။ ဩကာသေ ဝေ၊ ဖြစ်ရာဌာန၌သာ။ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ၊ ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့။ အာပါဒိတော၊ ရောက်စေအပ်ပြီ။ [ပဟိနောသည် အနုပ္ပတ္တိဓမ္မ၏ အာပါဒိတော၏ အဓိပ္ပာယ် အဖွင့်တည်း။] (အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံသို့။) အနာပါဒိတော စ၊ မရောက်လည်း မရောက်စေအပ်။ အပ္ပဟိနော(စ)၊ ပယ်လည်း မပယ်အပ်။ [“အပ္ပဟိနော” ကား အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အနာပါဒိတော၏ အဓိပ္ပာယ် အဖွင့်တည်း။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဟိနာ ပဟိနဝစနာနိ၊ ပဟိန၊ အပ္ပဟိနသဒ္ဒါတို့သည်။ တဒေ၊ ကာသ မေဝ၊ ထိုအနုသယတို့၏ တည်ရာဌာန ကိုသာ။ ဒိပေန္တိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အနောကာသေ၊ တည်ရာမဟုတ်သောဌာန၌။ တဒုဘယာဝတ္တဗ္ဗ တာ၊ ထိုကာမရာဂါနုသယ ပဋိသန္ဓေသယ ၂-ပါးတို့ကို ပယ်ခြင်း မပယ်ခြင်း ၂-ပါးစုံကို မဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ သာဓာရဏဌာနေ ။ ပေ။ ဟောတီတိ၊ ဟူသောပါဠိ၏။ တေန၊ ထိုကာမရာဂါနုသယနှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ သမာနောကာသေ၊ တူသော ဩကာသ၌။ ပဟိနောနာမ၊ ပယ်အပ်ပြီးမည်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ သမာနကာလေ၊ တူသော ကာလ၌။ ပဟိနော၊ ပယ်အပ်ပြီးမဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [“သမာ နောကာသေ” ဖြင့် သမာနကာလကို ကန့်သည်။-ဟူလို။]

ပဟိနဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇။ ဓာတုဝါရအဖွင့်

၃၃၂, ၃၄၀။ ဓာတုဝါရေ၊ ၌။ သန္တာနံ အနုဂတာ ဟုတွာ သယန္တိတိ၊ ဟူသောပါဠိ၏။ ယသ္မိံ သန္တာနေ၊ အကြင် ခန္ဓာအစဉ်၌။ အပ္ပဟိနာ၊ မဂ်

ဖြင့် မပယ်အပ်သေးကုန်။ တံသန္တာနေ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးရာ ထိုခန္ဓာ အစဉ်၌။ အပ္ပဟိနဘာဝေန၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အနုဂန္ဓာ၊ အစဉ်လိုက်၍။ ဥပ္ပတ္တိအရဟတာဘာဝေန၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သယန္တိ၊ ကိန်းတတ်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ ဥပ္ပတ္တိ ရဟတာ ဝေ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်သည်ပင်။ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတူာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ ဟူသော။ ဣဓာပိ၊ ဤပါရှိ၍လည်း။ ယုတ္တာ၊ သင့်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

[ဤမှ နောက်၌ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်လိမ့် မည်။] စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤဓာတုဝါရ၌။ နကမဓာတုံ အာဒိနိ၊ (န ကာမ ဓာတုံ) အစရှိကုန်သော။ ဆ၊ ၆-ပါးကုန်သော။ ပဋိသေဝေစနာနိ၊ တားမြစ် ကြောင်း သဒ္ဓါတို့သည်။ ဓာတုဝိသေသနိဒ္ဓါရဏာနိ၊ ဓာတ်အထူးကို ထုတ် ဆောင်တတ်သော သဒ္ဓါတို့သည်။ န ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာမဓာတု ယာ^၁ စုတဿ၊ န ကာမဓာတုံ ဥပပဇ္ဇန္တဿာတိ၊ အစရှိသော စကားကို။ အာဒိမ္ပိ၊ အစ၌။ (ရှေးဦးစွာ။) ဝုစ္စမာနေ၊ ဆိုအပ်သော်။ ဣမံ နာမ၊ ဤမည်သော ဓာတ်သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တဿ၊ ကပ်ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဣတိ၊

၁။ န ကာမဓာတုံအာဒိနိ ။ပေ။ န ဟောန္တိ။ ။ န ကာမဓာတုယာ န ရူပဓာတုယာ၊ န အရူပဓာတုယာ (၃-ပါး)။ န ကာမဓာတုံ၊ န ရူပဓာတုံ၊ န အရူပဓာတုံ (၃-ပါး)။ ဤ(၆)ပါးကို “ဆ ပဋိသေဝေစနာနိ” ဟု ဆို သည်။ ထိုပဋိသေဝေပါသောစကား ၆-ပုဒ်တို့သည် “မည်သည့်ဓာတ်မှ စုတေ သော” ဟု၎င်း၊ မည်သည့်ဓာတ်သို့ ကပ်ရောက်သော” ဟု၎င်း ဓာတုဝိသေသကို ထုတ်ပြသော စကားများမဟုတ်ကြ။ [“န ကာမဓာတုယာ၊ န ကာမဓာတုံ” စသည်ဖြင့် ကာမဓာတ်မဟုတ်သာပြ၍ မည်သည့်ဓာတ်” ဟု အထူးမပြု- ဟူလို။]

၂။ ကာမဓာတုယာ ။ပေ။ န ဝိညာယေယျ။ ။စာအုပ်တို့၌ “န ကာမ ဓာတုယာ စုတဿ” ဟု (န) သဒ္ဓါ ပါနေ၏။ ထို နသဒ္ဓါမလိုသေး။ ဘာ ကြောင့်နည်း - ပါဠိတော်ဝယ် ထိုဝါကျ၏အစ၌ (န) သဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် ၎င်း၊ ဋီကာက စိစစ်ရာဝယ် “န ကာမဓာတုံ ဥပပဇ္ဇန္တဿ” ကိုသာ စိစစ် သောကြောင့်၎င်းတည်း။

ဤအနက်ကို။ န ဝိညာယေယျ၊ မသိအပ်ရာ။ တသ္မာ ၊ ကြောင့်။ တဗ္ဗုလိ
 ကာသု၊ ထိုကာမဓာတ်မူလရှိကုန်သော။ ယောဇနာသု၊ ပုဒ်တို့ကိုယှဉ်စေ
 ခြင်းတို့၌။ ကာမဓာတုယာ စုတဿ ကာမဓာတုံ ။ပေ။ ရူပဓာတုံ ။ပေ။
 အရူပဓာတုံ ဥပပဇ္ဇန္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ပုဌမံ၊ စွာ။ ယောဇေတွာ၊ ပုဒ်တို့ကို
 ယှဉ်စေပြီး၍။ ပုန၊ အနုက္ကမေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ န ကာမဓာတုံ ဥပပဇ္ဇန္တ
 ဿာတိ အာဒိကာ၊ အစရှိသော။ ယောဇနာ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ)ကတာ။ ဟိ၊
 လဒ္ဓဂုဏ်။ ဧဝံ၊ သို့။ နကာမဓာတုံအာဒိပဇ္ဇေဟိ၊ န ကာမဓာတုံ အစရှိသော
 ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ယထာဝုတ္တဓာတုယော ယေဝ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော
 ရူပဓာတ် အစရှိသည်တို့ကိုသာ။ ဂဟိတာ။ ကဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါး
 ကို။ န (ဂဟိတံ) ။ဣတိ ဝိညာယတိ။

ယထော အနုသယဝါရေ။ပေ။ ဂဟိတောတိ၊ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန)
 ဝုတ္တံ။ တတ္ထာပိ၊ ထိုအနုသယဝါရ၌လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ၊ (ဥပါဒိဌိဘင်
 ဟူသော ဓဏတ္ထယအားဖြင့်) ဖြစ်ဆဲကိုသာ။ သန္ဓာယ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ ဟူ၍။
 ဂဟေတုံ၊ ဌာ။ န သက္ကာ။ (ကသ္မာ) ယံဿကာမရာဂါနုသယော ။ပေ။
 အာမန္တာတိ အာဒိဝစနတော၊ အစရှိသောစကားကို ဟောတော်မူခြင်း
 ကြောင့်။ အပ္ပဟိနတံ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ
 ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ဟူသော။ အတ္ထော၊ကို။ တတ္ထ၊ ထိုအနုသယဝါရ၌။ အထာပိ
 ဂဟိတော၊ အကယ်၍မူလည်း -ယူအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ သတိ) ဣဓာပိ၊
 ဤဓာတုဝါရ၌လည်း။ သော၊ ထိုဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟူသောအနက်သည်။ န နယုဇ္ဇတိ၊
 မသင့်မဟုတ် သင့်သည်သာ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၁။ တသ္မာ တဗ္ဗုလိကာသု။ ။ပါဠိတော်၌ ပဌမဝါကျကို ကြည့်ပါ။
 “ကာမဓာတုယာ စုတဿ” ကို မူတည်၍ “ကာမဓာတုံ ဥပပဇ္ဇန္တဿ ကတိ
 အနုသယာ အနုသေန္တိ” တဝါရ၊ “ကာမဓာတုယာ စုတဿ ရူပဓာတုံ ဥပ
 ပဇ္ဇန္တဿ” စသော -တဝါရ၊ “ကာမဓာတုယာ စုတဿ အရူပဓာတုံ ဥပ
 ပဇ္ဇန္တဿ” တဝါရ။ ဤ ၃-ဝါရကို ပြထား၏။ ဒီကာ၌ကား ချိုး၍ “ကာမ
 ဓာတုယာ စုတဿ ကာမဓာတုံ ရူပဓာတုံ အရူပဓာတုံ ဥပပဇ္ဇန္တဿ”ဟု တဆက်
 တည်း ဆိုသားသည်။ ဒီကာစာအုပ်၌ “န ကာမဓာတုယာ-ဟု(န)သဒ္ဓါ ပါနေ
 ၏။ (အစဆုံး ပြအပ်သောစကားဖြစ်၍) န သဒ္ဓါပါဘူယံ မလိုသေးပါ။

တင်္ဂါတိ၊ ကား။ ဘဉ္ဇိတဗ္ဗာ၊ ခွဲခြားဝေတန်ထိုက်ကုန်သော၊ ဒွိဓာ၊ ၂-ပါး
 အပြားအားဖြင့်။ ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်ကုန်သော။ (အနုသယာ၌ စပ်)
 ဣတိအတ္ထော၊ ယတ္ထ၊ အကြင်ကာမဓာတ်အစရှိသောဥပ္ပတ္တိဌာန၌။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တသ၊
 ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ အနုသေတိ၊ ရံခါလည်း ကိန်း၏။ နာနု
 သေတိ စ၊ ရံခါလည်း မကိန်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွိဓာ၊ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်။
 ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်သော။ ကောစိ၊ တစုံတခုသော။ အနုသယော၊ သည်။
 နဟောတိနန၊ မရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ (အထ၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်။)
 တတ္ထော၊ ထိုကာမဓာတ်အစရှိသော ဥပ္ပတ္တိဌာန၌ပင်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။
 ကတိ အနုသယာ တင်္ဂါ၊ ကတိအနုသယာ တင်္ဂါ ဟူ၍၎င်း။ အနုသယာ
 တင်္ဂါ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနိ၊ တို့ကို။ ကတာနိ၊ ပြုတော်မူအပ်
 ကုန်သနည်း။ ဟိ၊ မှန်။ ပကာရန္တရာဘာဝေ၊ တမျိုးတခြား တပါးသော
 အပြား၏ မရှိခြင်းသည်။ (ကိန်းသော အနုသယမှတပါး မကိန်းသော အနု
 သယ၏ မရှိခြင်းသည်)။ (သတိ၊ သော်။) သံသယော၊ သံသယသည်။
 န ယုတ္ထော၊ မသင့်သည် မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။
 [သံသယ ဖြစ်စရာရှိမှမေးရ၏။ မေးမှလည်းဖြေရသည်။ သံသယ ဖြစ်စရာမရှိ
 လျှင် မေးဘွယ်လည်းမလို၊ ဖြေဘွယ်လည်း မလိုပါ။-ဟူလို။] (ပကာရန္တရာ
 ဘာဝေ၊ သည်။ သတိပိ၊ သော်လည်း။) န န ယုတ္ထော၊ မသင့်မဟုတ်၊ သင့်
 သည်သာ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အနုသယာ တင်္ဂါ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ အဝုတ္ထော၊
 ဟောတော်မူအပ်သော။ တင်္ဂါ ဘာဝဿ၊ ခွဲခြားဝေတန်ထိုက်သော အနု
 သယ၏ မရှိခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ အဝိညာတတ္ထော၊ မသိအပ် မသိနိုင်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ အဖြေတည်း။ [“မရှိ”ဟု မပြောအပ်လျှင် မရှိမှန်း
 မသိသာသောကြောင့် သံသယ ဖြစ်ထိုက်ပါသည်။- ဟူလို။]

ဓာတုဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနုသယယံမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈။ စိတ္တယမက

ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်

၁,၆၂။ စိတ္တယမကဝဏ္ဏနာယံ၊ ဌံ။ အာဒိတောဝ။ပေ။ ဟောန္တိတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ တယော၊ကုန်သော။ဣမေ မဟာဝါရာ၊ဤဝါရကြီးတို့သည်။ သရာဂါကုသလာဒိဟိ၊ သရာဂအစရှိသောပုဒ်၊ကုသလာအစရှိသောပုဒ်တို့နှင့်။ မိဿကာ၊ရောနှောသောဝါရတို့သည်၎င်း။ သုဒ္ဓိကာစ၊ သရာဂစသည် မဖက်သက်သက်သော ဝါရတို့သည်၎င်း။ (ဟောန္တိ။)တေသု၊ မိဿကဝါရ၊သုဒ္ဓိကဝါရတို့တွင်။ အာဒိတော၊ အစ၌။ သုဒ္ဓိကာ၊ သုဒ္ဓိကဝါရတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ အတ္ထော။

၈။ ဆက်။ မိဿကေသု၊ (သုတ္တန္တမိဿက' အဘိဓမ္မ မိဿက တို့တွင်) ဧကေကသ္မိံ၊ တပါးတပါးသော။သရာဂါဒိမိဿကစိတ္တေ၊သရာဂါဒိမိဿက စိတ်၌။ တယော တယော၊ ၃-ပါး ၃-ပါးကုန်သော။မဟာဝါရာ၊ ဝါရကြီးတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ပန၊ ထိုသို့ ၃-ပါး ၃-ပါးသော မဟာဝါရတို့ရှိပါကုန်သော်လည်း။တတ္ထ တတ္ထံ၊ထိုထို တဆဲ့ခြောက်ပါးအပြားရှိသော သဂါရာဒိ မိဿကစိတ်၌။ ဝုတ္တေ၊ ဟောတော် မူအပ်ကုန်သော။တေ၊ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။

၁။ တတ္ထ တတ္ထ ပန ဝုတ္တေ သမ္ပိဏ္ဏေတွာ။ ။ယဒိ ဧဝံ ကတံ သောဠသ ပုဂ္ဂလဝါရာတိ အာဟ၊ တတ္ထ တတ္ထ ပန ဝုတ္တေ သမ္ပိဏ္ဏေတွာတိ။ တတ္ထ တတ္ထ သောဠသ ဝိသေသရာဂါဒိမိဿက စိတ္တေ ဝုတ္တေပုဂ္ဂလေဧဝ ကေဇ္ဈိ သမ္ပိဏ္ဏေတွာ သင်္ဂဟေတွာ သောသ ပုဂ္ဂလဝါရာတိ ဝုတ္တံ၊-အနု။ [ဆိုလိုရင်း ကား-သရာဂစိတ် ဝိတရာဂစိတ်စသည်တို့ကို နိဒ္ဓေသ၌ တဆက်တည်း အကျယ် ဟောတော်မူသည်မဟုတ်။ သရာဂစိတ်ချည်းသန့်သန့် ဥပ္ပါဒနိရောဓ ကာလ သမ္ပေဒဝါရ၊ ဥပ္ပါနုပ္ပန္နဝါရ စသည်ဖြင့် ဝါရကုန်အောင်ဟောပြီးမှ ဓမ္မဝါရ၊ ပုဂ္ဂလဓမ္မဝါရကိုဟောတော်မူ၏။ ထို့နောက်မှ သဒေါသံ စိတ္တံ စသည်ကိုလည်း ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဟောတော်မူရာဝယ် ပုဂ္ဂလဆိုင်ရာ ၁၆-ဝါရကိုသာ ပေါင်း၍ “သောဠသပုဂ္ဂလဝါရ” ဟု၎င်း၊ ထိုအတူ ဓမ္မဆိုင်ရာကိုသာ ပေါင်း၍ သောဠသဓမ္မဝါရဟု၎င်း၊ ပုဂ္ဂလဓမ္မ ၂-ပါးဆိုင်ရာကိုသာ ပေါင်း၍ သောဠသပုဂ္ဂလဓမ္မဝါရဟု၎င်း ခေါ်ရသည်၊-ဟူလို။]

(ရှေးနိဿယ၌ တေသဒ္ဒါမပါ၊ အနုဋ္ဌိကာလည်း မဖွင့်။) သမ္ပိဏ္ဏေတွာ ပေါင်း၍။ [ပုဂ္ဂလဝါရ ခဏ-ပါးက တခုသာမကဘဲ] သောဠသ ပုဂ္ဂလ ဝါရတိအာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ နိရုတ္တရံ၊ အကြားမရှိအောင်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ (သမ္ပိဏ္ဏေတွာ၊ ၍။) (နဝုတ္တံ) ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ယဿ။ ပေ။ နုပုဇ္ဇိဿတိတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ (ပဝတ္တတ္တာ၌စပ်) ဥပ္ပါဒ နိရောဓာနံ၊ ဥပ္ပါဒ၊ နိရောဓတို့ကို၎င်း။ ပစ္စုပ္ပန္နာ နာဂတကာလာနဉ္စ၊ တို့ကို ၎င်း။ သံသဂ္ဂဝသေန၊ ရောနှောခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ဧကေကာယ၊ သော။ ပုစ္ဆာယ၊ ၍။ ပဝတ္တတ္တာ၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပါဒနိရောဓကာလသမ္ပေဒဝါရေတိ၊ ဟူ၍။ (သော၊ ထိုဝါရကို။) ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ (နာမည်တပ်အပ်ပြီ။)၊ ဧဝံ၊ တူ။ သေသာနံ၊ ကြွင်းကုန်သော။ ဝါရနံပိ၊ ဥပ္ပါဒပုပ္ပန္နဝါရအစရှိသော ဝါရတို့၏လည်း။ တံတံနာမတာ၊ ထိုထိုနာမည်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ ပါဠိ အနုသာရေန၊ ပါဠိတော်ကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၍။

ဥဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၆၃။ တထာရူပသေဝ။ ပေ။ သန္ဓာယာတိဣဒံ၊ ဟူသောစကားကို။ ဥပ္ပါဒက္ခဏ သမင်္ဂပစ္စိမ စိတ္တသမင်္ဂမ္ဘိ၊ ဥပါဒ်ခဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပစ္စိမစိတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ ပုဂ္ဂလေ၊ ကို။ အဓိပ္ပေတေ၊ အလိုရှိအပ် သော်။ တဉ္စ၊ စိတ္တံ၊ ထိုဥပါဒ်ခဏနှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသောပစ္စိမစိတ်သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အဓိပ္ပေတမေဝ၊ အလိုရှိအပ်တော့သည်သာ။ ဟောတိ၊ ဣတိ ကတွာ၊ ကြောင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဒဉ္စဗ္ဗံ။ အရဟတော ပစ္စိမ စိတ္တံ ပီတိ (ဣဒံ)၊ ဤစကားကို။ နုပုဇ္ဇတိ နိရုဇ္ဈတိတိ၊ ဟူသော။ ဧဝံပကာရံ၊ ဤသို့မဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းဟူသော အပြားရှိသော။ ဘင်္ဂက္ခဏသမင်္ဂမေဝ၊ ဘင်္ဂက္ခဏနှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ။ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

၆၅, ၇၂။ ဥပ္ပါဒဝါရဿ၊ ၍။ ဒုတိယပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနေ၊ ဒုတိယပုစ္ဆာ၏ ဝိသဇ္ဇနာ၌။ [“ယဿဝါ ပန စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထံ။ တဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော

ပုစ္ဆာ၏ ဝိသဇ္ဇနာ၌။] စိတ္တဿ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိတ္ထေ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။
 စိတ္တဿ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ တေဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၏။ (အတ္ထောဌာပေ)
 သဗ္ဗေသံ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ နာမာတိ၊ ဟူ၍။ အတ္ထော (သင်္ဂဟကာရေန)
 ဝုတ္တော။ စိတ္တဿ။ပေ။ဥပ္ပဇ္ဇတိ စာတိ တေဿာပိ၊ ။၏လည်း။ ဥပ္ပါဒံ ။ပေ။
 ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမာတိ၊ ဟူ၍။ (အတ္ထော သင်္ဂဟကာရေန ဝုတ္တော။) [“အတ္ထော
 ဝုတ္တော” ကို ရွှေဝါကျမှလိုက်စေသည်။ ထို အဋ္ဌကထာအဖွင့် ၂-ရပ်ကို
 မခံကြနပ်သောကြောင့် ထပ်နားထားသည်။] ဧဝံ ဒွယံ၊ ဤ ၂-ပါးစုံကို။
 ဧဝံ သိ ဝတ္ထု၊ ဣဒံ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း-(ကသွာ
 ဧဝံ ဝတ္ထု န သက္ကာ။) ဟိ(ယသွာ)၊ကြောင့်။ ခဏပစ္စုပ္ပန္နေ၊ ဥပါဒိ ဌီတင်
 ဟူသော ခဏပစ္စုပ္ပန်၌။ အတိတ ဝေါဟာရော၊ အတိတ်ဟူသောအခေါ်
 အဝေါ်သည်။ န အတ္ထိ၊ (တသွာ ဧဝံ ဝတ္ထု န သက္ကာ။) [ဤ စကားဖြင့်
 ရွှေအနက်ကိုပယ်သည်။] (ခဏပစ္စုပ္ပန္နေ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ၊ အတိတ ဝေါဟာရော၊
 သည်။) ယဒိ သိယာ၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ) ယံ ဝါ ပန၊ ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိတ္ထေ၊
 ဟူသောဤပုစ္ဆာ၌။ နောတိ၊ ဟူ၍။ အဝတ္ထာ၊ မိန့်တော်မမူဘဲ။ ဝိဘဇိတဗ္ဗံ၊
 ခွဲခြားဝေဘန်၍ဖြေဆိုထိုက်သည်။ သိယံ။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ယံ။ပေ။

၁။ ဒွယမေတ်။ပေ။ ဝတ္ထု။ ။ခဏပစ္စုပ္ပန်ချည်းသာဖြစ်သော စိတ်သည်
 ဥပ္ပါဒကုဏ္ဍကို လွန်ပြီးသောကြောင့် “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ” ဟု နာမည်ခေါ်နိုင်ခြင်း
 ဟူသော ပထမအနက်၊ ဥပါဒိခဏသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ”
 ဟု၎င်း၊ ဥပါဒိကို မလွန်သေးသောကြောင့် ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု၎င်း နာမည်ခေါ်
 နိုင်ခြင်းဟူသော ဒုတိယအနက်။ဤအနက် ၂-မျိုးလုံးကိုပင် ဌိကာဆရာ မနှစ်
 သက်သောကြောင့် “ဧဝံ န သက္ကာ ဝတ္ထု” ဟု မိန့်သည်။ “န ဟိ ။ပေ။
 အတ္ထိ” ကား အကြောင်းပြတည်း။

၂။ ယဒိ သိယာ ။ပေ။ ဝိဘဇိတဗ္ဗံ။ ။အဋ္ဌကထာအလိုအတိုင်း ခဏ
 ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ”ဟု ဆိုထိုက်လျှင် “ယံ ဝါ ပန စိတ္တ”ဟူသောပုစ္ဆာ၌
 “နော”ဟုမဖြေဘဲ “ဘင်္ဂကုဏ္ဍေ တံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ၊ နော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဥပ္ပါ
 ဒကုဏ္ဍေ တံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ စေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စ”ဟု ခွဲခြားဝေဘန်၍ ဖြေဆိုစရာ
 ရှိ၏။ ထိုသို့လည်း ဖြေတော်မမူပါ။-ဟူလို။

၃။ ။တထာ။ ပေ။ ဝတ္ထုဗ္ဗံ သိယာ။ ။ပထမအနက်၏ မသင့်ပုံကိုပြီး၍
 ဒုတိယအနက်၏ မသင့်ပုံကိုပြလိုကြောင့် “တထာ။ ပေ။ နောတိ အဝတ္ထာ

ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဧတ္ထ စ၊ ဟူသောဤပုစ္ဆာ၌လည်း။ နောတိဟူ၍။ အဝတ္တဘါဘဲ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ သည်။ သိယာ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တဿ ဘင်္ဂက္ခဏေတိ၊ ဟူသောပါဠိဖြင့်။ ဘိဇ္ဇမာနစိတ္တဿမင်္ဂ၊ ပျက်ဆဲစိတ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ အတိတံ၊ အတိတ်ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ၊ ဖြစ်ဘူးပြီ။ ကိဉ္စ၊ သော။ စိတ္တံ စ၊ အတိတ်စိတ်သည်လည်း။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ဆဲမဟုတ်။ [ဖြစ်ပြီးစိတ်သည် ဖြစ်ဆဲမဟုတ်။] စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ စ၊ ဟူသော ပါဠိဖြင့်လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနစိတ္တဿမင်္ဂ၊ ဖြစ်ဆဲစိတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော။ ပုဂ္ဂလော (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ တဿာပိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း။ အတိတံ၊ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ၊ ပြီ။ တံ ပန စိတ္တံ၊ ထိုစိတ်သည်ကား (စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေဟု ဆိုအပ်သော ထိုစိတ်သည်ကား။) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဆဲ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤစိတ္တဿ ဘင်္ဂက္ခဏေ၊ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ဟူသောစကားရပ်၌။ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဟိ၊ မှန်။ စိတ္တံတိ၊ ဟူသော။ သာမညဝစနံ၊ သာမညသဒ္ဓါသည်။ ယထာ ဂဟိတဝိသေသေ၊ အကြင်အကြင်ယူအပ်ပြီးသော အထူးရှိသော။ ဧကသ္မိံ၊

အာမန္တာတိ ဝတ္တဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ “ယံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ” ဟု မေးရာ၌ အဋ္ဌကထာအလိုအတိုင်း ဆိုလျှင် ဥပါဒ်အခိုက်သို့ ရောက်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပ္ပဇ္ဇတိ”လည်း ဟုတ်၊ “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ” လည်း ဟုတ်ရကား “အာမန္တာ” ဟု ဖြေတော်မူသင့်၏။ ထိုသို့ဖြေတော်မူဘဲ ဖြစ်ဆဲစိတ်သည် ဖြစ်ပြီးမဟုတ်သောကြောင့် “နော”ဟု ဖြေတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်သည် မသင့်ပါ။-ဟူလို။

၁။ စိတ္တန္တိ ဟိ ။ပေ။ တိဋ္ဌတိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ယဿ ဝါ ပန စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ၊ တဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု စိတ်တခုတည်းကို မေးသကဲ့သို့ ထင်ရပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ထိုသူတို့၏ အတိတ်စိတ်သည် ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တမည်၍ “စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ တေသံ စိတ္တံ”၌ ယခုဖြစ်ဆဲစိတ်သည် ဥပ္ပဇ္ဇတိမည်၏”ဟု စိတ် ၂-မျိုးခွဲ၍ ဖြေပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “စိတ္တံ ဟိ ။ပေ။ တိဋ္ဌတိ”ဟု မိန့်သည်။ စိတ္တံဟူသောပုဒ်က သာမညဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်စိတ်ဖြစ်စေ၊ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ဖြစ်စေ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ယူလိုအပ်သော စိတ်အထူး၌ တည်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့တည်နိုင်သောကြောင့် စိတ် ၂-မျိုးခွဲ၍ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို မှတ်ထိုက်ပါသည် - ဟူလို။

၃၄၆

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

[စိတ္တ

တခုတည်းသောစိတ်၌၎င်း။ ယထာဂဟိတဝိသေသော သော။ အနေကသ္မိံ စ၊
တပါးမက များစွာသောစိတ်၌၎င်း။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်နိုင်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့
မှတ်အပ်၏။ [ကသ္မာ ဣတိ ဧဝံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗောနည်း။ ဟိ (ယသ္မာ) စိတ္တံတိ
သာမညဝစနံ ။ပေ။ တိဋ္ဌတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣတိ ဧဝံ ဧတ္ထ အတ္ထော
ဒဋ္ဌဗ္ဗော [ဤသို့လည်း တနည်းပေးပါ။]

ယဿ ဝါ ပန ။ပေ။ ဘင်္ဂက္ခဏေတိ ဧတ္ထ၊ ။ယဿ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ၊
ဟူသော။ ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဤသန္နိဋ္ဌာန်စကားဖြင့်။ ဂဟိတပုဂ္ဂလဿေဝ၊
ယူတော်မူအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာ။ (ဖြစ်လတ်စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာ၊-
ဟူလို။) [ဧဝံဖြင့် ဖြစ်လတ်စိတ်မရှိသော ပစ္စိမိတ္တ သမင်္ဂီဓိကာသဝပုဂ္ဂိုလ်
ကို ကန့်သတ်။] စိတ္တဿ၊ ။ ဘင်္ဂက္ခဏေ၌။ (ဥပ္ပဇ္ဇိယတိ စသည်၌ စပ်) ဣတိ
ဧဝံ၊ သို့။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာတို့၌။ သန္နိဋ္ဌာန ဝသေန၊
သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်နှင့် စပ်သဖြင့်။ နိယမော၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်မှုကို။
ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဥပ္ပန္နုပ္ပဇ္ဇမာနဝါရော၊ ကို၎င်း။ နိရုဒ္ဓ နိရုဇ္ဈမာနဝါရော စ၊ ကို၎င်း။
ပုဂ္ဂလဝါဒီသု၊ ပုဂ္ဂလဝါရအစရှိကုန်သော။ တီသုပိ၊ ၃-ပါးသောဝါရတို့၌
လည်း။ နိန္ဒာနာကရဏာ၊ အသီးအခြားပြုတတ်သော အထူးမရှိကုန်သည်။
(ဟုတွာ) ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ အကျဉ်းလည်း ပြအပ်ကုန်ပြီ။ နိဒ္ဓိဋ္ဌာစ၊ အကျယ်လည်း
ပြအပ်ကုန်ပြီ။ [ပုဂ္ဂိုလ်တော်ကိုကြည့်ပါ။] တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါရတို့
တွင်။ ပုဂ္ဂလဝါရော ။ အဝိသေသေန၊ (မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု) အထူး မမ

၁။ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန နိယမော။ ။ သန္နိဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ရွှေစကားသည်
ထိုအနက်ကို ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သန္နိဋ္ဌာန်နှင့်စပ်၍ အမြဲသတ်မှတ်
ဆုံးဖြတ်မှုကို သိထိုက်၏။ အညဏာ (သန္နိဋ္ဌာန်နှင့် စပ်၍ အမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်
မှုကို သိထိုက်၏ - ဟူသော အနက်မှတပါးသော သံသယ၌ ရထိုက်သမျှ အနက်
ကို ယူအပ်သော်) နော စ တေသံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ပဋိသေဓော န ယုဇ္ဇေ
ယျာတိ အဓိပ္ပာယ်သော-အနု။ ဘင်္ဂဏပင်ဖြစ်သော်လည်း ခဏတ္တယတွင် ပါဝင်
နေသောကြောင့် ဥပ္ပဇ္ဇတိဟု ဆိုနိုင်ရကား “နော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော ပဋိသေဓ
သည် မသင့်စရာရှိသည်။ ဤနေရာ၌ကား “ဥပ္ပဇ္ဇိယတိ” ဟု သန္နိဋ္ဌာန်၌ ဆိုထား
သောကြောင့် ဘင်္ဂဏ၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ခဟုတ်နိုင်တော့ပါ။-ဟူလို။

သာမညအားဖြင့်။ ယံ ကိဉ္စိသော။ တာဒိသံ။ ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော။ (ထိုဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဇမာန၊ နိရုဒ္ဓ နိရုဇ္ဈမာန သဘောရှိသော)။ ပုဂ္ဂလံကို။ သန္ဓာယ၊ ဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဇမာနံတိ အာဒိ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ မေဓဝါရေ၌။ (တာဒိသံ) စိတ္တမေဝ၊ ကိုသာ။ (သန္ဓာယ ဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဇမာနံတိ အာဒိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ)။ ပုဂ္ဂလမေဓ ဝါရေ၌။ (တာဒိသံ) ပုဂ္ဂလံ၊ ကို၎င်း။ စိတ္တဉ္စ၊ ကို၎င်း။ (သန္ဓာယ ဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဇမာနံတိ အာဒိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ)။ ဣတိသို့။ ဧတ္ထ ဤ ဥပ္ပန္နဥပ္ပဇ္ဈမာန ဝါရ၊ နိရုဒ္ဓ နိရုဇ္ဈမာနဝါရတို့၏ ပုဂ္ဂလအစရှိသော န-ပါးသော ဝါရတို့၌။ အယံ ဝိသေသော၊ ဤအထူးကို။ ဒဋ္ဌဗျော။

၈၃။ အတိက္ကန္တကာလဝါရေ'၊ ၌။ ဣမဿ၊ ဤဝါရ၏။ ပုဂ္ဂလဝါရတ္တာ၊ ပုဂ္ဂလဝါရ၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ ပုစ္ဆိတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုဂ္ဂလဿေဝ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ။ ဝိသဇ္ဇနေန၊ ဖြေခြင်းသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ် ထိုက်၏။ ယဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တဘိတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ ကောစိ၊ သော။ ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ န ဂဟိတော၊ မယူအပ်သည်ကား။ န (ဟောတိ)၊ မဟုတ်။ (ဂဟိတော ဧဝ) ယထာ၊ ယူအပ်သည်သာ ဖြစ် သကဲ့သို့။ (အလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူအပ်သကဲ့သို့)။ ဧဝံ၊ တူ။ ယဿ၊ ပေ။ အတိက္ကန္တကာလံတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန သန္နိဋ္ဌာနေန၊ ဖြင့်။ ကောစိသော။ (ပုဂ္ဂလော၊ ကို။) န ဂဟိတော၊ ကား။ န (ဟောတိ)၊ မဟုတ်။ (ဂဟိတော ဧဝ) သာ။ ဟိ၊ မှန်။ ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဥပ္ပါဒက္ခဏံ၊ ကို။ အတိတံ၊ လွန်ပြီးသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ သော ပုဂ္ဂလော၊ ဥပါဒိဓဏကို လွန်ပြီး သောစိတ်မရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ [အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ဥပါဒိဓကားကို လွန်ပြီးသော စိတ်ရှိသူများဖြစ်ကြသည်။- ဟူလို။]

၁။ တာဒိသံ 'ပုဂ္ဂလံ။ ။ တာဒိသံတိ တထာရူပံ။ ယဒဝတ္ထော (အကြင် အခိုက်အတန့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝါ၊ ကို။) ဥပ္ပန္န ဥပ္ပဇ္ဈမာနတာဒိပရိယာ ယေဟိ (ဥပ္ပန္န၏ အဖြစ်၊ ဥပ္ပဇ္ဈမာန၏အဖြစ် အစရှိသော ပရိယာယ်တို့ဖြင့်) ဝတ္တဗျော ဟောတိ။ တဒဝတ္ထံ (ထိုအခိုက်အတန့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို) ဣတိ အတ္ထော၊-အနု။

၂။ အတိက္ကန္တကာလဝါရေ။ ပေ။ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ။ အတိက္ကန္တကာလဝါရ ဝယ် ပဌမဝါရသည် ပုဂ္ဂလဝါရဖြစ်သောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖြေဆိုသော

၃၄၇

ယမကမူလ ဋီကာနိဿယ

[စိတ္တ

စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့။ တေ၊ ထိုအလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ နိရုဇ္ဈမာနက္ခဏာတိတစိတ္တာ၊ ချုပ်ဆဲခဏ ချိကုန်သည်ဖြစ်၍ လွန်ပြီးသော စိတ်ချိကုန်သည်။ ‘န ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဌမော ပဉ္စော’ သည်။ ဝါ၊ ကို။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝိသဇ္ဇိတဗျော၊ ဖြေဆိုထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဒုတိယ တတိယ၊ ဒုတိယ ပြဿနာ တတိယပြဿနာတို့သည်။ တထာ၊ ထို့အတူ အာမန္တာဟု ဖြေဆိုထိုက်ကုန်သည်။ (သိယံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။) ‘စတုတ္ထော ပန၊ စတုတ္ထ ပြဿနာ သည်ကား။ ဝါ၊ ကိုကား။ ပစ္ဆိမဝိတ္တဿ၊ ပေ။ အဝိတိက္ကန္တတိ၊ ဟူ၍။ ဝိသဇ္ဇိတဗျော၊ သည်။ ဘဝေယျ၊ ရာ၏။ တထာ၊ ထိုဖြေဆိုထိုက်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ အဝိသဇ္ဇေတွာ၊ မဖြေဆိုမူ၍။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံ

ဝိသဇ္ဇနာသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ဤကား အခြေခံစကားတည်း။ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလဝိသဇ္ဇနာ ဖြစ်ထိုက်သောကြောင့် ပဌမပုစ္ဆာကို “အာမန္တာ” ဟု၎င်း ဒုတိယ တတိယ ပုစ္ဆာတို့ကိုလည်း “အာမန္တာ” ဟု၎င်းဖြေဆိုထိုက်ရာ၏။ စတုတ္ထပုစ္ဆာကိုကား သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနာဖြင့် ဖြေဆိုထိုက်၏။ ဤသို့ ဋီကာဆရာက မိမိအလိုကို ပြပြီးလျှင် “တထာ အဝိသဇ္ဇေတွာ ကသ္မာ သဗ္ဗတ္ထ စိတ္တမေဝ ဝိဘတ္တံ” ဟု စောဒနာဘွယ်ကို ပြသည်။

၁။ ပဌမော ပဉ္စော အာမန္တာ။ ။ ယဿ၊ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ။ ပေ။ အဝိတိက္ကန္တကာလံ” ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်စကားဖြင့် မယူနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးကို ယူနိုင်၏။ “န ဟိ။ ပေ။ နတ္ထိ” ဟူသော ဤ ၂-ဝါကျဖြင့် “န ကောစိ န ဂဟိတော” ဟူသော ရှေ့ဝါကျကို ထောက်ခံ၏။ ဥပါဒ်ခဏကို လွန်သော စိတ်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ မရှိဟု ဆိုသဖြင့် “မယူအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ” ဟူသော ရှေ့စကားကို ခိုင်မြဲစေသည်။ - ဟူလို။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးသည်ပင် “နိရုဇ္ဈမာနံ ခဏံ ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ အဝိတိက္ကန္တကာလံ” ဟူသော သံသယစကားနှင့်အညီ နိရုဇ္ဈမာနခဏကို လွန်ပြီးသောစိတ်ရှိသူများဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့သန္နိဋ္ဌာန် သံသယ ၂-ပုဒ်လုံးအရတူသောကြောင့် “အာမန္တာ” ဟု ဖြေဆိုထိုက်ပါသည်။ - ဟူလို။ [ဒုတိယ တတိယ ပုစ္ဆာတို့ကို “အာမန္တာ” ဟု ဖြေဆိုထိုက်ပုံကိုလည်း ဤနည်းမီ၍ သိပါ။ စတုတ္ထပြဿနာကိုကား ဋီကာဆရာကိုယ်တိုင် သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနာကို ပြထားသည်။]

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၃၄ ဇ

သော ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာတို့၌။ စိတ္တမေဝ၊ သာ။ (ဘဂဝတာ) ဝိဘတ္တံ၊ နည်း။
ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။

☞ စိတ္တဝသေန၊ စိတ်နှင့် စပ်သဖြင့်။ ပုဂ္ဂလဝတ္ထုနတော၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို
မှတ်သားခြင်းကြောင့်။ (သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ဝိသဇ္ဇနာတို့၌။ စိတ္တမေဝ
ဝိဘတ္တံ)။ ဟိ၊ ချဲ့။ ခဏဿ၊ ခဏဿ၊ ဥပါဒ်ခဏ၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝိတိက္ကန္တတာယ၊
လွန်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတိက္ကန္တကာလတာ ဝစနေန၊ လွန်အပ်ပြီး
သော ဥပါဒ်ကာလရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဟောကြောင်းဖြစ်သော (ဘဂ္ဂန္ဓ
ဏေ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒက္ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ) ဟူသော စကားတော်ဖြင့်။ ဝတ္ထုမာနဿ၊
ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော။ စိတ္တဿ၊ ဘဂ္ဂန္ဓဏစိတ်၏။ ဝသေန စ၊ စပ်သဖြင့်လည်း။
ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ ဥပ္ပါဒက္ခဏာတိတစိတ္တော၊ ဥပါဒ်ခဏကို လွန်သော စိတ်ရှိ
သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ ဤစကားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို စိတ်
နှင့်စပ်၍ “ဥပ္ပါဒက္ခဏာတိတစိတ္တပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ပိုင်းခြား သတ်မှတ်တော်မူ
သည်။] (ခဏဿ၊ ဥပါဒ်ခဏဘင်ခဏ၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝိတိက္ကန္တတာယ၊
လွန်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတိက္ကန္တကာလတာဝစနေန၊ အတိက္ကန္တ
ကာလ၏အဖြစ်ကိုဟောကြောင်းဖြစ်သော (အတိတံ စိတ္တံ ။ပေ။ ဝိတိက္ကန္တံ)
ဟူသော စကားတော်ဖြင့်။) အတိတဿ ၊ လွန်ပြီးဖြစ်သော။ (စိတ္တဿ၊ ။

၁။ ခဏဿ ဟိ ။ပေ။ ဝိဘတ္တံ။ ။ “ခဏဿ ဟိ” မှ စ၍ “စိတ္တ မေဝ
ဝိဘတ္တံ” တိုင်အောင်သောစကားတို့သည် ရှေ့ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်တည်း။
“ခဏဿ ဝိတိက္ကန္တတာယ အတိက္ကန္တကာလတာဝစနေန” သည် ပါဠိတော်
ဝယ် “ဘဂ္ဂန္ဓဏေ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒက္ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ” ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။
“ဥပ္ပါဒက္ခဏာကို လွန်သော ဘက္ခဏစိတ်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အချိန်၌
ရှိသောစိတ်ဟုသိရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝတ္ထုမာနဿစိတ္တဿ ဝသေန” ဟု ဆိုသည်။
ထိုစိတ်နှင့် စပ်သဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဥပ္ပါဒက္ခဏာကို လွန်သောစိတ်ရှိသူ” ဟု ဟော
တော်မူလိုသည်။ ဤစကားအရ “စိတ်ကို တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူသော်လည်း
ထိုစိတ်ဖြင့် ထိုစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ပြသည်” ဟုသိပါ။

၂။ အတိတဿ စ။ ။ “အတိတံ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒက္ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ၊ ဘဂ္ဂန္ဓ
ဏံ ဝိတိက္ကန္တံ” ဟူသော ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ ထို့
ကြောင့် ရှေ့ ဝါကျမှ “ခဏဿ ဝိတိက္ကန္တတာယ အတိက္ကန္တကာလတာဝစနေန

ဝသေန) စ၊ စပ်သည်ဖြင့်လည်း။ (ပုဂ္ဂလော၊ ဥပ္ပါဒဘင်္ဂက္ခဏာတိတစိတ္တော၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော)။ တတ္ထ၊ ထို ၂ မျိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ [ဝတ္ထမာနစိတ် နှင့်စပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ အတိတ်စိတ်နှင့်စပ်၍ဟောတော် မူအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။] ပုရိမဿ၊ ရှေ့၌ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဘင်္ဂက္ခဏံ၊ ကို။ န ဝိတိက္ကန္တံ၊ မလွန်သေး။ ပစ္စိမဿ၊ နောက်၌ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (စိတ္တံ၊ သည်။ ဘင်္ဂက္ခဏံ၊ ကို။) ဝိတိက္ကန္တံ၊ လွန်ပြီ။ ဣတိ ဝေမာဒိကော၊ သော။ ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဘန်အပ်သော အထူးသည်။ ဝါ၊ ကို။ [“ဒဿိတော ဟော်ဘိ” ခြံစပ်။] ယဿ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ ပုဂ္ဂလဝတ္ထာနံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ တဿ စိတ္တဿ၊ ၏။ တံတံ ခဏဝိတိက္ကမာဝိတိက္ကန္တဝသေနံ၊ ထိုထို ဥပါဒခဏဘင်္ဂဏကို လွန်ခြင်း မလွန်ခြင်းကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒဿိတောဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗဝိသဇ္ဇနေသု၊ တို့၌။ စိတ္တမေဝ ဝိဘတ္တံ၊ (ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း)။

အထဝါ၊ ကား။ ဣမ၊ ဤအတိက္ကန္တကာလဝါရ၌။ ဓမ္မမတ္တဝိသိဇ္ဇော၊ ဓမ္မမျှဖြင့် အထူးပြုအပ်သော။ ပုဂ္ဂလော၊ ကို။ န ပုစ္ဆိတော၊ မေးတော်မူ အပ်သည်မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ပုဂ္ဂလဝိသိဇ္ဇံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့် အထူး

(အတိက္ကန္တကာလ၏ အဖြစ်ကို ဟောကြောင်းဖြစ်သော အတိတ် “စိတ္တံ ဥပ္ပါဒက္ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ၊ ဘင်္ဂက္ခဏံ ဝိတိက္ကန္တံ” ဟူသော စကားတော်ဖြင့်)။ အတိတဿ စိတ္တဿ ဝသေန ပုဂ္ဂလော ဥပ္ပါဒဘင်္ဂက္ခဏာတိတစိတ္တော ဝုတ္တော’ ဟု ဖြစ်သင့်သလို လိုက်စေ၍ အနက်ပေးရသည်။

၁။ တံတံ ခဏဝိတိက္ကမာဝိတိက္ကမဝသေန။ ။ တဿ တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏဿ (ရှေ့စိတ်အတွက်) ဘင်္ဂက္ခဏဿ စ (နောက်စိတ်အတွက်) ယထာရဟံ ဝိတိက္က မဿ အဝိတိက္ကမဿ စ ဒဿန ဝသေနဒဿိတော ဟောတိ ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါတိ ယောဇနာ၊ - အနု။ [ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ - ကား ရှေ့၌ ပါပြီး ပုဒ်တည်း။ အစပ် ဝေးသောကြောင့်ယူ၍ ထားသည်။]

၂။ ပုဂ္ဂလဝိသိဇ္ဇံ စိတ္တံ။ ။ ဤအတိက္ကန္တဝါရ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပခာနအားဖြင့် မေးလိုရင်း မဟုတ်။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူးပြုအပ်သောစိတ်ကို ပခာနအားဖြင့် မေးလိုရင်းတည်း။ ဘာကြောင့်နည်း။ “ယဿ စိတ္တံ တဿ စိတ္တံတိ ဝုတ္တတာ”

ယမက]

နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

၃၅၁

ပြုအပ်သော။ စိတ္တံကို။ ပုစ္ဆိတံပြီ။ တသွာကြောင့်။ စိတ္တမေဝ၊ ကိုသာ။
ဝိသဇ္ဇိတံ။ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပုဂ္ဂလပုဓာနာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ပဓာနရှိသော။ ပုစ္ဆာသည်။ ယဒိပိ
ဟောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း ဖြစ်စေဦးတော့။ အထာပိ စိတ္တပုဓာနာ၊ စိတ်
ဟူသော ပဓာန ရှိ၏။ ဥဘယထာပိ၊ ၂-ပါးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
လည်း။ ဒုတိယပုစ္ဆာယ၊ ဌ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူ
ထိုက်သည်။ သိယာ။ ပန၊ သော်လည်း။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာအား
ဖြင့်။ အဝတ္ထာ၊ ဟောတော်မူဘဲ။ ဝတ္တမာနဿ၊ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်၏။ ဥပ္ပာ
ဒိက္ခဏ ဝိတိက္ကမေန၊ ဥပါဒိဇဏကိုလွန်ခြင်းအားဖြင့်။ အတိက္ကန္တကာလတာ၊
လွန်အပ်ပြီးသောကာလရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ ဝိယ၊ သို့။ တထာ၊ တူ။
နိရောဓက္ခဏဝိတိက္ကမေန၊ ဘင်ဇဏကိုလွန်ခြင်းအားဖြင့်။ အတိက္ကန္တကာလ
တာ၊ သည်။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ဌာ။ အတိတံ စိတ္တံတိ၊
ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဒဠဗ္ဗံ။ [အတိတံစိတ်မှ နိရောဓဇဏကို လွန်
ခြင်းအားဖြင့် အတိက္ကန္တကာလအဖြစ် ရှိသည်။ ဝတ္တမာန်စိတ်နှင့် မတူပါဟု
ပြခြင်းငှာ “အတိတံ စိတ္တံ” ဟု ဒုတိယပုစ္ဆာ၏ ဝိသဇ္ဇနာကို မိန့်တော်
မူသည်။

ယဿ စိတ္တံ န ဥပ္ပဇ္ဇမာနံတိ ဧတ္ထ၊ ဌ။ ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိတ္တံ၊
သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ ခဏံကို။ ခဏံ၊ မကြာမီက။ ဝိတိက္ကန္တံ၊ လွန်ပြီး

ဟု အနုဋ္ဌိကာ၌ အကြောင်းပြသည်။ “ယဿ စိတ္တံ” ၌ ယဿသည် စိတ္တံ၏
ဝိသေသန သမ္ပန် ဖြစ်သောကြောင့် အပုဓာနတည်း။ စိတ္တံကား ဝိသေသျှ
သမ္ပန္နိဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနတည်း။

၁။ ယဒိပိ၊ အထာပိ။ ။ယဒိပိ ပုဂ္ဂလပုဓာနာပုစ္ဆာ၊ ပုဂ္ဂလ ဝါရတ္ထာ၊
အထာပိ စိတ္တပုဓာနာ ပုဂ္ဂလံ ဝိသေသနဘာဝေန ဂဟေတွာ (ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဝိသေ
သန အပုဓာနအဖြစ်ဖြင့် ယူ၍) စိတ္တဿ ဝိသေသိတတ္တာ၊ ဥဘယထာပိ ဒုတိယ
ပုစ္ဆာယ “အာမန္တာ” တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ (ကသွာ) အနဝသေသပုဂ္ဂလ
ဝိသယတ္တာ၊ တထာ ပန အဝတ္ထာ (ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် အာမန္တာဟု
ဟောတော်မူဘဲ) အတိတံ စိတ္တံတိ ဝုတ္တံ၊ (ကသွာ) နိရောဓက္ခဏဝိတိက္ကမေန
အတိက္ကန္တ ကာလတာ ။ပေ။ ဒဿနတ္ထံတိ ဒဠဗ္ဗံတိယောဇနာ၊- အနု။

၃၅၂

ယံမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယံ

သည်။ (ဟုတော) အတိက္ကန္တကာလံ၊ လွန်အပ်ပြီးသော ကာလရှိသည်။
န ဟောတိ။ ဣတိ အတ္ထော။ [“န ဥပ္ပဇ္ဇိမာနံ” မှ (န) ကို ဟောတိဟု အပို
ထည့်အပ်သောကြိယာနှင့် တွဲ၍ပေးပါ-ဟူလို။] ‘န နိရုဇ္ဈမာနံတိ ဧတ္ထာ ပိ၊
ဦးလည်း။ သေ နယော။

၁၁၄,၁၁၆။ မိဿကဝါရေသု၊တို့၌။ယဿ။ပေ။နုပ္ပဇ္ဇိဿတိတိ၊ဟူသော။
ပုစ္ဆာ၊ကို၎င်း။ နောတိ၊ ဟူသော။ ဝိသဇ္ဇနဉ္စ၊ ကို၎င်း။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။
ဒဿိတံ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်ပါသော်လည်း။ ပါဠိယံ၊ ၌။
ယဿ ။ပေ။နုပ္ပဇ္ဇိဿတိတိ၊ဟူ၍။ မာတိကာထပနာယံ၊ မာတိကာထပနာ၌။
ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသဇ္ဇနေပိ၊ အဖြေ၌
လည်း။ တထေဝ၊ ထိုမာတိကာထပနာ၌ ‘ဟောတော်မူအပ်သော အခြင်း
အရာအားဖြင့်သာလျှင်။ သန္နိဋ္ဌာန သံသယတ္ထေသု၊ သန္နိဋ္ဌာန်အနက်၊သံသယ
အနက်တို့၌။ သရာဂါဒိ မိဿက စိတ္တဝသေနေဝ၊ သရာဂါဒိမိဿကစိတ်နှင့်
စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ [ဧဝ ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ “တဿ စိတ္တံ” ကဲ့သို့ သရာဂ
မပါခြင်းကို ကန့်သည်။] ပုစ္ဆာ၊ တို့ကို။ ဥဒ္ဓရိတော၊ ထုတ်ဆောင်၍။ သရာဂ
ပစ္စိမစိတ္တဿ၊ သရာဂစိတ်တို့တွင်နောက်ဆုံး၌ဖြစ်သောစိတ်၏။ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ၊
၌။ တေသံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သရာဂံစိတ္တံ ။ပေ။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိစ။ ဣတိ ဧဝ
မာဒိနာ၊သော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ သုဒ္ဓိက
ဝါရသဒိသမေဝ၊ သုဒ္ဓိကဝါရနှင့်တူသည်သာဖြစ်သော။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ကို။ ကာ
တဗ္ဗံ။ ဣတိကတော၊ကြောင့်။ (ဤသို့တူသည်သာဖြစ်သော အဖြေကိုပြုအပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)။ ‘သံခိတ္တံ၊ ချုံးအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။

နိဗ္ဗေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စိတ္တယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉။ ဓမ္မယမက

၁။ ပဏတ္တိဥဒ္ဓေသဝါရ အဖွင့်

၁,၁၆။ 'ဓမ္မယမကဝဏ္ဏနာယံ၌။ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ မာတိကံ ထပေတွာ
 'တိ၊ ဟူသော' ပါဠိ၏။' (အတ္ထောဉ်စပ်) မူလယမကော၌။ ကုသလာဒိဓမ္မာ၊
 'တို့ကို။ ဒေသိတာ' ယထာ၊ သို့၎င်း။ ခန္ဓယမကာဒိသု၊ တို့၌။ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ
 'အာဒိနာ၊' ပဉ္စက္ခန္ဓာအစရှိသော ပါဠိဖြင့်။ အညထာ၊ မူလယမက၌ ဟော
 'တော်မူအပ်သော အခြင်းအရာမှ တပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။
 သင်္ဂဟေတွာ၊ သိမ်းယူ၍။ (ကုသလာဒိဓမ္မာ၊ တို့ကို။) ဒေသိတာ ယထာစ၊
 သို့၎င်း။ တထာ၊ တူ။ အဒေသေတွာ၊ ဟောတော်မူသ်။ ကုသလာဒိနံ၊
 'ဓမ္မာနံ၊တို့၏။ ကုသလာ' ကုသလာ ဓမ္မာတိ အာဒိကာ၊သော၊ ယာ မာတိကာ
 (အတ္ထိ)။ 'တံ၊ ထိုမာတိကာကို။' ဣစ၊ ဤဓမ္မယမက၌ ။ အာဒိမ္ပိ၊ '၌။
 ထပေတွာဒေသိတဿ၊သော။' (ဓမ္မယမကဿ ဝဏ္ဏနာဉ်စပ်) ဣတိ အတ္ထော။
 ပဏတ္တိဥဒ္ဓေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂။ ပဝတ္ထိဝါရ အဖွင့်

၃၃,၃၄။ ယံဿ။ပေ။ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ ဧတဿ၊ ဟူသောပုစ္ဆာ၏။ ဝိသဇ္ဇနေ၊
 အဖြေ၌။ အဗျာကတာ စာတိ။ပေ။ဝုတ္တံတိ၊ဟူ၍။ အဋ္ဌကထာယံ၌။ ဝုတ္တံ။
 [ကေစိဆရာတို့၏ဝါဒကို ပြလို၍ "ဣမသ္မိံ ပန ပဉ္စေ" စသည်ကိုမိန့်။] ပန၊
 ဆက်။ [ဤဝါဒနှင့် ကေစိဝါဒ သည် အဓိပ္ပာယ်မကွဲ။ထို့ကြောင့် ဝါဒန္တရ

၁။ ကေစိဝဒန္တိ။ ။[ကေစိတိ ဓမ္မသိရိတ္ထေရံ သန္တာယာဟ၊- အနု။]
 ထိုထေရ်တို့၏ စကားသည် "ဣမသ္မိံ ပန ပဉ္စေ" မှစ၍ "နာပိ ပဋိသေခေတိ"
 တိုင်အောင်တည်း။ "ယဿ ကုသလာ ဓမ္မာ။ပေ။ အဗျာကတာ ဓမ္မာ'ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ"
 ဟူသောပြဿနာ၌ ၂-ဖက်ရ ဝိဘင်းထုတ်ရာဝယ် "ပဉ္စဝေါကာရေ ကုသလာနံ
 ဥပ္ပါဒက္ခဏေ။ပေ။ကုသလာ စ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဗျာကတာ စ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ"
 ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထို၌ ကုသိုလ်ဥပါဒ်ခိုက်ဟု ဆိုသောကြောင့် အဗျာကတာ
 ဓမ္မာအရ စိတ်အဗျာကတ မဟုတ်၊ ရုပ်အဗျာကတသာ ရနိုင်၏။ ရုပ်အဗျာကတ

မဟုတ်။] ဣမသ္မိံ ပဉ္စေ၊ (ယဿ ကုသလာဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ တဿ အဗျာကတာဓမ္မော) ဟူသော ဤပြဿနာ၌။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိရူပဉ္စ၊ ကိုလည်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ (ရနိုင်၏။) ပန၊ ထိုသို့ပင် ရအပ်ရနိုင်ပါသော်လည်း။ ပဋိလောမဝါရဿ၊ ၊ ၏။ ဝိသဇ္ဇနေ၊ သော။ (တ္ထေ၌စပ်) သဗ္ဗေသံ။ ပေ။ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိတ္ထေ၊ ဤပါ၌။ ပဝတ္ထေ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဘင်္ဂက္ခဏေ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံပိ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ တံ၊ ထိုကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို။ [တံဖြင့် ရွှေ့ဝါကျ၌ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိရူပံကို စွဲနိုင်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ “ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိရူပံသည် ပိုဟန်တူသည်။ အနုဋီကာကား ရွှေ့က ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိ ရူပံကို ယူ၍ တံကိုဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။] အဂ္ဂဟေတွာ၊ ၍။ အဗျာကတာစ ဓမ္မော န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူသော်လည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပမေဝ၊ ကိုသာ။ ဣမ၊ ဤအဗျာကတာစ ဟူသောအဖြေ၌။ အဓိပ္ပေတံ။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိရူပေ၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာန်အစရှိသော ရုပ်၌။ ဝိဓာနံ၊ စိရင်ခြင်းသည်။ န (ဟောတိ)။ ပဋိသေခေပိ၊ တားဖြစ်ခြင်းသည်လည်း။ န (ဟောတိ။) [အရကောက်၌ ထည့်၍မယူခြင်းကို “နဝိဓာနံ” ဟု ဆိုသည်။]

လည်း ကမ္မ၊ စိတ္တ၊ ဥတု၊ အာဟာရ သမုဋ္ဌာန် ၄-မျိုးလုံးရနိုင်၏။ သို့သော် ကံ၊ ဥတု၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ် ၃-မျိုးကို မယူဘဲ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် တမျိုးကိုသာ အလိုရှိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အဗျာကတာ စာတိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဝသေန ဝုတ္တံ” ဟူသောစကားကို ကေဝိဆရာက ထောက်ခံ၍ ဆိုသည်။

၁။ ပဋိလောမဝါရဿ ဝိသဇ္ဇနေ။ ။ ပုစ္ဆနိက်ကိုပင် ပဋိလောမဝါရဟု သုံးစွဲသည်။ ထိုဝါရဝယ် ကုသလမူ အဗျာကတာမူလိဖြစ်သော “ယဿ ကုသလာဓမ္မော နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တဿ အဗျာကတာဓမ္မော နုပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ “သဗ္ဗေသံစဝုန္တာနံ။ ပေ။ အဗျာကတာစ ဓမ္မော န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟူသော ဝိသဇ္ဇနာဝယ် စိတ်၏- ဘင်္ဂဏ၌ ကမ္မသမုဋ္ဌာန်စသော ရုပ် ၃-ပါးလုံး ဖြစ်နေပါသော်လည်း ထို ၃-မျိုးကို မယူဘဲ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တမျိုး၏ မဖြစ်ခြင်းကိုသာ ရည်ရွယ်၍ “အဗျာကတာစ ဓမ္မော န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုဟောတော်မူပုံကို ထောက်၍ ဤအနုလောမ ကုသလမူ အဗျာကတာမူလိ ပြဿနာ၌လည်း “အဗျာကတာစာတိ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ရူပဝသေန ဝုတ္တံ” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်ကား သင့်မြတ်၏။- ဟူလို့။

ဣတိ၊ သို့။ ကေစိ၊ အချိုသော ဓမ္မသိရိဆရာတို့သည်။ ။ ဝဒန္တိ။ တထာ။ ထိုမှ
တပါး။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ရူပမေဝ၊ ကိုသာ။ သန္ဓာယ၊ ယထာ ။ ပေ။ နောတိ၊
ဟူ၍။ (တဂဝတာ) ဝတ္ထိ။ ဣတိ၊ သို့။ (ကေစိ၊ အချိုသော ဓမ္မသိရိဆရာတို့
သည်။ ။ ဝဒန္တိ။)

ပန၊ ထိုသို့ပင်ဆိုကြပါသော်လည်း။ တံ ဧတံ၊ ထိုစကားကို။ ဧဝံ၊ သို့။
ဝတ္ထု၊ ငှာ။ န၊ သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ (ကသ္မာ) စိတ္တဿ၊ ၏။ ဘဂံက္ခဏေ၊ ဌ။
ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပါဒီနံပိ၊ တို့၏လည်း။ ဥပ္ပါဒဿ၊ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း။ (စိတ္တဿ၊
၏။) ဥပ္ပါဒက္ခဏေ၊ ဌ။ (ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပါဒီနံပိ၊ တို့၏လည်း။) နိရောဓဿ၊
ချုပ်ခြင်းကို၎င်း။ စေမာဒီဟိ၊ ဤသို့အစရှိကုန်သော။ ပါဠိဟိ ဧဝံ၊ ပါဠိ
တော်တို့ဖြင့်ပင်။ ပဋိသေခသိဒ္ဓိတော၊ တားမြစ်ခြင်း၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်
တည်း။ [ဧဝံဖြင့် “သဗ္ဗေသံ၊ စ ဝန္တာနံ ပဝတ္ထေ စိတ္တဿ ။ ပေ။ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊
ယထာ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ပေ။ နော” ဟူသော ပြအပ်သောပါဠိတော်
၂-ရပ်ကိုညွှန်ပြသည်။

၁။ တထာ ။ ပေ။ နောတိ ဝတ္ထုတိ။ ။ ဤစကားလည်း အရှင်ဓမ္မသိရိ
ထေရ်၏ စကားပင်တည်း။ “ကုသိုလ်တရားများဖြစ်ခိုက် အဗျာကတ တရား
များချုပ်သလား” ဟု မေးတော်မူရာ၌လည်း စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်များကို ရည်ရွယ်
သောကြောင့် “နော၊ မချုပ်ကြ” ဟု ဖြေတော်မူသည်။ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဥပါဒ်
ခဏ၌ ခဏတိုင်းဖြစ်နေသော ကမ္မာဒိသမုဋ္ဌာနရုပ်တို့ကား ချုပ်ကြမည်သာ။
ထို့ကြောင့် ထိုကမ္မာဒိသမုဋ္ဌာနရုပ်များကို ဤယမက၌ မယူရဟု သိနိုင်ပါ
သည်။ ဟူလို။

၂။ တံ ပနေတံ ။ ပေ။ သိဒ္ဓိတော။ ။ ဤစကားဖြင့် ထိုကေစိဝါဒကို
ဋီကာဆရာ ပယ်သည်။ ဋီကာဆရာသည် စိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ ရုပ်၏ဖြစ်ခြင်းကို
၎င်း၊ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ရုပ်၏ ချုပ်ခြင်းကို၎င်း အလိုမရှိကြောင်းကို ရှေ့ခန္ဓ
ဝိဘင်း၊ သုတ္တန္တတာဇနိယ၊ ပကိဏ္ဍကကထာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့်
ဤ၌ စိတ်၏ ဘင်ခဏဝယ် ရုပ်မဖြစ်ခြင်းကို၎င်း စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏဝယ် ရုပ်
တို့၏ မချုပ်ခြင်းကို၎င်း ဤပါဠိတော်များက ပြီးစီးစေပါသည်-ဟုဆိုသည်။

၃၅၆

ယမကမ္မလဋ္ဌိကာနိဿယ

၂ - [ဓမ္မ

၁။ ကော၊ ယေ၊ အကြင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်တို့သည်။ ဝဒန္တိ။ (ကိ)၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ
 မင်္ဂလ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌။ နိရောဓကထာယံ၊ နိရောဓကထာ၌။ သောတာပတ္တိ
 မဂ္ဂက္ခန္ဓာ၌။ ဇာတာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ စိတ် စေတသိက် တရားတို့
 သည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ၊ ကို။ ထပေတွာ၊ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံသော တရားတို့
 သည်လည်း။ ဝိရာဂါစေတ၊ မတပ်မက်ကြောင်းတို့သည်၎င်း။ ဝိရာဂါရမဏာ၊
 နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိကုန်သည်၎င်း။ ဝိရာဂဂေါစရာ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ကျက်
 စားရာရှိကုန်သည်၎င်း။ ဝိရာဂသမုဒါစတာ၊ နိဗ္ဗာန်တရားသို့ ကောင်းစွာ
 အထက်အထက်၌ ရောက်ကုန်သည်၎င်း။ ဝိရာဂပတိဋ္ဌာ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော
 တည်ရာရှိကုန်သည်၎င်း။ ဟောန္တိ။ ဣတိအာဒိသု၊ တို့၌။ ထပေတွာ ရူပံတိ၊
 ဟူ၍။ အဝတွာ၊ သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူသော။ စိတ္တဇရူပါနံ၊ တို့၏။
 စိတ္တပုဋ္ဌိဗဒ္ဓတ္တာ၊ စိတ်နှင့်စပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ထပေတွာ စိတ္တ
 သမုဋ္ဌာနရူပံတိ၊ ဟူ၍။ (ဓမ္မသေနာပတိနာ) ဝုတ္တံ ယထာ၊ သို့။ ဝေါ၊ တူ။
 ဣဓာပိ၊ ဤဓမ္မယမကဉ်လည်း။ (စိတ္တဇရူပဿ၊ ၏။) စိတ္တပုဋ္ဌိဗဒ္ဓတ္တာ၊ ကြောင့်။
 စိတ္တဇရူပမေဝ၊ ကိုသာ။ (ဘဂဓတာ) ကထိတံ၊ ဣတိ၊ သို့။ (ဝဒန္တိ)။

တဉ္စထိုစကားသည်လည်း။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် နဟောတိ၊
 (ကသ္မာ၊ ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ယေသံ၊ အကြင် စိတ္တဇရူပတို့အား။

၁။ ယေ ၈ ဝဒန္တိ။ ၈ ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်ဟု အနုဋ္ဌိကာ ဖွင့်၏။ ထိုထေရ်ကား
 ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၊ နိရောဓ ကထာဝယ် “သောတာပတ္တိမဂ်ခဏ၌ - ဖြစ်
 သမျှ တရားတို့သည် (စိတ္တဇရူပကို ချန်ထား၍) ဝိရာဂ၊ ဝိရာဂါရမဏ၊
 စသော တရားများဖြစ်ကြ၏။” ဟု ရှင်သာရိပုတြာ ဟောတော်မူ၏။ ထို၌
 သောတာပတ္တိမဂ်ခဏဝယ် ကမ္မစေသော ရုပ်များဖြစ်ကြသော်လည်း “ထပေတွာ
 ရူပံ” ဟု သာမညမဟောဘဲ “ထပေတွာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ” ဟု စိတ်နှင့်စပ်၍
 ဖြစ်ခြင်းရှိသော ရုပ်များကိုသာ ဖယ်ကြည့်တော်မူသကဲ့သို့။ “ထို့အတူ၊ “ဤဓမ္မ
 ယမကဉ်လည်း စိတ်နှင့် စပ်သော စိတ္တဇရူပကိုသာ ဟောတော်မူအပ်၏” ဟု
 ဆိုသည်။ ဤစကားကို ဋီကာဆရာက “တဉ္စ တထာ န ဟောတိ” ဟု ပယ်၍
 “ယေသံ ဟိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြသည်။

သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ၊ သည်။ သဟဇာတ ပစ္စယော၊ သဟဇာတသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ။ ယေသု စ၊ အကြင် စိတ္တဇရုပ်တို့၌လည်း။
ဝိရာဂါဒိ အာသကံ၊ ဝိရာဂါအစရှိသည် အဖြစ်၌ ယုံမှားဘွယ်သည်။
ဟောတိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂ သဟဇာတာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်နှင့်တကွ ဖြစ်
ကုန်သော။ တေဓမ္မာ၊ ထိုစိတ္တဇရုပ်တရားတို့ကို။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ
ဇာတာ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ တတ္ထ၊ ထိုပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌။ (ဓမ္မသေနာပတိနာ)
ဝုတ္တာ။ဟိ၊ မှန်။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ဇာတာတိ၊ ဟူသော။ ဝစနံ၊ သည်။
မဂ္ဂေ၊ မဂ်ကြောင့်။ ဇာတာတံ၊ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ စ၊ သည်သာ
မကသေး။ အမဂ္ဂေ၊ မဂ်မဟုတ်သော ကံအစရှိသော အခြားတရားကြောင့်။
ဇာယမာနာနိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဇာဒိနိ၊ ကမ္မဇာအစရှိသော ရုပ်တို့သည်။
မဂ္ဂက္ခဏေ၊ ၌။ ဇာတာဝေါဟာရံ၊ ဖြစ်ကုန်၏ဟူသော ဝေါဟာရကို။
န အရဟန္တိ။ (ကသ္မာ)၊ တေသံ၊ ထိုကမ္မဇာ အစရှိသော ရုပ်တို့၏။ တဿ၊
ထိုမဂ်၏။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ၊ ၌။ သဟဇာတပစ္စယတာ ဘာဝတော၊
သဟဇာတပစ္စည်း၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။
မဂ္ဂက္ခဏေ၊ ၌။ တံ သဟဇာတဓမ္မေသု၊ ထိုမဂ်နှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့
တို့၌။ ထပေတဗ္ဗ၊ ခြင်းချန်ထိုက်သောတရားကို။ (ယုံမှားဘွယ်ရှိသည့်အတွက်
ခြင်းချန်ထိုက်သော စိတ္တဇရုပ် တရားကို။) ထပေတုံ၊ ခြင်းချန်ခြင်းငှာ။
ထပေတွာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံတိ (ဓမ္မသေနာပတိနာ)ဝုတ္တံ။

ပန၊ ဆက်။ ဣမ၊ ဤဓမ္မယမက၌။ ကုသလာဒိဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ယဿ၊
အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) ၎င်း။ ယတ္ထ၊ အကြင်ဘုံ၌၎င်း။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊
ဖြစ်လည်းဖြစ်ကုန်၏။ နိရုဇ္ဈန္တိ စ၊ ချုပ်လည်းချုပ်ကုန်၏။ တဿ ပုဂ္ဂလဿ၊
၏၎င်း။ တသ္မိံ စ ဩကာသေ၊ ထိုဘုံ၌၎င်း။ ဥပ္ပါဒနိရောဓာနံ၊ ဖြစ်ကုန်
ချုပ်ကုန်သော။ အဗျာကတဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ကုသလာဒိ ပဋိပဒ္ဓတာ၊ ကုသိုလ်
အစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်စပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း။ အပ္ပဋိပဒ္ဓတာစ၊ မဆက်
စပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း။ အာမဋ္ဌာ၊ သုံးသပ်အပ်ကုန်ပြီ။ [ပဋိပဒ္ဓတာဖြင့်
ဥပ္ပါဒကိုပြသည်၊ အပ္ပဋိပဒ္ဓတာဖြင့် နိရောဓကိုပြသည်။] စ၊ ဆက်။ ကမ္မဇာဒိ

၃၅၀

ယမကမ္မလဒ္ဓိကာနိဿယ

[ဓမ္မ

ရူပံ၊ သည်။ အဗျာကတံ၊ အဗျာကတ တရားသည်။ နှ၊ န ဟောတိ၊ မဖြစ်
မဟုတ် ဖြစ်သည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သန္နိဋ္ဌာနေန၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။
ဂဟိတဿ၊ သော။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏ (သန္တာန်၌) ၎င်း။ သြကာသေ ဝါ၊
၌၎င်း။ ဥပ္ပါဒနိရောဓေသု၊ တို့သည်။ ဝိဇ္ဇေမာနေသု၊ ထင်ရှားရှိကုန်လေသော်။
အဗျာကတာနံ၊ တို့၏။ တေ၊ ထိုဥပ္ပါဒနိရောဓတို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ (ဥပ္ပါဒ နိရော
ဓေသု၊ တို့သည်။) အဝိဇ္ဇေမာနေသု၊ သော်။ ပဋိသေဓေတုဗ္ဗာ၊ တားမြစ်ထိုက်
ကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ အဗျာကတာ၊ တို့သည်။ အစိတ္တပုဋ္ဌိဗ္ဗဒ္ဓါ၊ စိတ်နှင့်မဆက်
စပ်ကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤအဗျာကတာစဟူသောအဖြေ၌။ န
ဂဟိတာ၊ ဣတိ ဝတ္ထု၊ န သက္ကာ။ (ကသ္မာ) နိရောဓသမာပန္နာနံ၊ နိရောဓ
သမာပန္န ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း။ အသညသတ္တာနံ၊ တို့၏၎င်း။ ဥပ္ပါဒနိရောဓ
ဝစနတော၊ ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ (တဉ္စ၊ ထိုဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်၏ စကားသည်လည်း။ 'တထာ၊ ဖြင့်။
န ဟောတိ)။

စတုတ္ထပဉ္စေ၌။ [ကုသလဓမ္မမူ အဗျာကတဓမ္မမူလီ ပဋိလောမပုစ္ဆာ၌။]
ပဝတ္ထေ အကုသလာဗျာကတစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။
[ပါဠိတော်၌ “ပဝတ္ထေ ကုသလ ဝိပုယုတ္တံ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ”ဟု ရှိ၏။]
ယဿ ဝါ ပန အဗျာကတာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ ဟူသော။ ဇေတန သန္နိဋ္ဌာနေန၊
ဖြင့်။ ဂဟိတေသု၊ ယူအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ ပဉ္စဝေါကာရေ၌။ အကုသလာ
ဗျာကတ စိတ္တာနံ၊ အကုသိုလ်စိတ် အဗျာကတစိတ်တို့၏၎င်း။ စတုဝေါ
ကာရေ၊ ၌။ အဗျာကတစိတ္တသေဝစ၊ ၏သာ၎င်း။ ဥပ္ပါဒက္ခဏသမ္ပင်္ဂိနော၊
ဥပ္ပါဒဏနှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ သန္ဓာယ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။
ဝေ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ပြဿနာတို့၌။
သန္နိဋ္ဌာန ဝသေန၊ သန္နိဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝိသေသော၊ အထူးကို။
ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၇၉။ ကောဝဇ္ဇနေနံ ဥပ္ပန္နဿာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ပန၊ ထိုသို့ပင်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ နာနာဝဇ္ဇနေနပိ၊ မတူထူးခြားကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းကြောင့်လည်း။ တတော၊ ထိုကောဝဇ္ဇနေ အရဟတ္တမဂ္ဂဝီရိယံ။ ပုရိမတရဇဝနဝီရိယံ၊ သာ၍ရှေး၌ဖြစ်သောဇောဝီရိယံတို့၌။ ဥပ္ပန္နဿ၊ ဖြစ်သောကုသိုလ်စိတ်၏။ ဥပ္ပ၊ ဒက္ခဏော၌။ တေသံ၊ ပေ။ နုပ္ပဇ္ဇန္တိတိ၊ ဟူသော။ ဣဒံလက္ခဏံ၊ ကို။ လဗ္ဘတေဝ၊ ရအပ်သည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတေနလက္ခဏေန၊ အားဖြင့်။ သမာနလက္ခဏံ၊ တူသော လက္ခဏာရှိသော။ သဗ္ဗံ၊

၁။ ကောဝဇ္ဇနေနံ ။ ပေ။ ဝုတ္တံ။ ။ မဂ္ဂဝီရိယံ ကျသောအခါ ထိုဝီရိယံ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတခုကြောင့် ပရိကမံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဝေါဒါနံ၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ထိုတွင် “ယဿ စိတ္တဿ အနန္တရာ အဂ္ဂမဂ္ဂံ ပဋိလဘိဿန္တိ” အရ တိုက်ရိုက်ယှဉ်လျှင် အရဟတ္တမဂ်၏ ရှေ့က ဝေါဒါနံ (ဝေါတြာ) တခုသာရ၏။ သို့သော် “အကုသလာ ဓမ္မာ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ။ နောစ တေသံ ကုသလာ ဓမ္မာ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟူသော လက္ခဏာအရ အကုသိုလ် မဖြစ်လတ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်၏ ဥပါဒ်ခြင်းအားဖြင့် လက္ခဏာတူသော ဝေါဒါနံ ရှေ့က ပရိကမံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံကိုလည်း ယှဉ်ရန် “တတော ဩရိမစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေပိ ဧတံ လက္ခဏံ လဗ္ဘတေဝ” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။

၂။ နာနာဝဇ္ဇနေနပိ ။ ပေ။ ဣဒံ လက္ခဏံ လဗ္ဘတေဝ။ ။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအမျိုးမျိုးဟု ဆိုသဖြင့် အဂ္ဂမဂ္ဂဝီရိယံ တဝီရိယံသာမက၊ ထိုဝီရိယံ၏ရှေ့၌ ကုသိုလ်ဇော ဝီရိယံအတော်များစွာ ဖြစ်နေလျှင် ထိုဇောစိတ်များ၏ ဥပါဒ်ခဏ၌လည်း အကုသိုလ်မဖြစ်လတ်၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ဆဲ ဟူသော ဤလက္ခဏာကို ရနိုင်သည်သာ။

၃။ တသ္မာ ။ ပေ။ ဒီပိတံ။ ။ ထိုသို့ ဤလက္ခဏာကို ရနိုင်သောကြောင့် ဤလက္ခဏာဖြင့် “သဗ္ဗံ။ ပေ။ ဒီပိတံ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ နာနာဝဇ္ဇနေဖြစ်သော ရှေ့ဇောဝီရိယံတို့၌ ပါသော ကုသိုလ်အားလုံးကိုပင် ပြအပ်ပြီး ဖြစ်သည်ဟုမှတ်ပါ။ [ဤဝါကျ၌ “ဧတေနော ကုသလာနာဂတဘာဝပရိယောသာနေန= ကုသိုလ်၏ အနာဂတ်အဖြစ်၏ အဆုံးဟူသည် အရဟတ္တမဂ်စိတ်၏ရှေ့က ဝေါဒါနံစိတ်တည်း။ ထိုစိတ်ဖြင့် ထိုရှေ့က နာနာဝဇ္ဇနေဝီရိယံတို့တွင် ပါဝင်သော ကုသိုလ်စိတ်အားလုံး၏ ဥပါဒ်ခဏတို့ကိုလည်း ထိုသမာနလက္ခဏာအဖြစ်ကြောင့် ပင်ပြအပ်ပြီးဖြစ်သည်-ဟူလို။]

အလုံးစုံသော ကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဝါကို။ ယဿ ။ပေ။ ဥပ္ပါဒက္ခဏေတိ၊
 ဟူသော။ ဧတေနဝ ကုသလာနာဂတဘာဝပရိယောသာနေန၊ ဤကုသိုလ်
 ၏ အနာဂတ်အဖြစ်၏ အဆုံးဖြစ်သောဂေါတြညူစိတ်ဖြင့်ပင်။ တာယ ဧဝ
 သမာန လက္ခဏတာယ၊ ထို တူသောလက္ခဏာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။
 ဒိပိတံ ဟောတိ။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အကုသလာတိတဘာဝဿ၊ အကုသိုလ်၏ အတိတ်၏ အဖြစ်၏။ အာဒိမ္ပိ၊
 အစဖြစ်သော။ ဒုတိယေ အကုသလေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ၊ ဟောတော်
 မူအပ်ရာဌာန၌၎င်း။ အဗျာကတဘာဝတိတဘာဝဿ၊ အဗျာကတ၏ အတိတ်
 ၏ အဖြစ်၏လည်း။ အာဒိမ္ပိ၊ သော။ ဒုတိယေ စိတ္တေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ၊
 ၌၎င်း။ သေနယော။ ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ ဘာဝနာဝါရေ၊ ၌။
 ဘာဝနာပဟာနာနံ၊ ဘာဝနာပဟာနစိတ်တို့၏။ ပရိယောသာနေန၊ အဆုံး
 ဖြစ်သော။ အဂ္ဂမဂ္ဂေန၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်။ တတော၊ ထို အရဟတ္တမဂ်မှ။ ပုရိမ
 တရာနိ၊ သာ၍ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော။ ဘာဝနာပဟာနာနိပိ၊ ဘာဝနာပဟာန

၁။ သေနယော။ ပေ။ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ။ ။ “အကုသလာတိတဘာဝဿ” ကို
 “ဒုတိယေ အကုသလေတိ” နှင့် ၎င်း၊ “အဗျာကတဘာဝတိတဘာဝဿ” ကို
 “ဒုတိယေ စိတ္တေတိ” နှင့် ၎င်းတို့ပါ။ ထိုတွင် အတိတ်ဝါရ အနုလောမ ပုဂ္ဂလော
 ကာသ၌ “ယဿ ဝါ ပန ယတ္ထ” အကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ။ တဿ တတ္ထ
 ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ ဝိသဇ္ဇနာ၌ “သုဒ္ဓါဝါသာနံ
 ဒုတိယေ အကုသလေ စိတ္တေ ဝတ္တမာနေ တေသံ တတ္ထ” ဟုဟောတော်မူ၏။ ထို၌
 ဒုတိယ အကုသိုလ်စိတ်အရ ဘဝနိကန္တိက ဒုတိယဇောသာ တိုက်ရိုက်ရသော်
 လည်း ထိုကဲ့သို့ အကုသိုလ်ဖြစ်ဘူးခြင်း၊ ကုသိုလ် မဖြစ်သေးခြင်း လက္ခဏာ
 တူသော တတိယ ။ပေ။ သတ္တမဘဝနိကန္တိကဇောတို့ကိုပါ ယူရ၏။

“ယဿ ဝါ ပန ယတ္ထ” အဗျာကတာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ။ တဿ တတ္ထ ကုသလာ
 ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ ဝိသဇ္ဇနာဖြစ်သော “သုဒ္ဓါဝါသာနံ
 ဒုတိယေ စိတ္တေ” အရ၌လည်း အဗျာကတဖြစ်ဘူးသော (ပဋိသန္ဓေနောက်က)
 ပဌမဘဝင်စိတ်သာ တိုက်ရိုက်ရသော်လည်း လက္ခဏာတူသော နောက်နောက်
 ဘဝင်များနှင့် ဘဝနိကန္တိကဇောတို့ကို၎င်း ပဌမဆုံးဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇော
 ကို၎င်း ယူရ၏။ ဤသို့ယူရသောကြောင့် “သေနယော” ဟု ဆိုသည်။

စိတ်တို့သည်လည်း။ ဝါ။ တို့ကိုလည်း။ ဒဿိတာနိ၊ ကုန်သည်။ ဟောန္တိယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ ဣဓာပိ၊ ဤပဝတ္ထိဝါရ၌လည်း။ တံ တံ၊ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့၏ အတိတ်အဖြစ် အစရှိသည်၊ အကုသိုလ်တရားတို့၏ အနာဂတ်အဖြစ် အစရှိသည်ကို။ တေန တေန အာဒိနာ၊ ထိုထို ဒုတိယေအကုသလေ အတူရှိသော အစဖြင့်၎င်း။ တေန တေန အန္တေန စ၊ ထိုထို အဂ္ဂမဂ္ဂသမဂ္ဂိ အတူရှိသော အဆုံးဖြင့်၎င်း။ ဒဿိတံ၊ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၁၀၀။ ပဉ္စဝေါကာရေ။ ပေ။ နိရုဇ္ဈန္တိတိ ဝ စနေန၊ ဖြင့်။ ပဋိသန္ဓိ စိတ္တတော၊ မှ။ သောဠသမံ၊ တဆဲ့ခြောက်ချက်မြောက်သော။ ဝါ၊ တနည်း။

၁။ ယထာဟိ။ ပေ။ ဧဝမိဓာပိ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြသော စကားတည်း။ “ယထာဟိ” စသော ဥပမာန ဝါကျ၌ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားပြီ။ “ဧဝ မိဓာပိ” စသည်၌ “ဣဓာတိ ဣမသ္မိ” ပဝတ္ထိဝါရေ။ တံတံတိ အကုသလာတိတတာဒိ ကုသလာနာဂတတာဒိ စ” ဟု အနုဋ္ဌိကာဖွင့်၏။ ထိုတွင် “သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဒုတိယေ အကုသလေ စိတ္တေ” ဟု အကုသိုလ် အတိတ်စိတ်ရှိသော ဒုတိယ အကုသိုလ်စိတ်ကို အစဆုံးပြထား၏။ ထိုအစဖြင့် အတိတ် အကုသိုလ် အစရှိသော နောက်နောက် အကုသိုလ်များကို ယူရ၏။ “အဂ္ဂမဂ္ဂသမဂ္ဂိ။ ပေ။ ပဇဟတိ-၌ “အဂ္ဂမဂ္ဂသမဂ္ဂိ” သည် ကုသိုလ်တရားတို့တွင် နောက်ဆုံးတရားနှင့် ပြည့်စုံသူတည်း။ ထိုအဂ္ဂ မဂ္ဂ ဟူသော အဆုံးဖြင့် ရွှေ့၌ ဖြစ်သော တာဝနာပဟာနဇော၊ ပရိကမ်စသော ဇောကို ပြသည်။

၂။ နိရုဇ္ဈန္တိတိ ဝ စနေန။ ပေ။ ဝိညာယတိ။ ပဉ္စဝေါကာရတုံ ဝယ် အကုသိုလ်နှင့် အဗျာကတတို့ တပြိုင်နက် ချုပ်နိုင်ရာ အစဆုံးစိတ်ကို ရှာလျှင် ဘဝနိကန္တိကလောဘဇောစိတ်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုစိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ အကုသိုလ် စိတ်လည်း ချုပ်၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်အဗျာကတလည်း ချုပ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဋိသန္ဓေစိတ္တတော သောဠသမံ - ဘဝနိကန္တိစိတ္တံဟောတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဤနည်း၌ “ပဋိသန္ဓေတော” ဟု အဝဓိ (အပါဒါန်) ကို မရိယာဒ (ပိုင်းခြားသော အဝဓိ) ဟု မှတ်ပါ။ သောဠသမံကို တွက်ရာ၌ ပဋိသန္ဓေမပါ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို အပိုင်းအခြားအဖြစ်ဖြင့် ချန်၍ တွက်မှ ပဋိသန္ဓေနှင့် တကွ တဆဲ့ ခုနစ်ချက်ပြည့်၍ အဗျာကတရုပ်တို့ အကုသိုလ်ဇောနှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်နိုင်သည်။ [သို့သော် ဘဝင်ကား ၁၄-ကြိမ်သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိတော့၏။ ဘာကြောင့်နည်း။ ဘဝင်နောက်၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်ရသေးသောကြောင့်တည်း။]

၃၆၂

ယမကမူလဋ္ဌိကာနိဿယ

တတော၊ ထိုတဆွဲခြောက်ချက်မြောက်စိတ်မှ။ ပရံပိ၊ နောက်၌လည်း။ ဘဝ
 နိကန္တိစိတ္တံ၊ သည်။ ဟောတိ။ တတော၊ ထိုတဆွဲခြောက်ချက်မြောက်စိတ်မှ။
 ဝါ၊ တဆွဲခြောက်ချက်နောက်ဘဝနိကန္တိ စိတ်မှ။ သြရံ၊ အတွင်း၌။
 (ဘဝနိကန္တိ စိတ္တံ၊ သည်။) န (ဟောတိ)။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဣတိ၊
 အပြီးတည်း။

ပဝတ္ထိဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဓမ္မယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ တတော ပရံပိဝါ။ပေ။ ။တဆွဲခြောက်ချက်စိတ်မှ နောက်၌ ဘာ
 နိကန္တိလော ဖြစ်၏ဟု တနည်းပြ၏။ ဤနည်း၌ ပဋိသန္ဓိစိတ္တတော” ဟူသော
 အပါဒါန်ကို (သု။အပေါ်၌လွှမ်းမိုးသော=ပဋိသန္ဓေစိတ်ကိုပါယူရသော)အဘိ
 ဝိဓိအပါဒါန်ဟုမှတ်ပါ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်မှ စ၍ ဘဝင်(၁၄)မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
 တိုင်အောင် (၁၆)ကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ထို့နောက် ဘဝနိကန္တိကလော ဖြစ်၏။
 တချို့က “ရုပ်သက်သည် စိတ္တက္ခဏ (၁၆)ချက်သာရှိ၏”ဟု ယူကြ၏။ထိုအယူ
 အတိုင်း ဆိုလျှင် ဤဒုတိယဝါဒကို ပယ်ရလိမ့်မည်။

၁၀။ ဣန္ဒြိယမက

ပဏ္ဏတ္တိဥဒ္ဓေသဝါရ အဖွင့်

၁။ ဣန္ဒြိယမကေ၊ ဤ။ ဝိဘင်္ဂဝိယ၊ ဣန္ဒြိယ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ကဲ့သို့။
 ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ကို။ မနိန္ဒြိယာနန္တရံ၊ မနိန္ဒြိယ၏အခြားမဲ့၌။ အနိဒ္ဓိသိတွာ၊ မညွှန်ပြ
 မူရိ။ ပုရိသိန္ဒြိယာနန္တရံ၊ ပုရိသိန္ဒြိယ၏အခြားမဲ့၌။ တိဏိမာနိ ။ပေ။ ဇီဝိတိန္ဒြိ
 ယန္တိ၊ ဟူသော။ သုတ္တေ၊ ဤ။ [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဆဋ္ဌိန္ဒြိယဝဂ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ
 သုတ်၌။] ဒေသိတက္ကမေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော အစဉ်ဖြင့်။ ဥဒ္ဓိဉ္စ၊
 အကျဉ်းပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ပဝတ္ထိဝါရေ၊ ဤ။ ကေန္တံ၊ စင်စစ်။ ပဝတ္ထိယံ
 ဝေ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌သာ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ကမ္မဇာနံ၊ ကမ္မဇ
 လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အကမ္မဇာနဉ္စ၊ အကမ္မဇလည်း ဖြစ်ကုန်သော။
 သုခိန္ဒြိယာဒိနံ၊ သုခိန္ဒြိယ အစရှိသည်တို့ကို။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ သည်။ အနုပါလကံ၊
 စောင့်ရှောက်တတ်၏။ [သုခိန္ဒြိယသည်တို့က ဝိပါက်လှူနေ့ဖြစ်သောကြောင့်
 “ကမ္မဇာနံ” ဟုဆိုသည်။] စုတိပဋိသန္ဓိသု၊ စုတိအခါ ပဋိသန္ဓေအခါတို့၌။
 ဝတ္တမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ကမ္မဇာနံ၊ ကမ္မဇဖြစ်ကုန်သော။ (သုခိန္ဒြိယာဒိနံ၊
 တို့ကို။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ သည်။ အနုပါလကံ၊ ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံမူလကာနိ၊
 ထိုဇီဝိတိန္ဒြိယဟူသော မူလရှိကုန်သော။ ယမကာနိ၊ တို့ကို။ စုတိပဋိသန္ဓိ ပဝတ္ထိ
 ဝသေနံ၊ စုတိ ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ပဝတ္ထိပဋိသန္ဓေအခါနှင့်စပ်သဖြင့်။ ဝတ္တဗ္ဗာနိ၊
 ဟောတော်မူထိုက်ကုန်၏။

ပန၊ ကား။ စက္ခုန္ဒြိယာဒိသု၊ စက္ခုန္ဒြိယအစရှိကုန်သော။ ပုရိသိန္ဒြိယာ
 ဝသေနသု၊ ပုရိသိန္ဒြိယအဆုံးရှိသော လူ့န္ဒြိယတို့တွင်။ ယံ မနိန္ဒြိယံ၊ သည်။
 မူလကမေဝ၊ မူလသည်ပင်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ [မနိန္ဒြိယမူ စက္ခုန္ဒြိယမူလိ

၁။ စုတိ ။ပေ။ ဝသေနံ ။စုတိ ပဋိသန္ဓိဝသေနံ ပဝတ္ထိဝသေနံ စ တတ္ထ
 ယံ ဥပါဒိန္နံ(စက္ခုစသော အကြင်လူ့န္ဒြိယသည် ကမ္မဇဖြစ်၏)။ တံ စုတိ ပဋိသန္ဓိ
 ဝသေနော။ ဣတရံ(ကမ္မဇမှတစ်ပါးသော လူ့န္ဒြိယကို) ဣတရဝသေနပိ (အခြား
 သော ပဝတ္ထိ၏အစွမ်းဖြင့်လည်း)။ [ပိဖြင့် စုတိပဋိသန္ဓိဝသေနကို ပေါင်း။]၊
 ဝတ္တဗ္ဗံ။

စသည် မရှိ-ဟူလို။] တံ၊ ထိုမနိန္ဒြေကို။ ထပေတွာ၊ အဝသေသမူလကာနိ၊
 ကြွင်းသော စက္ခုန္ဒြေစသော မူလရှိသော ယမကတို့ကို။ [စက္ခုန္ဒြိယာဒိ
 မူလကာနိ-အနု]။ အာယတနယမကေ ဝိယံ၊ ဤကဲ့သို့။ စုတိ ဥပပတ္တိဝသေ
 နေဝ၊ စုတိပဋိသန္ဓေတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်သာ။ ဝတ္ထုဗ္ဗာနိ၊ တသွားကြောင့်။
 ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ကို။ တေသံ၊ ထိုစက္ခုန္ဒြေ အစရှိသည်တို့၏။ မဇ္ဈေ၊ အနုဒ္ဓိ
 သိတွာ၊ မညွှန်ပြမှု၍။ အန္ဓေ၊ ပုရိသိန္ဒြေ၏အဆုံး၌။ ဥဒ္ဓိဉ္စ၊ အကျဉ်း ညွှန်ပြ
 အပ်ပြီ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပဏ္ဏတ္တိဥဒ္ဓေသဝါရ ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဏ္ဏတ္တိနိဋ္ဌေသ ဝါရ အဖွင့်

၉၄။ [ပဏ္ဏတ္တိနိဋ္ဌေသဝါရကို အဋ္ဌကထာ မဖွင့်သောကြောင့် ဋီကာ
 ဆရာ ဖွင့်ပြလို၍ “ဣတ္ထိ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ” စသည်ကိုမိန့်။] ဣတ္ထိ ဣတ္ထိန္ဒြိယံတိ
 ဧတ္ထ၊ ဤ။ ယသွားကြောင့်။ ဣတ္ထိတိ၊ ဣတ္ထိဟူသော။ ကောစိ၊ တစုံတခုသော။
 သဘာဝေါ၊ ပရမတ္ထသဘာဝသည်။ နတ္ထိ၊ စ၊ ထိုသို့ပင် ပရမတ္ထသဘာဝ
 မရှိသော်လည်း။ ရူပါဒိဓမ္မေ၊ ရုပ်အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဥပါဒါယါ၍။
 ဣတ္ထိဂူဟဏံ၊ ဣတ္ထိဟု ယူခြင်းသည်။ န နဟောတိ၊ မရှိမဟုတ်၊ ရှိသည်သာ။
 တသွား၊ ကြောင့်။ ဣတ္ထိဂူဟဏဿ၊ ဣတ္ထိဟု ယူခြင်း၏။ အဝိဇ္ဇမာနံပိ၊

၁။ အာယတနယမကေ ဝိယ။ ။ယထာ အာယတန ယမကေ ပဋိသန္ဓိ
 ဝသေန အာယတနာနံ ဥပ္ပါဒေါ မရဏဝသေန စ နိရောဓော ဝုတ္တော။ ဝေ
 မိဓာပိ စုတိဥပပတ္တိ (စုတိပဋိသန္ဓိ) ဝသေနော ဝတ္ထုဗ္ဗာနိ။ တသွာ ဧတံ
 သဘာဝတ္ထာ(ဇီဝိတိန္ဒြေက ထိုစုတိပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ မဆိုထိုက်သည်
 ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဇီဝိတိန္ဒြိယံ တေသံ စက္ခုန္ဒြေ
 ယာဒိနံ မဇ္ဈေ အနုဒ္ဓိသိတွာ အန္ဓေ ပုရိသိန္ဒြိယာနန္တရံအနုဒ္ဓိဉ္စ၊-အနု။

၂။ တသွာ ။ပေ။ နောတိ ဝုတ္တံ။ ။ဣတ္ထိဟု ခေါ်အပ်သော မိန်းမသည်
 ရုပ်နာမ် ၂ ရုပ်ပေါင်းစပ်ထားသော သမူဟပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် သဘာဝ
 အစစ်မရှိ။ ရုပ်စသော ပရမတ္ထတရားတို့ကို၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် “ဣတ္ထိ”
 ဟု ယူခြင်းကို မဟုတ်ဟုလည်း မဆိုနိုင်။ ထို့ကြောင့် “ဣတ္ထိ၊ ဣတ္ထိမည်၏။

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၃၆၅

၁၆

ထင်ရှားမရှိပါသော်လည်း။ ဝိဇ္ဇမာနမိဝ၊ ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့။ ဂဟေတွာ၊ ရှိ။ ပဝတ္တိတော၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တထာဂဟိတဿ၊ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ယူအပ်သောဣတ္ထိ၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ အဝတွာ၊ ဟောတော်မူသော။ နောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။

စ၊ ဆက်။ သုဓဿ၊ ၏။ ဘေဒံ၊ အပြားကို။ ကတွာ၊ ရှိ။ သုခံ၊ သုခ ဟူ၍၎င်း။ သောမနဿံတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဒုက္ခဿ စ၊ ၏လည်း။ (ဘေဒံ၊ ကို။ ကတွာ။) ဒုက္ခံ၊ ဟူ၍။ ဒေါမနဿံတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဝစနေနေဝ၊ ဟောတော် မူခြင်းဖြင့်ပင်။ သောမနဿတော၊ သောမနဿဝေဒနာမှ။ အညာ၊ အခြား သော။ သုခါ၊ သော။ ဝေဒနာသည်။ သုခံ၊ မည်၏။ ဒေါမနဿတော၊ မှ။ အညာ၊ သော။ ဒုက္ခာ၊ သော။ ဝေဒနာသည်။ ဒုက္ခံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ အယံ ဝိသေသောကို။ ဂဟိတော ယေဝ၊ သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုခံ သုခိန္ဒြိယံ၊ ဒုက္ခံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံတိ ဧတ္ထ၊ ချ်။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။

၁၄၀။ သုခိန္ဒြိယဝါရေ၊ ချ်။ စက္ခု၊ ဣန္ဒြိယံတိ ဧတ္ထ၊ ချ်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု ပညာစက္ခုနိ၊ ကိုသည်။ ပညိန္ဒြိယာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာမန္တာတိ (ဘဂဝရ) ဝုတ္တံ။ အဝသေသံ သောတံတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ တဏှာသောတမေဝ၊ ကိုသာ။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

ပဏ္ဏတ္တိနိဓ္ဓေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၁၀၆။ ပဝတ္တိဝါရေ၊ ချ်။ ဆယိမာနိ။ ပေ။ မနိန္ဒြိယံတိ၊ ဟူ၍။ သုတ္တေ၊ ချ်။ [မဟာဝဂ္ဂ၊ ဣန္ဒြိယသံယုတ်၊ ဆဋ္ဌိန္ဒြိယဝဂ်၊ သုဒ္ဓကသုတ်၌။] ဝုတ္တနယေန၊ ဖြင့်။ ဣမ၊ ဤဣန္ဒြိယယမက၌။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ၊ သရုပ်အားဖြင့် အကျဉ်းပြအပ်ပြီးသော။ မနိန္ဒြိယံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ [ဂစ္ဆတိ၊ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ယောဇိတံတို့၌ ထိုက်သည့်

ဣတ္ထိန္ဒြိယံ၊ လော”ဟု မေးရာ၌ လုံးလုံးမရှိသည့် အနေအားဖြင့် “နတ္ထိ” ဟု မဖြေဘဲ “နော၊ (ဣတ္ထိဆိုဒါ ရှိသော်လည်း) ဣတ္ထိန္ဒြိယကား မဟုတ်”ဟု ဖြေ တော်မူရသည်။

၃၆၆

ယမကမူလဋီကာနိဿယ

[ဣန္ဒြိယ

အားလျော်စွာစပ်] စုတိ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တေသု၊ စုတိပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိ
 အခါတို့၌။ ပဝတ္တိမာနေဟိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဇာကမ္မဇေဟိ၊ ကမ္မဇာဖြစ်ကုန်၊
 အကမ္မဇာ ဖြစ်ကုန်သော။ သဗ္ဗေဟိပိ၊ အလုံးစုံသော ဣန္ဒြေတို့နှင့်လည်း။
 ယောဂံ၊ ယှဉ်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ကို။ (အညဓမ္မ
 နိဿယေန၊ ရုပ်နာမ်တည်းဟူသော အခြားတရား မှီရာအားဖြင့်။ ဂဟိတံ)
 ဝိယ၊ သို့။ (ဝေ၊ တူ။) အညဓမ္မနိဿယေန၊ ဖြင့်။ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ယူအပ်သည်
 မဟုတ်။ ပုဗ္ဗဂုံမတ္တာ၊ ရှေ့သွား၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပဓာနံ၊ ပြဓာန်း၏။ တသ္မာ၊
 ကြောင့်။ (ထိုသို့ အလုံးစုံသော ဣန္ဒြေတို့နှင့် ယှဉ်တုံ့ခြင်းသို့ ရောက်သည်၏
 အဖြစ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကဲ့သို့ အခြားတရားဟူသော မှီရာအားဖြင့် ယူထိုက်သော
 တရားမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကုဋ္ဌံ၊ အိမ်၏အတွင်းကို။ ဂေါပါနသိနံ၊
 အချဉ်ယနယ်တို့၏။ သမောသရဏဌာနံ၊ ပေါင်းဆုံရာအရပ်သည်။ (ဟုတွာ)၊
 အန္တေ၊ ထိပ်ဆုံး၌။ ထပေတွာ၊ ရှိ။ ယောဇိတံ ဝိယ၊ ယှဉ်အပ်သကဲ့သို့။
 (တထာ၊ တူ။) သဗ္ဗိန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏။ သမောသရဏဌာနံ၊ သည်။ (ဟုတွာ)
 အန္တေ ထပေတွာ ယောဇိတံ။

ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိ မူလကေသု၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယ အစရှိသော မူလရှစ်ကုန်သော။
 ပဝတ္တိံ စ၊ ပဝတ္တိအခါကိုလည်း။ ဂဟေတွာ၊ ဂတေသု၊ ဖြစ်သောဝိသဇ္ဇနာ

၁။ အညဓမ္မနိဿယေန။ “ယော တေသံ ရူပိနံ ဓမ္မာနံ အာယု”
 စသည်ဖြင့် မိမိမှတစ်ပါးသော ရုပ်တရား နာမ်တရားဟူသော မှီရာပါမှ ဇီဝိ
 တိန္ဒြေကို ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍ဖြစ်သည်။ မနိန္ဒြေကဲ့သို့ သူ့ချည်းသန့်သန့် ဉာဏ်ဖြင့်
 ယူ၍မဖြစ်။ ဟူလို။

၂။ အန္တေ ထပေတွာ ယောဇိတံ။ ။ ပါဠိတော်ကိုကြည့်ပါ။ စက္ခုန္ဒြေ
 ကို မှတည်၍ သောတစသည်တို့ကို မူလီသွတ်သောအခါ ပညိန္ဒြေတိုင်အောင်
 မူလီသွတ်ပြီးမှအဆုံး၌ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ မနိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”
 ဟု မနိန္ဒြေကို မူလီသွတ်သည်။ နောက်နောက် ဣန္ဒြေများကို မှတည်ရာ၌လည်း
 မနိန္ဒြေမူလီကို အဆုံးကျမှတွေ့ရသည်။

၃။ ပဝတ္တိံ စ ဂဟေတွာ။ ။ ပဝတ္တိအခါကို ယူ၍ဖြစ်ကုန်သော ဝိသဇ္ဇနာ
 တို့၌ ‘ယဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ သုခိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ စသည်ဖြင့် တွဲယှဉ်
 ခြင်းကို ရအပ်၏’ဟု ဆိုသဖြင့် စုတိ ပဋိသန္ဓေကိုယူ၍ ဖြစ်သော ဝိသဇ္ဇနာ

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရ အဖွင့်

၃၆၇

တို့၌။ ယဿ။ ပေ။ သုခိန္ဒြိယဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ သုခဒုက္ခ
 ဒေါမနဿိန္ဒြိယေဟိ၊ တို့နှင့်၎င်း။ လောကုတ္တရိန္ဒြိယေဟိ စ၊ လောကုတ္တရာ
 ဖြစ်သော အနညာတည ယာမိတိန္ဒြိ အစရှိသည်တို့နှင့်၎င်း။ ယောဇနာ၊
 တွဲယှဉ်ခြင်းကို။ လဗ္ဘတိ၊ ။ တထာ၊ တူ။ ယဿ။ ပေ။ နောတိအာဒိနာ၊ ဖြင့်။
 တံမူလကာ၊ ထိုသုခိန္ဒြိအစရှိသော မူလရှိကုန်သော။ နယာ စ၊ နည်းတို့ကို
 လည်း။ (လဗ္ဘန္တိ။) ပန၊ ထိုသို့ပင် ရအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ပဝတ္ထိယံ
 ယေဝ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌သစ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေဟိ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိ၊
 ထိုသုခ၊ ဒုက္ခဒေါမနဿဉ္စ၊ လောကုတ္တရာဉ္စ၊ သုခိန္ဒြိအစရှိသည်တို့နှင့်။
 ယောဇနာ၊ ယှဉ်ခြင်းကို၎င်း။ တံ မူလကာ စ၊ ထိုယောဇနာခြင်း၏ မူလဖြစ်၍
 ဖြစ်ကုန်သော ဇီဝိတိန္ဒြိအစရှိသော မူလရှိသောနည်း သုခိန္ဒြိ အစရှိသော
 မူလရှိသောနည်းတို့ကို၎င်း။ စုတိ ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္ထိသု၊ တို့၌။ ပဝတ္ထမာနေဟိ၊
 ကုန်သော။ သောမဿိန္ဒြိယာဒိဟိ၊ တို့နှင့်။ ယောဇနာယံ၊ ယောဇနာခြင်း
 ဖြင့်၎င်း။ [ဤယောဇနာနည်းကား ပါဠိတော်၌တိုက်ရိုက်ပါ၏။] ဇီဝိတိန္ဒြိယ
 မူလကေဟိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိဟူသော မူလရှိကုန်သော။ နယေဟိ စ၊ တို့ဖြင့်၎င်း။

တို့၌ “ယဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ သုခိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့်
 တွဲယှဉ်ခြင်းကို မရအပ်ဟုဆိုလိုသည်။ ဘာကြောင့်နည်း - သုခိန္ဒြိစသည်တို့က
 ပဋိသန္ဓေ စုတိအခါတို့၌ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

တေဟိ ပန။ ပေ။ န ဝုတ္တာ။ ။ ထိုယောဇနာ ထိုနည်းတို့ကို ရအပ်ကုန်
 လျှင် ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်သလော - ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တေဟိ
 ပန။ ပေ။ န ဝုတ္တာ” ဟု မိန့်သည်။ ထိုယောဇနာ ထိုနည်းတို့ကို ဟောတော်မူ
 အပ်ကုန်၊-ဟူလို။

၁။ တေဟိ ပန ။ ပေ။ ယောဇနာ။ ။ “ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိ မူလကေသု
 ပဝတ္ထိံ စ ဂဟေတွာ ဂတေသု။ ပေ။ လောကုတ္တရိန္ဒြိယေဟိ စ ယောဇနာ” ကို
 ရည်ရွယ်၍ “တေဟိ ပန ပဝတ္ထိယံ ယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေဟိ ယောဇနာ” ဟု
 ဆိုသည်။

၂။ တံမူလကာ စ။ ။ “တထာ ယောဇနာမူလဘူတာ စ နယာ” ဟု
 ၎င်း၊ “ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိမူလဘူတာ စ နယာ” ဟု၎င်း အနုဖွင့်၏။ ဘာကြောင့်
 ၂-နည်းဖွင့်ရသနည်း- ရှေ့၌ “ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိမူလကေသု ။ ပေ။ ယောဇနာ

[ဤနည်းများလည်း ပါဠိတော် တိုက်ရိုက်ပါ၏။] ပါကဋ္ဌာယေဝ၊ ထင်ရှားကုန်သည်သာ။ [ထိုနည်းတို့ပါဠိစာသွားတူသဖြင့် ထင်ရှားပါသည်-ဟူလို။] ဣတိဓာတာ၊ ကြောင့်။ (သင်္ဂီတိကာရေဟိ) န ဝုတ္တာ၊ (ပါဠိတော်၌ မပါကုန်-ဟူလို။) ဣတိ ဧဋ္ဌဗ္ဗာ။

၁။ သစ္စက္ခကောနံ။ ပေ။ ဝုတ္တံတိ၊ ဟူ၍။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တံ၊ ထိုစကားကို။ သောမနဿဝိရဟိတ သစ္စက္ခကံ ပဋိသန္ဓိနိဒဿနဝသေန၊ သောမနဿမှကင်းသော သစ္စက္ခကံ ပဋိသန္ဓေကို 'ညွှန်ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော နိဒဿနနည်း၏အစွမ်းဖြင့်)။ (သင်္ဂီဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဧဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း (ကသွာ၊ တံ၊ ။ သောမနဿ။ ပေ။ ဝသေန၊) ဖြင့်။ ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဧဋ္ဌဗ္ဗံ)။ [ဟိ (ယသ္မာ၊ စတုန္ဒယေဝါတိ၊ ဟူ၍။ နိယမော၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ (သင်္ဂီဟကာရေန) န ကတော၊ မပြုအပ်။ (တသွာ တံ၊ ပေ။ ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဧဋ္ဌဗ္ဗံ)။

တေန၊ ထို(ဥပေက္ခာ သဟဂတာနံ ။ ပေ။ ဝုတ္တံ) ဟူသောစကားဖြင့်။ တံ သမာနလက္ခဏာ၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေနှင့်တူသော

လက္ခဏာ"ဟု၎င်း၊ "တထာ ယဿ သုခိန္ဒြိယံ ဥပုဇ္ဈတိ။ ပေ။ တံမူလကာစ နယာ" ဟု၎င်း ၂-မျိုးပြခဲ့သောကြောင့် ဤတံမူလကာစ နယာကိုလည်း ၂-မျိုးဖွင့်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် အနုဋ္ဌိကာစာ၌ ပါဠိပျက်နေဟန်တူ၏။ တံမူလကာစ တထာယောဇနာယမူလဘူတာ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိမူလကနယာစ၊ သုခိန္ဒြိယာဒိမူလကနယာ စ"ဟူ၍မှ မှန်မည်ထင်သည်။

၁။ တံ။ ပေ။ နိဒဿနဝသေန။ ။ "နိဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ" ကို ကြည့်၍ ထိုစကားကို နိဒဿနနည်း(ပုံစံပြ) အဖြစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုအပ်ပြီဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် အနုဋ္ဌိကာ၌ "ကထံပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ နိဒဿနမတ္ထမေတံ။ န ပန ဂဏနပရိစ္ဆိန္နနံ (၄-ပါးဟုအတိအကျဂဏန်းကို ပိုင်းခြားကြောင်း စကားမဟုတ်သနည်း။) ဣတိ ဤသို့မေးတွယ်၍သောကြောင့်။ အာဟ၊ န ဟိ စတုန္ဒယေဝါတိ နိယမော ကတော" တံ၊ - အနု။

၂။ တေန တံ သမာနလက္ခဏာ။ ။ တာယ သစ္စက္ခကံ - ပဋိသန္ဓိတာယ သမာနလက္ခဏာတိ ပရိတ္တဝိပါကဂ္ဂဟဏံ။ ပရိတ္တဝိပါက ပဋိသန္ဓိ စ ကုသလံ ဝိပါကာယောဟုက ပဋိသန္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ ပိ ဟိ သစ္စက္ခကာ (စက္ခုနှင့်စာက္ခ

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၃၆၉

လက္ခဏာရှိကုန်သော။ [သစ်ကျွဲက ဝိနာသောမနဿချင်းအားဖြင့်တူသော
လက္ခဏာရှိကုန်သော။] ပရိတ္တဝိပင်္ဂါရူပဝိစရ ပဋိသန္ဓိယောပိ၊ အဟိတ်
ကာမဝိပင်္ဂါရ ပဋိသန္ဓေ၊ ရူပ ပဉ္စမဈာန်ဝိပင်္ဂါရ ပဋိသန္ဓေတို့သည်လည်း။ ဝါ
တို့ကိုလည်း။ ဒဿိတော ဟောန္တိ။

တတ္ထံ၊ ထို (ဥပေက္ခာသဟဂတာနံ စတုန္တံ ။ပေ။ ဝုတ္တံ) ဟူသော အဋ္ဌ
ကိထာပါဌ်၌။ ကာမာဝစရေသု၊ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓေတို့တွင်။ သောမနဿ
ပဋိသန္ဓိသမာနတာယ၊ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
မဟာဝိပင်္ဂါရေဟိ၊ မဟာဝိပင်္ဂါရဖြစ်ကုန်သော။ စတုဟိ၊ ၄-ပါးသော ပဋိ
သန္ဓေတို့ဖြင့်။ နိဒဿနံ၊ ညွှန်ပြမှုကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ကတံ။ တေန၊
ထို ၄-ပါးသော မဟာဝိပင်္ဂါရတို့ဖြင့် ညွှန်ပြမှုကိုပြုခြင်းဖြင့်။ သသောမနဿ
ပဋိသန္ဓိကာ၊ သောမနဿနှင့်တကွ ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့သည်။ အစက္ခကော၊ စက္ခု
မှရှိသူတို့သည်။ န ဟောန္တိ ယထာ။ ဧဝံ၊ လူတရမဟာဝိပင်္ဂါရ ပဋိသန္ဓိကာပိ၊
မဟာဝိပင်္ဂါရ သောမနဿပဋိသန္ဓေရှိသူမှတစ်ပါးသော မဟာဝိပင်္ဂါရဥပေက္ခာ
ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့သည်လည်း။ (အစက္ခကော န ဟောန္တိ)။ ဣတိ အယံ
အတ္ထော ဒဿိတော ဟောတိ။

ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေသည်) သိယာ၊ တံသမာနလက္ခဏာတိ ဝါ တာယ
ဥပေက္ခာသဟဂတာယ သမာနလက္ခဏာ၊ ယထာဝုတ္တ အဟေတုက ပဋိသန္ဓိ စ
ပဉ္စမဈာန်ပဋိသန္ဓိ စ-အနု။

၁။ တတ္ထ ကာမာဝစရံ ။ပေ။ နိဒဿနံ။ ။ယဒိ ဧဝံ (ယင်းသို့ အဟေ
တုက ပဋိသန္ဓေ၊ ရူပပဉ္စဈာန် ပဋိသန္ဓေတို့ကို ယူဘို့ရန် နိဒဿနနည်းအားဖြင့်
ဆိုအပ်သည်ရှိသော်) ကသ္မာ ဂဏန ပရိစ္ဆေဒေါ (စတုန္တံဟု ဂဏန်းပိုင်းခြားမှု
ကို ပြုရပါသည်နည်း)ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ ကာမာဝစရေသု။ပေ။
နိဒဿနံ ကတံ”ဟု မိန့်သည်။ ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓေတို့တွင် သောမနဿ
ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မဟာဝိပင်္ဂါရ ဥပေက္ခာသဟ
ဂတံ ၄-ပါးတို့ဖြင့် နိဒဿနကိုပြုရသည်-ဟူလို။ ထိုသို့ သောမနဿနှင့်တူသော
မဟာဝိပင်္ဂါရဥပေက္ခာ ၄-ပါးဖြင့် ပြုရခြင်း၏အကျိုးကို ပြလို၍ “တေန ။ပေ။
ဒဿိတော ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်။

စ၊ ဆက်။ ဂဗ္ဘသေယျကနံ၊ ဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ (စဝန္တာနံ ဧဝံ) စက္ခုဒိသ၊ စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့သည်။ အနုပုဇ္ဈေသု၊ မဖြစ်ကုန်မီ။ (တဆဲတစ် သတ္တာဟ မရောက်မီ)။ စဝန္တာနံ၊ စုတေသော ဂဗ္ဘသေယျကတို့၏။ အဟေတုက ပဋိသန္ဓိကတာ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဒဿိတာ ဟောတိဉ္စ ဧဝံ) သဟေတုက ပဋိသန္ဓိကနံ၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေရှိကုန်သော။ ကာမာဝစရာနံ၊ ကာမာဝစရဂဗ္ဘသေယျကတို့၏။ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်။ သစက္ခုကာဒိဘာဝ ဒဿနေန၊ သစက္ခုက အစရှိသည်ကို ပြခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ ပြကြောင်းဖြစ်သော (ယဿ ဝါ ပန သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာမန္တာ) အစရှိသော စကားဖြင့်။ ဒဿိတာ ဟောတိ။ [ဤစကားအရ မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်မှာ စက္ခုစသောဣန္ဒြေတို့ အမြဲရကြသည် ဟု ပြသည်။] ဟိ၊ မှန်။ ဂဗ္ဘသေယျကေပိ၊ ဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်

၁။ ဂဗ္ဘသေယျကနဉ္စ ॥ပေ။ ဒဿိတာ။ ။မဟာဝိပါက်သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ၊ ဥပေက္ခာ ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့တွင် သံသေဒဇေ ဩပပါတိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေနှင့်တပြိုင်နက် စက္ခုစသည်တို့ ဖြစ်ရသောကြောင့် “အစက္ခုက မရှိ” ဟူသော ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်သည် ဖြစ်နိုင်ပါစေတော့။ ကောဒဿမသတ္တာဟရောက်မှ စက္ခုစသည်တို့ဖြစ်ရသော ဂဗ္ဘသေယျကတို့အတွက်အစက္ခုက မဖြစ်နိုင်ဟူသော အနက်သည် သေချာပါ၏လော - ဟု သံသယဖြစ်တယ်ရှိသောကြောင့် ‘ဂဗ္ဘသေယျကနဉ္စ ॥ပေ။ ဒဿိတာ ဟောတိ’ဟု မိန့်သည်။ ဂဗ္ဘသေယျကတို့တွင် စက္ခုစသည် မဖြစ်မီ စုတေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဟေတုက ပဋိသန္ဓေရှိသူများအဖြစ်ကို သဟိတ်မဟာဝိပါက်ရှစ်ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူတို့၏ အမြဲ သစက္ခုကအဖြစ်ကို ပြခြင်းအားဖြင့်ပြအပ်ပြီးဖြစ်၏။

၂။ ဂဗ္ဘသေယျကေပိ ဟိ။ ။မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူတို့၏ အမြဲအားဖြင့် သစက္ခုက စသည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်းသည် ဂဗ္ဘသေယျက ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်စပ်၍ ရအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် “ဂဗ္ဘသေယျကနဉ္စ ॥ပေ။ ဒဿိတာ ဟောတိ” ဟူသော စကားသည် သင့်စရာရှိ၏။ ထိုသို့ မဟုတ်လျှင် မသင့်ရာဟု ဖောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဂဗ္ဘသေယျကေပိ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ယံမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၃၇၁

တို့ကိုလည်း။] မိဖြင့် သံသေဒေ၊ ဩပပါတိကတို့ကိုဆည်း။] သန္ဓာယ၊ ယဿ
 ဝါပန ။ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူသော။ ဣဒံ စစနံ၊ သည်။ ယထာ၊ အကြင်
 အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြအပ်သော။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ တထာ၊ ထိုသင့်
 လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အာယတန ယမကေ၊ ၁။ ဌ။
 (အာယတနယမကတုန်းက။) ဒဿိတံ၊ ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ သန္နိဋ္ဌာနေန၊ (ယဿ
 ဝါပန သောမနသိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ပါရှိဖြင့်။ သင်္ဂဟိ
 တာနံ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်သော။ ဂဗ္ဘသေယျကတာနံ၊ ဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။
 ဝဇ္ဇနေ၊ (တဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဟူသော သံသယပုဒ်ရောက်မှ ကြည်
 ခြင်း၌။ ကာရဏံ၊ သည်။ န အတ္ထိ၊ စ၊ ဆက်။ ဣတ္ထိနံ၊ အသာနကာနံ
 ဥပ္ပဇ္ဇန္တိနံတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ တေ ဝေ၊ ထိုဂဗ္ဘသေယျက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုပင်။
 ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဂဗ္ဘသေယျကေပိ
 သန္ဓာယ ။ပေ။ ဒဿိတံ) ။

ဥပေက္ခာယ။ပေ။ ဝုတ္တံတိ ဧတ္ထစ၊ ၌လည်း။ (ဒဗ္ဗဗ္ဗံ၌စပ်) ကာမာဝစရေ၊
 ကာမာဝစရဘိ၌။ သေဝပေက္ခ အစက္ခက ပဋိသန္ဓိယံ၊ သောပေက္ခ အစက္ခ
 က ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်။ [အထက်၌ “အဟေတုက ပဋိသန္ဓိဝသေန” ဟု ပြအပ်
 ခဲ့ပြီးသော အဟိတ် ပဋိသန္ဓေဖြင့်၊) တံသမာနလက္ခဏံ၊ ထို သောပေက္ခ
 အစက္ခက ပဋိသန္ဓေအဖြစ်ဖြင့် တူသောလက္ခဏာရှိသော။ အရူပ ပဋိသန္ဓိ စ၊
 ကိုလည်း။ နိဒဿေတိ၊ ညွှန်ပြ၏။ ပန၊ ဝါဒန္တရ။ ကေသုစိ၊ အချို့ကုန်
 သော။ ပေါတ္ထကေသု၊ ပေစာတို့၌။ ‘အဟေတုကာ ရူပပဋိသန္ဓိဝသေနာတိ၊
 ဟူ၍။ ပါဠောကို။ ဒိဿိတိ၊ တွေ့မြင်အပ်၏။ သော ဝေ၊ ထိုပါဠိကိုပင်။
 သေယျော၊ အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်၏။ “[အဟေတုက ပဋိသန္ဓိဝသေန”
 နေရာဝယ် “အဟေတုကာ ရူပ ပဋိသန္ဓိဝသေန” ဟု ပါဠိတမျိုး တွေ့ရ၏။
 အရူပပဋိသန္ဓေကို နိဒဿနနည်းအားဖြင့် မယူရတော့ဘဲ တိုက်ရိုက်ပါနေ
 သောကြောင့် သာ၍ကောင်းသည် ဟုလို။]

၁။ အာယတန ယမကေ။ ။ အာယတနယမကအဖွင့်ဦးကား၌ “သောမန
 သိန္ဒြိယပ္ပါဒကမ္မဿ၊ ကေန္တေန စက္ခုန္ဒြိယပ္ပါဒနတော ဂဗ္ဘေပိ ယာဝ
 စက္ခုန္ဒြိယပ္ပတ္တိ။ တာဝံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနတာယ၊ တဿာ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗတ္တာ” ဟု
 ဆိုခဲ့သည်။

တတ္ထ ဟိ ။ပေ။ န ဟောန္တိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ပန၊
 ထိုသို့ပင်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ သမာဓိဝီရိယာနိ၊ တို့သည်။ ယဒိ သန္တိ၊ အံ။
 (အကယ်၍ ယှဉ်ကုန်အံ။) (ဧဝံ သတိံ)၊ ဣန္ဒြိယပုတ္တာနိ န ဟောန္တိတိ၊
 ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဝှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ (ကသွာ) သမာဓိ ။ပေ။
 အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဝီရိယံ ။ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဝစနတော၊
 ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်တည်း။ [“သမာဓိမည်၏၊ သမာဓိခြေမည်သလော”
 ဟု မေးရာ၌ “အာမန္တာ”ဟူသောအဖြေကို ထောက်လျှင် သမာဓိမည်သော
 တရားဟူသမျှသည် သမာဓိခြေမည်၏-ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ဝီရိယ၌လည်း
 နည်းတူ။] စ၊ ဆက်။ အဟေတုက ပဋိသန္ဓိကစိတ္တေ၊ ၌။ သမာဓိလေသော၊
 သမာဓိ၏အမြက်ဖြစ်သော။ ကေဂ္ဂတာ၊ သည်။ အတ္ထိ ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ
 ဝီရိယလေသော၊ ဝီရိယ၏အမြက်ဖြစ်သော။ (ဝီရိယံ၊ သည်။) န အတ္ထိ။
 တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (သမာဓိလေသ ရှိသကဲ့သို့ ဝီရိယလေသ မရှိနိုင်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤ။ (သမာဓိဝီရိယာနိ ပန ဣန္ဒြိယပုတ္တာနိ န ဟောန္တိ)
 ဟူသော ပါဌ်၌။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တဗ္ဗံ၊ သည်။ သိယာ။ (ကိံ ဝုတ္တဗ္ဗံ သိယာ။)
 တတ္ထ ဟိ။ ပေ။ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုတ္တဗ္ဗံ သိယာ။) [“သဒ္ဓါ ဝီရိယ
 သတိ ပညာယော နတ္ထိ” ဟု ဝီရိယကိုပါ ထည့်၍၊ သမာဓိနေရာဝယ် ကေဂ္ဂ
 တာ ပန သမာဓိလေသော ဧဝံ ဟောတိ”ဟုဆိုသင့်သည်- ဟူလို။]

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ (တတ္ထ ဟိ ကေန္တေနော) အစရှိသော စကားရပ်၌။
 အယံ အဓိပ္ပာယ်ယော၊ သည်။ သိယာ။ (ကိံ)၊ အညေသု၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ
 စိတ်မှ တပါးကုန်သော။ ကေသုစိ၊ ကုန်သော။ အဟေတုကစိတ္တေသု၊ တို့၌။

၁။ န ဧဝံ ဝီရိယလေသော။ ။ဝီရိယသည် ပဉ္စဒါရာဝုဇ္ဇန်း ဒွေ၊ ပဉ္စဝိညာဏ်
 သမ္ပုဋ်စွန်း သန္တိရုဏစိတ်တို့၌ မယှဉ်ရကား၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေဟူသော သန္တိရုဏ
 စိတ်၌ နဂိုရိကပင် ဝီရိယမယှဉ်သောကြောင့်တည်း။

၂။ အညေသု။ပေ။စိတ္တေသု။ ။အညေသုတိ အဟေတုကပဋိသန္ဓိ စိတ္တ
 တော အညေသု။ ကေသုစိတ် ကေစွေသု။ ဥဘယေန ပိ မနောဒွါရာဝုဇ္ဇန
 ဟသိကုပ္ပါဒစိတ္တံ ဝဒတိ၊-အန။ သမာဓိဟူသော ကေဂ္ဂတာသည် သဗ္ဗစိတ္တ
 သာဓာရုဏ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်သော်လည်း ဝီရိယကား
 အချို့စိတ်၌သာ ယှဉ်၏။ ထို့ကြောင့် “အညေသု”ဟုဆိုသည်။

သမာဓိဝီရိယာနိ၊ တို့သည်။ ဣန္ဒြိယပုတ္တဘိ၊ ဣန္ဒြေအဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သည်။
 ဟောန္တိယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ ဣမံ ဤ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေစိတ်၌။ သမာဓိဝီရိယာနိ၊
 တို့သည်။ ဣန္ဒြိယပုတ္တဘိ၊ ကုန်သည်။ န ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ (အယံ အဓိပ္ပာယ်ော
 သိယာ။) သမာဓိဝီရိယိန္ဒြိယာနမေဝ၊ တို့၏သာ။ အဘာဝံ၊ ဣန္ဒြိယပုတ္တ၏၊ မရှိ
 ခြင်းကို။ ဒဿန္တော၊ ပြသော။ (သင်္ဂဟကာရော၊ သည်။) အဟေတု ကန္တရ
 တော၊ အခြားအဟိတ်စိတ်မှ။ (မနောဒွါရာငဇ္ဇန်း၊ ဟသိတုပ္ပာဒ်စိတ်မှ။)
 ဝိသေသေဟိ၊ အထူးပြု၏။ တတ္ထ၊ ထို (သမာဓိဝီရိယာနိ ပန ဣန္ဒြိယပုတ္တဘိ
 န ဟောန္တိ) ဟူသော ပါဠိ၌။ သမာဓိဝီရိယာနိ ပန နဟောန္တိတိ၊ ဟူ၍။
 ဝတ္ထဗ္ဗေ၊ ဆိုထိုက်လျက်။ ဣန္ဒြိယပုတ္တဘိတိ၊ ဟူသောစကားကို။ သမာဓိ
 လေသဿ၊ သမာဓိ၏ အမြွက်ဖြစ်သော။ သမာဓိန္ဒြိယဘာဝံ၊ သို့။ အပုတ္တဿ၊
 မရောက်သောကေဂုဏ်၏။ သဗ္ဗာဝတော၊ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီး။
 ဝီရိယလေသဿ၊ ၏။ (သဗ္ဗာဝတော၊ ကြောင့်။) န ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်
 မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ ဝိသေသနံ၊ သည်။ ဝိသေသိတဗ္ဗေ၊ အထူးပြုထိုက်သော
 ဝိသေသ၌။ ပဝတ္ထတိ။

ပန၊ ဝါဒန္တရ။ ယေသု ပေါတ္ထကေသု၊ တို့၌။ တတ္ထ၊ ပေ။ နုတ္တိတိ၊ ဟူ၍။
 ပါဠော၊ အဋ္ဌကထာပါဠိသည်။ အတ္ထိ၊ သောဝေ၊ သည်။ သုန္တရတရော၊
 သာ၍ကောင်း၏။ [ဝီရိယတိုက်ရိုက် ပါသောကြောင့် သာ၍ ကောင်း
 သည်-ဟူလို။]

ယာဝ၊ လောက်။ စက္ခုန္ဒြိယံ၊ သည်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ သေး။ တာဝ၊ ထို
 စက္ခုန္ဒြေ မဖြစ်သေးသမျှ။ ဂဗ္ဘဂတာနံ၊ အမိဝမ်း၌ ဖြစ်ကုန်သော။ အစက္ခု
 ကာနံ၊ စက္ခုမရှိသူတို့၏။ ဘာဝေါ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာ

၁။ ဝိသေသနံ ဟိ ဝိသေသိတဗ္ဗေ။ “ဣန္ဒြိယပုတ္တဘိ” ဟူသော ဝိသေ
 သနသည် အထူးပြုထိုက်သော (အထူးပြုစရာရှိသော) သမာဓိ၌သာ ဖြစ်၏။
 ဝီရိယ၌ကား နဂိုရ်ကပင် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၌ မယှဉ်သည့်အတွက် အထူးပြုစရာ
 မလိုပါ။- ဟူလို။ [အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဝယ် “ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ စတုဝိသတိ
 သဟေတုက ကာမာဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ” ၌ သဟေ
 တုက ဟူသောဝိသေသနသည် ကာမာဝစရကုသလ၌ အထူး မပြုဘဲ ဝိပါက
 ကြိယာတို့၌သာ အထူးပြုသကဲ့သို့တည်း။

ယေန၊ ဤသို့သောအလိုအားဖြင့်။ သဟေတုကာနံ ။ပေ။ ဝုတ္တံ တိ၊ ဟူ၍။
 (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ ဂဗ္ဘသေယျ
 ကာပိ၊ ဂဗ္ဘသေယျကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ အဝကာ၊ မချွတ်။ ဥပ္ပဇ္ဇနကစက္ခု
 ကာ၊ ဖြစ်လဲတံသော စက္ခုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ န လဗ္ဘန္တိ။ ဣတိဒဠဗ္ဗာ။
 သစက္ခုကာနံ ။ပေ။ ဝုတ္တံတိ၊ ဟူသော။ ဣဓာပိ၊ ဤ ပါဠိရပ်၌လည်း။
 အဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိကာ၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေရှိကုန်သော။ သစက္ခုကာ စ၊
 သစက္ခုကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ လဗ္ဘန္တေဝ၊ သာ။

ဣန္ဒြိယ ပုရိသိန္ဒြိယသန္တာနာနံပိ၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယအစဉ် ပုရိသိန္ဒြိယအစဉ်တို့၏
 လည်း။ ဥပပတ္တိဝသေန၊ ပဋိသန္ဓေနှင့် စပ်သဖြင့်။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း။
 စုတိဝသေန၊ စုတိနှင့်စပ်သဖြင့်။ နိရောဓော၊ ချုပ်ခြင်းကို၎င်း။ ဗာဟုလ္လ
 ဝသေန၊ များသည်၏ အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်။ ဒဿိတော၊ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း
 (ကသွာ ဣတ္ထိ ပုရိသိန္ဒြိယသန္တာနာနံပိ။ ပေ။ ဒဿိတော၊ နည်း။ [ဟိ (ယသွာ)
 ကဒါစိ၊ ဟေ၊ ထိုဣတ္ထိန္ဒြိယပုရိသိန္ဒြိယအစဉ်တို့၏။ ပဌမကပ္ပိကာဒိနိဝိယ၊
 ကမ္ဘာဦး၌ဖြစ်သူ အစရှိသူတို့၏ကဲ့သို့။ [အာဒိဖြင့် လိင်ပြန်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ
 ကိုယူ၊ ပဌမကပ္ပိကတို့မှာ ပဝတ္တိအခါ၌ ဥပ္ပါဒသာရှိ၏၊ နိရောဓမရှိ၊ လိင်ပြန်

၁။ ဂဗ္ဘသေယျကာပိ၊ ပန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဂဗ္ဘသေယျကဝသေန
 စေဝ” ဟု ဂဗ္ဘသေယျက ထည့်ထားသည်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် “ဂဗ္ဘ
 သေယျကာပိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “သဟေတုကာနံ” ဟု ဆိုသောကြောင့်
 သူဂတိဂဗ္ဘသေယျကဟု သိရ၏။ ထိုဂဗ္ဘသေယျကတို့၌ စက္ခုဖြစ်ချိန်ရောက်လျှင်
 မချွတ်ကေန်စက္ခုဖြစ်လဲတံ ဖြစ်သောကြောင့် “အစက္ခုက” ဟု မဆိုနိုင်။ ထို့
 ကြောင့် ထိုဂဗ္ဘသေယျကတို့ကို ဓရအပ်ကုန်ဟုမှတ်ပါ။ [ရှေးနိဿယ၌ ‘ပါဌိ
 တမျိုးရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။

၂။ အဟေတုက။ ပေ။ လဗ္ဘန္တေဝ။ ။ “ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနံ” ဟု ဆိုသော
 ကြောင့် အဟေတုက ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့လည်း ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ ပါဝင်ကြ၏။
 ထို့ကြောင့် “အဟေတုကပဋိသန္ဓိကာစ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့နောက် “အစက္ခု
 ကာ” ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ “သစက္ခုကာနံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနံ” အရ ရထိုက်
 သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပြနေသောကြောင့် “သစက္ခုကာ” ဟု ရှိမှ မှန်သည်။ ဝရူး
 နိဿယ၌လည်း “သစက္ခုကာ” ဟုပင် ရှိသည်။

ယမက]

ပဝတ္ထိဝါရအဖွင့်

၃၇၅

သုတ္တံမှာ ဥပ္ပါဒ နိရောဓ ၂-မျိုးရှိသည်။] ပဝတ္ထိယံပိ၊ ဌ်လည်း။ ဥပ္ပါဒ နိရောဓာ၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်းတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတ္ထိ ပုရိသိန္ဒြိယသန္တာနာနံပိ။ပေ။ ဒဿိတော။)

ဣတ္ထိ၊ ဤဣန္ဒြိယယမက၌။ ပုရိသိန္ဒြိယာဝသာန 'ဣန္ဒြိယမူလယမကေသု၊ ပုရိသိန္ဒြေအဆုံးရှိသော၊ ဣန္ဒြေမူလရှိသော ယမကတို့၌။ (သာမညအာဓာရ) [စာအုပ်တို့၌] “ပုရိသိန္ဒြိယာဝသာနေသု” ဟု ရှိ၏။ မကောင်း၊ ရှေးနိဿယ၌ “ဝသာန ဣန္ဒြိယ ယမကေသု” ဟုတသမတ်ထည်းရှိ၏။ [ပဌမပုစ္ဆာသု၊] တို့၌။ သန္နိဋ္ဌာနေဟိ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ဂဟိတေဟိ၊ ကုန်သော။ ဥပပတ္တိစုတိ ဝသေန၊ ပဋိသန္ဓေစုတိ၏အစွမ်းဖြင့်။ ဂစ္ဆန္တေဟိ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခုန္ဒြိယာ ခီဟိ၊ တို့ဖြင့်။ နိယမိတတ္တာ၊ မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေအစရှိသည်တို့၏။ ပဝတ္ထိဝသေန၊ ပဝတ္ထိ၏အစွမ်း ဖြင့်။ လဗ္ဘမာနာနံပိ၊ ရအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဥပပတ္တိစုတိဝသေနဝ၊ ပဋိသန္ဓေစုတိနှင့်စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ဒုတိယပုစ္ဆာသု၊ တို့၌။ သန္နိဋ္ဌာနေဟိ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၉၀။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ သည်။ စက္ခုန္ဒြိယာဒိသမာနဂတိကံ၊ စက္ခုန္ဒြေ အစရှိသည်တို့နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ) စုတိ ပဋိသန္ဓိဝသေနဝ၊ သာလျှင်။ ဂစ္ဆတိ၊ ဖြစ်၏။ (ကသ္မာ) သန္တာနုပုတ္တိနိရောဓဒဿနတော၊

၁။ ပဌမပုစ္ဆာသု။ ။ပဌမပုစ္ဆာတို့၌ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သော စုတိ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖြစ်ကြသော စက္ခုန္ဒြေအစရှိသော ဥပါဒိန္ဒြေကမ္မဇရုပ် ဣန္ဒြေတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနံ ပဝတ္ထိ ဝသေနပိ လဗ္ဘမာနာနံ (ပဝတ္ထိအခါ၌ ရနိုင်ပါသော်လည်း ဇီဝိတိန္ဒြေ စသည်တို့အတွက် စုတိ ပဋိသန္ဓေနှင့် စပ်သဖြင့်ပင် ဒုတိယပုစ္ဆာတို့၌ သန္နိဋ္ဌာန် ပုဒ်တို့ဖြင့် ယူခြင်းကို သိပါ။) [ဇီဝိတိန္ဒြေမူလယ် ပဌမပုစ္ဆာတို့၌ ပဝတ္ထိနှင့် စပ်၍လည်း ယူသားသောကြောင့် “ဒုတိယပုစ္ဆာသု” ဟု ဆိုသည်။ ပါဠိတော် ကြည့်ပါ။]

၂။ သန္တာနုပုတ္တိ ။ပေ။ ဒဿနတော။ ။သန္တာနဝသေန (ဇီဝိတိန္ဒြေ အစဉ်၏ အစွမ်းဖြင့်) ဥပ္ပါဒနိရောဓာနံ၊ တို့၏။ ဒိဿမာနတ္တာ၊ မြင်အပ်ကုန် သည်အဖြစ်(မြင်ရခြင်း)ကြောင့်တည်း။ ဇောန (ဤဟိတ်ပါဌ်ဖြင့်) ရူပဇီဝိ တိန္ဒြိယဿ စက္ခုန္ဒြိယာဒိသမာနဂတိကတံ ယုတ္တိတော သုာဓေတိ။ အာဂမတော

ရူပဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်းကိုမြင်ရခြင်းကြောင့်တည်း။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဝတ္ထေ ။ ပေ။ ဝုတ္တံတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။
 ဧတေသဉ္စေဝ။ ပေ။ ဝသေနာတိတ္ထေ၊ ဤ။ ဧတေသံ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနံ၊ တို့၏။
 စုတိပဋိသန္ဓိပဝတ္ထေသု၊ တို့၌၎င်း။ အညေသံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့မှ ကပါး
 ဇန့်သော။ စက္ခုန္ဒြိယာဒိနံ၊ တို့၏။ စုတိပဋိသန္ဓိသု၊ တို့၌၎င်း။ (အနုပ္ပါဒ
 နိရောဓာ ဝေဒိတဗျာ၌ စပ်) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ယတာလာဘော၊ အကြင်
 အကြင် ရအပ်သော အနက်ကို။ ဒုဋ္ဌဗျော၊ (အယံ ပန ဆေဒေ ယေဝါတိ
 တ္ထေ၊ ဟူသောဤပါ၌။ တဿ တဿ ပရိပုဏ္ဏပဉ္စသ၊ ထိုထိုပရိပုဏ္ဏပဉ္စာ၏။
 သရူပဒဘုနေန၊ သရုပ်သကောင်ကို ပြခြင်းအားဖြင့်။ တသ္မိံ တသ္မိံ
 ဝိသဇ္ဇနေ၊ ထိုထို ဝိသဇ္ဇနာကို။ ဝိသဇ္ဇိတေ၊ ဖြေဆိုအပ်သော်။ ပစ္ဆိမကောဋ္ဌာ
 သဿ၊ ပစ္ဆိမကောဋ္ဌာသ၏။ ဆေဒေ၊ ဤတိနာမံ၊ ဟူသောအမည်ကို။ ဒုဋ္ဌဗ္ဗံ။)
 [ဤသို့ ဋီကာဖွင့်ထားသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ ၊ ထိုပါဠိကို မတွေ့ရ။]

[ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ယဿ ဝါ ပန” စသည်ကိုမိန့်။]

ယဿ ဝါ ပန ။ ပေ။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ တ္ထေ၊ ဤ။ နိရောဓသမာပန္နာနံ အသည
 သတ္တာနံတိ၊ ဟူ၍။ အဝစနံ၊ ဟောတော်မမူခြင်းသည်။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ၏။
 စက္ခုန္ဒြိယာဒိသမာနဂတိကတံ၊ စက္ခုန္ဒြေအစရှိသည်တို့နှင့် တူသော ဖြစ်ခြင်း
 ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း (ကသွာ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိ
 ယဿ စက္ခုန္ဒြိယာဒိသမာနဂတိကတံ ဒီပေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ)။] ဟိ
 (ယသွာ)၊ တဿ၊ ထိုရူပဇီဝိတိန္ဒြေ၏။ ဥပပတ္တိယံယေဝ၊ ဤသော။ ဥပ္ပါဒေါ၊
 ဖြစ်ခြင်းကို။ ဝတ္ထဗျော။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ပေ။ ဒီပေတိ။
 ဣတိ ဝိညာယတိ)။

ပန (ပါဠိအားလုံးသာကေအားဖြင့်ကား) ဝိနာသောမနဿေနာတိ အာဒိနာ
 ပရတော သာသေတိ၊ -အနု။

၁။ ပဉ္စိန္ဒြိယာနံ ။ အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ “ပဉ္စိန္ဒြိယာနံ” ဟု မရှိ။ “ဓမ္မာနံ”
 ဟုရှိ၏။ ပဉ္စိန္ဒြိယာနံအရ ပါဠိတော်၌တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော စက္ခု သောတ ဃာန
 ဣတ္ထိ ပုရိသ ဣန္ဒြေတို့ကို ယူစေလိုဟန်တူသည်။ ဘာကြောင့်နည်း။ ဧတေသံ
 ဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေသောမနဿိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ သဒ္ဓိန္ဒြေစသည်တို့ကို ယူပြီးဖြစ်
 သောကြောင့်တည်း။

ဝိနာ သောမနဿေန ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ ဧတ္ထံ။ အသညသတ္ထေ၊ အသညသတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ သင်္ဂဟေတွာ၊ သိမ်းယူ၍။ [အသညသတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သောမနဿနှင့်ကင်း၍ ရုပ်ဇီဝိတဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိနာ သောမနဿေန ဥပပဇ္ဇန္တာနံ” ၌ သွင်းယူနိုင်သည်။] ပဝတ္ထိဝသေန၊ ပဝတ္ထိ၏ အစွမ်းဖြင့်။ တေစ၊ ထိုအသညသတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ နိရောဓသမာပန္နာစ၊ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ န ဝုတ္တာ။ ပန၊ ဆက်။ တေဿ၊ ဤရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၏။ အနုပ္ပါဒေါပိ၊ မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း။ စုတိ ဥပပတ္တိသေဝ၊ စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေအခါတို့၌သာ။ ဝတ္ထဗ္ဗော၊ ဟောတော်မူထိုက် နေ။ ပဝတ္ထေ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌။ န (ဝတ္ထဗ္ဗော)။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ပစ္စိမ ကောဋ္ဌာသေဝိ၊ ၌လည်း။ သဗ္ဗေသံ ။ပေ။ န ဥပုဇ္ဇတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ သို့။ သဗ္ဗေသံ စဝန္တာနံတိ၊ ဟူသော။ ဧတ္ထေဝ၊ ဤစကားရပ်၌ပင်။ အသညသတ္ထေ၊ တို့ကို။ သင်္ဂဟိတွာ၊ ၍။ ပဝတ္ထိဝသေန၊ ဖြင့်။ တေစ၊ ထို အသညသတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း။ နိရောဓသမာပန္နာစ၊ တို့ကို၎င်း။ န ဝုတ္တာ။

စ၊ ဆက်။ ယဿယတ္ထကေ၊ ယဿ ယံတ္ထဟုလောသော ပုဂ္ဂလောကာသ ဝါရ၌။ နိရောဓသမာပန္နာ၊ နိရောဓသမာပန္န ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ န ဒဿေတဗ္ဗော၊ မပြထိုက်ကုန်။ န ဂဟေတဗ္ဗော၊ မယူထိုက်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤကား။ အတ္ထော၊ န ဒဿေတဗ္ဗော၏ အနက်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း (ကသွာ ယဿ ယတ္ထကေ၊ ၌။ နိရောဓသမာပန္နော၊ တို့ကို။ န ဒဿေတဗ္ဗော၊ မပြထိုက်ကုန် သနည်း)။] ဟိ (ယသွာ)၊ နိရောဓသမာပန္နာတိဝစနံ၊ သည်။ အသညသတ္တာနံတိ၊ ဝစနံဝိယ၊ အသညသတ္တာနံဟူသော စကားကဲ့သို့။ န ဩကာသ ဒီပကံ၊ ဩကာသကိုမပြတတ်။ “အသညသတ္တာနံ” ဟုဆိုလျှင် အသညသတ်တို့

၁။ အနုပ္ပါဒေါပိ ပနေတဿ။ ။ “ဇီဝိတိန္ဒြေယံ န ဥပုဇ္ဇတိ” ကိုရည်ရွယ်၍ “အနုပ္ပါဒေါပိ တေဿ” ဟု ဆိုသည်။ စုတိ ပဋိသန္ဓေအခါတို့၌သာ ဆိုထိုက်၏ ဟူရာ၌ စုတိ ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် “နုပုဇ္ဇတိ” အရ “မဖြစ်ခြင်း” ကို ဆိုထိုက်၏။ သို့သော် - အဓိပ္ပါယ်အမှန်အားဖြင့်ကား “နော စ န ဥပုဇ္ဇတိ” ဟု ပါဠိတော် ၌ရှိသောကြောင့် စုတိ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ “ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်၏” ဟု ယူ၍ “န ပဝတ္ထေ” အရ ပဝတ္ထိအခါ၌ မဖြစ်-ဟုမှတ်ပါ။

(ဩကာသ)ကိုလည်းပြနိုင်၏။ “နိရောဓသမာပန္နာနံ” ဟူသောစကားကား
 ဘုံကိုမပြနိုင်-ဟူလို။] ဥပေက္ခာံ။ပေ။ဘင်္ဂက္ခဏေတိ အာဒိဝစနံဝိယ၊ ကဲ့သို့။
 သောမနဿိန္ဒြိယာဒိနံ၊ တို့၏။ အနုပ္ပါဒက္ခဏဒီပကံပိ၊ မဖြစ်ရာခဏကိုပြတတ်
 သော စကားသည်လည်း။ န၊ မဟုတ်။ အထဓေါ၊ အဟုတ်ကား။ ပုဂ္ဂလ
 ဒီပက မေဝ၊ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက်ကို
 ပြတတ်သော ကေးသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယဿ ယတ္ထကေ ။ပေ။
 န ဒသေတဗ္ဗာ) ။

အတိတ ကာလ ဘေဒေ၊ အတိတ်ကာလ အထူးအပြားရှိသော အတိတ
 ဝါရ၌။ သုဒ္ဓါဝါသနံ ။ပေ။ န ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဧတ္ထ၊၌။ ဥပ္ပပတ္တိစိတ္တဿ ဥပ္ပါ
 ဒက္ခဏေတိ၊ ဟူ၍။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဘဂဝတာ)၊ ဝတ္ထု၊ ဟောတော်မူ
 အပ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ သုဒ္ဓါဝါသံ ဥပပဇ္ဇန္တာနံ ။ပေ။ န ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာ တိ ဧတ္ထ
 ဝိယ၊ ၌ကဲ့သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထုဗ္ဗံ နန၊ လောဘီ။ ဣတိ၊ ဤကား
 အမေးတည်း။ (ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ၊ ဟူ၍။) န ဝတ္ထုဗ္ဗံ။ (ကသ္မာ ဥပပဇ္ဇန္တာနံတိ
 နဝတ္ထုဗ္ဗံ။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ သောမနဿ မနိန္ဒြိယာနံ၊ သောမနဿိန္ဒြေ မနိန္ဒြေ
 တို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ စပ်သဖြင့်။ ဥပပဇ္ဇန္တာ၊ ပဋိသန္ဓေ နေဆဲ
 ဖြစ်ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ၊ တို့သည်။ ဥပပတ္တိစိတ္တသမင်္ဂိနော၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်
 ပြည့်စုံခြင်းရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ သောမနဿဇီဝိတိန္ဒြိယာနံ၊
 တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝါ၊ ဖြင့်။ (ဥပပဇ္ဇန္တာ ပုဂ္ဂလာ) ဥပပတ္တိ သမင်္ဂိနော
 ယေဝ၊ ကုန်သည်သာ။ န ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသ္မာ သောမနဿ
 ဇီဝိတိန္ဒြိယာနံ ဝသေန ဥပပဇ္ဇန္တာ ပုဂ္ဂလာ ဥပပတ္တိ သမင်္ဂိနောယေဝ န
 ဟောန္တိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ) ။ ဟိ (ယသ္မာ)ကြောင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ၏။
 ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယာဝ၊ လောက်။ ပဌမရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ သည်။ ဓရတိ၊ ထင်ရှား
 ရှိသေး၏။ တာဝ၊ လောက်။ [ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ရုပ်သက်(၁၇) ချက်တိုင်
 အောင်-ဟူလို။] ဥပပဇ္ဇန္တာနာမ၊ ဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့ မည်သည်။ ဟောန္တိ။
 တဒါစ၊ ထိုပဌမရုပ် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ထင်ရှားရှိရာအခါ၌လည်း။ ဒုတိယ စိတ္တ
 တော၊ မှ။ ပဌာယ၊ ၍။ ဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ နုပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု န သက္ကာ။
 (ကသ္မာ)၊ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၏။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ၊ ဖြစ်ပြီး၍။

နိရုဒ္ဓတ္တာ၊ ချုပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ရုပ်
 ဇီဝိတိန္ဒြေ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေကို၏ ကာလအကွဲအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ကာလ
 ကွဲပြားသော်လည်း ထို ၂-မျိုးတို့ကို တပေါင်းတည်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်)။ ဥဘယံ၊ ၂-ပါးစုံသော သောမနဿိန္ဒြေ ဇီဝိတိန္ဒြေကို။ ဥပ္ပါ
 ဒက္ခဏေန၊ ဖြင့်။ နိဒဿိတံ၊ ညွှန်ပြအပ်ပြီ။ (နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ပြတော်
 မူအပ်ပြီ။) [ဣတိ၊ ကြောင့်။ သောမနဿဇီဝိတိန္ဒြေယာနံ ဝသေန (ဥပ္ပဇ္ဇန္တ
 ပုဂ္ဂလာ) ဥပပတ္တိသမင်္ဂိနော ယေဝ န ဟောန္တိ။] ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်
 အောင်ပြဦးအံ့။ န နိရုဇ္ဈိတ္တာတိ၊ ဟူသော။ လုဒ္ဓံ လက္ခဏံ၊ ကို။ ဥပပတ္တိ
 စိတ္တဿ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏။ ဒိဿ၊ ကုန်သော။ ခဏေသု၊ ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏ
 တို့၌။ လဗ္ဘမာနံ၊ ရထိုက်သောလက္ခဏာကို။ သဗ္ဗပဌမေန၊ အလုံးစုံသော
 စိတ်တို့၏ ပဌမဖြစ်သော။ ဥပပတ္တိစိတ္တဿ၊ ၏။ ဘင်္ဂက္ခဏေန၊ ဖြင့်။ နိဒဿိတံ
 ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ လူစာပိ၊ ဤ (သုဒ္ဓါဝါသာနံ ဥပပတ္တိ စိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ)
 ဟူသောပါဌ၌လည်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ (ဥပ္ပါဒက္ခဏဖြင့် နိဒဿနနည်းကို ပြသည်ဟု
 မှတ်ထိုက်၏။) [ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥပပဇ္ဇန္တနံတိ၊ ဟူ၍။ န ဝတ္တဗ္ဗံ။]

၁။ တသ္မာ ဥဘယံ။ တသ္မာတိ ယသ္မာ ရူပါရူပဇီဝိတိန္ဒြေယာနံ အတ္ထေဝ
 ကာလဘေဒေါ။ ဥဘယံ စေတ္တ (ဤပုစ္ဆာ၌) ဇီဝိတိန္ဒြေယဘာဝ သာမညေန
 ကေဇ္ဈံ ကတ္တာ ဂဟတိ။ တသ္မာ၊ အနု။ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားအားလုံးကို
 ချုံး၍ တသ္မာ အစုံကို ဖွင့်သည်။ ဥဘယံတိ သောမနဿဇီဝိတိန္ဒြေယံတိ လုဒ္ဓံ
 ဥဘယံ။ ဥပ္ပါဒက္ခဏေန နိဒဿိတံတိ ဧတေန ဥပပတ္တိစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ
 တိ လုဒ္ဓံ နိဒဿနမတ္တံတိ ဒသေတိ။

၂။ ယထာ ဟိ ဧပ။ ဧဝံ မိစာပိ။ ။ ဣဒါနိ တမေဝတ္ထံ ဥဒါဟရ
 ဏေန ပါကဋတရံ (ရှေး၌ ထင်ရှားအောင် ပြုပြီးဖြစ်သော်လည်း သာ၍ထင်
 ရှားအောင်) ကာတုံ၊ “ယထာ ဟိ” တိ အာဒိ ဝတ္ထံ။ တတ္ထ တာဒိသာနံ (ထို
 ကဲ့သို့ န နိရုဇ္ဈိတ္တသဘောရှိကုန်သော) အနေကေသံ စိတ္တနံ ဘင်္ဂက္ခဏေ
 လဗ္ဘမာနံ တဒေကဒေသေန သဗ္ဗ ပဌမဿ ဥပပတ္တိစိတ္တဿ ဘင်္ဂက္ခဏေန
 နိဒဿိတံ။ ဧဝံ လူစာပိ ခဏဒွယေ (ဥပါဒ်ခဏ၊ ဘင်ခဏ၌) လဗ္ဘမာနံ တဒေက
 ဒေသေန ဥပ္ပါဒက္ခဏေန နိဒဿိတံတိ ဧဝံ နိဒဿနတ္ထော ဝေဒိတဗျော၊ အနု။

အနာဂတကာလဘေဒ၊ အနာဂတ်ကာလ အထူးအပြားရှိသော အနာ
 ဂတဝါရ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿမာနေန၊ ဖြစ်လတံသော စက္ခုစသော ဣန္ဒြေဖြင့်။
 သန္နိဋ္ဌာနံ၊ ဆုံးဖြတ်မှုကို။ ကတု၊ ၍။ အညဿ၊ စ၊ သန္နိဋ္ဌာပုဒ်ဖြင့် ယူအပ်
 ပြီးသော ဣန္ဒြေမှ တပါးသောဣန္ဒြေ၏လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿမာနတာဝ၊ ဖြစ်လတံ
 ၏ အဖြစ်ကိုသာ။ (ဘဂဝတာ) ပုစ္ဆိတာ။ တတ္ထ၊ ဖြစ်လတံဣန္ဒြေဖြင့် သန္နိဋ္ဌာနံ
 ကိုပြု၍ အခြားသောဣန္ဒြေ၏ ဖြစ်လတံ၏ အဖြစ်ကိုသာ မေးတော်မူအပ်
 ရာ၌။ [နောက်၌အနာဂတဝါရကိုစွဲသို့ရန် “ဣဓ” ဟု ရှိသောကြောင့် ဤ၌
 တတ္ထကို တမျိုး အနက်ပေးရသည်။] ပစ္စုပ္ပန်ကာလဘေဒ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ
 အထူးအပြားရှိသော ပစ္စုပ္ပန်ဝါရ၌။ သန္နိဋ္ဌာနသံသယဘေဒဟိ၊ သန္နိဋ္ဌာန
 သံသယအထူးအပြားတို့ဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနသေဝ၊ ဖြစ်ဆဲဣန္ဒြေ၏ သာ။ ဝါ၊
 ကိုသာ။ ဂဟိတတ္တာယူတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယဿ၊ အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စက္ခုန္ဒြိယာဒိနိ၊ စက္ခုန္ဒြေအစရှိသောဣန္ဒြေတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိဖြစ်ကုန်
 ဆဲ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိဿ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲဖြစ်သော။ တဿ၊ ၏။ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနိ၊ တို့သည်။
 ဥပပဇ္ဇန္တိလော၊ ဣတိ၊ သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိသေဝ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်၏သာ။
 ပုစ္ဆိတာနံ၊ မေးတော်မူအပ်ကုန်သော။ ဧတသံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေအစရှိသည်တို့၏။
 ဥပပတ္တိယံ ယေဝ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌သာ။ ဥပ္ပါဒေ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သမ္ဘဝတိ
 ယထာ၊ သို့။ အညတ္ထ၊ ပဋိသန္ဓေအခါမှ တပါးသော ပဝတ္တိအခါ၌။ န
 (သမ္ဘဝတိ) ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ ဣဓ၊ ဤအနာဂတဝါရ၌။ ဖဿ၊ ၏။
 စက္ခုန္ဒြိယာဒိနိ၊ တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ၊ လတံ။ ဥပပဇ္ဇန္တိဿ၊ ပဋိသန္ဓေနေဆဲ
 ဖြစ်သော။ တဿ၊ ၏။ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနိ၊ တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ၊ လော။

၁။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿမာနေန ။ပေ။ ပုစ္ဆိတာ။ ။ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတံ”
 ဟု ဖြစ်လတံ စက္ခုန္ဒြေစသည်ဖြင့် သန္နိဋ္ဌာနံပြု၍ “တဿ သေဝတိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿ
 တံ” စသည်ဖြင့် အခြားသော သေဝတိန္ဒြေစသည်၏ ဖြစ်လတံ အဖြစ်ကိုပင်
 မေးတော်မူအပ်ပြီ။

၂။ နဝေမိဓ ။ပေ။ န သမ္ဘဝတိ။ ။ “ယထာ ပစ္စုပ္ပန်ကာလဘေဒ
 ။ပေ။ န အညတ္ထ” တိုင်အောင် ဥပမာနဝါကျ၌ ကဲ့သို့ ဤအနာဂတကာလ
 ဝါရ၌ “ဥပပတ္တိတော အညတ္ထ (အခြား ပဝတ္တိအခါတို့၌) ဥပ္ပါဒေ၊ နနသမ္ဘ
 ဝတိ၊ ဥပါဒ်ခြင်းသည် မဖြစ်သင့် မဟုတ်၊ ဖြစ်သင့်သည်သာ”။

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရအဖွင့်

၃၈၁

ဣတိ၊ သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တဿေဝ၊ ဤသာ။ ပုစ္ဆိတာနံ၊ ကုန်သော။ တေသံ၊
 ထိုစဉ်တိတိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့၏။ ဥပပတ္တိတော၊ ပဋိသန္ဓေအခါမှ။ အညတ္ထ၊
 အခြားသောပဝတ္တိအခါ၌။ ဥပ္ပု၊ ဝေ၊ သည်။ န န သမ္ဘဝတိ၊ မဖြစ်သင့်မဟုတ်
 ဖြစ်သင့်သည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယဿ၊ ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။
 (ဘဏဝံတာ) ဝုတ္တံ။ ဝေဉ္ဇ ကံတွာ၊ ကြောင့်။ နိရောဓဝါရေပိ၊ ခြံလည်း။ ယဿ
 ပေ။ အာမန္တာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတံ) ဝုတ္တံ။

ဟိ၊ မှန်။ ယဿ၊ ဤ။ စက္ခုန္ဒြိယံ၊ သည်။ နိရုဇ္ဈိယတိ၊ လတ်။ တဿ၊ ဤ။
 သောမနသိန္ဒြိယံ၊ သည်။ န န နိရုဇ္ဈိယတိ၊ မချုပ်လတ်မှုမဟုတ်၊ ချုပ်လတ်သော။
 ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဋိသန္ဓိကဿ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဋိသန္ဓေ ရှိသော။
 ပုစ္ဆိမဘဝိကဿအပိ၊ ပုစ္ဆိမဘဝိကပုဂ္ဂိုလ်၏သော်မှလည်း။ (သောမနသိန္ဒြိယံ၊
 သည်။ န န နိရုဇ္ဈိယတိ၊ သော။) ဟိ၊ မှန်။ [တနည်း- (ကသ္မာ သောမနသိန္ဒြိယံ၊
 န န နိရုဇ္ဈိယတိ၊ မချုပ်လတ်မှုမဟုတ်၊ ချုပ်လတ်သော။ ဣတိ ဝိညာယတိ-

၁။ တံသ္မာ၊ ပေ။ ဝုတ္တံ။ ပဋိသန္ဓေအခါမှ အခြားသော ပဝတ္တိအခါ
 တို့၌ ဖြစ်ခြင်း၏ သင့်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် စက္ခုန္ဒြိယံ
 သောမနသိန္ဒြိယံ ၂-ပါးလုံးပင်ဖြစ်လတ်ချည်းဖြစ်ရကား “အာမန္တာ” ဟု ဖြေနိုင်
 ခြင်းဟူသော ‘အကျိုးကိုရသည်’-ဟူလို။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အခြားသောနိရောဓ
 ဝါရခြံလည်း တွေ့ရသည်ဟု ပြလို၍ “ဝေဉ္ဇ ကံတွာ” စသည်ကို မိန့်သည်။
 [တသ္မာတံ ဥပပတ္တိတော အညတ္ထာပိ ယထာဓိပ္ပေတဥပ္ပု၊ ဒသမ္ဘဝတော အယဉ္ဇ
 ‘အတ္ထော- ဝါရန္တရေပိ (နိရောဓဟူသော ဝါရတပါး၌လည်း) ဒိဿတိတံ
 ဓဿန္တော အာဟ “ဝေဉ္ဇ ကံတွာ” တိ အာဒိ၊ နဟိတံ အာဒိနာ တမေဝတ္တံ
 သမတ္ထတိ (ပြီးစေ၏)။- အနု။]

၂။ အပိ ပုစ္ဆိမ ဘဝိကဿ။ ။ ဥပေက္ခာ ပဋိသန္ဓေရှိသော ပုစ္ဆိမ
 ဘဝိကပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဥပေက္ခာစိတ်ဖြင့် စုတေရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်
 မျိုး၌ သောမနသိန္ဒြိယံ ချုပ်လတ်ဖြစ်နိုင်ပါသည်လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား
 “အပိ” စသည်ကို မိန့်။ ဥပေက္ခာပဋိသန္ဓေနေသူဖြစ်၍ ဥပေက္ခာစုတိဖြင့်ပင် ပရိ
 နိဗ္ဗာန် စံရမည်ဖြစ်သော်လည်း သောမနသိန္ဒြိယံ ဖြစ်လတ် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။
 ‘ဟူလို။’ ဘာကြောင့်နည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “န ဟိ ပေ။ န သမ္ဘဝတိ” ဟု
 မိန့်သည်။ ဥပေက္ခာစုတိ၏ ရှေးအဘို့ပဝတ္တိအခါ၌ သောမနသိန္ဒြိယံ ချုပ်မှု
 မဖြစ်သင့်မဟုတ်၊ ဖြစ်သင့်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။

နည်း)။] ဟိ (ယသ္မာ), ဥပပဇ္ဇိန္တဿ၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ
 နေဆဲဖြစ်သော။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ စုတိတော၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စုတိမှ။
 ပုဗ္ဗေဝါရှေးပဝတ္တိအခါ၌ပင်။ သောမနဿိန္ဒြိယနိရောဓော၊ သောမနဿိန္ဒြိယ၏
 ချုပ်ခြင်းသည်။ န န သမ္ဘဝတိ၊ မဖြစ်သင့်မဟုတ်၊ ဖြစ်သင့် သည်သာ။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သောမနဿိန္ဒြိယံ န န နိရုဇ္ဈိယတိ၊ ဣတိဝိညာယတိ။)

ဟိ၊ မှန်။ ဧတ္ထံ၊ ဤအနာဂတဝါရ၌။ ပဌမပုစ္ဆာသု၊ တို့၌။ သန္နိဋ္ဌာ
 နဧတ္ထော၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏ အနက်သည်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတ္တနိဿယော၊ မေးထိုက်သော
 သံသယပုဒ်၏ အနက်၏မှီရာသည်။ (ဟုတူ၊ ရှိ။) မာဒိသောဝံ၊ ငါကဲ့သို့
 ရှုအပ်သည်သာဖြစ်သော။ (အဇတ္ထောဌ်စပ်) ဥပပတ္တိဥပ္ပါဒ်န္ဒြိယဝါ၊ ပဋိသန္ဓေ

၁။ ဧတ္ထ ဟိ ။ပေ။ သံသယတ္ထံတိ။ ။ယမိုက်တကျမ်းလုံး၏ ထုံးစံလက္ခဏာ
 ကို ပြ၍ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “ဧတ္ထ ဟိ”
 စသည်ကို မိန့်။ [ဧတ္ထာတိ အနာဂတကာလတေဒေါ- မဓု။] ပဌမပုစ္ဆာသု ။ပေ။
 နိဿယော၊ (ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပပဇ္ဇိယတိ။ တဿ သောမနဿိန္ဒြိယံဥပပဇ္ဇိ
 ယတိ)ဟု ပြအပ်ခဲ့သော ပဌမပုစ္ဆာတို့၌ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပပဇ္ဇိယတိ” ဟု
 သော သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏ “ဖြစ်လတံ စက္ခုန္ဒြေရှိသော အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်” ဟူသော
 အနက်သည် “တဿ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပပဇ္ဇိယတိ”ဟု မေးထိုက်သော သံသယ
 ပုဒ်အနက်၏ မှီရာဖြစ်၏။

ဆိုလိုရင်းကား— “သောမနဿိန္ဒြေ ဖြစ်လတံလော”ဟု မေးအပ်သော
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ဖြစ်လတံသောစက္ခုန္ဒြေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ပင်ဖြစ်ရကား မေးထိုက်
 သော သံသယပုဒ် အနက်သည် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏အနက်ကို အမြဲမှီရိုးဖြစ်သည်။-
 ဟုလို။ [ပုစ္ဆိတဗ္ဗတ္တနိဿယော သည် “သန္နိဋ္ဌာနတ္ထမေဝ နိယမေတိ, န (နိယ
 မေတိ)”တို့၏ ကတ္တားတည်း။ နိဿယောဌ်ကား အပ္ပဓာနစပ်။]

၂။ မာဒိသောဝံ ။ပေ။ ဧဝံ ဝိယ။ ။ဤစကားသည် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏
 အနက်က မပြောသော်လည်း ပြောသကဲ့သို့ ကြံကြံစည်စည် ဆိုအပ်သော ပရိ
 ကပ္ပစကားတည်း။ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပပဇ္ဇိယတိ ဖြစ်လတံသော စက္ခုန္ဒြေရှိသု”
 ဟူသော ငါ (သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏အနက်) ကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်
 အခိုက်ရှိသော ဣန္ဒြေရှိသမူလည်းဖြစ်စေ၊ ပဋိသန္ဓေ ပဝတ္တိအခါ ၂-ပါး၌ ဖြစ်
 ခြင်း ဥပါဒ်အခိုက်ရှိသော ဣန္ဒြေရှိသမူလည်းဖြစ်စေ ထိုဣန္ဒြေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
 ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်အနက်သည်—

ယမက]

ပဝတ္တိဝါရ အဖွင့်

၃၇၃

အပါဠိဖြစ်ခြင်း အခိုက်အတန့်ရှိသောလူနွဲ့ရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။
 ဥတယုပ္ပါဒ်နိဗ္ဗာန်၊ ၂-ပါးစုံသော ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ခြင်း
 အခိုက်အတန့်ရှိသော လူနွဲ့ရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ အတ္တော၊ သည်။
 ပဋိနိဝတ္တိတူပီ။ ပြန်နစ်၍လည်း။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတ္ထဿ၊ မေးထိုက်သောအနက်၏။
 နိဿယော၊ မှီရာသည်။ (ဟောတံ၊ ဖြစ်ရ၏။ ဝါ၊ ဖြစ်ရသည်။) ဣတိ ဧဝံ
 ဝိယ၊ ဤသို့သော အဇ္ဈာသယဖြင့်ကဲ့သို့။ ဒုတိယပုစ္ဆာသု၊ ထို၌။ သန္နိဋ္ဌာနတ္ထ
 မေဝ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏၊ အနက်ကိုပင်။ နိယမေတိ၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံး
 ဖြတ်၏။ တတ္ထေဝံ၊ ထိုပဌမပုစ္ဆာတို့၌ပင်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ၊ သော။ အနာဂတဘာဝ၊
 မတ္တေန၊ အနာဂတ်၏ အဖြစ်မျှဖြင့်။ ဃရူပတော၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်။
 ဂဟိတံ၊ ယူတော်မူအပ်သော။ ဥပ္ပါဒ် ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းမူလည်း ဖြစ်သော။
 နိရောဓံ ဝါ၊ ချုပ်ခြင်းမူလည်း ဖြစ်သော။ သံသယတ္ထံ၊ သံသယအနက်ကို။

၁။ ပဋိနိဝတ္တိတူပီ။ ပေ။ နိဿယော။ “ယဿ ဝါ ပန” စသည်ဖြင့်
 ပြန်၍ မေးအပ်သော ဒုတိယပုစ္ဆာအနက်၏လည်း မှီရာဖြစ်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-
 ပဌမပုစ္ဆာ၌ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်၏အနက်သည် မေးထိုက်သော သံသယပုဒ် အနက်၏
 မှီရာဖြစ်သကဲ့သို့ ဒုတိယပုစ္ဆာ၌လည်း ပဌမပုစ္ဆာဝယ်သန္နိဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ငါကဲ့သို့
 သောအနက်သည်ပင် မေးထိုက်သည့် သံသယပုဒ်အနက်၏ မှီရာ ဖြစ်သည်။
 ဟူလို။

၂။ ဧဝံ ဝိယ။ ပေ။ နိယမေတိ။ “ဧဝံ ဣမိနာ ဝိယ အဇ္ဈာသယေန၊
 အနု။” ပဌမပုစ္ဆာ၏ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်မှာ ဤကဲ့သို့ အဇ္ဈာသယ (အလိုဆန္ဒ) မရှိ
 သော်လည်း ရှိသကဲ့သို့ ထိုပဌမပုစ္ဆာ၏ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်အနက်က ဒုတိယပုစ္ဆာတို့၌
 သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်အနက်ကို (မိမိကဲ့သို့ မှီရာဖြစ်သို့ရန်) ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်
 လိုက်သည်။

၃။ နံ တတ္ထေဝံ။ ပေ။ သံသယတ္ထံ။ “တတ္ထေဝံ တံသု ဧဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တ
 ပဌမပုစ္ဆာသု ဧဝ၊ အနု။” ထိုပဌမပုစ္ဆာတုန်းကပင် သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်အနက်ကို သတ်
 မှတ်သကဲ့သို့ “တဿ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ” စသော သံသယပုဒ်အနက်
 ကိုကား အနာဂတ်ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် “သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ” ဟုသရုပ်အား
 ဖြင့် ယူအပ်သော ဥပ္ပါဒ် (သံသယ အနက်) ကို၎င်း၊ “တဿ သောမနဿိန္ဒြိယံ
 နိရုဇ္ဈိဿတိ” ဟု သရုပ်အားဖြင့် ယူအပ်သော နိရောဓ (သံသယအနက်) ကို၎င်း
 မှီရာအဖြစ်ဖြင့်မသတ်မှတ်။ ဤကား ယမကဒေသနာ၏ လက္ခဏာပင်တည်း။

န နိယံမေတိ၊ မသတ်မှတ်။ ဣတိ၊ ဤကား။ (ယမကလက္ခဏံ၊ ယမိက်
 တကျမ်းလုံး၏ လက္ခဏာတည်း။) ၈။ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ဧဝံသိ။ သန္နိဋ္ဌာ
 နတ္ထဿ၊ ။ နိယမော၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ) ။
 တသ္မာ၊ ယဿ ဝါ။ ပေ။ အာမန္တာတိ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ဧသံ၊ ဤစိစစ်ခြင်းသည်။ နိရောဓဝါရေပိ၊ ခွဲလည်း။ နယော၊ တည်း။
 ပန၊ စိုးစဉ်း အနည်းငယ် ဆိုဘွယ်အထူးကား။ ပဋိလောမေ၊ ပဋိလံ၌။
 (ပစ္စနိက်) ။ အနုလောမေ၊ ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ နိရုဇ္ဈိဿတိတိ၊ ဟူ၍။ အနာ
 ဂတာ၊ ကုန်သော။ ဥပ္ပါဒနိရောဓော၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်းတို့ကို။ သရူပစသေန၊
 သဲရုပ်သကောင်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တာ ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။
 ဧဝံ၊ (အနာဂတာနံ ဥပ္ပါဒနိရောဓာနံ သရူပေန) ။ အဝုတ္တတ္တာ၊ ကြောင့်။
 တတ္ထံ၊ ထိုအနုလောမ၌။ သံသယပဒေန၊ ဖြင့်။ ဂဟိတဿ၊ သော။ ဣန္ဒြိယဿ၊
 ။ ပဝတ္တိယံ၊ ခွဲလည်း။ ဥပ္ပါဒနိရောဓော၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်းတို့ကို။ စက္ခုန္ဒြိ
 ယာဒိ မူလကေသု၊ စက္ခုန္ဒြိ အစရှိသော မူလရှိသော ယမကတို့၌။

၁။ ဧသံ ။ ပေ။ နိရောဓ ဝါရေပိ။ ။ ယသ္မာ ဥပ္ပါဒဝါရေ ဝိစာရာ
 ဝုတ္တာ။ နိရောဓဝါရေပိ ဧသံ နယော၊ တထာ ဟိ “ယဿ ဝါ ပန
 သောမနသိန္ဒြိယံ နိရုဇ္ဈိဿတိ။ တဿ စက္ခုန္ဒြိယံ နိရုဇ္ဈိဿတိတိ” အာမန္တာ”တိ
 ဝုတ္တံ၊ -အနု။ ဤသို့ ဆိုသော်လည်း၊ ယခု ပါဠိတော်စာအုပ်၌ ‘နိရောဓဝါရကို
 မပြတော့။’ ထို့ကြောင့် “ယထာ။ ပေ။ သရူပေန ဝုတ္တာ” အရ ယခုစာအုပ်တို့၌
 သရုပ်အားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်ကိုလည်း မတွေ့ရတော့ဟုမှတ်ပါ။

၂။ ယထာအနုလောမေ ။ ပေ။ အဝုတ္တတ္တာ။ ။ ပါဠိတော်ကိုကြည့်ပါ။
 ပစ္စနိက်အနုလံ၌ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ” စသည်ဖြင့် အနာဂတ်ဖြစ်
 သော ဥပ္ပါဒ နိရောဓတို့ကို သရုပ်သကောင်အားဖြင့် တိုက်ရိုက် ဟောတော်
 မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့ ပဋိလောမ (ပစ္စနိက်) ၌ကား တိုက်ရိုက်ဟောတော်မမူအပ်
 ကုန်။ ထို့ကြောင့်...

၃။ တတ္ထံ ။ ပေ။ ဧဝံ န ယောဇေတဗ္ဗာ။ ။ ထိုအနုလောမ၌ “တဿ
 သောတိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ပေ။ နိရုဇ္ဈိဿတိ” စသည်ဖြင့် သံသယပုဒ်ဖြင့် ယူအပ်
 သော ဣန္ဒြိယ၏ ဥပ္ပါဒနိရောဓတို့ကို စက္ခုန္ဒြိယာဒိမူလကတို့၌ ယှဉ်စေအပ်
 (မူလိသုတ်အပ်) ကုန်သကဲ့သို့။ ဤအတူ မယှဉ်စေထိုက် (မူလိသုတ်ထိုက်) ကုန်။

ယောဇိတာယထာ၊ ယံဉ္စစေအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ (ပဋိလောမေဌံ။) န ယော
ဇေတဗ္ဗာ၊ ကုန်။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဥပ္ပါဒနိရောဓေ၊ တို့ကို။ အတိက္ကမိတွာ၊ ချဲ့။ ဥပ္ပါဒ
နိရောဓာ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ယောဇေတုံ၊ ဌာ။ သမ္ဘဝန္တိ ယထာ၊ သို့၎င်း။
ဥပ္ပါဒနိရောဓေ၊ တို့သို့။ အပ္ပတွာ၊ မရောက်မူ၍။ ဥပ္ပါဒနိရောဓာ၊ တို့သည်။
ဝါ၊ တို့ကို။ ယောဇေတုံ၊ သမ္ဘဝန္တိ ယထာ၊ ၎င်း။ ဧဝံ၊ အနုပ္ပါဒ နိရောဓေ၊
မဖြစ်ခြင်း၊ မချုပ်ခြင်းတို့ကို။ အတိက္ကမိတွာ၊ ချဲ့။ အနုပ္ပါဒ နိရောဓာ၊
တို့သည်၎င်း။ အနုပ္ပါဒနိရောဓေ၊ တို့သို့။ အပ္ပတွာ၊ ချဲ့။ အနုပ္ပါဒ နိရောဓာ၊
တို့သည်။ န သမ္ဘဝန္တိ။ (ကသ္မာ) အဘူတာ ဘာဝဿ၊ ထင်ရှားမရှိသော
ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းတို့၏ မဖြစ်ခြင်း၏။ အဘူတာဘာဝံ၊ ကို။ အတိက္ကမိတွာ၊
ချဲ့၎င်း။ အဘူတာဘာဝဿ၊ ၏။ အဘူတာဘာဝံ၊ သို့။ အပ္ပတွာစ၊ ချဲ့၎င်း။
သမ္ဘဝါနုပတ္တိတော၊ ဖြစ်သင့်ခြင်း၏ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

၁။ ယထာဟိ။ ပေ။ ယောဇေတုံ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှား
ပြသော စကားတည်း။ ဤဝါကျ၌ “ဥပ္ပါဒ နိရောဓေ အတိက္ကမိတွာ ဥပ္ပါဒ
နိရောဓာ သမ္ဘဝန္တိ ယောဇေတုံ။ ဥပ္ပါဒနိရောဓေ အပ္ပတွာ ဥပ္ပါဒနိရောဓာ
သမ္ဘဝန္တိ ယောဇေတုံ” ဟု ၂-ဝါကျ ခွဲပါ။ ထိုတွင် “ဥပ္ပါဒနိရောဓေ အတိက္က
မိတွာ” ဖြင့် “ယဿ စက္ခုန္တိယံ ဥပ္ပဇ္ဈိယတိ” စသော ပုစ္ဆာ၌ ကာမဘုံဝယ်
လက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သူသည် ထိုလက်ရှိ ဥပ္ပါဒကို လွန်၍ ရူပဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံ
လတ် ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ပြ၏။ “ဥပ္ပါဒ နိရောဓေ အပ္ပတွာ” ဖြင့် “ယေ ရူပါဝစရံ
ဥပပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ” အရ ဖြစ်ခြင်းသို့ မရောက်သေးတဲ့ ချုပ်လတ်
ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြသည်။ နိရောဓဖြစ်ပုံကိုလည်း နည်းမှီ၍ စိစစ်ပါ။

၂။ နဧဝံ။ ပေ။ သမ္ဘဝါနုပတ္တိတော။ ။ ဤနိရောဓဝါရ ပစ္စနိကံ၌
အနုပ္ပါဒ အနိရောဓတို့ကို လွန်၍၎င်း အနုပ္ပါဒ အနိရောဓသို့ မရောက်မီ၎င်း
ယံဉ္စစေခြင်းငှာ မဖြစ်သင့်ကုန်။ ဘာကြောင့်နည်း.... အဘူတ၊ ထင်ရှားမရှိ
သောဣန္ဒြေ၏ ဖြစ်ခြင်းချုပ်ခြင်း၏ + အဘာဝ၊ မရှိခြင်းကို လွန်၍၎င်း မရောက်
သေးဘဲ၎င်း ဖြစ်သင့်ခြင်း၏ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် တည်း။ အဘူတာဘာ
ဝဿာတိ အဘူတဿ အဘာဝဿ၊ အဘူတဿဥပ္ပါဒဿ နိရောဓဿစ အဘာ
ဝဿာတိ အဓိပ္ပာယ်ော၊ [မြန်မာစကား၌ မရှိသော ယုံချို၏ မဖြစ်ခြင်းကို မရ
နိုင်သကဲ့သို့တည်း။]

၈။ ဆက်။ အဘူတုပ္ပါဒနိရောဓဘာဝေါ ၊ ထင်ရှားမရှိသော ဣန္ဒြေ၏ ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်း၏ မဖြစ်ခြင်းကို။ ပဋိလောမေ ဌ။ ပုစ္ဆိတော။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (အဘူတုပ္ပါဒနိရောဓ၏ မဖြစ်ခြင်း၏ မေးတော် မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ။ ဝတ္ထမာနာနံ၊ ဖြစ်ဆဲဣန္ဒြေတို့၏။ ဥပ္ပါဒဿ၊ ဖြစ်ခြင်း၏။ (ကာလန္တရယောဂေါ၊ ကာလအထူးနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ)ဝိယ၊ သို့။ (တထာ), ဝိသေသရဟိတဿ၊ အထူးမှကင်းသော။ အဿ အဘူတာ ဘာဝဿ ၊ ဤထင်ရှားမရှိသော ဣန္ဒြေ၏ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်း၏ မဖြစ်ခြင်း ၏။ ကာလန္တရယောဂါဘာဝတော ၊ ကာလအထူးနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ မဖြစ် နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ယာဒိသာနံ ၊ အကြင်ကဲ့သို့ အနာဂတ်အဖြစ်ဖြင့် ရှုအပ်

၁။ အဘူတ ။ပေ။ ပုစ္ဆိတော။ ။ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ တဿ သောမနဿိန္ဒြိယံ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ” ဟု မေးရာ၌ ထင်ရှားဖြစ်ပြီး မဟုတ်သော စက္ခုသောမနဿ ဣန္ဒြေတို့၏ မဖြစ်လတံကို မေး၏။ ထို့အတူ “န နိရုဇ္ဈိဿ တိ” ဟု မေးရာ၌လည်း ထင်ရှားဖြစ်ပြီး မဟုတ်သော ဣန္ဒြေတို့၏ မချုပ်လတံကို မေးသည်။ [တသ္မာကို “အာမန္တာတိ စ ဝုတ္တံ, န ဝုတ္တံ ဝိသဇ္ဇနံ” တို့၌ စပ်ပါ။]

၂။ အဿ။ပေ။အဘူတာ ဘာဝဿ။ ။ “အဘူတ၊ထင်ရှားမရှိသော ဣန္ဒြေ ၏ဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်း၏+အဘာဝ၊ မဖြစ်ခြင်း” ဟုရာ၌ ဝိသေသန ရှိ၊ မရှိ ၂-မျိုးရှိ၏။ ယခု ထင်ရှားမရှိသေးသော “ရူပါဘာဝ, ဝေဒနာဘာဝ” ဟု ဆို ရာ၌ ရုပ်ဟူသော ဝေဒနာဟူသော ဝိသေသန ပါရှိ၏။ သာမည အားဖြင့် “အဘာဝ” ဟုဆိုရာ၌ကား ဝိသေသန မရှိ။ ဤနေရာ၌ ဝိသေသန မရှိသော “အဘူတ, အဘာဝ” ကို ဆိုလိုသည်။

၃။ ကာလန္တရယောဂါဘာဝတော။ ။ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဣန္ဒြေတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် “ယခုဖြစ်ဆဲ, ရှေးကဖြစ်ခဲ့ပြီး, နောက်၌ဖြစ်လတံ” ဟု ကာလ အထူးနှင့် ယှဉ်နိုင်သကဲ့သို့ အဘူတဣန္ဒြေတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ထိုကဲ့သို့ ကာလ အထူးနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ [ပုစ္ဆိတော ဟောန္တိ၌ စပ်။]

၄။ ယာဒိသာနံ ။ပေ။ သန္နိစ္စိတော။ ။ “ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ ။ပေ။န နိရုဇ္ဈိဿတိ” ကို ကြည့်၍ “ယာဒိသာနံ စက္ခာဒိနံ” အရ အနာဂတ် ဖြစ်သော စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့၏ ဥပ္ပါဒ နိရောဓ မရှိလတံ၏ အဖြစ် ဖြင့် မေးထိုက်သောအနက်၏ မှီရာအနက်ကို သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ဆုံး ဖြတ်အပ်ပြီ (ယူအပ်ပြီ) ။

ကုန်သော။ စက္ခာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပါဒ နိရောဓဘာဝေန၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းဖြင့်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဿ၊ မေးထိုက်သောအနက်၏။ နိဿယော၊ မှီရာ ဖြစ်သောအနက်ကို။ သန္နိဋ္ဌာနေန၊ သန္နိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ သန္နိစ္စိတော၊ ကောင်းစွာ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီ။ တန္နိဿယာ ၊ ထိုကောင်းစွာ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော မှီရာအနက်ရှိကုန်သော။ တာဒိသာနံ ယေဝ၊ ထိုအနာဂတ်အဖြစ်ဖြင့် ရှုအပ်သည်သာ ဖြစ်ကုန်သော။ ဥပပတ္တိ စုတိ ဥပ္ပါဒ နိရောဓာနံ၊ ပဋိသန္ဓေ၊ စုတိဟု ဆိုအပ်သော ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်း ရှိကုန်သော။ ဇီဝိတာဒိနံပိ၊ တို့၏လည်း။ အနုပ္ပါဒါနိရောဓော၊ မဖြစ်ခြင်း၊ မချုပ်ခြင်းတို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ သံသယပဒေန၊ ဖြင့်။ ပုစ္ဆိတာ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယဿ ။ပေ။ အာမန္တာတိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ ယဿ စက္ခုန္ဒြိယံ န နိရုဇ္ဈိယတိ။ပေ။ အာမန္တာတိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ ၊ ယေ။ပေ။ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယ ဥပေက္ခိန္ဒြိယာဒိသု ဝိယ၊ တို့၌ကဲ့သို့။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ သရူပဒဿန ဝိသဇ္ဇနာကို။ န ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ ယေ ။ပေ။ န ဥပ္ပဇ္ဇိယတိတိ၊ ဟူသော။ဧတ္ထ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ယေ၊ အကြင် ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေနသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သောပေက္ခပဋိသန္ဓိကာ၊ ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေရှိကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ။ တေ၊

၁။ တန္နိဿယာ။ပေ။ ပုစ္ဆိတာ။ ။ထိုကဲ့သို့ မှီရာရှိကုန်သော ထိုကဲ့သို့ အနာဂတ်ပင် ဖြစ်ကုန်သော “ပဋိသန္ဓေ၊ စုတိ” ဟူသော “ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း ရှိကုန်သော ဇီဝိတ မနစသော ဣန္ဒြေတို့၏လည်း မဖြစ်ခြင်း မချုပ်ခြင်းတို့ကို သံသယပုဒ်ဖြင့် မေးအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ [“အာမန္တာတိ ဝုတ္တံ၊ န ဝုတ္တံ”တို့၌စပ်။]

၂။ န ဝုတ္တံ။ပေ။ဝိသဇ္ဇနံ။ ။ပစ္စုနိက် စက္ခုန္ဒြေမူ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ စသည်ကိုမူလီသုတ်ရာ၌ “ယေ အရူပံ ဥပပဇ္ဇိတော ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ” စသည်ဖြင့် သရူပဒဿန ဝိသဇ္ဇနာကို ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ စက္ခုန္ဒြေမူ၊ သောမနသိန္ဒြေ မူလီသုတ်ရာ၌ ခွဲခြားဝေဟန်၍ ဖြေဆိုရန် မရှိသောကြောင့် သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနာကိုဟောတော်မူအပ်။ [ဝိသဇ္ဇနံအရ သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနာကို ဆိုလို၏။ ရိုးရိုးအဖြေကိုကား “အာမန္တာ”ဟု ပြထားပြီ။]

၁။ ယေ ရူပါဝစရံ။ပေ။ ဧတ္ထ။ ။“ယေ သောမနဿ ပဋိသန္ဓိကာ ဘဝိဿန္တိ။ တေ ဝေ ဝုတ္တာတိ ဒဠဗ္ဗာ” သာ ပြလိုရင်းဖြစ်၏။ “ရူပါဝစရံ

တို့ကို။ (သင်္ဂဟိတာ၌ စပ်) ယေ စ ။ပေ။ ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိတိ၊ ဟူသော။
 ဧတေန ပစ္ဆိမကောဠာသဝစနေန၊ ဤပစ္ဆိမကောဠာသစကားဖြင့်။ တံသမာ
 နလက္ခဏာတယ၊ ထိုသောပေက္ခာပဋိသန္ဓေရှိသူ၏ အဖြစ်အားဖြင့် တူသော
 လက္ခဏာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ဂဟိတာ။ ဣတိကြောင့်။ ယေ၊ အကြင်
 ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သောမနဿ ပဋိသန္ဓိကာ၊ သော
 မနဿ ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ တေ ဧဝ၊ ထိုရူပတို့၌ သောမနဿ
 ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့ကိုသာ။ ဝုတ္တာ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ယေသု အာဒိမပေါတ္ထကေသု၊ အကြင် အစဖြစ်သော
 ပေစာတို့၌။ အတိတာနာဂတဝါရေ။ ပေ။ အဂ္ဂဟေတွာတိ၊ ဟူ၍။ လိခိတံ၊
 ရေးအပ်ပြီ။ တံ၊ ထိုရေးအပ်ပြီးသော စကားကို။ ပမာဒလိခိတံ၊ အမှတ်တမဲ့
 ရေးသားအပ်ပြီ။ [ဘာကြောင့်နည်း- ဓမ္မယမက၌ ဤပါဠိပျိုး မရှိသော
 ကြောင့်တည်း။] ပန၊ ကား။ ယေသု ပေါတ္ထကေသု၊ အကြင်ပေစာတို့၌။
 ပစ္စုပ္ပန္နာတိတဝါရေ။ ပေ။ ဂဟေတဗ္ဗောတိ၊ ဟူသော။ ပါဠောကို။ ဒိဿတိ၊
 သော ဧဝ၊ ထိုပါဠိသည်သာ။ သုန္ဓရတရော၊ သာ၍ကောင်း၏။ ဣတိ၊
 အပြီးတည်း။

ပဝတ္တိဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပရိညာဝါရအဖွင့်

၄၃၅, ၄၃၂။ ပရိညာဝါရေ ၌။ လောကိယအဗျာကတ မိဿကာနိ
 စာတိ၊ ဟူသောပါဠိဖြင့်။ (ဝုတ္တံ၌စပ်) ဒုက္ခသစ္စပရိယာပဇ္ဇေဟိ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၌
 အကျုံးဝင်ကုန်သော။ ကေန္တပရိညေယျေဟိ၊ ကေန် ပရိညေယျ ဖြစ်ကုန်
 သော။ လောကိယ အဗျာကတေဟိ၊ လောကီအဗျာကတတို့နှင့်။ မိဿကတ္တာ၊

ဥပပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ” ဟူရာ၌ သောမနဿိန္ဒြေမဖြစ်လတ် မဟုတ်ဟု
 ဆိုသောကြောင့် ပဉ္စမဈာန် ပဋိသန္ဓေမပါဘဲ အောက်စျာန်တို့၌ သောမန
 ဿိန္ဒြေဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ဗြဟ္မာတို့ကိုသာ ယူရသည်။-ဟူလို၊ ဘာကြောင့်
 နည်း- ရူပတို့၌ ဥပေက္ခိန္ဒြေဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ “ယေ အရူပံ
 ဥပပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ” အရ ဥပေက္ခာပဋိသန္ဓေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ချင်း
 လက္ခဏာတူသည့်အတွက် သိမ်းယူအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ရောကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တစ်နိ၊ ထိုလောကီယအဗျာကတ မိဿက
 ဣန္ဒြေတို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ကပ်ယူ၍။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစ
 ရှိသော၊ ခန္ဓာတို့၏။ ပရိညေယျတဘ၊ ပရိညေယျတို့၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ ဝိယ၊
 ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ)၊ မနိန္ဒြိယာဒီနိ၊ တို့၏။ ပရိညေယျတဘ၊ ကို။
 (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ။ (မနိန္ဒြိယာဒီနိ၊ တို့၏။) ပရိညေယျမိဿကတ္တာ၊
 ပရိညေယျတရားတို့နှင့် ရောကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပရိညေယျတဘ၊
 ပရိညေယျ၏ အဖြစ်သည်။ ယဒိ၊ ဟောတိ၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ) ကသ္မာ၊
 ကြောင့်။ ဓမ္မယမကေ၊ ဌ။ ယော ကုသလံ။ ပေ။ ပရိဇာနာတိတိ အာဒိနာ၊
 ဖြင့်။ အဗျာကတပဒေန၊ နှင့်။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ ယမကာနိ၊ တို့ကို။
 န ဝုတ္တာနိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား၊ စောဒနာတည်း။

ကုသလံ၊ ကို။ ဘာဝေမိ၊ မိမိ သန္တာန်၌ဖြစ်စေ၏။ ဝါ၊ တိုးပွားစေ၏။
 အကုသလံ၊ ကို။ ပဇဟာမိ၊ ပယ်စွန့်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကုသလာ ကုသလေသု၊
 တို့၌။ ဘာဝနာပဟာနာသိနိဝေသော၊ တိုးပွားစေခြင်း၊ ပယ်စွန့်ခြင်း၌
 ဖြစ်သော စုံစုံမြဲမြဲ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ ဟောတိ ယထာ။ တထာ၊ ဝေဒ
 နာက္ခန္ဓော၊ သည်။ အနိစ္စော၊ မမြဲ။ ဓမ္မာယတနံ၊ သည်။ အနိစ္စံ။ ဣတိအာဒိနာ၊
 ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့်။ ခန္ဓာဒီသု၊ ခန္ဓာအစရှိသော တရားတို့၌။ ပရိဇာ
 နနာသိနိဝေသော၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၌ စုံစုံမြဲမြဲ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။
 ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထိုအဗျာကတတရားတို့တွင်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဝေဒ
 နာက္ခန္ဓာအစရှိသော တရားတို့ကို။ အနိစ္စံတိအာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ပရိဇာနိတဗ္ဗာ၊
 ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်ကုန်၏။ တေ စ၊ ထိုဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရား
 တို့ကိုလည်း။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိဘာဝံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်
 ကို။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ ပရိဇာနိတဗ္ဗာ၊ အဗျာကတဘာဝံ၊ ကို။ (ဂဟေတွာ) န

၁။ ယဒိ ပရိညေယျမိဿကတ္တာ။ - စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် “မိဿကတ္တာ”
 ဟူသောစကား၌ ရထိုက်သောအနည်းငယ်သောအကြောင်းကို ယူ၍ စောဒနာ
 ၏။ စောဒက၏ ဆိုလိုရင်းကား- ဤနေရာ၌ ပရိညေယျနှင့်ရောနေသောတရား
 တို့၏ပရိညေယျအဖြစ်ကို ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် အခြားနေရာ၌
 လည်း ဟောတော်မူထိုက်၏။ ထို့ပြင် “ဘာဝေတဗ္ဗ မိဿက တရားတို့၏လည်း
 ဘာဝေတဗ္ဗအဖြစ်ကို ဟောတော်မူထိုက်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

(ပရိဇာနိတဗ္ဗာ)။ ဣတိ၊ကြောင့်။ (ယော ကုသလံ ။ပေ။ ပရိဇာနာတိတိ
အာဒိနံ အဗျာကတပဒေန ယောဇေတွာ ယမကာနိ နဝုတ္တာနိ) ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှ တပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတ္ထ၊ ဤဣန္ဒြိယ
ယမကဉ္စ။ (ဝုတ္တာဉ္စစပ်) ဒုက္ခသစ္စတာဇနိယေ၊ ဒုက္ခသစ္စာကို အကျယ်ဝေသာန်
ရာ စကားရပ်ဉ္စ။ အာဂတဿ၊ သော။ ဒေါမနဿဿ၊၏။ ပဟာတဗ္ဗတာဝ၊
ပဟာတဗ္ဗ၏အဖြစ်ကိုသာ။ ကသ္မာ၊ကြောင့်။ ဝုတ္တာ၊နည်း။ ပရိညေယျတာ၊
ကို၊ န (ဝုတ္တာ)၊ နည်း။ [ဒုက္ခသစ္စာသည် ပရိညေယျ ဖြစ်သောကြောင့်
ဒုက္ခသစ္စာ၌ ပါဝင်သော ဒေါမနဿကိုလည်း ပရိညေယျအဖြစ်ဖြင့် ဟော
ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော- ဟူလို။] ဒုက္ခသစ္စပရိယာပန္နာ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၌
အကျုံးဝင်ကုန်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော
တရားတို့သည်။ ကုသလာကုသလတာဝေနံ၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏အဖြစ်
ဖြင့်။ အဂ္ဂဟိတာ၊ မယူအပ်ကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ)၊၍။ ကုသလာ ကုသလာ၊
ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့သည်။ (သမာနာ)ပိ၊ သော်လည်း။ ပရိညေယျာ၊
ပရိညေယျတို့သည်။ (ဟောန္တိ) နနု၊လော။ဣတိ၊ဤကားစောဒနာတည်း။
သစ္စံ၊ မှန်ပါပေ၏။ [ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သမုဒယ
သဘောရှိ၍ ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ဟောထိုက်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိ
သည်တို့ကို ပရိညေယျအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်ကား မှန်ပါပေ၏။]
ပန၊ ထိုသို့ပင် မှန်ပါသော်လည်း။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိတာဝေါ၊ သည်။ ဘာဝေ
တဗ္ဗ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေဟိ၊ ဘာဝေတဗ္ဗအဖြစ်၊ ပဟာတဗ္ဗ အဖြစ်တို့နှင့်။
ဝိနာပိ၊ ကင်း၍လည်း။ ဟောတိယထာသို့။ (ပရိညေယျဖြစ်သကဲ့သို့) ဧဝံ၊
ဧဝါမနသိန္ဒြိယဘာဝေါ၊ သည်။ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ ၍။

၁။ ကုသလာကုသလတာဝေန။ ။လောကီကုသိုလ်နှင့်အကုသိုလ်တရားတို့
သည် ကံဘုရားဖြစ်၍ အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် သစ္စာ ၄-ပါးတွင်
သမုဒယသစ္စာ၌ ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် “ကုသလာကုသလတာဝေန အဂ္ဂဟိ
တာတိ သမုဒယသဘာဝေန အဂ္ဂဟိတာတိ အတ္ထော”ဟု အနုဖွင့်သည်။ သမု
ဒယသဘောရှိသောကြောင့် ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ဟောထိုက်ကုန်၏။ သို့သော်
သမုဒယအဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ကုန်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ပဟာတဗ္ဗ အဖြစ်
ဖြင့် မဟောထိုက်ကုန်-ဟူလို။

ယမက]

ပရိညာဝါရအဖွင့်

၃၉၁

န ဟောတိ၊ နိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣမံ ဝိသေသံ၊ ကို။ ဒဿေတံ၊ ဒေါမနဿိန္ဒြိယံ၊ နှစ်။ ပဟာတဗ္ဗတာဝ၊ ကိုသာ။ ဣမ၊ ဤဣန္ဒြိယ ယမိုက်၌။ ဝုတ္တာ။ ပရိညေယျဘာဝဿ၊ နှစ်။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ (န ဝုတ္တာ)။ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗျော။

အကုသလံ ကေန္တတော ပဟာတဗ္ဗမေဝါတိတေတနံ၊ ဖြင့်။ ပဟာတဗ္ဗမေဝ၊ ပဟာတဗ္ဗသာ။ န အပ္ပဟာတဗ္ဗံ၊ အပ္ပဟာတဗ္ဗမဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝ၊ အပ္ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်ကိုသာ။ နိဝါရေတိ၊ တားမြစ်၏။ ပရိညေယျဘာဝံ၊ ပရိညေယျ၏အဖြစ်ကို။ န နိဝါရေတိ။ ဣတိဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အညိန္ဒြိယံ၊ သည်။ ဘာဝေတဗ္ဗနိဋ္ဌံ၊ ဘာဝေတဗ္ဗကုသိုလ်တရားတို့တွင် အပြီးအဆုံးလူနွေတည်း။ ပန၊ ကား။ န န သတ္ထိကာတဗ္ဗနိဋ္ဌံ၊ သတ္ထိကာတဗ္ဗ ဖိုလ်တရားတို့တွင် အပြီးအဆုံးလူနွေမဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထိုအညိန္ဒြိယ၏။ ဘာဝေတဗ္ဗဘာဝေါ ဝေ၊ ကိုသာ။ ဂဟိတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ဒေပုဂ္ဂလာတိအာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ စက္ခုန္ဒြိယံ နပရိဇာနာတိတိ အာဒိကဿ၊ အစရှိသောပါဠိရပ်၏။ ပရတော၊ ၌။ လိခိတဗ္ဗံ၊ ရေးထိုက်

၁။ တေတနံ ပဟာတဗ္ဗမေဝ။ ။ ယထာ “အနိစ္စံ ရူပံ” တိ ဧတ္ထ “အနိစ္စမေဝ ရူပံ။ န နိစ္စံ” တိ ပဋိယောဂိဝိနိဝတ္တနမေဝ (ယှဉ်ဘက် နိစ္စအဖြစ်ကို တားမြစ်မှုကိုသာ) ဝေကာရေန ကရိယတိ။ န တဿ ဒုက္ခာ နတ္ထတာဒယော နိဝါရိတာ ဟောန္တိ။ ဧဝံ “ပဟာတဗ္ဗမေဝါ” တိ ဧတ္ထ ဝေသဒ္ဓေန ပဋိယောဂိတူတံ (ယှဉ်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော) အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝ နိဝတ္တိယတိ။ န တတောအညဝိသေသာတိ ဒဿေန္တော အာဟ “တေတနံပဟာတဗ္ဗမေဝါ” တိ အာဒိ-အနု။

၂။ ဘာဝေတဗ္ဗ သတ္ထိကာတဗ္ဗနိဋ္ဌံ။ ။ [အထက်မဂ် ၃-ပါးက ဘာဝေတဗ္ဗကုသိုလ်တို့တွင် “နိဋ္ဌ (အပြီးအဆုံး)” ဖြစ်၏။ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါးက သတ္ထိကာတဗ္ဗဖိုလ်တရားတို့တွင် အပြီးအဆုံးမဟုတ်သေး။ အရဟတ္တဖိုလ် ကျန်နေသေး၏။ အညိန္ဒြိယသည် ဘာဝေတဗ္ဗ သတ္ထိကာတဗ္ဗ ၂-မျိုးနှင့်ဆိုင်သော်လည်း ဘာဝေတဗ္ဗဘက်က အပြီးအဆုံးဖြစ်သောကြောင့် ဘာဝေတဗ္ဗအဖြစ်ကိုသာ ယူအပ်၏။ သတ္ထိကာတဗ္ဗ အဖြစ်ကိုသာ ယူအပ်သည်။ - ဟူလို။]

၃။ ဒေ ပုဂ္ဂလာတိ အာဒိ။ ။ “ဒေ ပုဂ္ဂလာ” ဟူသော ပါဠိကို အနုလုံ။ ပစ္စနိက် စက္ခုန္ဒြိယမူ အညိန္ဒြိယမူလိ၌၎င်း၊ ဒေါမနဿိန္ဒြိယမူ အညိန္ဒြိယမူလိ၌၎င်း တွေ့ရ၏။ ထိုတွင် အဋ္ဌကထာ၌ ပဌမဆုံးတွေ့ရသော “ဒေ ပုဂ္ဂလာ” ကို

သည်။ (သမာနံ၊ လျက်။) ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိယာ၊ အစဉ်မဟုတ်သော အားဖြင့်။
 လိခိတံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုန္ဒြိယမူလကံ၊ စက္ခုန္ဒြိယမူလယမက
 ကို။ အတိက္ကမိတွာ၊ လွန်၍။ ဒေါမနသိန္ဒြိယမူလကေ၊ ဒေါမနသိန္ဒြိယမူလ
 ယမက၌။ ဒေပုဂ္ဂလာ ။ပေ။ န ဘာဝန္တိတိဟူသော။ ဣဒံ ဤစကားကို။
 (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤပရိညာဝါရ၌။ ပုထုဇ္ဇေနော၊ ၎င်း။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။
 အရိယာ စ၊ တို့၎င်း။ ဣတိ၊ သို့။ နာ၊ ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ၊ တို့သည်။
 (ဟောန္တိ။) တေသု၊ ထို ကိုးယောက်သော် ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ ပုထုဇ္ဇေနော၊
 သည်။ ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗာသေန၊ ကျွတ်ထိုက်သော ပုထုဇ္ဇာ၊ မကျွတ်ထိုက်သော
 ပုထုဇ္ဇာတို့၏အပြားအားဖြင့်။ ဒုဝိဇ္ဇော၊ ၎င်း။ သော၊ ထိုပုထုဇ္ဇာကို။ (ဂဟိတော
 ဌ်စပ်) ပုထုဇ္ဇေနောဘိ၊ ဟူ၍။ အာဂတဋ္ဌာနေသု၊ လာရာပါဋိရပ်တို့၌၎င်း။
 ဆ၊ ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ၊ တို့သည်။ [ပုထုဇ္ဇာနှင့်တကွ အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌတိုင်
 အောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။] စက္ခုန္ဒြိယဉ္စ၊ ကိုလည်း။ န ပရိဇာနိတ္ထ၊ ပိုင်း
 ခြား၍ သိကုန်ပြီး မဟုတ်။ ဒေါမနသိန္ဒြိယဉ္စ၊ ကိုလည်း။ န ပဇဟိတ္ထ၊ ပယ်
 ကုန်ပြီး မဟုတ်။ ဣတိ အာဒိသု စ၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဋိရပ်တို့၌၎င်း။
 အတိန္ဒိတွာ၊ (ဘဗ္ဗ၊ အဘဗ္ဗ ဟု) မခွဲခြားမူ၍။ ဂဟိတော ။ယေ။ ပေ။
 ပဋိလတိဿန္တိတိ ဟူ၍။ အာဂတဋ္ဌာနေသု၊ တို့၌၎င်း။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ၊
 တို့သည်။ [ဘဗ္ဗပုထုဇ္ဇာနှင့်တကွ သံကဒါဂါမိဖလဋ္ဌတိုင်သော် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်က ဒေါမနသိန္ဒြိယကို ပယ်ဆဲ ဖြစ်သောကြောင့်
 မထည့်ရ။] စက္ခုန္ဒြိယဉ္စ၊ ပရိဇာနိဿန္တိ။ ဒေါမနသိန္ဒြိယဉ္စ၊ ပဇဟိဿန္တိ။
 ဣတိ အာဒိသု စ၊ တို့၌၎င်း။ ဘဗ္ဗောဝေ၊ ကိုသာ။ ဂဟိတော။ ဘိန္ဒိတွာ၊ ခွဲခြား၍။
 ဂဟိတော။ ယေ။ ပေ။ န ပဋိလတိဿန္တိတိ အာဂတဋ္ဌာနေသု၊ တို့၌၎င်း။
 တယော ပုဂ္ဂလာ၊ တို့သည်။ [အဘဗ္ဗပုထုဇ္ဇာ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌ၊ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်။] ဒေါမနသိန္ဒြိယဉ္စ၊ ပဇဟိဿန္တိ။ စက္ခုန္ဒြိယဉ္စ၊ ပရိဇာနိဿန္တိ။
 ဣတိ အာဒိသု စ၊ တို့၌၎င်း။ အဘဗ္ဗော ဝေ၊ ကိုသာ။ (ဂဟိတော)။

ဖွင့်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဥပ္ပုဋ္ဌိပါဋိယာ လိခိတမဟုတ်တော့။ ဋီကာဆရာ
 လက်ထက်က ပါဠိတော်စာမူနှင့် အဋ္ဌကထာဆရာလက်ထက်က ပါဠိတော် စာမူ
 ချင်းမတူသောကြောင့် ဤသို့ ဆိုဟန်တူသည်။

ယမက]

ပရိညာဝါရအဖွင့်

၃၉၃

၁၆၄

အဂ္ဂဖလသမင်္ဂီစ၊ သည်လည်း။ ပဌမဖလသမင်္ဂီ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂါနန္တရ၌
 ပဌမဆုံးအရဟတ္တဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၎င်း။ အရဟာ စ၊
 ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၎င်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒုဝိဓော။ သောပိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း။
 အရဟာတိ အာဂတဋ္ဌာနေသု၊ တို့၌၎င်း။ တယော ပုဂ္ဂလာ၊ [အနာဂါမိ
 ဖလဋ္ဌ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌ၊ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။] ပေ။ ပဇဟိတ္ထ။ ဣတိ
 အာဒိသု စ၊ တို့၌၎င်း။ အဘိန္နိတော ဂဟိတော၊ ယော။ ပေ။ အာဂတဋ္ဌာနေသု၊
 တို့၌၎င်း။ တယောပုဂ္ဂလာ [အနာဂါမိဖလဋ္ဌ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌ၊ ပဌမအဂ္ဂဖလ
 သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။] ပေ။ သန္တိကရိတ္ထ။ ဣတိ အာဒိသု စ၊ တို့၌၎င်း။ ပဌမဖလ
 သမင်္ဂီစ၊ ပဌမအဂ္ဂဖလသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ။ ဘိန္နိတော ဂဟိတော။ ယော။
 ပေ။ အာဂတဋ္ဌာနေသု၊ တို့၌။ ဣတရောစ၊ ပဌမအဂ္ဂဖလသမင်္ဂီမှ တပါးသော
 ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ။ ဂဟိတော။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ပုဂ္ဂလဘေဒါကို။ ၂ တွာ၊ ရှိ။
 တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ပါဠိရပ်၌။ [တတ္ထ တတ္ထာတိ ဧဝံသံဒွေ ပုထုဇ္ဇနာ၊ အဋ္ဌ
 အရိယာတိ ဣမေသံ ယထာဝုတ္တပုဂ္ဂလာနံ ဘေဒတော အဘေဒတောစ
 ဂဟဏဝသေန အာဂတေ တသ္မိံ တသ္မိံ ပါဠိပဒေသော-အနု။] သန္တိဋ္ဌာနေန၊
 သန္တိဋ္ဌာန်ပုဒ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်းပုဒ်ဖြင့်။ ဂဟိတပုဂ္ဂလေ၊ ယူအပ်
 သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ နိဒ္ဒါရေတွာ၊ ထုတ်ဆောင်၍။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ ယောဇေ
 တဗ္ဗံ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပရိညာဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣန္ဒြိယ ယမကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ယမကပ္ပကရဏမူလဋီကာ သမတ္တာ။